ФЕБРУАР

1. фЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТРИФУНА

Свети Трифун се роди од благочестивих родитеља у Фригији у селу Кампсади, недалеко од града Апамеје[1]. Док је још био мало дете, преблаги Бог благоволи уселити у њега благодат свог Духа Светог и подарити му дар чудотворства, да не само из уста овог детета него и из чудесних дела његових начини себи хвалу. И свето дете Трифун исцељиваше од сваковрсних болести и изгоњаше демоне из људи, о чему се опширно пише у Великим Житијама[2]. Ми ћемо овде изнети само једно од многобројних чудеса његових, да бисмо показали како је вслика благодат Божја била у њему, па ћемо прећи на страдање његово.

Године 225 завлада римским царством цар Гордијан[3]. Иако беше идолопокланик, он није гонио хришћане. Он имађаше лепу, паметну и мудру кћер, која се зваше Гордијана. Када стиже за удадбу, стадоше је због њене лепоте и памети просити за своје синове многи велики и славни кнежеви. Али, по попуштењу Божјем, у девојку уђе ђаво, и непрестано је мучаше веома, бацајући је у ватру и у воду. Због тога њени родитељи много туговаху и горко плакаху. И довођаху најчувеније лекаре, али јој они не могоше ништа помоћи. Потом сам ђаво, по наређењу Божјем, повика говорећи: Нико ме одавде истерати не може осим младића Трифуна.

И одмах цар посла по целоме свету да пронађу Трифуна. И многе са тим именом довођаху, али ниједан не могаде истерати демона из цареве кћери. Тада пронађоше у Фригији, у селу Кампсади, седамнаестогодишњег младића светог Трифуна где крај језера чува гуске. И поведоше га у Рим. А кад се свети Трифун приближи Риму, осети ђаво његов долазак и, немилосрдно мучећи

девојку, викаше: Не могу више овде живети, јер се Трифун приближава! Кроз три дана стићи ће! Не могу више да подносим! - Тако вичући, зли дух изиђе из девојке.

Трећега дана стиже у град свети Трифун. И доведен у царски двор, би с љубављу примљен од цара. Јер га познаде цар према речима које изговори ђаво излазећи из кћери његове: Кроз три дана стићи ће! - А да би се јаче уверио да је Трифун исцелио његову кћер, цар замоли светог Трифуна да им покаже ђавола да га они виде својим очима. Светитељ проведе шест дана у посту и молитви, и доби одозго велику и силну власт над нечистим дусима. И седмога дана, при изласку сунца, цар са Сенатом дође к блаженоме, желећи да телесним очима виде ђавола.

А свети Трифун, пун Духа Светога, и гледајући духовним очима на невидљивог духа, рече: Теби говорим, душе нечисти, у име Господа мог Исуса Христа, јави се на очигледан начин присутнима, и покажи им свој наказни и бесрамни лик, и исповеди немоћ своју! - И тог часа се појави ђаво пред свима у облику црнога пса: очи су му биле као пламен, главу је вукао по земљи. И утшта га светитељ: Ко те, демоне, посла овамо да уђеш у девојку? И како си се дрзнуо да уђеш у боголико створење ти који си сам безобличан и немоћан и испуњен сваке гадости? Одговори ђаво: Послан сам од оца мог, Сатане. Он је поглавар свакоме злу. Он седи у аду. Он ми нареди да мучим ову дсвојку. Опет га упита светитељ: И ко вам даде власт да иступатс против створења Божјег? А демон, и не желећи, но приморан невидљивом силом Божјом, каза истину гласно, говорећи: Ми немамо власти над онима који знају Бога и верују у његовог јединородног Сина Исуса Христа, за кога Петар и Павле умреше овде. Од њих ми бежимо са страхом, сем када нам буде допуштено да некога нападнемо споља помоћу лаких искушења. Они пак који не верују у Бога, и у Сина Божјег, а ходе по свима жељама својим чинећи дела која су нам пријатна, - над њима добијамо власт да их мучимо. А дела која су нама пријатна јесу ова: идолопоклонство, богохулство, прељубе, врацбине, завист, убиства, гордост. Оваквим и сличним делима, захваћени као мрежама, људи се отуђују од Бога Творца свог и добровољно постају пријатељи наши, и с нама ће заједно примити вечне муке.

Чувши то, цар и они што са њим беху препадоше се и ужаснуше; и многи се тада одрекоше незнабоштва и повероваше у Христа. А верни се утврдише у вери, и прославише Бога. Свети Трифун нареди демону да иде у место огњено, у ад. И демон ишчезе. А цар подари светоме многе дарове, и отпусти га с миром дому његовоме. Но светитељ, све што доби од цара раздаде успут сиромасима. И дошавши у своју постојбину, он упражњаваше своје уобичајене подвиге: исцељиваше болеснике и угађаше Богу светим и непорочним животом.

После цара Гордијана зацари се Филип[4]. Али и он није дуго царовао, јер би убијен од својих војника. После њега дође за цара Декије[5] мучитељ. Он диже љуто гоњење на хришћане: безброј верних поби стављајући их на разне муке, а многе плашљиве одврати од Христа и склони на идолопоклонство; свима пак својим епарсима и намесницима широм царства нареди да немилосрдно проливају крв невиних хришћана који неће да се поклоне идолима. У то време беше на Истоку епарх Аквилин. Код њега би оптужен свети Трифун: да је хришћанин, зналац лекарског заната, проходи земље и лечи болеснике, а уједно их учи да верују у Христа, и заводи многе; царске наредбе не Слуша, и руга се великим боговима.

Одмах бише послани војници у Фригију да траже Трифуна. И убрзо га пронађоше. Јер се није могао сакрити светилник који гори ревношћу за Бога и светли правом вером и добрим делима. Па и сам св. Трифун, када чу да га траже, не побеже од њих у пустињу, нити се сакри у горе и гудуре земаљске, него се наоружа молитвом и крсним знамењем, и смело приступи тражиоцима, и предаде им се, и весело иђаше к епарху Аквилину, који се тада налазио у граду Никеји[6].

Када Аквилин са великом гордошћу седе на судијску столицу, окружен оружницима, управитељима, слугама и мноштвом народа, доглавник Помпијан рече му: Младић, послан из града Апамеје твојој величини, ево стоји пред светлим судом твоје власти. Епарх Аквилин рече: Нека каже своје име, и постојбину, и фортуну = судбину[7], па онда исповеди веру своју. Светитељ одговори: Име ми је Трифун, постојбина ми је село Кампсада, близу града Апамеје, а судбину ми не признајемо, нити се икада спомиње. Јер верујемо да

све бива по промислу Божијем и неисказаној премудрости Његовој, а не судбином, нити током звезда, нити случајно, као што то ви верујете. Ја сам животом слободан, само Христу јединоме служим. Христос је вера моја, Христос - слава моја, и круна хвале моје. Епарх рече: Држим да до сада ниси чуо за царско наређење, да сваки човек који себе назива хришћанином и не клања се боговима, буде предат на смрт. Опамети се дакле, и напусти ту варљиву веру, да не би био у огањ бачен. Одговори свети Трифун: О, када бих се удостојио да у огњу и у свима другим мукама скончам за име Исуса Христа, Господа мог и Бога! Епарх рече: О Трифуне, саветујем ти да принесеш жртву боговима. Јер видим да си млад телом, а савршен умом, па не желим да зло погинеш! Одговори свети Трифун: Имаћу савршен ум, ако Богу мом принесем савршено вероисповедање, и као скупоцену ризницу чврсто сачувам побожну веру у Њега, и будем жртва Ономе који је мене ради принео себе на жртву. Епарх рече: Огњу ћу предати тело твоје, а душу ћу твоју подвргнути најљућим казнама. Светитељ одговори: Ти ми претиш огњем угасивим, коме је крај пепео. А ја вама неверницима претим огњем неугасивим, вечним. Отступи од сујете, и познај истинитог Бога, да се не покајеш после, када будеш запао у огањ вечни.

Аквилин се ражљути, и нареди да светога обесе о дрво и бију. Чувши то, блажени Трифун одмах скиде са себе своје хаљине, па смело и радосно предаде дивно тело своје у руке мучитељима. Они му везаше руке позади, обесише га, и стадоше бити.

И три сата би жестоко бијен, и показа мушко трпљење: јер нити јаукну, нити уздахну, него ћутке примашс безбројие ударце. А после тог бијења рече му епарх Аквилин: Покај се, Трифунс, и одбаци своје безумље! Обећај да ћеш се поклонити боговима, јер нико не може избећи горку смрт који се противи царевом наређењу. Одговори светитељ: И ја теби кажем: Нико који се одрекне Небеског Цара, Христа, неће моћи наследити живот вечни, него ће бити послан у огањ вечни који се никада не гаси. Епарх рече: Цар небески није други до Зевс[8], син Сатурнов. Он је отац и богова и људи. Ко се њему не клања, не може жив бити. Њему треба и ти да се поклониш, да би се показао достојан овог слатког живота. Одговори светитељ: Нека твоме богу Зевсу буду слични сви који му се клањају,

и сви који се надају на њега! За њега казују, да је био први врач и најбезаконији, и пагубни чаробњак, отац сваког прљавог дела и безбожја; после његове погибије људи који су следовали његовим злим делима, направише му златне и сребрне идоле, и прогласише га себи за бога, да би својој нечистоти и безакоњу имали заштиту, како се нико не би усудио да их кори за њихова гадна дела, пошто им је бог био такав. Следећи безбожним предањима и лажним баснама, ви се клањате мртвим и немим идолима. Не марите за Бога живог, који небо утврди, земљу на водама заснова, ваздух разли; и када свакој сазданој ствари даде постојање и облик, постави над свима господара, човека, кога најпосле створи; и пошто човек би преварен од завидљиве змије, и западе у безбројна зла, сажали се Бог Логос, добровољно се оваплоти, постаде човек, и на крсту умре, и би погребен, и у трећи дан васкрсе, узнесе се на небо, и седи с десне стране Бога Оца, док Га не позна сва твар; затим ће опет доћи с неба са силом и славом великом, и свакоме дати по делима његовим. Он је Бог над боговима и Цар над царевима, и Судија живих и мртвих. А они које ви сматрате за богове, гореће у вечном огњу са свима који им се клањају.

После тога, када једном епарх Аквилин пође у лов, нареди да светог Трифуна привежу његовом коњу за реп. И то беше не мала мука за светитеља: прсти му на ногама отпадаху, не само зато што беше љут мраз а он бос, већ што га и коњске копите дохватаху и гажаху, те му се и стопала распадоше. А мученик, гледајући к Богу, и загревајући се његовом љубављу, ништа не даваше на ове патње, већ певаше речи Давидове: Утврди стопе моје на стазама својим, да не сврну кораци моји (Пс. 16, 5). И опет: Управи стопе моје по речи својој, Господе, и нека никакво безакоње не овлада мноме (Пс. 118, 133). А често понављаше и речи светог Првомученика, говорећи: Господе, не прими им ово за грех! (Д.А. 7, 60).

Вративши се касно из лова, епарх поново изведс преда се мученика, и рече му: Ваљда си сада, бедниче, већ донео мудру одлуку да принесеш жртву боговима? или још остајеш при своме старом безумљу? Светитељ одговори: Ти си сам пун безумља и незнања, јер те је ђаво ослепио, те не можеш да познаш Творца свих и да Му се поклониш. А ја сам мудар, јер не отступам од истине која

ме спасава. - И нареди епарх, те одведоше светога у тамницу, а сам отпутова у околину, и остаде тамо неколико дана.

А када се врати у Никеју, он опет изведе на суд светога Трифуна, и упита га: Је ли те дуго тамновање научило да се покориш царевој наредби и поклониш се боговима? Светитељ одговори: Бог мој и Господ, Исус Христос, коме служим чистим умом, поучавајући ме научи ме и утврди ме, да веру у Њега држим непроменљиво и непоколебљиво. Њему, једином истинитом Цару и Богу потчињавам се, и Њему се клањам, а гордост твоју и гордост цара твог презирем, и одбацујем оне које ви поштујете. - Тада епарх нареди слугама: Оштре клинце укуцајте му у ноге, па га тако водите по граду и бијте. Слуге то одмах урадише. И би светитељ вођен, или тачније, вучен по целоме граду и бијен; у ногама је осећао силан бол, не само од укуцаних клинаца него и од љутог мраза и снега. Јер беше тада велика зима. Па ипак, дивни страдалник, имајући Христа пред собом, и гледајући на будуће уздарје, све то поднесе с радошћу.

А када га опет доведоше епарху, удиви се мучитељ таквом трпљењу светитељевом, и упита га: Докле ћеш, Трифуне, бити глув за муке? Докле ћеш бити неосетљив за љуте патње? Светитељ одговори: Када ћеш ти познати силу Христову која у мени борави? када ћеш престати да кушаш Духа Светога, бедниче? Зар још ниси схватио, да је свемоћ Христова непобедива? - На то се мучитељ разгневи, и нареди да му руке вежу наопачке. И пошто га обесише о дрво, гвожђем га бездушно бише, па му затим свећама слабине палише. И док мучитељеве слуге то са великом ревношћу чињаху, мученика изненада обасја светлост с неба, и диван венац спусти се на главу његову. Када то мучитељи видеше, попадаше од страха. А свети Трифун, осетивши помоћ која му дође с неба, испуни се радости и весеља, и говораше: Благодарим Ти, Господе, што ме ниси оставио да без помоћи будем у рукама непријатеља мојих, него си заклонио главу моју у дан борбе, и дао ми прибежиште спасења, и примила ме десница Твоја. И сада Ти се молим, Господе: буди свагда са мном, утврђујући ме и штитећи ме! И удостоји ме да несметано довршим подвиг овај, еда бих се удостојио добити венац правде са свима светима који су заволели свето име Твоје, јер си Ти прослављен вавек, амин.

После тога мучитељ опет изведе преда се светитеља, само без окова. И ласкаво му стаде говорити: Трифуне, принеси жртву великоме Зевсу, и поклони се царевом лику, и ја ћу те отпустити с почастнма и даровима. А свети Трифун, осмехнувши се, рече: Ја самог цара презрех, и безумне наредбе његове попљувах, па зар да се бездушном лику његовом поклоним? Не било тога! Што се пак тиче Зевса и других лажних богова твојих, питај међу вама оне које сматрате за мудре, какве све басне измишљају око њих, трудећи се да покрију њихова гадна дела. Са тих разлога они им и имена променише, називајући Зевса небом, Јунону[9] ваздухом, Цереру[10] земљом, Нептуна[11] морем, Аполона[12] сунцем, Дијану[13] месецом. Ти исти баснотворци ваши дадоше имена богова ваших обичајима и страстима људским, називајући гнев и рат Марсом[14], блудну похоту Венером[15]. И тако, напустивши Бога и Творца свију, безумно напунисте васељену идолима, и претпостависте твар Творцу. Па не само што ви сами, отпавши од здравога разума и од правога пута, стрмоглавце срљате у душегубну провалију, него се трудите да и нас са собом повучете, како бисмо и ми постали учесници ваше пропасти и погибије. Али, нећете успети, варалице! јер нећете моћи с правога пута скренути и к идолима вашим склонити оне који се истински надају у Бога јаког и живог.

Чувши то, Аквилин се удиви таквим речима његовим. Али се и жестоко разјари, те нареди да свирепо бију мученика. И би светитељ дуго и немилосрдно бијен по целоме телу. А када мучитељ виде да тај непоколебљиви стуб не може покренути, и од вере Христове одвратити, донесе овакву пресуду: Трифуну Апамијском да се отсече глава, пошто се противи царској наредби, и није хтео да принесе жртве боговима, иако је био стављен на велике муке.

И одмах га дохватише војници, и одведоше ван града на место посечења. А свети мученик, окренувши се Истоку, помоли се Богу говорећи: Господе Боже богова и Царе царева, Светији од свих светих! благодарим Ти што си ме удостојио да без сметње довршим овај подвиг. И сада се молим Теби: Нека се не косне мене нечастива лоповска рука невидљивог непријатеља, и нека ме не одвуче у дубину погибли, него ме помоћу светих Анђела Твојих уведи у мила насеља, и начини ме наследником царства Твог жуђеног! Прими у

миру душу моју, и све који буду спомињали мене слугу Твога, и у спомен мој буду Ти приносили свете жртве, услиши са висине светиње Твоје, и погледај на њих из светог обиталишта Свог, дајући им обилне и непролазне дарове, јер си једини добар и издашан давалац вавек, амин.

Док се светитељ тако молио, и пре но што је посечен био, Господ прими свету душу његову у руке Своје. То би 250 године. Тело пак његово остаде мртво на земљи. А браћа из Никеје, помазавши мирисима чесно тело његово и увивши га у чисте плаштанице, хтедоше да га сахране у Никеји, да буде заштита граду њиховом. Али светитељ им се јави у виђењу и нареди им да мошти његове пренесу у село Кампсаду, где се родио. И они поступише по његовом наређењу.

Тако свети Трифун, од младости Богу посвећен, пошто многе људе приведе Христу, и безбројне болеснике исцели, и пошто велике муке поднесе за Истину, би увенчан непролазним венцем од Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПЕТРА ГАЛАТИЈСКОГ

Овај блажени Петар беше из Галатије у Малој Азији. Само седам година провео код својих родитеља, а све остало време свога живота проведе у борбама монашког живљења и подвижништва. Најпре се подвизавао у својој постојбини Галатији. Затим отишао у Палестину. И пошто је ту сабрао што је желео, отпутовао у Антиохију. Видећи да су Антиохијани богољубиви и христољубиви људи, он одлучи да је боље да остане ту, у туђини, него да се враћа у своју постојбину. И пошто пронађе један гроб, он се настани у њему, и ту проведе цео свој живот. Јео је само хлеба, и то сваки други дан, и пио воде.

Једном приликом дође код њега један бесомучник, по имену Данило. Преподобни се помоли за њега, и ослободи га од нечистог духа. Ослобођени Данило остадс поред преподобног и служаше му,

узвраћајући му служењем за исцсљељс. Овај преподобни исцели и мајку блаженог Теодорита, спископа Кирског, који и написа житије овог преподобног. Она је боловала од очију, али наука лекара ништа јој не поможе, јер је нико није могао излечити. А овај преподобни је излечи само молитвом својом, ставивши руку на очи њене и осенивши их крсним знаком. Другом пак приликом исцели слугу ове Теодоритове мајке, коме досађиваше демон. Он најпре нареди демону да каже због чега је овладао овим човеком. И демон то учини, приморан да каже истину.

Исто тако преподобни исцели и другог бесомучника. А војводу градског, који је хтео да насилно обљуби девицу монахињу, преподобни спречи на тај начин што га ослепи. Споменуту мајку Теодоритову он по други пут исцели, када је, пошто је родила блаженог Теодорита, била тешко болесна и на самрти. И многа таква чуда учини блажени. Сам додир и близина одеће овог преподобног чинили су чудеса, као одећа апостола Павла. А ТО је очигледно из следећег чуда. Појас, који му је био дугачак и широк, преподобни преполови: једном се половином опасивао, а другу половину даде мајци Теодоритовој. И када отац Теодоритов, и Теодорит, беху болесни, она метну на њих овај појас, и псцели их. Тако исто, када би се разболео неко, мајка Теодоригова је употребљавала као лек овај појас преподобнога, и исцељивала их. Сазнавши за то, многи њени пријатељи и познаници често су узимали од ње тај појас ради помоћи болесницима.

Чудесни Петар, блистајући таквим делима, и обасјавајући Антиохију светлошћу својих чудеса, отиде из борби овога живога, и очекује на небу савршени венац, који се чува за Судни дан за победоносне мученике. Поживео на земљи 99 година, а упокојио се око 429 године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА КАРИОНА

При мучењу овом светом мученику језик одсечен; и тако пострадао за Господа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВЕНДИМИЈАНА[16]

Преподобни Вендимијан би родом из Велике Мизије у Малој Азији. Би ученик светог Аксентија[17], који се подвизаваше на високој гори јужно од Халкидона. А када се свети Аксентије упокоји, он нађе једну напуклу стену, и у њој направи себи малу келију. И проведе у њој четрдесет и две године, водећи тешке борбе са демонима, и побеђујући их. Имађаше затим и ученике, које утврђиваше својом вером, подвизима и даном му од Бога благодаћу. А када је требало да отиде ка Господу, он клече на земљу и предаде душу своју у руке Божје, око 512 године, пошто претходно исприча другима живот светог Аксентија и свој.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ПЕРПЕТУЕ, и са њом светих САТИРА, РЕВКАТА, САТОРНИЛА, СЕКУНДА и ФИЛИКИТАТЕ

Мученица Христова Перпетуа беше из града Тувритана, у Африци. Удата, она имађаше дете на сиси. Беше јој двадесет и две године. Ради љубави Христове она презре родитеље и све миле ствари овога света, и крсти се тајно са споменутим младићима: Сатиром, Ревкатом, Саторнилом и Секундом. У време цара Септимија Севера[18] беху сви бачени у тамницу као хришћани. У тамници би бачена и св. Филикитата, жена која беше бременита, и у тамници пре времена роди женско дете. Св. Перпетуа била је рода племићског, и она је храбрила све остале сужње у тамници, да се не устраше пострадати за Христа. Пре страдања света Перпетуа виде у сну златну лествицу од земље до неба, с обе стране сву начичкану оштрим ножевима, мачевима, копљима, удицама, ексерима, и

другим смртоносним оруђима. А на дну лествице, поред прве степеницс, лежаше страшна змија, која спречаваше оне који су желели да се пењу. И виде, како свети младић Сатир, не хајући за страшну змију, први устрча уз лествицу до врха неповређен, па са врха довикну Перпетуи: Перпетуа, чекам те, хајде, но чувај се да те не уједе змија! А она рече: У име Господа Исуса Христа змија ми не може ништа! И пришавши, Перпетуа стаде на главу змијину, као на прву степеницу, па редом брзо устрча до врха. Па кад се успе до врха, она уђе у небеса и виде прекрасне дворе небеске, дивна насеља рајска и мноштво тамошњих житеља, и би веома радосна.

Када света Перпетуа исприча то виђење својој дружини, сви протумачише да их Господ позива на мученички подвиг, и престадоше се бринути за привремени живот. Најпре бише сви много бијени. Затим на свете жене: Перпетуу и Филикитату, пустише дивљу јуницу, да их роговима разнесе, али оне остадоше неповређене. Најзад их све ножевима избодоше и искасапише. А када су клали свету Перпетуу, рука онога што ју је клао није могла да добро погоди грло, тада она сама узе његову руку са ножем и стави нож себи под грло. Толико је она била храбра, и толико је жудела да умре за Христа. Тако, као јагањци поклани за Христа, Јагње Божје, они од Христа и примише вечну награду у светлим насељима рајским. Пострадаше за Христа око 202 - 203 године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ТЕЈОНА И ДВА ДЕТЕТА

Заједно са два детета своја свети Тејон пострадао за Христа мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ
ТИМОТЕЈА ИСПОВЕДНИКА

Преставио се у миру.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА АНАСТАСИЈА

Анастасије беше родом из Навплија; по занимању зограф. Он вери ћерку једног хришћанина; али после неколико дана он чу за њу неке рђаве ствари, и отказа веридбу. Родбина девојчина начини му маћије, еда би је заволео и узео. Дејство маћија се кроз кратко време обелодани: млади Анастасије сиђе с ума, и стаде лутати тамо-амо. Видевши га тако сулудог, Агарјани искористише прилику те га потурчише. Но Бог се сажали на јадног младића, и после не много дана поврати му здравље, те он дође к себи. Дошавши к себи, он виде на себи знак турске вере - бели турбан; одмах га скиде с главе и баци на земљу, и стаде на сав глас викати пред мноштвом Турака: Ја бејах хришћанин, и сада сам хришћанин, и хоћу да останем хришћанин.

- Агарјане то увреди и разјари, и они навалише на њега дивљачки: тукоше га и вукоше, и тако одвукоше код судије. Судија употреби разне начине: и ласкање, и обећања, и застрашивања, да би младића приволео да напусти своју хришћанску веру. Али све то Анастасије ни у шта не сматраше, већ остаде несавитљив; и неустрашиво говораше: Не одричем се ни по коју цену Господа мог Исуса Христа, истинитог Бога; верујем у Њега и обожавам Га као Творца и Спаситеља мога, а ваша вера ми ни најмање није потребна; напротив, презирем и вас и вашег пророка (тј. Мухамеда).

Чувши овакве речи, судија изрече пресуду: да се Анастасију отсече глава. Нестрпљиви пак Агарјани, одмах дохватише светог исповедника, извукоше из суднице напоље, и као некада Јевреји првомученика Стефана, стадоше га тући: неки штаповима, неки камењем, неки ножевима, док му главу не размрскаше и сво тело на ситне комадиће исекоше. Тако сконча благословени Анастасије, и доби од Господа венац мучeништва; и сада се весели у лику светих

Мученика, славећи у Тројици Једнога Бога, Оца и Сина и Светога Духа. Амин[19].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ И ИСПОВЕДНИКА ВАСИЛИЈА
архиепископа Солунског

Блажени Василије, ученик и постриженик преподобног Јевтимија Солунског, беше родом из Атине. Подвизавао се у Светој Гори Атонској и у другим местима са преподобним Јевтимијем, који му трећег дана по пострижењу, према нарочитом откривењу Божјем, претсказа да ће бити епископ. Скончао у миру у деветом столећу[20], око 870 г.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА МИТИЛИНСКИХ: ДАВИДА, СИМЕОНА и ГЕОРГИЈА

Три света брата: преподобни Давид, монах на планини Иди у Малој Азији, преподобни Симеон, нови Столпник митилински, и преподобни Георгије, епископ митилински и исповедник, беху родом из града Митилине са јегејског острва Лезвоса. Живљаху и подвизаваху се крајем 8. и почетком 9. века. Преподобни Симеон се упокојио 844, а преподобни Георгије 846 године[21].

НАПОМЕНЕ:

1. Фригија - једна од великих области Мале Азије. Апамеја - најважнији град Фригије, са живом трговином.

2. Великии Минеи-Четіи (Велика, Опширна Житија) састављени су московским митрополитом Макаријем у шеснаестом столећу. Осим житија светих ту се налазе све књиге Светога Писма, мноштво поука и разних састава духовне садржине. На основу тих Макаријевих Опширних житија свети Димитрије Ростовски саставио је Житија светих (Минея-Четыя). Видети о томе опширније у Предговору "Житија Светих" за јануар.
3. Гордијан царовао од 238 до 244 године.
4. Филип царовао од 244 до 249 године.
5. Декије царовао од 249 до 251 године.
6. Никеја - у старини богат и напредан град малоазијске области Витиније; сада Исник - мали и бедни градић. У Никеји су одржана два Васељенска Сабора: први и седми.
7. Фортуна (латински: fortuna) - богиња судбине и среће код Римљана.
8. Зевс или Јупитер - грчкоримски бог, сматран од многобожаца за господара неба и земље, и за оца свих богова и људи.
9. Хера или Јунона сматрана од древних Грка и Римљана за сестру и жену Зевсаву; најпоштованија међу богињама; сматрана богињом земље, покровитељком брака и порођаја.
10. Деметра или Церера - грчка и римска богиња земље и плодности.
11. Посејдон или Нептун сматран Зевсовим братом и потпуним господарем мора, река и свих извора и вода.
12. Феб или Аполон - бог сунца и умне просвете, чувар закона; један од најомиљенијих богова код старих Грка и Римљана.
13. Артемида или Дијана - богиња месеца, нарочито поштована; изображавана као дивна, светла девојка - ловац.
14. Арej или Марс - грчкоримски бог рата.
15. Афродита или Венера - грчкоримска богиња лепоте и љубави; празници њени провођени у крајњој разузданости и разврату.
16. У неким Синаксарима назива се Вендедијан.
17. Свети Аксентије празнује се 14. фебруара.
18. Владао од 193 до 211 год.
19. Свети Анастасије пострада у Навплију 1655. године.
20. Види о њему подробније у Житију преподобног Јевтимија под 14. октобром.

21. Преп. Георгије се празнује још и 7. априла, где је и његово опширно житије.

2. ФЕБРУАР

СРЕТЕЊЕ ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА
СИНАКСАР НА СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

У четрдесети дан по Рождеству донесе Пресвета Дјева свог Божанског Сина у храм Јерусалимски, да Га сходно Закону посвети Богу и себе очисти (3 Мојс. 12, 2-7; 2 Мојс. 13, 2). Иако ни једно ни друго није било потребно, ипак Законодавац није хтео никако да се огреши о Свој Закон, који је Он био дао кроз Свога слугу и пророка Мојсија. У то време држао је чреду у храму првосвештеник Захарија, отац Јована Претече. Он стави Дјеву Марију не на место за жене него на место за девојке у храму. Том приликом појаве се у храму две чудне личности: старац Симеон и Ана кћи Фануилова. Праведни старац узе на руке своје Месију и рече: Сад отпусти слугу Твога, Господе, јер видеше очи моје спасење Твоје. - Још рече Симеон за Христа Младенца: Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу. - Ана пак, која од младости служаше Богу у храму постом и молитвама, и сама познаде Месију, па прослави Бога и објави Јерусалимљанима о доласку Дугочеканога. А Фарисеји, присутни у храму, који видеше и чуше све, срдити на Захарију што стави Дјеву Марију на место за девојке, доставише то цару Ироду. Уверен, да је то Нови Цар, о коме су му звездари с Истока говорили, Ирод брзо посла да убију Исуса. Но у међувремену божанска породица беше измакла из града и упутила се у Мисир, по упутству Ангела Божјег.

Дан Сретања празнован је од самог почетка, но свечано прaзновање овога дана установљено је нарочито 544 године, у време цара Јустинијана.

РЕЧ НА СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Када по рођењу Господа нашег Исуса Христа прође четрдесет дана, и наврши се време законског очишћења, пречиста и преблагословена Дјева Мајка са својим светим заручником Јосифом пође из Витлејема у Јерусалим у храм Божји, носећи четрдесетодневног младенца Христа, да испуни двоструки закон Господњи: да се после порођаја очисти приношењем прописане жртве Богу и свештеничком молитвом, и да постави пред Господом првенца и да га откупи установљеном ценом. То је у Старом Завету наредио Господ Мојсију. И у његовим Књигама о закону материног очишћења пише ово: Кад жена затрудни и роди мушко, нечиста да је седам дана; и у осми дан нека се обреже дете. А она још тридесет и три дана нека остане чистећи се од крви; ниједне свете ствари нека се не дотиче, и у светињу нека не иде, док се не наврше дани чишћења њезина. А кад се наврше дани чишћења њезина, нека принесе јагње од године за жртву паљеницу, и голупче или грлицу за жртву ради греха. Ако ли не може дати јагњета, онда нека узме две грлице или два голубчића, једно за жртву паљеницу а друго за жртву ради греха; и помолиће се свештеник за њу и биће чиста (3 Мојс. 12, 7.2.3.4.6.8). А о закону о постављању првенца пред Господом пише ово: Посвети ми сваког првенца, што год отвара материцу (2 Мојс. 13, 2). И опет: Првенца између синова својих да даш мени (2 Мојс. 22, 29). А ово би због оног великог доброчинства Божјег у Египту, када поби првенце египатске а поштеди првенце израиљске. Зато Израиљци доношаху своје првенце у храм, предајући их Богу као Законом одређени данак. И опет их откупљиваху од Бога установљеном ценом, која се називаше откупним сребром. И то се сребро даваше левитима Господњим у храму. О томе пише у Четвртој Мојсијевој књизи. А беше установљена цена тога откупа: пет светих сикала храмовске мере. Сваки пак сикал вредео је двадесет динара (ср. 4. Мојс. 3, 47-51).

Испуњујући дакле овај закон Господњи, Божја Мајка дође сада у храм са Законодавцем. Дође да се очисти, иако јој као неоскврњеној, несаблажњеној, чедној, пречистој, очишћење није било потребно. Она је зачела без мужа и сладострашћа, и родила без болова и без повреде своје девичанске чистоте, зато и није имала на себи никакву нечистоту која је својствена женама које рађају на природан начин. Јер како је могла бити подложна нечистоти она која је родила Извор чистоте? Као што се плод не повређује од дрвета, нити се оскрњује дрво родивши свој плод, тако се и Христос роди од ње: неповређена и неоскврњена остаде Дјева родивши Христа, плод благословени. Роди се од ње Христос, као што сунчани зрак пролази кроз стакло или кристал, јер пролазећи кроз стакло и кристал зрак их не ломи нити оскрњује, већ их штавише чисто осветљује. Тако и Сунце правде, Христос, не повреди девство пречисте Мајке Своје, нити упрља чистоту њену уобичајеним код породиља изливањем крви, јер се натприродно роди, него штавише удвостручи њену чистоту, осветивши је рођењем својим и просветивши је божанском светлошћу благодати. Стога никакво очишћење није било потребно Оној која је без повреде родила Бога Реч. Али Она, сва чиста и без икаквог порока, дође да се очисти, да би показала да је послушна Закону а не противна. Усто смирена, не горђаше се због своје девичанске чистоте, него као нечиста дође да стане на месту нечистих жена пред вратима храма Господњег и тражи очишћење, не гнушајући се нечистих и грешних. А принесе и жртву, не као богати који приношаху јагње од године дана, већ као сиротани који приношаху две грлице или два голубића. Тако у свему показиваше смиреност; и вољаше сиромаштво, а избегаваше гордост богатих. Јер од злата што мудраци донеше, узе мало, па и то раздаде ништима и убогима, а задржа врло мало за пут у Египат. Она дакле купи две споменуте птице и принесе их по закону на жртву. А са њима принесе и Првенца свог. Донеше, вели Еванђелист, родитељи младенца Исуса у Јерусалим да га метну пред Господа (Лк. 2, 22), тојест да дадy Божје Богу. Као што је написано у закону Господњем: да се свако мушко дете које најпре отвори материцу посвети Господу (Лк. 2, 23). Држећи Исуса на рукама, она преклони колена пред Господом, и са великом побожношћу и страхопоштовањем приношаше га и предаваше Богу, говорећи:

Превечни Оче, ово је Син Твој, кога си послао да се оваплоти од мене ради спасења људског. Ето Онога, кога си Ти пре векова родио без матере, ја по благоволењу Твом на крају времена родих без мужа. Ето првородног Плода утробе моје, зачетог у мени, Духом Твојим Светим, и рођеног од мене на неисказан начин, као што Ти једини знаш. Ето Првенца мог, но Он је Твој Најпрви, Теби савечан и сабеспочетан, Првенац који Теби јединоме приличи, јер је од Тебе сишао не отступивши од Твог Божанства. Прими Првенца, са којим си векове створио и наредио светлости да сија. Прими оваплоћеног од мене Твога Логоса, којим си небеса утврдио, земљу основао, воде у једно сабрао. Прими од мене Сина Твог, кога Ти приносим, да урадиш са Њим и са мном како је Теби воља, и да Његовим телом и крвљу, које је од мене узео, искупиш род људски.

Рекавши то, Богомајка положи љубљено чедо своје на руке првосвештенику као Божјем намеснику, као да Га полаже у руке самоме Богу. И као што гореспоменути закон Божји прописује, откупи Га одређеном ценом: са пет светих сикала, који беху праобраз пет великих рана Христових, на крсту задобијених, помоћу којих је сав свет искупљен од проклетства законског и робовања ђаволу.

Свети Оци казују да свети пророк Захарија, отац Претечин, пречисту Дјеву, када је са Младенцем дошла у храм, стави не на место за жене које се очишћују, него ма место за девојке, на коме нису могле стајати жене које имају мужа. А када то видеше књижевници и фарисеји, стадоше негодовати. Захарија им се успротиви, изјављујући да је ова мајка и по порођају чиста Дјева. Но пошто они не вероваху, светитељ им говораше да је људска природа, и свака саздана твар, потчињена Творцу своме, и у његовим је свемоћним рукама да по Својој вољи поступа са сваком твари, и да учини да Дјева роди и да по порођају остане Дјева. Због тога, рече, и ову мајку ставих на место за девојке, јер је потпуна Дјева.

У то време када родитељи беху са младенцем Исусом у храму, да учине са Њим што је по закону, појави се у храму, вођен Духом Божјим, свети Симеон старац, човек праведан и побожан, који чекаше утеху Израиљеву која се имала јавити доласком Месије. Јер је знао да се очекивани Месија већ приближује, пошто је палица

владалачка прешла од Јуде к Ироду, по пророштву праоца Јакова патријарха, који претсказа да неће нестати кнезови од Јуде док не дође Очекивање народа, Христос Господ. Тако исто већ се навршише и Данилових седамдесет седмина, после којих ће, као што је претсказано, бити долазак Месије. А осим тога светом Симеону би обећано Духом Светим да неће видети смрти док не види Христа Господња (Лк. 2, 26). Погледавши на пречисту Дјеву и на Младенца у њеним рукама, свети Симеон виде благодат Божју где окружава Мајку са Младенцем, и дознавши Духом да је то очекивани Месија, приступи журно. И узевши Га на руке, он са неисказаном радошћу и побожним страхом узносаше велику благодарност Богу, седином као бео лабуд, весело пред кончином својом певајући и говорећи: Сада отпушташ с миром слугу Свога, Господе, по речи Својој (Лк. 2, 29). Не имађах, рече, мира у мислима својим, очекујући Те сваког дана, и тугујући сваког дана када ћеш доћи. А сада, видевши Те, добих мир; и ослободивши се туге, одлазим из овог света носећи радосну вест оцима мојим: јер ћу Твој долазак у свет објавити праоцу Адаму, и Аврааму, и Мојсију, и Давиду, и Исаији, и осталим светим оцима и пророцима, и неизрецивом радошћу испунићу њих досада жалосне. Отпусти ме брзо к њима, да би се, одбацивши жалост, што пре обрадовали због Тебе, Избавитеља свог. Отпусти мене, слугу Твога, да после многогодишњих трудова отпочинем у наручју Авраамовом. Јер већ видеше очи моје спасење Твоје, које си уготовио за све народе; видеше очи моје светлост, спремљену за одгнање таме, за просвећење незнабожаца откривајући им непознате божанске тајне; светлост која је засијала у славу народа Твог Израиља, коју си преко пророка Исаије обећао говорећи: Дадох у Сиону спасење Израиљу на прослављење (Ис. 46, 13).

Слушајући такве речи светог праведног старца о Младенцу, Јосиф и пречиста Дјева чуђаху се, јер видеше Симеона где говори младенцу не као младенцу већ као Староме данима, и мољаше му се не као човеку већ као Богу, који има власт над животом и смрћу, те може старца одмах отпустити ка оном животу или га још задржати у овом. И благослови их Симеон, хвалећи и величајући свенепорочну Матер, која је родила на свет Богочовека, и славећи

тобожњег оца, светога Јосифа, који се удостојио да буде служитељ таквој тајни. Рече пак Марији, матери његовој, а не Јосифу, јер виде прозорљивим очима безмужну Матер: Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу (Лк. 2, 34): да обори оне који не хтедну веровати речима његовим, а да подигне оне који буду с љубављу примали свету проповед његову; да обори књижевнике и фарисеје које ослепи злоба њихова, а да подигне просте и неуке рибаре, јер ће Он изабрати луде да посрами мудраце овога света; да обори старозаветно јеврејско збориште, а да подигне новоблагодатну Цркву Божју; и да буде знак против кога ће се говорити (Лк. 2, 34). Јер ће велики спорови бити у народу поводом Њега: једни ће говорити: добар је, а други: није, него вара народ. И метнуће Га, по речи пророка Јеремије, као белегу за стрељање (Плач Јерем. 3, 12), обесивши Га на дрвету крста, и израњавивши Га клинцима као стрелама и копљем. У то време теби самој, безмужна Мајко, пробошће душу нож жалости и срдачног бола, када угледаш Сина свог на крсту прикована, и када Онога, кога си родила на свет без бола, будеш испраћала из овог света са великим болом срца и ридањем.

А беше тамо и Ана пророчица, кћи Фануилова, од колена Асирова, удова врло стара око осамдесет и четири године, која је само седам година живела с мужем од девојаштва свог. Пошто обудови, она све дане живота свог провођаше богоугодно, не одлазећи од храма и постом и молитвама служећи Богу дан и ноћ (Лк. 2, 36-37). Дошавши у тај час, она за донесеног у храм Господњи Младенца много шта пророчки говораше свима који чекаху спасења у Јерусалиму (Лк. 2, 38). Слушајући то и гледајући, књижевници и фарисеји пуцаху од једа: пакосно се љуђаху на Захарију као на јавног законопреступника, јер матер, која је дошла ради очишћења, стави на место девојачко; а на Симеона и Ану срђаху се што таква сведочанства изрекоше о Младенцу, па то не прећуташе касније ни код цара Ирода, него га известише о свему што је учињено и речено у храму. И одмах би потражен божански Младенац, Господ Христос, да Га убију, али Га не пронађоше. Јер Јосиф већ беше преко Анђела Божјег добио у сну заповест да носе Младенца у Египат. И свети Јосиф са пречистом Богородицом, пошто у храму обавише све по

закону Господњем, вратише се не у Витлејем већ у Галилеју, у свој град Назарет, па одатле се одмах склонише у Египат. А дете растијаше и јачаше духом, пунећи се мудрости, и благодат Божја беше на њему (Лк. 2, 40).

Дан Сретења празнован је од самог почетка, но торжествено прослављање овога дана установљено је нарочито 544 године у време цара Јустинијана. Благочестиви цар Јустинијан[1] нареди да се овај Господњи и Богородични празник има празновати као и други велики празници. А разлог за то беше овај: За царовања Јустинијанова би велики помор у Византији и околним покрајинама. Трајао је три месеца, почевши крајем октобра. У почетку је сваки дан умирало по пет хиљада људи, затим по десет. И многа тела богатих и угледних људи лежаху несахрањена, јер послуга и робови беху помрли, те није било кога да их сахрањује. А у Антиохији беше двострука казна Божја: јер поред помора, грехова ради људских, би страшан земљотрес, и срушише се све велике куће и висока здања и цркве, и много народа изгибе под рушевинама. Тада погибе и епископ антиохијски Ефрасије, јер црква се сруши у којој је он био. Земљотрес разруши и мисијски град Помпеопољ, чију половину са житељима прогута земља отворивши се. У та страшна и пагубна времена некоме од богоугодних људи би откривено, да треба установити да се Сретење Господње празнује као и други празници Господњи и Богородични. И кад дође Сретење Господње, другог фебруара, и отпразноваше га са свеноћним бдењем и крстоносном литијом, одмах тог истог дана престаде помор сасвим и земљотреси се стишаше, милосрђем Божјим, а молифама пречисте Богородице, Којој, са рођеним од Ње Христом Богом, нека је част, слава, поклоњење и благодарност вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АГАТОДОРА

Агатодор свети мученик, пошто исповеди Христа, истинитог Бога би изведен пред кнеза кападокијског града Тиане. Најпре му кожу дераше, па га затим положише на усијани роштиљ; потом му

језик ишчупаше, па вилице заједно са зубима одвалише, и бријачем сву кожу одераше; после тога му ноге поломише, и копљем му ребра прободоше, и најзад буктињама жегоше. После тако разноврсних мучења заврши свој живот овај славни мученик, и доби од Господа неувенљиви венац.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОРДАНА ТРАПЕЗУНТСКОГ

Овај благословени Јордан беше родом из Трапезунта; казанџија по занату. Жењен, он живљаше у Галати у Цариграду. Једне године о празнику Ваведења Пресвете Богородице, када се Јордан весељаше заједно са неким Агарјанима, својим земљацима и еснафлијама, један Агарјанин за време неке игре, исмевајући хришћанску веру, рече: "Свети Николаје шугави, помози ми да победим!" - Јордан му на то одврати исмевајући на сличан начин њиховог пророка Мухамеда. Но после тога, један од тих Агарјана оде к везиру и оптужи Јордана да је вређао њиховог пророка, и да због тога заслужује смрт. Везир позва Јордана на суд, и рече му: Човече, према оптужби и сведочењу ових, теби се или има глава отсећи, или се мораш потурчити. Потурчиш ли се, ја ћу те обасути великим почастима. - А блажени Јордан звонким гласом јасно узвикну: Не одричем се пресладког Господа мог Исуса Христа; напротив, ја верујем у Њега, и исповедам га као истинитог Бога. Једно само тражим од твоје власти: дозволи ми да отидем до своје радње, да сведем рачуне, да дам што коме имам дати, па ћу се онда вратити, и ти чини са мном што хоћеш.

Везир му то дозволи, и одреди стражаре који ће га пратити док он сврши те послове, па га потом одвести на губилиште ради погубљења. Јордан уреди све: среди рачуне, исплати што је коме имао, и опростивши се са хришћанима замоли их да његову имовину раздаду црквама, манастирима и сиротињи, за душу његову. После тога Јордана поведоше на губилиште. И хиташе Јордан на губилиште као што жедна кошута хита на изворе водене, и захваљиваше Богу што га удостоји мучеништва; и путем искаше

опроштај од свакога кога је срео, од старих и младих. И беше дивно чудо гледати га како без имало страха, радостан и весела лица хита на губилиште. А кад стигоше на губилиште и блажени Јордан клече да му целат одруби главу, стиже чауш од везира са тајном поруком за мученика. И чауш је тајно саопшти мученику: Ово ти поручује везир; жалим твој живот, зато само реци јавно да ћеш се потурчити, па онда иди куда хоћеш и живи по хришћански. - Мученик одговори чаушу: Захваљујем везиру, али ја то никада учинити нећу. - Рекавши то, блажени мученик преклони своју свету главу, и целат му је отсече. А наредне ноћи сродници и пријатељи светог мученика одоше к епарху, дадоше му новаца, па узеше свете мошти мученикове и сахранише их побожно и чесно, славећи Господа нашег Исуса Христа, коме нека је част и слава, сада и увек и кроза све векове. Амин[2].

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ГАВРИЛА

Свети преподобномученик Гаврило беше из места Алоне, У епархији Приконискоj. Он се у раној младости замонаши, и живљаше целомудрено у врлинама. Након извесног времена у њему се јави неодољива жеља да мученички пострада за Господа Христа. Зато отпутова у Цариград. Тамо је он у Патријаршијском храму бдио и много се од све душе молио Господу Христу, да га просвети и научи на који начин да пострада за Њега. Једнога дана, причестивши се, он изађе на улицу. Један осиони Турчин га увреди; он му одврати и наружи његову муслиманску веру. Због тога други Турци скочише на њега, и стадоше га немилосрдно тући. Затим га одведоше судији. Један га Турчин оптужи као хулитеља њихове вере, а остали иступише као сведоци. Судија нареди те монаха Гаврила одведоше у тамницу, а он написа оптужницу; и онда за једно са оптужницом упути кајмаками, тј. управитељу, преподобног Гаврила.

Кајмакам прочига оптужницу, п упита Гаврила: Је ли то истина? - Истина је, одговори преподобни. - Тада га кајмакам стаде саветовати, и говораше му: Остави, човече, хришћанску веру, па

прими нашу. Зар не видиш какву славу и какво царство поседује Мухамедова вера? - Мученик одговори: Не дао Бог, да ме захвати безумље и лудило, те да се одрекнем Господа Исуса Христа, истинитог Сина Божјег и истинитог Бога, савршеног Бога и савршеног човека, а да вашег Мухамеда назовем пророком. Ја Исуса мог исповедам, и верујем да је Он истинити Бог, а за вашег Мухамеда изјављујем да он није пророк него обичан човек и неписмен, притом варалица и непријатељ Спаситеља Нашег Христа. Зато Мухамеда презирем, и одбацујем веру његову. - На то му кајмакам рече: Човече, ти си ваљда пијан? или си с ума сишао? - Нити сам пијан, одговори мученик, нити сам с ума сишао, него благодаћу Христа мог ја имам и здрав ум и здраву душу.

Тада се кајмакам страховито разјари, и у бесу нареди предстојнику: Узми овога и одсеци му главу! - Предстојник узе мученика и предаде га џелату. Џелат га одведе на губилиште. Тамо свети мученик клече и радосно се помоли Богу, па преклони под мач блажену главу своју, и џелат му је одсече. И пресветла душа његова оде ка многожељеном и премилом Господу нашем Исусу Христу, да прими од Њега троструки венац: венац девствености, венац подвижништва и венац мучeништва. А чесно тело његово Агарјани бацише у море.

Свети преподобномученик Гаврило пострада у Цариграду 1676. године[3].

НАПОМЕНЕ:

1. Јустинијан I Велики царовао од 527 до 565 године.
2. Свети Јордан пострада у Галати у Цариграду 1650. године. Ово његово страдање записа Јован Кариофилис, велики логотет Велике Цркве у Цариграду.
3. Његово страдање такође записа напред споменути Јован Кариофилис, велики логотет.

3. ФЕБРУАР

СПОМЕН СВЕТОГ ПРАВЕДНОГ СИМЕОНА БОГОПРИМЦА

По сведочанству божанског Еванђеља, старац Симеон беше праведан и побожан, који чекаше утеху Израиљеву, и Дух Свети беше у њему (Лк. 2, 25). Њему би јављено од Бога о скором доласку на свет истинитог Месије. А би му јављено, како то казују стари историчари, на овај начин: Када египатски цар Птоломеј[1] нареди да се Стари Завет преведе са јеврејског на грчки језик, за тај посао бише изабрани седамдесет најмудријих људи у Израиљу. Међу њима беше и свети Симеон, као мудар и вичан Божанском Писму. Када он превођаше књигу пророка Исаије, па дође до оног пророчанства: "Ето девојка ће затруднети и родиће сина" (Ис. 7, 14), он посумња у то говорећи да то не може бити да роди девојка која није познала мужа. И узе нож да избрише те речи. Али у том тренутку јави му се Анђео Господњи и задржа му руку, говорећи: Веруј написаноме, сам ћеш видети да ће се то збити, јер нећеш видети смрти док не видиш Христа Господњег који се има родити од чисте девојке. - И он поверова речима анђелским и пророчким, и жељно очекиваше долазак Христов у свет. И беше по животу праведан и непорочан: уклањаше се од свакога зла, живљаше при храму и мољаше се Богу да помилује свет Свој и избави људе од свезлог ђавола.

А када се роди Господ наш Исус Христос, и навршри четрдесет дана, донесе Га, по прописима Закона, у храм пречиста Мати његова. Тада Дух Свети доведе у храм и Светог Симеона. И он, погледавши на Превечног Младенца и на Свечисту Дјеву која Га је родила, познаде да је то обећани Месија, и да је то девојка, на којој се имало испунити, и испунило се пророштво Исаијино: јер је виде окружену небеском светлошћу и како из ње зрачи божанска светлост. И приступивши јој са страхом и радошћу, узе Господа на руке своје, и рече: Сад отпусти с миром слугу твога, Господе, према

речи твојој, јер видеше очи моје спасење твоје (Лк. 2, 29-30). А пророкова и о страдању Христовом и распећу и о Богородици, да ће јој нож жалости и бола пробости душу када угледа Сина свог где виси на крсту. - И тако заблагодаривши Богу, претстави се у миру у дубокој старости. Јер пише за њега да је живео триста шездесет година. Бог му је продужио живот, да дочека време у које се од Дјеве родио Вечни Син Божји, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТЕ ПРОРОЧИЦЕ АНЕ

Ова света удовица и старица, зато што при храму служаше Богу дан и ноћ постом и молитвама, би удостојена да на Сретење види Господа Христа, и да богонадахнуто објави свима који чекаху спасење у Јерусалиму, да је то очекивани Месија - Христос (Лк. 2, 36-38).

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА АДРИЈАНА и ЕВУЛА

Родно место ова два мученика беше град Ванеја[2]. Жељни да постану исповедници Господа Христа и мученици, они дођоше у Кесарију Кападокијску, где многи мученици беху пострадали. Чим дођоше, они објавише да су хришћани. И бише изведени пред кнеза Фирмилијана. И пошто смело исповедише Господа Христа, одмах их тукоше по леђима и ребрима, па их онда ставише на друге веће муке. Али пошто у свим тим мукама они остадоше чврсти и непоколебљиви у исповедању Христа, кнез се силно разјари и баци их дивљим зверовима да их растргну. И то прво би блажени Андријан бачен пред једнога лава; и пошто се врло јуначки борио са њим, он, благодаћу Божјом, остаде неповређен. Кнез онда нареди те му отсекоше главу. Затим кнез обасу светог Евула ласкама и саветима, еда би га склонио да се одрекне Христа. Али пошто овај ни

у шта не сматраше његова ласкања и савете, кнез нареди те и њега бацише пред истога лава. И он победи лава, и остаде неповређен. Тада кнез нареди те и њему отсекоше главу. И тако обојица примише бесмртне венце мученишта 309 године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ВЛАСИЈА ГОВЕДАРА

Свети Власије беше родом из Кесарије Кападокијске. Син врло богатих родитеља. Богатство њихово, које се састојало у стоци, он увећа. И од тог богатства он обилно дељаше милостињу сиромасима. А када настаде гоњење хришћана од стране јелина, тражаху и овог блаженог Власија, али га не нађоше. Због тога јелини претражише и пустиње и горе. Када за то дознаде храбри Христов борац, он се сам пријави гониоцима са толиком радошћу као да га зову на царску гозбу. Па још угости и изгрли своје гониоце и убице као добротворе и доброжелатеље.

Изведен на суд, и питан од намесника, он каза и име своје, и веру своју, и занимање своје. Одмах га распростре по земљи, и бише сировим говеђим жилама. А Бог олакша његове патње, и исцели његове ране. Видевши то чудо, намесник то назва мађијом. Затим баци светитеља у казан пун кључале воде, наредивши да остане у њему пет дана. А Анђели Божји сиђоше, и храбраху мученика да се не боји, него да има смелости. Онда растурише ватру, и онемогућише да мученику нашкоди. А када после пет дана дођоше војници да изваде светитеља из казана, нађоше га жива где заједно са Анђелима пева. Стога сви ови војници одмах изјавише да су хришћани.

Када за то сазнаде намесник, он посла друге војнике да изваде мученика из казана. И они, дошавши, објавише да су хришћани. Затим сам намесник лично оде тамо, и виде светитеља у казану пуном воде. Али помисли да се вода охладила. Стога нареди да му донесу од те воде да се умије. И чим то уради, одмах ослепе бедник. И чим ослепе, испусти и своју погану душу. А Христов мученик оном водом крсти све војнике који вероваше у име Свете Тројице.

Затим отиде до обора где је била његова стока; поучи своју мајку и своје рођаке свему што им је потребно за спасење, и тако предаде душу своју у руке Божје. А који год беху крај њега при његовој блаженој кончини, видеше свету душу његову где изиђе из тела као бела и светла голубица и одлете на небо. Свето пак тело његово сахранише на том истом месту. А његов пастирски штап, пободен у земљу, процвета и разви се у велико дрво, и гранама својим покриваше олтар цркве, подигнуте над моштима мученичковим[3].

СПОМЕН СВЕТОГ ПРОРОКА АЗАРИЈА

Азарије, свети пророк Божји, беше син Адидов. Делао за време цара Асе. Проповед му огњена. Он, богонадахнут, објављује: Чујте ме, Асо и све племе Јудино и Венијаминово; Господ је с вама, јер сте ви с њим; и ако га устражите, наћи ћете га; ако ли га оставите, и он ће вас оставити (2 Дневн. 15, 2). Када се упокоји, би сахрањен на њиви својој.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ПАПИЈА, ДИОДОРА и КЛАВДИЈАНА

Свети мученици Папије, Диодор и Клавдијан пострадаше у Памфилијском граду Аталији[4] за царовања Декија[5].

Беху сточари и, као хришћани, шираху међу незнабошцима веру у Христа. Због тога их оптужише и, по наређењу управитеља области Пуплија, бише ухваћени и доведени пред њега на суд. На суду они неустрашиво исповедише да је Христос истинити Бог, да је Творац неба и земље, и да осим Њега нема другога Бога. Чувши то, управитељ области се разјари и нареди да свете подвргну различним мукама. Али, пошто их тиме не могаде принудити да се одрекну вере у Христа, он нареди да им се главе отсеку мачем.

Тако умреше за Христа свети мученици и примише од Њега мученичке венце. Хришћани чесно сахранише тела њихова у славу Христа, Бога нашег,

СПОМЕН СВЕТИХ НОВОМУЧЕНИКА
СТАМАТИЈА и ЈОВАНА, и са њима НИКОЛАЈА
са острва Спеце

Како су чудна дела Твоја, Господе, и путеви Твоји неистражљиви! Начине на које премудри и преблаги Промисао Божји све уређује не може ни ум људски да смести, ни разум да схвати, ни језик да искаже. Људи једно намеравају, но Бог друго заповеда. Саул тражаше да нађе изгубљену магарад оца свога, а Промисао Божји га постави за цара Израиљу. Давид ношаше храну браћи својој на бојиште, а премудри Промисао изабра га да буде победилац иноплеменика и разбојника Голијата.

Тако и ови свети Мученици полажаху на пут из своје отаџбине да би трговали, да би задобили пролазно богатство, а премудри Промисао Божји позва их на тај начин да добију велики и неочекивани добитак. Како су чудна дела Твоја, Господе, и путеви Твоји неистражљиви! Јер ови свети полажаху из своје отаџбине ради привременог добитка, али их невреме или боље рећи Бог доводи у пристаниште мученичких подвига и показује их као венценосне и победоносне мученике.

Стаматије и Јован, новојављени Мученици Христови и сјајни светилници Цркве, бејаху рођена браћа, рођени и одгајени на острву Спеце крај Пелопонеза. Отац им се зваше Теодор, по презимену Гинис, а мати Анеза. По смрти, отац им остави осредње богатство, те они, одраставши заједно са осталом својом браћом, бављаху се ситном трговином, по обичају својих мештана. Године 1822, када се затресе земља и море од устанка против безбожних и безаконих тирана Отоманских, они кренуше из своје отаџбине ради трговине. Кренуше на море са бродом пуним уља, но гоњени силним ветровима и морском буром доспеше на малоазијску обалу,

према острву Хиосу са источне стране, близу Чесмена, у место звано Алацата.

Зауставивши се тамо, изиђоше на обалу и јавише се неком хришћанину, кога сматраху за правог хришћанина, и пошто му се преставише ко су и шта су, замолише га, давши му довољно новаца, да се постара за поправку њиховог малог брода. Овај међутим, уместо да им помогне као што обећа, отиде као други Јуда и издаде ову браћу турском аги онога места, и узевши од аге људе врати се на место где беху браћа и зароби их. Заробљеника беше свега 7, од којих двојица, покушавши да беже буду одмах убијени, док се други двојица бацише у море. Тако преосталу тројицу: капетана лађе и ову двојицу браће, ухватише Турци и поведоше на острво Хиос и предадоше их тамошњем паши. Беше то 26. јануара 1822. г. Турски паша, испитавши их ко су и шта су, нареди да двојицу браће затворе у мрачну тамницу, а оног трећег старијег, по имену Николаја, да изведу изван града на поље које се зваше Вунаки, и да га посеку. Водећи га на посечење Турци га успут наговараху да се потурчи, обећавајући му да ће му поклонити живот. Он им на то одговори: "Зар сада да ја стварам други свет? Не. Хришћанин сам рођен и као Хришћанин ћу и да умрем. Нећу да се одричем своје вере." И тако стигавпш на одређено место, посекоше тамо овог исповедника Православне вере Христове.

Док су се два брата младића налазила у мрачној тамници пашиног дворца, паша одреди два своја човека: једнога чауша званог Сериф и другога неког Лазу (обојица беху лукави и зли људи) и обећа им велике дарове ако успеју да убеде двојицу браће да постану Турци, па било претећи им мукама, било обећавајући им дарове. Имаћаше овај проклетник велику жељу да их наведе да се одрекну свете вере Христове и да постану муслимани, рачунајући то као свој успех и велику част. Као што сведоче они који су били присутни, он је говорио овако: "Била би велика корист за нас да придобијемо такве људе за нашу веру". Добивши дакле такво наређење од паше, ова двојица проклетника шта све не учинише и не измислише на браћу да би их придобили! Нису престајали ни за моменат узнемиравати их, преврћући дрвље и камење, као што вели пословица; час обећавајући велике поклоне и почасти, час

претећи им мукама и казнама. Но и поред свега тога ови светитељи остадоше чврсти и непоколебљиви и одговараху им са великом смелошћу.

После 7 дана, пошто не могоше никако да их поколебају у чврстини њихове вере, пођу ова два Турчина паши и кажу му: "Ефендија, ови су схватили као да их ми нећемо мучити, па зато се држе чврсто своје пизме. Дозволи нам да их ставимо на муке, можда ћемо тада успети да их убедимо, иначе се са великом дрскошћу противе и противрече нам". Чувши то паша, мало размисливши, рече им: "Ти ђаури имају такав обичај, и ако реше да се држе своје пизме немогуће је да их неко обрати. Пре ће неко да им отсече главе, него што ће их одвратити од њихове пизме". Тако рече паша присутним око њега агама. Један од селских кнезова, по имену Хаџи Полихроније, који је био присутан, чуо је то својим ушима из уста самог паше. Затим на крају дода паша: "Сутра ће се та ствар окончати".

Ови пак добри младићи, иако су били у тамници затворени и нико им ништа није рекао, дознадоше унапред кроз божанско откривење да ће следећег дана окончати свој добри подвиг, и зато радујући се говораху затвореницима: "Браћо, ми сутра завршавамо свој живот, сутра је последњи дан нашег живота овде". Због тога они затражише тајно да им се донесе хартија и перо, те написаше и послаше тајно своју исповест епископу Хиоском, тражећи од њега да нађе начина да их удостоји Пречистих Тајни Христових. То учинише преко неке жене по имену Франге, која је долазила у тамницу своме мужу званом Агапит, затвореном у исту тамницу због неког другог разлога, иначе други нико није могао да улази у тамницу. По тој истој жени епископ Хиоски им поручи да остану чврсти у вери и да се припремају са молитвама и сузама, не плашећи се смрти, јер их очекује рајска слава и вечна радост са Мученицима на небу. Епископ такође рече жени да дође ујутру рано да би браћи однела Свете Тајне, јер свештенику или неком другом хришћанину није било дозвољено да улазе у тамницу. Чувши из уста ове жене овакве поуке од архијереја, младићи заблагодарише Богу са сузама и проведоше сву ноћ у бдењу, певајући каноне Богородици и Акатист и друге молитве, колико су знали, молећи се Владичици Богородици да

посредује код Сина Свог да им подари силу и моћ да се не уплаше смрти.

Пред зору ови Светитељи мало отспаваше и, пробудивши се ујутру, рекоше другим хришћанима: "Ми, браћо, данас завршавамо путовање живота нашег, зато вас молимо да се молите и ви Господу нашем да нам дарује силу". Онда скидоше своју одећу, и све што су имали сувишно раздадоше оним хришћанима затвореиицима, а такође и оно нешто новца што су имали са собом. Кад настаде дан, архијерej им посла Свете Дарове по оној жени, које ова света браћа примише са сузама. Пошто се причестише Пречистим Тајнама Христовим заблагодарише веома Господу и затим узеше мало хране те једоше. По оној пак истој жени заблагодарише епископу што је тако мудро испунио њихову жељу, а послаше му и нешто пара молећи га да кад окончају опева њихова тела и да их спомиње у молитвама.

После тога, пошто прођоше два часа, паша издаде наређење да их изведу из тамнице и да их онако везане доведу под његов сарај где обитаваше, и да их питају дали хоће да постану Турци да спасу свој живот, иначе ће им бити главе отсечене. Наређење тираниново би одмах извршено. Пошто доведоше Светитеље, отпоче џелат да их убеђује да га послушају да приме отоманску веру и да тако спасу свој живот и удостоје се велике части. На то ови блажени повикаше великим гласом: "Умрећемо као Хришћани! Хришћани смо, Хришћани смо се родили и као Хришћани ћемо и да умремо. Нећемо се одрећи Христа макар нас исекли на комаде. Све што хоћете да чините, чините што пре, немојте узалуд губити време. Ми се никада нећемо одрећи наше вере". Све је то чуо и сам паша са свог прозора на коме је седео, јер су свети мученици говорили то громким гласом. Зато одмах издаде наређење да им отсеку главе.

Одмах затим зграбише Турци светитеље као крволочни вуци и повукоше их са великом буком изван тврђаве, носећи испред њихових очију два гола мача да би их застрашивали. Очевидци који су све то посматрали, дрхтали су видећи толику помахниталост турску. Од тога се на моменат уплаши и један од двојице браће, Јован, и лице му се измени. Видећи то његов брат Стаматије рече му: "Шта се десило с тобом, брате? Уплашио си се? Не сећаш ли се наше

заједничке одлуке да не издамо веру нашу? Како се сада показујеш плашљив? Моли се Пресветој Богородици да нам да снаге". Ове речи охрабрише Јована. Док су их водили изван тврђаве на поље звано Вунаки, мноштво народа иђаше пред њима и за њима, а блажени викаху громким гласом: "Хришћани смо! И ради Христа идемо на смрт!" Када су дошли на место где беше кланица, испод старе чесме, Турци се зауставише да их поново питају да ли су се покајали и да ли су одлучили да приме веру Мухамедову, иначе ће их посећи, и при том показиваху мачеве. Тада громким гласом повикаше обојица: "Браћо Хришћани, Хришћани смо и за Христа умиремо!" Шта више, они ово рекоше три пута: "Хришћани, Хришћани, Хришћани смо! Нећемо променити нашу веру! Помјани нас, Господе, у Царству твоме". Тада им одмах посекоше главе, и тако ови блажени примише мученичке венце, и узиђоше венценосци на небо да се радују вечно са Мученицима и Страдалницима. То би 3. фебруара 1822. године.

Свете мошти ових светитеља оставише Турци са презрењем на месту извршења пресуде. Између њих ставише једну хартију на којој су написали разлог отсецања њихових глава: да су били против цара и да су лопови. После три дана натераше неке Хришћане те одвукоше њихова света тела до мора и натоваривши их у чамац, бацише их у море. Неки Хришћани мученикољупци решише потајно да извуку из мора тела ових светих, али због великог страха уредише ту ствар овако: Обавестише неког христољубивог и мученикољубивог хришћанина по имену Георгија, који беше кожар по занату и ради свога посла беше стално на морској обали. Њега они замолише да пази на море, неће ли море избацити на површину света тела њехова. После четири дана, пошто дуваше јак јужни ветар, море избаци свете мошти на месту Лонариту. Хришћани узеше света тела и погребоше тајно на једној њиви, али главу мученика Јована не нађоше него само главу светог Стаматија.

То је мученичко житије светих новомученика Христових, Стаматија и Јована, добре и свете браће, и са њима њиховог саподвижника Николаја, као што смо све ово брижљиво дознали од истинољубивих људи, не додајући томе ништа наше. Тако су се подвизавали ови победоносни младићи, и тако су се одржали до

краја, чувајући благо наше благочестиве вере Хришћанске, због које су им и отсечене главе. Бејаху пак по узрасту, како су нам причали, Стаматије око осамнаест година, а Јован пак око двадесет и две. Њиховим молитвама нека се удостојимо и ми да очувамо беспрекорну веру нашу до краја, праћену уз ТО још и богоугодним делима, да би тако задобили и Царство Небеско. Амин[6].

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
СИМЕОНА ТВЕРСКОГ

Епископовао као први епископ у граду Тверу (у Русији).

Благ и кротак, али и неустрашиво храбар кад је ваљало бранити истину и правду, и залагати се за потлачене и мучене. Мирно се упокојио 1289. године.

СПОМЕН СВЕТИХ КНЕЗОВА:
СВЈАТОСЛАВА и ДИМИТРИЈА,
сина његовог

Њихове свете мошти почивају у граду Јурјеву Пољском, у посебном храму.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ
КЛАВДИЈА

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ
РОМАНА
кнеза Угличког

Син Владимира кнеза Угличког и ревнитељ благочестивог живота. Пун љубави еванђелске. Зидао и издржавао многа сиротишта, болнице и гостопримнице. Подигао око петнаест цркава у разним местима своје кнежевине. Свети Роман сваки дан бивао на служби Божијој. После смрти своје супруге сав се потпуно посветио подвизима поста, молитве, добротворства и благочешћа. Преставио се 3. фебруара 1285. године, и сахрањен у цркви Преображења у Угличу. Око 1485. године свете мошти његове биле обретене нетљене и читаве. Године 1609. мошти му буду спаљене од туђинаца, но остатци св. моштију продужише точити исцељења вернима.

СПОМЕН СВЕТОГ
АНАТОЛИЈА

Епископовао у граду Адани у Киликији у време св. Јована Златоуста.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ПАВЛА и СИМОНА

Ови свети мученици пострадаше за Христа мачем посечени.

НАПОМЕНЕ:

1. Птоломеј II, Филаделф, син и наследник Птоломеја Лага (285-247 г.), био је један од најзнаменитијих владара египатских. Познат са своје љубави према науци. Његовим старањем основана Александријска библиотека. Желећи да освоји Сирију, он на путу ка Сирији покори Јудеју. По његовој жељи и старању извршен превод Старога Завета од стране Седамдесегорице преводилаца. Тај се превод назива Преводом Седамдесеторице тумача, или преводилаца. Са тог је превода извршен словенски превод Старога Завета. Тај се превод употребљава у Православној Цркви.
2. Град Ванеја или Ван налазио се на источној обали језера са истим именом, у Јерменији.
3. Свети мученик Власије живео и пострадао у трећем веку.
4. Памфилија - област у јужном делу Мале Азије на обали Средоземног Мора. Град Аталија, сада Адалија, био је приморски град ове области и седиште управитеља области.
5. Декије - један од најсвирепијих гонитеља хришћана, царовао од 249 до 251 године.
6. Ови свети пострадаше на острву Хиосу 1822. год.

4. ФЕБРУАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ИСИДОРА ПЕЛУСИОТА

Преподобни Исидор беше по рођењу Египћанин; син угледних и богољубивих родитеља; сродник александријских патријараха: Теофила и светог Кирила[1]. Проучивши све науке светске и добро се научивши божанској премудрости, он се отказа славе овога света и богатства и високог рода. И сматрајући све то за трице, он се повуче у Пелусиотску Гору[2]. И тамо прими монаштво, и добро се подвизаваше за царовања Теодосија Млађег[3]. И постаде муж савршен у врлинама, и презвитер и ава; по животу и мудрости славан, и од свих поштован. О њему црквени историчар Евагрије[4] каже ово: За владања цара Теодосија беше у великом поштовању Исидор Пелусиот. Због његових дела и списа, његова се слава надалеко пронесе, и сви га слављаху. Он трудовима толико измучи тело своје, да је за све било толико очигледно да он води анђеоски живот на земљи. И свима је свагда предлагано да се угледају на њега као на живи пример монашког живота и богомислија. А писао је многе корисне ствари.

О његовом врлинском животу сведочи историчар Никифор[5], говорећи овако: Божанствени Исидор од младости своје толико зноја проли у манастирским трудовима, и толико тело своје умртви, загревајући душу тајанственим и узвишеним наукама, да је свима било очевидно да он заиста води еванђелски живот. И беше он живи и одухотворени стуб монашких правила и божанственог созерцања, и као неки најглавнији образац свесрдног подражавања и духовне науке. Написа он многе ствари, пуне разноврсних поука. Нарочито писма разним лицима, која су пуна божанске благодати и људске мудрости. Има их око десет хиљада[6]. У њима он објашњава Свето Писмо, и исправља све нарави свих људи.

Из ових сведочанстава се јасно види какав је угодник Божји био овај преподобни Исидор. Иако се не нађе његово житије опширно написано, ипак се из ових малобројних речи историчара да познати његова светост и мудрост, због чега је свима био образац врлинског живота. И он испуни свет својим богомудрим списима.

Преподобни Исидор беше велики бранитељ светог Јована Златоуста, када овај би неправедно прогнан са свога престола.

Поводом тога он је много писао архиепископу александријском Теофилу и цару Аркадију[7], саветујући их да престану са злим потхватом. Али, иако није ништа успео, ипак је неваљалство њихово и неправду изобличио. А по Златоустовом престављењу, он преко својих писама убеди светог Кирила Александријског, који дође после Теофила, да у црквене диптихе[8] унесе име Јована Златоуста, као светог изврсног исповедника који је за истину поднео многа зла од рђавих људи.

Преподобни Исидор писао је и цару Теодосију, препоручујући му да се стара о црквеном миру. И потстаче га да против злочестивих јеретика сазове у Ефесу Трећи Васељенски Сабор[9]. Јер преподобни беше велики ревнитељ вере, а силан противник јеретика, готов да страда за праву веру, као што се то види из његових речи. Јер пишући неком богохулнику Терасију, он каже: Питам тебе, који се показујеш према нама као опак и свиреп судија: Када би те цар одредио да на градским бедемима чуваш и браниш град, а ти видиш где непријатељи проваљују и руше бедеме, да би ушли у град, зар ти не би свим оружаним снагама и оруђима ударио на њих, еда би спречио рушење бедема и онемогућио непријатељу улазак у град? Ти би то сигурно урадио, да би и град и себе сачувао од непријатеља, и показао цару своју верност и усрдну послушност. Тако и ми, које Бог постави у Цркви својој светој за учитеље, зар не треба да јуначки противстанемо Арију, који је не само заратио против побожног стада Христовог, него и многе погубио? Са тог разлога ја не презам ни од какве опасности, и сврх свега желим ово: да поднесем све муке за правоверје.

Из ових се речи јасно види ревност преподобнога за веру. Али и остале његове врлине сваки може познати из његових списа. Девственост, чији је ревносни чувар био сам, он хвали више него друге врлине, називајући је царицом, коју треба сваки чин да поштује. Али он не понижава ни чесни брак. У своме писму Антонију Схоластику он каже: Они који чувају девственост слични су сунцу; они који непорочно проводе удовство и удовиштво слични су месецу; а они који живе чесно у браку слични су звездама. - Ово пак каже следећи светог апостола Павла који говори: Друга је слава сунца, а друга слава месеца, и друга слава звезда (1 Кор. 15, 41).

Преподобни саветује философе, који раде на световној мудрости: Важније је поучавати се врлинском животу него ли красноречивом проповедању. - У писму неком монаху Патриму он каже: Чујем за тебе да си украшен доброумљем и природним даром, и да усрдно изучаваш реторику, како би што лепше говорио. Али путем духовног живота греде се успешније творењем добрих дела неголи красноречивошћу. Стога, ако желиш добити бесмртне награде, мало се труди око красноречивости, а постарај се да свесрдно чиниш добро дела. - Слично пише и епископу Аполонију: Не доликује и не треба на силу привлачити вери људе који то не желе и који се противе, пошто су то бића саздана са слободном вољом. Зато се старај да оне што су у тами просветиш добрим саветом, и твојим добрим животом и добром нарави.

Још овај светитељ учи да врлински човек не треба да се горди због добрих дела својих, већ да смерно мисли о себи. Он каже: Ко твори врлину, има светли венац. А ко је стекао многе врлине, па ипак мисли да је мало што добро учинио, он ће због самог тог смиреног о себи мишљења добити најсветлији венац. Онај који, творећи нешто врлинско, сматра да је мало учинио, заслужује не мању похвалу од оних који су стекли све врлине. Или тачније рећи: Ко смирено мисли о себи, у њега врлине бивају пресветле; а ко не мисли смирено о себи, у њега се и светле врлине помрачују и велике умањују. Стога, ако ко жели да му се врлине покажу великим, нека их не сматра великим, и оне ће се онда показати великим.

Овај преподобни Исидор, поучавајући друге, сам је најпре творио оно чему је друге учио. У томе се угледао на Господа, који је прво творио, па онда учио. И због својих добрих дела преподобни се није у себи гордио, него је смирено умовао. А са смиреноумљем он удружи здравоумље, као пар трудољубивих волова коју вуку благи јарам Христов. Његово пак здравоумље (или чедност) очигледно је из његовог писма епископу еленопољском Паладију. У њему он опширно поучава како се добро треба чувати од разговора са женскињем: јер ако, као што Свето Писмо каже, зли разговори кваре добре обичаје, онда разговор са женама, макар био и добар, има силе да тајно помоћу нечистих помисли поквари унутрашњег човека, и онда ће тело бити чисто а душа оскврњена. Стога

преподобни Исидор, томе епископу, који се хвалио како често води корисне разговоре са женскињем а похоту у себи не осећа, саветује ово: Добри човече, колико год можеш, избегавај разговоре са женскињем. Јер они који имају на себи чин свештенства, треба да су светији и чистији од оних који се повукоше у горе и пустиње. Јер свештеници се старају о себи и о људима, а они у пустињи - само о себи. И живот људи високог свештеничког звања сви испитују и посматрају; а они што бораве по пештерама, или своје болести лече, или ране превијају, или сами себи венце плету. Ако пак са неке потребе отидеш к женама, онда гледај у земљу, и жене, ка којима си дошао, поучавај да гледају целомудрено; и чим им изговориш мало речи, које могу душу њихову утврдити и просветити, одмах се удаљи, да дуги разговор не би силе твоје омлитавио и раслабио. Ако пак желиш да будеш поштован од жена, - а то свакако приличи духовнику, - онда не завезуј пријатељство са њима, и бићеш поштован од њих. Јер женска природа, постаје горда и нетрпељива према ономе који јој ласка; а према онима који не обраћају пажњу на њу и показују своју слободу од ње и власт над њом, она се с поштовањем односи и диви им се. Но уствrдиш ли, да, иако многа пута разговоре водиш с њима, ипак од тога немаш никакве штете, - нека буде и тако. Али хоћу да сви буду уверени у ово: вода камен дуби; и кишне капље, када стално падају на камен, провале га. Размисли о овоме што кажем: шта је тврђе од камена? а шта мекше од воде, поготову од водених капљи? па ипак, непрекидно капање побеђује и природу. Када тако бива са стварима у природи, како онда воља људска, која се лако повија, да не буде дугим обичајем побеђена и преврнута?

Тако преподобни Исидор, дајући савете епископу Паладију, све нас поучава целомудреном животу: не само да чувамо тело своје од телесног грехопада, него да и душу сачувамо читавом од оскврњујућих помисли. Пошто преподобни свакој врлини поучи све преко својих списа и усмених разговора, достиже дубоку старост, и угодивши Богу до краја, сконча у миру око 436 године.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА

ЈОСИФА

Овог благословеног човека који беше родом из града Халепија у Сирији, неки Агарјани из пакости оклеветаше како је, тобож, рекао да ће се потурчити. А кад он то не хте учинити, они га у силном бесу дохватише, и бијући га одвукоше на суд. На суду они лажно сведочаху против њега. Судија му рече: "Хајде, човече, постани муслиман, те на тај начин избави себе од лажне вере и приступи истинитој. Учиниш ли то, ја ћу те узети поред себе, и постаћеш моћни властодржац". - На то блажени одговори неустрашиво и смело: "О, бедници и никоговићи! како може ваша вера бити истинита? Та ви ни честитог поста немате, нити знате кад вам је пост, него се управљате према месецу. И ваш пост се састоји у преједанју: за време рамазана ви целе ноћи, од сутона до сванућа, једете и ждерете; а преко целог дана спавате као мртви, само покаткад отворите очи да видите да ли је сунце зашло, да бисте опет навалили јести. Та ваша вера пуна је басни и измишљотина! Ваш Бог једе и пије! Ваш рај се састоји од уживања у јелу и пићу и у другим насладама!"

То и много друго изговори мученик разголићујући ништавност вере њихове, па заћута. А Агарјани шкргутаху зубима на њега. Судија изрече пресуду: да се Јосиф погуби мачем. Агарјани одмах дохватише блаженог исповедника, и бијући га одведоше на губилиште. Када стигоше тамо, мученик клече, и би му одсечена мачем света глава. Тако блажени јунак Христов прими венац мучeништва од Господа Христа, коме слава вавек. Амин[10].

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИКОЛАЈА СТУДИТА, ИСПОВЕДНИКА

Преподобни отац наш Николај роди се на острву Криту[11], у селу Кидонији, одакле беше и свети мученик Василид, један од десеторице мученика, пострадалих на Криту. Родитељи овог блаженог Николаја беху хришћани. Још као мало дете дадоше га да се учи Светом Писму, и у својој десетој години он већ беше навикао

на Свете Књиге. Тада га послаше у Цариград код његовог ујака, блаженог монаха Теофана, који је монаховао у манастиру Студијском[12]. Ујак га прими с љубављу, и приведе га преподобном Теодору, игуману Студијском[13]. А блажени Теодор, провидевши Духом да ће овај дечко постати диван сасуд Богу, благослови га, и нареди му да живи са другом децом у засебном дому, који се налазио ван манастирске ограде, и био подигнут за школу деци. Касније, када блажени Николај поодрасте, и игуман виде како је доброг вдадања, паметан, кротак и смирен, он га преведе у манастир, и постриже за монаха. А после неколико година примора га те прими и свештенички чин због врлинског живота свог.

Док је блажени Николај у овој обитељи проводио богоугодни живот, дође му рођени брат Тит, и са сузама му исприча како су безбожни Сарацени[14] ударили на острво Крит, заробили им родитеље, и одвели их у своју земљу. А он, иако му беше тешко у души због родитеља, саветоваше брата да не тугује због тога, говорећи: Тако је Бог хтео, јер без Његове воље ни длака с главе не пада. Он зна шта је на корист људима. Зато поверимо Њему своју тугу и промишљање о родитељима нашим. Ми пак треба да се старамо о себи: да нас не заробе телесне жеље и саблазни овога света, и да нас рука невидљивих непријатеља не одведе у земљу таме и вечнога мрака. - Тако тешећи свога брата, Николај га дарну у срце, и овај постаде добар монах.

У то време Црквом Христовом управљаху у миру и тишини добри пастири. Али, по попуштењу Божјем, злочестиви цар Лав Јерменин[15], опаки иконоборац, створи буру пометње. За царовања благочестивог цара Михаила Ранкаве[16] Лав беше најпре патриције, и вешто оте овоме престо на овај начин: Изби рат између Грка и Бугара. Цар Михаил постави Лава за војводу над источном војском, не знајући да Лав хоће да му на превару отме престо. И када се Грци побише са Бугарима, и Бугари малаксаваху и спремаху се за отступање, тада Лав Јерменин, са завереницима које раније беше поткупио, мараче војску и она изненада поче бежати, иако је нико није гонио. А Бугари, видећи Грке где беже, прво се не усудише да их гоне, јер се бојаху да то није нека замка. Али када видеше да је њихово бежање безобзирно, они се осмелише, појурише за њима и

мноштво Грка побише. И тако се цар Михаило врати побеђен. А ово изненадно бежање војске Лав изведе вешто и лукаво, да би војска и народ омрзнули цара као страшљивца и кукавицу, који не уме да води ратове, и тако се он сам докопао престола. Тако и би. Јер када се цар Михаило побеђен врати у Цариград, Лав са војском остаде у Витинији да чува границу. И одмах даде маха злоби коју давно скриваше у срцу, и пусти глас свуда како су тобож због царевог кукавичлука и незнања и страшљивости изгубили славу јунаштва свог и били побеђени од Бугара. На тај начин он диже сву војску против цара, а и сам јавно устаде на свог добротвора. И би тамо у Витинији од целе војске проглашен за цара.

Глас о томе брзо дође до цара Михаила. И многи предлагаху цару да удари на Лава и да му не допусти царовати. Али цар одговори: Боље је да изгубим не само престо већ и живот, него да се због мене пролије и једна кап хришћанске крви у међусобној борби. - И одмах тајно посла Лаву своју царску круну, и порфиру, и царску обућу, поручивши му: Ево, уступам ти престо; дођи дакле слободно у Цариград, и заузми престо. - Учинивши то, Михаило се одмах замонаши, а и његова жена.

Лав пак уђе врло свечано у Цариград, и заузе престо грчког царства. И добротвора свог Михаила, који му с љубављу предаде престо, одмах посла у прогонство на неко острво, а два сина његова, Теофилакта и Игњатија, нареди те ушкопише. Но после извесног времена овај злочестиви цар устаде и на самог Христа Бога и на свету Цркву његову: сазва неправедно збориште против светих икона, и избаци их из храмова Божјих. А пресвети патријарх Никифор[17], и благочестиви архијереји и архимандрити, и сви богонадахнути оци, противстадоше цару, не одобравајући његову непобожну делатност. И дошавши к цару, саветоваху му да не огорчава и не смућује Цркву Христову таквом јересју. А он их бедник све најури из двора са срамом, и посла на заточење у разне покрајине. Тада и свети Теодор Студит, који се јуначки противио цару, би заједно са учеником својим, овим блаженим Николајем, послат на заточење у околину Аполониадског језера, у град Мезопу[18]. И ту, затворени у тамницу, они проведоше годину дана.

А када затим цар чу како њих двојица тамо људе саветују и поучавају да се клањају светим иконама, он нареди те их одатле отераше далеко на исток, у место Вониту[19]. И тамо их затворише у глуву тамницу, да им нико не долази како не би могли разговарати ни с ким. Али добри исповедници, спречени да усмено говоре људима и поучавају их побожности, стадоше из тамнице писати посланице вернима, и тим својим посланицама, као громогласним трубама, обараху јеретичке догмате као јерихонске бедеме, а исправљаху и изграђиваху разоравану веру. Сазнавши за то, цар посла к њима једног бездушног војника, по имену Анастасија, да их обојицу у модрице претвори. И кад овај стиже, он најпре преподобног Теодора, а затим ученика његовог, блаженог Николаја, тако би, да им се тела дробљаху од силних удараца и рана. После тога их опет у тамницу затвори, и врата зазида. И пошто нареди да их глађу и жеђу море, он отпутова. А ко ће исказати муку и невољу и глад ових блажених сужања, и све њихове патње, које у тескобној тамници подношаху три године? Нарочито патње од оних рана, када су изнемогавали не само од болова него и од глади и жеђи. Јер су им понекад трећег дана, понекад четвртог дана, а понекад седмог дана, стражари убацивали кроз прозорчић помало хлеба и додавали по врло мало воде, и то пропраћали псовкама и грдњама.

Али, ране на телима њиховим још не беху сасвим зарасле, кад опет стиже од цара изасланик да их мучи. Јер неко од зловерних достави цару једну њихову посланицу, коју је православнима писао блажени Николај од стране преподобног Теодора. У тој посланици се изобличава царева непобожност и заблуда, и душегубни отров иконоборске јереси, и упућује вернима дивна и корисна поука о вери. Када је злочестиви цар Лав прочитао ту посланицу, толико се разбеснео и као лав зверски рикао, да је одмах послао к њима једног опаког мучитеља са том посланицом, па ако је њихова, да их бије све док не издахну. Мучитељ, чим дође, изведе преподобне сужње из тамнице, показа им посланицу, и упита их да ли је њихова. А они ништа не сакрише, већ изјавише да је преподобни Теодор диктирао а блажени Николај писао. На то се изасланик разгневи, па повали нага Николаја на земљу, и би га без милости врло дуго. Онда њега остави полумртва, па повали Теодора, и би га толико да му цело

тело претвори у ране, а умало му и саме кости не поломи. И оставивши њега једва жива, опет се врати Николају. И покуша да га ласкањем придобије за царевог једномишљеника. Али он, непоколебљив у вери, одби све то. Тада се мучитељ још више разљути, и нареди опет да блаженог Николаја немилосрдно бију. И би преподобни дуго бијен по леђима и по стомаку. И тако свега страшно изранављеног, мучитељ га остави голог сву ноћ на мразу. Јер беше месец фебруар, и зима. А он, патећи телом од многих рана и мрзнући се на хладноћи, трпљаше благодареће Бога. Затим их мучитељ опет врже у тамницу, зазида улаз, и врати се цару.

Преподобним оцима тела беху покривена страшним и дубоким ранама: од рана, кожа им је висила на телу, као кошуља. Видећи толике патње њихове, стражари се сажалише и смиловаше те им донашаху топлу воду и уље, и они један другоме праху ране и мазаху уљем. И тако се лечаху. А кожу која им је висила, и није могла да зарасте, отсецаху ножићем. И тако пађаху деведесет дана. И још им ране не беху залечене, злочестиви цар опет нареди да их одатле преведу у околину Смирне[20]. И пошто их тамо силно избише, и ноге им у кладе метнуше, бацише их у тамницу. И проведоше преподобни у тамници двадесет месеци у тешким мукама и невољама.

И услиши Бог слуге Своје који Му се дан и ноћ мољаху, и опомену се сужања, и би воља његова те погибе злочестиви цар Лав: његови га војници убише у цркви. После њега дође на престо грчкога царства Михаило Травлос[21]. Он, иако сам беше зловеран, не гоњаше правоверне, него препусти да сваки верује како хоће. И нареди да се пусте из тамница и врате из заточења сви који су на то били осуђени због вере. Тада бише пуштени из заточења и блажени Николај са великим Теодором. И дошавши у Халкидон посетише патријарха Никифора који је био ту у заточењу. Преблажени Никифор се веома обрадова њиховом доласку. И видевши на телима њиховим страдалничке ране, он их поштоваше као свете мученике. Пошто проведоше тамо неко време, они заједно с патријархом дођоше у Цариград да усаветују цара да прими православну веру. Али цар, због велике грубости своје, не послуша њихов савет, и не хтеде да се поклони светим иконама. Само није бранио другима да

се клањају светим иконама. И издаде цар наређење којим забрани да се иконе стављају у престоници, Цариграду, и допусти да се могу по вољи стављати у предграђу и у осталим градовима и покрајинама. Због тога свети оци, Теодор и Николај, опростивши се с патријархом, напустише престоницу, да би могли слободније држати свето Православље са поштовањем икона. И настанише се на острву Херонису. И пошто тамо проживеше неко време при цркви светог мученика Трифуна, велики Теодор се претстави Богу[22]. А блажени Николај, оставши после свог духовног оца, не напусти гроб његов, него борављаше крај њега проводећи живот у многобројним подвизима монашким.

Пошто цар Михаило премину, на престо дође његов син Теофил[23]. Он поново диже гоњење на православне због светих икона. И мучени беху од иконобораца они који се побожно клањаху светим иконама. У то време љуто пострадаше и два брата по телу и по духу: преподобни оци Теодор и Теофан Начертани[24]. Тада и блажени Николај, напустивши боравак крај гроба свога духовног оца, потуцаше се од места до места док не умре цар Теофил иконоборац. После смрти његове на престо дође жена његова благочестива царица Теодора са сином Михаилом[25]. И опет се зацари мир у Цркви Христовој, и вера засија, а патријарховао је у Цариграду свети Методије[26].

У то време дође у обитељ Студијску и блажени Николај. И по претстављењу преподобног Навкратија Исповедника[27], би постављен за игумана, за патријарховања светог Игњатија[28] који дође после светог Методија. Пошто је три године био игуман, он предаде игуманство врлинском мужу, блаженом Софронију, а сам се повуче на безмолвно место, и провођаше живот у ћутању. Али и Софронije после четири године игуманствовања пређе ка Господу. И братија отидоше код преподобног Николаја, и много га молише док га приволеше да се опет прими игуманства.

Неколико година проживе блажени Николај као игуман. Утом цар Михаило одрасте и, покварившu се веома, отера из царског дворца своју мајку блажену Теодору, и по савету њеног брата, а свога ујака Варде, натера је те се постриже у једном женском манастиру. Цар Михаило онда узе Варду себи за сацара. И настаде буна у

народу, и саблазан, што цар устаде против своје мајке, и што Варда отера своју закониту жену и оскрнави постељу сина свог, јер му преоте жену. А пресвети патријарх Игњатије, желећи да цареве врати с пута разврата, непрестано их саветоваше, али без успеха. Једног празника цар Варда дође у саборну цркву са намером да се причести. Али патријарх му не само не даде причешће, него и изобличи безакоње његово пред целим народом, и одлучи га од цркве. А Варда, бесан од злобе на патријарха, потстаче цара Михаила против њега, и отераше га са патријаршијског престола, а место њега сабор постави Фотија[29], првог секретара царевог.

Видевши такву пометњу и неред, блажени Николај остави свој манастир. И узевши са собом свога брата, отиде на једно манастирско имање, звано Пренет. И живљаше тамо у безмолвију, у молитвеном тиховању, не желећи ни да чује за безакоња која цареви чињаху. Али не остаде тамо дуго: би протеран одатле. А то се деси на овај начин: Једном приликом цареви путоваху лађом, и када пролажаху поред места где свети борављаше, свратише код њега, знајући да је муж добродетељан и од свих слављен. А жеља им је била да га ласкама придобију за свога присталицу, како би и он пристао и потврдио патријархово прогонство, и прељубни брак Вардин. Али он не само што на те злочине њихове не пристаде, него им и прорече да ће, ако се не покају због злих дела својих, изненада погинути злом смрћу, што се касније и догоди. Када то зли цареви чуше од њега, разљутише се на њега, и протераше га одатле. А у обитељи Студијској наредише да се постави други игуман.

Блажени Николај потуцаше се од места до места, мучећи се под старост. Затим, по наређењу безаконих царева он би опет ухваћен, и везан дотеран у свој манастир. И две године проведе у тамници затворен све до смрти тих царева, Михаила и Варде, на којима се зби светитељево пророштво. Јер идући са војском на Крит против Сарацена, они се успут посвађаше, и несрећни цар Варда би расечен напола од Михаилових слугу. А цар Михаило се одмах врати у Цариград. Али и он исто тако би од својих домаћих посечен у дворцу.

После њега дође на престо Василије Македонац[30]. Он блаженог патријарха Игњатија поврати на његов престо[31]. И

преподобни Николај би пуштен из тамнице. Цар Василије га дозва к себи, и мољаше га да опет прими управу свога манастира. А он, иако због старости није желео да ту власт прими, ипак на молбе цареве пристаде. И цар га је често позивао к себи на разговор, и користио се његовим поукама и његовим врлинским животом. И беше у великом поштовању код цара.

Угоднику Свом, блаженом Николају, Бог подари дар да исцељује болести по људима. Тако, жена христољубивог цара Василија Евдокија тешко се разболе. Лекари јој не могоше помоћи. Она очајаваше за живот, и чекаше смрт. Због тога цар беше веома утучен. Но заспавши мало, царица виде у сну старог црнорисца у великој слави који јој говораше: Уздај се у Бога! нећеш умрети сада, јер ћеш добити исцељење и бићеш здрава. - Пренувши се од сна, она исприча своме мужу шта је видела у сну, и замоли га да из свих цариградских манастира позове црнорисце истакнуте, оне што живе врлински, да је посете. А када преподобни оци стадоше долазити у палату код царице, дође и блажени Николај, чије лице беше светло као Мојсијево. Чим га царица угледа, одмах познаде да је то он који јој говораше у сну обећавајући јој оздрављење. И уставши, поклони се светитељу, и тог часа оздрави потпуно.

Потом Јелена, жена патриција Мануила, разболе се од исте болести, и беше на самрти. И већ јој спремаху погребне хаљине. Утом стиже овај преподобни Николај, прекрсти јој руком главу и цело тело, и исцели је од болести, и она одмах устаде с постеље здрава. А догоди се те се и сам патрицијe тешко разболе. И пошто никакве помоћи не би од лекара, он очекиваше смрт. А дозва блаженог Николаја, и замоли га да га обуче у анђелски образ. Светитељ му одговори: Чедо, то ти неће бити на корист, јер ће те Бог ускоро исцелити, и ти ћеш имати врло истакнуте положаје, и добро ћеш водити послове. А после тога пострићи ћу те у монашки образ, да пођеш у онај свет са добрим делима. И зби се пророштво светитељево: Мануил убрзо оздрави, би на разним положајима добро отправљајући послове. Затим, када му се приближи крај, он се разболе; преподобни Николај га постриже; и он отиде Господу.

Други патрицијe, Теофил Мелисен, са супругом својом беше у великој тузи, јер им деца, убрзо после рођења, изненада умираху.

Он, када им се роди девојчица, однесе је светом Николају, молећи га да буде кум њиховом детету на светом крштењу. Јер родитељ имађаше веру, да ће молитве преподобног оца сачувати кћер његову од смрти. Блажени пак одби да буде кум, али, метнувши руку на главу детенцета, помоли се Богу, и рече патрицију: Ово говори Дух Свети: Кћи ваша биће жива, и видећете синове синова њених. - И зби се пророштво светитељево: јер девојчица порасте здрава и дивна, и удаде се, и роди много деце.

А када се светитељу приближи блажена кончина, он се разболе. И сву братију, окупљену око његовог одра, блажени упита: Сада, браћо, реците шта вам недостаје? А они, зачуђени таквим питањем, одговорише: Жита. Рече им светитељ: Бог који је исхранио Израиља у пустињи, неће вас оставити: у трећи дан по мом одласку Он ће вам послати пшенице у изобиљу. - Онда им за игумана постави Климента, који беше економ. - И упокоји се у миру преподобни отац Николај 4. фебруара 868. године, пошто је поживео седамдесет и пет година. И би чесно погребен.

У трећи дан, по пророчанству светитељевом, доплови под манастир лађа пуна жита, послата од цара Василија. Примивши дар с радошћу, Климент рече братији: Ето, оци и браћо, отац наш преподобни Николај испуни своје обећање, пославши нам пшенице у изобиљу.

У том манастиру беше један црноризац, по имену Антоније, који је много година боловао од течења крви. Лекари му не могоше помоћи, и он беше на самрти. А игуман му нареди да уђе у колибу преподобног оца Николаја, и у њој сконча. Кад Антоније уђе у колибу, и леже, јави му се у сну преподобни Николај, и упита га: Од чега болујеш, чедо Антоније? И он му каза болест своју. Тада му преподобни рече: Не бој се, од сада ћеш бити здрав! - Антоније се пробуди, и већ не у сну него на јави виде преподобног оца где излази из колибе, и осети диван мирис. А одмах осети да је исцељен од болести, и устаде здрав. И отада поживе четрдесет година не разболевши се ни од какве болести, благодарећи молитвама преподобног оца Николаја. Његовим посредништвом нека се и ми

избавимо од сваке болести душевне и телесне у Христу Исусу Господу нашем, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ ВЕЛИКОГА КНЕЗА ГЕОРГИЈА

Син Всеволода Трећег; родио се 1189 год., ступио на Владимирски великокнежевски престо 1212 године. Из младости се одликовао пламеном љубављу к Богу и делима побожности, старајући се да извршује заповести Божије и гајећи у срцу свом страх Божји. Усрдно посећивао сваки дан богослужење, пажљиво слушао што се чита и пева, и често размишљао о томе да хришћанину ваља ући у царство небеско кроз многе невоље. Као велики кнез много радио на утврђивању хришћанске вере и просвете како међу својим поданицима тако и међу иноверним суседним народима. Са тим циљем основао Нижњи Новгород и подигао у њему два велељепна храма, који су и били првобитни расадници Православља у тој области. Из љубави и поштовања народ га називао оцем и господарем. Када су Татари са огрмном војном силом ушли у Русију, Георгије их са својом војском дочека на реци Сити; но надмоћнији Татари заузму Владимир 1238. године, погубе Георгијеву породицу, побију много народа и нешто одведу у ропство. Обавештен о томе, Георгије се реши на одлучну битку. И сукоби се с Татарима на реци Сити. Руси су се јуначки борили, али надмоћна војна сила татарска однесе победу, и сам велики кнез Георгије погибе усред својих војника 4. марта 1238. године. Ростовски епископ Кирил пронађе у гомилама мртвих обезглављено тело Георгијево, познавши га по кнежевској одећи, одвезе у Ростов и положи у храму Пресвете Богоматере. Године 1239. тело Георгијево пренесе у Владимир његов брат Јарослав и положи у Успенској саборној цркви. Чесне мошти светог Георгија бише откривене 1645. године и стављене у сребрни кивот, начињен од патријарха Јосифа. Чудотворне, његове свете мошти лију чудеса.

СПОМЕН ЈЕДНОГ БОГОБОЈАЖЉИВОГ ПУСТИЊАКА

Један богобојажљиви пустињак подвизавао се у пустињској гори у околини града Антиноја у Египту. Он је успевао у врлинама, и многи су добијали духовне користи од његових речи и дела. Али, као и свима врлинским људима, тако и њему позавиде враг, и убаци у његову богобојажљиву душу овакву помисао: Не треба да други раде или служе теби, јер ти ниси достојан, не само да ти ко служи, него ни ти сам да коме служиш. Ако пак другима не служиш, онда бар себи ради: устани, иди у град, и продај своје рукотворине - котарице, купи што ти треба, па се одмах врати у своју самоћу, и тако никоме нећеш бити на терету.

А ово му предложи саблазнитељ, јер је завидео његовом безмолвију, молитвеном тиховању, и добром подвижништву ка Богу, и што је многима био од користи. Јер враг свуда једно ради: труди се да све улови. Пустињак послуша ову помисао као добру, не прозревши у њој веште замке ђавоље. И овај чувеии и славни инок, коме су се сви дивили, стаде излазити из своје келије. И када после дуго времена виде жену, он, после дугог разговора с њом, због неопрезности своје саплете се. И, невидљиво праћен од врага, оде у пусто место крај реке, и ту паде у грех. И одмах му би јасно, да се враг обрадовао његовом паду. И поче да очајава што је ожалостио Духа Светог, и Анђеле, и свете Оце. Јер многи Оци, живећи по градовима, победише врага. И беше силно утучен због свог пада, не сећајући се да је Господ готов да подари силу онима који се надају на Њега. И заборавивши на исцељење од греха, он хтеде да се баци у реку и удави. И на огромну радост ђаволу он изнеможе телом од тако велике душевне патње. И да му милостиви Бог не притече у помоћ, умро би без покајања, на радост демонима. И он дође себи, и стаде размишљати како би узео на себе највећи подвиг покајања и самомучења, и тако умилостивио Бога сузама и ридањем. Стога оде у своју келију, зазида врата, и стаде плакати над собом као над мртвацем. И тако плакаше, молећи се Богу, и постећи се и бдећи силно изнуравајући себе, да много сасуши тело своје. Али ипак не сматраше да је својим покајањем откајао учињени грех. А братији, који су му по обичају често пута долазили ради поуке, и куцали на

врата, он је одговарао да им не може отворити: Дадох реч Богу, говорио је братији, да се годину дана тако кајем; но ви се молите за мене недостојног! Јер није знао старац како да им одговори, да се, чувши за његов грехопад, не би саблазнили, пошто су га веома поштовали и ценили као великог монаха, И проведе годину дана свесрдно се постећи и кајући.

А када стиже Ускрс, он у саму ноћ Васкрсења Христова спреми ново кандило, нали у њега уље, и покри га, па с вечери стаде на молитву, говорећи: Жалостиви и милостиви Господе, Ти желиш да се пароди спасу и дођу у познање истине. К Теби прибегох, Спаситељу душа наших: смилуј се на мене који сам Те много разгневио, и учинио многе ствари на радост ђаволу! И ево мртав сам, пошто сам послушао ђавола. Али Ти Господе, који милујеш и безбожне и немилостиве, и учиш да будемо милостиви према ближњем, смилуј се и сажали на мене кукавног! Јер ништа није немогуће Теби! Сажали се на мене, јер се при паклу расу душа моја као прах! Учини милост, јер си благ и милостив према својим створењима; Ти ћеш и мртва тела оживети у дан васкрсења. Услиши ме, Господе, јер нестаде духа мог, и увену бедна душа моја, и изнеможе тело моје, које оскврнавих, и не могу да живим, пошто сам недостојан. Припих се уз страх Твој, дрзнух се да прибегнем покајању, и молим Те: опрости ми грех покајања ради: имам двоструки грех: пад и очајање; али Ти ме оживи смрвљеног, и нареди своме огњу да упали ово кандило, те да на тај начин сазнам да си ми по свом превеликом милосрђу опростио грех. И остало време живота, које ми будеш подарио, провешћу у страху Твом, држећи заповести Твоје. И служићу Теби усрдније него пре.

Пошто се тако мољаше и говораше са многим сузама у ноћ Светог Васкрсења, он устаде да види да ли се кандило упалило. И открившши га, виде да се није упалило. И опет паде на лице своје, и мољаше Господа говорећи: Знам, Господе, да је требало да до краја издржим у подвигу, али не стражах на стазама својим и, повучен телесним сладострашћем, стровалих се у муку безбожника. Поштеди ме, Господе, јер ево опет пред свима Анђелима и Праведницима исповедам благости Твојој свој наказни грех. А када се људи не би саблазнили, ја бих пред целим светом исповедио свој

грех. Смилуј се, Господе, на мене који Ти се исповедам, да бих и друге поучио! О Господе, оживи ме!

Пошто се три пута тако молио, би услишен: и уставши, нађе кандило где јарко гори. И обрадова се веома, и окрепи се добром надом у Бога. И дивљаше се тако великој благодати Божјој и милостивом човекољубљу Његовом. И весељаше се духом што га Бог извести да му је опроштен грех, услишивши његово смирено мољење. И говораше: Благодарим Ти, Господе, што си се у овом привременом животу смиловао на мене недостојног, и овим великим и новим знамењем подарио ми слободу према Теби. Јер Ти милостиво прашташ душама које си саздао.

Док се он тако мољаше, свану дан. И веселећи се у Господу, он тог дана од радости заборави на телесну храну. А огањ у кандилу том одржаваше у току целог живота свог, доливајући у њега уље, да се не угаси. И опет борављаше у њему Дух Божји, и беше свима познат и користан. А када је имао отићи из овог живота, би му на неколико дана раније откривен од Бога час кончине његове. И упокоји се у миру, предавши душу своју у руке Божје.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АВРАМИЈА
епископа Арвилског[32]

За време петог гоњења хришћана у Персији, у време цара Сапора, би ухваћен овај свети Аврамије, епископ града Арвила у Персији, од царевог врховног мага, званог Аделфор. Маг га приморава да се одрекне Христа а да се клања сунцу[33]. Блажени Аврамије му рече: Бедниче и кукавче, како се не плашиш да ме приморава да чиним што не треба? Зар могу да напустим Творца сунца и свих твари, па да се клањам сунцу које је твар и дело Божје?

Ове епископове речи нимало не узнемирише врховног Мага. И он одмах нареди да свуку светитеља, повале на земљу и туку чворноватим моткама. Али када виде да мученик храбра срца подноси ово мучење и да се моли за мучитеље своје говорећи: "Господе, не стави им ово у грех, јер не знају шта раде", овај звер нареди да му отсеку свету главу. И тако сконча блажени Аврамије у месту званом Телман, и доби од Господа венац мученички, око 348 до 352 г.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЛА
Новојезерског чудотворца

Преподобни Кирил родио се од побожних и богатих родитеља у граду Галичу[34]. Још као дете Кирил осети неодољиву жељу да буде монах. Напустивши тајно родитељски дом, Кирил отиде из Галича на реку Обнору[35], у манастир преподобног Корнилија, о коме је слушао од својих родитеља[36]. На путу ка манастиру Кирил виде једног старца, украшеног седином. На старчево питање куда иде, Кирил одговори да иде у манастир преподобног Корнилија. Одобривши његову намеру, старац му наложи да заједно иду тамо. Сутрадан они се приближише манастиру преподобног Корнилија. Када беху недалеко од манастира, старац посаветова јуношу, па се онда дуго мољаше за њега Богу. Затим, показујући му руком на манастир, рече: "Иди, чедо, код блаженог Корнилија, а ја ћу молити блаженог Корнилија да те прими у монахе".

После тога старац благослови младића и постаде невидљив. Осврћући се око себе и не видећи старца, Кирил разумеде да је то била Божја посета, и заблагодари Богу на томе. Дошавши затим у манастир, јуноша са сузама мољаше преподобног Корнилија да га прими за монаха у своју обитељ. Провиђајући у њему изабрани сасуд Светога Духа, Корнилије га с љубављу прими и постриже у монашки чин. Кирилу тада беше око двадесет годиина. Млади монах се сав предаде Богу и са пламеном љубављу стаде упражњавати подвиге монашког живота.

Родитељи дуго тражаху свуда свога сина Кирила и, не налазећи га нигде, они плакаху за њим. Тек после неколико година родитељи дознадоше да се Кирил налази у манастиру преподобног Корнилија. У дванаестој години Кириловог борављења тамо, отац његов дође у манастир и постриже се са именом Варсануфије. А кроз неко време стиже вест о Кириловој мајци да је и она, поживевши врлински и побожно, скончала као монахиња са именом Јелена. Отац Кирилов, пошто проживе у манастиру три године у посту и молитви, пресели се ка Господу.

После смрти својих родитеља преподобни Кирил се стаде још усрдније подвизавати, слажући труд на труд, радећи и у кухињи, и у пекари, и проходећи сва манастирска послушања. Стремећи ка вишем савршенству, преподобни Кирил одлучи да проводи пустињачки живот по непроходним шумама. Са благословом светог Корнилија он крену на север да хода по пустињама; храна му беше час разне траве и корење, час борова кора; чешће је виђао зверове него људе. Отуда је с времена на време долазио у крајеве Новгородске и Псковске, и тамо се поклањао светим местима, молећи Господа да му укаже место за сталан боравак.

Према небеском упутству блажени Кирил крену одатле ка Бјелоозеру[37], а затим пође ка Тихвинском манастиру Пресвете Богородице[38], где се три дана мољаше Богу и Пречистој Матери Његовој. У сну му се јави Богородица и нареди му да иде ка Новом Језеру. Са Кобилине Горе преподобни угледа усред језера Красно Острво, обрасло шумом. На том острву угледа Кирил огњени стуб на оном месту где се сада налази манастир. Из тога он закључи да му то место указује Бог и Пречиста Богородица.

Дошавши на то острво, преподобни се настани тамо под високом смреком, начинивши себи колибу од њенога грања. Ту му се у сну јави Анђео Господњи и рече му да му је то место припремио Господ. Пробудивши се из сна, блажени пође по острву и угледа око своје колибе траг од људских ногу. По томе трагу он дође до насеља Шиднем, и од његових житеља затражи дозволу да се настани на том острву. Добивши дозволу, он начини себи келију. Идуће године он направи две мале цркве: једну у име Васкрсења Христова, а другу - у име Пречисте Богородице Одигитрије (Путеводитељке).

За време свога боравка на острву преподобни се ревносно подвизаваше у посту и молитви, подносећи многа искушења и невоље од бесова и од злих људи. У току времена око преподобног Кирила се сабраше много братије, и на Красном Острву се основа манастир, познат под именом Новојезерски[39].

Пошто достиже дубоку старост, преподобни Кирил би награђен од Господа даром чудотворства и прозорљивости. Пред своју смрт преподобни претсказа о несрећама које ће задесити Руску земљу. "Биће, говорио је он, у нашој земљи метеж међу људима и велике невоље; излиће се силан гнев Божји; многи ће изгинути, а други ће бити одведени у ропство". А када га његов ученик Дионисије стаде питати: "Кажи нам, оче, шта ће бити после тога?" преподобни орговори: "Одмах за тим ја видех Цара где седи на Престолу и пред Њим два младића који на својим главама имађаху царске венце. И Господ им даде у руке оружје против непријатеља, - и сва царства земаљска поклониће се Ономе што седи на Престолу, и наше царство биће умирено и уређено Богом. А ви, оци и браћо, - дода преподобни, - молите се са сузама Богу и Пречистој Мајци Његовој за моћ Рускога царства".

Причестивши се Светим Тајнама и оградивши себе крсним знаком, свети Кирил предаде дух свој Господу, четвртог фебруара 1532. године, и би погребен у својој обитељи[40].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ НИКИТЕ

Подвизавао се преподобно у Питији у Витинији и упокојио се у миру[41].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈАСИМА

Чудотворац; преставио се у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОВАНА ИРИНОПОЉСКОГ

Епископ града Иринопоља на истоку Мале Азије; један од триста осамнаест светих Отаца који су учествовали на Првом Васељенском Сабору у Никеји 325 године; у миру се упокојио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ
АВРАМИЈА и КОПРИЈА

Подвизавали се на реци Печенги, у Спаској пустињи, у Вологодској губернији. Ту основали манастир, који касније претворен у парохијску цркву. Свете мошти њихове почивају у тој цркви.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ТЕОКТИСТА

Мачем посечен од неверника, пострадао за Господа.

НАПОМЕНЕ:

1. Теофил - архиепископ александријски од 385 до 412 године. Његов наследник свети Кирил архиепископствовао од 412 до 444 год.; спомен његов празнује се 9. јуна и 18. јануара.
2. Пелусиотска Гора - у Доњем Египту, недалеко од реке Нила. Пелусија или Пелуза - један од градова северног Египта.
3. Теодосије II, Млађи, унук Теодосија Великог, био је византијским царем од 408 до 450 године.
4. Евагрије - црквени историчар живео у шестом веку.
5. Никифор Калист - живео у четрнаестом веку; написао "Историју Цркве".
6. У данашњим штампаним издањима Писама св. Исидора налазе се 2.012 писама (Migne, P.G. т. 78).
7. Аркадије - син и наследник цара Теодосија Великог, царовао од 395 до 408 године.
8. Диптиси - две таблице, на једној се записивала имена живих, на другој - имена умрлих. Код нас се то назива: Поменик.
9. Одржан 431 године у Ефесу против јеретика Несторија.
10. Свети Јосиф пострада 1686. године.
11. Острво Крит налази се у источном делу Средоземног Мора. Преподобни Николај родио се 793 године.
12. Студијски манастир - један од најстаријих и најчувенијих манастира у Цариграду. Основао га у име светог Јована Крститеља патриције Студиј, који се под царем Константином Великим преселио из Рима у Цариград; по његовом имену и манастир добио свој назив "Студијски". До царовања цара Копронима монаси су држали устав "Неуспављивих". Монаси су се називали "неуспављиви" зато што су, подељени у три групе, одржавали непрекидно богослужење у цркви. Но злочестиви Копроним, цар - иконоборац (741-775), протера из Византије све модахе, и Студијски манастир опусте. После Копронима монаси стадоше поново живети при Студијској цркви, но у малом броју. Студијски манастар, све до пада Цариграда уживао је изванредно велики углед, нарочито у време иконоборства када су његови неустрашиви монаси

најсамопрегорније бранили свете истине Православља. Но сада, Студијски манастир претставља рушевине. Некада манастир је био претворен у мухамедански скит, а храм - у мухамеданску џамију.

13. Свети Теодор Студит - знаменити настојатељ Студијског манастира, анђеоски ревностан исповедник светих истина вере, богонадахнути писац; празнује се 11. новембра. Упокојио се 826 године.
14. Сарацени - житељи Арабије. Најпре се тим именом називало скитачко разбојничко племе; затим су хришћански писци стали тако називати све Арабљане и муслимане уопште.
15. Лав V Јерменин - византијски цар, иконоборац, царовао од 813-820 г.
16. Михаило I Ранкава - византијски цар, царовао од 811 до 813 год.
17. Свети Никифор Исповедник патријарховао од 806 до 815; провео у заточењу 13 година, до саме смрти, 828 године; празнује се 2. јуна и 13. марта.
18. Град у Илирији.
19. Град у Малој Азији.
20. То је било 819 године. Смирна - стародревни град на западној обали Мале Азије, чувен као трговачко средиште. И данас је један од најнапреднијих градова Мале Азије.
21. Михаило II Травлос царовао од 820 до 829 год.
22. Свети Теодор Студит преставио се 11. новембра 826 године.
23. Цар Теофил царовао од 829 до 842 год.
24. Празнује се св. Теодор Начертани 27. децембра, а св. Теофан 11. октобра.
25. Цар Михаило III (од 842-867 г.) ступио на престо као четворогодишње дете, те је стога државом управљала до 855 год. његова мати, света царица Теодора. Спомен св. Теодоре слави се под 11. фебруаром, где се налази и њено житије.
26. Св. Методије био патријархом цариградским од 843-847 г. Празнује се 14. јуна.
27. Навкратије Студит, Исповедник, скончао 18. априла 848 год. Празнује се 8. јуна.
28. Св. Игњатије био патријарх од 847 - 858 г.; празнује се 23. октобра.

29. Св. Фотије патријарховао први пут од 858-867 год., а други пут од 877-886 г.
30. Василије I Македонац царовао одо 867-886 г.
31. Св. Игњатије патријарховао по други пут од 867 до 877 год.
32. Град Арвил или Арбела налазио се у границама древног Асирског царства, на истоку од реке Тибра, при горњем току њеном.
33. Персијанци су се клањали огњу и сунцу. Сунце под именом Митре, било је код њих врховно божанство.
34. Сада срески град Костромске губерније на југоисточној обали Галичког језера.
35. Обнора протиче кроз Вологодску и Јарославску губернију и улива се у реку Кострому.
36. Овај се манастир налазио на 80 врста од града Галича.
37. Бјелоозеро налази се у Новгородској губернији.
38. Тихвински Богородичин Успенски манастцр налази се у граду Тихвину Новгородске губерније. Основан на месту јављења иконе Божје Мајке, познате под именом Тихвинска.
39. Кирилово - Новојезерски манастир налази се на Красном Острву Новога Језера, на 30 врста од града Бјелоозарска, Новгородска губернија.
40. Мошти преподобног Кирила нађене су као нетљене 1649. године приликом полагања темеља новоме храму, који је по завету градио бојарин Морозов, јер је био спасен од опасности. Године 1652. оне су биле пренесене у нови храм, где и сада почивају, точећи чудеса.
41. Спомиње се у Византијском Еортологиону Гедеоновом.

5. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АГАТИЈЕ

Злочестиви цар Декије[1] издаде на све стране наређење да се сви хришћани имају убијати. У Сицилији тада беше његов војвода Квинтијан. У то време у сицилијанском граду Палерму беше једна девица, по имену Агатија, веома лепа, кћи благородних и богатих родитеља, васпитана у хришћанској вери. Када она чу за гонитељево безбожно наређење о убијању хришћана, распали се ревношћу за Христа Господа свог, коме се чистим девством беше обручила. И презре отаџбину своју и знаменитост порекла свог. А богатство што јој остаде после родитеља, и сву славу овога света, не рачунајући ни у шта, стаде припремати себе на страдање за Христа. Судија пак Квинтијан, чувши за лепоту, високо порекло и богатство ове свете девице, би захваћен нечистом мишљу према њој, и сладострасно је зажеле. И размишљаше како би могао да је види, придобије за своју гадну похоту, и уједно јој отме имање. А када сазнаде да она верује у Христа, одмах посла војнике из града Катане[2] у Палермо, да је као хришћанку доведу на суд. Дошавши код свете Агатије, војници јој саопштише да су дошли да је воде, и обећапаху јој да ће је с почастима одвести своме војводи, ако им само да реч да ће се поклонити њиховим боговима. Она им рече да је мало причекају, а сама уђе у унутрашње одељење свога дома. И затворивши се, подиже руке к небу, и мољаше се говорећи:

Господе Исусе Христе, Ти знаш срце моје, и намеру душе моје, и љубав моју према Теби, и веру моју у Тебе, - буди ми Ти вођ и помоћник против врага, кога сам већ Тобом, Богом мојим, згазила и умртвила. И сада, Господару, молим Те, не допусти свепрљавом и свепокваренom човеку том, слузи ђаволском, да оскрнави тело моје, у коме чисто и чесно поживех до сада. Похитај и постарај се да победиш ђавола, и слугу његовог Квинтијана, да не рекне: где је Бог њен? Прими сузе моје као миомирисну жртву и принос, јер си Ти Бог једини, и Теби приличи слава вавек, амин.

Пошто се тако помоли, она са војницима изиђе из града, праћена неким грађанима, суседима и познаницима. А иђаше да свесрдно и храбро стоји за Господа свог, као стена необорива. И говораше у себи: прво сам водила рат са ђаволом, трудећи се да неосквrнављеним сачувам девичанство своје и победим страсти тела свог. И победих страсти благодаћу Христа мог, и сатрх врага који

помоћу сласти и пожуда ратује против људи. А сада одлазим у други рат, у коме имам душу своју положити за Христа. Али, о ђаволе, нећеш се обрадовати због мене већ ћеш се постидети, јер се надам у Христа Бога мог да ће са мноштвом светих Анђела Својих гледати с неба на подвиг мој и помагати мени слабој.

Тако говорећи у ссби, она топлим сузама омиваше лице своје. А успут јој се одреши ремен на обући. Она застаде да га завеже, и осврну се, и не виде никога од суседа који су је пратили, јер се сви беху вратили. Због тога се још више расплака, и помоли се Богу говорећи: Свемогући Господе, ради сугрђана мојих, који нису поверовали мени, слушкињи Твојој, да хоћу да пострадам за свето име Твоје, покажи неко чудо на овом месту! - И одмах изниче и порасте дивља маслина.

А кад стиже у град Катану, војвода нареди да је одведу у кућу једне богате жене, Афродисије, која је имала пет младих кћери. Њима беше војвода заповедио, да љубазношћу и заводљивим речима склоне Агатију на телесну љубав, и наговоре је да принесе жртву боговима. И оне је стадоше обасипати похвалама и ласкама и многим обећањима. Затим јој стадоше претити, еда би је наговориле да се потчини Квинтијановој вољи. Али нимало не успеше. Оне не беху у стању да је не само речима, него и делима, од љубави Божје склоне на љубав световну: јер је украшаваху скупоценим хаљинама, даваху јој поклоне, нуђаху разноврсне слаткише, приређиваху гозбе и игре, довођаху хорове и музику, и устројаваху свемогуће забаве овога света. Али она није хтела на све то ни да погледа. И говораше им: Знајте, да су ум мој и мисао моја засновани на камену, и не могу се никада раставити од љубави Христове. А ваше ласкаве речи су као ветар, радости световне - као киша, а ваше претње - као реке. Ако и ударе на кућу моју, неће је моћи потрести, јер је основана на камену, који је Христос, Син Бога живога. - Док тако говораше, потоци суза сливаху јој се низ образе на груди. Јер као што јелен чезне за изворима воде, тако је душа њена чезнула да страда за Господа свог.

Афродисија, видећи да је срце свете Агатије непоколебљиво и неосвојиво, оде к војводи Квинтијану, и рече му: Лакше је камен размекшати, и гвожђе у олово претворити, него ону девицу

усаветовати, и од Христа је одвратити. Ја и кћери моје ништа друго радиле нисмо него смо је и дан и ноћ саветовале. Употребљавале смо и ласкања, и молбе, и претње, да бисмо је придобиле да буде једне мисли с нама. Ја сам јој и бисере, и дивне ђердане, и скупоцене хаљине, и злато, и драго камење нудила, и робове јој и села давала, али она све то сматра за прашину коју ногама гази.

Чувши то, војвода Квинтијан се разљути, и нареди да му је доведу у тајни дворац његов. И седећи на своме месту, пун прљавих мисли, он је стаде питати: Каквог си порекла? Света Агатија одговори: Пореклом сам племићка, и имам угледне и богате сроднике. Квинтијан је упита: Када си славна пореклом, зашто онда носиш подеране хаљине као нека робиња? Светитељка одговори: Христова сам робиња, и Њега ради носим робињско обличје. Квинтијан је упита: Како себе називаш робињом, када си слободна, јер си кћер високородних родитеља? Светитељка одговори: То наше високородство, и та наша слобода јесте: служити Христу. Војвода рече на то: Шта дакле, зар нисмо, слободни ми, који не служимо Христу вашем, па га чак и одбацујемо? Агатија одговори: Ви сте запали у такво ропство и плен, да сте не само постали робови греху, него и поклоници одвратних и мртвих идола, јер као Бога обожавате дрво и камен. Квинтијан рече: Ако тако будеш богохулствовала, бићеш подвргнута страшним мукама. Но реци ми, зашто одбацујеш наше богове? Агатија одговори: Одбацујем их зато што нису богови већ демони, чије ликове правите од бакра и мермера, и позлаћујете их. Квинтијан рече: Девојко, послушај добар савет, и принеси жртве, да не би допала разних мука, и осрамотила и обрукала високородство своје. А касније ћеш се, и против воље, поклонити боговима, господарима васељене. Света Агатија одговори: Нека жена твоја буде као Афродита, богиња твоја, и ти сам буди као Зевс, бог твој.

Када то светитељка рече, Квинтијан нареди да је ударе по лицу, говорећи: Не вређај војводу! Света Агатија одговори: Где ти је разум, војводо? Ја ти желим да будеш као бог твој, а ти не желиш да будеш сличан њему, и сам се својих богова стидиш. Онда почни да их заједно са мном одбацујеш. Војвода рече: Заслужујеш велике муке, на које ћу те одмах ставити, ако не извршиш што ти се наређује.

Девица одговори: Ничега се не бојим! Јер, бациш ли ме зверовима да ме поједу, они ће се, чим ме угледају и чују име Христово, укротити. У огањ ћеш ме вргнути? Анђели ће ми с неба донети росу да ме расхладе. Нанећеш ми ране и муке? Имам за помоћника Духа истине, који ће ме избавити из руку твојих. - Онда војвода нареди да је одведу у мрачну и смрдљиву тамницу. И светитељка, поверавајући себе Господу своме, иђаше као на пир и весеље.

Сутрадан војвода Квинтијан опет изведе свету Агатију преда се на суд. И упита је: Јеси ли добро размислила о своме здрављу? Света Агатија одговори: Христос је моје здравље. Војвода рече: Одреци се Христа, да млада не погинеш. Светитељка одговори: Одреци се ти лажних богова својих, који су дрвље и камење, и приступи истинитоме Богу, који те је створио, да не би допао вечних мука.

Тада мучитељ, ражљућен, нареди да је нагу обесе о дрво и бију. А кад светитељку бијаху, мучитељ јој рече: Упути мисао своју ка поклоњењу боговима, да би остала у животу. Она одговори: Ове муке доносе ми весеље, и радујем се њима, као што се понеки радује када нађе велико благо. Ова привремена страдања мени су корисна. Као што пшеница не може доћи у житнице пре него се очисти од плеве, тако ни душа моја не може ући у рај, ако тело моје најпре не буде сакрушено мукама. - На то судија потстицаше слуге да је још свирепије муче. Онда нареди да јој гвозденим клештима кидају дојке, и да их отсеку. А када ово извршиваху, рече мученица војводи: Безбожни и бездушни мучитељу, зар се не стидиш да женскињу одрежеш дојке, које си ти сам у мајке своје сисао? Али ја имам друге дојке у души својој, којих се ти не можеш коснути, јер су посвећене Богу од младости моје.

Затим светитељка би вргнута у тамницу. У поноћи јој се јави свети апостол Петар, стар и честан, држећи у рукама многе лекове. Пред њим иђаше један диван младић са упаљеном свећом. И разуме светитељка да је дошао неки лекар. Рече јој апостол: Нечестиви мучитељ нанесе ти страшне ране, али нимало не успе; ти си га победила својим јунаштвом. Стога бедник нареди да ти не само кидају дојке него и отсеку. Због тога ће се душа његова вечито мучити. А ја сам стајао и посматрао како си муке подносила, и осетих да ти се дојке могу исцелити. Због тога и дођох овамо. А света

мученица Агатија одговори: Ја никада нисам за тело своје употребљавала никакве лекове, па и сада сматрам да не треба да нарушим тај добри обичај, који од младости чувам. Старац јој на то рече: И ја сам хришћанин, и са том намером дођох да те исцелим. Немој се дакле стидети мене. Светитељка одговори: Ти си човек, а ја девица, како онда могу без стида обнажити тело своје? Више волим да трпим болове од својих рана, него да се пред очима мушкараца обнажим. Благодарим ти, чесни оче, што си мене ради дошао овамо, да ми исцелиш ране. Но знај, да се лекови, спремљени од људи, никада неће приближити телу мом. А старац јој рече: Зашто не желиш да те ја лечим? Светитељка одговори: Имам Господа свог Исуса Христа, који све тренутно исцељује, и речју подиже пале. Ако он хоће, може исцелити мене, недостојну слушкињу Своју. Обрадовавши се тако великој вери свете мученице, апостол се мало осмехну, и рече: Он ме посла к теби, девице, јер сам ја Његов апостол. Погледај дакле, ти си већ исцељена.

Рекавши то, он постаде невидљив. Тада света мученица Агатија, познавши ко јој се јавио, стаде благодарити Бога, говорећи: Благодарим Ти, Господе мој, Исусе Христе, што си ме се сетио и послао апостола Твог да ме исцели. - Онда погледа на тело своје: и виде дојке своје читаве, и све ране исцељене. А сву ноћ неисказана светлост испуњаваше тамницу и осветљаваше је. Уплашени од тога, стражари побегоше и оставише тамницу незакључану. А беху тамо и други сужњи, који, видевши то, рекоше светитељки: Ето, врата су отворена, и нема стражара; хајде, бежи! Света Агатија им одговори: Не желим да лишим себе мученичког венца, и стражаре доведем у опасности. Но пошто ми је помоћник Господ мој Исус Христос, Син Бога живог, који ме исцели, остаћу до краја у Његовој вери.

А кад прође четири дана, у пети дан седе опет мучитељ на судијску столицу. И доведоше преда њ свету Агатију, и он јој рече: Докле ћеш се противити царском наређењу? Принеси жртву боговима, да те не бих ставио на најстрашније муке. Светитељка одговори: Све су речи твоје ништавне, и наређење цара твог неправедно. Оно и сам ваздух скврнави. Но реци ми, бедниче и безумниче, ко тражи помоћи од мртвог дрвља и камења? Ја

приносим жртву захвалности Ономе који исцели дојке моје и излечи све тело моје.

Тада мучитељ нареди да јој открију груди. И видевши да су јој дојке читаве и здраве, као што беху и раније, упита је: Ко те исцели? Мученица одговори: Исус Христос, Син Бога живога. Квинтијан је упита: Зар опет помињеш Христа, о коме ја нећу ни да чујем? - И нареди да се оштри црепови усијају у огњу, поређају по земљи, натрпа жар на њих, и преко жара простре нага света мученица, да се тако пече и мучи. И када то чињаху, изненада би земљотрес не само на том месту, него и у целом граду, и раседе се земља, те прогута Квинтијановог друга Вултеа и пријатеља његовог Теофила, по чијем савету Квинтијан стави мученицу на овакве муке. Уплашени пак од земљотреса, сви грађани дојурише код Квинтијана у судницу, и викаху на њега да не мучи невину девојку, јер због ње и би земљотрес.

Уплашен од земљотреса и узбуне грађанства, Квинтијан нареди да светитељку одведу у тамницу. Ушавши у тамницу, мученица подиже руке к небу и рече: Благодарим Ти, Господе, што си ме удостојио да пострадам за свето име Твоје и, уклонивши из мене жељу за привремени живот, подарио ми трпљење. Стога ме услиши сада, Господе, и благоволи да напустим овај свет и пређем к богатој и великој милости Твојој.

Пошто се тако помоли, предаде дух свој у руке Божје, 251 године у граду Катани а у време цара Декија. Када то дознаше грађани, они хитно дођоше и, узевши свето тело њено, однесоше и чесно сахранише. А к чесноме телу свете мученице дође и један прекрасан младић, уопште непознат грађанима Катане. Са њим беху сто дивних младића. И овај младић испрати до гроба тело свете мученице, и стави у њен сандук камену плочу, на којој беше написано ово: Ум свет, добровољно поштовање Бога, и избављење отаџбини. - Пошто ту плочу метну крај главе свете мученице, младић одмах постаде невидљив. И свима људима би јасно, да је то био Анђео Божји.

После тога војвода Квинтијан узе своје војнике и пође у град Палермо да загради богатство свете мученице Агатије, и присвоји целокупно имање њено. А када дође до реке Псимиф, и зађе у њу са

коњем да је прегази, коњи се под њим и под војницима изненада разбеснише, са себе свалише, лице му изгризоше, ногама га изгазише, и у реку утопише. Тако Квинтијан злом смрћу оконча свој зли живрт. И тело његово многи тражише, али га не нађоше, јер и оно погибе заједно са душом. Отада ниједан велможа царски не усуди се да кињи сроднике свете Агатије. А слава свете Агатије шираше се на све стране. И би над моштима њеним подигнута црква, и хаљина, коју је носила, би положена на њен гроб као знак смирености њене.

А кад прође година од кончине свете Агатије, гора Етна[3], крај града Катане, пусти из себе велики огањ, и лава као велика река течаше из вулканског гротла, и камење као восак растапаше. И сви житељи града Катане беху у великом страху, бојећи се да им град не буде уништен. И прибегоше к цркви свете мученице Агатије не само хришћани него и незнабошци и, узевши њену хаљину, иставише је према лави која је јурила ка граду, и као штитом се одбранише од смртоносне и грозне огњене лаве, јер се лава, као да се застиде хаљине свете мученице, заустави и угаси. Видевши то, људи се обрадоваше великом радошћу, и слављаху Бога, и величаху свету мученицу. Ово се чудо догоди 5. фебруара, дан када светитељка пострада за Христа Господа свог, коме слава вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ТЕОДУЛЕ

У време римских царева Диоклецијана и Максимијана[4] беше у киликијском граду Аназарву[5] неки војвода, по имену Пелагије. Он рече својим слугама: Прођите сву област моју, похватајте хришћане, и доведите их к мени на суд, да им саопштим царско наређење, да се поклоне нашим боговима. - Слуге поступише по заповести. Ухватише и неку хришћанку, по имену Теодулу. Бојећи се, не мука, него да је не оскврне, она им понуди много злата, и мољаше их да је пусте. Али они не обратише пажњу на злато, већ је одведоше своме војводи, и испричаше му да је хтела да се златом откупи од њих. Војвода их похвали што их злато није саблазнило те је нису пустили,

и зато их награди поклонима. Сам пак седе на судијску столицу, и преда њ изведоше ту блажену хришћанку. Он је упита за име, а она одговори: Хришћанска сам. Војвода Пелагије рече на то: Пре но што те почнем мучити, кажи нам своје име. Светитељка одговори: Рекох ти већ, и не слагах, да се зовем Хришћанка. То је моје чесно и вечно име, а од људи сам названа Теодула. Родих се од родитеља хришћана, и у закону хришћанском добро сам васпитана. Војвода јој рече: Видим да ми без ума одговараш. Света Теодула одговори: Ви сте безумни, јер, напустивши Бога, клањате се камењу. Војвода рече: Саветујем ти као сестри: принеси жртву боговима, па хајде к мени да уживаш на моме имању и да будеш у великој части. Теодула одговори: Уживај у своме имању ти и отац твој Сатана, и заједно ћете бити наследници вечних мука. Војвода рече: Знам да сте ви жене по нарави напрасите и гневљиве, и досађујете властима. Али ја нисам брз на гнев, но кротко ти саветујем да ми се покориш и принесеш жртву боговима, да не би погубила душу своју. Светитељка одговори: Ја не погубљујем душу своју него је спасавам, остајући у вери Божјој, а тело ће моје отићи у земљу. Стога ти не без ума говорим: мучи тело моје како хоћеш! А Бог, видећи моје трпљење, пружиће помоћ своју мени пошто свим срцем желим да пострадам за Њега, као што је Он пострадао за нас на крсту, обављајући спасење људима својим. Војвода Пелагије рече: Мислиш да ћеш ме тим речима својим разјарити, да бих те што пре погубио. Знај добро, ја ћу те дуго мучити, режући ти парче по парче, док те не погубим. Светитељка одговори: Зли и крвожедни вуче, како можеш погубити овцу која има доброга пастира Христа, Творца свих? Ко ме може отети из Његових руку?

Тада се мучитељ разгневи, и нареди да светитељку обнаже, и да је њеним сопственим плетеницама обесе о кипарис, па да је муче усијаним шипкама гвозденим, сажижући јој дојке. Мучена, светитељка рече: Знај, војводо, ја не осећам муке, а гледам тебе где се, побеђен, више мучиш. Одговори јој војвода: Богови су наши милостиви, и знају да ћеш им се обратити. Зато, штедећи те, они уклонише бол из тебе, да не би осећала муке. Светитељка рече: Где су богови твоји који ме штеде? Покажи ми их, да им укажем поштовање.

Чувши ову реч, војвода се веома обрадова, и нареди да је одвежу и хитно одведу у храм њиховог бога Адријана[6], кога сматраху као живог и славног. Ушавши у тај храм светитељка угледа Алријаиов кип. И помоливши се истинитоме Богу, она дуну на кип, и овај тог тренутка паде, као громом поражен, и изломи се на три дела. Онда светитељка изиђе из храма, и рече војводи: Уђи, и пружи руку помоћи твоме богу, јер паде и изломи се. А кад војвода уђе и угледа на земљи идола разбијеног на три дела, закука за њим, и дуго плака.

Глас о томе дође до ушију царева, и они послаше једног човека у град Аназарв, да испита да ли је то истина па да војводу баци зверовима да га поједу. Дознавши за ово, војвода паде пред светом Теодулом, са плачем је молећи да њиховог бога опет начини целим. И обећа да ће постати хришћанин, ако види тог бога где стоји на истом месту на коме је и раније био. Пошто се усрдно помоли свемоћном Богу, светитељка нареди идолу да постане цео, и стане на своје место. И одмах идол постаде цео, оде и стаде на место где је раније стајао. А кад царски изасланик дође и виде да је идол читав, одмах се врати к царевима, не учинивши војводи никакво зло.

Потом стиже од царева писмо Пелагију, у коме му се наређује да Теодулу стави на разне муке, и тако погуби. И Пелагије не само не испуни своје обећање, то јест не постаде хришћанин, него заборави доброчинство свете Теодуле, и опет је ухвати, и нареди да јој усијаним сврдлима буше ноге. И кад тако мучаху свету Теодулу, приступи Пелагију неки идолопоклоник коментарисије[7], говорећи: Молим твоју светлост, господине војводо, дај ми власт над њом, и ја ћу је уразумити да се поклони боговима. Ако то не урадим, онда ми отсеци главу. И војвода му даде власт над светитељком.

И он направи пет дугачких клинаца: и један укуца у лево уво светитељкино, и он прође до десног ува њеног; други клинац укуца у десно уво њено, и он прође до левог ува њеног; трећи клинац укуца јој у чело, а последња два - у обе дојке њене. А светитељка, подигавши очи к небу, помоли се Богу да јој да трпљење. И одмах доби помоћ Божју и исцељење: јер клинци поиспадаше, и она поста здрава.

Тада коментарисије одведе светитељку дому своме, и ласкавим речима је наговараше да се с њим поклони боговима њиховим, да

бих и ја, рече, добио одликовање од војводе, и ти се од самих царева удостојила велике славе. Светитељка му рече: Наговори ти себе сама, и постани хришћанин, да би се удостојио, не кратковремене, већ вечне славе у царству Господа нашег Исуса Христа, који ће судити живима и мртвима, и свакоме дати по делима његовим. Коментарисије рече: Реци ми сву истину, слушкињо Христова, јер се од твојих речи запали срце у мени. Одговори му Теодула: Овај свет, и богатства његова, и сва слава, брзо ће проћи, а будући живот је бесконачан. И ко овде чини добра, примиће у оном свету добру награду; а ко чини зла у овом свету, биће вечито мучен у оном. Нарочито пак биће подвргнути бесконачним мукама они који се клањају идолима, као ви. - Овим, и многим другим речима, света Теодула приведе коментарисија к познању истине. И он, дарнут у срце, рече: Молим те, госпођо Теодуло, не помени зло које ти учиних, него моли за мене Бога твог, да и ја постанем хришћанин.

Сутрадан отиде коментарисије са светом Теодулом код војводе и рече му: Не могох слушкињу истинитог Бога одвратити од правог и истинитог пута. Штавише, она мене изведе на прави пут, јер ме избави од таме незнања, и приведе Христу, истинитоме Богу, у кога чврсто верујем, и исповедам свесвето име Његово, и клањам Му се свим срцем. - Када војвода чу ове речи његове, нареди да му одмах отсеку мачем главу, а тело баце у море. И тако он претрпе мучеништво у двадесет и четврти дан месеца јануара. А света Теодула би бачена у силно усијану пећ, и остаде у њој неповређена.

Потом би предата под власт неком помоћнику војводином Еладију, да је он наговори да се поклони боговима. Али света Теодула својим богонадахнутим речима и њега приведе Христу, као и коментарисија. И он изиђе пред војводу, и изјави да је хришћанин. И би мачем посечен. А за блажену Теодулу мучитељ ужеже велики роштиљ, и простре је по њему, и изли на њу врелу смолу и восак и уље. А роштиљ се распаде од силног огња, и велике варнице и силан пламен сажеже многе присутне. Па и самог војводу огањ захвати, и он у мукама изгоре. А света Теодула остаде без повреде. Видевши то чудо, мноштво људи вероваше у Христа. Међу њима беху Макарије и Евагрије, угледни грађани. После тога неверни опет ужегоше пећ, и би бачена у њу света Теодула са Макаријем и Евагријем и многим

другима који беху поверовали у Христа. И пошто се сви помолише Богу у усијаној пећи, скончаше, и прећоше у бесконачни живот, у коме, овенчани венцем победе, триумфују са свима Светима, славећи Оца и Сина и Светога Духа вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ПОЛИЕВКТА патријарха Цариградског

Због свог високог ума, ревности верске и красноречивости назван другим Златоустом. У време патријарха Полиевкта и цара Константина Порфирогенита[8] дође у Цариград руска кнегиња Олга, и ту се крсти 957 г. Патријарх ју је крстио, а цар јој је био кум. Пророчки јој рекне св. Полиевкт: "Благословена си ти међу женама руским, јер си заволела светлост и одбацила таму, благосиљаће те синови руски до последњег колена". Из простих монаха Полиевкт је био узет за патријарха 956 год. и остао је на престолу патријаршском до своје смрти 970 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОСИЈА АНТИОХИЈСКОГ

Овај свети отац наш Теодосије родом је из Антиохије. Син знаменитих родитеља. Послуша реч Господњу: остави кућу, и богатство, и племство, и све остале радости света, и повуче се у планинске и шумовите крајеве у Киликији, према мору. И тамо начини једну врло малу келију. Водио је подвижнички живот; носио хаљину од козје длаке; испод хаљине носио тешке синџире: један око врата, други око паса, и два око обе руке. Бавећи се молитвом и рукодељем, тиме је умртвио телесне страсти, тојест похоту, гордост и остале. Хранио се биљем и помало поврћем, које је сам гајио. Тиме је гостио и оне који су му долазили. Косу је имао врло дугачку: допирала му је до ногу.

Уколико се више подвизавао, утолико је расла слава његова. Од Бога доби и дар чудотворства, тако да је извео воду из стене. Многи су му почели долазити и остајати код њега, угледајући се на његов живот. Примајући их, преподобни претвори ону пустињу скоро У небески град. Једном наиђоше у те крајеве Агарјани, али, из уважења према блаженом Теодосију, не учинише никакво зло, и удаљише се мирно. Но због честих њихових најезда преподобни остави пустињу и оде у своју постојбину Антиохију. Ту начини себи малу колибу, и заједно са неком братијом вођаше духовни живот. И говораше тој братији: Браћо, иако су нам Агарјани указивали поштовање, и нису нас уводили у напаст, ипак, као што каже апостол, треба да дамо место гневу. Јер и Господ побеже од Ирода, и тиме нам даде наук да и ми бежимо. И још смо научени да не срљамо сами у искушења. Јер, шта смета наша постојбина нашем духовном животу, ако ми бдимо над собом? Сигурно ништа.

Тако водећи духовни живот, блажени поживе нешто мало времена у својој постојбини, па отиде ка Господу[9].

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОСИЈА архиепископа Черњиговског

Свети Теодосије, архиепископ Черњиговски, по пореклу свом припадао је властелинској фамилији Углицких. Отац Теодосијев Никита бејаше свештеник у Малоросији; мати му се звала Марија. Родитељи васпитаваху свога сина у страху Божјем и хришћанској побожности; под утицајем њихових поука у његовој се души још од раног детињства заметнуше клице оне побожности, којом се украшавао сав његов потоњи живот. По природи кротак, послушан и осетљив, Теодосије је из детињства горео пламеном љубављу према Богу и усрђем према храму Божјем. Пошто се код куће научи да чита и пише, Теодосија даде отац на даље образовање у Кијево-Братску Богојављенску школу[10]. Ту под утицајем и руководством побожних наставника, изучавајући Свето Писмо и дела светих Отаца, Теодосије се трудјаше да према њима изграђује и свој живот.

Ту он растијаше и јачаше духом у познању истина православне вере и у подвизима побожности. И још ту, у школи, у младом Теодосију ниче тежња да, према својим моћима, подражава равноангелни живот преподобних: Антонија и Теодосија и других подвижника Печерских, - тих великих молитвеника и небеских покровитеља старопрестолног Кијева, под чијим благодатним заклоном он живљаше и васпитаваше се, и чије нетрулежне, прослављене мошти он стално пред собом гледаше. У слободним од рада часовима омиљено занимање Теодосијево беше: молитва, богоразмишљање и читање речи Божје. Ту се трудољубиви Теодосије добро упозна са црквеним хорским појањем у појачкој школи, устројеној преосвећеним Лазарем Барановичем. Уопште, Кијево-Братска Богојављенска школа, основана ради подржавања и заштите православне вере од напада пољског римокатоличког свештенства и језуита, обављала је сву наставу у строго православном хришћанском духу, и тим духом запајала и младе душе својих васпитаника. Међу својим наставницима она је имала истинска светила православне духовне просвете. Нема сумње да је и свети Теодосије добио тамо највише и најбоље у оно време образовање, које је имало да припомогне потпуном развићу свих даровитих способности његове душе.

Убрзо по завршетку свога васпитања у Кијево-Братској Богојављеноској школи Теодосије прими монаштво, за којим је још у школи чезнула његова душа, пламено жудна духовних подвига. И тако, овај истински подвижник Христов још у младим годинама ниушта не сматра сва блага овога света, оставља многометежни, сујетни свет и прима монашки постриг у Кијево-Печерској лаври са именом Теодосије, у част великог Кијево-Печерског подвижника и оснивача општежићног монашког живота у Русији - преподобног Теодосија, кога је он тако побожно поштовао и чијем се молитвеном посредништву он тако често обраћао још за време свог школовања у Кијеву. Од тога доба почиње строго-подвижнички живот Теодосијев, који га убрзо учини познатим не само у монашким круговима него и међу мирјанима.

Смиреност и примеран живот младог подвижника скренуше на себе пажњу ондашњег митрополита кијевског Дионисија[11], те га

он постави за архиђакона Кијево-Софијске саборне цркве. Ту се он веома ревносно потруди све до одласка митрополита Дионисија из Кијева. После тога он би постављен за намесника митрополитовог дома. Али живот у Кијеву, узнемираван светском таштином, не могаше задовољити унутарњу тежњу младог инока ка безмолвију и његову жељу да борави у сталном молитвеном општењу с Богом. Стога свети Теодосије, вучен љубављу ка подвизима побожности и монашког безмолвија, ускоро остави Кијево и настани се у удаљеном, малом Крупицком Батуринском манастиру[12], издавна чувеном због строгости монашког живота. Ту преподобни Теодосије би посвећен у чин јеромонаха. Но иако се образовани, побожни и радени монах на све могуће начине скривао од света, ипак није могао остати непримећен од више духовне власти. Свети Теодосије се подвизавао не дуго у Крупицком манастиру. Он се јако издвајаше међу осталом братијом својом духовном мудрошћу и строгим подвижничким, врлинским животом. Због тога кроз кратко време он би постављен за игумана Корсунског манастира, у Кијевској епархији.

Ово постављење одговарало је унутрашњим тежњама преподобног Теодосија. Корсунски манастир[13], налазећи се на острву реке Росе, далеко од световних насеља, у живописној природи, потпуно је одговарао светитељевом стремљењу ка усамљености и подвизима побожности далеко од светске сујете. Својим побожним, истински подвижничким животом он служаше као узвишени пример манастирској братији, и показа мудру способност у управљању манастиром. Зато убрзо потом он би премештен за настојатеља чувеног Кијево-Видубицког манастира[14]. Ова древна обитељ кратко време пре тога бејаше у рукама унијата и Пољака римокатолика, и они је разрушише. Велики део монаха се расеја, јер нико није хтео да живи у порушеном манастиру; манастирске зграде беху запуштене, нека манастирска имања неправедно отета. Уопште, манастир је захтевао и унутарњу и спољну обнову, и било је потребно много снаге и умења да се то постигне. Али преподобни Теодосије не паде духом и, Божјом помоћу, он са успехом изврши тај посао и знаменитој древној обитељи поврати њено пређашње благољепије и уређај:

обнови манастирска здања и храмове, васпостави спољашње благоустројство, заведе угледна благољепна богослужења, образова диван хор. Но још више пада у очи труд овог истинског подвижника Христовог око обнове унутрашњег духовног живота монашког у Видубицком манастиру. Ревносно испуњујући дужности монашког звања, преподобни Теодосије служаше монасима као узвишени пример строгог подвижничког живота, и тако привлачаше у своју обитељ многе жељне спасења. У исто време, желећи да што више усади дух истинског подвижништва у монасима Видубицке обитељи, светитељ устроји мали скит на манастирском земљишту у мозирском срезу Минске губерније, за оне од братије који ишту потпуну усамљеност и сурове аскетске подвиге.

Но и поред овакве своје подвижничке делатности, свети Теодосије доживе многе неправедне увреде и клевете. Али подвижнички живот његов и мудро руководство монасима осигураше му свеопште поштовање код Кијевљана. Нарочито га је уважавао и ценио ондашњи вршилац дужности Кијевског митрополита, архиепископ Черњиговски Лазар Баранович[15], његов ранији наставник и ректор у Кијево-Богојављенској Братској школи. Као вршилац дужности Кијевског митрополита, архиепископ Лазар одреди Теодосија, који тада још бејаше Видубицким архимандритом, за свога намесника у митрополији[16]. Потом, када Малоросија изабра за кијевског митрополита епископа луцког Гедеона[17], тада Лазар Баранович посла архимандрита Теодосија у Москву ради потврде тог избора, што он успешно сврши код цара.

Преосвећени Лазар Баранович, вративши се из Кијева у Черњигов на своју епархију, позва к себи преподобног Теодосија и посхави га за архимандрита Черњиговског Елецког манастира[18].

У то време овај манастир бејаше веома бедан и оскудан. Но нови настојатељ за две-три године потпуно уреди и осигура манастир, увећа братство и заведе подвижнички дух међу братијом.

У исто време архимандрит Теодосије помагаше архиепископу Лазару у управљању извесним епархиским пословима. Одушевљен његовом ревношћу старац - архиепископ зажеле да још за живота свог види Теодосија у епископском чину, и на тај начин спреми себи

достојног намесника. И године 1692, он са хетманом Малоросије упутише у Москву писмене молбе царевима: Јовану и Петру Алексејевичима, и патријарху Адријану[19], да архимандрита Елецког Теодосија произведу у чин архиепископа. У тим молбама они су писали: "Пречасни архимандрит је човек благ, украшен врлинама монашког живота, који он води из младих година; искусан је у управљању манастирима, пун страха Божјег и мудрости духовне, просвећен, велики ревнитељ црквеног благољепија, способан да управља домом архиепископије и Черњиговском епархијом". Заузимање уваженог старца - архиепископа уроди плодом, и те године архимандрит Теодосије отпутова у Москву ради хиротоније. Тамо он би хиротонисан за архиепископа 13. септембра 1692. године.

Велика то беше радост за престарелог архипастира Черњиговског Лазара Барановича, када свог омиљеног помоћника угледа у архиепископском чину. Томе се обрадова много и паства, која је побожно волела и уважавала владику Теодосија. И као архиепископ, свети Теодосије помагаше преосвећеном Лазару са безграничном љубављу и одношћу сина, ништа не предузимајући без сагласности првојерарха черњиговског и управљајући паством по његовим упутствима и жељама. Но Господу би угодно да се велики старац - архипастир тихо и мирно упокоји 3. септембра 1693. године, после 36-годишњег управљања черњиговском епархијом. Архиепископ Теодосије га свечано сахрани у черњиговској Борисоглебској саборној цркви.

После тога патријарх Московски утврди светог Теодосија за самосталног архиепископа Черњиговског. Свети Теодосије се са очинском ревношћу стараше о духовном благостању своје паствe. При томе, очигледна беше за све светост његовог живота, искрена љубав његова према подвижништву, хришћанско милосрђе његово и љубав к свима који му се обраћају. Својим добрим делима и хришћанским врлинама он је светлео не само за паству черњиговску него и далеко ван њених граница. И у самој Москви његово се име већ одавна изговарало са особитим поштовањем, пошто се он својом духовном мудрошћу и моралним особинама издвајао од свих ондашњих руских јерараха. До последњег даха свог, он се, као

истински војник и подвижник Христов, подвизавао у славу свете вере православне и на добро својих ближњих. Горећи духом, он је служио Господу, и за све био светилник који гори и светли (ср. Рм. 12, 11; Јн. 5, 35).

Свети Теодосије се најусрдније стараше да код своје паства развије љубав према подвижничком животу, који он свесрдно заволе од ране младости своје. У том циљу он ревносно подржаваше не само већ постојеће у његовој епархији манастире него и нове осниваше. Тако он основа женски манастир, назван Печеникски. Затим основа други манастир, у близини града Љубеча. Упоредо са старањем о развићу подвижништва светитељ се старао и око подизања и украшавања храмова. Бринући се о моралном напретку своје епархије, он је главну пажњу обраћао на свештенство: трудио се да за свештенослужитеље одабира лица достојна и способна, и свима средствима појачавао пастирско-просветну делатност парохијског свештенства.

Но свети Теодосије не остаде дуго на Чернѣиговском архипастирском престолу. Предосећајући своју блиску кончину, он дозва к себи у Чернѣигов намесника Брјанског Свенског манастира, јеромомаха Јована Максимовича[20], и половином 1695. године произведе за архимандрита Елсцког манастира, којим је до тог времена управљао сам. Ускоро после тога свети Теодосије се престави ка Господу, петог фебруара 1696. године. Горко оплакан од осиротеле паства, свети Теодосије би погребен у чернѣиговској саборној Борисогљебској цркви.

Свети Теодосије не остави своју паству ни по завршетку свога земног служења. Од његових нетљених моштију стадоше се догађати чудеса. Низ чудеса отпоче са благодатним исцељењем од тешке болести његовог наследника на архиепископском престолу чернѣиговском, преосвећеног архиепископа Јована Максимовича. Преосвећени Јован се тешко разболе; болест се нагло погоршаваше; болесник стаде бунцати. и када болест беше на врхунцу, наједаред преосвећени призва к себи келејника и нареди му да одмах у његовим одајама обави вечерње и прочита за њега богослужбено молитвено правило, и да за сутра изјутра спреми све што треба за архијерејску службу коју ће он служити. Они који се налажаху око

болесног архипастира помислише да он бунца. Али на његово упорно настојавање они најзад устукнуше и испунише му жељу. Сутрадан, на запрепашћење свих, преосвећени владика, потпуно здрав, одслужи божанствену литургију. Потом он објави присутнима, да му се дан пре јавио светитељ Теодосије и рекао му: "Служи сутра и - бићеш здрав". У знак благодарности за своје тренутно, чудесно исцељење од тешке болести, преосвећени архиепископ Јован Максимович састави у част угодника Божјег "похвалу" у стиховима.

За овим чудом стадоше се ређати чудеса благодатног чудотворца светог Теодосија. Чудеса од светих моштију његових често су била праћена јављањем светог Теодосија болесницима у сну, при чему је он наређивао да се моле, да посте, да отслуже молебан итд., обећавајући исцељење. Понекад пак он је при томе давао поуке, саветовао и очински прекоревао за извесне грехе. Тако, једноме немчи светитељ се јавља у саном виђењу и говори му: "Иди у саборну цркву, направи молебан и бићеш здрав". Сутрадан немча, на запрепашћење свих, стаде говорити. А затим, угледавши у саборној цркви светитељеву икону, познаде у њему оног угодника Божјег који му се беше јавио у сну. - "Благосиљам и опраштам", говори светитељ свештенику који у сну исповеда пред њим своје грехе и моли му се за исцељење сина; при томе му обећава да ће му исцелити сина, што се сутрадан и збива. - Једној жени која се са сузама молила Богу и призивала светитеља да се помоли за оздрављење њеног мужа, чудотворац умиљато говори, тешећи је и храбрећи: "Не плачи, ја ћу умолити Бога, и муж твој биће здрав". И убрзо затим муж њен, који је око године дана патио од тешке болести, потпуно оздрави. - Светитељ се јавља једној болесници која га је призивала, и говори јој само једну реч: "Успокоји се", и њене душевне патње потпуно престају. - Уопште, тешко је набројати сва дивна исцељења, извршена молитвеним посредовањем светог Теодосија. Доста је рећи, да су она са свих крајева Руске земље стала привлачити ка његовом гробу многобројне гомиле богомољаца.

Нетљене мошти светог Теодосија биле су откривене 14. фебруара 1772. године, што значи на 76 година после његовог блаженог престављења. У току времена стале су се у саборној цркви,

где леже светитељеве мошти, водити белешке о исцељењима која се догађаху од светих моштију. А од 1850. године у истој саборној цркви Чернњиговској стално се води подробан летопис о чудесима која се збивају на молитве упућене светом Теодосију. Слава Богу, дивноме у светима Својим!

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА АНТОНИЈА АТИЊАНИНА

Новојављени мученик Христов Антоније беше из славног града Атине. Родитељи његови Митар и Каломира беху пуки сиромаси, али сина свог Антонија одгајише у побожности и научише га светим књигама. Да би помогао своје сиромашне родитеље, Антоније се у својих дванаест година најми код неких албанских Турака који пословаху у Атини. Тако он помагаше родитеље до својих шеснаест година. За време пак рата између Русије и Турске 1770 године, газде Антонијеве кренуше у Морејy да пљачкају и поробљују хришћане, а поведоше са собом и Антонија. Тамо га његове газде продадоше као роба неким Агарјанима. Ови одмах стадоше на разне начине мучити Антонија, приморавајући га да се потурчи. Али он не хте. Онда га они поведоше са собом у турску војску која се налазила на Дунаву. Тамо Антоније би пет пута продаван и препродаван као роб, прелазећи у руке све горих и горих људи. И сви га они стављаху на разне муке, еда би га приморали или приволели да се одрекне хришћанске вере и потурчи. При томе они употребљаваху и ласкања и претње, и обећања и застрашивања. Али им све то беше узалуд, јер Антоније стајаше чврсто у својој вери. Најзад продадоше Антонија за триста гроша једном православном хришћанину, мутавцији по занату. Овај га одведе у Цариград, где имађаше своју кућу и радњу. У Цариграду Антоније оде к једном духовнику, исповеди му грехе своје скрушено и са сузама, и причести се Светим Тајнама у цркви Светог Николе. И од тада с радошћу служаше свога газду, као захвални слуга.

Једном Антоније усни сан који га укрепи на мучеништво. Наиме: јави му се у сну једна дивна жена, и обећа му сваку помоћ и

крепкост у свима опасностима, и рече му да се не боји него да буде храбар. Рекавши му то, она га покри својим огртачем. - Антоније исприча овај сан својој газдарици; и они изведоше закључак да ће Антоније мученички пострадати за Христа. После тога Антоније, по свом обичају, оде у радњу на посао. Али га онда примети његов ранији господар Турчин, војни великодостојник, препозна га и стаде га грдити и викати на њега, како се, тобож, био потурчио, па се ето опет вратио хришћанској вери. И одмах прикупи многе сведоке за то. И сви навалише на Антонија, и тукући га немилосрдно одведоше на суд. И тамо сведочаху против њега како се, кобајаги, истински био потурчио. Судија упита Антонија да ли је то истина. Антоније без икаквог страха одговори слободно: Родио сам се од хришћанских родитеља, и хришћанин сам; Христа се нипошто одрећи нећу; напротив, готов сам да примим, ако је могуће, хиљаде и хиљаде смрти за Господа мог Христа.

Чувши то, судија му најпре стаде обећавати положаје и почасти и богатство од цара, само ако се потурчи. Но христољубиви мученик све то не само одби, него и исмеја као тричарије. Тада му судија поче претити да ће га ставити на неподношљиве муке и приредити му најљућу смрт. А мученик му на то рече: Немој мислити, судијо, да ћеш ме претњама и застрашивањима одвратити од хришћанске вере. Ево, мучи ме, каштигуј ме, сеци ми тело; измисли и неку нарочиту и најстрашнију смрт за мене! Али, знаш шта: најбоље би било да ти сам постанеш хришћанин, па да заједно ја и ти исповедамо Христа - истинитог Сина Божјег и истинитог Бога.

Слушајући овакве речи и дивећи се мученичковој неустрашивости судија се не нађути на њега већ на лажне сведоке Турке, и назва их покварењацима и лажовима, јер клеветама и лажима приморавају људе да се турче. Али ови не престајаху упорно остајати при својим лажним исказима и викати да се Антоније погуби. Тада судија узе насамо мученика и рече му: Младићу, жалим твоју младост. Молим те, послушај ме: одреци се привремено своје вере, па онда иди куда хоћеш и држи надаље своју веру. - Али мученик, имајући на уму речи Христове: "Ко се одрече мене пред људима, одрећи ћу се и ја њега пред Оцем мојим на

небесима", не хте не само да се голом речју одрекне Христа, него узвикну: "Хришћанин сам, и волим умрети за Христа Господа мог".

Када судија најзад увиде да нити може лажне сведоке умирити нити мученика наговорити да промени вером, он и против своје воље донесе писмену одлуку да се мученик погуби. И ову своју одлуку он кришом посла по поверљивом човеку ондашњем везиру Мехмет Мелек - паши, обавештавајући везира да је он принуђен био да изрекне овакву неправедну одлуку. Везир дозва мученика преда се и испита га по овој ствари. Онда и сам стаде наговарати мученика да се потурчи, употребљујући час обећање час претње и застрашивања. Но од мученика он чу исто што и судија пре њега. И увери се и сам везир да су тужиоци и сведоцн уствари лажови и клеветници. И донесе у себи одлуку да праведника ослободи. Али бојећи се дивљаштва и метежа од стране лажних сведока и клеветника, он врже мученика у тамницу, тобож са намером да га касније поново изведе преда се на суд, а уствари да га спасе опасности која му је претила од његових разјарених тужилаца.

Обревши се у тамници, мученик се неизмерно радоваше и ликоваше. Из тамнице он посла писмо своме газди хришћанину. У писму га мољаше, да моли хришћане да му опросте, и да моли свештенике да се моле за њега да га Господ укрепи на мучеништво. Поред тога он у писму захваљиваше газди што је дао онолики новац и откупио га од варвара, жалећи што му се ничим није одужио за ту доброту. Још у писму увераваше газду да се вере одрећи неће, и мољаше га да му, пошто пострада за Господа Христа, дају за покој душе његове уобичајене помене, и да извести његове родитеље о блаженој кончини сина њиховог, да би их тиме утешио.

Док мученик у тамници са безграничном радошћу очекиваше да умре за веру, дотле његови тужиоци и лажни сведоци често одлажаху к везиру захтевајући да мученика погуби. А када увидеше да је везир склон човекољубљу и гледа да на неки начин ослободи мученика, они се разгњевише и поднесоше жалбу самоме султану Абдул Хамиду. У тој жалби они тужаху мученика како се одрекао муслиманске вере, а тужаху и везира како је примио паре и хоће да мученика ослободи. Бојећи се метежа од стране светине, и налазећи се у ратним тешкоћама са Русијом, султан донесе одлуку: да се

мученик или потурчи или погуби. Везир онда, хтео не хтео, изведе мученика из тамнице, и саопшти му султанову одлуку: или да прими мухамеданску веру или да му џелат одсече главу. Мученик се силно обрадова, и као да је нашао најдрагоценије благо, он изабра смрт за Христа.

Тада везаше мученику руке наопако, и поведоше на губилиште. Светла и радосна лица мученик хиташе на смрт као на светковину. И када дођоше на губилиште, он преклони главу, и рекавши: "Господе, у руке Твоје предајем дух свој!" би посечен мачем. И тако блажени мученик доби славни венац мучeништва. А хришћани откупише његово свето тело, и веома га свечано и часно сахранише у цркви Пресвете Богородице - Живоносни извор. Молитвама светог мученика Антонија нека се и ми удостојимо Царства Небеског. Амин[21].

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЕЛАДИЈА И ВОИТА

Ови свети повероваше у Господа Христа преко свете Теодуле. Зато и они бише посечени мачем[22].

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЕВАГРИЈА И МАКАРИЈА

И ови свети мученици повероваше у Господа Христа преко свете Теодуле. Зато и бише у огњу спаљени[23].

НАПОМЕНЕ:

1. Декије, римски цар, царовао од 249 до 251 године.
2. Катана - древни град на источној обали Сицилије; у садашње време напредан град, са преко сто хиљада становника.
3. Етна - вулкан на острву Сицилији, близу града Катане.
4. Диоклецијан на Истоку, Максимијан на Западу - царовали од 284 до 305 године.
5. Аназарв - град у Киликији, на југоистоку Мале Азије.
6. Овде се разуме храм са идолом или изображењем римског цара Адријана који је царовао од 117 до 138 године. Римљани су, као што је познато, убрајали своје умрле цареве у богове, и одавали им божанске почасти, приносили им жртве и остало. То је такозвани "култ цезара". Такво обожавање царева почело се од Октавијана Августа и трајало за све време постојања незнабожачке римске царевине. Стали су обоготворавати не само умрле цезаре (то јест императоре), него чак и живе. Ово је обожавање било обавезно за све. Такво обожавање римских императора захтевано је и од хришћана.
7. Коментарисије - чиновник, надзорник тамнице.
8. Цар Констaвтин VII Парфирогенит владао од 913-959 год.
9. Његов живот описа Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 10).
10. То је знаменита најстарија у Русији школа, основана крајем 16. века; сада - Кијевска Духовна Академија, смештена у Братском манастиру, у Кијеву (у данашњој Русији затворена).
11. Постао митрополитом Кијевским у фебруару 1658. год., и удаљио се из Кијева јула месеца исте године.
12. Близу места Батурина, сада - у Черњиговској губернији, на 30 врста од града Конотопа; основан у шеснаестом веку.
13. У коневском срезу, Кијевска губернија. - Свети Теодосије био постављен за игумана Корсунског манастира око 1661. године.
14. То је било 1664. год. Кијево-Видубицки манастир - један од најстаријих и најважнијих манастира Кијевске епархије; основан крајем једанаестог века; у почетку седамнаестог века, за

време пољске владавине, у њему била заведена унија, но потом поново враћен под надлежност кијевског митрополита.

15. Лазар Баранович - ректор Кијево-Богојављенске Братске школе, архиепископ черњиговски од 1657. године, истакнути политички и књижевни радник јужне Русије; проповедник и полемичар против римокатолика и унијата; веома цењен од савременика; св. Димитрије Ростовски назива га "великим стубом Цркве".
16. У то време митрополија Кијевска дуго је била упражњена због политичких нереда; зато је привремено управљање њоме било поверено најуваженијем архипастиру јужне Русије - Лазару Барановичу.
17. Гедеон - епископ Луцки, од 1685. до 1690. - митрополит Кијевски.
18. Елецки Успенски манастир у Черњигову основан 1060. године великим кнезом черњиговским Свјатославом Јарославичем.
19. Адријан - последњи (десети по реду) патријарх сверуски, управљао Црквом од 1690. до 1700. године.
20. Јован Максимович - касније митрополит Тобољски и целог Сибира, где се много потрудио на распрострањењу хришћанства међу инородцима; преставио се 1715. године. Спомен његов тамо се побожно поштује као угодника Божјег.
21. Свети мученик Антоније пострада у Цариграду 1774. године.
22. Видети о њима под данашњим даном: Страдање свете мученице Теодуле.
23. Видети о њима под данашњим даном: Страдање свете мученице Теодуле.

6. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ И РАВНОАПОСТОЛНОГ ОЦА НАШЕГ

ФОТИЈА ВЕЛИКОГ,
патријарха Цариградског, исповедника

Богоносни Оци наши, уредивши у Цркви Божјој све богоприлично и богоугодно, као што су и сами примили од светих Апостола, оставили су нам као свештено предање и ово богодано учење: исповедати и бранити праву веру - Православље - веће је од свих других врлина. Ниједна друга врлина, веле они, није пред Богом тако велика и за Цркву тако корисна као исповедање и брањење праве и истините вере. Јер Истина је Бог (Јн. 14, 6), и љубав према Истини Божјој и исповедање богодане Истине у Цркви, тојест истините црквене вере, ослобађа и освећује и спасава нас људе (Јн. 8, 32; 17, 19; 2 Сол. 2, 10). Овај свети наук нарочито су истицали и наглашавали они велики Оци Цркве који су читав свој живот провели у борби за очување праве и спасоносне вере Христове, којом се једино ми људи спасавамо и вечни живот задобијамо. Ова света наука и предање Отаца, потврђени и посведочени целокупним животом њиховим, најбоља је поука и пример и за наше данашње поколење, охладнело и окорело у својој равнодушности према правој вери због свога неревновања "за љубав истине", како вели св. Апостол (2 Сол. 2, 10).

Међу древним великим Оцима Цркве највећи ревнитељи праве вере и Истине Божје били су Свети Атанасије Велики и Василије Велики. А за њима многи други свети Оци, све до овог светог и богоносног оца нашег Фотија, равноапостолног проповедника, исповедника и заштитника Православне вере Христове. Он ни у чему није мањи од њих. Попут њих и он је ревновао у свакој богоугодној и боготворној врлини хришћанској. Но изнад свега ревновао је за Истину Божју, за истините догмате вере Православне, остављене Цркви у свето наслеђе од богонадахнутих Апостола и духоносних Отаца. А ревновао је тако Свети Фотије за праву и истиниту веру Православну знајући да ништа није спасоносније од Истине Божје. О томе је говорио, и писао у свом познатом писму римском папи Николи: "Ништа није милије од Истине" - Ουδεν της Αληθειας φιλαιτερον[1]. И још је у том писму писао истоме папи: "Заиста је неопходно да сви чувамо све, а пре свега оно што се

односи на ствари вере, у којима и мало отступање представља смртни грех".

Призивајући у помоћ молитве светог оца нашег Фотија, постараћемо се описати за наше, охладнело у љубави према Истини, поколење свети живот Светога Фотија и његове апостолске подвиге у одбрани Православне вере, ради поуке и душевне користи многима. Знамо да је Свети Фотије, и за свога живота, а и касније, био "знак против кога се говори" (ср. Лк. 2, 34), јер су многи непријатељи говорили и писали против његове свете личности[2]. Овде ми ћемо изнети непристрасну историјску истину, која ће најбоље показати сву духовну величину светог оца нашег Фотија, и његов изузетан значај за Православну веру и Цркву.

Богоносни отац наш Фотије родио се у Цариграду око 820 године[3], од родитеља и веома знаменитих и богатих и веома благочестивих. Отац му се звао Сергије и био спатарије на царском двору византијском, то јест чувар двора и цара. Сергије беше рођени брат светог патријарха Тарасија, председника Седмог Васељенског Сабора, 787 године, на коме би осуђена јерес иконоборачка[4]. Мајка пак светог Фотија звала се Ирина; и она беше веома богољубива и врлинољубива. Брат њен, по имену Сергије, беше ожењен Ирином, сестром свете царице Теодоре, која заједно са светим патријархом Методијем васпостави православно поштовање светих икона на Сабору 843 год[5]. Светог Методија, као и спомен блаженоупокојеног светог патријарха Тарасија, веома је поштовао Свети Фотије и на њих се кроз живот угледао.

Међутим, пре но што света царица Теодора васпостави поштовање светих икона, многи православни хришћани, нарочито монаси и клирици, претрпеше многа и разноврсна страдања и гоњења због светих икона. Међу овим исповедницима и страдалницима за чесне иконе беху и родитељи Светог Фотија. Као веома благочестиви и строго православни они љубљаху и поштоваху свете иконе, а такође и њихове браниоце - преподобне монахе. Особито је мајка Фотијева врло често примала монахе у своју кућу, тражила њихове свете молитве и давала им милостињу. Осим Фотија родитељи његови имађаху још четворо деце: Константина, Сергија, Тарасија и Теодора. Као побожни, родитељи су желели да

им деца расту у вери и побожности, ограђивана молитвама и добрим делима. У време иконоборског цара Теофила (829-842), када настадоше прогони православних иконопоштователља, родитељима Светог Фотија би одузето имање, и они, пошто најпре бише мучени, заједно са својом децом бише прогнани у места дивља и безводна, где исповеднички и мученички скончаше у правој вери[6], не пристајући да се одрекну светих икона. Због њиховог непоколебљивог отстојавања православног молитвеног иконопоштовања светих икона, иконоборачки безакони и лажни сабори дрско и безумно бацише анатему на оца Фотијевог Сергија, и на самог младог Фотија и његову браћу, као што пре тога беху бацили и на стрица Фотијевог - светог патријарха Тарасија. О томе сведочи сам Свети Фотије у својим писмима[7]. Али Бог не слуша и не прима безумне и бесмислене јеретичке анатеме, него их ми овде поменусмо зато да покажемо како Свети Фотије још од детињства свог постаде исповедник и носилац и заштитник свете вере апостолске и истинитих догмата светих Отаца.

Још од детињства свог млади Фотије нагињаше тихом молитвеном монашком животу. О томе он сам вели овако: "Још од детињства имао сам жељу да будем слободан од житејских ствари и брига, и да пазим само на оно што се мене самога тиче... Јер још од детињства у мени, заједно самном, растијаше и љубав према монашком животу"[8]. По природи обдарен многим талентима, млади Фотије жуђаше за стицањем врлина и знања. Тако обдарен и способан, он још као млад изучи све светске и духовне науке. Шта је све изучио и колику је мудрост стекао, види се и из признања самих непријатеља његових. Тако Никита Пафлагонијски, најљући непријатељ његов, пише за њега: "Беше Фотије не од неког ниског и незнатног рода, него од родитеља племенитих по телу и врло познатих. По мудрости светској и разборитости он је био сматран за најспособнијег у царству. Јер он изучи граматику и поезију, реторику и философију, и лекарску вештину, и скоро сваку другу светску науку. А беше у свему томе такав да је надмашио не само све људе свога времена, него се чак такмичио и са онима из ранијих времена. Јер њему све иђаше за руком и помагаше му: и природна способност, и марљиво учење, и богатство, помоћу којега се свака

књига стицаше к њему"[9]. Изучивши за младости и књижевност и математику и Аристотелову философију, и сваку другу светску науку, Фотије такође изучи и божанску науку Светога Писма и богословље светих Отаца Цркве, о чему сведоче његове књиге, пуне божанске и светоотачке мудрости. А учаше се он и код мудрих и учених људи свога времена, а за богословље сам вели да га је учио код једног мудрог и искусног "старца учитеља". Пошто се његова ученост и мудрост убрзо прочуше, у његов дом стадоше долазити многи младићи, жељни да чују од њега световну и духовну мудрост[10]. Мада и сам млад, Фотије их поучаваше свакој мудрости и са њима прочитаваше многе мудре и корисне књиге, тумачећи им језик и мисао сваке књиге. Ове поуке и тумачења слушаше и брат његов Тарасије, који је касније, када је био принуђен да отсуствује из Цариграда, молио Фотија да му опише које су и какве књиге у његовом отсуству читали и какво је његово мишљење о њима. Испуњавајући братовљеву жељу, Фотије је и написао своју прекрасну и богату књигу, звану "Мириовивлос" или "Библиотека".

Жеља Фотијева да постане монах сигурно да би се у ово време и остварила, да га у томе није спречила воља православног цара Михаила III (842-867). Јер цар доведе младог Фотија на свој двор и натера га против његове воље да се прими високих царских служби и чинова на двору. Најпре он постаде протоспатариос, а затим и протоасикритис, то јест први саветник и секретар царски. Та звања су се давала само веома поверљивим лицима на двору. У овом звању, а и због своје мудрости и способности, Фотије би послан од цара Михаила у Багдад да као царски изасланик (дипломата) преговара са персиским калифом о престанку прогањања хришћана у арапским мухамеданским земљама. Са њим би послан у Багдад и млади даровити ученик његов, Константин Философ, то јест Свети Кирило, потоњи апостол Словенски.

У то време Фотије беше не само високи достојанственик на царском двору, него и професор на Високој школи у Цариграду, коју беше обновио ујак и старатељ цара Михаила, кесар Варда, у царским палатама званим Магнавра[11]. Заједно са њим у тој школи предаваху и учени Солунац Лав Математичар и други Солунац - Константин Философ (Св. Кирило). Иако обављаше многе државне

послове у палати, Свети Фотије не пропушташе прилику да и даље чита мудре и корисне књиге и да поучава своје многобројне ученике[12]. Уз то он и сам поче писати многе мудре и душекорисне књиге и тумачити божанске дубине Светога Писма. Тако на молбу његовог пријатеља, Амфилохија Кизичког, он написа књигу коју по њему назва "Амфилохија", у којој тумачи 326 питања и проблема из Светог Писма. Касније он написа и друге књиге, као што су: Књига против Манихејаца, Тајноводство (Μυσταγωγια) о Духу Светом, и Тумачење Посланица св. Апостола Павла. Још сакупи и састави Номоканон црквених закона и канона, и написа многа Писма и Беседе, а састави и многе црквене песме и химне. Али о мудрости и свестраној учености Светог Фотија нека ово буде доста, јер нам још много ваља рећи о његовим другим делима и подвизима, који превазилазе све до сада речено о њему.

У то време црквене прилике у Византији беху у оваквом стању. Благодаћу Божјом Црква беше избављена од душегубне јереси иконоборачке. Али после тешке и дугогодишње борбе са иконоборством многе ствари у Цркви требало је да се среде и доведу у првобитни ред. Јер, као што мудро рече свети патријарх Никифор Исповедник[13], за време борбе са јересима многе ствари у Цркви бивају по нужди, док у мирно доба оне не би биле допуштене. Тако је било у ово време. Борба са иконоборством не само да је многе одвукла у пропаст јереси, него је и дала прилике неким људима из редова и лаика, и монаха, и клирика да насталу смутњу искористе за себе, и тако унесу многе пометње и нереде у црквени живот. Међу овакве људе треба убрајати и оне који су, под изговором борбе против јереси, кварили црквени поредак и сада, када је већ била прошла бура јереси, и када је у целој Цркви понова завладало правоверје, па је стога требало да свуда влада ред, и послушност, и братска слога и јединство. Особито је било много невоља због подвајања и дељења у народу, и клиру, и монаштву. Јер због претеране строгости једних и претеране попустљивости других у Цркви беше настало подвајање и дељење на међусобно завађене странке и групе, што је Цркви Божјој наносило много штете[14]. Ове и овакве ствари требало је решити и ову завађену браћу измирити. Овај тежак посао управо је и очекивао Светог Фотија када он би

изабран за патријарха. Његов пак избор за патријарха би на следећи начин.

Потпуна победа Православља над иконоборачком јереси беше извојевана под светим патријархом Методијем (843-847). Овај свети патријарх са благошћу и мудрошћу и разумном умереношћу управљаше Црквом Божјом. Оне који су се били повели за иконоборачком јереси па се покајали он са љубављу примаше натраг у крило Цркве, на чему му неки претерано строги монаси замераху, па се чак и одвојише од њега. Када пак Свети Методије убрзо умре, за патријарха би изабран Игњатије, син бившег цара Михаила I Рангаве (811-813), који се после очевог пада беше замонашио. Он беше близак кругу строгих монаха. Сам он беше човек честитог живота, али њему не пође за руком да завађене стране у Цркви измири, те раздор и надаље постојаше у Цркви. О томе раздору у оно време писаше овако Свети Фотије: "Сви са свима имаћаху међусобне разлике и размирице, и стараху се да се једни од других одвоје и отцепе... При таквом стању ствари, тражен је пастир који би раздељене удове Цркве могао сјединити и насталу буру утишати"[15].

Због тога, и због сукоба са ћесаром Вардом, као и због других државних трзавица, у августу 857 године патријарх Игњатије би најпре смењен, па затим и сам поднесе оставку на патријаршијски положај. И патријаршијски престо више од годину дана остаде упражњен. Тада очи свих црквених људи бише упсрене ка човеку који једини одговараше положају и достојанству патријарха, и који једини беше у стању отклонити постојећи раздор и измирити завађене стране. Тај човек не беше нико други него учени и мудри професор и царски секретар и саветник Фотије. Зато се тада њему обратише сви црквени људи, како они из завађених група, тако и људи са двора, а и сам цар. На њихово упорно наваљивање да се прими патријаршијског чина и престола, смирени Фотије упорно и дуго одбијаше, не пристајући да прими на себе тако тешко и одговорно бреме. О томе свом одбијању и не пристајању он је овако смирено писао ћесару Варди: "Још пре овога ја сам знао да сам недостојан архијерејског чина и пастирске дужности. Зато сам, будући вучен и присиљаван, одбијао да то примим... Плакао сам,

преклињао сам, и све друго чинио само да не пристанем на овај насилни избор. Молио сам да ме ова чаша мимоиђе, плачући због великих брига и искушења која су ме имала снаћи. Али, ништа ми то није помогло"[16]. У писму пак папи римском Николи[17], у коме га извештаваше о свом избору за патријарха Цариградског, Фотије овако описује своје противљење и одбијање: "Кад год сам размишљао о узвишености архијерејског чина и положаја и о ништавности човечијој, и мерио своје немоћи и слабости, мене је увек спопадао ужас и обузимао страх. Јер пред мојим се видом носило ово: људи од меса и крви обављају дела бестелесних Херувима. Сада пак видим и себе сама везана и натоварена тим истим бременом, и ја не могу исказати колики ме болови и муке обузимају. Од самог детињства свог желео сам миран и повучен живот. Због тога никада нисам ни мислио да се припремам да икада примим на себе архијерејско достојанство. Међутим сада сам се и против воље примио архијерејства и управљања народом Божјим, јер сам силом приморан на то (мада понекад бива да и то донесе радост пастиру, само ако му стадо црквено добро напредује у правој вери и врлини). А примио сам се тога ево како. Чим се мој претходник повукао са тог и таквог достојанства и дужности, одједном, не знам како, навалили су силно на мене сви клирици са скупом епископа и митрополита, а још пре њих, и са њима заједно, и благочестиви цар наш, који је иначе према другима веома човекољубив и кротак, док се мени овде учинио нечовекољубив и нагао. На то наваљивање свега свештенства ја нимало нисам попуштао. Али сви моји изговори и умољавања да ме оставе на миру, нису били услишени. Јер они су само једно говорили и тражили: да хтео ја или не, примим на себе бреме старешинства над њима. Ништа ми нису помогле ни сузе, које су ми се лиле из очију док сам их за то умољавао. Тако се ето и збило, против моје воље, оно што су они сами хтели и желели"[18].

После оваквог дугог и упорног умољавања Св. Фотија од стране свега народа и клира и епископа да се прими патријаршества, јер престо патријаршки у престоници царевине бејаше више од годину дана упражњен, он најзад и против своје воље пристаде. Тада га, на сасвим законит и канонски начин, сабор архијереја изабра и постави

за патријарха Цариградског 858 године. За свега недељу дана он би пострижен у монаштво и рукоположен за патријарха, пролазећи брзо по реду све степене свештенства, сваког дана по један. Првога дана он постаде монах, другога чтец, трећега ипођакон, четвртога ђакон, петога презвитер, и шестога епископ. Рукоположење за епископа би извршено на сам дан Божића 858 године, од стране митрополита сиракуског Григорија Азвеста[19], Евлампија апамијског и Василија гортинског.

Овај избор Фотијев за патријарха би прихваћен од свега народа и монаштва и клира, без обзира на њихове међусобне несугласице и раздоре. Јер и једна и друга страна виделе су у њему гаранцију праве вере, јер он беше син родитеља пострадалих мученички за Православну веру од иконобораца. С друге стране они су видели у њему пастира који се није раније мешао у међусобне свађе и раздоре, те може сада измирити завађене стране и учинити добро Цркви сједињујући уједно до тада раздељено стадо Христово. Али, подстакнути завишћу ђаволом, овим избором Св. Фотија не беху задовољни неких пет епископа из круга присталица бившег патријарха Игњатија. Остале пак присталице Игњатијеве беху за Фотија, мада се касније неки од њих окренуше против њега.

По избору своме за патријарха Свети Фотије би признат на сабору који се састаде у храму Светих Апостола 859 г. Тада он, по древном и устаљеном црквеном обичају, извести о своме избору писмом римског епископа и сва четири источна патријарха. У писму папи римском Николи он, као што већ горе наведосмо, писаше о свом изнуђеном пристанку на избор за патријарха. Затим ради показивања заједнице у вери и љубави - "јер од свих заједница најбоља је заједница вере и истините љубави"[20] - он њему излаже своје исповедање Православне вере у Свету Тројицу, у оваплоћење Сина Божјег, у светих Седам Васељенских Сабора, тј. да и он прима и исповеда све оно што ти Сабори примају и исповедају, а одбацује и анатемише све оно што су и они одбацили и анатемисали. То своје писмо светитељ завршава молитвом Богу да подари мир Цркви Својој и да све верне води спасењу и присаједини их Глави свих - Христу[21].

Писмо ово, праћено и писмом самога цара Михаила III, стиже у Рим почетком 860 године. Али пре овог писма у Рим беху стигли неки непослушни монаси из Цариграда, међу којима беше и неки архимандрит Теогност. Овај Теогност и монаси с њим сматраху себе за присталице бившег патријарха Игњатија, и они, заједно са оних пет споменутих епископа, не признаваху Светог Фотија за патријарха, иако је сам патријарх Игњатије већ био поднео оставку и признао законитим новоизабраног патријарха Фотија. Архимандрит Теогност и они који с њим беху дошли у Рим изиђоше пред папу, и стадоше пред њим клеветати Светог Фотија и обасипати га сваковрсним поругама све због његовог, тобож, неканонског избора. Због оваквог поступања ових Игњатијевих монаха ћесар Варда сматраше кривим и самог Игњатија. Зато га он прогна на острва Тиверинт и Митилену у Јегејском мору, а неке од његових присталица, клирике и монахе, поче прогонити и мучити. Са оваквим поступцима Вардиним Свети Фотије беше веома незадовољан. Он зато написа писмо Варди у коме га умољаваше и преклињаше да престане са таквим прогонима, јер ће у противном сам он напустити патријаршки престо[22].

У Риму пак, када папа Никола чу од споменутог архимандрита Теогноста како је Фотије као лаик изабран за патријарха, би му веома мило. Али не по добру, него по злу. Јер папа Никола одавно чекаше згодан моменат да се умеша у послове Цариградске Цркве, да би је тако потчинио себи. А беше папа Никола човек врло властољубив и горд; он жуђаше да ако може, цео свет потчини власти својој. Да би то постигао, он употребљаваше пред западним владарима нека лажна документа, сачињена у папској канцеларији, по којима, тобоже, беше предано у руке папи од стране цара Константина Великог град Рим и свецела западна царевина[23]. Из истог властољубља папа Никола тражаше још и од источног цара византијског да стави под његову власт целу Јужну Италију, и Сицилију, и сво Балканско Полуострво са тамошњим словенским земљама, које баш у то време примаху хришћанску веру из Цариграда. Колико је било властољубље овог гордог човека види се и из тога што је он почео употребљавати и још некакве лажне декрете, такозване "Исидорове декреталије"[24], по којима би,

тобоже, римским папама припадала сва власт на земљи и над целом Црквом. Без римског папе се, тобоже, ништа у Цркви не може решавати, па чак, тврдио је папа Никола, без Рима нема ни самог Хришћанства.

Тако демонски властољубив и горд, папа Никола једва дочека овакву прилику да би пружио руку и себи потчинио свету патријаршију Цариградску. Због тога он узе сада на себе да брани бившег патријарха Игњатија. Међутим, њему беше главни циљ: збацити са престола Светог Фотија и Цариградску Цркву потчинити папској власти. У том циљу он написа писмо Светом Фотију, а и цару Михаилу, у коме га осионо нападе што се примио за патријарха, и нарочито што је од лаика тако брзо постао епископ. Пошто цар Михаило беше у свом писму позвао папу да дође на сабор у Цариград ради потпуне осуде иконоборачке јереси, папа посла своја два клирика у Цариград, да испитају целу ову ствар и поднесу му извештај, па ће онда он сам пресудити о тој ствари. Ови клирици беху: епископи Родоалд и Захарија. Они стигоше у Цариград крајем 860 год. Држећи се свагда своје кротости и љубави према црквеном поретку и правилима, Свети Фотије тада сазва по други пут сабор у цркви Светих Апостола, у пролеће 861 године[25]. А то беше жеља и самога цара Михаила. На овај сабор дођоше многи епископи, а и ови преставници папе Николе, и сви они потврдише свети Седми Васељенски Сабор и поново осудише јерес иконоборачку а Светог Фотија примише за законитог и канонског патријарха. На овом сабору би донето и седамнаест светих канона, којима се непослушни монаси и епископи доводе у послушност црквеном поретку и предању. Нарочито се забрањује непослушним монасима да се одмећу од својих законитих епископа и, под изговором тобожње јереси њихове, стварају у Цркви нереде и расколе. Још додаде свети Сабор и то да, ако код неког епископа постоји неки грех и преступ, треба о томе сачекати саборску одлуку и пресуду, а не одвајати се од њега и стварати раскол у Цркви. Ово правило донеше саборски оци управо против оних монаха који беху неразумно строги и одвајаху се од свог новог патријарха и његових епископа. На крају свети Сабор прописа још и ово: једино ако би неки епископ јавно проповедао неку већ од светих Отаца и Сабора

осуђену јерес, онда у том случају ко обустави и прекине спомињати таквог епископа на светим Литургијама, не само да није за осуду, него њега треба чак похвалити, па макар то чинио и пре саборске осуде тога епископа (канон 15).

Међутим, предосећајући да властољубље папе Николе ни овим неће бити задовољно, иако су и сами његови изасланици и сав сабор епископа призиали законити избор Фотијев за патријарха, Свети Фотије ипак написа опширно и пуно љубави и смерности писмо папи, братски му и подробно објашњавајући све. У том свом писму он је писао:

Ништа није часније и цењеније од љубави, како то и опште мишљење признаје и Божанска Писма сведоче. Јер се љубављу сједињује раздељено и измирује завађено, а оно пак што је своје њоме се још више приљубљује и сједињује. Јер љубав не мисли зло, него све обухвата, све подноси, и, по блаженом Павлу, никада не престаје (1 Кор. 13, 7-8). Она и оне који имају исту веру у Бога, макар и живели далеко једни од других и макар се никада не видели, доводи у јединство и једномислије, чинећи их правим пријатељима... Ништа не спречава да браћа браћи и деца очевима могу и смелије говорити, ако само истину говоре, те ћу и ја нешто слободно рећи у своју одбрану. Требало је најпре да ваше савршенство у врлини саосећа самном у томе што сам и против своје воље натеран да узмем ово бреме, а не да ме због тога нападате. Јер заиста смо доживели насиље, а какво и колико - то само Бог зна коме су и најтајније ствари познате. Опколили су нас насилно са свих страна, и чували нас као да се радило о злочинцу; изабрали су нас иако смо одбијали; рукоположили су нас мада смо плакали. И све то су сви видели и знају, јер се није десило негде у неком углу, него јавно. Па зар је сада право нападати страдалнике? Изгубисмо свој миран живот и вољено молитвено тиховање, и оно чисто и присно пријатељство са другoвима. Омиљени бејасмо међу пријатељима, и са познаницима вољени и дружевни. А сада? Како да о томе говорим без суза! Како да не оплакујем онај мирни ранији, а сада изгубљени живот. Знао сам још од пре да је престо патријаршијски врло буран и опкољен великим бригама. Знао сам и за тегобе управљања народним масама, за међусобне свађе њихове,

за зависти, побуне, и гунђања ако им се не чини по вољи; а ако им се попусти на вољу онда долази њихов презир и надменост. А шта да радим сада будући доведен на силу? Некада морам да будем строг и према пријатељима, на сроднике да и не гледам, оштар и тежак онима који греше. А све то изазива завист и мржњу код њих. Шта сам могао да учиним? Ма колико да сам избегавао овај избор, и одбијао да примим рукоположење, и плакао не прихватајући старешинство, - ипак свим тим није се могло избећи оно што је било предодређено. Ти пишеш да нисам требао допустити ту неправду и насиље над собом. Али то треба да кажеш онима који ми то учинише. Што пак велиш да су канони тиме прекршени што сам од лаика брзо дошао до степена епископа, ми се питамо који су то канони које смо преступили? Јер Црква Цариградска није до данас примила ни један такав канон, те према томе правила која не постоје не могу ни бити нарушена. Ако би пак због тога требало мене збацити с престола, онда су у опасности да буду збачени и свети и блажени оци наши, патријарси Никифор и Тарасије, јер су и они као лаици изабрани за архијереје. Међутим они су најсветлији светилници нашем поколењу и сјајни проповедници праве вере и благочешћа, који речју и животом одржаше Истину. Зар и за њих, звезде сјајне још у световном животу, да кажемо да су неканонски и противно црквеном поретку изабрани? Не дао Бог да тако нешто за њих речем, јер они беху строги чувари канона и правила, поборници праве вере и судије безбожне јереси. А и међу Латинима беше таквих архијереја, који од лаика бише узведени на степен епископа, као, на пример Свети Амвросије[26], украс свих Латина. А такав беше и Свети Нектарије, коме цео Васељенски Сабор потврди избор у чин епископа, иако он беше још лаик[27]. Зар не би у том случају требало, по теби, осудити и цео тај Сабор због тога? Шта више, оба ова светитеља не само што пред избор још беху лаици, него не беху до тада још ни крштени, те се са крштењем заједно удостојише и архијерејске благодати.

Уосталом треба рећи да код неких постоје извесна правила која се код других не налазе, зато их не треба тражити од оних којима нису ни предана. Чврсто и без икаквог новачења треба држати заједницу у ономе што је најважније у вери, а разлике у ситнијим

стварима не треба сувише истраживати. Оно што је заиста заједничко свима, то треба у целини неопходно чувати; а пре свега оно што се тиче вере у којој и најмање отступање представља смртни грех. Све оно што је прописано заједничким васељенским одлукама, то треба сви ми да држимо; а ако је неки од Отаца сам нешто прописао, или је неки помесни сабор одредио, то треба да држе они који су то примили, а није опасно ако то не држе они који то од Отаца нису примили. Тако, на пример, једни имају обичај да скраћују косу и бријy браду, док другима то забрањују извесне саборске одлуке. Или пак, нама је забрањено постити се у суботе, осим Велике Суботе, док ви постите и суботом. Тако исто, у Риму не можеш наћи да се презвитери жене законитим браком, док ми смо примили да и оне који живе у једнобрачију узводимо на степен свештенства; а подједнако одлучујемо од светог Причешћа и оне који блудно живе и оне који одричу законити брак. Или пак, код нас никако није дозвољено да се неко рукополаже за епископа ако претходно не прими рукоположење за свештеника, а код вас бива тај степен прескочен, па ђакона одједном рукополажете у чин епископа, што је код нас неопростиво. Код нас такође монаси уопште не једу месо, иако не због гађења него због подвижништва, док код вас је запажено да ваши монаси једу месо. Тако дакле, недржање онога чиме се не повређује вера, не значи отступање од заједничке и саборне сагласности. Имајући у виду, да у разним местима постоје разни обичаји и правила, ми, ако правилно расуђујемо, нећемо осуђивати ни оне који их код себе држе, ни оне који таква правила нису примили. Међутим, поред свега тога треба ипак рећи, да неки од ових обичаја које споменусмо код вас нису баш без икакве кривице и одговорности, јер неки од њих спадају у неправилне обичаје које треба одбацити[28]. Тако на пример, како неки могу држати суботне обичаје иако су Хришћани а не Јевреји? Или, ко се сме дрзнути да се гади законитог брака, који доброта Творчева створи и установи, осим онога који иде за науком нечестивих и безбожних људи? Или, ко може и сме Господње и Отачке и Саборске догмате, - да их све овде не набрајамо појединачно, - презирати и ниподаштавати?

Што се пак тиче узвођења некога од мирјанина на степен архијереја нека се зна да је то сасвим сагласно са божанским Оцима, јер је потврђено не њиховим речима, него самим делима и поступцима, и јер је то послужило у разним временима на велику корист Невесте Христове - Цркве. Све ово ми пак рекосмо и наведосмо, не ради препирања, него да покажемо право стање ствари. Ако ли пак и то некога саблажњава, онда се из љубави према браћи може учинити и промена у ономе што, кад се исправи, не наноси велику штету. Тако ће се од сада и код нас саборском одлуком завести обичај да се нико од лаика не узводи одмах на степен епископа[29].

Опо своје писмо папи Николи Свети Фотије запршава овако: Потребно је да се и ви у свему држите правих и истинитих канона црквених и црквеног поретка, и да не примате оне који из Цариграда долазе у Рим без писама и препорука од Цариградског патријарха. Јер се на тај начин дешава да се под изговором гостопримства, уствари, почиње сејати семе братомржње. Ја нисам против тога да, ко хоће и када хоће, долази к вама из почасти, али нико не треба да лута без потребе и без нашег знања и препоруке. Такве ствари су противне канонима, а такође и мени и вама. Јер обично бива: када неки овде страстима упрљају свој живот, па треба да одговарају због тога, они се онда направе поштени бегунци, и под изговором да иду на молитву и поклоништво, беже одавде, хотећи да слаткоречивим изговором покрију своје срамно дело. Оваква лица путујући у Рим, тобож ради молитве, избегавају суд који би их овде снашао. То ваша богоблагодатна глава треба да прекрати, и да такве враћа отуда натраг нама. На тај начин ће се и њиховом спасењу помагати и водити заједничка брига о свима[30].

Ово богомудро и пуно братске љубави и истине писмо не подејствова уопште на гордог и осионог папу Николу, јер њему властољубље беше већ помрачило душу и ум. Уместо братског одговора на братску љубав Фотијеву, чију праведну ствар потврђиваху и папски изасланици када се вратише из Цариграда, папа се још већма разгневи и разјари. Сазвавши неки свој сабор у Риму (августа 863 г.) он неправедно осуди Светог Фотија, а призна за патријарха Игњатија. Иза оваквог поступка његовог није се

скривала љубав његова за црквени ред и поредак, него његова огромна грамзивост за влашћу, што ће се одмах затим јасно видети по питању покрштавања Словенских народа, и посебно по питању покрштавања Бугара. Јер док је папа Никола у Риму гледао како да задовољи своје властољубље и како да потчини себи Цариградску Цркву, за што му изгледаше погоднији Игњатије него Фотије, дотле је свети и равноапостолни отац наш Фотије радио на Истоку велико еванђелско и апостолско дело Божје. Јер он је не само украшавао храмове Божје и сређивао црквене прилике и богослужења, и борио се против остатака старих и нових јереси у Цркви, него се још свим срцем и душом дао на ширење Еванђеља Христовог међу онима који га још нису упознали. У ту сврху он са царем Михаилом беше послао међу Хазаре, на југу Русије, двојицу познате солунске браће, Константина, каснијег Кирила, ученика и пријатеља свог, и његовог по телу брата Методија, монаха са горе Олимпа у Витинији. Ова света браћа успешно проповедаху тамо свето Еванђеље и засадише веру Хришћанску (860 г.). Од светог патријарха Фотија поче и покрштавање великог Словенског Руског народа, и њима Свети Фотије посла првог пастира и епископа[31]. А мало касније, када у Цариград дођоше посланици Моравског кнеза Растислава да траже од цара и патријарха проповеднике Еванђеља и клирике који знају словенски језик, да би међу Словенима у Моравској утврдили еванђелску веру и обичаје, свети патријарх и цар послаше и њима опет ову исту свету браћу (863 г.)[32], чиме постадоше једном за свагда богодани кумови свих Словенских народа[33]. Јер од ове свете браће и њихових светих ученика рашири се Еванђеље Христово не само међу Словене у Моравској, него и на целом Балкану и околини. Само годину дана касније, то јест 864 године, Бугарски кнез Борис и његов народ примише Хришћанску веру од светог патријарха Фотија, а кум Борису на крштењу бејаше сам цар грчки Михаило, због чега Борис и би прозван Михаило. Своме новокрштеном духовном сину, кнезу Борису-Михаилу, свети патријарх упути богомудру писану поуку у којој му казиваше шта значи бити хришћански владар и какво треба да је његово дело[34].

Међутим сва ова велика и еванђелска и равноапостолна дела светог патријарха Фотија код властољубивог папе Николе изазиваху све

већу завист и злобу. Пошто у Цариграду нико не придаваше никакав значај папиној осуди Светог Фотија, папа се још већма разјари и поново написа писмо цару против светог патријарха. Својим лукавим сплеткама и политиком, папа наговори и Бугарског цара Бориса да се одвоји од Цариградске Цркве и да затражи од папе и Франака да му пошаљу своје клирике у Бугарску. Ово злобно и противцрквено дело он учини на следећи начин. Да би придобио под своју власт Бугарску новоосновану Цркву, а затим и цео Балкан, папа посла тамо мноштво својих епископа И клирика (866 г.), који дошавши у Бугарску олмах почеше прогањати свештенике постављене од Фотија, и искорњивати свете православне обреде и догмате. Они не признаваху православне свештенике, и наговараху народ да се одвраћа од њих због тога што свештеници беху законито ожењени. Не признаваху они ни миропомазање извршено од православних свештеника, него њихови лажни епископи почеше сами поново да миропомазују. Они још завођаху и постове у суботу, и многе друге обичаје туђе Цркви. Али највеће зло које они чињаху беше то што у Бугарској почеше проповедати и заводити новонасталу западну јерес која је погрешно учила о Духу Светом и на тај начин кварила свети и васељенски Символ вере.

Оваква недела и безакоња папских клирика и епископа, која они чињаху уз сагласност папе Николе, не могаше више подносити велики ревнитељ за праву веру и отачке догмате - духовни отац Бугара - Св. Фотије. Он би готов предузети све што се може учинити за спасење духовне деце, али не хтеде употребити ништа што би се противило црквеним правилима и обичајима светог Предања светих Отаца. Зато одлучи да саборно реши ово питање. Он прво узе па написа Окружну Посланицу свим светим источним патријарсима, позивајући их да дођу или пошаљу своје заменике на велики сабор у Цариграду, да би тако заједнички размотрили и осудили ова измишљена новачења и јереси папе Николе. У тој својој посланици свети Фотије писаше овако источним патријарсима:

Лукавом ђаволу нису била довољна безбројна зла која је проналазио и измишљао против рода људског од почетка до доласка Господњег, него и после тога он није престао да заблудама и јересима вара и обмањује оне који га слушају. Отуда је и произашло тако разноврсно

богоборство јереси: Арије, Македоније, Несторије, Евтихије и Диоскор, и остали нечестиви збор, против којих су сазвани свети Васељенски Сабори и против којих су се борили свети и богоносни Оци мачем Духа Светог. Када међутим ове јереси бише побеђене и завлада мир, и када се из овог царског престоног града изливаху извори Православља по васељени, и неки народи, као Јермени, који беху заражени јаковитском јереси (тј. монофизитством), вашим светим молитвама обратише се у правоверје, а други варварски народи, као Бугарски народ, обрати се од идолопоклонства у истинито богопознање вере хришћанске, тада лукави ђаво не могаше из зависти да то поднесе. Јер не прође ни две године откако се Бугарски народ обрати преко нас у хришћанску веру, дођоше људи нечестиви, који произиђоше из таме (тј. са Запада), и сручише се као град, или боље рећи нагрнуше као дивље свиње у новонасађени виноград Господњи и ногама и зубима, то јест срамним животом и искваренim догматима, оштетише га и упропастише. Јер ти људи, тј. западни папски мисионари и клирици, хтедоше да тај народ одврате од правих и чистих догмата наше беспрекорне хришћанске вере.

Као прва од заблуда ових људи беше та што они нагоњаху народ да пости у суботу. Ово пак спомињем, јер и најмање отступање од онога што нам је предано може да одведе до презрења свих догмата вере наше. Затим они наговараху народ да треба мрзети ожењене свештенике, чиме уствари сејаху по душама семе Манихејске јереси. Исто тако они нагоњаху да се сви, помазани од презвитера светим миром, морају понова помазати од епископа. Тиме су хтели показати да свештеничко миропомазање нема никакве вредности, и на тај начин исмејати божанске и натприродне тајне хришћанске. Откуда њима такав закон да свештеници не могу помазивати светим миром? Од ког законодавца, или апостола, или оца, или сабора? Јер ако свештеник не може помазивати миром крштенога, онда га сигурно не може ни крстити. Како то да јерej свештенодејствује владичанско тело и крв Христову у светој Литургији, а да не може помазивати светим миром? Ако се пак све ово одузима свештеницима, онда се тиме умањује и епископски чин, јер епископ стоји на челу свештеног хора. Али се сви ови нечестивци не

зауставише на томе у своме безакоњу. Они и свети и свештени Символ вере, који по свим саборским и васељенским одлукама поседује непобедиву моћ, покушаше да искваре својим лажним мишљењима и извртнутим речима, новачећи у Символу да Дух Свети не происходи само од Оца (како стоји у Символу), него и од Сина[35]. Али ко је икада чуо да је било ко од јеретика изрекао некада такву науку? Ко уопште од Хришћана може да поднесе да се у Светој Тројици уводе два узрока, то јест: Отац као један узрок Сина и Духа, и Син као други узрок за Духа Светога, и тиме да претвори монархију (јединоначалије) у Светој Тројици у двобожје? А и зашто би Дух Свети исходио и од Сина? Јер ако је Његово исхођење из Оца савршено, - а савршено је јер је Он Бог савршени од Бога савршенога, - чему онда исхођење и од Сина? Даље, Син не може бити посредник између Оца и Духа, пошто Дух није сопственост Сина. Ако би у Божанству постојала два начела, два узрока, онда се разорава јединство Божанства. Ако Дух исходи и од Оца и од Сина, његово исхођење само од Оца мора бити или потпуно или непотпуно. Ако је непотпуно, исхођење од двају Лица било много механичкије и непотпуније него исхођење од једног Лица само; ако није непотпуно, зашто би за Њега било неопходно да исходи и од Сина? Ако Син учествује у личном својству Оца, онда Син и Дух губе своје личне одлике, чиме се пада у полусавелијанство. Поставка, да у Божанству постоје два начела, од којих је једно самостално а друго прима своје порекло од њега, у корену уништава хришћански појам о Богу. Било би много доследније ова два начела повећати на три, јер би то више одговарало људском схватању Свете Тројице. Пошто је Отац начело и узрок не због природе Божанства, него због ипостасног својства, и пошто Ипостас Очева не укључује Сина, то Син не може бити начело и узрок. Filioque уствари раздваја Очеву Ипостас на два дела, или Ипостас Сина чини делом Очеве Ипостаси. Учењем о Filioque Свети Дух је два пута одмакнут од Оца, и отуда има много нижи ранг него Син. Ако Дух Свети исходи и од Сина, онда од трију Божанских Лица само Дух Свети има више него један почетак (αρχη). Учењем о исхођењу Духа и од Сина, Отац и Син испадају ближи један другоме него Отац и Дух, пошто Сину припада не само Очева природа него и Очево лично својство. Исхођење Духа од Сина је или исто као и оно од Оца, у ком се

случају разлика међу Лицима губи мешањем својстава, или је различито, у ком случају постоји противност у Светој Тројици. Двоструко исхођење се не може помирити са принципом, да оно што није заједничко свима трим Лицима, искључиво припада само једноме од трију Лица. Ако Дух исходи и од Сина, зашто не би нешто исходило и од Духа, да би се на тај начин очувала равнотежа међу Божанским Лицима? Учењем о исхођењу Духа и од Сина, Отац се показује као пристрасан према Сину.

Отац је или више узрок Духа него Син, или мање; ако је више, онда је то увреда према достојанству Сина, ако је мање, онда је то увреда према достојанству Оца. Латини чине Сина већим од Духа, јер Га сматрају узроком и непобожно Га стављају ближе Оцу. Уводећи другостепени узрок у Свету Тројицу, латини вређају Сина, јер Га чине узроком Онога који је већ проузрокован, те као узрок Он није потребан. Они раздељују Духа Светога на два дела: на онај од Оца и на онај од Сина. У Светој Тројици, сједињеној нераздељивим јединством, све три Ипостаси су неприкосновене, али ако се Синовство дода исхођењу Духа. Синовство је повређено и ипостасна својства оштећена. Ако је рођењем Сина била дата моћ Сину да од Њега исходи Свети Дух, како онда не би разорено само Синовство његово када Он, који је сам био проузрокован, постаде узроком другога који је раван Њему и исте природе са Њим? Према учењу о Filioque немогуће је видети зашто Свети Дух не би могао бити назван унуком. Ако је Отац узрок Сина, који је другостепени узрок Духа, онда је Отац истовремено и ближи и даљи узрок Духа! Двоструки узрок (први и другостепени) у Божанству неизбежно садржи и двоструки резултат; отуда личност Духа мора бити двострука. Према томе, учење о исхођењу Духа и од Сина (Filioque), уводи у Божанство два начела, диархију, и тиме нарушава јединство Божанства, монархију Оца.

Изложивши овде само укратко ово латинско схватање, вели даље Св. Фотије, његово опширно излагање и побијање остављам када се будемо заједнички окупили на сабор. То дакле нечестиво учење, са осталим недозвољеним новачинама уведоше ови самозвани епископи у тај прости и новокрштени Бугарски народ. Вест о томе до срца нас је погодила и заболела. Јер како да не тугујемо када

видимо да плод утробе наше, децу коју родисмо Еванђељем у Христу, зверови растржу на наше очи? Онај ко их је са муком и зном препородио и усавршио у вери, он највише и страда од бола и жалости због духовне пропасти деце своје. Због тога ми и оплакујемо ову духовну децу нашу, и нећемо престати оплакивати. Јер нећемо дати очима својим сна док их по моћима својим не повратимо у насеља Господња.

Што се пак тиче ових претеча отступништва и општих штеточина и слугу непријатељевих, ми их као варалице и богоборце осуђујемо саборском и божанском одлуком. Не као да тек сада ми изричемо суд над њима, него одређену им осуду од древних Сабора и Апостолских установа сада јавно објављујемо. Због тога их ми, ако и даље упорно остају у својој заблуди, одлучујемо из заједнице свих хришћана. Они уводе пост у суботу, а ТО забрањује канон 64. Светих Апостола, који каже: "Ако се нађе неки клирик да пости у дан недељни, или у суботу осим једне (тј. осим Велике Суботе), такав нека буде рашчињен, а ако је лаик нека буде одлучен". Исто то вели и 55. канон Светог Четвртог Васељенског Сабора, који каже: "Пошто дознадосмо да у Римском граду неки у време светог Великог Поста, противно преданом нам црквеном поретку, држе пост и у суботу, Свети Васељенски Сабор одређује да се у Римској Цркви има држати тачно апостолски канон који забрањује пост у суботу и недељу"[36].

Тако исто и помесни Гангрски Сабор у свом 4. канону подвргава анатеми оне који не признају ожењене свештенике. Ово исто понавља и свети Шести Васељенски Сабор и осуђује оне који траже од свештеника и ђакона да после рукоположења не живе више у браку са својим законитим женама, какав је обичај почела била још тада да уводи Римска Црква. Свети Васељенски Сабор потсећа и наређује Римској Цркви да се држи еванђелског учења и апостолског правила и поретка, а да не вређа светињу хришћанског брака установљеног самим Богом. Али ако баш и не би спомињали сва ова и још друга новачења западне Цркве, довољна би била сама она наведена њихова хула против Духа Светога тј. (Filioque), или боље рећи против васцеле Свете Тројице, да их подвргнемо хиљадама анатема.

Износећи ово сходно древном црквеном обичају пред ваше у Господу братство, ми вас позивамо и молимо да и ви дођете на сабор и учествујете заједно са нама у осуди ових нечестивих и безбожних учења. Немојте пропуштати поредак Светик Отаца који су нам они својим поступцима и делима предали на чување. Него пошаљите одмах ваше представнике и заменике, украшене побожношћу и свештеничким чином, а и добром речју и животом, да би ову новонасталу гангрену зловерја искоренили из Цркве нашом заједничком саборском одлуком. Искоренивши безбожје имаћемо наде за повратак новокрштеног Бугарског народа у ону веру коју је од почетка примио. Али не само Бугарски народ, него и до сада свима страшни народ такозваних Руса, и он сада напушта своју незнабожачку веру и прелази у Хришћанство, примајући од нас епископа и пастира свог и све хришћанске обичаје. Ако дакле и ви сада помогнете да ово новонастало зло пресечемо, онда ће стадо Христово порасти још више, и апостолска ће наука доспети до крајева васељене. Зато пошаљите представнике и заменике ваше, снабдевши их свом влашћу апостолских престола ваших, коју сте у Духу Светом наследили, да би све ове и друге ствари законитом влашћу пресудили. А и из Италијанских крајева ми добисмо једно саборно писмо, у којем се наводе многе и тешке ствари против Римског епископа. Они отуда моле да их ослободимо његове велике тираније. Јер се тамо презиру свештени закони и гази црквени поредак. Ово су нам још раније причали монаси који дођоше отуда, а сада до нас дођоше многа писма отуда, у којима се износе страшне тамошње ствари. У тим писмима они још моле да се ова њихова писма пошаљу свим архијерејима и апостолским престолима, која вам ево ја и шаљем уз ову посланицу. Због свега тога потребно је, када се сакупи свети и васељенски у Христу сабор, да све ово заједнички решимо по Богу и по саборским правилима, еда би тако дубоки мир завладао Црквом Христовом.

Уза све ово додајемо још и то да заједнички треба да потврдимо и свети Седми Васељенски Сабор, те да се и он свуда код свега црквеног народа прибраја и причисљује уз оних светих Шест Васељенских Сабора. Јер чусмо да негде он још није прибројан, иако се његове одлуке признају и поштују. Јер и овај сабор уништи и

победи велико јеретичко безбожје, имајући уза се на својим седницама и представнике од остала четири апостолска престола. Јер пошто се сви они сакупише, заједно са нашим стрицем најблаженијим Тарасијем, архиепископом Цариградским, отворен би овај велики и васељенски Седми Сабор, који сруши иконоборачку и христоборачку јерес. Зато, као што рекох, треба и тај Сабор објављивати и сврставати га заједно са претходних шест Сабора, да би се тако показало јединство Цркве Христове, и да не би јеретици иконоборци говорили да је њихова јерес осуђена само од једног престола. Ово пак тражимо и предлажемо као браћа браћи, а по дужности пак молимо се за ваше отачко преподобије. Молимо и вас да се сећате и ви у молитвама вашим наше смерности[37].

На ову окружну посланицу светог патријарха васељенског Фотија одговорише источни патријарси тиме што послаше на сабор своје опуномоћене представнике. Када ови послани заменици источних патријараха стигоше, тада би сазван велики и васељенски Сабор, у лето 867 године. На Сабору је било око хиљаду епископа, клирика и монаха; председавао је Свети Фотије, а присуствовао је и сам цар Михаило. Свети Сабор прво размотри јеретичко учење и делање франачких мисионара у Бугарској, које тамо беше послао папа Никола; затим латинско јеретичко учење о Духу Светом (Filioque); онда свечано изрече осуду свим ранијим јересима, па и овој латинској новоуведеној јереси. Римски папа Никола би саборски осуђен, рашчињен и анатемисан, као вођа нереда у Цркви и богохулне јереси. А беше осуђено и сво његово властољубље и горда страст и жеља да овлада целом Црквом Божјом и потчини је себи. На крају Сабора свети патријарх у свечаној беседи одаде хвалу победи Православне вере над свим јересима и узвелича Утешитеља Духа Светог, чијом се благодаћу сакупљају и покрећу свети Васељенски Сабори ради истребљења ђаволјег кукоља јереси из Цркве. Овим сабором свети отац наш Фотије и сви саборски оци показаше да црквеној саборској власти подлежу сви епископи без изузетка, па према томе и римски епископ. Поготову то бива ако је у питању појава неког новог јеретичког учења, па ма ко га заступао. Јер и раније, пре тог папе Николе, би саборски осуђен епископ римски Хонорије[38], присталица монотелитске јереси. Њега осуди свети

Шести Васељенски Сабор, и ту осуду потврди и Седми Васељеиски Сабор. Речи светог патријарха Фотија: "Свако треба да зна своју меру", које он изрече на оном ранијем Сабору 861 године, званом "Прво-Други", а које речи тај Сабор усвоји и унесе у свете каноне, важе овде и за римског папу. Јер у Цркви Божјој нема друге главе и старешине осим Господа нашег Исуса Христа, Који Духом Светим руководи Цркву Своју преко Отаца и Сабора. Но треба прећи и на остало многострадално житије овог светог и равноапостолног патријарха и оца Цркве.

У ово време цар Михаило беше узео себи за савладара неког Василија, пореклом из Македоније. Он најпре беше царев коњушар. Затим постепено он стече царево пријатељство, и би постављен за његовог савладара. Но Василије имађаше велику жељу да и сам постане цар. Вођен том властољубивом жељом он уби и царевог ујака Варду. Након не много времена он искористи прилику и једне ноћи, у септембру 867 године, уби и самог цара Михаила, па ступи на царски престо[39]. Чим Василије заузе царски престо, он заборави на све, и са страхом гледаше да осигура своју царску круну, тако неправедно стечену. Желећи да по сваку цену осигура себи престо, он намисли да се обрати Риму и отуда нађе себи подршку. Знао је он да римски папа мрзи Светога Фотија, а више воли Игњатија. Зато он одмах насилно збаци човека Божјег Фотија са патријаршијског престола и протера га у изгнанство у један напуштени и празан манастир крај Босфора, звани манастир "Скепис" (Покров). За патријарха цар Василије доведе Игњатија и одмах успостави везе са римским папом Адријаном[40], који беше изабран после недавне смрти бившег папе Николе. По наговору папе Адријана цар Василије и патријарх Игњатије сазваше сабор у Цариград 869 године на који одмах дођоше и папини изасланици. Међутим на сабор дође врло мало епископа, пошто већина епископа није хтела нипошто доћи. Позиван да дође на овај сабор, Свети Фотије је одбијао да то учини. Тек када претставник царске власти Ваан посла неке лаике да га доведу, он дође, али је сво време смирено ћутао. Када би упитан зашто ћути, он само спокојно одговори: "Бог чује и глас онога који ћути". На то му рекоше папски изасланици: "Али тим ћутањем ти нећеш избећи осуду". Свети

патријарх им одговори: "Ни Исус ћутећи није избегао осуду". Опет после дужег ћутања његовог запита га претставник царске власти Ваан: "Кажи, господине Фотије, шта имаш да кажеш као своје право". Фотије му на то опет са истим смирењем рече: "Моја права нису на овоме свету". Тада му оставише рок од неколико дана да виде да ли ће се, како они рекоше, покајати. После неколико дана доведоше га опет на суд, и са њим његовог пријатеља, епископа сиракуског Григорија. На путу ка овом такозваном "сабору" светитељ се ослањаше на свој пастирски жезал. Чим то виде, осиони папски изасланик Марин затражи да му се одузме жезал као знак пастирског достојанства. То би одмах и учињено. Али то не разгњеви, нити ожалости Светог Фотија. На тражење папских изасланика да и он и Григорије поднесу писмено своје покајање, они им одговорише: "Нека се кају они који имају зашто да се кају". Царев изасланик Ваан тражаше од Фотија да каже ако има нешто да каже, нашто он одговори: "Они су нас довели овде оклеветане, и шта се ту онда може рећи?" Тада се изасланици царски обратише осталим епископима, који беху остали верни Светом Фотију, и зато сада доведени на суд. Једнога од њих, Јована Ираклијског, изасланици папски нагоњаху да анатемише пред њима Фотија. А он одговори: "Ко анатемише свог архијереја, нека сам буде анатема!" Остали пак епископи Светога Фотија одговорише: "Ми се не можемо сагласити са оним што се неразумно твори". Тада папски изасланици бацише анатему на Светог Фотија и његове епископе, и на његове очи пред свима спалише све књиге и документа од његовог бившег сабора држаног против папе Николе (867 г.). После овога овај лажноназвани сабор учини и друге неправилне ствари. Особито противцрквено беше то што папски изасланици изнудише од сабора свакојаке привилегије папском властољубљу, каква права ниједан од досадашњих светих Сабора није признавао нити давао папи. Али зато овај лажноназвани сабор не само што не би признат, него ускоро би одбачен од целе Цркве. Јер само неколико година касније (879-880 г.), овај неканонски сабор би на законитом Сабору јавно поништен од стране и Римске и Цариградске Цркве[41], као што ће се даље видети.

После овог суђења отеран поново у изгнанство, Свети Фотије провођаше горке дане у усамљености под строгом војничком стражом. Иако са њим и због њега бише прогнани и многи пријатељи његови, епископи и клирици, цар никако не дозвољаваше да се ма са ким од њих вића, па му чак забрани да и било какву књигу има код себе. Из тог и таквог изгнанства светитељ написа једно писмо цару Василију. У писму он вели цару да његове муке у изгнанству превазилазе сваку обичну меру, јер нема ни оно што се и робовима допушта; и смирено моли цара да му макар допусти да чита душекорисне књиге[42]. За сво време свог изгнанства овај светитељ Божји ни мало не клону духом, нити допусти себи да злоћа уђе у душу његову. Он стално бејаше смеран и спокојан и уверен у велику Правду Божју. Шта више, из прогонства он је тешио пријатеље и састрадалнике своје, као некада његов свети претходник на престолу Цариградском, Свети Јован Златоуст, када се налазио у прогонству. Тако Св. Фотије писаше из изгнанства осталим прогнаним епископима: "Тешко је, браћо, гоњење, али је блаженство Господње слатко. Мучно је и тешко ово изгнанство, али је радосно Царство Небеско. "Блажени су прогнани правде ради, јер је њихово Царство Небеско" (Мт. 5, 10). Многобројне су ове невоље и превазилазе сваку муку, али тамошња радост и весеље знају не само олакшати тегобу мука, него код оних који живе ради горњих нада, претварају те муке у поводе за радост. Због тога, браћо држимо се ових страдања, да би задобили и награде. Еда бисмо и ми могли са Павлом клицати: "Добрим подвигом се подвизавах, трку сврших, веру одржах; дакле ми још преостаје венац правде" (2 Тим. 4, 7). А шта је милије и радосније од овог победничког гласа? Шта јаче може постидети општег непријатеља нашег рода? "Трку сврших, веру одржах; дакле ми још преостаје венац правде". О, гласа који успокојава сваку буру жалости, и који даје благодат сваке духовне радости. О, гласа који гонитеље доводи у запрепашћење, а прогоњене увенчава; који болесне исцељује и пале и посрнуле успрaвља! Нека бих се удостојио и ја заједно са вама, мојим добрим састрадалницима, да, поседујући и одговарајућа тим речима дела, узвикнем у Господу те речи, на молитве Пресвете Владичице наше Богородице, и свих Светих. Амин"[43].

Како је огромно било смирење овог светог патријарха изгнаника, види се и из следећег догађаја. Године 870 деси се страшан разорни земљотрес у Цариграду и околини. Многи благочестиви хришћани сматраху ту несрећу као казну Божју за неправедно прогонство светог патријарха Фотија, јер и из историје и из Житија Светих знађаху да се тако нешто исто десило у време неправедног прогонства светог патријарха Јована Златоуста. Чувши за такво говорење у народу, Свети Фотије је говорио народу да у то не верује. "Та ко смо ми? говорио је он народу. Иако смо толике неисказане муке поднели, ипак ми нисмо тако нешто, да би се изазвао толики гнев Божји". Осим тога Свети Фотње је још у нечему личио на светог патријарха Златоуста, тог свог великог и славног претходника на престолу Цариградске Цркве. Јер Св. Фотије не само што као Св. Златоуст беше велики пастир и богообдарени проповедник, велики богослов и отац Цркве, него и у животу и у врлини не заостајаше иза њега. И Св. Фотије је као и Св. Златоуст за све и сва благодарио Бога. Јер док Златоусти Светитељ говораше: "Слава Богу за све" (Δοξα τω Θεω παντωνενεκεν), овај свети отац слично њему понављаше: "Хвала Спасу нашем Богу за све" (Χαρις ουν παντων ενεκα τω Σωτηρι ημων Θεω)[44].

У изгнанству проведе Свети Фотије неколико тешких година. А онда се поче према њему мењати понашање цара Василија. На цара много утицаху и чести савети блаженог патријарха Игњатија. Он по савести својој као да сматраше да је и он крив за толико прогањање Светог Фотија. Зато он убеди цара да врати Св. Фотија из прогонства, и цар Василије дозва Фотија из прогонства 873 године. Цар га доведе себи на двор и дозволи му да опет предаје науке на Високој школи у Магнаври. И своју децу цар повери њему на васпитање, своје синове Константина и Лава и Стефана. Тада се по Богу измирише и два света патријарха. Тражећи опроштај један од другога они се братски опростише, а блажени патријарх Игњатије, видећи себе већ близу смрти, посаветова цара Василија да за патријарха по смрти његовој постави Светог Фотија. Затим се у миру упокоји блажени патријарх, Игњатије, 23. октобра 877 године, а Свети Фотије три дана касније би враћен на свој патријаршијски престо. Дошавши на престо Свети

Фотије одмах уписа име Игњатијево у црквене диптихе, и од тада се блажени Игњатије патријарх почитоваше у Цркви као светитељ.

О свом повратку на патријаршијски престо Св. Фотије извести одмах источне патријархе и папу Јована[45], човека благочестивог и православног. Свети Фотије беше са сигурне стране дознао да овај нови римски епископ не исповеда латинску филиоквистичку јерес и никако не допушта било какву промену у Символу вере[46]. И то њему беше веома мило. Зато заједно са царем позва папу на сабор у Цариград, а исто тако и све свете источне патријархе. И би сазван у Цариграду велики сабор, који отпоче рад новембра месеца 879 године. На сабору беше окупљено око четири стотине епископа, међу којима и изасланици источних патријараха и папски изасланици. То беху епископи Павле Анконски и Евгеније Остијски, и Петар, презвитер и кардинал римски. На сабору председаваше сам Свети Фотије. Сав свети сабор одмах признаде и потврди Светог Фотија, јер сви епископи изјавише: "Ми смо нашем најсветијем владици и васељенском патријарху од самог почетка били присаједињени и никада се нисмо одвајали од њега. Ми смо били готови да и своју крв за њега пролијемо, ако би то неко од нас тражио. Они пак између нас који смо се били повели за оном побуном против њега, сада осуђујемо то своје раније држање и расположење, и свим срцем и непоколебљивом намером признајемо га за свог архијереја и владику и пастира. Оне пак који се у томе колебају ми сматрамо за непријатеље Цркве, те их због тога треба отсећи од ње". На то им свети патријарх одговори: "Оно што је раније било нека Бог преда дубоком забораву, а и нас саме нека оснажи, да бисмо имали праштање и незлопамтљивост. Зато је најбоље о свему томе ћутати, или врло кратко и одмерено поразговарати. Јер ми смо људи грешни и ништавни. И пошто се ради о непријатељству нама учињеном, најбоље је о томе ћутати; само у случају велике нужде треба о томе говорити"[47]. После овога би прочитано и писмо папе Јована, које са њим беху потписали још многи епископи западни. У том писму папа признаје Светог Фотија и поништава све оно што је до сада било против њега учињено, речено или написано. На то сав свети сабор донесе овакву одлуку: "Одлучујемо да онај сабор који је држан у Риму за време блаженог

папе Адријана против насветијег патријарха Фотија, и онај сабор у Цариграду који би држан против тог истог најсветијег Фотија, - буду потпуно одбачени и ништавни и да се не убрајају и не сматрају у свете саборе, нити да се уопште називају сабором". Када ова одлука би прочитана сви саборски оци повикаше: "Сви тако мислимо; сви тако проповедамо; сви се са тим слажемо. Овде у овој ствари најсветији папа Јован више нас је обрадовао него у оним другим. Још и пре тих речи светог папе Јована, ми смо све оно што је написано, или речено, или учињено против најсветијег нашег патријарха као незаконито поништили, и одбацили, и анатемисали, и то управо самим тим што смо се присајединили с њим истој заједници и постали му саслужитељи".

Тада бише повраћени и признани од сабора и сви епископи који раније беху прогањани и суђени зато што су били рукоположени Светим Фотијем. И сав се сабор дивљаше мудрости и светости блаженог патријарха. А митрополит Кесарије Кападокијске Прокопије рече за њега: "Заиста тако и треба да онај који је примио бригу и старање (επιστασιαν) над целим светом буде налик на архипастира Христа Бога нашег". На то и папски изасланици рекоше: "И ми који живимо на другом крају света, и ми чусмо то исто". А свети сабор повика: "Да Бог обитава у њему - нема никога који то не зна". Тада опет рекоше римски изасланици: "Милост Божја и Његово надахнуће улише такву светлост у чисту душу најсветијег патријарха, те она просвећује и озарава целокупну твар. Јер као што сунце, мада се налази само на небу, ипак осветљава сав земаљски свет, тако и владика наш, господин Фотије, седи у Цариграду али осветљава сву твар и даје јој сјај"[48].

На овом сабору бише решена и још друга важна питања. Но најважније је то што би донета саборска одлука да се нипошто и ни од кога не сме мењати свети и васељенски Символ вере, него да он треба и на овом сабору да буде потврђен и запечаћен. Јер сви присутни архијереји Божји рекоше: "На сваки начин треба да Символ вере Никејског Сабора, који и остали свети Васељенски Сабори потврдише и утемељише, буде прочитан и на овом великом и васељенском сабору". - Свети изасланици старога Рима рекоше: "Као што заповеди по Богу нам дивни велики цар наш и као што је

угодно браћи и сасвештеницима нашим, долично је да се не саставља други нови Символ, него да се прочита и поново потврди онај древни, који држи и верује цела васељена". - Најсветији патријарх Фотије рече: "По одлуци све наше браће и сасвештеника нека се прочита Символ". И тада Петар, богољубиви ђакон и протонотарије (први секретар), прочита:

"Имајући несумњивом мишљу и чистотом вере утемељену у дубини ума чесну и божанску науку Господа и Спаса нашег Исуса Христа, и примајући и чувајући необманљивим расуђивањем свештене наредбе и канонске одредбе Његових светих Ученика и Апостола, а такође најискренијим и непоколебљивим веровањем поштујући и држећи непромењену и неповређену проповед и канонске одредбе светих Седам Васељенских Сабора, који су сви надахнућем једног и истог Духа Светог били руковођени и покретани, ми одбацујемо све оне које су и они изгнали из Цркве, а прихватамо и као достојне примања сматрамо оне којима они, као једноверним и учитељима побожности, одаваху дужну част и праведно поштовање. Верујући тако томе и то проповедајући, ми и умом и речима примамо и свима гласно и јасно објављујемо Символ најсигурније Хришћанске вере који је почев од почетка до нас дошао од Отаца; ништа не одузимајући, ништа не додајући, ништа не улепшавајући, ништа не изврћући. Јер и одузимање и додавање, при непојављивању никакве јереси од лукавства ђавољег, доводи до презирања онога што није за презирање и представља неоправдану увреду Оцима. Притом, речима поправљати одлуке Отаца много је горе одпретходнога. Зато овај свети и васељенски сабор, с љубављу божанском и исправним умом прихватајући и богодолично поштујући древни Символ вере, и на њему утемељујући и изграђујући тврђаву спасења, тако свима казује да верују и проповедају као што говори и исповеда свети и васељенски Символ вере". И тада би прочитан Никејско-цариградски Символ вере без икаквог додавања или одузимања речи. А по прочитању Символа, свети Оци опет рекоше:

"Тако верујемо; у том исповедању вере се крстисмо; и њиме реч Истине победи и уништи сваку јерес. Оне који тако верују ми сматрамо за браћу и оце и сунаследнике небеског грађанства. А ако неко, осим овог свештеног Символа који испочетка дође до нас од

блажених и светих Отаца наших, дрзне се да саставља неко друго изложење вере и назове га Символом вере, укравши достојанство исповедања оних богонадахнутих мужева и давши га својим сопственим измишљотинама, па то истакне вернима или онима који се обраћају од неке јереси као општу науку, те се на тај начин дрзне да лажним речима, или додавањима, или одузимањима, унакази старину овог свештеног и чесног Символа, таквога и ми подвргавамо потпуном рашчињењу, ако је неко од свештених лица, а ако је лаик - предајемо га анатеми, сходно већ пре нас изреченом суду од светих Васељенских Сабора".

И тада опет сви Оци повикаше: "Сви тако мислимо; тако верујемо; у таквом се исповедању крстисмо и свештеног чина удостојисмо. Оне који друкчије него тако мисле, или који се усуде да уместо овог истакну други неки Символ, анатеми подвргавамо".[49]

Ова одлука светог сабора би донета против оне новонастале латинске јереси која кваараше свети Символ вере и изврташе апостолско и светоотачко учење о Духу Светом. Јер свети патријарх Фотије никада не престајаше да се бори против богомрских јереси: манихејске, монофизитске и латинске филиоквистичке. Он зато написа и читаву књигу о тајни Духа Светог у којој изобличаваше латинске јеретичке измишљотине и хуле на Духа Светог, а брањаше православно исповедање светих Отаца, по коме Дух Свети исходи једино од Оца, по речима самога Господа (Јн. 15, 26). О овој истој ствари он писаше и архиепископу Аквилејском у Италији, а и другим епископима. Још на овом сабору Свети Фотије реши и следећу ствар. Када римски изасланици тражаху на сабору да Бугарска Црква припадне Риму, он им одговори да о томе сада не може бити говора, јер старање о томе препушта се благочестивом цару. Међутим, да не би неки други властољубиви папа римски, попут оног папе Николе, тражио власт над Црквом Божјом, на Фотијев предлог свештени сабор донесе свето правило (канон), по коме римски епископ може уживати само оне почасти које је до сада имао од светих канона (а то је првенство части). Сабор у овом правилу забрани да се те почасти ниучем не смеју новачити ни проширивати, ни у садашњости, ни у будућности[50]. Јер Црква Божја није исто што и светска власт и господарење, јер у њој влада

закон и правило светог Еванђеља: "Који хоће да буде већи међу вама, нека вам буде слуга. И који хоће међу вама да буде први, нека вам буде слуга" (Мт. 20, 26-27; Лк. 22, 26). Тако се заврши овај свети и велики сабор Светог Фотија, а његове свете одлуке и правила бише признати од целе Цркве Христове и на Истоку и на Западу.

После тога свети отац наш Фотије управљаше мирно и спокојно Црквом Божјом још неколико година. Али њему предстојаше још да задобије и славни венац исповедништва и мученишта. Када се по смрти цара Василија зацари његов син Лав[51], он по осионости својој збаци светог патријарха са престола и затвори га у пусти манастир звани Јерменски крај Цариграда, где светитељ проведе последњих пет (или шест) година старачког живота свог. Измучен прогонством и страдањима он до краја испи чашу Христовог исповедника, и мирно предаде свету душу своју у руке Господа свог, 6. фебруара 891 године[52]. Његове свете мошти бише касније пренете и сахрањене у храму Светог Јована Претече у Цариграду, у близини манастира званог Еримија или пророка Јеремије. Не прође много времена по његовом блаженом успењу, а света Црква Православна уврсти га у светитеље Божје и отпоче славити његов свети спомен. Затим би унето његово свето име и у Синодикон Православља, из којег се сваке године у Недељу Православља чита овако: "Игњатију и Фотију, најсветијим и православним патријарсима, вечан спомен!" И још се у Синодикону каже: "Све што је писано или говорено против светих патријараха: Германа, Тарасија, Никифора, Методија, Игњатија и Фотија - анатема". У светој пак служби његовој најсветији патријарх Фотије назива се овако: "Поборник Православља, заштитник православних, стуб и тврђава Цркве, орган благодати, сасуд избрани, богоречита лира Духа Светог, богонадахнути проповедник, најмудрији јерарх, васељенски учитељ Цркве, светилник у речи и у догматима, труба која јасно и гласно проповедаше исхођење Духа Светог од Оца, као што и Апостол Јован богословствоваше о томе; најјачи противник и разоритељ јереси, који свети Символ вере заштити од јеретичког додавања и кварења; најсветији Светлословесни и Светлоимени Фотије (Φωτιος = Светлосни)". Његовим светим молитвама нека Господ и нас све православне помилује и спасе. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ВУКОЛЕ
епископа Смирнског

Вукола свети, очистивши себе још у младости, постаде обиталиште Светога Духа. Пошто свеславни и љубљени ученик Христов, свети Јован Богослов, нађе да је Вукола опробан и достојан, посвети га за епископа и пастира Цркве у Смирни. И онда овај божанствени јерарх, просветљен Духом Светим, просвети незнабошце који су се налазили у тами незнања, и помоћу светог крштења начини их синовима светлости и дана, ослободивши их од неукротивих зверова, тојест од дивљих и мрачних демона. А када дође време да свети Вукола отиде ка Господу, он посвети светог Поликарпа[53] за епископа и свог наследника у Смирни, и учини га пастирем и учитељем својих духовних оваца. И тако отиде ка Господу. А када сахранише свете мошти његове, учини Бог те на гробу његовом израсте мирта, која је исцељивала, и до данас исцељује, од разних болести оне што са вером долазе.

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ
ФАУСТЕ
и са њом
ЕВИЛАСИЈА И МАКСИМА

У време цара Максимијана беше у граду Кизику[54] млада девојка, по имену Фауста. Кћи побожних и богатих родитеља, она би одгајена од њих у догматима хришћанске вере. Но у тринаестој својој години она остаде сироче, пошто јој родитељи отидоше ка Господу. И живљаше Фауста у посту и молитвама, и у читању Божанских Књига. И чуваше своју девичанску чистоту, презирући сву заводљивост овога света, богатство, сласти и угађање телу, а ходећи тесним и мучним путем суровог живота. Због тога се прочу

и постаде славна. Али се толика врлина њена не могаше сакрити. По речи Господњој: Не може се град сакрити кад на гори стоји (Мт. 5, 14).

Глас о Фаусти дође и до самог цара Максимијана. И он одмах посла у град Кизик врховног жреца, по имену Евиласија, да потражи и пронађе невесту Христову Фаусту, овако му наређујући: Ако пристане да принесе жртву боговима, биће јој добро, не пристане ли, онда је баци у море.

Евиласије допутова у Кизик, пронађе Фаусту, младу по годинама али врло стару по вери и разуму, и изведе је на суд преда се. И приморава је да принесе жртву ништавним боговима. А светитељка му одговори: Ја нећу принети жртву тим боговима, који су и глуви и слепи и без икаквог чувства, јер су дела руку људских. А ја имам оца и женика Исуса Христа на небу, и не могу да оставим Њега, нити хоћу да изгубим наследство које имам у Господа мог. Евиласије јој рече: Фаусто, принеси жртву боговима, да не би умрла љутом и горком смрћу. Светитељка одговори: Немој ме сматрати за неко безумно женско створење, јер, иако сам мала по годинама, срце ми је велико и савршено пред Господом.

На ТО се Евиласије силно разјари, и нареди да је ошишају на срамоту и поругу, па да је обесе о дрво и жестоко бију. Страшно мучена, света Фауста подиже очи к небу, и мољаше се Господу. Пошто се доста молила, с неба сину тако страшна муња, да многе поби. Видећи то, Евиласије се препаде, дозва к себи свету Фаусту, и рече јој: Жено, реци ми, ко си ти? Јер видим да чиниш магијска дела. Светитељка му одговори: Послушај ме, Евиласије: нареди живописцу да изради моју слику са изображењем свију мука. - И када то убрзо би урађено, светитељка рече Евиласију: Знај, као што ова слика не осећа никакве муке ни болове, тако ни моје тело не осећа муке од твојих казни, јер је сва душа моја утврђена у Господу мом. И што год хоћеш, чини брже!

Тада Евиласије нареди да је метну у дрвени сандук, и да дрвеним клинцима сандук чврсто затворе, па да тестером престружу сандук заједно с њом. Док ову наредбу слуге марљиво извршиваху, светитељка певаше у сандуку славећи Бога. Дуго се слуге мучаху стружући, али ништа не могоше учинити, јер тестера не беше у

стању да светитељку, која беше тврда као неки дијамант, струже, нити да је повреди. И слуге толико изнемогоше, да попадаше као мртви. А кад дођоше к себи, они устадоше, и отидоше код Евиласија, и рекоше му: Молимо те, господине, жену коју си нам дао да престружемо закључану у сандуку, пет сати стругасмо, али ништа не могосмо учинити; притом смо шест тестера изменили, али њу не могосмо ни додирнути; па још и ватру наложисмо испод сандука, да би је спалили у њему, али је ни ватра не додирну, нити сандук опали. А она певаше, говорећи: Ако прођем кроз огањ, неће ме сажећи, и пламен ме неће опалити (Ис. 43, 2).

То веома ожалости Евиласија, и кад светитељку изведоше пред њега, рече јој: О жено, задивљујеш ме силно својим чудесима. Већ ми је осамдесет година, и никада тако нешто видео нисам. Стога те заклињем Богом твојим, у кога верујеш, реци ми сву истину. Светитељка му одговори: Молим те, господине, слушај пажљиво што ћу ти рећи: Сила Божја је оно што ме чува читаву у мукама, као што си сам видео. И ако пажљиво саслушаш речи моје, ускоро ћеш пристати да постанеш пријатељ вере моје. А он рече: Кажи ми брзо истину, а ја ћу пажљиво слушати. Светитељка стаде говорити: Бог је бесмртан и вечан, и дела су Његова истинита, и суд је Његов свет и праведан. Он чува на сваком месту слуге Своје који живе праведно и свето и проходе диван подвиг. Они посрамише ђавола, одбацивши и попљувавши идоле, које ви као богове поштујете, и победише зла дела овога света. Они презревши земаљско, зажелеше небеско, и живећи чисто, држе заповести Божје беспрекорно. Њих вишњи Бог чува од свакога зла, јер они знају да је Он једини истинити Бог, и да нема другог осим Њега. Он сиђе на земљу и, уселивши се у свету и пречисту Дјеву како Он то једини зна, роди се од ње на неизразив начин. И, кратко, речено: Он одрасте и, учинивши многа преславна дела и проповедавши чудесно Еванђеље, добровољно дође на крст, и пострада телом да нас спасе; затим, бивши погребен, васкрсе у трећи дан, и у слави се узнесе на небо, откуда ће опет доћи на крају света, да суди живима и мртвима, и да свакоме да по делима његовим. Због тога и ми, следујући Њему, предајемо себе на ране и муке ради царства небеског, да бисмо вечито живели. Јер овде умиремо, а тамо живимо бесконачним животом.

Чувши то, Евиласије поче упознавати велику силу Бога живога. Срцем му се разли умилење, и он крену ка бољем. И скинувши окове са свете мученице Фаусте, пусти је на слободу. Тада неко од његових слугу хитно оде код цара Максимијана, и извести га, говорећи: Господару царе, Евиласије погази љубав твоју, и хоће да постане хришћанин. Зато похитај да га отмеш од саблазни хришћанске пре но што је постао хришћанин. - Цар се веома ожалости због тога, брзо дозва свога епарха Максима, који беше врло суров и нечовечан. И заклевши га у своје богове, посла га у Кизик код Евиласија. И Максим, стигавши у Кизик са великом јарошћу, упита блаженог Евиласија: Реци ми, свепокварена главо, како си смео да напустиш велике богове и презреш их, а поверујеш безумним хришћанима и приступиш њима? Евиласије одговори: Кунем се главом својом да ћеш и ти, ако саслушаш девицу Фаусту, убрзо познати Бога живог, и бити блажен.

На ТО се епарх Максим силно разгневи, и нареди да Евиласија обесе о дрво и немилосрдно бију. И дуго бијен, Евиласије говораше ка Христу Богу: Господе Боже свемогући, Ти си слушкињи Твојој Фаусти помогао у свима мукама које су је снашле, и мојим очима показао чудеса Твоја, - избави и мене ништавног од свирепог и суровог епарха, пошто чезнем за Тобом Господом због многих и великих чудеса Твојих. - Затим нареди епарх да упаљеним свећама пале тело мученико во. И паљен свећама, страдалник моли свету Фаусту, која је ту стајала и посматрала његово страдање, да се помоли за њега Господу. Светитељка се сажали на њега, и стаде се молити говорећи: Господе Боже мој, јави благодат своју, и послушај мене слушкињу Твоју: Прими Евиласија у тор словенског стада Свог, и уврсти га међу праведнике Своје, јер си благословен вавек, амин.

Тада епарх нареди те и свету Фаусту изведоше пред њега на неправедни суд, зато што усаветова Евиласија да постане хришћанин. И упита је Максим: Нечестива главо, како си се дрзнула да чесног свештеника Евиласија отргнеш од великих богова и приведеш твоме богу? Одговори света Фауста: Надам се у благог и свемилостивог Бога мог, који је призвао Евиласија да постане син Истине, да и тебе призове к своме познању и божанском поклоњењу. Епарх рече: Фаусто, не мисли да ћу ја бити луд као

Евиласије који те послушао. - И одмах нареди да је вежу, и да јој гвоздене клинце набију у обе ноге. И кад слуге ово брижљиво рађаху, светитељка не осећаше никакве болове. А епарх Максим, видећи да мученица не хаје за овакве муке, дозва чету војника, и нареди им да измисле најљуће и најстрашније мучење за њу. И рече један војник, по имену Клавлије: Господине мој, ако светлост твоја жели да је брзо умори, онда је треба бацити зверовима да је поједу. - И одмах нареди спарх да тако буде. И би светитељка одведена нага на оно место где су је зверови имали појести. И пустише лавицу на њу, али лавица притрча и поклони се светитељки; затим пустише многе друге зверове, и сви они, припадајући к ногама њеним, клањаху јој се.

Видевши такво чудо, епарх се веома удиви. И нареди да је вежу, и за ноге вуку по земљи. И тако нага вучена по земљи, светитељка завапи ка Господу, говорећи: Господе Исусе Христе, покриј Твоје створење, да бестидне и нечестиве очи не гледају на наготу тела Твоје невесте! - И тог часа спусти се одозго облак, и покри светитељку као изванредна хаљина.

После тога један други војник, по имену Јевсевије, рече спарху Максиму: Ако хоће светлост твоја нека је да мени под власт. Епарх одговори: Узми је, и мучи је како хоћеш и можеш. - Он узе свету мученицу, одведе је код ковача, начини много врло дугачких гвоздених клинаца, и укуца их у њену главу, и у чело, и у очи, и у груди, и у колена, и у цело тело њено. А светитељка се мољаше у себи говорећи: Господе Исусе Христе, благодарим Ти, јер си Ти сведок срца, слава и венац праведника! удостоји и мене, ништавну и недостојну слушкињу Твоју, да се обретем на стази која води у Твоје тихо пристаниште! и епарха Максима приведи светој вери и љубави Твојој, и утврди га у страху Твом, и уврсти га међу исповеднике Твоје, истинити Боже, да сви познаду да си Ти једини Бог, и да Теби приличи божанска част и слава кроза све векове, амин.

Јевсевије пак, видећи да млада девојка, сва начичкана клинцима и обливена крвљу, не обраћа нимало пажње на такве муке, као да уопште не осећа никакве болове, нареди да се донесе велики котао, напуни смолом и сумпором, стави на ватру, и јако прокључа. И он баци у котао свету Фаусту заједно са светим Евиласијем. А ватру

непрестано ложаху. Свети пак мученици, стојећи у том котлу као у месту цветном и прохладном, певаху и слављаху Бога. И одмах се угаси ватра, и котао охлади.

Тада епарх Максим, видевши веру и трпљење светих, рече: Боже вечни, који си учинио да Евиласије постане учесник у страдањима слушкиње Твоје Фаусте за Тебе, прими и мене бедног и грешног, и уврсти ме са њима као трећег, да и ја зли и најмањи допуним број три, у знак Пресвете Тројице. Господе Боже сила, покажи несумњиво Твоју доброту и на мени недостојном слузи Твом, да се и због мене прославиш.

Када он то изговори, отворише се небеса, и он виде Сина Божјег са хоровима светих Анђела и Арханђела и са саборима свих Светих. Видевши тако страшно и ужасно тајанство, Максим громко повика к Богу, говорећи: Господе, прими ме као слугу Твога Евиласија, и не помени моја безакоња и неправде, него прости мени грешном и недостојном слузи Твом, и прими ме као што си некада примио разбојника.

Рекавши то, он одмах притрча котлу, у коме беху света Фауста и свети Евиласије и, подигавши очи к небу, прекрсти се, говорећи: У име Оца и Сина и Светога Духа, и ја сам са вама! - И скинувши хаљине са себе, он опет цело тело прекрсти крсним знаком, и ускочи у котао. Тада се света и блажена Фауста испуни великом радошћу и весељем што је услиши Бог те Максима приведе светој вери. И рече мученица: Хвала Ти, Христе Боже, што не желиш да ико погине, него да се сви спасу и дођу у познање истине. Јер ево и ја сам између двојице слугу Твојих, као винова лоза која гроздове рађа, и исплета троструку врвцу која се не кида (Књ. Проп. 4, 12). Јер си Ти, Господе, рекао: Где су два или три сабрани у име моје, ту сам и ја међу њима (Мт. 18, 20).

Док је светитељка тако с радошћу говорила, дође глас с неба говорећи: Ходите к мени сви који се трудите у подвизима, и који сте натоварени страдањима имена мога ради, и ја ћу вас одморити у царству мом небеском. - Када овај глас с неба чуше, свети се испунише неисказане радости и, заблагодаривши Богу, мирно предадоше душе своје у руке његове шестог фебруара. На њихове молитве, Господе, опростивши нам грехе наше, удостоји све нас

милости Твоје, и учини нас учесницима вечнога живота, јер си благословен са Оцем и Светим Духом, и слављен вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ДОРОТЕЈЕ ДЕВИЦЕ

и оних са њом

Живљаше у граду Кесарији Кападокијској крајем трећег века света девојка по имену Доротеја. Она у све дане служаше Богу у чистоти, трежњењу и целомудрености постећи се и молећи се непрестано. А беше веома мудра, да су се једва могли упоредити с њом људи изванредне мудрости. И који год су је познавали, славили су име Господа нашег Исуса Христа, који има такву слушкињу, којој је и поглед чедан, и живот свет, и мудрост несравњива, и девственост беспрекорна. У љубави пак Христовој она беше толико савршена, да је била достојна да буде у његовим небеским дворима. И Њега ради она удвостручи свој подвиг, побеђујући тело и ђавола. И пошто исплете себи двоструки венац: венац девствености и венац мучeништва, она радујући се оде ка Христу женику свом. А како она пострада на земљи за Њега, казаће ова повест.

Слава о њеном светом животу, ширећи се међ људима, дође и до ушију обласног управитеља Саприкија, гонитеља хришћана. Он без оклевања допутова у Кесарију, одмах ухвати свету Доротеју, и изведе преда се на свој неправедни суд. Света девица претстаде нечестивом судији, молећи се у себи Господу и призивајући у помоћ Бога Спаситеља свог. Упита је управитељ: Реци ми, како се зовеш? Светитељка одговори: Зовем се Доротеја. Саприкије рече: Позвао сам те ради тога да, по наређењу наших великих царева, принесеш жртву бесмртним боговима. А света Доротеја одговори: Бог, који је цар на небу, Он ми заповеда да Њему јединоме служим. Јер је тако написано: Господу Богу своме поклањај се и Њему јединоме служи (Мт. 4, 10). И опет: Богови, који нису створили небу и земљу, нека нестану са земље! (Јерем. 10, 11). Треба дакле испитати, чијем се наређењу ваља повињавати: да ли наређењу цара земаљског или наређењу Цара Небеског? и кога послушати: Бога или човека? Јер

шта су цареви земаљски? Само смртни људи, какви беху и ти ваши богови, чијим се идолима ви клањате. Саприкије рече: Ако хоћеш да будеш читава и здрава и неоскврњена, напусти хришћанство и принеси жртву боговима. Не учиниш ли то, бићеш по закону љуто мучена, да ћеш постати пример страха за друге. Светитељка одговори: Бићу пример страха Божјег за све верне, да се Бога боје, а да се разјарених људи не боје. Јер ови чине што и бесни пси: немајући ни ума ни разума, они бесне, срде се, лају, и зубима својим хватају и уједају невине људе и пролазнике. Саприкије рече: Како видим, ти си одлучила да чврсто останеш у тој најглупљој вероисповести, и хоћеш да са твојим једномишљеницима љуто погинеш. Послушај ме, и принеси жртву боговима да би избегла љуте муке. Светитељка одговори: Мучења су твоја привремена, а муке паклене су вечне. Стога, да бих избегла вечне муке, ја се не бојим привремених мука. Сећам се речи Господа мог: Не бојте се оних који убијају тело, а душе не могу убити; него се бојте онога који може и душу и тело погубити у паклу (Мт. 10, 28). Саприкије рече: Зато треба да се бојиш богова, да се они, ако им не принесеш жртву, не разгневе, па погубе и душу твоју, и тело твоје. Света Доротеја одговори: Већ ти рекох, Саприкије, да ме никако не можеш наговорити да принесем жртву демонима, који су обитавали у тим ништавним људима, који су тако погано живели, да је стидно и говорити. Па су тако и помрли, као неразумне животиње. Јер док су били У животу, они не познаше Онога који је створио небо и земљу, и све што је на њима. Зато њихове душе горе у неугасивом огњу. А ви се клањате њиховим идолима, који су начињени од разних ствари. И треба да се са њима пошљу у вечни огањ они који оставише Творца свога и постадоше поклоници њихови.

Чувши то, Саприкије се разјари и, обраћајући се слугама који су били готови да је муче, рече: Поставите је на место мучења, еда би се уплашила мука и пристала да буде служитељка боговима нашим. А слушкиња Божја, стојећи на месту мучења, јуначки и неустрашиво рече судији: Што оклеваш, те ме не мучиш? Чини што ћеш чинити, да бих што пре могла видети Онога, ради чије љубави се не бојим страдати, нити се ужасавам умрети. Саприкије упита: А ко је то, за којим толико чезнеш? Света Доротеја одговори: Христос, Син Божји.

Саприкије упита: А где је Христос? Светитељка одговори: Својим свемоћним Божанством Он је свуда, а својим човечанством на небу седи с десне стране свога Оца, са којим је и са Светим Духом једнога Божанства. И он нас позива у рај вечних сласти, где вртови у свако доба доносе родове; и кринови, руже и сваковрсно дивно цвеће увек цвета; и поља, горе, хумови су свагда зелени извори - слатки, и душе Светих се веселе у Христу. Када би ти, о Саприкије, поверовао у ово о чему ти говорим, ти би се спасао погибије, и ушао у рај неисказаних сладости Божјих. Саприкије јој рече: Ти треба да напустиш таштину, и принесеш жртву боговима, и удаш се, и уживаш живот, да не би погинула, као што и преци твоји изгибоше због безумља свог. Светитељка одговори: Нећу принети жртву демонима, јер сам хришћанка; нити ћу се удати, јер сам Христова невеста. И то је вера моја, која ће ме увести у рај, и у дворе Женика мог. - И би светитељка мучена бездушно.

После тога управитељ Саприкије нареди да светитељку скину са мучилишта, и одведу двема рођеним сестрама, незнабошкињама: Христини и Калисти. Оне најпре беху хришћанке, али се побојаше мука и одрекоше се Христа. И ододоше се нечестивом животу у сластима и таштини светској, богато награђене од идолопоклоника за своје отпадништво од Христа. Њима Саприкије предаде свету девицу Доротеју, говорећи: Тако и ову од безумља хришћанског одвојите, и боговима је нашим обратите. Ми ћемо вас великим и разноврсним даровима обдарити, ако је можете на нашу страну превести.

Оне је одведоше својој кући, и говораху јој: Послушај судију и учини му по вољи. Спаси себе од мука, као што ми урадисмо. Боље ти је да се постараш да овај видљиви свет и слатки живот не упропастиш у мукама, и да не погинеш пре времена. Света Доротеја им одговори: О, када бисте се ви, послушавши мој савет, покајале што сте принеле жртву идолима, и опет Христу обратиле! Тако би спасиле себе од паклених мука. Јер је Господ наш благ, и богат добротом, и милосрдан према онима који Му се обраћају свим срцем. Рекоше јој Христина и Калиста: Једном већ пропадосмо, отпавши од Христа, како је онда могуће да се поново обратимо Њему? Одговори им светитељка: Већи је грех не веровати у милосрђе Божје, него се

поклонити идолима. Не очајавајте дакле, нити сумњајте да добри и искусни Лекар може исцелити ваше ране. Нема ране коју Он не би хтео исцелити. Јер се Он назива Спаситељ због тога што спасава, Искупитељ - због тога што искупљује, Ослободитељ - због тога што ослобађа. Ви се само од свег срца покајте, и нема сумње удостојићете се опроштаја.

Тада се обе сестре бацише пред њене ноге, плачући и молећи је да се помоли за њих милосрдном Богу, да прими њихово покајање и подари им опроштај. И света девица завапи к Богу са сузама, говорећи: Боже, Ти си рекао: Нећу смрти грешника, него да се обрати и жив буде. Господе Исусе Христе, Ти си објавио да већа радост бива пред анђелима Божјим за једног грешника који се каје, него ли за деведесет и девет праведника који нису сагрешили (Лк. 15, 10). Покажи доброту Своју према овим овцама Твојим које ђаво успе да ограби и отме од Тебе! Врати овце Твоје у тор Твој к стаду Твоме, о добри Пастиру, да би се по угледу на њих обратили Теби сви који су отпали од Тебе!

Пошто прође извесно време, управник Саприкије позва к себи обе те жене са светом Доротејом. И узевши насамо обе сестре, питаше их, да ли су могле да придобију Доротеју за њихове богове. А Христина и Калиста одговорише: Уплашивши се од привремених мука, ми се преварисмо и зло учинисмо што принесосмо жртве идолима. Стога је молисмо те нам даде покајање, којим би могле добити у Христа Господа нашег опроштај грехова наших.

Тада Саприкије раздра хаљине своје на себи, и сав бесан нареди да се обе сестре вежу уједно, леђима једну другој окренуте, да их тако баце у казан пун смоле, па да наложе ватру и спале их. А оне, призивајући Бога, говораху: Господе Исусе Христе, прими наше покајање, и подари нам опроштај! - И док њих спаљиваху, света Доротеја, посматрајући их, весело им довикиваше: Идите испред мене, о сестре! И будите сигурне да су вам греси опроштени. И знајте да венац мучеништва, који раније изгубисте, сад несумњиво нађосте. И вама ће у сусрет изаћи милосрдни Отац, весео што нађе блудног сина, и загрлиће вас, и као своје миле кћери прославити и узвеличати пред Анђелима Својим, и уврстити вас у лик светих Мученица. - И тако свете жене те, Христина и Калиста, рођене

сестре, у покајању мученички скончаше, и с опроштајем добише од Христа и венац победе.

Онда Саприкије нареди да свету Доротеју опет ставе на муке: да је обесе и муче као раније. А светитељка у мукама би обузета толиком радошћу као да је већ улазила у дворе љубљеног женика свог Христа. И упита је Саприкије: Шта је то те ти лице сија толиком радошћу; и у мукама сва си радосна? Одговори светитељка: Никада се у целом животу свом нисам тако радовала као сада. А нарочито се радујем због оних душа, које ђаво преко тебе отргну од Бога, а преко мене их прими Христос. Сада је на небу велико весеље, јер се због тих душа радују Анђели, веселе Арханђели, и ликују заједно сви свети Апостоли, и Мученици, и Пророци. Зато пожури, Саприкије, и што имаш да чиниш чини брзо, да бих се могла и ја одмах придружити весељу Светих, и радовати се са онима на небу, са којима плаках на земљи. - Тада Саприкије нареди да буктињама пале свету мученицу. А она се све већма и већма радоваше; и лица светла и радосна она довикну судији: Бедниче, ништа си и ти и твоји идоли! - Мучитељ нареди да је скину с дрвета, и да је песницама бију по лицу. И рече: Бијте лице које ми се руга! - Бијена, светитељка не престајаше да се радује. И малаксаше они што је бију.

Тада судија Саприкије изрече над њом овакву смртну пресуду: Наређујемо да мачем буде посечена Доротеја, горда девојка, која не хтеде принети жртву бесмртним боговима и остати у животу, него волије добровољно умрети ради неког непознатог човека, званог Христос. - Саслушавши пресуду, света мученица Доротеја узвикну: Благодарим Ти, душељубче Христе, што ме призиваш у Твој рај, и уводиш ме у пресвете дворе Твоје! - Неки присутни велможа Теофил, учен човек и саветник управников, насмеја се на ове речи, па довикну Доротеји: Чуј, невесто Христова, пошаљи ми јабука и ружа из раја Твога Женика! - Заиста ћу то учинити! одговори му света Доротеја.

Кад Доротеју доведоше на губилиште, она замоли џелата да јој допусти да се мало помоли Богу своме. И кад заврши молитву, стаде пред њу Анђео Господњи у облику једног дивног дечка, носећиу чистом платну три дивне јабуке и три црвене руже. Светитељка му рече: Молим те, однеси то Теофилу, и реци му: ево ти што си желео!

- Рекавши то, она преклони под мач свету главу своју и, пошто јој би глава отсечена, она ликујући оде ка Христу Господу, женику свом, кога од младости заволе. И доби венац победе из руку Господњих у дворима Његовим бесмртним.

Теофил пак, потсмевајући се обећању свете девице Доротеје, причаше својим пријатељима и вршњацима говорећи: Када су водили на смрт Доротеју, која је изјављивала да је невеста Христова и хвалила се да ће ући у Његов рај, ја јој довикнух: Чуј ти, невесто Христова, када уђеш у рај женика свог, пошаљи ми отуда ружа и јабука! А она ми одговори: Заиста ћу ти послати. - Причајући то пријатељима својим, Теофил се веома много смејао. И гле, изненада стаде пред њега онај Анђео са три дивне јабуке и са три прекрасне руже, и рече му: Као што обећа, света девица Доротеја шаље ти ово из раја свога Женика. Угледавши јабуке и руже, Теофил их узе у руке, и громко узвикну: Христос је истинити Бог, и у Њему нема никакве неправде! - А пријатељи и вршњаци га упиташе: Јеси ли полудео, Теофиле, или збијаш шалу? Одговори им Теофил: Нити сам полудео, нити збијам шалу, него ми здрав разум наређује да верујем да је Исус Христос истинити Бог. - А они га питаху: Откуда та изненадна изјава од тебе? Теофил им одговори: Реците ми, који је сада месец? Рекоше му: фебруар. На то им Теофил одврати: У ово зимско време сву Кападокију покрива мраз и лед, и нема ниједног дрвета ни биљке да листа. А шта мислите, откуда су ове руже и јабуке са својим гранчицама и лишћем? Говорећи то, он им показиваше јабуке и руже. А они, разгледајући их и пипајући их и миришући њихов диван мирис, чуђаху се и говораху: Овакве јабуке и овакве руже нисмо видели ни кад им је време. Теофил им рече: Девојку Доротеју, коју су водили на смрт, ја сам сматрао за луду, јер је Христа називала својим женико м и спомињала Његов рај. Тада сам јој као лудој довикнуо, исмејавајући је: Када дођеш у женико в рај, пошаљи ми отуда јабука и ружа! А она ми одговори: Заиста ћу ти послати. - Ја сам се смејао на ове њене речи. И гле, пошто јој глава би отсечена, изненада дође преда ме један мали, отприлике четворогодишњи дечко, неисказано леп. Изгледало ми је да неће умети што говорити. А он ми се као зрео човек обрати, говорећи: Света девојка Доротеја, као што обећа, шаље ти поклон из раја свога

Женика. - Рекавши то, он ми спусти у руке ове јабуке и руже, и постаде невидљив. - И опет узвикиваше Теофил, говорећи: Благо онима који у Христа верују и страдају имена Његова ради, јер је Он истинити Бог, и сваки који верује у Њега, заиста је мудар.

Док је Теофил говорио то, и слично томе, неки отидоше управнику области и рекоше му: Твој саветник Теофил, који је досада мрзео хришћане и тражио смрт за њих, сада гласно хвали и благосиља име неког Исуса Христа. И многи, под утицајем Теофилових речи, повероваше у Њега.

Управник нареди да му сместа доведу Теофила. Пошто би Теофил доведен, управник га упита: Шта си јавно говорио? Теофил одговори: Хвалио сам Христа, кога сам раније хулио све до данашњег дана. Управник му рече: Чудим се теби, мудром човеку, што хвалиш име онога ти који си до сада гонио оне који су га хвалили. Теофил одговори: Познао сам да је Христос истинити Бог, јер ме је изненада извео из заблуде на прави пут, и учинио да сазнам да је Он истинити Бог. Управник рече на то: Сви мудри људи, који воле философију, напредују и расту у мудрости, а ти си се одједном из мудрог човека претворио у лудог, називајући Богом онога кога Јевреји распеше, као што си и од самих хришћана слушао. Теофил одговори: Слушао сам да је Христос био распет, и био сам у заблуди, јер Га нисам сматрао за Бога и свакодневно сам хулио име Његово. А сада се кајем за своје пређашње грехе и богохуљства, и исповедам да је Он истинити Бог. Управник упита: Где и када постаде хришћанин ти који си све до овога дана приносио жртве боговима? Теофил одговори: Оног часа кад поверовах у Христа и исповедих Га, познадох да сам постао хришћанин. И стога, верујући свим срцем у бесмртност Христа Сина Божјег, проповедам име Његово истинито, име свето, име беспрекорно, име у коме нема никаквог лицемерства, никакве обмане, који царују у идолима. Упита га управник: Зар царује обмана у нашим боговима? Одговори Теофил: Не царује ли обмана у оним идолима, које рука људска од дрвета истеса, од бакра и гвожђа искова, од олова изваја; које чувају буљине, по којима пауци плету своје мреже, у којима је унутра пуно мишева? Ако није тако као што кажем, нека будем лажов. А ти размисли сам, зар не говорим истину? И пошто не лажем, право је да и ти приступиш

истини и одвратиш се од лажи. Јер доликује теби, судији, који друге судиш због лажи, да се сам обратиш од лажи ка истини, која је у Христу Богу. Упита га управник: Зар богови наши нису живи? Одговори Теофил: Видимо да идоли имају лик човечији, али немају ниједно чувство. А Бог је невидљив, жив, и давалац живота. Идоле, направљене од скупоцене грађе, чувају, да их лопови не би украли. А Бога небеског нико не чува, него Он чува све, одржава и очувава своју творевину. Управник рече: О кукавни Теофиле! видим да желиш злом смрћу погинути. Блажени Теофил одговори: Ја желим да нађем добар живот. Управник рече: Знај, ако останеш у том безумљу свом, најпре ћу те ставити на многе муке, па онда љуто погубити. На то блажени Теофил одговори: Ја почех то желети, да будем убијен за Христа Бога. Рече му управник: Сети се куће своје, и жене, и деце, и сродника, и немој лудо срљати у горку смрт. Јер је велико безумље, добровољно предавати себе на муке и казне, којима се подвргавају злочинци. Светитељ одговори: Није безумље, него је то велика мудрост, ради великих и вечних блага - пренебрегнути мале и привремене муке, и ради бесконачног живота - примити кратку смрт. Управитељ га упита: Зар радије изабираш муке него одмор, и радије желиш смрт него живот? Свети Теофил одговори: Ја се и мука бојим, и смрти плашим; али оних мука које немају краја, и оне смрти која доноси вечну казну. Мукама, на које ти стављаш, брзо ће бити крај; а муке, које су спремљене за идолопоклонике, никада се неће окончати,

Тада нареди управник да светог Теофила обесе нага о дрво, и немилосрдно бију. Бијен, светитељ говораше: Ето сада постадох прави хришћанин, пошто на крсту висим. Јер ово дрво је слично крсту. Благодарим Ти, Христе Боже, што си ми подарио да висим на знамењу Твом! - Управник му рече: Несрећниче, поштеди тело своје! Свети Теофил му одговорп: Несрећниче, поштеди душу своју! Ја привремено не штедим тело своје, да душа моја буде поштеђена вечно.

Разљути се мучитељ још више, и нареди да мученика гвозденим гребенима стружу и буктињама пале. А светитељ се радоваше у мукама, као да не осећа болове, и ништа друго не говораше осим:

Христе, Сине Божји, Тебе исповедам, придружи ме лику Светих Твојих! - И лице његово беше светло.

Пошто слуге које су га мучиле, малаксаше од силног напора, управник Саприкије изрече овакву смртну пресуду светом Теофилу: Наређујемо да се отсече глава Теофилу, који је све до сада приносио жртве бесмртним боговима, а сада се покварио, и од богова пришао хришћанском збориште.

Када свети Теофил чу ову пресуду, он узвикну: Благодарим Ти, Христе Боже мој! - и радујући се приклони под мач свету главу своју. Посечен, он се овенча мученишТвом. И он, који је дошао у једанаести час, прими награду као и они први, у дарству Христа Бога нашег, коме са Оцем и Светим Духом част и слава вавек, амин.

Пострадаше ови свети мученици у време Диоклецијаново, између 288 и 300 године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУЛИЈАНА

Овај свети мученик беше из сиријског града Емесе. Побожан, он као млад изучи лекарске науке, и постаде лекар, не само тела него и душа. Јер лечећи од болести, он је поучавао вери у Христа, и многе је незнабошце привео Христу Богу. А када бише ухваћени 284 године, за време цара Нумеријана, епископ Емесе Силуан, ђакон Лука и чтец Мокије, чији је спомен 29 јануара, и бише осуђени да их зверови поједу, тада овај свети Јулијан, гледајући где их воде зверовима, растужи се, притрча им и стаде их грлити. Зато би ухваћен и он. Онда му укуцаше велики ексер у главу, и друге ексере у руке и ноге, па га тако бацише у једну пећину. И тамо овај блажени мученик предаде свету душу своју у руке Божје.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА - ДЕВИЦА

МАРТЕ И МАРИЈЕ
и брата им, светог мученика ЛИКАРИОНА

Рођене сестре по духу и телу свете девице Марта и Марија гораху побожношћу и љубављу ка Христу као еванђелске сестре Марта и Марија. А брат им Ликарион беше дете. Живљаху у Азији у она времена када је Црква Христова била гоњена од нечестивих идолопоклоничких царева и кнезова. Марта и Марија живљаху у девствености, служећи Христу, и веома желјаху да за Њега умру.

Једном приликом пролажаше поред њихове куће нечестиви војвода. И отворивши врата од куће, Марта и Марија довикнуше војводи: Хришћанке смо! А војвода, који је био са слугама, не обрати пажњу на то, и продужи пут. Оне пак опет повикаше пут њега: Хришћанке смо! - Војвода им одговори: Праштам вам због младости ваше, јер није лепо да вас уморим. А света Марта му рече: Војводо, смрт мученика није смрт већ живот.

Када то чу, војвода се силно разгневи, и нареди да је ухвате. У том приступи и света Марија, и рече војводи: Оно што изјави моја сестра, и ја исто изјављујем. Затим за сестрама дотрча и малишан Ликарион, и повика: Оно што су изјавиле Марта и Марија, и ја изјављујем: Хришћанин сам!

И нареди војвода да их распну на три крста. А мајка њихова стајаше и говораше: Спасите се, децо моја мила, и примите венац од Христа! - И Марија, висећи на крсту, одговори: Мајко наша, буди спасена и ти са плодом утробе своје, јер си нас принела Христу.

И џелат прободе мачем на крстовима Марту и Марију и Ликариона.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ
ВАРСАНУФИЈА И ЈОВАНА

Ваистину богоносни, христоносни и духоносни оци Варсануфије и Јован беху узорни обрасци подвижништва, богате ризнице врлина, дивна обиталишта Светога Духа, недремљиве очи благодатне видовитости, чудесни сведоци еванђелске богомудрости. Као такви,

они нам оставише знамениту књигу ОДГОВОРА на многа питања о духовном животу. Живели су и делали у шестом столећу[55].

Божанствени отац Варсануфије родио се у Египту, где је одрастао и изучио египатски и грчки језик. Још од ране младости желео је да се ода подвижничком животу. Једном пролазећи поред коњског тркалишта, где се људи на коњима утркиваху ко ће кога да претекне и престигне, рече себи: "Видиш ли како се ђаволове слуге усрдно подвизавају? Не треба ли утолико више да се подвизавамо ми, наследници царства небеског".

Потстакнут тим призором на још веће усрђе, Варсануфије одлучи да се повуче на духовни подвиг. Са том намером он допутова у околину Газе Палестинске и, нашавши тамо старца Маркела, постаде му ученик. Затим ступи у општежићни манастир аве Серида[56], где начини себи малу келију спочетка ван манастира. Ту се затвори, и наслађиваше се преслатким медом безмолвија, молитвеног тиховања и самовања. У почетку његовог безмолвија њему су из манастира доносили само три хлеба на недељу, којима се он хранио. Но у то исто време он се предавао и плачу, и такву је сласт црпао од суза да се, осећајући ту неисказану сладост, задовољавао само једним малим хлебом; а често пута је заборављао да и њега једе, по речи цара Давида: Заборавих јести хлеб свој. Од уздисања мога приону кост моја за месо моје (Пс. 101, 6). Тако, он је узимао храну понекад двапут недељно, понекад једанпут, а понекад, долазећи у трапезу, прилазио је храни као већ сит и, узимајући је, осуђивао себе, говорећи: "Зашто ја нисам свагда у таквом стању?" Јер од сладости духовне хране он је заборављао на телесну храну. И што је још необичније, он је могао провести чак и цео живот, не узимајући храну и пиће и не облачећи се у хаљине, јер му Дух Свети беше храна, пиће и одећа (Одговор 78).

У току времена, омивајући себе свагдашњим сузама, блажени тако очисти срце своје не само од телесних, него и од душевних страсти: уображености, сујетности, човекоугађања, лукавства и других сличних, још дубље скривених у срцу, да се диже изнад стрела вражјих, и стече мир помисли, који је сместиште Светога Духа. Стече он и то, да у њему заспа или, боље рећи, умре сваки страсни покрет и умовање. Због тога и назва он свој затвор гробницом, - како

то објасни старац Јован, када на питање, зашто је Велики Старац (то јест свети Варсануфије) тако назвао своју келију, одговори: "Зато што он почину од свих страсти, јер потпуно умре греху; и келија његова, у којој се он, још жив, закључао ради имена Исусова као у гробу, јесте место одмора, куда не улази ни демон, ни његов кнез - ђаво; она постаде светилиште, сместивши у себи обиталиште Божије" (Одговор 73).

Од времена, када преподобни Варсануфије очисти срце своје од страсти и удостоји се бити храм и обиталиште Светога Духа, он се због такве чистоте обогати узвишеним, истинским и савршеним смирењем, не оним спољашњим смирењем, које сачињавају скромна одећа и скромне речи, него оним које Дух Свети изграђује у срцу човечјем (ср. Пс. 50, 12). Због тога Оци, нарочито божанствени Григорије Синаит, и називају ово смирење Богодарованим. Смирење је, по речима самог светог Варсануфија, стварно сматрати себе земљом и пепелом, а не само на речима (Одговор 191). Помоћу таквог смирења Велики Старац се удостоји и највеће од свих врлина - расуђивања, које је, по речи њега самог, дано од Бога иноку као управитељ. А од расуђивања се Велики Варсануфије удостоји добити прозрење, којим се постижу мислене и сакривене суштине чувствених и мислених твари.

Кроз прозрење свети Варсануфије се удостоји получити дар прозорљивости и пророштва, те је могао видети оно што се дешава у даљини као да се дешава поред њега, и будућност као садашњост. Овај дар беше у таквом изобиљу дат овом преблаженом оцу, да је он на две године унапред сазнао и објавио долазак у њихово општежиће преподобног Јована, инока обитељи светога Саве (Одговор 1). Он унапред сазнаде и претсказа и то, да ће у њихов манастир доћи неки богати људи и остати у њему да живе (Одговор 31). Исто тако, он је по даној му благодати знао расположења срца људских и одговарао онима који су га питали, не обазирући се на њихове речи већ гледајући у њихове неказане мисли и расположења (Одговор 54 и 161). И његова претсказања потврђивана су самим збивањима. Тако он претсказа да недостојни епископ, кога је цар преко свог изасланика хтео да постави на епископски престо у Гази, "иако ће доћи до градске капије, ипак неће ући у град, јер Бог то

неће допустити". И стварно тако и би: изненада стиже вест да је цар умро, те се све наде и планови епископови срушише (Одговор 812).

У овом блаженом угоднику Божјем "гораше љубав Христова као најсилнији огањ", по његовом властитом сведочанству. И желећи братији ту исту љубав од Бога, он вели: "Нека Бог и вама да пламен ове љубави. И онда ће вас Бог уверити, да та љубав узводи до седмога неба оне који је имају, као што неки већ смело узлазе: да ли у телу, не знам, или осим тела, не знам, Бог зна (2 Кор. 12, 2). А да бисте познали почетак пута ка тој радости, почујте: пре свега к човеку долази Дух Свети, учи га свему, и томе како треба смирено умовати; затим, вођен овом првом успламтелошћу, он узлази на прво небо, потом на друго, и тако даље по мери успеха, све до седмога. И тамо се удостојава видети неисказане и страшне ствари, које нико не може чути осим оних који су достигли ту меру, чега Господ нека удостоји и вас. Ту меру достижу они који помоћу трпљења и многих невоља потпуно умиру свету" (Одговор 109).

Савршена љубав никада не пада, и ко њу стекне сав је у успламтелости, разгоревајући се уједно љубављу к Богу и ближњему. И ко ће исказати љубав к ближњему која пламтијаше у овом светом подвижнику Божјем? Жалостиван, он не престајаше молити Бога дан и ноћ, да Он сву братију учини Богоносима. И он се не само мољаше о томе Богу, него и на делу то чињаше, те братија постајаху заиста Богоносима и Духоносима. Тако и Серида, игумана обитељи, Велики Старац просвети својом молитвом и отвори му ум да појима оно што је тешко појмљиво (Одговор 10). И на преподобног Андреја молитвама својим он низведе Духа Светога, да би га учврстио у трпљењу и благодарности (Одговор 211), јер његове молитве узлажаху к Богу као светла муња и као сунчани зраци, те им се весељаше Отац, радоваше Син, уживаше у њима Дух Свети (Одговор 110). Пламтећи божанском љубављу према ближњему, овај небески човек, угледајући се на Христа, полагаше душу своју за браћу своју и даваше за њих одговор Богу, јер је видео и покривао грехе људске као што их и Бог види и покрива (Одговор 57, 58, 236).

Због таког обиља љубави к ближњему, светом Варсануфију би непосредно од Бога дата сила да задржава и отпушта грехе (Одговор

207), што сачињава савршенство дарова, као што он сам вели: "Савршенство дарова је отпуштати грехе, ослобађати душе од таме и изводити их на светлост" (Одговор 211). Стога и Господ дарова апостолима различне дарове пре Свога васкрсења, а ово савршенство дарова даде им после Свога васкрсења, по речима светог Варсануфија: "Разгледај у Еванђељу како је и када је Христос давао ученицима Својим различне дарове: прво, дарове исцељивања, изгоњења ђавола, а најпосле, као савршенство дарова - власт отпуштати грехе, рекавши: којима отпустите грехе, отпустиће им се (Јн. 20, 23). (Одговор 10).

И пошто се Велики Варсануфије удостоји добити овај дар - отпуштати грехе, то и рече једанпут једном болесном брату у манастиру који је тражио од њега да му опрости грехе: "Теби говори Бог, Велики Цар наш: опраштају ти се сви греси твоји" (Одговор 144). А другом приликом, једноме брату који је боловао од сушице и молио Великога Старца да му измоли од Бога отпуштење грехова, он рече: "Брате, по молби твојој Бог ти опрости све грехе твоје од детињства па све до данашњега дана. Нека је благословен Бог коме би угодно да ти опрости све" (Одговор 146). Понекад је Старац, из жалостивог и светог човекољубља, узимао на себе половину грехова неких својих ближњих, а понекад и сву тегобу свих грехова њихових (Одговор 163, 164, 236). За неке се самомученички молио да се Господ смилује на њих. И једноме брату, који га је молио да се моли за њега Богу да му опрости неке грехе, свети Старац одговара: "Пошто сам дужан давати оно што имам, по речи Господњој: Свакоме који иште у тебе, подај (Лк. 6, 30), то ти ево говорим: стекни смирење, послушање, љубав, наду, и онда ћу ја одговарати човекољубивом Богу за све грехе твоје. Знај дакле, ако се не смириш, нећеш ни послушати; ако не слушаш, онда не љубиш; ако не љубши, онда не верујеш; а ако не верујеш, онда се и не надаш. Дакле, ако се потрудиш да ово стекнеш, онда ја примам на себе све грехе твоје. Тада, ако признаш да си губав, верујем да ћеш и ти чути од Спаситеља: Хоћу, очисти се (Лк. 5, 13); ако признаш да си грешан, онда ћеш чути: отпуштају ти се греси многи (Лк. 7, 47); ако пак признаш да си слеп, онда ћеш по вери својој прогледати. Сачувај уста своја од хуљења, да понова не паднеш у прељуто хуљење, па

макар било потребно да и саму душу своју положиш. Много сам зноја пролио ја, молећи за то Бога" (Одговор 228). Душе неких умируħих Велики Старац је предавао Светој и Животворној Тројици и, при њиховом узлажењу на небо, ослобаħао их од демонских напада (Одговор 145).

Једном речју, Велики Варсануфије достиже до оне мере љубави према ближњему, коју је имао свети апостол Павле, а пре њега свети боговидац Мојсије. Стога је и сам свети Варсануфије употребљавао властите речи Мојсијеве као своје, и овако писао: "Веруј ми, брате, дух мој ревносно ме побуђује да рекнем моме Господу који се радује спасењу слугу својих: Господе! или заједно са мном уведи и децу моју у царство Твоје, или избриши и мене из књиге Твоје".

Због свих ових духовних постигнућа светом Варсануфију би дат од Бога обилан дар чудотворства, те је именом Господа Христа могао мртве васкрсавати, ђаволе изгонити, неизлечиве болеснике исцељивати, друге знаке и чудеса чинити и, као пророк Илија, небо затварати и отварати. О томе говори сам свети Варсануфије на један веома смирен, али баш зато потпуно убедљив начин (Одговор 181). Тим даром чудотворства он и болесног старца, који је живео у манастиру, исцели од дуге и тешке болести; а исцели и другог болесног брата (Одговор 172, 173, 512, 513).

После свега тога Велики Варсануфије се удостоји бити не само син Божји по благодати, него и називати се и бити братом Исусовим. Ево шта он сам о томе говори: "Простите ми и помолите се за мене кукавног, да бих и ја до краја остао у тој мери. Ко је достигао ту меру, већ је постао брат Исусов" (Одговор 181). И када рођени брат по телу овог Светог Старца, и сам већ стар, изјави жељу преко неког посланика да се види с њим, светитељ му одговори: "Ја имам брата Исуса; а ако ти, презревши свет, постанеш монах, онда ћеш ми и ти бити брат" (Одговор 345).

Када божанствени Варсануфије достиже такво савршенство, онда доби тако велику слободу к Богу, да је он један могао умолити Бога за безбројно мноштво људи, и молба му није била одбијана (Одговор 110). Када за време његова живота велики гнев Божји постиже сав свет, оци његовог манастира молише га да сатвори молитве к Богу, да би Господ прекратио гнев Свој. Свети Старац

одговори да три савршена мужа моле Бога за сав свет, и један од ове тројице беше сам Велики Варсануфије. Ево његових властитих речи: "Браћо, ја се налазим у плачу и ридању, видећи где иде на нас гнев, јер ми чинимо све што је мрско Богу. Он је казао: Ако правда ваша не буде већа него књижевника и фарисеја, нећете ући у царство небеско (Мт. 5, 20). А наше безакоње је далеко веће него у незнабожаца. Многи моле човекољубивог Бога да прекрати Свој гнев на свет, и нема никог човекољубивијег од Бога. Али ипак Он неће да се смилује на нас, јер се томе противи мноштво грехова који се чине у свету. Но има три мужа савршена пред Богом, који су превазишли меру човечанства и добили власт дрешити и свезивати, отпуштати грехе и задржавати их. Они и стоје између помора и света, да не би Господ одједном истребио сав свет, и ради њихових молитава Он разблажује казну милошћу; њима је речено да ће овај гнев потрајати кратко време. Стога, молите се с њима. Молитве ова три мужа сусрећу се на улазу небеског жртвеника Оца светлости, и они се радују и веселе један с другим на небесима. А када гледају на земљу, онда заједно плачу и лију сузе, и ридају због зала која се чине на њој и која изазивају гнев Божји. Ти су мужеви: Јован у Риму, Илија у Коринту и још неко у епархији Јерусалимској; и ја верујем да они указују велику милост свету, заиста указују. Амин" (Одговор 566). Пошто благодат, коју светитељи добијају од Бога, освећује не само њихов ум и душу, него и свештена тела њихова добијају преко душе благодат и освећење, то су и у светога Варсануфија били прожети благодаћу и осветили се не само душа и ум, него се и свештено тело његово удостојило божанске благодати и светости, те су и ствари, које су биле блиске светитељу, добијале неку божанску силу и благодат. Као што, по казивању Дела Апостолских, чалме и убрушчићи апостола Павла исцељиваху од болести болеснике на које их стављаху (Д.А. 19, 12), тако и кукуљача Великог Варсануфија, коју он посла Јовану у обитељ светога Саве, сачува Јована од многих искушења и зала (Одговор 1). Исто тако и други преподобни отац посла светоме Варсануфију своју кукуљачу и аналав, молећи га да их мало поноси, и тиме освети, па да му их онда врати, да би му они били заклон и помоћ (Одговор 123). Многи су добијали од светог Варсануфија на благослов честицу хлеба који је он јео, и помало воде коју је он пио и, узимајући их, осећали олакшање од страсти које су

их нападале (Одговор 43, 44, 169). Па чак и само име аве Варсануфија, призвано у мислима, деловало је и пружало помоћ онима који су га призивали; као што је и други старац, божанствени Јован, рекао игуману манастира Елијану, на његово питање, какав треба одговор давати свакоме: Питај мислено светога Старца: Аво, шта да кажем? И по заповести Господњој (Мт. 10, 19), не бринути се о томе шта ћеш говорити (види: Одговор 592).

Свети Варсануфије је постигао овако велико савршенство врлина и удостојио се овако чудесних дарова, пролазећи при томе кроз тако велика искушења, каква обични људи ни замислити не могу. Ево шта он сам пише о томе Јовану из обитељи Савске: "Ако ти будем писао о оним искушењима која сам претрпео, мислим да твој слух то још не може поднети, а можда и ничији, у садашње време" (Одговор 13). Исто тако блаженог оца су нападале тешке болести које је он веома јуначки подносио: болестан, он никада није не само прилегао на одар ради одмора него чак ни рукодеље своје није остављао (Одговор 165). И ово нападање болести на њега било је потпуно оправдано; јер се због великих дарова светитељи подвргавају и великим искушењима, и док неко не пролије крви своје, не може примити у себе Светога Духа, као што то каже свети Петар Дамаскин: "дај крв и прими Духа".

Свети Варсануфије живљаше у шестом веку, у време цара Јустинијана[57]. И у току читавих педесет и више година њега не виде нико од људи, осим игумана Серида преко кога је он давао своје одговоре, и још неколицине којима се он показа само једанпут. Јер он беше закључао себе у једној веома малој келији, као у неком гробу, и за све то време хранио се искључиво хлебом и водом. Када глас о томе дође до ондашњег патријарха јерусалимског Евстохија (552-564), он не поверова томе и зажеле лично да види светог Варсануфија. У том смеру он узе са собом неколико људи и дође с њима на место затвора преподобнога. И када покушаше да поткопају стену и уђу у келију, изненада сукну отуда огањ и умало не спали самог Евстохија и све његове пратиоце, о чему пише историчар Евагрије у 34 глави 4 књиге своје Црквене историје.

Други старац, преподобни Јован, прохођаше такав исти безмолвни живот као и свети Варсануфије, и удостоји се као и он таквих истих

дарова Светога Духа, особито пак дара прозорљивости и пророштва, због чега и би назван пророком. Стога Велики Варсануфије једноме човеку, који је по једној ствари већ био добио одговор од божанственог Јована, и упитао о томе и самог Варсануфија, рече: "Бог Варсануфијев и Јованов један је" (Одговор 220). Исто тако, када неки замолише светог Варсануфија да им каже о животу преподобног Јована, он им одговори: "Шта да вам кажем односно живота једнодушног сина мог, благословеног и смиреног послушника, који се у свему одрекао свих својих жеља све до смрти? Господ је рекао: Који виде мене, виде Оца (Јн. 14, 9). И о ученику је рекао: да буде као учитељ његов (Мт. 10, 25). Ко има уши да чује нека чује (Мт. 13, 9). (Одговор 129).

Овим речима свети богоугодник је хтео да покаже, да је божанствени Јован био у свему сличан своме духовном оцу и учитељу - Варсануфију. То се види и из следећег случаја: када су неки питали божанственог Јована за извесне ствари, он је имао обичај да их шаље светом Варсануфију да им да одговоре на та њихова питања; то је преподобни Јован чинио из смирености, због чега му једном приликом један христољубиви човек и рече: "Што нам се ти, оче Јоване, подсмеваш, шаљући нас да питамо светог и великог Старца, оца Варсануфија, када ти имаш подједнаку са њим силу Духа?" (Одговор 792).

Одакле је био родом, и откуда је дошао преподобни Јован, не зна се. А живео је у првој келији светог Варсануфија, коју овај беше подигао изван Газске обитељи. Ту је блажени Јован безмолствовао, молитвено тиховао и подвизавао се 18 година, све до смрти своје (Одговор 221). Нико није видео да се он икада смешио или био узнемирен, или да се без суза причешћивао Божанским Тајнама, као што то сведочи о њему игуман те обитељи (Одговор 568).

Преподобни Јован је много провиђао и претсказивао односно живота и смрти (Одговор 785, 786). Он је заједно са старцем Варсануфијем исцелио једног христољубивог човека (Одговор 793). Имајући благодатни дар предзнања, он је изабрао за рукоположење управо оне који су били достојни тога (Одговор 811). Преподобни Јован је унапред сазнао и за своју смрт, што је и објавио. Но ава Елијан, тада још млад по годинама а постављен за игумана обитељи,

мољаше божанственог Јована да га упути и научи како да управља братијом, и ради тога одложи дан своје смрти: "макар две недеље поклони ми, говораше ава Елијан светом Јовану, да бих добио од тебе одговоре на питања односно манастира и управљања њиме". А благи старац сажали се на њега и, покренут живећим у њему Духом Светим, рече: "Добро, остаћу с тобом још две недеље" (Одговар 221). После тога престави се ка Господу богоносни отац наш Јован.

Такво беше житије богоносних отаца Варсануфија и Јована; такви небески дарови којих се они удостојише; таква блажена кончина којом из овог света изађоше и у царство небеско уђоше. И сада се они наслађују најчудеснијим блаженством, живећи на небесима у непосредној близини сладчајшег Господа, кога свом душом заволеше на земљи. Јер, преселивши се на небеса, они постадоше - речено речима светог Варсануфија - "потпуно умом, потпуно оком, потпуно светли, потпуно савршени, потпуно богови. Узвеличани су, прослављени су, просветљени су, оживели су, јер раније беху умрли за све. Веселе се и веселе; веселе због нераздељиве Тројице, и веселе Вишње Силе". Стога, зажелимо и ми то; пођимо путем њиховим; угледајмо се на веру њихову; стекнимо смирење и трпљење њихово, да бисмо добили достојање њихово. Држимо се непролазне љубави њихове, да бисмо наследили неисказана блага: која око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дођоше (1 Кор. 2, 9). (Одговор 120).

Ваистину је богонадахнута књига Одговора коју ова два богопросветљена и богомудра подвижника оставише. У њој се налазе решења многих најтананијих питања еванђелског живота хришћанског. Одговори у њој дати су кроз свете људе од Светога Духа. Они су били само свето добровољно оруђе Светога Духа. Зато свети Варсануфије и вели: "Све ово пишем ја не по својој вољи него по наређењу Светога Духа - на исправљење и корист душе и савести унутрашњег човека" (Одговор 13). Када је богоозарени Варсануфије наредио своме писару Сериду да напише његов одговор преподобном Јовану, иноку обитељи светога Саве, Серид није могао да упамти све што му је свети старац говорио, и у недоумици је очекивао да му Старац нареди да донесе мастило и хартију и он му диктира у перо реч по реч. Свети Варсануфије, по даној му од Светога Духа благодати прозрења, сазнаде тајну мисао Серидову,

лице му изненада засија као огањ, и он рече Сериду: "Иди, напиши и не бој се; јер ако ти ја и безбројно мноштво речи кажем с тим да их ти запишеш, знај да Дух Свети неће допустити теби да запишеш ни реч више ни реч мање од онога што сам ти рекао, па макар ти и сам пожелео то, него ће Он упутити руку твоју како да запише то правилно и доследно" (Одговор 1).

Ова богонадахнута књига садржи око 850 одговора па питања из духовног живота[58]. Ми ћемо навести само неколико од тих богомудрих одговора на тешка питања људске свести и савести. Ево њих: Нико никада неће учинити добро помоћу зла, јер сам бива побеђен злом; напротив, добром се исправља зло (Одговор 15). Знај, брате, сваки помисао коме не претходи тишина смирења, не долази од Бога него очигледно с леве стране. Господ наш приступа с тихошћу; све ђаволско бива са узнемиреношћу и метежом. Мада се демони и показују обучени у овчију одећу, но пошто су изнутра вуци грабљиви, они се обелодањују помоћу узнемирености коју изазивају; јер је речено: по родовима њиховим познаћете их (Мт. 7, 15-16). (Одговор 21). Смирење је скраћено спасење (Одговор 62). Бестрашће је дар Божји, и Бог га дарује ономе који жели (Одговор 72). Осуђуј себе, па ћеш престати осуђивати друге (Одговор 104). Свагда окривљујмо себе: у томе се и састоји победа (Одг. 160). У свему и свачему осуђуј себе као грешећег, и Бог те неће осудити; смири се у свему и добићеш благодат од Бога (Одг. 141). Ко не уме управљати собом, како може тај управљати другима? (Одг. 154). У свима приликама прибегавајмо к смирењу, јер смирени лежи на земљи; а који лежи на земљи куда може пасти? (Одг. 161). Не помишљај ни о коме зло, тиме сам постајеш зао; јер зли помишља зло, а добри - добро. Добри помишља о добру, а зли о злу. Не дајте се преварити од ђавола, јер зло не истребљује зло. Од зла се не рађа добро (Одг. 188, 232, 548, 663). Покајање је лек за сваку страст и за сваки грех. (Одг. 223). Ако срце твоје није испуњено вером, онда ти ниси човек него ђаво, јер ђаво стално борави у неверју и непокорности, и непокорни постају слични њему ђаволи (Одг. 233).

Брате, човек се не може спасти без напора. Одсеци од себе три ствари: вољу, самоопрадање, човекоугађање, и к теби ће несумњиво доћи умилење, и Бог ће те заклонити од свакога зла (Одг. 234). Нико

се не може спасти без труда и држања заповести Божјих. Немој мислити да је спасење лака ствар; оно захтева много зноја, труда и самоприморавања. Зажели спасење, и Бог ће те спасти (Одг. 236). Брате, ко жели да се спасе и постане син Божји, он треба да стекне велико смирење, послушање, покорност и кротост. Стекнеш ли то, ја ти јамчим да ни ђаво, ни страст неће овладати тобом, јер они сагоревају од смирења као од огња, и срце се успокојава просвећивано у Христу (Одг. 244). Откуда човек има страсти? - Бог је створио душу и тело бестраснима, али су они непослушношћу према Богу упали у страсти. Буди покоран Богу, па ћеш тако доћи у смирење, и све ће страсти ишчезнути из тебе (Одговор 243, 236). Смирење чува очи од блуђења и целога човека од свакога зла (Одг. 261). Све страсти савлађује смирење, које сваки стиче трудом (Одг. 281). Имајмо увек на уму да се никакво добро не извршује без муке, јер му противдејствује завист ђаволска (Одг. 383).

Када бивају грешнику извесна јављања, да ли су она од Бога? - Очигледно је да она бивају по опсени лукавих демона, да би завели бедну душу и одвукли је у пропаст. Стога, никада не треба веровати таквим јављањима, него бити свестан својих грехова и своје немоћи и свагда боравити у страху и трепету. - Зар се и онда ваља одвраћати од њих, када бивају у облику Господа Христа? - Онда се баш и треба највише одвраћати од њихова лукаветва и обмане и проклињати их. Не дај се, брате, никада завести таким демонским привидом, јер божанствена јављања бивају само светитељима; и њима свагда претходи у срцима светитеља тишина, мир и добродушност. Но светитељи, и када се увере у стварност тих јављања, изјављују да су недостојни тога; утолико пре грешници не треба никада да верују таким јављањима, знајући своју недостојност. - Реци ми, аво, како сме ђаво да у виђењу или саном привиду показује Господа Христа или Свето Причешће? Ни Господа Христа, ни Свето Причешће ђаво не може показати, него лаже и показује лик неког човека и обичног хлеба. Али свети крст ђаво не може показати, јер не налази средства да га изобрази на неки други начин. Пошто ми знамо истински знак и облик крста, ђаво не сме да га употреби да би нас обмануо, јер је на крсту разрушена сила његова, и крстом му нанесена смртоносна рана. Господа Христа ми не можемо распознати по телу, стога ђаво

и покушава да нас на лажни начин увери да је то Он, да бисмо ми, поверовавши обмани као истини, пропали. Стога, када у сну видиш облик крста, знај да је тај сан истинит и од Бога; но постарај се да од Светих добијеш објашњење значаја његова и не веруј своме уму (Одговор 411, 412, 413).

Треба знати да непрестано призивање имена Божјег јесте лечење, које убија не само страсти него и само деловање њихово. Као што лекар ставља лек или фластер на рану болесникову, и они делују, иако болесник не зна на који начин то бива, тако и име Божје, када га призивамо, убија све страсти, иако ми и не знамо на који се начин то збива (Одг. 421).

Када у време псалмопјенија или молитве, или читања, наиђе рђава помисао, да ли треба обратити пажњу на њу и прекинути на неко време псалмопјеније, молитву или читање, да бисмо јој противстали чистим помислима? - Немој обраћати пажњу на њу, већ се још пажљивије удуби у псалмопјеније, молитву или читање, да би позајмио силу од речи које изговараш. Ако пак станемо бавити се вражијим помислима и обраћати пажњу на оно што нам враг внушава, онда никада нећемо бити у стању учинити ишта добро. И чак када видиш да враг сплеткама својим смета твоме псалмопјенију, молитви и читању, ти ни онда не ступај са њима у препирку, него стани призивати име Божје, и Бог ће ти помоћи и уништити лукавство врагова, јер је Његова сила и слава вавек (Одг. 424).

Седео ти, ходио, заузет чиме био, јео, или што друго ради потребе телесне чинио, па био при томе окренут истоку или западу, ти не престај молити се, јер смо добили заповест да се непрестано и на сваком месту молимо. Само пази да то не чиниш с нехатом (Одг. 438). За време разговора са неким је ли добро призивати име Божје? - И за време разговора, и пре разговора, и после разговора, у свако време и на сваком месту треба призивати име Божје. Свето Писмо налаже: Непрестано се молите (1 Сол. 5, 17), јер се тиме уништава свако искушење (Одг. 716). Како се човек може непрестано молити? - Када је неко сам, онда треба да се упражњава у псалмопјенију и да се моли устима и срцем; а ако је човек на улици или у друштву са другима, онда не треба да се моли устима него само умом. При томе ваља да му поглед не лута, како би избегао расејавање помисли и

замке вражије (Одг. 717). Када се молим и упражњавам псалмопјеније, а не осећам силу изговараних речи због неосетљивости срца, каква ми је онда корист од тога? - Иако ти не осећаш силу онога што изговараш, демони је осећају, чују и дршћу. Стога, не престај упражњавати псалмопјеније и молитву, и мало по мало, Божјом помоћу, неосетљивост твоја претвориће се у осетљивост (Одг. 718).

Када ми при псалмопјенију мисао залута и нисам усредсређен, шта треба да радим? - Ако ти мисао залута, онда се поврати и почни од оних речи псалма којих се сећаш и после којих ти је мисао одлутала. Ако се пак повраћаш једанпут, двапут и трипут, и ниси у стању да се сетиш речи при којима ти је мисао одлутала, или их се сетиш па ти је тешко да пронађеш то место од кога треба да продужиш читање, ти онда почни тај псалам од самог почетка. Циљ врага је да ти заборавом омете славословље. Читати прописане псалме у доследном поретку јесте словословље, а не расејавати се мислима при томе могу само они који имају чиста осећања (Одг. 440).

Ако ми за време молитве залута ум, шта треба да радим? - Када се молиш Богу, па умом залуташ, онда се бори док се не станеш молити без расејаности, и будно бди својим умом да се не би расејавао. А ако се то продужи, онда макар на крају молитве прекори себе у души и реци са умилењем: "Господе, помилуј ме и опрости ми сва сагрешења моја" - и добићеш опроштај за сва сагрешења и у расејаности која ти се догодила у време молитве (Одг. 441).

Сагрешење брата треба да сматрамо за своје сопствено и да мрзимо не брата него ђавола који га је завео. Када неко гурне некога у јаму, онда ми окривљујемо не гурнутога него онога који га је гурнуо; тако исто и овде. Поред тога ми не знамо, сагрешивши брат може помоћу покајања угодити Богу својим смиреноумљем и раскајањем (Одг. 450).

Стекни веру, наду и љубав, и оне ће те привести у свету смиреност, која је мати свих врлина, и спашћеш се занавек (Одг. 494).

Ако неко хули Господа Христа и живи без Њега, онда се од таког човека треба клонити и не приближавати се к њему. Који год не

држи заповести Христове од срца, већ је јеретик. И ако човек у срцу свом не верује, онда му речи неће донети никакву корист (Одг. 533).

Ако се покаже да је нечији ава заражен јересју, је ли онда брат дужан да га остави? - Када се стварно покаже да је он заражен јересју, онда је дужан оставити га (Одг. 534).

Какав је знак да су греси опроштени човеку од Бога? - Знак је овај: омрзнути грехе и не чинити их више. А када човек размишља о њима, и срце се његово наслађује њима, или их он и чини делом, онда је то знак да му греси још нису опроштени, и да је он још крив за њих (Одг. 540).

Два дара дао је Бог људима, помоћу којих се они могу спасти и избавити од свих страсти старог човека: смирење и послушност. Ако будеш са смирењем и послушношћу испуњавао што чујеш од светих отаца, онда ће ти Господ дати благу помоћ Своју, те ће ти сва дела бити успешна, јер Он чува пут оних који Га се боје и заклања хођење њихово. Милост Божја помоћи ће ти, ако стално боравиш у трпљењу Божјем. Умри, јадниче, за сваког човека. Реци уму свом: "ко сам ја? - земља и пепео, и пас" (1 Мојс. 18, 27; Мт. 15, 27). (Одг. 550).

Са задовољством слушати оговарање јесте исто што и оговарање, и заслужује подједнаку са њим осуду (Одг. 558).

Шта значи: радовати се с радоснима и плакати с плачнима (Рм. 12, 15)? - Радовати се с радоснима значи радовати се заједно са онима који успевају у врлини по Богу и веселе се надом на будућа блага; а плакати с плачнима значи састрадавати грешницима у њиховом покајању за грехе (Одг. 683).

Немој мислити да ђаво има власти над ма ким: узрок греха налази се у нашој слободној вољи, а не у приморавању од некога који је тобож добио власт над нама. Човека нити ко приморава на спасење нити на грех. Да ли Еву превари ђаво влашћу или саветом? Нигде се не види да је он то учинио влашћу, иначе нико не би могао избећи када би он имао власти. Но ми смо слични слободном човеку који је предао себе у ропство другоме, и с времена на време долази к себи и каје се. И ако он не прибегне јачем од себе, онда не може избавити себе; а када прибегне, онда тобожњи господар његов, знајући да он није његов властити роб, не сме да му учини ништа због

Свемоћнога. Очигледно је дакле да ђаво нема власти над човеком (Одг. 691).

Кажи ми, оче, како да се спасем? - Сине мој, ако хоћеш да живиш међу људима, онда треба да испуњујеш следеће: нипошто никога не кудити, не осуђивати, не гневити се, никога не ниподаштавати, исто тако не помишљати о себи да си учинио икакво добро дело, јер све то значи: "не судите" (Мт. 7, 1); на све гледај истим очима, са подједнаким расположењем срца, са подједнаким помислом, у простоти срца, и примај све као самога Христа; не приклањај уво своје к човеку који клевета ближњега, и не уживај у његовим речима, него држи уста своја у великом ћутању, будући спор на разговор и брз на молитву; и никада не укоравај клеветника или кога другог који чини безакоње, него свагда гледај на своје недостатке, укоравај и ниподаштавај себе свакодневно.

Брат на то рече: Оче мој, то је могуће само савршеним подвижницима. - Блажени старац одговори: Сине мој! младост ако има смирења, то јој је доста, јер Бог ништа више не захтева од младога сем чистоте и смирења. И ти, сине мој, буди кротак и смирен, жалостив и милостив; сматрај себе горим од свих људи, па ћеш уистини живети с Богом. Труди се и о томе да не уображаваш о себи: достигао сам тог и тог светитеља; напротив, свагда говори себи овако: знаш ли, душо моја, да смо гресима и ђаволе превазишли, а добро дело никада нисмо Бога ради учинили, и тешко нама, шта ћемо радити у дан Суда? У току целог живота свог, сине мој, моли се као грешник, говорећи у свако време: Господе Исусе Христе, Сине Божји, помилуј ме! И: Боже, очисти ме грешнога! - Понављај свагда и ове речи: Од тајних мојих очисти ме, и од туђих поштеди слугу твога (Пс. 18, 13.14). А знај и то, да не треба бити задовољан добрим делима својим, и не уздај се у њих, јер не знамо да ли су Богу по вољи или нису. Стога се уздај више у Бога и у силу Његову, а себе сматрај за некорисну прашину. Отуда ће и произићи твоје исправљење (Одговор 1.2).

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ФАВСТА, ВАСИЛИЈА и СИЛУАНА

и других светих мученика пострадалих у Дариу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА
ХРИСТИНЕ и КАЛИСТЕ

Обраћене у веру Христову светом мученицом Доротејом, оне и саме бише убијене за Христа[59].

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ТЕОФИЛА

Молитвом свете мученице Доротеје обраћен у веру Христову, свети Теофил мученички пострада за Христа[60].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ
ЈОВАНА

Подвизавао се у Ликопољу код Тиваиде, и преставио се у миру. Спомиње се и у Лавсаику.[61]

НАПОМЕНЕ:

1. Писма Св. Фотија, I, 2 (PG, 102, 596). Најпотпуније издање Писама Св. Фотија приредио је J. Валетас, у Лондону 1864. г.
2. Такви непријатељи Св. Фотија били су: Никита Пафлагонски, Митрофан Смирнски, Стилијан Неокесаријски, римски папа Никола I и Анастасије, библиотекар римски; затим полатињени патријарх Јован Век, и каснији пристрасни западни учењаци: Баронније (Boronius), Хергенротер (Hergenrother), и други. Истини за вољу у новије време неколико непристрасних западних учених историчара (F. Dvornik, V. Grimel, P. Lemerle) много тачније и праведније пишу и говоре о Св. Фотију. Православни пак писци и историчари одувек су правилно ценили овог Светог Оца Цркве.
3. По некима, Св. Фотије је рођен нешто раније, око 810 године.
4. Св. Тарасије био је патријарх Цариградски од 784-806 г. На његово тражење би сазван Седми Васељенски Сабор у Никеји 787 г., на коме је он лично председавао. Овај свети Сабор осуди јерес која је одбацивала поштовање светих икона. Св. Тарасије се празнује 25. фебруара, под којим се датумом и налази његово опширно житије.
5. Св. царица Теодора беше супруга иконоборског цара Теофила (829-842). По смрти Теофиловој она са својим малолетним сином, царем Михаилом III (842-867), и св. патријархом Методијем (843-847) одржа Сабор на коме би потврђен Седми Васељенски Сабор и обновљено поштовање светих икона. Спомен св. царице Теодоре празнује се 11. фебруара. Под тим даном је и њено опширније житије.
6. Писма III, 63 (PG 102, 972-3). Спомен Св. Сергија, оца Св. Фотија, празнује се 13. маја.
7. Писма II, 64 (PG 102, 877).
8. Писма I, l (PG 102, 585).
9. PG. 105, 504.
10. Писма I, 2 (PG 102, 597).

11. Варда беше брат царице Теодоре и ујак цара Михаила III. Титулу кесара, тј. првог саветника и министра царевог, добио је 856 године, када је млади цар Михаило преузео потпуну власт у своје руке. Варда је обновио Високу школу (Универзитет), која у Цариграду постојаше још од времена цара Константина Великог. У то време у Цариграду постојаху још две високе школе: Монашка школа у Студитском манастиру, и Патријаршијска школа у храму Светих Апостола. Ове школе мање се бављаху световним образовањем.
12. Осим Константина Философа - Св. Кирила, знаменити ученици Св. Фотија беху још: Св. Никола Мистик, потоњи патријарх Цариградски (901-925), затим учени философ и тумач Св. Писма Арета Кесаријски (850-932), и многи други.
13. Св. Никифор Исповедник био патријарх Цариградски у време иконоборачке јереси, од 806-815 г. Његов спомен признаје се 2 јуна. Горње речи св. Патријарха Никифора налазе се у његовим Канонским одговорима, одг. 1.
14. Групу претерано строгих, који су се звали "зилоти" (ревнитељи) сачињавали су монаси, који су оптуживали групу попустљивих што су ови лако примали натраг у црквену заједницу оне који су били пошли за јеретицима иконоборцима. Разуме се, и једна и друга страна биле су православне у вери, али су неки од претерано строгих монаха, и то најчешће они непослушни и несмирени, отказивали послушност својим епископима, јер су сматрали ове тобож за јеретике. Због тога је Сабор, сазван од Св. Фотија 861 године, донео 17 светих канона који позивају све и свакога у Цркви да се умери и потчини древном и канонском црквеном поретку. Овај сабор назван је "Прво-други" и његова света правила (канони) признати су од целе Православне Цркве.
15. J. Валета, Писма Св. Фотија, Лондон 1864, стр. 412.
16. Писма 1, 6 (PG 102, 624).
17. Никола I, био епископ римски од 858-867 године; један од највећих папа апсолутиста.
18. Писма 1, 1 (PG 102, 585-593).
19. Григорије Азвеста беше митрополит града Сиракузе на Сицилији. Због најезде Арапа на Сицилију пребегао у

Цариград; беше велики пријатељ блаженог патријарха Методија (843-847) и стајаше на челу оне попустљивије а образованије партије. Био пријатељ Св. Фотија.

20. Писма I, l (PG 102, 589).

21. Писма I, l (PG 102, 585-593).

22. Писма I, 6 (PG 102, 622-6).

23. То је оно познато лажно-састављено "Писмо Константиново" (Donatio Constantini) које су римске папе истицале у средњем веку да би њиме подупрле своју велику жеђ за светском влашћу. Овај тобожњи "Дар цара Константина" папи Силвестру уствари беше исфалсификован у канцеларији папе Стефана II, око 754 г., да би њиме папа уверио франачког владара Пипина Малог да њему припадају територије у Средњој Италији које Пипин беше ослободио од најезде Лонгобарда.

24. Ови познати на Западу лажни документи, звани "Псевдоисидорови декрети", сачињени су на Западу управо у време пред избор папе Николе на римски престо, тј. око 850 године. Они садрже у себи измишљена писма древних папа (Климента I, Силвестера I и др.), у којима се истичу тобожња неограничена права и власт римских епископа у Цркви и целом свету. Затим су ови кривотворени документи били приписани Исидору, епископу севиљском у Шпанији, због чега су и названи његовим декретима. Одавно је доказано да су те декреталије измишљене и лажне, али су оне много утицале да се нагло уздигне папска власт на Западу почев од времена папе Николе I.

25. Овај сабор, заједно са оним из 859 г., назива се "Прво-Други" Сабор, и његова света правила налазе се међу светим канонима Православне Цркве.

26. Св. Амвросије, епископ Милански у IV веку, би изабран за епископа, и то пре но што беше крштен.

27. Св. Нектарије, патријарх Цариградски (381-397), би изабран од Отаца Другог Васељенског Сабора у Цариграду 381 г. за епископа мада још не беше тада примио ни свето крштење.

28. Из ових речи Св. Фотија, и из његовог даљег прикривеног али јасног критиковања неких латинских новоуведених обичаја црквених, види се да је он и кроз све ово досадање набрајање римских разлика и новина уствари већ благо пребацивао папи Николи. А пребацивао му је с таквом благошћу надајући се да у љубави и с кротошћу може да исправи оно што се да исправити. Када међутим на гордог папу нису подејствовале речи љубави, онда је Св. Фотије у својој Окружној посланици и на Сабору 867 г. јавно изнео и осудио римске заблуде и новачења.
29. Ова одлука је заиста и донета на овом сабору 861 г. у 17. канону.
30. Писма I, 2 (PG 102, 593-617). Ово Св. Фотије говори за оне монахе Цариградске који иђаху у Рим да би њега клеветали код папе.
31. О томе говори Св. Фотије у својој Окружној посланици (PG 102, 737).
32. О тамошњем раду Свете Браће видети у њиховом опширном Житију под 11. мајем.
33. Под овим истим светим патријархом Фотијем, неколико година касније покрштен је коначно и Српски народ, за време српског кнеза Мутимира, око 879 године.
34. Ова богомудра поука Св. Фотија, упућена главару Бугарске Михаилу, садржи у себи изложење праве вере, тј. Символа вере, и историје светих Седам Васељенских Сабора. Затим се у њој говори о личном хришћанском врлинском животу, а онда о врлинама хришћанског владара и начину на који он треба да влада својим потчињенима. Карактеристичне су поуке владару: "Владај потчињенима не уздајући се у тиранију, него у љубав потчињених... Када неко влада собом нека сматра да истински влада и потчињенима".
35. Символ вере Једине, Свете, Саборне и Апостолске Цркве састављен је и потврђен на I и II Васељенском Сабору, у Никеји (325) и Цариграду (381). Овај Символ исповеда веру у Духа Светога овако: "Верујем и у Духа Светога, Господа Животворнога, Који од Оца исходи", сагласно речима самога Господа, Који рече: "А кад дође Утешитељ, кога ћу вам послати

од Оца, Дух истине који од Оца исходи" (Јн. 15, 26). Овај и овакав Символ вере потврдили су и сви потоњи Васељенски Сабори, од Трећег до Седмог, и сви су они забранили да се у њему било која реч или најмање словце измени. Тако је и било и на Истоку и на Западу све док у 6. веку у Шпанији (на Толедском сабору 589 г.), а затим и у Франачкој држави Карла Великог (768-814) и у Германији, не почеше додавати у 8. члану Символа вере на латинском ове речи: да Дух Свети исходи од Оца и Сина (ex Patre Filioque). По овим речима: и од Сина - Filioque, назива се ова западна латинска јерес филиоквистичка, које се и до данас држе римокатолици и протестанти (који произиђоше из њих). На Истоку међутим, у Православној Саборној и Апостолској Цркви Васељенској држи се свуда од почетка до данас древни и неповређени Символ вере како је Цркви од Господа, Апостола, Отаца и Сабора предан. На ону западну јеретичку новотарију указивали су пре Светог Фотија и Св. Максим Исповедник, Св. Јован Дамаскин и јерусалимски монаси из манастира Св Саве Освећеног (809 г.).

36. Овде се мисли на строги пост без зејтина или било какве масти и уља, онако како се пости од почетка св. Четрдесетнице сваки дан од понедељника до петка. У суботу пак и у недељу за време Вел. Поста, због радости и важности тих дана, Црква разрешава пост дозвољавањем употребе зејтина. Ово апостолско предање и правило почела је да нарушава Римска Црква већ у време VI Васељ. Сабора (680 г.), те је зато VI Васељенски Сабор донео овај канон којим то забрањује. Међутим, Латини су и у време Св. Фотија нарушавали ово свето апостолско предање, и идући тим путем они су дошли до данас да светог поста уопште немају.

37. Окружна посланица Источним патријарсима (PG 102, 721-741).

38. Хонорије био римски епископ од 625-638 г. Осуђен од Шестог Васељенског Сабора 680 г. заједно са другим јеретицима монотелитима.

39. Цар Василије I Македонац, оснивач Македонске династије, владао од 867-886 г. Погинуо је у лову 29 августа 886 г.

40. Адријан II био римски папа од 867-872 г.
41. Овај лажни сабор поништен је на великом сабору Светог Фотија и папе Јована VIII, у Цариграду, 879-880 године. Њега нико није признавао на Западу све до 12. века, када је, по отцепљењу Западне Цркве од Источне, он код Латина накнадно признат, јер је тада био добродошао као оружје против Православних. Латини су га од 12. века чак почели убрајати у своје Васељенске Саборе, и то је код њих до данас њихов "Осми Васељенски Сабор"! Православна пак Црква овај сабор никада није признавала и убраја га у лажне и противцрквене саборе.
42. Писмо цару Василију, Писма I, 16 (PG 102, 765-772).
43. Писма I, 15 (PG 102, 764-5).
44. Писмо 7. Варди Кесару (PG 102, 625).
45. Јован VIII, био епископ римски од 872-882 г. Помирио се са Св. Фотијем, признао га за законитог патријарха Цариградског, и све папске саборе одржане дотле против њега поништио.
46. Ово се види из Писма Св. Фотија архиепископу Аквилејском (PG 102, 820).
47. Ово се налази у актима овог светог Сабора (Mansi 17a-18a, 450-520).
48. И ове речи се налазе у саборским актима (Mansi, 173-18a, 501).
49. Све ово такође се налази v саборским актима (Mapsi, 17a-18a, 515-517).
50. То је донето у 1. канону овог Сабора, и такав је смисао грчких речи у њему: μηδεν ... καινοτομουμενων, а не као што Латини тврде да је св. Фотије тобож признавао апсолутни примат власти римског папе над целом Црквом. Овај свети канон је управо зато и донет од сабора, да би се стало на пут незајажљивој тежњи неких папа за превлашћу у целој Цркви.
51. Цар Лав I, звани Мудри, владао од 886-902.
52. По другима Св. Фотјие се упокојио 893. године, или још нешто касније.
53. Свети Поликарп празнује се 23. фебруара.

54. Кизик - Малоазијски град на једном полуострву Мраморног Мора.
55. У време цара Јустинијана (527-565). Преп. Варсануфије упокојио се 563 године, или по другима око 540 г.
56. Св. ава Серид празнује се 13. августа.
57. Византијски цар Јустинијан Велики владао од 527 до 565 год.
58. Од тога ави Варсануфију припада 396 одговора, а ави Јовану 446. Све ове одговоре сабрао је у једну књигу преподобни Доротеј из манастира аве Серида.
59. Видети о њима под данашњим даном: Страдање свете мученице Доротеје.
60. Видети о њему тамо.
61. Његово опширно житије видети под 27. мартом.

7. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПАРТЕНИЈА
епископа Лампсакијског

Свети Партеније родио се у граду Мелитопољу[1]. Отац му се звао Христофор, и био ђакон мелитопољске цркве. У почетку се Партеније није учио књизи, али је добро памтио многе ствари које је чуо када се читало Свето Писмо, и био је као неки изврстан зналац.

Када поодрасте, одлазио је на оближње језеро, ловио рибу, продавао, и делио милостињу сиромасима. Још од раног детињства свог он би удостојен благодати Божје, коју је скривао пред људима. У својој осамнаестој години он је већ почео чинити чудеса: изгонио је демоне из људи призивањем пресветог имена Христовог. А када се слава његова стаде ширити по народу, дознаде за њега Дреосвећени Филип, епископ мелитопољски. И дозва га к себи. И пошто га добро испита о свему, он се удиви његовој врлини и Божијој благодати у њему, и нареди да га науче књизи. А кад се научи књизи, епископ га, и против његове воље, посвети за презвитера, и повери му старање и управу над једним храмом.

Као презвитер, свети Партеније се још више подвизаваше, и доби двоструку благодат Божју освећења и чудотворства, те исцељиваше сваку болест и чињаше многа дивна знамења именом Господа нашег Исуса Христа. Поред осталих чудеса он учини и ово: Једном га срете на путу неки човек коме во беше истерао око. Око му је висило на образу, а он га је подржавао руком јаучући и плачући. Светитељ узе око својом руком, врати га на његово место, опра водом, и за три дана га потпуно исцели. - Жена пак нека, која је на телу свом имала љуту и неизлечиву рану, дође к светитељу, молећи га да је исцели. Светитељ осени крсним знаком њено чело, и она одмах доби

исцељење. - Једанпут свети Партеније иђаше да посети неког болесника. Кад је пролазио поред куће једног велможе, један велики пас се откину са ланца, излете на капију, јурну бесно на њега, скочи му предњим ногама на рамена желећи да га уједе за лице. А он дуну на њега и прекрсти се, и пас тог тренутка угину, и светитељ га збаци мртвог са својих рамена.

Чувши за таква и слична чудеса, архиепископ кизички Ахил позва к себи светог Партенија и посвети га за епископа лампсакијског[2]. А када овај човек Божји дође у поверену му епископију, затече у граду врло мало хришћана, док сви остали беху идолопоклоници. Због тога пастир добри веома туговаше. И не престајаше саветовати их, и изобличавати, и молити, и пут истине им показивати, и чудеса именом Христовим творити, и болеснике њихове исцељивати, док их не приведе к познању истинитог Бога. Пошто очисти град од незнабоштва и приведе вери, светитељ зажеле да разори идолопоклоничке храмове, и место њих сагради храмове Божје. Стога отпутова код цара Константина Великог да издејствује допуштење за ово. И од благочестивог и христољубивог цара би примљен са чашћу и љубављу, и доби што је желео. Јер Константин Велики даде светитељу своју царску писмену дозволу. Усто му подари много злата за зидање светих цркава Божјих, и отпусти га с миром.

Вративши се у Лампсак, светитељ Божји Партеније се одмах лати посла: поруши до темеља сва идолишта, и усред града подиже велики и диван Божји храм. При томе је лично сам својим рукама помагао зидарима. За време зидања храма, једнога дана дође к светитељу човек, у коме је потајно боравио нечисти дух, и то одавна, али сам човек то није знао. Он приступи светитељу, и врло га учтиво поздрави, целивавши му руку. А човек Божји Партеније, познавши да је у њему нечисти дух, не узврати му целивом. Демон пак, смућен у човеку, рече светитељу: Желео сам да те видим, зато ти и дадох целив, а зашто ми ти не узврати целивом? Свети Партеније му одговори: Ето, видео си ме; шта онда? Демон рече: И видех те, и познах те. Светитељ на то рече: Пошто си ме видео и заиста познао, онда нзиђи из божјег створења. Демон одговори: Молим те, немој ме изгонити ИЗ дома мог, у коме тако одавно обитавам. Светитељ га

упита: А откад обитаваш у њему? Демон одговори: Од детињства његовог. И нико ме до сада није приметио, само ти сада, и видим изгониш ме. Но ако ме одавде изгониш, куда ми онда наређујеш да идем? Светитељ му одговори: Одредићу ти место куда ћеш отићи. Демон рече: Свакако ћеш ми наредити да идем у свиње. Светитељ му одговори: Не, даћу ти ја другог човека, у кога можеш ући и у њему обитавати. Само, изиђи сада из овог човека. Демон упита: Да ли ћеш то заиста учинити, или само говориш желећи да ме истераш одавде? Светитељ му одговори: Истину ти говорим да имам човека готова, у кога можеш ући и обитавати, ако хоћеш, само изиђи брзо из овог човека. Демон, убеђен таквим речима светитељевим, мољаше га да му да што му обећава. Тада свети Партеније, отворивши уста своја, рече демону: Ево, ја сам тај човек, уђи и обитавај у мени! - А ђаво као огњем опаљен повика: Јао мени! изгониш ме, иако сам толико времена живео у овом дому! И које ми зло ти нећеш учинити, ако уђем у тебе? И како бих ја могао ући у дом Божји! - Рекавши то, ђаво изиђе из човека, и оде у места пуста и непроходна. А човек онај благодаћу Христовом оздрави, и хваљаше Бога.

Пошто црква би довршена, светом Партенију беше главна брига да у олтару начини свети престо, како би на њему могао вршити свету литургију. И у једном од порушених идолишта он пронађе одличан камен, врло згодан за то. И нареди мајсторима да га што боље и лепше удесе за свети престо. Они све то урадише и удесише како ваља, натоварише камен на кола, и упрегоше јаке волове да га одвезу до цркве. А ђаво, љут што се камен узима из идолишта, разобада упрегнуте волове, те они почеше трчати да их нико није могао задржати. Рабација Евтихијан, који је терао кола, у тој пометњи, по дејству ђавола, паде под кола, и кола са каменом прећоше преко њега, и све му кости поломише, труп спљескаше, утробу просуше, и он одмах издахну. Када дознате за то, светитељ Божји Партеније рече: ђаволска пакост учини то. Али, ђаволе нећеш омести дело Божје! - И одмах устаде, поведе са собом неке благочестиве људе који беху код њега, и хитно оде на место где се несрећа догодила. И када угледа леш прегаженога, он преклони на молитву света колена своја, и са сузама се усрдно помоли Богу, говорећи: Свемогући Господе,

даваоче живота и смрти, Ти знаш ради чега пакосни враг замкама својим нанесе смрт Твоме створењу. Али, о Преблаги! као свагда, тако и сада покажи да је лукавство његово ништавно, и врати у овај живот слугу Твог Евтихијана, јављајући на тај начин онима који верују у Тебе непобедиву силу Своју, јер си Ти једини Бог, и Теби приличи слава вавек, амин.

Док је ова молитва Богу била још у устима светитељевим, поврати се дух мртвачев у тело његово, - народ је то посматрао, - и стаде оживели мртвац говорити: Слава Теби Христе Боже, који и мртве подижеш! - И одмах устаде здрав, као што је и раније био, узе волове и кола, и отера камен до цркве. Тада сви који видеше ово чудо: изненадан мртвачев повратак у живот, одадоше славу и хвалу преблагом Богу. И са свих страна доношаху болеснике и страдалнике од нечистих духова, и сви се благодаћу и силом Божјом исцељиваху на молитве светог Партенија. А лекове лекарске људи не употребљаваху у дане овог великог угодника Божјег, јер он у име Господа нашег Исуса Христа забадава исцељиваше од свих болести.

Између осталих болесника, свети Партеније за три дана исцели од лудила кћер неког царског сродника Дионисија, у којој је био зли дух, и силно је мучио. Исто тако он исцели Агалматију, кћер кнеза смирнскога Мамалија, која је патила од нечистог духа, због чега је често на земљу падала, ваљала се, пену бацала и сушила се. Тако исцели чувену жену Зоилу, која је у себи имала духа гаталачког, и од њега тешко патила. Затим младић неки Никон, свештенички син, у коме је био љути демон који га је страшно мучио, би доведен к светитељу. Припавши к ногама светитељевим, родитељи младићеви мољаху га да се смилује на њега и избави га од нечистог духа. А човек Божји Партеније рече им: Ваш син није достојан исцељења, јер му је за казну дат дух што га мучи, пошто је оцеубица. Јер сте се ви често, трпећи од њега увреде и грдње, са болом у души молили да га Бог казни. Оставите га дакле нека тако остане, јер му је ова казна потребна. - А они као чадољубиви родитељи, којима се срце кидало од бола за сином, са сузама завапише преклињући светитеља: Светитељу Божји, моли се Богу за њега, да га избави од љутог ђавола. - Блажени Партеније, видећи толике сузе родитељске, сажали се на њих, помоли се усрдно Богу, и одмах изиђе ђаво из

младића. И родитељи узеше свог оздравелог сина, и вратише се дому свом, славећи и благосиљајући Бога.

Жена нека Александрија, из града Арисва, у којој беше змијски дух, која је звиждала и многе убијала, би приведена к служитељу Божјем Партенију. Он запрети духу, исцели је и посла здраву к њенима. И опет: неки Синодије, авиденијски грађанин, имађаше кћер девојку, коју је мучио ђаво, и она се скитала по горама. Њу родитељи ухватише и приведоше к праведнику. И он је исцели метнувши на њу руке и помоливши се. Војника пак неког Аксана, коме сви удови беху одузети, светитељ уми водом, и помоливши се за њега Богу, исцели и сатвори здрава.

Човек неки, по имену Алан, родом из Сирије, по дејству злог духа који је обитавао у њему, обеси се у цркви, коју свети Партеније подиже, и висаше мртав. Сазнавши за то, светитељ дође у цркву, прође лешу Алановом и, васкрснувши га молитвом, истера из њега ђавола. - Евтропије, житељ града Пареје, који лежи између Лампсака и Кизика, доведе светитељу своју луду жену ради исцељења. Светитељ, дунувши на њу и помоливши се над њеном главом, одмах је сатвори здраву. Исто тако угодник Божји исцели и другу луду жену, по имену Акакију, коју доведоше к њему из села Келеја. - Евхерија, супруга високог достојанственика Агапита, била је трована, силно је патила, јер јој је смртоносни отров разједао унутрашње органе. Њу доведоше к светитељу. Он се помоли за њу, запоји је освећеним јелејем, и тако сатвори здраву.

Младић Максим из града Визе, живео је у Лампсаку служећи код једног ђакона. Он доби дизентерију и, пошто се не могаде излечити, умре. Његови родитељи, чувши да је умро, дођоше из Визе у Лампсак да сахране свога сина. И плачући однесоше сина у цркву, и положише га на место, где је светитељ Божји Партеније имао да прође. А кад светитељ дође, и виде мртваца, и родитеље како плачу за њим, расплака се и сам и, преклонивши колена, помоли се Богу за умрлога, и одмах оживе мртвац. И уставши седе, и стаде говорити. А светитељ му пружи руку, подиже га, и даде здрава родитељима. И сав се град веома удиви таквом славном чуду, и слављаше Бога.

Теофилија ђакониса из села Асермије, и с њом девојчица Руфина, из истога села, тешко болесне од бесомучности, бише донесене код светитеља. И он их обадве исцели окропивши их освећеном водицом и помоливши се за њих. Тако исто молитвом излечи од лудила Теласија, сина презвитера Иларија. Старицу неку Калиопу, сиротицу, и са њом девојку Кириакију, које су патиле од нечистих духова, светитељ исцели, и давши им потребне ствари, испрати их здраве.

Осим ових и других премногих и неисказаних чудеса светитељевих, догоди се и ово: у дом, у коме су се правиле царске порфире и раскошне хаљине, усели се ђаво, и чињаше радницима силне пакости, плашећи их привиђењима и кварећи им рукотворине. И беху у великој невољи и радници и надзорници због штете која је на тај начин наношена. А бојаху се и од царевог гнева због тако велике штете. Надзорници овога предузећа обавестише о томе светитеља Божјег Партенија, и замолише за помоћ. Он без одлагања оде тамо и, дозвавши нечистог духа који је те пакости чинио, запрети му страшним и светим именом Христовим, и отера га одатле. А ђаво, одлазећи одатле, кукаше на сав глас и изјављиваше да га божански огањ тера у пакао огњени. И од тога времена предузеће то беше на миру.

Потом стаде ђаво чинити пакости рибарима у њиховом риболову. Јер када бацаху мреже у воду, по опсени ђаволској, вађаху у њима велико мноштво риба. И пошто би их са великом муком извукли на обалу, не налажаху у њима ниједну рибицу. И тако су се узалуд трудили дуго времена. И то се догађаше не само у Лампсаку, већ и у свима оближњим градовима и селима. Поводом тога се скупише рибари из свих градова и села, и дођоше код светитеља молећи га да се за њих помоли Богу, да им риболовни труд не буде узалуд. А када се светитељ мољаше са постом и сузама, би му откривено од Бога да та невоља сналази рибаре по дејству ђавола. И одмах крену светитељ и обиђе све обале и пристаништа, творећи молитве и прогонећи одасвуд ђавола који се гнездио у водама. Онда нареди рибарима да пред њим баце мреже у воду. Они то учинише одмах с радошћу, и молитвама светитељевим њихов лов би толико благословљен, да од великог мноштва рибе једва извукоше мреже на земљу. И од тада им

риболов опет постаде срећан, као и раније што је био. А кад у катаптелијском пристаништу рибари ловљаху рибу у присуству светитељевом, и извлачаху мреже, велика риба туна искочи из мреже и баци се пред ноге светитељу. Он је осени крсним знаком и нареди да је испарчају, па разделе братији у славу Божју.

После тога свети Партеније исцели хромог човека Калиста, тако да је овај врло лепо ходио. А други човек, коме беше име Лезвије, беше сав у ранама од главе до ногу. И нимало се није разликовао од губавца. Помазујући га светим јелејем и молећи се за њега, светитељ га за три дана сатвори здрава.

Једном приликом светитељ Божји Партеније оде црквеним послом у Тракију. И бавећи се у митрополији ираклијској[3] он посети тешко болесног архиепископа Ипатијана. И у разговору са њим он га распитиваше о узроку болести. А те ноћи Бог откри угоднику свом Партенију, да је архиепископ Ипатијан кажњен том тешком болешћу због сребролубља и тврдичлука свог, јер присваја себи ствари и имовину сиротих и убогих. И изјутра свети Партеније опет посети архиепископа и рече му: Устани велики господине, јер ти си кажњен телесном болешћу зато што си оболео душом. Стреси дакле са себе болест душе, и бићеш опет здрав. Болесник одговори: Знам и сам да сам грешан, и да ме зато Господ кажњава. Него, молим те, помоли се за мене, да се очистим од безакоња мојих. Свети Партеније му рече: Да си сагрешио човеку, вероватно би молитва поводом тога била услишена. Али ти си згрешио Богу. Стога што је сиротињско врати Богу, и бићеш свагда здрав и душом и телом. Архиепископ би ганут, и рече: Оче, сагреших Господу моме, а Господ је праведан. И одмах дозва економа и нареди му да донесе новац, добијен за имања отета од убогих. Видевши да је то велика гомила, архиепископ моли светог Партенија да он разда новац ништима. А светитељ му саветова да сам разда оно што припада ништима. Болесни архиепископ нареди те га колима одвезоше до цркве свете мученице Гликерије. Тамо сакупи ниште и убоге, и све им дарежљиво раздаде. А Благи и свемилостиви Бог, који није презрео две лепте удовичине и који је примио сузе блудница и уздахе цариникове, прими и архиепископово покајање, и у току три дана даде му потпуно оздрављење.

Човек Божји Партеније сваког дана обилажаше цркве у граду Ираклији, вршећи у њима прописана богослужења. Тако, једнога дана он уђе у цркву, звану Ахила, и тамо нађе где лежи један болестан човек, необично мршав. Светитељ се сажали на њега, преклони колена своја, и са сузама се помоли преблагом Богу. И уставши с молитве помаза болесника светим јелејем, и тог часа га исцели и подиже на ноге. И нареди да ходa. И исцељени оде здрав своме дому, хвалећи Бога. А када грађани Ираклије сазнаше за ово неочекивано чудо, поврвеше к светитељу сви, најразноврснији болесници; и силом Господа нашег Исуса Христа, а молитвама светог Партенија, сви се враћаху здрави.

У то време када свети Партеније благодаћу и силом Христовом чињаше чудеса, исцељујући од разних болести, беше поред њега архиђакон ираклијске цркве, коме беше име, као и архиепископу његовом, Ипатијан. Гледајући чудеса, он припаде к ногама светога човека, и исприча му како због суше на његовом имању пропадају сви усеви, и виногради, и градине. И са сузама га мољаше, говорећи му: О свечесни оче, хајдмо у поље, види како је све свенуло, и помоли се Богу да сухој земљи да кише, и тако се постојбина наша спасе од глади. Чесни и свети човек Партеније одмах отиде у поље, и видевпш како су повенули сви усеви, и виногради, и градине, расплака се. И преклонивши колена, дуго се са сузама мољаше човекољубивом Богу да пошаље земљи кишу и узнапредују плодови. А Бог који испуњује вољу онима који Га се боје, још док је молитва била у устима светитељевим, покри небо кишним облацима, и паде силна киша те напоји земљу богато. Тада светитељ преноћи са архиђаконом на његовом имању. Свети Партеније проведе сву ноћ у молитвама, и ујутру рече архиђакону: Пази на себе, брате! Јер ти није непознато да твој архиепископ би кажњен од Бога тешком болешћу због свог сребролубља. А ове ми ноћи јави Бог да ће он после не много дана отићи из овог живота и ти ћеш место њега бити архиепископ у граду Ираклији. Пази дакле да се увек стараш о сиротињи, јер то више свега умољује Бога. - После тога светитељ благослови архиђаконове њиве, градине и винограде, и својом молитвом и благословом учини да изобилно рађају, па се врати у град, и оде архиепископу да се опрости са њим пошто је

имао намеру да лађом отпутује. Архиепископ га с љубављу дочека и загрли. У току разговора свети Партеније рече архиепископу: Обавештавам те, господине, да ћеш се после не много дана разрешити од тела, и отићи ка Господу, јер те позива Христос, истинити Бог наш. Ти иак, одлазећи к Њему, оставићеш после себе, као што ми Господ откри, доброг наследника, господина Ипатијана, твог архиђакона. Архиепископ одговори: Нека буде воља Господња! И пошто целиваше један другог целивом светим, растадоше се, и свети Партеније отплови из града Ираклије, и после неколико дана стиже у свој град Лампсак.

После кратког времена опет се разболе архиепископ ираклијски, и упокоји се у Господу. И уместо њега би посвећен за архиепископа његов архиђакон, господин Ипатијан. И тако се испуни светитељево пророчанство.

Кад дође лето и стиже жетва, и настаде сабирање разних плодова, оде архепископ Ипатијан на своје имање. И тамо где је пре због суше све било свенуло, угледа он сада такво изобиље плодова, какво раније никада није било. И то би благодареħи молитвама и благослову светог Партенија. Тада архиепископ натовари велику лађу пшеницом, вином и другим разним плодовима, и оде у Лампсак да захвали чудотворцу за благослов. Светитељ с љубављу дочека архиепископа ираклијског, али донесене поклоне не хтеде да прими, говорећи му: Благодари Бога за све, а ово раздели братији. - Пошто је доста дуго провео у пријатном разговору са светитељем, архиепископ Ипатијан се врати у свој град и, по наређењу Божјег човека, раздели братији много пшенице и вина и других разних плодова, и до краја живота казиваше свима велика дела Божја, која учини Господ преко слуге свог Партенија.

Угодник Божји и велики чудотворац свети Партеније, пошто је заблистао у равноангелском животу, и многе обратио од идола истинитоме Богу, и безбројне болеснике исцелио од разноврсних болести, при крају свога живота сам се разболе и, позван од Господа, отиде к Њему 7 фебруара 318 године, упокојивши се с миром у дубокој старости. И одмах се сазнаде у околним градовима и крајевима за чесно престављење светитељево. И стекоше се на његов погреб са свих страна архијереји: ираклијски, кизички,

мелитопољски, парејски, и многи други епископи и свештеници, као да су се договорили. И врло свечано извршише опело над светитељем, са псалмима и славословљима и песмама духовним. И чесно тело његово сахранише близу саборне цркве у молитвеници коју он беше подигао. И на светом гробу његовом биваху многобројна исцељења. Јер не само за живота свог, него и после претстављења овај бесплатни и чудотворни лекар очишћаваше губавце, изгоњаше из људи нечисте духове, и исцељиваше од сваке болести; а и сада лечи и исцељује душе и тела наша молитвама својим, а благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и светим Духом слава вавек, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШНГ ЛУКЕ ЕЛАДСКОГ

Свети Лука родио се у Елади[4], у Грчкој, у месту званом Кастрион, 896 године, од родитеља дошљака. Јер они беху са острва Егине у Јегејском мору, на које често Агарјани нападаху, због чега Лукини родитељи напустише своју постојбину и прећоше у Грчку. Настанише се у селу Кастрији, где се и родио овај блажени Лука. Родитељи му се зваху: Стефан и Ефросинија. Још из раног детињства, дружећи се с децом, блажени Лука не показиваше у себи ништа детињско. Напуштао је дечје игре и забаве и, као неки зрео човек по нарави, волео повученост, тишину и честитост. А што је још необичније, још у детињству он се показа испосник и уздржљивац: не само није јео меса, него ни млека, ни сира, ни јаја; па се чак уздржавао, од тако омиљених деци, јабука и другог воћа; хранио се само хлебом, водом и поврћем; а средом и петком постио је све до заласка сунца. И ово је утолико достојније дивљења, што он за овакво пошћење и уздржање није имао никаквог учитеља и наставника, већ је сам себе руководио благодаћу Божјом која је

деловала у њему. И из дана у дан он увећаваше свој подвиг: избегавао је преједанье и слатка јестива, а волео је пост, труд, оскудицу, и све што умртвљује тело. То је и упражњавао. И тако, све што је другима слатко, мило и пријатно, блаженом Луки беше горко, и мрско, и веома непријатно.

Родитељи његови, видећи ове његове необичне за децу особине, чуђаху се веома, нарочито његовом испосништву и уздржању. И држаху да то код њега није од врлине, него од неке детињске лакомислености. И једном га ставише на овакву пробу: на трпезу изнесоше месо и рибу који су у једном суду били скувани; отац узе рибу и даде је блаженом Луки. А он не знајући да је риба кувана заједно са месом, стаде јести. Но после неколико залогаја он познаде да је риба била са месом, и силно се ожалости, и одмах поврати оно што беше појео. И као да је учинио неко велико намерно безакоње, он ридаше плачући и уздишући, па не хтеде ни хлеба више да окуси. И тако проведе три дана у ридању и гладовању. Тада се родитељи уверише да то код њега није од детињске лакомислености већ од благодати Божје. И од тада га оставише на миру, да живи по своме нахођењу.

Живео је у послушности према својим родитељима. Ревносно је радио све што су му наређивали: пасао је овце, а кад одрасте радио је земљу, обављао је све домаће послове, трудећи своје младићско тело и умртвљујући страсти. Према сиромасима је био толико милостив, да је ради њих потпуно заборављао на себе. Јер кад год је одлазио од куће на неки посао, он би храну, коју је носио за себе, раздавао гладнима, а сам је гладовао. Још је и хаљине своје са великим усрђем и љубављу раздавао сиромасима, и много се пута наг враћао кући. Због тога су га родитељи грдили, ружили и не по мало тукли. А понекад су га остављали да иде наг, и дуго му нису давали да се одене, да би, постиђен због своје наготе, престао поклањати своје хаљине. Међутим, врлински младић не престајаше са чињењем милосрдних дела, нити се стиђаше своје наготе, нити се бојаше батина. Јер му нагота ништих ради беше као царска порфира, а батине ради њих и грдње сматраше као одликовање и похвалу. И све јаче ревноваше у чињењу добра ништима.

Једном пође на њиву са семеном жита да сеје. Но уз пут виде сиромахе где просе, и већи део семена раздаде сиромасима, а мањи део, што му преостаде, посеја. А Господ, који милостињу, чињену убогима, враћа стоструко, оно мало посејаног семена толико благослови да њива донесе већи род него ли икада раније.

Затим се родитељ светог Луке Стефан разболе, и престави. Тада блажени Лука напусти земљорадњу и даде се на читање књига. И ревноваше у богоразмишљању и молитвама. И у томе божанствени младић толики напредак показа, да је, узносећи ум свој к Богу, телом лебдео у ваздуху изнад земље. То је јасно видела његова мајка. Јер она, видећи једном да јој син дуго не излази из своје собе, и желећи да сазна шта ради, провири тајом кроз кључаоницу и виде ово: он се моли, сав устремљен умом к Богу, и целим телом лебди у ваздуху на један лакат високо од земље, нимало је не додирујући. То је она видела не једанпут, него двапут, и трипут, и веома се дивљаше. О томе је касније причала другима са заклетвом.

Онај блажени младић одавна је имао жељу да остави овај хучни и бучни свет, и да се ода монашком безмолвију и монашким подвизима. Мислећи о томе, и обузет жељом за монаштвом, он потајно напусти кућу и крену са намером да оде из Грчке. Али путем наиђе па војинчке страже, које су хватале одбегле робове и предавале их у тамницу. Видећи младића бедно одевена, и мислећи да је одбегли роб, војници га ухватише, и стадоше пспитивати, чији је роб, одакле је и куда иде. Младић им одговори да је Христов роб и да ради молитве иде к светим оцима. Али му они не вероваху, јер мишљаху да он скрива од њих своје робовство и бекство. Зато бездушно избише невиног младића. Затим га закључаше у тамницу док не призна чији је роб и како је побегао од свог господара. Изгледа да ово искушење снађе блаженог јуношу од врага који је завидео његовој доброј намери и правио му сметње. А после извесног времена неки знанци познаше светога младића, посведочише за њега, и он би пуштен на слободу. И он се врати својој кући. И ту слуга Христов трпљаше многе прекоре и увреде, не лакше од оних батина. И дан и ноћ он уздисаше к Богу, да Он благоволи привести у дело његову благу намеру. И жеља му се ускоро испуни на овај начин: два инока, који су путовали из Рима,

задржаше се ради одмора у Лукином селу. Чим их Лука виде, откри им своју намеру, и срце се његово запали пламеном божанске љубави. Разговарајући са њима, он их упита куда иду. Они му рекоше да иду у Јерусалим. И много их моли блажени Лука да и њега поведу са собом и начине монахом. Они одбијаху да га поведу зато што је млад, - било му је једва седамнаест година, - а пут је тежак. И још зато што су се бојали његових родитеља да им не причине какве непријатности, ако буду сазнали, и пошли у потеру за њима и сустигли их. Али он им говораше да је сироче и странац, и да нема над собом стараоца. И тако умоли иноке да га поведу са собом. И они кришом отпутоваше са њим из села, и допутоваше у Атину. Тамо уђоше у знамениту цркву пречисте Дјеве Богородице, помолише се Богу, и одпочинуше у манастиру. Одлазећи одатле за Јерусалим, иноци оставише блаженог Луку у том манастиру, рекавши му: Младићу, ово је добро место за твоју намеру. Овде можеш остварити своју жељу, и брзо бити причислен дивном лику монахујућих. - И пошто га предадоше игуману, отпутоваше.

Игуман је много пута питао блаженог Луку одакле је и чији је. Али није могао да дозна, јер је јуноша скривао и свој завичај и свој дом. Није желео да ико то зна. Затим игуман, видевши да је добре нарави, тих, кротак, смирен и послушан, постриже га за расофора. А мајка његова туговаше за њим веома, јер није могла да подноси отсутност свог милог чеда. Он је био једина утеха удовиштва њеног, и радост у жалости њеној. И плакаше горко за њим, вапијући к Богу и говорећи: Тешко мени, Господе, сведоче удовиштва мог и сиротанства! Ти си ме прво ожалостио, смрћу отргнувши од мене друга, кога си ми браком био дао, и бацио ме у невоље удовиштва, које су ми теже и од саме смрти. А сада си удаљио од очију мојих онога који ми је био утеху у толиким невољама, и не знам, где бих могла угледати ту једину зору мог многонапаћеног живота. Сада ми доликује да с Давидом зборим: И видело очију мојих, и њега нема са мном (Пс. 37, 11). Но какав је разлог што је син мој отишао далеко од мене? Еда ли сам му бранила да непрестано служи Теби, Господу? Еда ли сам му наређивала да ради домаћих послова напушта и пренебрегава своје уобичајене молитве? Еда ли сам га поучавала да претпостави телесно духовном, земаљско небеском, временско

вечном? Ја сам научила од својих родитеља да будем не само мајка тела него и душе. Желећи да ми син буде савршен у врлини, ја сам му одређивала више времена за молитву него за кућне послове. И једина ми беше радост, да видим своје мило чедо, ако не свагда, а оно бар у извесно време. Доста ми је било да чујем како суседи хвале његову добру нарав, и ја сам тиме тешила своју тужну душу. Зато, Господе Царе, не презири сузе очију мојих, него нека изиђу преда Те, и Ти снисходљиво растури велику таму жалости моје. А растурићеш је, ако подариш мојим материнским очима да поново виде своје мило чедо. Тада ћу сазвати све због доласка сина мог, и исповедити величину Твоју. И славићу Те у све дане живота свог.

Тако се у тузи својој удовица мољаше Богу. И Њега, благог по природи, она склони на милост, и доби оно за што Га мољаше. Јер Господ који све мигом чини, учини те игуман онога манастира у коме се блажени Лука подвизаваше, виде у сну Лукину мајку где плаче, и чу од ње с кукањем овакве речи: Зашто си мени удовици нанео неправду? Зашто си болу моме додао ране? Зашто си ми немилосрдно отео једину утеху моју? Зашто си ми украбио сина, потпору старости моје? Врати ми га брзо, врати ми светлост очију мојих, врати ми једину наду моју! Јер нећу престати да се обраћам Богу свих и Цару, кукајући на тебе што ми велику неправду чиниш.

Уплашен оваквим сном и речима које је чуо, игуман најпре мишљаше да је то неко празно ђаволе привиђање и застрашивање. Али када и идуће ноћи, па и треће, виде у сну ону исту жену и чу од ње љутите речи, он разумеде да то није ђаволја прелест већ Богом устројена појава. И чим свану, он дозва јуношу Луку, и рече му са гневом: Слушај ти, зашто си скривао ко си и одакле си, иако сам те много пута питао? Зашто си ми причао да немаш родитеље ни сроднике? И како си се дрзнуо да приступиш овом светом чину и сажитију с нама, када си пун преваре и лажи, о чему имам доказе? Да си нам у почетку добровољно казао истину, то нам сада неби, и против твоје воље, било откривено оно што се односи на тебе. Иди дакле од нас и из свих крајева атичких и врати се мајци својој, која ми, веома уцвељена, ево већ три ноћи грдне муке задаје.

Од ових игуманових речи блажени Лука се силно уплаши и стајаше као избезумљен. Оборене главе, он је ћутао, док су му из очију текле

сузе. Није желео да се одвоји од ове свете дружине. Видећи његове сузе и смирење игуман би тронут, и стаде му кротко говорити: Немогуће ти је чедо, да се сада не вратиш својој мајци. А потом ти неће бити забрањено житије у манастиру. Саветујем ти, поступи тако. Јер је очигледно да је молитва твоје мајке веома силна пред Богом, те јако потискује твоју молитву. Чувши то, блажени Лука ништа супротно не рече, него се поклони и замоли оца за молитву и благослов. И тако, против своје воље, оде из манастира, и крену путем у село Кастрију код своје мајке. Када стиже дома, он затече своју мајку тужну. Угледавши га она, обрадована и зачуђена, устаде. Али не притрча одмах сину да га загрли, што је по матерински. Него најпре, као јуначна и богобојажљива жена, подиже и очи и руке к Богу, благодарећи Му што Његовом помоћи опет види милог сина кога је била лишена. И рече: Благословен Бог који не одбаци молитву моју и не ускрати милост Своју!

Тако свети Лука би, по Божјој вољи, враћен матери. И служаше јој као син. И остаде поред ње четири месеца. Но горећи духом к Богу и к безмолвном житију по Богу, он зажеле да опет иде од куће. Али му мајка сада већ не брањаше, нити га одвраћаше од тог пута. Јер је знала да њен син, и сваки, треба да воли Бога више него родитеље. И она се помоли Богу за њега. И свети Лука, имајући њену молитву за свог доброг путовођу, оде у приморску гору, звану Јованова Гора, где се налажаше црква светих Бесребреника Козме и Дамјана. Ту направи себи малу келију, и стаде живети ради Бога. А колики је трул тамо поднео подвизавајући се и борећи се с демонима, то се не може подробно описати. Али не треба све ни прећутати, већ од многога рећи нешто, да би се знало какав је по животу био овај угодник Божји.

Беше у преподобног Луке један ученик, који сумњаше у свог духовног оца, сматрајући да се лицемерно претвара како се непрестано моли. Јер виђаше да се преподобни Лука ни у чему не упражњава: ни у читању Светога Писма, ни у светоотачким поукама. И држаше да је неук, да ништа не разуме у божанственим стварима и у бдењима, и да ноћи проводи у спавању и ленствовању. Зато једном приликом, касно у ноћи, када старац беше затворио врата своје келије, ученик тај седе испред врата и наслони уво на њих да

чује шта старац ради ноћу, да ли се одмара или се моли. И остаде прислушкујући сву ноћ све до сванућа. А шта је чуо, сам је казивао: Чух га како чини поклоне ударајући главом о земљу, и како уз сваки поклон говори гласно у топлоти духа: Господе, помилуј! Затим се његово усрђе к Богу све јаче и јаче распаљиваше, и он све чешће и чешће поклоне чињаше и усрдније вапијаше: Господе, помилуј! И тако се трудаше док не малакса телом; онда се ничице баци на земљу. Али не малакса духом, него се и ничице лежећи мољаше Богу вапијући. Потом уставши опет, чињаше то исто правећи поклоне, све тако до зоре. И тако сву ноћ проведе у таквој молитви.

Уверивши се на тај начин у подвиге свога оца, ученик се тај кајаше због своје раније сумње. И после светитељевог престављења он је то исповедао другима кунући се.

Преподобни је умртвљавао себе не само ноћним бдењима с поклонима, него и дневним трудовима. Јер он начини градину, и посади разне воћке, и сејаше разно семење, не ради своје потребе или зараде него ради замарања тела свог. И он сваки дан рађаше у градини знојећи се и презнојавајући се. А кад су стизали плодови, он их је раздавао посетиоцима својим. А понекад би напунио велики кош, и односио потајно на оближње туђе њиве, и тамо остављао. Тако је он својим трудом хранио друге, а сам гладовао и постио се. Но почеше му у градину долазити јелени и правити штету, нешто једући а нешто газећи. И светитељ их одгоњаше. Но чим би се у келију повукао, јелени су се одмах враћали у градину. То се дешавало много пута. Најзад досади то светитељу и он, изишавши к њима, рече једноме од њих, који растом беше највећи, као разумном и словесном створу: Зашто ми правите штету, и таманите мој труд, када вас ја никад ничим нисам ожалостио? Једног смо Господа слуге, једног Бога створења, с том само разликом, што сам ја створен по лику Божјем и имам власт над другим створењима, јер Бог све покори под ноге човеку. И ево, Бог наређује да се не макнеш с овога места, него ту где стојиш добићеш заслужену казну. - Чим то светитељ рече, јелен се, као стрелом погођен, сруши на земљу, и лежаше непомично, а сви се остали јелени разбегоше. А догоди се да су тада у близини пролазили ловци, који су ради лова ишли по пустињи. Када угледаше јелена, они радосно притрчаше да га

закољу. Светитељ се сажали на јелена, и рече им: Ништа ви, браћо, немате с овим јеленом, јер нити сте се око њега трудили, нити сте га уловили, него дођосте да га уловљеног закољете. Боље је да се смилујете на њега, јер он од немоћи паде и лежи не могући да бежи. - Чувши то, ловци оставише јелена, дивећи се милосрђу светитељевом. А он отпусти јелена у пустињу читава и здрава.

Иако је преподобни отац наш Лука по животу био тако савршен монах, он још није био обучен у потпун монашки чин. А ТО је веома желео. И молио се Богу усрдно, да га удостоји светог анђелског образа. И би услишен, и доби што је желео.

Јер дођоше к њему, незнано откуда, дна чесна стара монаха, светих лица. Рекоше му ла путују у Рим. И сатворивши молитву, они обукоше преподобног Луку у потпун монашки анђелски образ. И пошто га поучише, спремаху се да путују. Сав ништ телом и духом, Лука немаше ништа од хране да им да за пут. И испрати их до морске обале. Ту седоше да се мало одморе. И гле, изненада искочи из мора повећа риба и паде на обалу пред њихове ноге; за њом искочи и друга; и обе се ваљаху по земљи, као нудећи им се. А ово би молитвама светог Луке: јер пошто није имао ништа да да за пут својим добротворима, он тајном молитвом срца свог умоли Бога, промислитеља свих, да им пошаље храну за пут. И Бог који је некада преко гаврана слао Илији хлеба и меса, Он и овим преподобним оцима посла рибе преко воде морске. И они, узевши обе рибе, захвалише Богу који пружа сваком живом бићу оно што му треба.

Пошто доби потпун монашки образ анђелски, преподобни отац наш Лука одаде се најсавршенијем животу: јер се стаде још више подвизавати, додајући много усрдније него раније труд на труд и пост на пост са сузама и свеноћним бдењима. Храна му беше јечмени хлеб и вода, а понекад дивље зеље. Врло мало је кад спавао. Ради тога је у својој келији ископао ров у облику гроба, да би га стално потсећао на смрт. И када му је било потребно понеке ноћи да отспава, он би се спуштао у тај ров као већ умирући и сахрањујући себе. И пошто би се мало одморио, одмах би устајао на молитву, говорећи Давидову реч: Претичем свануће, и вичем. И опет: Претичу очи моје зору, да бих размишљао о речима твојим (Пс. 118, 147.148).

Подвизавајући се тако, слава његовог врлинског житија пронесе се међу околне житеље, и стадоше људи долазити к њему. Једном му дођоше два рођена брата, и испричаше му како је њихов отац своје злато, сребро и ситне новце сакрио негде у земљу, а када је умирао није им казао место где је то благо сакривено. И говораху браћа: Молимо те, оче, помоли се Богу да нам открије то место, да де не бисмо свакодневно свађали око тога. Јер као браћа, ми помишљамо један о другом да је украо очево благо, и сакрио за себе. Учини дакле молитвама својим, и да непријатељство међу нама престане, и да се пронађеним благом помогнемо у своме сиромаштву и оскудици. - Преподобни их одби и одасла од себе, изјављујући да је он недостојан да умоли Бога за тако нешто. Али они често долажаху и досађиваху му молбама да се смилује на њих. Најзад се светитељ помоли за њих свевидећем Богу, и би му откривено, и он им каза место где је њихов отац закопао благо. Они онда отидоше и, копајући на означеном месту, нађоше очево злато и сребро, као што им светитељ каза. И пуче глас о том чуду по околним селима.

Али мрзитељ добра, ђаво, иако је стално био побеђиван од овог храброг војника Христовог, ипак покушаваше са новим борбама против њега. И желећи да му напакости и да га помете, он удеси овакву замку: у једном оближњем селу он потстаче три жене, те одоше к светитељу плачући и ридајући, и падоше к ногама његовим, и исповедише му тешке грехе своје; и мољаху га да благим саветом и молитвом исцели душе њихове. А он их одвраћаше од себе, и одбијаше их одлучно, упућујући их свештеницима, пошто он сам није свештеник већ обичан непосвећени монах. Али, иако није желео да их слуша, оне му напунише уши одвратним причама о женским гресима.

Пошто оне отидоше, ђаво који из мрака стреља праве срцем, одмах нападе на светитеља помоћу прљавих помисли, и у умртвљеним удима његовим подиже греховну буру. А светитељ, распознавши ђаволово лукавство, наоружа се против њега молитвеним оружјем и, стојећи три дана на једном месту и молећи се непрестано, победи га, и кишом суза угаси пламен жестоке похоте, и помоћу Божјом размрска главу змије паклене. А пошто му тело од тридневне молитве беше малаксало, он прилеже мало, и заспа. И виде у сну:

дође му Анђео у облику дивног младића држећи у руци удицу, коју баци њему у уста и грло. И изгледаше блаженом Луки да је прогутао удицу и она му дубоко зашла унутра. Затим младић истрже удицу из њега, и извуче једно крваво парче меса, и баци га од њега, и рече му: Буди храбар и не бој се! - И тргнувши се одмах из сна, он разумеде да га Господ избави од телесне греховне страсти. И благодараше Спаса и Избавитеља свог.

Преподобноме би дат од Господа и дар прозорљивости због чистоте живота његова. И претсказиваше будуће догађаје. Тако претсказа најезду бугарске војске на грчко царство, што се и зби у своје време. О томе ће касније бити речи. Он и тајне људске провиђаше.

Преподобни имађаше сестру по телу. Звала се Кали. Но беше му она не само сестра по телу него и по духу, јер животом својим подражаваше свога брата у девствености, целомудрености и монашким подвизима. Она је понекад са својим послушницама долазила код брата, и помагала му, ако му је била у чему потребна помоћ: каткад му је радила у градини, садила поврће и гајила. Једном рече преподобни њој и онима што беху с њом: Долази нам човек који носи на леђима велико и тешко бреме, и много се мучи. - Рекавши то, остави их и оде у гору. А оне не разумеше његове речи, и чудећи се размишљаху о њиховом значењу, и ко је то обремењен, и каквим то бременом. И гле, ускоро дође један човек који није имао на себи никакво бреме, нити је што носио. И питаше за преподобног: Где је свети Лука? Врло ми је нужно да га видим. Светитељева сестра му одговори: Њега сада нема овде, отишао је на извесно време у пустињу. Ако желиш да га видиш, ти га причекај док се врати. А он на то рече: Нећу отићи док га не видим. И остаде код келије седам дана, чекајући светитеља. Седмога дана дође преподобни из пустињске горе и угледавши оног човека, он, насупрот својој уобичајеној кротости, љутито погледа на њега и грозно му подвикну: Што си дошао у ову пустињу? Што си оставио градове и кренуо у горе? Што си мимоишао црквене пастире и свештенике и прибегао к нама, неуким простацима? Како си се усудио да нам изађеш пред очи, не уплашивши се одмазде Божје, ти страшни безаконице.

Уплашен од оваквих речи светитељевих, он лијаше сузе, и не беше у стању да од страха проговори ниједну реч. А светитељ му се опет обрати: Што ћутиш? Докле ћеш ћутати и не исповедити дело своје: објавити убиство које си чинио, еда би мало умилостивио Бога? Тада човек, једва муцајући од плача и јецања, стаде говорити: Шта бих ти више, о човече Божји, рекао? Јер, обавештен од благодати Божје која у теби живи, ти си објавио мој тешки грех пре но што сам ти га исповедио. Како видим, за тебе није тајна оно што сам ја учинио тајно. Али, ако наређујеш, ја ћу јавно испричати мој злочин. И стаде подробно казивати пред свима како је, и где, и ради чега убио пријатеља свог на путу. А казивао је то са великим ридањем и смирењем, припадајући к ногама светитељевим и молећи га да га не остави да пропадне у ђавољим замкама. Светитељ му даде многе савете, упути га на покајање, и нареди му да иде свештеницима.

Ово наведосмо као доказ светитељеве прозорљивости, како је прозревао тајне грехе људске. Али треба споменути и још једну сличну ствар. Неки сопственик лађе, коме беше име Димитрије, често је својом лађом пристајао у луку, која се налазила недалеко од светитељеве келије. Упознао се са светитељем, и долазио к њему, удостојавајући се његових светих молитава и наслађујући се његовим поукама. Једном приликом он пристаде уз обалу, и по своме обичају зажеле да посети светитеља. Али није хтео да иде празних руку. Зато се реши да улови коју рибу и однесе му. И цели дан са својим морнарима бацаше удице, али не улови ни једну рибу. Пред вече он помену име преподобног Луке, и у његово име врже удицу, и одмах упеца велику рибу. Затим опет врже удицу у име светитељево, и одмах упеца другу рибу, нешто мало мању од прве. И полазећи к светитељу он понесе мању рибу, а већу остави за себе. А прозорљиви светитељ сазнаде шта он уради. Али с љубављу прими госта и донесени поклон. У току разговора светитељ помену како Ананија сагреши Богу сакривши од новаца што узе за њиву, и како се од светог апостола Петра не могаде сакрити оно што је сакривено (Д.А. 5, 1-4). Чувши то, сопственик лађе разумеде да се ова реч односи на њега што је сакрио већу рибу. И препаде се од прозорљивости блаженог оца. И постиђен због изобличеног греха, он припаде к ногама светитељевим, исповеди му свој грех, и кајући

се мољаше за опроштај. Светитељ га поучи кротко, и даде му опроштај. И нареди светитељ ученику да скува донесену рибу и изнесе пред братију који му беху дошли у посету, јер он сам није јео рибе. - И много пута преподобни је предвиђао ко ће му доћи у посету, и наређивао ученику да за посетиоце спреми јела и хлеба.

Пошто преподобни проведе на овој гори седам година, би иајезда Бугара на Грчку земљу, што је преподобни пророчки претсказао раније. И бегаху људи, једни у градове и тврђаве, а неки на острва и на Пелопонез. Тада и преподобни Лука остави гору и своју келију, седе на лађу, и дође у Коринт. А кад чу за неког столпника у Патрасу, он оде к њему, и проведе код њега десет година, служећи му са сваком послушношћу и усрђем, као син оцу свом. О том столпнику се неки презвитер рђаво изражаваше, и саблажњаваше слушаоце. Он опадаше и клеветаше праведног човека. А беше присутан и преподобни Лука. И он, чувши неправедне и клеветничке речи против свог оца, отстрани своју уобичајену кротост, и устаде против тог презвитера, изобличавајући његове клевете и снажно бранећи невиност свог оца. А презвитер, човек сурове нарави, удари светог Луку по образу. И чим га удари, презвитера одмах постиже казна Божја. Јер изненада паде на земљу демонујући. И остаде тако до кончине своје, предан Сатани на мучење тела, да би се дух његов спасао.

После десет година врати се преподобни у своју постојбину Еладу, и опет се настани на своме ранијем месту на Јовановој Гори. Једном се деси да епископ Коринтски, путујући за Цариград, сврати на одмор недалеко од светитељеве келије. А преподобни Лука, предузнавши о томе раније, оде да му се поклони, и однесе му поклоне од свога труда: воће и градинско поврће и зеље. Епископ га врло љубазно прими. И оде да види његову келију. И видевши пустињачко и безмолвно обиталиште преподобнога, и његову градину и деловање, дивљаше се и духовно богаћаше. И зажеле епископ да му да милостињу. И предложи својим пратиоцима, честим људима, да сваки приложи по нешто новаца, а сам приложи злато. И би сабрана довољна милостиња. И кад би предложена светитељу, он је не хтеде примити, изјављујући: Не злата, свети владико, него твојих светих молитава и поука иштем и просим. Јер на што злато мени

који сам изабрао сиромаштво и ово убого обиталиште? Дај ми оно што просим и желим: поучи мене проста и неука како ћу се спасти. - Епископ се ожалости. И сматрајући да преподобни, не само милостињу него и њега сама одбацује и презире, рече преподобноме: Зашто наш дар, и уједно с њим и нас даваоце одбијаш? Јер и ја сам верни хришћанин, иако грешан; и епископ сам, иако недостојан. Желећи да се у свему на Христа угледаш, зашто се и у томе не угледаш на њега? Јер и Он је примао милостињу коју су му благочестиви давали. Зато и ти, ма да ти злато није потребно, ипак га прими и дај другима којима оно треба. Јер ако сматраш да је добротворство ништима непотребна ствар, онда одбацујеш ово двоје: збрињавање ништих и спасење оних који творе милостињу. Јер ништи, ако не прими милостињу, како ће имати оно што му треба? и ми који дајемо милостињу, како ћемо се спасти? - Усаветован овим речима епископовим, преподобни узе милостињу, али не много, већ један новчић. И пошто га епископ благослови, оде на свој пут.

Преподобни Лука имао је обичај да се на Цвети рано изјутра пење на врх горе, носећи крст у руци и певајући: Господе, помилуј! И када се једном тако пео уз гору, једна гуја, по дејству злог духа, изађе из рупе своје, ухвати светитеља за палац на нози, и висаше. А он се саже и, ухвативши гују отрже је, и рече јој: Не повређуј ни ти мене, ни ја тебе, него идимо сваки својим путем! Јер смо једнога Творца творевина, и не можемо ништа чинити што не жели или што не наређује наш Творац. - И одгамиза змија у своју рупу, а светитељ продужи својим путем уз гору, нимало не повређен од гујина уједа.

Дворјанин неки, управитељ царских ризница, послан од цара у Африку, дође у Коринт, носећи много царева злата. Али ноћу, то злато би украђено. Одмах је настала потера и истрага. Многи су били саслушавани и мучени, али се злато не пронађе. И дворјанин онај беше на великој муци. Тешили су га најугледнији грађани, али га нису могли утешити. Очајан због украденог злата, он је очајавао за свој живот, бојећи се царевог гнева. Тада неко од присутних ступи пред њега и рече: Нико не може пронаћи украдено осим Луке монаха, кроз кога Бог чини многа чудеса. На то и остали присутни рекоше: Заиста је тако. И причаху о њему, хвалећи његово врлинско

житије, и дар Божји што је у њему. Чувши то, дворјанина озари нека нада, и он посла светитељу овакву молбу: Угледај се на Оног који се не отказа да сиђе с неба ради спасења људског, па дођи на кратко време у град да посетиш оне што су на великој муци.

Светитељ у почетку не хтеде да иде, избегавајући људску празну славу и поштовање. Али, пошто су многи невини страдали због украденог злата, он оде. И дочекан чесно од дворјанина и грађана, он најпре нареди да се спреми трпеза, говорећи дворјанину: Прво, дајмо стомаку што треба, и провеселимо се у славу Божју! А моћан је Онај који нас пои вином умилења, да и чашу радости човекољубиво напуни. - И док су они седели за трпезом и јели, и више корисним поукама светитељевим хранили душу него тело јелом, светитељ погледа на једног од оних што су служили око трпезе, позва га к себи по имену, и рече му: Зашто си се дрзнуо да украдеш царско злато, те умало ниси нанео себи смрт а господару свом велику муку? Иди дакле одмах и донеси овамо злато које си у земљу закопао, ако хоћеш да се удостојиш милосрђа и опроштаја. - А он, чувши то, препаде се, и стајаше запрепашћен и дршћући, и не могаше ниједну реч рећи као оправдање, јер га и сама савест његова изобличаваше. Затим паде на земљу, загрли ноге светитељу, и призна да је злато украо, молећи са сузама за опроштај. И доби опроштај. Јер је светитељ желео не само да га због греха изобличи, него и да га од греха излечи. И одмах крадљивац оде, и брзо се врати, носећи све злато што беше украо. И веома се обрадова дворјанин и они што беху с њим. И бише пуштени на слободу они што беху похапшени због крађе злата. И посрамљен би ђаво који устроји ову крађу; и крадљивац би проштен; и уста свих прослављаху Христа Бога. А светитељ, нимало не присвајајући себи славу од људи већ је сву приписујући Богу, врати се у своје обиталиште.

После неког времена преподобни Лука оде у манастир крај града Тебе[5], да посети тамошњег игумана Антонија. Јер је преподобни Лука имао обичај да посећује богонадахнуте људе, и разговара с њима о стварима корисним по душу. И када беше код игумана Антонија, разболе се једном високом чиновнику тебанском син и беше на самрти. Чувши да се преподобни Лука налази у њиховом

манастиру, овај великодостојник просто отрча у манастир, паде светитељу пред ноге и с плачем га мољаше да пође његовој кући и посети његовог болесног и умируħег сина. Јер је веровао да ће син његов оздравити од светитељеве посете. А светитељ, смирен, одбијаше, говорећи: Шта сам ја? И шта то велико видите у мени, те варате себе таквим мишљењем о мени? Један је Лекар душа и тела, и Он може избавити од смрти: Бог који нас је створио. А прашински и грешни човек ништа такво учинити не може. - И онај великодостојник, тужан и очајан, оде плачући и ридајући.

Тог дана увече насамо разговараху игуман и преподобни. Тада игуман рече: Држим, чесни оче, да нисмо добро урадили што нисмо болесника посетили и уцвељеног утешили. Јер ће и нама с правом Христос упутити реч своју: Болестан бејах, и не обиђосте ме (Мт. 25, 43). Одговори свети Лука: Али, исцељивати болесне, то је ствар Божје силе; а тешити уцвељене доликује онима који имају речитост и мудрост у устима својима. А ја сам далеко од првог, и потпуно оскудевам у другом, јер сам прост и неук. Ако пак желиш, и сматраш да ће то бити угодно Богу, онда хајдемо, али ти иди први, и буди ми вођ, а ја ћу те пратити. - И одмах уставши, обојица одоше у град касно ноħу. И кад уђоше у кућу онога грађанина, затекоше сина његовог већ полумртва и неспособна да говори, а оне око њега како очекују његов крај. Отац болесников и укућани његови припадоше к ногама светитељевим, молећи га са сузама да се помоли Богу за умируħег болесиика и да га спасе од смрти. И једва умољен од укућана и од игумана Антонија, преподобни подиже руке к небу и помоли се. И кад заврши молитву, одмах се с игуманом врати у манастир. И сутрадан рано, у праскозорје, он журно отпутова у своју гору, избегавајући славу од људи. А чим свану, игуман Антоније посла слугу свог у град да види шта се збива са болесним младићем: да ли су успеле што молитве преподобног Луке. И слуга се одмах, без задржавања врати, и исприча игуману ову необичну и чудну ствар: Младића, који је прошле ноћи био на самрти, сретох где јаше на коњу и иде у купатило да се окупа. - Чувши то, игуман се Антоније удиви, и прослави Бога.

Преподобног Луку узнемираваху многи, долазећи к њему ради духовне користи, и прекидаху му омиљено безмолвије, молитвено

тиховање. Због тога зажеле да се одатле уклони у још усамљенија места. Али не подајући се својој жељи, он посла свог ученика Германа у Коринт код једног искусног и богонадахнутог мужа Теофилакта, да га упита за савет, да ли да остане на Јовановој Гори и трпи узнемиравање од посетилаца, или да отпутује у неко непознато место. Теофилакт му посла савет, који је некада светом Арсенију био дат с неба: Бегај од људи, и спашћеш се!

Преподобни Лука радосно прими овај савет, и са учеником својим отиде одатле у пусто место крај мора, звано Калавије. И тамо живљаше, хранећи се трудом руку својих: копао је земљу, сејао семење, па потом млео на жрвњу, и правио хлеб. Једном неки морнари у пролазу, пристадоше уз обалу недалеко од келије преподобног, уђоше у келију, и никога у њој не затекоше, пошто светитељ беше отишао некуда са учеником својим. А угледавши у келији добар жрвањ узеше га и однеше на лађу. Потом дође преподобни у келију и, видевши да му нема камена, отрча к морнарима молећи их да му врате камен, пошто нема чиме да меље жито за хлеб себи. А они се кунијаху и тврђаху да нису узели. Светитељ им на то рече: Ако нисте узели, идите с миром. А ономе ко је узео, нека Бог плати како хоће! - Рекавши то, он оде од њих. А онај што беше узео камен, одмах паде мртав. Морнари се страшно препадоше, па узеше камен и однеше преподобном молећи га за опроштај. А светитељ се ожалости због изненадне смрти тог морнара, и много дана плакаше због њега.

Пошто преподобни проживе на том месту три године, би најезда Агарјана на атичке крајеве[6]. И пресели се светитељ на неко пусто и безводно острво Ампил. И на њему трпљаше не мало времена глад и жеђ. Затим пређе одатле на дивно место, звано Сотирије. Одатле отера демона који га је хтео заплашити привиђењима, и ту остаде све до блажене кончине своје. Тамо се око њега сабраше братија, и би устројен мали манастир. А атички старешина суда Кринет, имајући љубав к преподобном, подиже у манастиру његовом цркву у име свете Великомученице Варваре. И живљаше светитељ, непрестано служећи Богу постом и молитвама, и служећи спасењу душа и здрављу тела људских. Јер поукама својим и животом душама њиховим коришћаше, а молитвом телесне болести њихове

лечаше. Тако, Григорија инока, који је стално боловао од стомака, исцели речју. А некој угледној жени у Теби, дуго од љуте болести болесној, и од лекара измученој, посла свог ученика Панкратија да је помаже светим јелејем. И чим је овај помаза, она одмах потпуно оздрави. И тако, преподобни брзо исцељиваше од свих болести, и многима претсказиваше шта ће им се догодити.

Проживевши на том месту седам година, преподобни се приближи својој кончини. А пре његове кончине догоди се ово: Ученик преподобнога Теодосија имађаше рођеног брата мирјанина Филипа, који беше царев маченосац. И зажеле Филип да дође к преподобном: једно да посети брата, а друго да види преподобног Луку, о коме је слушао многих дивних ствари. Предузнавши његов долазак, преподобни Лука рече Теодосију: Спреми, брате, добру вечеру, јер нам твој брат долази на вечеру. - Теодосије се удиви, и сав радостан поче хитно спремати вечеру. И често излажаше напоље, погледјући низ пут, не би ли угледао брата кога је жељно ишчекивао. А кад се смрче, дође Филип, носећи многа јестива. И би дочекан од светитеља с љубављу, и сви заједно вечераше, једући и пијући у славу Божју. И преподобни тада једе и пи више него што је имао обичај, а то у част Филипове посете. А пошто вечераше, и молитве пред спавање прочиташе, леже Филип да се одмори. И саблажњаваше га мисао о преподобном, и говораше у себи: Старац је лицемер, јер једе и пије добро, и чини ми се да је његово испосништво и светаштво - просто притворство. - Са тим мислима Филип заспа. И у сну виде два светла младића где срдита лица јаросно гледају на њега, и љутито му говоре: Зашто неправду помишљаш о преподобном? Зашто осуђујеш у себи невиног светог човека? Подигни очи своје и погледај, колике је части удостојен од Бога онај који је, по твом мишљењу, лицемер и варалица. И подигавши очи, Филип угледа једно дивно место, застрто порфиром, а на њему стоји преподобни Лука, сијајући у великој слави као сунце. - Затим се трже од сна, запрепашћен. И исприча то своме брату Теодосију и другим монасима. А потом и самом преподобном исповеди с покајањем свој грех, и испроси опроштај. И са великом коришћу духовном отпутова.

Предвидевши свој скори одлазак к Богу, преподобни пође да посети све оближње оце у тој пустињи, и даде свима последњи целив, говорећи им: Молите за мене, браћо, молите Господа Христа, јер није извесно да ли ћемо се видети потом или не. - И пошто тако обиђе све, затвори се у своју келију, и спремаше се три месеца за одлазак. Затим се, на осам дана пред кончину, разболе. И док је тешко болестан лежао на земљи, упита га презвитер Григорије, какво завештање оставља односно свог погреба, и где да сахране тело његово. А он одговори: Леш мој баците у јаругу, јер никоме нисам потребан, а зверовима ћу бити потребан за јело. - Презвитер пак много мољаше светитеља да измени своје завештење о телу, и да каже место где да га сахране. И после неког времена светитељ рече: На овом месту где лежим, ту ме сахрани, јер Бог хоће да прослави ово место у славу светог имена Свог. - Пошто то рече, сунце је већ заходило, он подиже очи своје к небу, и рече: У руке твоје, Господе, предајем дух свој! И заспа сном привремене смрти седмог фебруара 946 године, а света душа његова оде к Богу на бесмртни живот.

А кад свану, слегоше се сви околни монаси и мирјани. И сабра се много народа. И плакавши много што је свет лишен оваквог светила, чесно га сахранише, како је и наредио, на месту у његовој келији, у којој се подвизавао. А после шест месеци, иноку неком Козми евнуху, који је из Пафлагоније[7] путовао у Италију, дође у виђењу Божје наређење да иде на место где почива преподобни Лука, и да живи крај његовог гроба. Козма дође, и живљаше ту. Он извади из земље кивот са нетрулежним моштима преподобног, положи га поврх гроба, дивно огради даскама и решеткама, и келију претвори у цркву[8]. И биваху чудеса од светих моштију његових. И потече миомирисно миро, и помазивани њиме исцељиваху се: хроми прохођаху, слепи прогледаху, губавци се очишћаваху, и ђаволи биваху изизгоњени - молитвама преподобног Луке, а силом Господа хашег Исуса Христа, коме слава са Оцем и светим Духом вавек, амин.

СТРАДАЊЕ
ХИЉАДУ И ТРИ СВЕТИХ МУЧЕНИКА

у Никомидији

У време нечестивог и свирепог тиранина цара Диоклецијана[9] настаде велико гоњење на Цркву Христову, и многи хришћани беху затварани по тамницама и убијани ради Христа. Тада пострадаше и слуге Христове епископ Теопемпт и бивши мађионичар Теона[10], и четири царска великаша: Васос, Јевсевије, Евтихије и Василид[11]. Надзору ове четворице беше поверено чување светог мученика Петра, александријског епископа[12]. Али ова четири великаша, са својим женама, примише свету веру. И пошто остадоше непоколебљиви у исповедању Христа, они душе своје положише за Господа. А после тога, домаћи њихови, све слуге: и робови и слободњаци, размислише, и једнодушно рекоше: Гле, господари наши, који су нам заповедали у овом свету, ради свете вере у Господа Христа презреше овај привремени и таштi живот и изабраше себи Царство небеско. И зато што презреше земаљска блага, сада уживају вечна блага. А зашто и ми не бисмо следовали својим господарима? Хајдмо пред цара Диоклецијана и рецимо му: И ми смо хришћани, и желимо да заједно с нашим господарима, који су нам господарили у овом животу, добијемо неувенљиви венац у будућем животу.

Пошто донеше овакву одлуку, и сви на њу свом душом пристадоше, пребројаше се и нађоше да их је са женама и децом хиљаду и три душе. И онда се дигоше и изиђоше пред нечастивог мучитеља Диоклецијана, и једногласно изјавише: И ми смо хришћани, и следујемо оцима и господарима нашим који за Христа своју крв пролише. Ђаволима се не повинујемо, идолима се слепим, глувим, немим и мртвим не клањамо!

А цар кад виде како их је много, смете си и разгневи се силно. Али, савладавши се, он покуша најпре да их придобије ласкама, и рече им: Зашто сте тако безумни, те добровољно бацате себе у погибао? Боље ће вам бити, послушајте мој очински и пријатељски савет: принесите жртве боговима, па ћете се спасти те лудости којом вас заразише Јевсевије и његови другови, који онако зло завршише. Послушате ли ме, и принесете жртве бесмртним боговима,

добићете од мене велике дарове и одликовања, и милост ће вас наша обилно обогатити.

На то свети одговорише мучитељу: Ми нити твоје дарове требамо, нити се твоје претње бојимо, него се старамо да жртву захвалности принесемо Богу живом и истинитом. А ти што намераваш да чиниш, чини брзо, јер нам ништа није драже од Христа.

Чувши овакве речи од светих мученика, Диоклецијан се побоја да они не изазову у народу неку нову побуну, јер виде како они веома смело бране своју веру у Христа. Стога даде миг својој војсци да, са оружјем на готовс, опколе ове хришћане, међу којима беше много мајки које су држале на рукама једногодишњу или двогодишњу или трогодишњу децу. А кад војска опколи хришћане, онда им цар рече: Хајде сада послушајте мој савет, и изјавите да пристајете принети жртве боговима и поклонити им се, да бисте се здрави и читави вратили кућама својим. Смилујте се на себе и на дечицу своју онолико колико ја показујем милости према вама, да не бисте због безумља свог изгинули и ви и деца ваша. Не послушате ли ме, онда вам ни ваш Христос ништа помоћи неће!

Свети му одговорише: Ми смо научени да се клањамо живоме на небесима Богу, и једнородном Сину његовом и Речи - Господу нашем Исусу Христу, кроз кога све постаде, и Светом Духу Његовом. Стога нас нећеш обманути никаквом својом тобожњом милошћу; нити нас наговорити својим ласкавим обећањима; нити нас уплашити својим претњама, да бисмо отпали од вере у Христа Господа нашег и поклонили се мртвим идолима које ти поштујеш. Јер нама ништа не може бити драже и пожељније од Христа Бога који живи кроза све векове.

На то се Диоклецијан разјари и даде знак војницима да их одмах све покољу, И војници, као дивље звери, навалише са свих страна на њих, и посекоше свете Христове мученике, не штедећи никога, па ни одојчад на материнским грудима. И од њих хиљаду и три не остаде нико жив.

Тако свети мученици Христови у православном вероисповедању завршише свој страдалачки подвиг 7 фебруара, 303 године, у престоници Витиније Никомидији[13], за царовања Диоклецијанова, док над нама царује Исус Христос, истинити Бог

Спаситељ наш, коме слава и хвала са Богом Оцем и са свесветим, благим и животворним Духом, кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПЕТРА

Подвизавао се у Монемвату. Упокојио се у миру.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
АПРИОНА (или ЕВПРИОНА, или СЕРАПИОНА)
епископа Кипарског

Био епископ на Кипру и у миру скончао.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА
ГЕОРГИЈА АЛИКИАНСКОГ
са острва Крита

Новомученик Христов Георгије рођен је 24 маја 1846. године на острву Криту, у области Кидонијској, у селу Аликиана, од благочестивих родитеља: свештеника Николе званог Диволиса, родом са острва Фолегандроса, и мајке Екатерине Бузианопулу, пореклом из једне благородне критске породице из познатога села Териса. У ово село беше дошао отац Георгијев као парохијски свештеник, те је ту и рођен овај блажени младић и васпитан по науци и заповестима Божјим. Научи се он у детињству и нешто мало писмености, тек толико да је могао да чита; и то мало писмености помогло му је касније врло много, као што ћемо видети даље. Занимајући се земљорадњом и сађењем винограда по цео дан, он је увече седео после вечере и читао Житија Светих а нарочито страдања светих Мученика, која је особито волео. Тако чињаше свако

вече до поноћи. Родитељи му говораху: "Чедо, треба да спаваш да се одмориш, јер ћеш сутра опет на посао." А блажени им одговараше: "Не могу да се одморим нити да спавам пријатно, ако се претходно не заситим читањем божанствених књига."

Негде крајем 1865. године, прочитавши житије некога од великих мученика, које га дубоко дарну у срце, он са дубоким уздахом и умиљењем рече: "Христе мој, удостој и мене да пролијем своју крв за Твоју љубав". Чувши то његов брат Јован, који беше слеп и свагда сеђаше уз њега и слушаше житија, укоравајући га рече му: "Шта ти то говориш, брате мој; зар не знаш да, ако би се испунило то што ти велиш, онда би требало да дође гоњење на Хришћане. Ти можда и неки други могли би да поднесете страдања и задобијете спасење, али колико би се њих одрекло Христа и пропало?" На такве речи блажени ништа не одговори, него дубоко уздахнувши поново рече: "Да, Христе мој, ако је Твоја воља удостој ме да пролијем своју крв за љубав Твоју, као што си Ти пролио Твоју крв из љубави према мени". На то му брат ништа више не рече, него чуваше тајно у себи те његове речи. А сада да видимо како се десило да се испуни та жеља његовог срца.

Као што је познато, године 1866. подиже се онај страшни устанак на Криту против Турака, у којем и Георгије помагаше носећи писма од једног устаничког вође другоме, или на неки други начин како већ могаше. У недељу 5 фебруара 1867. године, нађе се у селу Фурне у тој истој области, у којем селу бејаху сакупљени многи устаници. Ове устанике међутим, како причају, проказа неки хришћанин оближњем паши турском, те овај пославши велику војску опколи село и похвата многе устанике међу којима и блаженог Георгија. Похвативши их, Турци их одведоше у своје шаторе, и тамо узевши двојицу из села Фурне, немилосрдно их мучише да би признали из којег су села родом сви што су похватани. Дознавши оно што хтеде, паша задржи код себе све који беху из брдских крајева, а остале посла у град Ханију Мустафа-паши; Овај пак, будући умољаван од једног свог пријатеља хришћанина, по имену Јована Цапакиса или Јанакиса, напише одмах писмо ономе паши да ослободи све које је заробио. Паша међутим, предвиђајући да се може десити тако нешто, нареди стражару да задржи писмоношу и не пропусти га

док он не изврши своју крвожедну намеру. И ту ноћ између недеље и понедељника он посече све заробљене, то јест није их просто побио, него им је секао најпре уши, затим нос, језик, руке, ноге, скривене удове, па им копао очи и на крају отсецао им главу. На такав начин сви су ови заробљеници пострадали.

Када дође ред на блаженог Георгија, узе га један турски официр, из напред поменутог села Аликиана, по имену Мулаџибахрис, који Георгија познаваше од детињства, па му рече: "Ајде, море, Ђорђе, да учиниш једну ствар што ћу ти рећи те да спасеш свој живот, ако хоћеш, јер те познајем и жао ми је те да умреш". А он му рече: "Каква је то ствар, коју треба да учиним, Бахрис-ага?" - "Да постанеш Турчин", одговори му он. Тад се блажени насмеја па рече: "Не дај Боже да ја променим своју веру, па макар ми подарили не само живот, него и сав свет". Тада му понова рече Турчин: "Желим да ти учиним ово добро, јер кад сам био још мали, сећам се, кад је мој брат Ариф сломио ногу, твој отац га је излечио. Али, кад не прихваташ мој савет, ја те не могу спасти на други начин, и зато нека грех за твоју смрт падне на твој врат. Али ако не жалиш свој живот, сажали се бар на своје родитеље, или на сестру своју и на свог слепог брата, који ће остати без заштите и помоћи? Јер твој је отац остарио, и ако ти умреш таквом суровом смрћу, умреће и он од жалости".

Овај благословени Георгије одговори му на то са смелошћу: "Ако је тако добро то што желиш да ми учиниш задржи га за себе, а ја нећу постати Турчин, него сам се као хришћанин родио и као хришћанин ћу и да умрем. Знај још и ово, да би се боље уверио у моју непоколебљивост: ја сам већ дуго времена био жељан мучеништва, и тражио сам од Христа мога да ме удостоји да се науживам тога. И сада, нека је благословен што ме удостоји онога што сам желео! Зар да се покажем толико неразуман и да презрем дар? Не дај Боже да то икада учиним! И шта више, ако хоћеш да ти кажем сада и ово за добро твоје душе: ти треба да постанеш хришћанин, пошто си и рођен од мајке хришћанке и познајеш од ње добро нашу веру. А за моје родитеље и брата и сестру немој да се бринеш, јер напротив, ако умрем за љубав Христа мога, тада ћу тек имати слободу пред Њим и онда ћу их заштићивати и помагати

хиљаду пута више и боље". Чувши све то и много још другога Бахрис-ага постиђен и обезнађен остави га.

Тада узевши Светога на страну, рече му један хришћанин официр, по имену Хациеманоил Фугланакис: "Бре Ђорђе, учини то што ти вели Бахрис-ага те га тако обмани да спасеш свој живот, па кад одеш кући буди опет хришћанин; Бог ће ти то опростити, јер види да то чиниш из невоље". На то му рече Георгије: "Зар се не бојиш Бога, капетан Манојло, те ми говориш такве ђаволје речи? Знам да то говориш не злонамерно, Него из заблуде, али зар не знаш шта вели Еванђеље за такве случајеве? Чуј шта вели Христос: "Сваки који ме исповеди пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем мојим који је на небесима; а који ме се одрекне пред људима, одрећи ћу се и ја њега пред Оцем мојим који је на небесима" (Мт. 10, 32). Ако дакле учиним то што ми велиш, после треба опет да пролијем своју крв за љубав Христову да би спрао то одречење. Особито пак ако то учиним сада, Христос ће се за свагда разгневити на мене и одбациће ме као онога који презире Његову тако велику благодат, коју ми је дао, као што сам Му је тражио. Нека дакле нема никакву наду Бахрис-ага да ћу испунити његову жељу".

Затим га поново узеше турски војници и одведоше пред Бахриса, који га запита: "Ej, шта си оддучио?" А блажени Георгије му одговори са великом радошћу и великом смелошћу: "Оно што сам ти мало пре рекао то велим и сада; и то исто ћу говорити до последњег даха свога. Хришћанин сам рођен, хришћанин остајем, и као хришћанин желим да умрем. Не одричем се Христа мог, нећу да будем Турчин, нећу да напустим своју пресвету веру, да би поверовао у вашу најмрачнију и најтамнију сатанску заблуду".

Обезнађен потпуно Бахрис-ага предаде Светога џелатима, који га понудише да попије једну чашу рума, но он осмехнувши се рече им: "Хвала вам, не желим рума да пијем, јер имам да пређем велики пут па треба да имам неповређен и трезвен ум". Тада почеше да га злостављају на исти начин као и друге. Но док су за време његовог страдања други хришћани плакали и кукали, неко за својим животом, неко за женом и децом, овај благословени стајаше као отесани камен и не само што не викаше, него уопште не заплака нити уздахну; напротив он се радоваше као женик за време венчања,

и слављаше и благодараше Бога што га је удостојио тога сверадосног часа. Осмехујући се он благодараше и целатима говорећи им: "Много сам вам захвалан, јер сте ми приредили велику славу и радост са тим малим боловима, и молим вас да ме исечете на више делова од осталих, јер колико ме више мучите, толико ће Христос већма да ме прослави на небу". Пошто целати отсекоше руке, уши, нос, скривене удове тела, језик и ноге Мученикове, ископаше му и очи, и на крају отсекоше му чесну главу, те тако сконча блажено овај свети Мученик, као што је и желео, и узађе венценосац на небо да тамо прими свецело трофеје сјајне победе, исповедништва и непоколебљивог страдања, од Христа Бога и Подвигоположника. Његове чесне и свете мошти Агарјани узеше заједно са телом осталих побијених хришћана, о којима испричасмо раније, бацише на неко место скривено и непознато до данас. Ово мученикове страдање би 1867. године на острву Криту.

То је, браћо хришћани, мучеништво овог светог и новог великомученика Георгија Критског, и нека нико не сумња, јер је написано верно и тачно како су јасно казивали напред наведени очевидци и верни сведоци. Такве подвиге остварује вера у душама оних који се ње држе чврсто, и кроз савршену љубав сједињују се са Христом. Такви све жртвују, па и сам свој живот за исповедање љубљенога Христа, надајући се да ће задобити вечно блаженство, којега дај Боже да се удостоје сви хришћани. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ
ШЕСТ МУЧЕНИКА

Пореклом из Фригије, ови свети мученици пострадаше за Господа Христа сагорени у огњу.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ТЕОПЕМПТА и дружине његове[14]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ
МАСТРИДИЈЕ

Живела у Јерусалиму и строго се подвизавала. Неки млад човек загледа се у њу и почне јој досађивати. Да би спасла и себе и тога младог човека од греха, Мастрилија узме у једну котарицу мало наквашена боба и удаљи се у пустињу. У пустињи проведе 17 година, и за све то време по сили Божјој нити јој је нестало боба нити јој је хаљина оветшала. Упокојила се мирно око 580 године.

НАПОМЕНЕ:

1. Мелитопољ - град у Мизији, северозападној провинцији Мале Азије.
2. Лампсак - важан град Мизије, у северозападној области Мале Азије.
3. Ираклија - град у Тракији, области Византијске царевине, у североисточном делу Балканског Полуострва.
4. Еладом се у старини називао средњи део Грчке.
5. Теба или Тива - главни град Беотије (Виотије), средње области старе Грчке.
6. Атика - југоисточна област и полуострво Еладе, средње Грчке.
7. Пафлагонија - планинска област у северном делу Мале Азије.
8. На гробу преподобног Луке подигнут је, почев од 974 г., величанствени византијски осмоугаони храм са ванредно лепим мозаицима (из истог 10 века), који и данас постоји.

9. Диоклецијан владао од 284 до 305 год.
10. Спомен њихов празнује се 5. јануара.
11. Празнују се 20. јануара.
12. Св. Петар I, био архиепископ Александријски од 300-311. Празнује се 25. новембра.
13. Витинија - северозападна област Мале Азије; Никомидија - главни град Витиније, омиљено боравиште цара Диоклецијана.
14. Вероватно су ово они свети који се спомињу 5. и 20. јануара.

8. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ТЕОДОРА СТРАТИЛАТА
описано од његовог брзописца Уара[1]

Као што сунчана светлост весели очи гледалаца, тако и казивање о мученицима обасјава умове слушалаца; и као што је небо украшено звездама, тако је Црква Божја мученицима; и што је цвеће у пољу, то су мученици у Цркви. Празновање мученика је опроштај грехова; празновање мученика је лек болеснима, утеха ојађенима, и избављење онима што пате од нечистих духова; празновање мученика је живот и здравље мученикољупцима. Велики подвизи мученика су светли венци светаца, јер тела своја дадоше на ране и све лепоте овога света одбацише као ђубре, да се не би Христа одрекли. Због тога им Господ подари живот са бестелесним анђелима. Јер када се исконски непријатељ рода људског пашташе да их победи, он им постаде узрок да задобију рај: јер не престаде туткати љуте звери на оне побожне у вери. Он и у наше време, каже брзописац светитељев Уар, описатељ страдања његовог, потстаче против стада Христовог љутог звера Ликинија[2], коме благочестиви цар Константин даде своју сестру за жену. Јер овај Ликиније, добивши скиптар од нечестивог Максимијана, и у свему се угледајући на њега, одмах стаде дивљачки гонити истакнутије хришћане. И разасла у све градове и крајеве своја нечестива наређења, и поби безбројне храбре војнике. Он поби четрдесет мученика у Севастији[3], седамдесет изврсних војника и кнезова свога дворца, и триста људи из Македоније. А када он свепогани виде да огромно и незбројиво мноштво људи, презирући његова мрска наређења, иду у смрт за веру, он нареди да по војничким пуковима и по градовима траже и хватају најистакнутије и најугледније хришћане, и само њих приморавају на идолопоклонство. Јер се надао да ће страхом принудити све да га слушају.

У том ревносном трагању свуда за најистакнутијим хришћанима Ликиније, који је био у Никомидији, сазнаде да је Теодор стратилат, војвода римски и градоначелник града Ираклије[4] крај Црног Мора, хришћанин и да многе обраћа Христу. А свети Теодор беше родом из Евхаите[5], не много удаљене од града Ираклије. Храбар и јуначан, веома леп и диван, мудар и паметан, изврстан говорник, светог Теодора називаху вриоритор, што значи: извор красноречивости. Цареви га поставише за стратилата, тојест војводу, и дадоше му на управљање град Ираклију због његове храбрости, која постаде нарочито гласовита откако он уби дракона у Евхаити. Јер недалеко од града Евхаите беше једно пусто поље, и у њему велика провалија, и у њој огроман дракон, који кад је отуда излазио земља се под њим тресла. А кад би излазио, он је прождирао што сретне: човека или марвинче. Чувши за то, храбри војник Христов свети Теодор, који је тада био у пуку, пође сам, не говорећи никоме ништа о својој намери. Носио је своје уобичајено оружје: мач, и имао на грудима скупоцени крст. И говорио је у себи: Идем да силом Христовом избавим свој крај од тог огромног дракона. И кад стиже на оно поље, сиђе с коња и леже на траву да се одмори. Недалеко одатле је живела нека благочестива стара жена, која се звала Јевсевија. Наишавши, она угледа војника Христовог, Теодора стратилата, где спава. Приђе му с великим страхом, ухвати га за руку и пробуди, говорећи му: Устани, брате, и брзо се склони са овог места, јер ти не знаш за страхоту овог места, где је многе снашла љута смрт. Устај одмах, и иди својим путем! - А чесни мученик Христов, уставши, рече јој: Каква је то страхота и ужас на овом месту, мајко? - Слушкиња Божја Јевсевија одговори му: Синко, на овом месту има један огроман дракон, од кога нико не сме овуда да прође. Јер он сваки дан излази из легала свог, па нађе ли човека или марвинче, он убије и поједе. - А храбри војник Христов Теодор рече јој: Удаљи се, мајко, и стани далеко од овог места, и видећеш силу Христа мог. - Чесна старица се удаљи одатле, па се баци на земљу плачући и говорећи: Боже хришћански, помози му у овај час! - А свети мученик се прекрсти и, погледавши у небо, рече: Господе Исусе Христе, дивно име, Ти си засијао из Очева бића, не одбаци молитву моју Ти који ми помажеш у биткама и дајеш победу над противницима. Ти си и сада исти, Господе, Исусе Христе; пошљи ми

победу са свете висине своје, да бих победио непријатеља - дракона. Онда се окрете своме коњу и рече му као човеку: Знамо Божју силу у свима, у људима и стоци. Зато ми и ти помажи, - укрепио те Христос! - да бих победио противника. - А коњ, послушан речима свога господара, стајаше очекујући појаву дракона. Тада се мученик приближи провалији, и громко викну дракона: Теби говорим и наређујем именом Господа нашег Исуса Христа, који се добровољно распео за род људски, изиђи одатле и дођи к мени! - А дракон, чувши светитељев глас, крену. А кад крену, затресе се земља на оном месту. Свети Теодор се прекрсти и уседе на свога коња. Дракон се појави, а коњ му притрча, и стаде са све четири ноге бити и газити страшног дракона. Онда војник Христов Теодор мачем прободе дракона, и уби га. И рече: Благодарим Ти, Господе Исусе Христе, што си ме услишио у овај час и дао ми победу над драконом. Затим се путем својим мирно врати пуковима својим, радујући се и славећи Бога.

Када пуче глас о томе, сви житељи града Евхаите, као и из целе околине, слегоше се на оно поље. И угледавши дракона мртва, од светог Теодора убијена, чудише се, и сви викаху: Велики је Бог Теодоров! - И много народа, и мноштво војника вероваше у Христа. И пошто се крстише, постадоше сви једно Христово стадо, и прослављаху Оца и Сина и Светога Духа.

А свети Теодор, живећи у граду Ираклији, проповедаше Христа, истинитог Бога, и многи се од незнабожаца обраћаху, и постајаху хришћани. Сваког дана су долазили људи к светитељу ради крштења. И скоро сва Ираклија прими свету веру. Када за то чу нечестиви цар Ликиније, веома се снужди. И посла из Никомидије, где је тада боравио, у град Ираклију официре са војском да Теодора с чешћу доведу к њему. А кад стигоше у Ираклију, свети Теодор их чесно прими, приреди им велику гозбу, и даде им даре као царевим људима. И они позваше светитеља к Ликинију, говорећи: Хајде у Никомидију к цару који те воли. Он је слушао о твојој храбрости, лепоти и мудрости, па много жели да те види и обдари достојним даровима и одликовањима. А свети Теодор им одговори: Нека буде воља царева и ваша! Само провеселите се данас и сутра, па ћемо потом учинити што ваља учинити.

Када трећег дана официри предложише светом Теодору да крену на пут к цару, он не пође, него неке од царевих људи задржа код себе а друге одасла цару са својим писмом. У писму је писао цару да му је немогуће напуштати град у време када је у народу пометња: јер многи оставише отачке богове и клањају се Христу, и скоро цео град се окренуо од богова и слави Христа. Стога молим твоју царственост, писао је свети Теодор, потруди се и дођи овамо, само понеси са собом велике богове. И то са ова два разлога: прво, да смириш пометени народ, и друго, да утврдиш древну веру у богове приносећи им сам с нама жртве пред целим народом. Јер када народ буде видео нас где се клањамо великим боговима, сви ће се угледати на нас, и тако утврдити у отачкој вери.

Такво писмо свети Теодор написа цару Аикинију, еда би га потстакао да дође у Ираклију. Јер светитељ је желео да пострада у свом граду, да би га осветио својом, за Христа проливеном, крвљу, а и друге утврдио у светој вери својим јуначким мученичким подвигом.

Примивши стратилатово писмо цар га прочита, и веома се обрадова. И не часећи ни часа, он узе осам хиљада својих војника, кнезове и велможе, и угледне грађане никомидијске, и радостан крену за Ираклију, носећи са собом златне и сребрне идоле великих богова.

Те ноћи, кад се светитељ мољаше по своме обичају, имађаше овакво виђење: отвори се кров куће у којој је он био, и небеска светлост као велики огањ обасја га сишавши му на главу, и би му глас с неба који говораше: Не бој се, Теодоре, ја сам с тобом! - И после тог гласа заврши се виђење. И разумеде светитељ да је већ дошло време да страда за Христа. И радоваше се, веселећи се духом. Чувши пак да се цар приближава граду, уђе у унутрашњу молитвену одају своју, и помоли се с плачем, говорећи: Господе Боже свемоћни, Ти не остављаш оне који се уздају у милост Твоју него их штитиш, буди ми милостив, и заштити ме од вражије прелести, да не бих пао пред противницима мојим, и да се враг мој не би обрадовао због мене. Спаситељу мој, буди крај мене у овом подвигу, у коме желим да будем за свето име Твоје. Ти ме укрепи и утврди, и дај ми силе да мушки стојим за Тебе до крви, и да душу своју положим ради

љубави према Теби, као што си и Ти, љубећи нас, положио на крсту душу своју за нас.

Пошто се тако свети Теодор са сузама помоли Богу, он уми лице своје, обуче се у свечано одело, узјаха коња свог дарданског, са којим је некада убио дракона у Евхаити, па са војском својом и грађанима изађе у сусрет цару. Сусревши цара, он му се поклони, као што доликује, поздрављајући га чесно, и говорећи: Радује се, царе, божанствени и најмоћнији самодржче! А цар веома љубазно прими светог Теодора, загрли га, и рече: Радује се и ти, најдивнији младићу, храбри војниче, славни стратилате, светао као сунце, премудри чувару отачких закона, достојни диадеме! Јер теби доликује да после мене будеш цар. - И разговарајући љубазно и весело о многим стварима, они свечано уђоше у град уз свирку. И одмараху се тај дан у весељу.

А усред града, на истакнутом месту, беше направљен висок царски престо. Сутрадан, праћен Теодором стратилатом, дође цар у својој слави својој, седе на престо, и стаде хвалити град, и људе, и стратилата, говорећи: Заиста ово место заслужује да се назове божјим престолом; доликује да људи ово место зову другим небом; јер је и град велик, и многољудан, и људи побожни и верни боговима. Заиста се нигде тако не поштују велики богови као овде; и ниједно друго место није подесније и изврсније за служење великим боговима од овог. Због тога је онај дивни и свехрабри бог Ираклије[6] и заволео ово место, и по своме имену назвао овај град Ираклијом. Уистини је ово место достојно управе твоје, господине Теодоре; теби доликује да управљаш овако дивним градом и оволиким народом; јер си одан боговима, и сва љубав твоја упућена је њима: ти дан и ноћ само то и радиш, само се о томе бринеш како да угодиш древним боговима јелинским. Стога и сада покажи пред нама љубав своју коју имаш за њих, и принеси им жртве с поклоњењем, да и сав народ види твоје усрђе према боговима, и сазна како си присни поклоник великих богова, и мио цару.

Ово говораше цар ласкајући и опсењујући светог Теодора. А он одговори: Дуговечни царе, нека буде воља твоја! Само дај ми најпре да ове моје велике, златне и сребрне, богове јелинске, које си са собом донео, однесем мојој кући, и тамо им ноћас и сутра нанoћ

принесем жртве, и мирисе, и кадове, и поклоњење. А после тога, кад будеш наредио, ја ћу им јавно пред целим народом принети жртве. - Кад то чу цар, обрадова се веома, и одмах нареди да се златни и сребрни богови однесу у дом Теодора стратилата. А наноћ светитељ их све поизразбија у ситну парчад, и раздаде ништима.

После два дана посла цар светом Теодору наређење да своје обећање испуни на делу и тог дана пред целим народом принесе жртву боговима. Светитељ рече да ће обећање испунити, устаде и оде хитно к цару. Цар и овога пута изиђе усред града, седе на свој престо, и обрати се светитељу: Премудри Теодоре, изврсни војводо, поштован и од наших претходника - царева! Ево, дошао је дан жртве и празника, стога принеси жртву боговима јавно, да и остали људи виде твоје усрђе према боговима и науче се да буду ревноснији према њима и загрејанији за њих.

Када цар ово рече, капетан неки Максенције ступи пред цара и рече му: Тако ми великих богова, данас се царственост твоја превари односно овог поганог Теодора, јер ја јуче видех где један просјак весело носи у рукама златну главу богиње Артемиде[7], и упитах га где нађе ту главу. А он ми одговори, да му је дао Теодор стратилат. - Чувши то, цар сав уздрхта, и дуго ћуташе у недоумици. А светитељ рече цару: Тако ми силе Христа мог, истина је то, царе, што ти каза капетан Максенције. И ја добро учиних што полупах богове твоје. Јер када богови твоји не могоше себи помоћи док сам их ја разбијао, како онда могу теби пружити помоћ?

Чувши овакве речи од светог Теодора, Ликиније занеме, и просто беше нем и ван себе. Од велике муке он наслони главу на десну руку, и сатрвен говораше: Авај мени! авај мени! како сам исмејан! Шта да кажем, и шта да чиним, не знам. Ја, свемоћни цар, дођох овом пагубном човеку са толиким људима. И ето, исмејан сам од свих вражијих војски; нарочито што овај бедник полупа победоносне богове моје, и раздаде их ништима. - Затим се обрати светитељу: Теодоре, зар тиме узвраћаш боговима за дарове које си од њих добио? Зар сам се ја овоме надао, када сам ти указивао поштовање? Ради тога ли кренух из Никомидије и дођох к теби овде? О, зла и несвета главо! Ваистину си син лукавства! ваистину си најпоганије обиталиште неваљалства, јер си ме преваром довео овамо. Али, тако

ми силе великих богова мојих, нећу ти ово опростити, бестидниче! нити ће ти овај подухват бити на добро!

Светитељ му одговори: Безумни царе, што се јаростиш? Та сам види и схвати силу богова твојих! Јер да су били заиста богови, зашто онда не могоше помоћи себи? Зашто се не расрдише на мене када их ломљах, нити послаше огањ да ме сажеже? Али пошто су мртве и неделатне ствари, људске их руке ломише као злато и сребро. Ти се, царе, гневиш и узрујаваш, а ја се ругам безумљу твом. Ти се јаростиш и вичеш, а ја сам храбар и ни у шта не сматрам твоју јарост. Ти се жалостиш, а ја се радујем због пропасти твојих богова. Ти богоборствујеш, а ја благосиљам. Ти хулиш на истинитог Бога, а ја Га славим песмама. Ти се клањаш мртвим боговима, а ја се клањам Богу живом. Ти служиш поганом Серапису[8], а ја служим чистом и непоречном Господу мом Христу, кога носе чисти Серафими. Ти поштујеш мрског Аполона[9], а ја поштујем Бога који живи вавек. Ти си угаљ тракијски[10], а ја кнез римски. Ти си Ликиније - вејач, а ја Теодор - Божји дар[11]. Немој се, дакле царе, гневити, ни јаростити! Јер тако радећи, ти обелодањујеш своју унутрашњу муку. У томе си сличан магарцу и мазги.

Тада се цар Ликиније још већма разјари, и нареди да светитеља голог растегну на четири стране и жестоко бију сировим жилама воловским. И војници бијаху мученика немилосрдно, мењајући се по три и четири пута. И дадоше му 600 силних удараца по леђима и 500 по трбуху. И ругаше му се цар, говорећи: Теодоре, потрпи мало, док дође к теби Христос бог твој, и отме те из руку ових што те бију. А светитељ му одговори: Чини што чиниш, и не престај! јер ме ни невоља, ни туга, ни ране, ни мач, нити икакво мучење не може раздвојити од љубави Христове. - Ове речи поново бацише цара у страшну јарост, и он повика: Зар још Христа исповедаш? И нареди да га гвозденим шипкама бију по леђима немилосрдно. Затим гвозденим гребенима стругаше тело, и буктињама палише, и оштрим цреповима трљаше ране његове. А светитељ, мушки подносећи све то, ништа друго не говораше само: Слава Теби, Боже мој!

После свега тога нареди цар да светитеља баце у тамницу, окују му ноге у окове, и да му пет дана ништа не дају да једе. А петог дана да

спреме крст, изведу мученика, и распну. И као некада Христос Господ наш од Пилата, тако и свети Теодор од Ликинија би распет на крст, и клинци укуцани у руке и ноге његове. Усто немилосрдни мучитељи додадоше светитељу ране на ране: укуцаше му оштар и дуг клинац у груди, и бријачима му резаху тело; а неки младићи и дечаци дигоше тетиве своје, те му стрелама изрешеташе лице и из очију избише зенице. А ја, каже описивач његових страдања Уар, видећи тешке муке његове и слушајући унутрашње болне уздахе његове, бацих хартију на којој сам писао, и падох с плачем пред ногама његовим, говорећи: Благослови ме, господине, благослови! реци последњу реч мени, слузи твоме! - А господин мој, војник Христов Теодор, рече ми тихим гласом: Уаре, немој остављати посао свој, и немој престати да гледаш мучења моја, већ опиши сва моја страдања, и кончину, и дан моје кончине. Затим обраћајући се Господу, рече: Господе, Ти ми пре рече: Ја сам с тобом! а зашто си ме сада оставио? Види, Господе, дивље звери ме растргоше Тебе ради, избише ми зенице из очију, тело ми ранама издробише, лице унаказише, зубе поломише, само голе кости моје висе на крсту. Господе, сети се мене који Тебе ради висим на крсту, и за Тебе поднесох окове, огањ и клинце. А сада, прими дух мој, јер већ одлазим из овог живота.

Рекавши то, мученик умуче, и ништа више не рече, јер цело тело његово беше искидано. А Ликиније, мислећи да је мученик већ умро, остави га да виси на крсту. Но око првих петлова ноћу Анђео Господњи га скину са крста, и сатвори га потпуно читава и здрава, као што је био раније, и целивајући га рече му: Радуј се и крепи благодаћу Господа нашег Исуса Христа. Јер ево, с тобом је Господ Бог. Зашто рече да те је Он оставио? Довршидакле течење подвига свог, па ћеш доћи Господу да примиш венац бесмрћа који ти је спремљен.

Рекавши то мученику, Анђео постаде невидљив. А свети мученик Теодор, благодарећи Бога, поче певати: Узвишаваћу Те, Боже мој, Царе мој, и благосиљаћу име твоје кроза све векове! (Пс. 144, 1).

Сутрадан, док се још не беше расванило, погани Ликиније посла своја два капетана, Антиоха и Патрикија, рекавши им: Идите и донесите ми тело умрлога Теодора, да га метнем у оловни сандук и

бацим у дубину морску, да га безумни хришћани не би узели на неки начин. - Када се капетани приближише месту где беше крст, они угледаше крст, али распетог на њему мученика не видеше. Тада Антиох рече Патрикију: Истину говоре галилејци да је њихов Христос васкрсао из мртвих. Ето, како ми изгледа, Он васкрсе и слугу свог Теодора. - А када Патрикије приђе још ближе крсту, он угледа светог Теодора где седи на земљи и хвали Бога. И узвикну Патрикије громко, говорећи: Велики је Бог хришћански, и нема другог Бога осим Њега! И приступише оба капетана светитељу, и рекоше му: Молимо те, мучениче Христов, прими нас, јер смо и ми од овог часа хришћани. - И тог дана повероваше у Христа ова два капетана и још седамдесет војника с њима. А кад сазнаде за то, Ликиније посла свог намесника Сикста и триста војника с њим, да побију све који су поверовали у Христа. А кад они дођоше и видеше чудеса која свети Теодор чињаше силим Христовом, и сами повероваше у Господа нашег Исуса Христа.

И слеже се силан свет па то место, и викаху: Један је Бог - Бог хришћански! и нема другог Бога осим Њега! И још викаху: Ко је мучитељ Ликиније, да га камењем затрпамо? јер је нама Бог и цар - Христос, кога Теодор приповеда. - И настаде у народу велика буна и метеж, и готовост на проливање крви, јер неки војник Леандар, са исуканим мачем јурну на светог Теодора желећи да га удари. А царски намесник Сикст дохвати Леандра, истрже му мач из руку, и прободе га њиме. Други пак неки војник, Мирпос, јурну и уби намесника. А свети Теодор, умирујући народ, повика: Престаните, мили моји! Господ мој Исус Христос би распет, задржавајући Анђеле да не чине освету роду људском. - И једва свети Теодор многим молбама и саветима утиша буну и узрујаност у народу. Свети Теодор, праћен свом том масом људи и војника, пролажаше поред затвора. А сужњи громко довикиваху светитељу: Смилуј се на нас, слуго Бога вишњега! Светитељ их речју разреши уза и, отворивши тамничка врата, рече им: Људи, идите у миру и сећајте ме се! - И сав се град стече к њему. И сви, одбацујући идолопоклонство, прослављаху Христа, јединог Бога. И исцељиваху се болесници, и изгоњаху демони из људи, јер кога се светитељ само

руком коснуо, или ко се одеће светитељеве дотакао, одмах је тај добијао исцељење.

А неко из најоданије Ликинију чете видећи шта се збива, отрча и рече Ликинију: Цео град напусти богове, и под утицајем Теодоровог учења и мађија верује у Христа. Цар се разјари, и одмах посла целата да отсече главу светом Теодору. А кад народ угледа целата, опет настаде буна и метеж, и устајући против Ликинија, хтедоше убити целата. Светитељ их дуго одвраћаше од такве намере. Најзад рече: Браћо и оци, немојте војевати са Ликинијем, јер је он слуга оца свог ђавола. А мени ваља већ отићи ка Господу мом Исусу Христу.

Рекавши то, он се стаде молити Богу. И после дуге молитве он благослови братију и прекрсти се. Затим рече мени, каже описивач Уар: Чедо моје Уаре, постарај се да запишеш дан моје кончине. А тело моје сахрани у Евхаити на имању мојих предака. Ти пак када се будеш упокојавао, остави завештење да те сахране с моје леве стране. - И опет се мученик Христов помоли, и рекавши амин, преклони под мач своју чесну и свету главу. И тако пострада свети Тодор у суботу 8 фебруара у три часа поподне 319. године.

Пошто би посечен, сав народ указа велике почасти светитељу: са свећама и кадионицама узеше тело његово, и положише га на нарочитом месту. Потом оно би свечано пренесено у Евхаиту 8. јуна. И тамо се дешаваху велика и безбројна чудеса у славу Христа Бога, коме са Оцем и Светим Духом чест и поклоњење вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРОРОКА ЗАХАРИЈЕ СРПОВИДЦА

Једанаести од мањих порока. Израиљац, из племена Левијева. Рођен је у Галаду, име му значи: сећање Божје. Заједно са пророком Агејом побуђивао кнеза Зоровавеља, да обнови храм јерусалимски. Прорекао свечани улазак Христов у Јерусалим "на магарету, младету магаричину"; и Јудино издајство за тридесет сребрника: "и

измерише му цену, тридесет сребрника"; и бежање апостола од Христа у време његовог страдања: "удариће пастира, и овце ће се разбећи". Пророк Захарија назива се Срповидцем, зато што је у визији видео срп, што силази с неба да покоси неправеднике, нарочито лопове и хулитеље имена Божјег. Упокојио се последње године царовања Дарија Хистаспа, около 520 год. пре Христа, и сахрањен близу гроба пророка Агеја.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
САВЕ II,
архиепископа Српског

Син краља Стефана Првовенчаног а братанац светога Саве I. Родио се око 1200. године. Пре монашења звао се Предислав. Следујући примеру свог великог стрица Предислав се замонаши и ревносно преда подвигу. Подвизавао се у манастиру Хилендару, одакле је ишао у Свету Земљу да се поклони Гробу Христовом и да види сва места страдања Његовог. Из Хилендара буде најпре постављен за епископа хумског, а онда за архиепископа српског. Изабран је за архепископа српског после св. Арсенија 1266. г., под именом Сава II. Управљао црквом с великом преданошћу и љубављу, знајући, како вели његов биограф св. архиепископ Данило, "да ће свако одговарати за дани му талант, и зато се неослабљено бринуо за Богом даровану му паству стада Христовог". Упокојио се 1271. године у Пећи. Мошти му леже у манастиру Пећи.

СПОМЕН СВЕТИХ
ФИЛАДЕЛФА И ПОЛИКАРПА

Скончали у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
МАКАРИЈА, епископа града Пафа на Кипру

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
НИКИФОРА И СТЕФАНА

Тестером престругани, ови свети мученици пострадаше за Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ПЕРГЕТА

НАПОМЕНЕ:

1. У грчком тексту стоји име слуге св. Теодора: Авгар (Αυγαρος). Грчки текст овог страдања издан је у Analecta Bollandiana, t.2 (1883), стр. 359-367. Нешто крађу верзију издао је F. Halkin у Inedits Byzantins... (Subsidia Hagiographica, No 38), Bruxelles 1963, стр. 71-85.
2. Ликиније - римски цар у источној половини царевине, царовао од 308 до 323 год.
3. Спомен светих 40 Севастијских мученика празнује се 9. марта.
4. Ираклија или Хераклија - град у Понту, северном делу Мале Азије.

5. Евхаита - град на северу Мале Азије, недалеко од Ираклије, сада - Марсиван.
6. Ираклије = Херакл = Херкул - херој старих грчких предања, оличавао собом телесну снагу човека, и сматран од старих Грка као један од најомиљенијих богова.
7. Артемида или Дијана, по веровању старих Грка, била је богиња месеца и лова.
8. Серапис - египатски бог душа умрлих, који је призиван као спасилац од болести и смрти. Касније обожавање Сераписа прећи у Грчку и Рим, где беше веома распрострањено.
9. Аполон - грчкоримски бог сунца и просвете.
10. Надимак Ликинијев, који алудира на његово ниско порекло из Тракије.
11. Ликиније на латинском значи вејач, а Теодор на грчком значи Божји дар.

9. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА НИКИФОРА

У Антиохији живљаху два присна пријатеља, Саприкије и Никифор. Они имађаху тако велику љубав један за другога, да многи мишљаху да су рођена браћа. Саприкије беше свештеник, а Никифор обичан прост грађанин. Пошто дуго времена чесно живеше у тако великом пријатељству, позавиде им на томе мрзитељ добра враг, и посеја међу њима кукољ такве мржње, да се потом нису хтели срести ни на путу. Насупрот њиховој пређашњој љубави и пријатељству, међу њима, по дејству ђавола, букну страшна мржња и непријатељство. И пошто им прође доста дана у таквом непријатељству и мржњи, Никифор први дође к себи, и увиде да је та мржња од ђавола. И замоли неке пријатеље и суседе, да отиду код свештеника Саприкија, и умоле га да му опрости пошто се каје, и да Господа ради успостави своју ранију љубав према њему. Али свештеник не хте да му опрости. Но Никифор поново посла к њему друге пријатеље са истом молбом, али их свештеник не хте ни да саслуша. И по трећи пут Никифор посла молиоце, али их Саприкије све одби и не послуша их, нити се склони на милост да опрости брату који га је смирено молио за опроштај. Осуровивши срце своје, Саприкије остаде неумољив, и заборави на речи Господа нашег Исуса Христа који је рекао: Опраштајте, и опростиће вам се (*Лк.* 6, 37). И опет: Ако дакле принесеш дар свој к олтару, и онде се опоменеш да брат твој има нешто на те, остави онде дар свој пред олтаром, и иди најпре те се помири с братом својим (Мт. 5, 23-24). И

опет: Ако ли не опраштате људима прехе њихове, ни отац ваш неће опростити вама грехе ваше (Мт. 6, 15).

Кад Никифор виде да свештеник Саприкије не прима посреднике који су га молили за њега, пође сам к њему, и паде пред ноге његове, говорећи: Опрости ми, оче, Господа ради опрости! - А Саприкије, немилосрдан и немајући ни љубави ни страха Господња, не хтеде ни да га погледа. Ма да је, као хришћанин и свештеник, био дужан да опрости брату и пре но што га је молио. И оде од њега Никифор посрамљен и одбијен, не добивши опроштај.

У то време, за царовања Валеријанова и Галијенова[1], изненада наста у Антиохији велико гоњење на хришћане. И би Саприкије ухваћен као хришћанин, и изведен пред судију. И упита га судија: Како ти је име? Он одговори: Саприкије ми је име. Судија га упита: Каквог си порекла? Саприкије одговори: Хришћанин сам. Судија упита: Јеси ли клирик? Саприкије одговори: Свештеник сам. Судија рече: Валеријан и Галијен, цареви наши, господари ове земље и свих покрајина римских, наредише да хришћани принесу жртве боговима бесмртним. Ко пак одбије да се покори царском наређењу, нека зна да ће после разноврсних мука бити осуђен на најстрашнију смрт. Саприкије, стојећи пред судијом, одговори: О судијо! ми хришћани имамо Христа Бога за цара, јер је он једини истинити Бог, и Творац неба и земље и мора, и свега што је у њима. А богови идолопоклоника су демони. Нека их нестане са лица целе земље, јер никоме не могу помоћи, пошто су дела руку људских.

Разгневљен, судија нареди да Саприкија вежу за точак, и муче без милости. Мучен, Саприкије рече судији: Власт имаш над телом мојим, али немаш власти над душом мојом, него Господ мој Исус Христос, који ју је створио, има власт над њом. - Дуго мучен, Саприкије јуначки поднесе све муке. И видевши да је непоколебљив, мрски судија изрече овакву смртну пресуду: Наређујемо да свештеник Саприкије буде посечен мачем, зато што је презрео царску наредбу и одбио да принесе жртву бесмртним боговима, и није отступио од хришћанске наде.

Када је Саприкије био вођен на губилиште, и хитао к небеском венцу, чу за то блажени Никифор, па потрча и сустиже га, и паде пред њим молећи га и говорећи: Молим те, мучениче Христов,

опрости ми што ти згреших! - А он му не одговори, јер срце његово беше обузето демонском злоћом. Мало после свети Никифор опет изађе на пут пред њега, и припадајући к ногама његовим мољаше га: Мученице Христов, опрости ми што ти као човек сагреших, јер ето теби се даје с неба венац од Христа, што Га се ниси одрекао, него си пред многим сведоцима исповедио свето име Његово! - А Саприкије, ослепљен мржњом и немилосрдна срца, остаде неумољив, и не хте да му опрости. Нити рече реч брату који га је молио, тако да се и сами мучитељи чуђаху Саприкијевој немилосрдности, и говораху Никифору: Никада не видесмо тако луда човека, као што си ти. Ето, овај иде на смрт, а ти тако усрдно молиш од њега опроштај! Зар ти он после смрти може чиме нашкодити? Какву потребу имаш да се мириш са оним који ће кроз неколико тренутака умрети? - Одговори им свети Никифор: Ви не знате шта иштем од исповедника Христова, а Бог зна. - И кад дођоше на место, где је Саприкије имао бити посечен, опет му се свети Никифор обрати: Молим те, мученице Христов, опрости ми, ако ти што као човек сагреших. Писано је: Иштите, и даће вам се (Мт. 7, 7). Ево, ја иштем, дај ми дакле опроштај!

Иако је Никифор говорио ово, и слично томе, сурови Саприкије се не хте ни обазрети на толике молбе, нити се сети реченога: Љуби Господа Бога свим срцем својим, и ближњега свог као себе самог (Мт. 22, 37.39), него запуши уши срца и тела свог, као глува гуја не чујући глас бајача. Пошто Саприкије не указа потребну пажњу реченоме у Еванђељу: Опраштајте, и опростиће вам се! и: Каквом мером мерите, онаквом ће вам се мерити, - праведни Судија, Бог, праведним судом својим одузе од Саприкија благодат Своју, и он тог часа отпаде од Бога, и лиши себе припремљеног му венца. Јер када му џелати рекоше: Клекни, да ти главу отсечемо! он им одговори: Зашто хоћете да ми главу отсечете? Они му рекоше: Зато што ниси хтео да принесеш жртву боговима, него си презрео царску наредбу због неког човека, звани Христос. Чувши то, бедни Саприкије им одговори: Немојте ме убијати! Поступићу по наређењу царева; поклонићу се боговима, и принећу жртву. - Тако га ослепи мржња, и лиши благодати Божје! И то њега, који се у толиким мукама не

одрече Христа Господа! И кад је већ био дошао до краја, и имао да прими венац славе, он се одрече вечнога живота и постаде отпадник.

Чувши кукавне Саприкијеве речи, свети Никифор га са сузама преклињаше, говорећи: О брате возљубљени, не чини то, не чини! не одричи се Господа нашег Исуса Христа! не губи венца небеског, који си исплео себи подношењем многих мука! Ево, пред вратима стоји Господ Христос; Он ће ти се одмах јавити, и даће ти вечни живот као награду за тренутну смрт ову, коју би Њега ради примио на овом месту. - Али Саприкије не хтеде ни да се осврне на ово, него срљаше у вечну погибао, погубљујући бесконачни живот, који је имао добити једним ударцем мача по врату.

Када свети Никифор виде да Саприкије потпуно отпаде од свете вере, и одрече се Христа, истинитог Бога, стаде громко викати ка џелатима: Ја сам хришћанин! и верујем у Господа нашег Исуса Христа, кога се Саприкије одрече! Зато посеците мене место Саприкија!

Али џелати не смејаху да га убију без судијиног наређења. И сви се веома чуђаху што се добровољно предаје на смрт, и сасвим слободно виче: Хришћанин сам, и нећу да принесем жртву боговима вашим! - УТО један од џелата отрча к судији, извести га да је Саприкије обећао принети жртву боговима. А има неко други тамо, говораше џелат судији, који хоће да умре за некаквог Христа, и громко виче: Хришћанин сам! боговима вашим нећу да принесем жртву! царским наредбама се не покоравам! - Чувши то, судија нареди да Саприкија пусте на слободу, а тог другог хришћанина да мачем посеку.

И би место Саприкија светом Никифору отсечена глава за Христа 9. фебруара 260. године. И оде радујући се ка Христу Господу, да из његове деснице прими венац победе, и да Му предстане са ликом светих Мученика, који славе Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме част и поклоњење, слава и моћ вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

МАРКЕЛА, епископа Сицилијског, ПАНКРАТИЈА, епископа Тавроменијског, и ФИЛАГРИЈА, епископа Кипарског

Ови светитељи постадоше ученици светог апостола Петра. Свети Маркел беше отац светог Панкратија. Они живљаху у Антиохији када Господ Исус хођаше као човек међу људима на земљи. Чувши за чудеса Христова, свети Маркел узе свога сина Панкратија и оде са њим из Антиохије у Јерусалим да виде Господа. Од тада Панкратије постаде познат апостолу Петру. По вазнесењу Господњем Панкратије беше пратилац апостола Петра. И би од апостола Петра хиротонисан за епископа у граду Тавроменији на Сицилији. А отац његов Маркел би хиротонисан за епископа сицилијског. Пошто многе незнабошце обрати ка Господу, свети Маркел сконча у миру. Свети Панкратије празнује се 9. јула, где је и његово опширно житије. Свети пак Филагрије беше такође ученик апостола Петра. Би рукоположен за епископа у Куриј у на Кипру где проповедаше Еванђеље и многе незнабошце обрати ка Христу. Многа је искушења и невоље поднео за истиниту веру Христову, и скончао мученички.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
АЛЕКСАНАРА И АМОНА
и осталих 20 мученика Кипарских

Ови свети мученици пострадаше у Солеји на Кипру.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ПЕТРА ДАМАСКИНА

За овога светитеља једни мисле, да је живео у VIII веку, а други у XII. Ова различитост у мишљењима долази свакако отуда, што су била

два Петра Дамаскина. Први је живео у VIII веку и био епископ у Дамаску. Пострадао је мученички. Овај пак о коме је реч живео је у XII веку и био је велики подвижник.

Несебичан до крајности, он није имао ни једне своје књиге, Него је позајмљивао и читао. А читао је неумарно сабирајући мудрост као пчела мед. Био је рукоположен за свештеника, но како је говорио против мухамеданизма и манихејске јереси, Арапи му одсеку језик и пошљу дубоко у Арабију на заточење. Но Бог му је дао силу говора, те је и у заточењу проповедао Еванђеље, и многе обратио у веру Христову. Саставио је и оставио потомству једну драгоцену књигу о духовном животу која се налази у "Добротољубљу"[2]. Скончао као исповедник и мученик мачем посечен, и преселио се у царство Христово.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПАНКРАТИЈА
јеромонаха Печерског[3]

Помазивањем јелејем исцељивао болеснике. Мирно се упокојио у 14. веку.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
РОМАНА

Блажени Роман родио се у граду Росу[4], близу Антиохије. Кад постаде пунолетан, он се затвори у малој келији у околини Антиохије. У својој келији никад није ложио огањ ни палио свећу. Храна му беше хлеб и со, пиће - вода; и то у врло малим количинама, тек да одржи живот. Носио је само власеницу, а испод ње тешке ланце. Ради таквих подвига преподобни Роман се удостоји од Бога дара чудотворства: благодаћу Божијом исцељивао је разне болести. Многе заблуделе извео је на пут спасења који води у царство Божје. Доживео је дубоку старост, и мирно отишао ка

Господу[5]. Чудотворац за живота и по смрти. Помаже неплодним женама, кад му се моле.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ
НИКИФОРА И ГЕНАДИЈА
Важеозерских

Ученик преподобног Александра Свирског[6]. Генадије, син богатих родитеља, раздао све своје имање сиромасима, и отишао к преподобном Александру који се у то време подвизавао сам, и постао његов ученик и постриженик. Након неколико година Генадије се повуче у усамљеније место на Важеозеру, начини себи келију, и провођаше усамљенички подвижнички живот. Ту он остаде до саме своје кончине, 8 јануара 1516. године.

Преподобни Никифор дође у веригама к преподобном Александру, када овај већ беше основао манастир на реци Свири. Преподобни Александар га с љубављу прими у братство. После седмогодишњег подвизавања у Свирској обитељи, преподобии Никифор отпутова у Кијев да се поклони тамошњим светињама. При повратку отуда он се настани на месту подвига преподобног Генадија, на Важеозеру. Ту он устроји Задне-Никифоровску пустињу, у којој се и престави 9. фебруара 1556. год.

НАПОМЕНЕ:

1. Валеријан царовао од 253 до 259 године, син његов Галијен - од 259 до 268 године. Још за живота свог Валеријан прогласи сина свог својим сацарем.
2. Добротољубље, грчки: Филокалија (Φιλοκαλια) је збирка изабраних подвижничких и богословских текстова Светих

Отаца о духовном животу (у 5. томова). Текстове су сакупљали и одабирали свети Подвижници (Пајсије Величковски, Никодим Светогорац и др.), а такође и преводили на друге језике (словенски, руски).

3. Спомиње се још и 28. августа.
4. Рос - град у Сирији, недалеко од Антиохије.
5. Преподобни Роман подвизавао се у петом веку.
6. Преподобни Александар Свирски празнује се 30 августа.

10. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ХАРАЛАМПИЈА
и с њим пострадалих

Царујући Господ наш Исус Христос привођаше крају служење демонима и уништаваше идолопоклонство у време нечестивог цара римског Септимија Севера[1]. Тада беше епископ у граду Магнезији[2] свети Хараламније. Он учаше људе речи Божјој, упућујући их на пут спасења. И говораше: Цар мој Исус Христос посла Духом Светим пророке и апостоле, да се њиховом светом проповеђу сви људи уразуме, и чврсто пођу путем правде. Цар ваш Север измисли људа мучења, да људи бездушним идолима приносе жртве, и да се душе предају на смрт! А цар мој Исус Христос посла нам преко пророка и апостола речи небеског живота. Помоћу ових речи се враг прогони, змија сатире, неверје се у веру претвара, демонска опсена развејава, и страшно пропада сва сила вражја. Зато треба веровати речима које казују пут вечног живота, а не држати се дела која доносе погибао.

Због таквих речи свети епископ би ухваћен од неверника, и изведен на суд и истјазање пред обласног управитеља Лукијана и војводу

Лукија. Он и пред њима понови то исто. На то му управитељ рече: Од сувишка срца твог уста твоја говоре непаметне речи, не расудивши ни шта је добро ни шта је зло. Али немој мислити, добри старче, да за те речи нећеш бити мучен. Боље је, послушај савет наш, што и приличи твојој старости и, расудивши паметно, реши се да принесеш жртве боговима, да те не бисмо подвргли мукама за какве знао ниси. - Свети Хараламиије одговори: Ја који сам остарео, и временски живот се мој већ приближава крају, не желим да презрем невидљива блага која су близу.

Разгневише се судије и стадоше му спремати љуте муке, и рекоше му: Принеси жртву боговима, о зла главо! Свети Хараламиије одговори: Дечице, нећу принети жртву демонима! А знајте да демони које поштујете дрхћу од крсног знака и трепте. На то судије наредише да скину с њега свештене одежде. И пошто свукоше ангелоликог мужа, стадоше га мучити. А мучише га на овај начин: Обешеног, две слуге стругаше га гвозденим гребенима, док му сву кожу од темена до табана не одераше. Сав у ранама, светитељ рече својим мучитељима: Хвала вам, браћо, што остругавши моје старо тело ви обновисте дух мој за нови, вечни живот, у који жели да се обуче.

Када светитељ то рече, ужас спопаде обадве слуге који га мучаху, и они рекоше судијама: Срамота коју наносите овоме човеку претвара се њему у част, и муке - у радост. Да није ово сам Христос, који је узео на себе обличје старца и дошао у Азију да истреби њене житеље? Тело је његово тврђе од гвожђа, јер док смо гвозденим гребенима стругали тело његово, гребени су се повијали а тело му је остајало неповређено.

Када слуге ово говораху, обласни управитељ зашкргута зубима и викну на њих: О зле слуге! како сте лени да извршите наређење! Ви не радите оно што вам је наређено, него речима браните осуђенога на мучење! - И пошто слуге потпуно изнемогоше, стадоше исповедати и прослављати силу Христову која је крепила мученика. И обојица бише посечени за име Христово. Имена су њихова: Порфирије и Ваптос. Исто тако и три жене, које су посматрале мученикове страдање, вероваше у Христа, и прослављаху пресвето и свемоћно име Његово. И оне бише одмах посечене.

Тада се војвода Лукије диже са свога места, узе сам у руке оруђа за мучења, и стаде мучити светог Харалампија, снажно стружући тело његово. И одмах му се обе руке до лаката откинуше, као мачем отсечене, и прилепивши се уз тело мученикoво висаху. А војвода без руку, павши на земљу, викаше: Овај човек је чаробњак! помози ми, о управитељу! Управитељ притрча и, видевши војводине руке где висе уз мученикoво тело, пљуну у лице мученику, и тог тренутка се глава управитељева окрену назад, и лице му би с леђа.

А магнезијанци, спопаднути силним страхом, молише светитеља говорећи: Заустави гнев, и Божју одмазду уклони, јер је теби заповеђено да не враћаш зло за зло. Свети Харалампије им одговори: Тако жив био Господ Бог, нема злоће у срцу мом, ни обмане на језику мом. Знајте да Христос Бог казни ове главне безаконике. Он ће нама дати живот вечни, а нечестиве ће погубити. - Тада сви завапише к Богу, говорећи: Господе, не погуби нас који Ти сагрешисмо! Опрости нам, о Боже! Ти си сада, Господе, казнио кнезове наше, да би нас привео к светлости и начинио нас достојнима вечног живота. - И верова у Христа велико мноштво људи.

А војвода Лукије рече светитељу: Човече Божји, анђеле Господњи, смилуј се на мене силно ојађеног! Ето руке моје тешко ти падају, висећи уз тело твоје. Врати их дакле на њихово место, како би се ти терета ослободио а ја болова избавио. Учиниш ли то, и ја ћу веровати у Бога твог. - Светитељ упути молбе Богу, говорећи: Варух, Мануил, маран ата, равуни, тојест: Благословени Боже који си с нама, Господе наш који си дошао у телу, Учитељу мој, погледај на смирење окованих, и разреши од окова казне ове судије, и исцели мене сведока твог свега изранављеног! - И гле, чу се из облака глас који говораше: Харалампије, светило земље које и небо обасјава, саслужитељу Анђела, сажитељу Пророка, друже Апостола, саратниче Мученика, достојни разговора са мном, услиших молитве твоје и примих речи уста твојих, нека реч твоја буде исцељење болеснима! - И тог тренутка се исцелише војвода Лукије и управитељ Лукијан. И припаде Лукије к ногама мученикoвим, просећи свето крштење, које и доби. А управитељ обустави гоњење хришћана док извести цара.

У то време многи долажаху к светитељу, крштаваху се исповедајући грехе своје, и добијаху исцељење болесници од разноврсних болести. А обласни управитељ Лукијан отпутова код цара Севера, који се тада налазио у Антиохији Писидијској[3], и обавести га о свему што се збило у Магнезији. И говораше цару: Међу нама се јавио човек из друштва галилејског, који све одвраћа од богова, и даје болесницима здравље. Он и војводу Лукија исцели, и овај поверова у Христа. И сва Магнезија прими његову веру. А ја оздравивши, дођох овамо да о томе обавестим царственост твоју. - Чувши то, Север се испуни гнева, и повика: О вечни богови, од нечестивих људи осрамоћени! Зашто на земљи узе маха овакво брбљање лажљиваца?

И одмах посла триста најбездушнијих и најсвирепијих војника да ухвате светог Харалампија и подвргну љутим мукама, па онда довуку из Магнезије у Антиохију. Војници отидоше, ухватише мученика Христова, укуцаше му по целом телу оштре гвоздене клинце, па му браду, која беше дугачка, уплетоше у конопац око врата, и тако га путем вуцијаху ка цару. И кад измакоше од Магнезије око два километра, један коњ који је ишао с десна, обрати се војницима, и људским гласом јасно им рече: О, ви триста војника! троструко погане слуге ђаволске! Зар не видите са овим човеком Христа Бога и Светога Духа? Зашто ово са њем радите? О, тврди срцем, одвежите онога кога не можете везати, да бисте се сами ослободили окова!

Ове људске речи, изговорене од коња, силно уплашише војнике. Али, извршујући царско наређење, они вуцијаху мученика до Антиохије. А ђаво, претворивши се у старог човека, изиђе пред цара Севера, говорећи: Авај мени, о царе! ја сам цар скитски. У моју царевину дође неки човек, по имену Харалампије, велики мађионичар, па сву моју војску отуђи од мене, и сав народ прилепи се уз њега. А ја, остављен од свију, дођох да ти то кажем, да се и с тобом не деси нешто слично. - Док је ђаво тако говорио цару, војници стигоше пред цара вукући свегог Харалампија. Када га цар угледа, одмах му зари у груди три дугачака остна, и нареди да се донесу дрва, наложи ватра, и на њој мученик полако пече, да не би брзо умро већ да би се што дуже мучио. И пошто светитеља дуго на ватри пекоше, жена нека која је тамо стајала, желећи да угоди цару,

узе жеравицу, и изручи светом мученику на главу, лице и браду, говорећи: Умри, старче, умри! Јер је боље да ти умреш, него да нас својим обманама саблажњаваш.

А ова жена беше наложница царева. Њој рече сестра њена: Зар се не бојиш Бога, несрећнице? Чинећи цару по вољи, ти Бога гневиш. Неће ти помоћи Север, када се Христос разгневи на тебе. И обраћајући се мученику, рече: Човече Божји! чесна је старост твоја, и с тобом је Бог, у кога и ја хоћу да верујем и да се од грехова мојих избавим.

Затим се ватра угаси, и слуге изнемогоше, а светитељ беше неповређен од ватре и здрав. Онда цар нареди: Престаните да мучите тог човека и доведите га к мени. - И кад му приведоше мученика, цар рече: Човече, јутрос рано, разговарајући са скитским царем, ја се разљутих на тебе, и предадох те на мучење. Но сада, пошто си поднео мучење, бићеш у части код нас. Одговарај ми што те будем питао. Колико година имаш? Свети Харалампије одговори: Много година проведох у овом таштем животу, јер поживех сто и тринаест година. Цар Север упита: Када си толико година живео, како онда ниси до сада стекао такав разум који би те одвео познању бесмртних богова? Мученик одговори: Живећи много година, царе, и стекавши велики разум, ја познах Христа, јединог истинитог Бога, и веровах у Њега. Цар га упита: Јеси ли се женио или не? Светитељ одговори: Заручих небеску девицу, тојест царство Христа мог; а на земљи жену не познах. Цар упита: Умеш ли васкрсавати мртве? Светитељ одговори: Такво дело није у људској власти већ у Христовој. - И нареди цар те доведоше човека одавно бесомучна, јер га тридесет и пет година мучаше ђаво, гонећи га по пустињама и горама, бацајући га у провалије, и блата, и урвине, еда би га погубио. Чим овај човек би приведен ближе, ђаво одмах осети мирис светитељев, и повика: Молим те, слуго Божји, не мучи ме пре времена, него нареди речју, и изиђи ћу. Ако пак желиш, ја ћу ти рећи како уђох у овог човека. И нареди светитељ ђаволу да каже. И он стаде казивати: Овај човек, желећи да покраде ближњег свог, рече у уму свом: ако прво не убијем наследника, не могу узети његово наследство. И пошто уби ближњега, он иђаше да покраде благо његово. А ја, нашавши га у таквом расположењу, уђох у њега, и већ

тридесет и пет година обитавам у њему. - Тада светитељ Харалампије рече ђаволу: Изиђи из овог човека, и никако га немој повредити! И одмах изађе ђаво, и човек постаде здрав. Цар на то рече: Заиста је велик хришћански Бог!

А после три дана умре неки младић. Цар нареди да донесу мртваца преда њ, па рече светом Харалампију: Помоли се своме Богу, да васкрсне овог мртваца. - Помоливши се, светитељ васкрсне мртваца. И многи од народа вероваше у Христа, видевши таква чудеса. А и сам цар веома се дивљаше.

Беше у цара неки епарх, по имену Крисп. Он предложи цару ово: Очисти са земље овог човека, јер је мађионичар и чарањем чини чудеса. Цар поверова речима Крисповим и, променивши своје добро расположење, рече мученику: Харалампије, принеси жртву боговима, да би избегао џелатове руке. Светитељ одговори: Много су ми корисне муке. Јер уколико се тело моје дроби од рана, утолико се дух мој радује у мени.

Нашути се на то цар, и нареди да камењем бију светитеља по устима. И они што га бијаху, говораху му: Покори се цару, да не погинеш узалуд! Цар нареди слугама: Узмите буктиње, па му браду запалите и лице опалите! И када слуге принесоше буктиње до светитељеве браде, огроман пламен сукну из браде, захвати присутне, и опали око седамдесет незнабожаца.

Сав бесан од јарости, цар Север рече: Добро ми говораше цар скитски да је Харалампије чаробњак, и жели исто тако да и од мене отпади моје војнике. - Онда се обрати својим доглавницама са питањем: Не знате ли ми рећи, ко је тај Христос у кога Харалампије верује? Епарх Крипс одговори: Христос је син Маријин, рођен од прељубе. А неки Аристарх рече Криспу: Не булазни, јер откуда си дознао ту тајну? Откуда знаш ко је била Марија а ко Христос? Крисп љутито викну: Ђаволе, зар си мудрији од мене? Аристарх одговори: Боље схватам од тебе. Цар Север рече Аристарху: О, зла главо! противу мене ли говориш? Аристарх одговори: Нипошто, господине царе! Не говорим ни противу тебе, ни противу кога другог, већ за Христа говорим. А цар се запали јарошћу, узе тетиву, затеже је и пусти стрелу увис, говорећи: Дођи овамо, Христе, ако на висинама живиш! сиђи доле, и разапни на земље шаторе своје! Ево,

ја спремам рат против тебе, имам довољно силе да иступим против тебе! Сиђи овамо, и стани близу мене! Ако не, срушићу небо, угасићу сунце, и рукама ћу те ухватити.

Док је цар дрско и бестидно говорио овакве хуле на Христа Бога, затресе се земља, и велики страх спопаде све. Јер се разгневи Бог на небу, те земља затрепти као лист, и настаде севање муња и ломљава громова, тако да смртни људи обамреше од страха. А цар и епарх Крисп, ковани неким невидљивим оковима, бише подигнути од земље у ваздух, и висијаху. И завапи цар к мученику: Господине Харалампије, ово је због грехова мојих; праведно сам кажњен. Но ти, реци реч Богу твом, да ме избави од ове муке, и ја ћу име Бога твога и твоје исписати по целом граду, јер велика страхота Христа твог удари на ме.

Уто дође тамо царева кћи Галина, и рече оцу свом: Оче мој, нико се не може противити Богу, јер је Он нада хришћана, истребитељ безбожника. Веруј у Бога, и избавиће те, и од невидљивих окова, којима те окова, разрешиће те. Јер је тебе оковао вечни и неприкосновени Бог. - И блажена Галина, павши пред мучеником, рече: Молим ти се, слуго Божји, помоли се Христу Богу, и разреши оца мог од невидљивих окова. - И кад се светитељ помоли, престаде страшна претња Божја. И цар са епархом стаде на земљу, и рече: Господару неба и Творче земље, помилуј ме! Ти који живиш на небу, погледај милостиво на земљу!

И оде цар са епархом и свима доглавницима у свој дворац, и три дана не изађе из њега, размишљајући о страху Божјем и о грозној претњи. У то време царева кћи имађаше виђење, које каза светом Харалампију, говорећи: Видех себе где стојим крај велике воде. И гле, изненада утледах велику ограђену башту: у њој сваковрсно мирисаво дрвеће, у средини пак диван виноград, и у винограду врло висок кедар, крај кедровог корена извор. Ту башту чуваше страшан стражар, и не допушташе никоме да уђе тамо. А видех у близини где стоје мој отац и епарх Крисп. Стражар пружи према њима свој пламени штап, одгонећи их одатле. А ја са великим страхом стојах, и молих стражара да ми допусти да останем тамо. Он ми на то рече: Хајде овамо, и ја ћу те на својим раменима с почашћу унети. И када бих унутра крај извора под кедром, чух глас који говораше: Ово је

место дато теби, и онима који су слични теби. Такво виђење имах, и молим те, објасни ми шта оно значи. Свети Харалампије јој рече: Значење твога виђења је ово: Велика вода је дар Духа Светога; ограђена башта, то је рај; виноград је насеље праведника; мирисаво дрвеће, - то су хорови светих Анђела; високи кедар - слава Крста; извор из кедрова корена означава живот вечни, који је светим Крстом дарован роду људском; стражар тога места који те је на раменима унео, то је Христос Господ, који деведесет и девет оваца оставља у планини, и иде за изгубљеном, и када је нађе, узима је на раме своје. А отац твој и епарх биће отерани од Божјег раја. Јер они, иако сада благодаре Бога, опет ће се касније извргнути у незахвалнике; и ђаво ће их понова својим саблазнима одвратити од Бога.

Пошто прође тридесет дана од оне страшне казне Божје, цар се опет разврати и, оставивши Бога чију крепку руку позна, окрену се идолима. И дозвавши мученика рече му: Харалампије, послушај мој савет и поклони се боговима, да би био у части код нас. Светитељ му одговори: Немогуће је да речи мучитељеве саблазне слугу Божјег, јер су речи твоје, царе, заиста неразумне и луде. Разљутивши се, цар викну: Луда главо, ти речи моје називаш лудима! - И нареди да му удицу заривју у уста, и тако воде по целом граду. А царева кћи приступи оцу свом и рече му: Шта то радиш, оче? Зашто мучиш праведника? Зашто се заплићеш у ђаволове замке, те напушташ добро а избираш зло? Зашто више волиш смрт а одбацујеш живот? Зашто тиранском јарошћу устајеш на слугу Христовог? Послушај, оче, глас мој: као што си ревносан на зло, буди тако ревносан на добро, јер ко зло сеје, зло ће и пожњети, а ко сеје с благословом, пожњеће добро. Сети се казне Божје која те беше постигла када си, невидљивим оковима окован, висио у ваздуху, и исповедио истинитог Бога. А пошто си разрешен окова, ти Га сада напушташ. Многи властодршци, кад их Бог кажњава познају силу Његову, а када казна престане они Га опет заборављају.

Чувши то, цар се нимало не поправи, него постаде још гори, и рече: Принеси жртву боговима, Галино! А она му одговори: Учинићу ти по вољи, оче. Обрадован, цар нареди: Ослободите Харалампија окова и доведите га, пошто моја кћи пристаје да принесе жртву

боговима. - А кад доведоше Харалампија, цар му рече: Ето, кћи моја Галина пређе од твоје вере у нашу, и хоће да принесе жртву боговима. Хајде и ти, Харалампије са њом у храм богова наших, и учини оно што ми желимо. - Харалампије је ћутао. Цар је његово ћутање сматрао за пристанак. Онда царева кћи оде у храм Јупитеров и Аполонов, и рече жрецима: Кајући се дођох да умолим богове које сам разгневила поверовавши у Христа. А жреци повикаше говорећи: Велики Јупитере, силни Аполоне, творци неба, господари над господарима, погледајте на госпођу Галину, и смилујте се на њу ради цара Севера! - Онда блажена Галина уђе у идолиште, дозва жреце, и упита их: Кога ћу Бога најпре разлупати? да ли Јупитера, или Ираклија, или Аполона? Одговорише жреци: Нипошто, госпођо, не помишљај никакво зло, нити се ругај спаситељима нашим, да се они не би разгневили, па разорили небо и преврнули земљу. Тада блажена Галина ухвати Јупитеров идол, и упита га: Када си ти Бог, како онда ниси сазнао да сам дошла да те разлупам? Рекавши то, она га силно тресну о земљу, и он се разби на три дела. Затим дохвати Аполона, и рече: И ти, сатано, погрбљени старче, падни на земљу, јер си прах. Потом разлупа и све остале тамо богове.

Жреци отрчаше к цару Северу, и рекавши му: Господине царе, пропаде нада наша; сада ће се и сунце угасити, и свет пропасти, јер богови умреше. Зачуђен, цар их упита: Шта значе речи ваше? Жреци одговорише: Кћи твоја Галина полупа богове. Цар им рече: Идите и позовите педесет ковача да ноћас обнове богове, па их поставите у храму, и реците да су васкрсли из мртвих, као што и галилејани кажу за Христа свог да је васкрсао после смрти. - Жреци то учинише са великом ревношћу. И сутрадан изјутра дођоше к царевој кћери и рекоше јој: Дођи у храм, госпођо, и види васкрсле богове. А блажена Галина их упита: Васкрсоше ли богови? Идем да их видим. И ушавши у храм, она угледа новосаливене богове, и рече: Видим велико чудо! Жреци додадоше: Заиста велико чудо. Јер, јуче осрамоћени и поругани, они данас блистају у већој части и слави. Блажена Галина рече: Згодније ми је да нове богове поизразбијам него ли старе. И рече идолу Јупитеровом: Теби говорим, Јупитере,

који си васкрсао из мртвих, иди опет међу мртве. - Рекавши то, Галина опет полупа идоле.

Тада се жреци напунише гнева, и опет известише цара о погибијих својих богова, Цар изведе преда се своју кћер, и упита је: Зашто си поразбијала богове? Она одговори: Зато што су они мртва ствар, само их ви, прелашћени лажним мишљењем, називате боговима. Цар рече: Принеси жртву боговима ти, породе безбожни, а не моје чедо! Блажена Галина одговори, потсмевајући се: Та ја већ принесох жртву како умедох. А ако желиш, ја ћу то исто учинити и осталим твојим боговима.

Разгневљен, цар остави своју кћер, па се с бесом окоми на светог Харалампија, и предаде га некој жени удовици да му се наруга. А светитељ, улазећи у дом удовичин, наслони се на један стуб, и тај сухи стуб одмах озелени и узрасте у велико дрво, које својим гранама покри цео дом удовичин. Видевши такво чудо, жена се препаде и рече: Иди од мене, господине, јер нисам достојна да таквог човека примим. Сматрам да си ти Христос, или анђео, или пророк, или апостол. Изиђи од мене, молим те, јер нисам достојна да под кров мој уђеш. Светитељ јој рече: Не бој се, кћери, јер си нашла благодат у Господа. Веруј у Њега, јер је Господ велик, и милостив, и славан веома.

А ујутру суседи, видевши како високо и многолиснато дрво својом сенком покрива дом удовичин, питаху се: Какво је ово чудо? Неки рекоше: Зато што тамо уђе Харалампије, озелени стуб и порасте велико дрво. И ушавши, затекоше светога старца где седи и поучава удовицу, и овако јој говори: Блажена си ти, жено, јер си у Христа поверовала! Блажена си, јер ти се опраштају греси, пошто Бог прима оне који се кају. И људи што дођоше рекоше му: Зашто и нас не обавестиш да си заиста Христов? Одговори свети Харалампије: Опростите ми, децо, ваш сам саслужитељ а Христов служитељ, и именом Његовим ово чиним. Тада се жена осмели, и стаде громко викати: Радуј се, Харалампије, који свагда сијаш светлошћу неугасивом! Радуј се, Харалампије, велики благодаћу! Радује се, Харалампије, светило свесветло! јер многи, научени тобом, приступише Христу.

Док је жена то говорила, дошавши суседи припадоше к ногама светог Харалампија, устима Христа исповедајући и срцем у Њега верујући. И сви примише спасоносно крштење.

Идућег дана нареди цар да мученика доведу на суд. И претекоше они што су поверовали у Христа, и известише цара о чуду што се десило, како је озеленио стуб и порастао у велико дрво. Док се цар чудио томе, рече му епарх Крисп: Господине царе, ако брзо не будеш наредио да се мачем погуби тај мађионичар, чудима која он чини биће заведени сви, па ће оставити наше богове и нас, и поћи за њим.

Тада цар изрече пресуду да се светитељ погуби мачем. Чувши то, свети Харалампије радосно запева псалам Давидов: Милост и правду певам Теби, Господе! Певам и размишљам о путу непорочном, кад би год дошао к мени (Пс. 100, 1-2), и тако редом, цео псалам до краја. Дошавши с радошћу на губилиште, где је имао завршити свој подвиг, он рече: Благодарим Ти, Господе Боже, јер си милостив и жалостив. Ти си убио ђаволе, срушио ад, и разрешио смртне патње: помени ме, Господе Боже мој, у царству Свом! - Док се он тако молио, отвори се небо, и сиђе к њему Господ са мноштвом светих Анђела. И би постављен веома ведичанствен престо од смарагда. И седе Господ на њ, и рече мученику: Прићи, Харалампије, пријатељу мој, који си много претрпео имена мога ради: ишти што хоћеш од мене, и даћу ти. - А свети Харалампије одговори: Велика је ово ствар за мене, Господе, што си ме удостојио да видим страшну славу Твоју. Господе, ако је Теби по вољи, молим Те, дај славу имену Свом, да на месту где буду сахрањене мошти моје, и спомен се мој буде празновао, не буде глади, помора, непогода, него да буде мир, и здравље телима и спасење душама, и изобиље пшенице и вина, и расплођење стоке на потребу људима. Господе, Ти знаш да су људи месо и крв; опрости им грехе, и подај им изобиље плодова земаљских, да се према потреби нахрањују и наслађују у трудовима својим, прослављајући Тебе Бога свог, дародавца свих блага. Роса што долази од Тебе нека им буде исцељење! О Господе Боже мој! излиј благодат Твоју на све!

Пошто се светитељ тако помоли, рече му Господ: Нека буде по молби твојој, јуначни мој војниче! И оде Господ с Анђелима својим на небо, а Њему следоваше душа светог Харалампија.

Тада војници отидоше цару, и испричаше му славу мученикову, како му се Господ јави, и како умре без посечења мачем, и како видеше душу његову где одлази на небо. И би цар у чуђењу и страху великом. А кћи његова, блажена Галина, заиска од њега тело мученико во. И пошто га доби, она га помаза мирисима и скупоценим миром, обави чистом плаштаницом, и метну у златан кивот, славећи Бога. А цар се побоја да суди и мучи своју кћер, јер беше очевидно за њега да је Бог са њом. И остави је да она по своме нахођењу живи у хришћанској вери.

Све ово би у оно време, када се Септимије Север бавио у Антиохији, док Господ наш Исус Христос царује у нама. Овај непобедиви и несавладиви велики мученик Харалампије, свештеник Божји, који посредује за цео свет, пострада 10 фебруара 202 године. Његове свете мошти поштују се од хришћана по многим местима, а његова света глава чува се до данас у манастиру св. Архиђакона Стефана на Метеорима у Тесалији. Нема сумње, он стоји с десне стране престола Божјег, молећи за нас Господа нашег Исуса Христа, коме слава и царство сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА ДЕВИЦА
ЕНАТЕ И ВАЛЕНТИНЕ,
и светог мученика ПАВЛА

Девица Ената беше родом из Газе јудејске[4], а Валентина из Кесарије[5]. Пред судију Фирмилијана би изведена на суде Ената, врло племенита девица, и суђена. Приморавана да се одрекне Христа, она не хтеде. Зато је обесише о дрво, и дуго бише моткама по грудима. А чесна Валентина, такође девица, не могући да гледа судијину нечовечност и зверскост, које испољава на девици Енати, смело ступи пред судију и иступи против њега.

Овај нареди да она одмах принесе жртву боговима на жртвенику који је био спреман у близини суда. Доведена пред жртвеник, она га,

заједно са ватром што беше у њему, обори и ногама изгази. Разјарен због тога, мучитељ је стави на толике и такве муке, да се оне не могу описати. Очајан што не може да натера две девице на жрвоприношење боговима, он најзад донесе одлуку да их сажеже на огњу. И тако блажене девице примише венце мучeништва.

После тога изађе на поприште свети Павле. Прво га ставише на разне муке. Али пошто у свим тим мукама он благодаћу Христовом остаде неповређен, би осуђен на посечење мачем. Заблагодаривши Богу за то, и помоливши се за своје једноверникe, он преклони под мач чесну главу своју, и би посечен. И тако предаде душу своју у руке Божје, од кога и доби венац мучeништва[6].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗИНОНА[7]

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПРОХОРА
Печерског чудотворца

Богат добротом и милостив, Господ често шаље невоље на човека, да би га тиме уразумио и побудио на добра дела. Но и када допусти да се људи муче и злопате, ипак Он не касни ни са милошћу Својом и помоћи Својом, као што се то лепо види из Житија овог преподобног Прохора.

За владавине кнеза Свјатополка Изјаславича[8] у Кијеву, људи претрпеше многа насиља од овога кнеза: он без разлога домове велможа, па и саме велможе, уништаваше. Због тога Господ допусти те се паганскиː непријатељи Русије осилише: велике војске Половаца[9] навалише на Свјатополка; усто међу кнезовима букну међусобна борба; и у Руској земљи тада настаде страховита глад и велика оскудица.

У то време овај блажени Прохор дође из Смоленска у Печерски манастир к игуману Јовану, и од њега прими свети анђеоски иночки

чин. У манастиру он се стаде чврсто подвизавати у врлинама, и предаде се тако великом уздржању, да себе лиши и обичнога хлеба, а скупљаше зеље лободу, трљаше га својим рукама, и правећи од њега некакав хлеб, њиме се храњаше. Лети је он спремао себи такав хлеб за целу годину; и тако радећи сваког лета, он уопште није употребљавао обичан хлеб у току целог живота свог, због чега и би прозван Лободник; сем просфоре у цркви, он ништа друго није јео до лободу, нити је што друго пио до воду. Видећи трпљење светога у тако великом уздржању, Господ претвори горчину лободнога хлеба у сладост, и угоднику Божјем то би на радост. И блажени Прохор никада не туговаше, него свагда радујући се служаше Господу. Нити се он икада уплаши пљачкашких налета непријатељских, јер живљаше као птица, немајући ништа друго сем лободе. Он се није могао похвалити заједно са еванђелским богаташем: душо, имаш много блага на много година: почивај, једи, пиј, весели се (Лк. 12, 19). Штавише он и за зеље, припремано на годину дана, кораше себе говорећи: Прохоре, ову ноћ узеће душу твоју од тебе; а што си припремио чије ће бити? (Лк. 12, 20). Овај блажени на делу испуни реч Господњу: Погледајте на птице небеске како не сеју, нити жању, ни сабирају у житнице, па Отац ваш небески храни их (Мт. 6, 26). Угледајући се на птице, блажени Прохор лако прехођаше пут до места где је расла лобода, и отуда је доношаше у манастир на раменима, као на крилима. Тако се он, као птица, храњаше непосејаном храном, са непооране земље.

Док се светитељ тако подвизаваше, у Руској земљи настаде велика глад од сталних ратова, те људима прећаше смрт због тога. Али Бог, хотећи да прослави угодника Свог, и да се смилује на људе своје, учини те тада лобода ниче много више него других година. И блажени Прохор наложи на себе још већи труд: непрестано сабираше то зеље, растираше га својим рукама, прављаше од њега хлеб и раздаваше га невољнима и изнемоглима од глади.

Неки пак, видећи како свети Прохор скупља лободу, стадоше је и сами скупљати за себе, да би се прехранили њоме у време глади, али не могаху такав хлеб јести због горчине. Тада се сви потребити стадоше обраћати блаженом Прохору, и он свима радо даваше свој лободни хлеб. И укус овога хлеба беше свима пријатан и сладак, као

да је меда било у њему. И народ је овај хлеб лободни, умешен рукама блаженог Прохора, радије узимао него пшенични хлеб. Но при томе ево шта беше нарочито чудновато: овај хлеб показиваше се чист и бео по изгледу, и биваше сладак по укусу, само када је даван с благословом блаженог Прохора; а када га је неко узимао кришом, он се показивао црн као земља и горак као пелен. Тако, неко од братије узе тајом, без благослова, хлеб од блаженога, и хтеде га јести. Но гле, у рукама његовим хлеб се показа као земља, а у устима тако страховито горак да га он не могаше јести. И то се догоди овоме иноку неколико пута. Но он се стиђаше да открије свој грех блаженоме и да затражи од њега хлеб са благословом. Међутим, притешњен глађу коју није могао више подносити и видећи смрт пред очима својим, овај инок оде к игуману Јовану и исповеди му све, просећи опроштај. Игуман не поверова томе и нареди другоме брату да од блаженог Прохора узме хлеб тајом, да би се убедио да ли је стварно тако. Када хлеб би донесен на такав начин, показа се да је истина што је испричао први брат: од горчине нико га не могаше јести. Држећи овај хлеб у рукама, игуман посла к светоме да потраже од њега хлеба с његовим благословом; при томе рече: "Одлазећи од њега, узмите кришом и други хлеб". Када то би учињено, хлеб кришом узет измени се пред њима и постаде црн као земља, и горак као пелен, попут пређашњег; а хлеб узет са благословом светог Прохора, показа се бео, и беше сладак као мед. Због овог чуда блажени Прохор слављаше се свуда, и прехранивши многе гладне, он тиме указа многима велику помоћ.

У то време Кијевски кнез Свјатополк Изјаславич отпоче братоубилачки рат против Владимирског кнеза Давида Игоровича, зато што га Давид беше наговорио да ослепи Требовљиског кнеза Василька Ростиславича. Исто тако Свјатополк Изјаславич зарати и са Перемишљским кнезом Владимиром Ростиславичем, братом Василъковим, па чак и са самим Василъком, због области оца свог Изјаслава коју држаху Ростиславичи[10]. Прогнавши Давида к Пољацима, кнез Свјатополк постави у његовом граду Владимиру сина свог Мстислава, па се сам врати из похода у Кијев. Али пошто не могаде победити Владимира и Василька, он посла против њих по Угре Јарослава, другог сина свог. У време тих великих нереда и

безаконе пљачке би забрањено трговцима прелажење из Галича и Перемишља у Кијев, због чега скоро у целој Јужној Русији нестаде соли, и народ се нађе у великој невољи.

Видећи ту народну невољу, блажени Прохор сабра у своју келију много пепела из свих келија, и помоливши се Богу, раздаваше тај пепео свима којима беше потребна со, и пепео се молитвама блаженога претварате у чисту со. И уколико је он изобилније раздаваше, утолико се со већма умножаваше; и беше је доста не само за манастир, него и мирјани долажаху к блаженом Прохору и узимаху је обилно за потребе по својим домовима. И за све то блажени Прохор ништа није узимао, него је своју со бесплано раздавао свима колико је ко тражио, тако да се често могла видети пијаца празна а манастир пун народа који је долазио ради добијања соли.

Тада ђаво изазва према блаженом Прохору велику завист код продаваца соли на пијаци, пошто не добијаху жељену зараду. Они држаху да ће тих дана зарадити на соли огромна богатства, али се веома преварише, јер што раније продаваху по скупе паре, то потом нико не узимаше ни за бесцење. Стога се сви продавци соли дигоше и одоше кнезу Свјатополку, и стадоше клеветати блаженог Прохора, говорећи: "Прохор, црноризац Печерског манастира, преоте нам велико богатство, јер он несметано привуче к себи све за со; а ми који дајемо теби данак, нисмо у стању да продамо своју со, па смо стога осиротели".

Саслушавши их, кнез намисли: и да уклони роптање међу продавцима соли, и да себи стекне богатство. У том циљу он са саветницима своји донесе одлуку: да веома подигне цену соли, и да со, одузевши је од Прохора, сам продаје преко својих слугу. А слугама - повереницима кнез рече: "Ради вас опљачкаћу монаха".

И тако, кнез Свјатополк посла да Прохору одузму сву со. И кад со би довезена, пође он сам да је види заједно са продавцима који оклеветаше блаженога. И сви угледаше пред својим очима - пепео. Тада кнез нареди некима да пробају ту со, но она се по укусу показа пепео. И сви се они чуђаху тој промени и беху у недоумици. Затим кнез, желећи да тачно провери чиме ће се ово чудо завршити, нареди да се овај пепео чува још три дана.

Међутим, к блаженом Прохору долажаше много народа да, по обичају, узме од њега со. Но, сазнавши да је опљачкана, народ се враћаше без соли, проклињући онога који је то учинио. А блажени Прохор рече народу: "Када кнез буде избацио ту со напоље, ви онда пођите и накупите себи".

Стварно, кнез задржа ту со код себе три дана и, не видећи у њој ништа до пепео, нареди да се ноћу избаци напоље. Но пепео, чим би избачен напоље, одмах се опет претвори у со. Сазнавши за то, грађани се стадоше стицати на то место и с радошћу узимати со.

Када се догоди ово дивно чудо, кнеза, који такву неправду беше учинио светом монаху, спопаде ужас. И не могавши сакрити ово чудо, пошто се догоди пред целим градом, кнез стаде испитивати шта оно значи. Тада му испричаше све шта чини блажени Прохор: не само о соли, посталој из пепела, него и о хлебу од лободе којим он прехрани много народа, и како тај хлеб постајаше сладак када га људи примаху из његових руку с благословом, и како, напротив, тај хлеб постајаше горак када га ко узимаше кришом.

Чувши све то, кнез Свјатополк се застиде свога поступка, отиде у Печерски манастир, и помири се са игуманом Јованом, на кога беше израније љут, јер га овај беше изобличио због ненаситог богаћења и због угњетавања народа. Са тог разлога кнез чак беше затворио игумана Јована у Турову. Но уплашивши се посредовања христољубивог кнеза Владимира Мономаха, брзо га поврати с чешћу у Печерски манастир.

После овог чуда кнез Свјатополк стаде гајити велику љубав према Пресветој Богородици и преподобним оцима: Антонију и Теодосију Печерским; а блаженог Прохора веома поштоваше и величаше, знајући да је истинити слуга Божји; он пред њим даде и реч Богу, да више никоме неће чинити насиље. При томе он потврди то обећање следећим уговором, говорећи блаженоме: "Ако ја, по вољи Божјој, пре тебе отидем из овога света, онда ме ти својим рукама положи у гроб, да би на тај начин показао своју незлобивост према мени. А ако се ти преставиш пре мене, онда ћу те ја, узевши твој ковчег на своја плећа, сам унети у пештеру, да бих тога ради добио од Господа опроштај за тешки грех који учиних према теби".

После оваквог уговора, блажени Прохор поживе доста година, богоугодно проводећи свој беспрекорни и сурови живот, па се онда разболе. Кнез пак у то време крену у рат против Половаца. Тада блажени Прохор посла кнезу овакву вест: "Већ се приближи час мога одласка из тела; стога ако хоћеш да испуниш своје обећање, и добијеш од Бога отпуштење грехова, дођи да се опростимо, и да ме својим рукама положиш у гроб. Дакле, ја очекујем твој долазак. Ако пак задоцниш, и ја без тебе одем, онда неће бити моја кривица, и твој поход неће се онако свршити по тебе, као што би се свршио када би ти дошао к мени".

Добивши ову поруку, кнез Свјатополк остави војску и одмах брзо оде к болесном Прохору. Блажени многе поуке даде кнезу: о милостињи, о будућем суду, о вечном животу и о бескрајним мукама; а даде му опроштај и благослов, и опрости се са свима кнежевим пратиоцима. Затим, подигавши руке своје к небу, предаде дух свој у руке Божје. Кнез Свјатополк, заједно са црноризцима, узевши тело преподобног, однесе га у пештеру и својим рукама положи у гроб.

После тога кнез оде у рат и однесе потпуну победу над Половцима, зароби готово све житеље Половецке области и доведе их у своју земљу. Ова победа, Богом дарована Руској земљи, би одржана по пророштву њеног молитвеника, преподобног Прохора. Од тога времена кнез Свјатополк, полазећи у рат на непријатеље или у лов, увек је свраћао, ради благослова, у Печерски манастир и тамо, у богозданој цркви, са великим усрђем и благодарношћу поклањао се чудотворној икони Пресвете Богородице и пред гробницама преподобних: Теодосија, Антонија и Прохора, и тек онда одлазио у рат.

Светим молитвама преподобног оца нашег Прохора, Печерског чудотворца, нека избави и сада све нас од сваке напасти и опасности Господ Христос, јер Њему приличи са беспочетним Његовим Оцем и пресветим, благим и животворним Његовим Духом свака слава, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

ПОРФИРИЈА И ВАПТОСА (ИЛИ ДАВКТОСА)

Целати светог Харалампија, поверовали у Христа, и за то мачем посечени[11].

СПОМЕН СВЕТИХ
ТРИЈУ ЖЕНА МУЧЕНИЦА

Преко светог Харалампија поверовале у Христа, и за ТО мачем погубљене[12].

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
АНАСТАСИЈА II,
патријарха Јерусалимског[13]

Богоугодно патријарховао Јерусалимском Црквом у другој половини седмога и почетком осмога века. Упокојио се 706. године. Изгледа да је, због најезде Арапа, боравио дуже времена у Цариграду. Учествовао је на Шестом Васељенском Сабору 680-1. године у Цариграду.

СПОМЕН СВЕТИХ ОТАЦА НАШИХ
ЈОАКИМА, ЛУКЕ, ГЕРМАНА, АРКАДИЈА, ГРИГОРИЈА, МАРТИРИЈА,
АНТОНИЈА, ВАСИЛИЈА И СИМЕОНА
епископа Новгородских

Ови ови архијереји Божји у разна времена богомудро и свето епископствовали на епископском престолу Новгородском, Богу угодили, себе благодаћу и врлинама еванђелским осветили и

посветили, ревносно паству ка Царству небеском водили, и тако Царство небеско и сами задобили.

СПОМЕН СВЕТИХ БЛАГОВЕРНИХ КНЕЗОВА ВЛАДИМИРА И АНЕ

Кнез новгородски Владимир, унук св. Владимира равноапостолног. Упокојио се 1052. године. И његова мајка, супруга великог кнеза Јарослава I, која се пред смрт замонашила добивши име Ана. Упокојила се 1051. године.

САБОР ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ
У Ареовинду

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛОНГИНА КОРЈАЖЕМСКОГ

Спочетка се подвизавао у Обнорском манастиру, у Вологодској епархији. Затим се удаљио и на ушћу реке Корјажемке основао Корјажемски манастир, и био игуман. Упокојио се 10 фебруара 1540. године. Свете мошти његове обретене нетљене 1557. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Царовао Септимије Север од 193 до 211 године.

2. Магнезија - град у Тесалији, североисточној области старе Грчке.
3. Антиохија Писидијска - у западном делу Мале Азије, на граници с Фригијом.
4. Газа - град на источној обали Средоземног Мора.
5. Кесарија - велики град у Палестини, крај Средоземног Мора.
6. Пострадали за владање Максимијана II Галерија у 308 години.
7. Овај преподобни спомиње се и 30. јануара, где је његово кратко житије. Његов живот описао је бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 12).
8. Кнезовао од 1093. до 1113. године.
9. Половци - дивљи скитачки народ тјурског племена; од друге половине XI века прешли из закаспијских степа у јужноруске степе и чинили честе пљачкашке упаде у јужноруске кнежевине.
10. Све се то догађало у 1099. години.
11. Видети о њима под данашњим даном: Страдање светог свештеномученика Харалампија.
12. Видети о њима под данашњим даном: Страдање светог свештеномученика Харалампија.
13. У неким Синаксарима погрешно стоји да је то патријарх Цариградски (јер Цариградски патријарх Анастасије, 730-753 г., био је јеретик иконоборац). У Патмоском кодексу 266 као и у Јерусалимском. Канона ију стоји да је ово патријарх Јерусалимски, на што је указао већ и учени Цариградски патријарх Константиос (1830-34), а и Вартоломеј Кутлумушки.

11. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ВЛАСИЈА, ЕПИСКОПА СЕВАСТИЈСКОГ

и с њим пострадалих

У пређашња времена, када су незнабошци служили идолима, и многи се људи клањали творевинама и делима руку својих, процвета и вера многих светитеља. Тада процвета вера и светог славног мученика Власија. Овај светитељ све године живота свог проведе богоугодно у кротком и праведном животу без порока, удаљујући се од сваког злог дела. Видевши чесно житије његово грађани града Севастије у Кападокији[1], људи благоверни, постараше се да им он буде постављен за епископа. И добро пасаше стадо Христово у она времена, када биваху честа гоњења на Цркву Христову и многи се кроз мученичке подвиге овенчаваху венцем мучeништва. Тада такав подвиг славно прође и свети великомученик Евстратије, први од петочисленика, са дружином својом, стојећи до крви за светињу Христову у време цара Диоклецијана[2]. Када свети Евстратије беше у тамници, свети Власије даде доста злата тамничким стражарима, и ноћу га посети. И узвелича мученика Христова који је јуначки страдао. Том приликом свети Евстратије му предаде своје претсмртно завештање, у коме је он завештавао шта да се уради са његовим телом и имањем.

Као што многи свети чињаху у то време, тако се и свети Власије скриваше од руку мучитеља, не предајући се на мучење без јасног Божјег благоволења. И то стаде се крити, када у граду остаде мало хришћана, и то потајних, пошто већина из страха од мука избегоше у пустиње и горе и пећине, а неки, не могавши да поднесу муке, поклонише се на време идолима. Не само за царовања Диоклецијанова, него и за царовања Ликинијева[3], када и пострада, свети Власије се крijаше од љутог гоњења у некој пустињској гори, званој Аргеос. Тамо се настани у једној пештери. У њој провођаше безмолвни пустињачки и испоснички живот, узносећи Богу непрестане молитве. И дивљи зверови долажаху к њему и добијаху благослов од њега. А када би се десило да неки зверови дођу к светитељу у време у које је он упражњавао богомислену молитву, они би као разумна бића, не прекидајући његово богоразмишљање, стајали пред пештером и чекали да по завршеној молитви изађе. И нису одлазили док светитељ не би изашао, метнуо на њих руке своје

и благословио их. И ако би неки од њих био болестан, долазио је к светитељу, и овај га је исцељивао стављајући на њега своје свете руке.

У те дане обласни управитељ Агриколај нареди својим ловцима да ухвате што више месождерних зверова, да би пред њих бацао Христове мученике. Јер је он на разне начине уништавао хришћане: једне је мачем убијао, друге огњем спаљивао, треће у води давио, четврте зверовима бацао. Ловци одоше у лов. И пролазећи горе и пустиње, они дођоше и на гору Аргеос, у којој се скриваше свети епископ Власије. А када се приближише његовој пештери, они угледаше много зверова где се играју. И рекоше између себе: Хајдемо да видимо шта је то. И дошавши, нађоше светог Власија где у пештери станује као у палати, и молитве узноси Богу. И не рекавши му ништа, они се одмах вратише и известише о томе обласног управитеља Агриколаја. Управитељ нареди да са ловцима пође много војника, и да све хришћане који се тамо крију, похватају и доведу њему. Отишавши на гору Аргеос, они нађоше само светог Власија у пештери где стоји на молитви и слави Бога. И рекоше му: Изађи одавде, и хајде с нама у град, зове те обласни управитељ. А светитељ, обрадовавши се, рече им: Добро, дечице моја, хајдмо заједно! Господ ме се сетио, јер ми се ноћас трипут јавио, говорећи: Устани и принеси ми жртву по обичају свештенства твог. Стога сада, дечице моја, добро сте дошли! Господ мој Исус Христос нека је с вама!

И док иђаху путем, многи се незнабошци обраћаху Богу кротошћу, поукама и чудесима светитељевим. Јер на свететиљеве молитве Господ исцељиваше не само болесне људе него и стоку. И све болеснике, које су доводили и доносили к светоме Власију, он исцељиваше и отпушташе здраве, пошто би метнуо руке своје на њих и молитву сатворио. Тако, жена нека имађаше јединца сина, коме застаде рибља кост у грлу, те није могао ни говорити, и већ беше на самрти. И узевши га тако полумртва, она га однесе и спусти пред ноге светитељу, плачући и вапијући: Слуго Спаситеља нашег Исуса Христа, смилуј се на мог сина, јер ми је јединац! - И исприча светитељу шта се догодило њеном сину. Светитељ Божји Власије стави руку своју на гушу детињу и, подигавши очи своје к небу, помоли се Богу, говорећи: Спаситељу, Ти помажеш свима који Те

истински призивају. Услиши молитву моју, и невидљивом силом својом изведи кост из грла овог детета, и исцели га! И убудуће, када се тако што деси код људи или код стоке, и неко се сети имена мог, говорећи: Боже, молитвама слуге твог Власија помози! - таквоме Ти, Господе, похитај у помоћ, и подај исцељење у славу и част светог имена Твог.

Говорећи то, он одмах исцели дете, и даде га матери његовој, која неуњутно слављаше Бога. И прослави се име светог Власија не само у Севастији него и у Никопољу[4]. И док још беше на путу, и већ близу Севастије, догоди се ово: Једна убога удовица ништа друго није имала осим једнога прасета. Но дође вук и однесе га. И сирота жена силно плакаше. Но угледавши светитеља где иде, она прибеже к њему, и жаљаше се на вука са сузама. Светитељ, осмехнувши се, рече јој: Не тугуј, жено! Не плачи, јер ће ти твоје прасе бити враћено живо и неповређено. - Рекавши то, он продужи својим путем. И гле, оној убогој удовици притрча вук, носећи прасе њено у својим устима, спусти га пред њом живо и читаво, и нимало неповређено, и побеже вук у пустињу. А удовица узе своје прасе, радујући се и хвалећи Бога.

Када свети Власије стиже у град Севастију, извештен о томе, обласни управитељ Агриколај нареди да га одмах вргну у тамницу. Сутрадан Агриколај седе на судијску столицу, и изведоше преда њ архијереја Божјег. Када га угледа, Агриколај га најпре ласкаво поздрави, говорећи: Здраво, Власије, мили пријатељу богова наших и наш! А светитељ му одговори: Здраво и ти, моћни управитељу! Само, немој називати боговима демоне, који ће заједно са онима што их поштују бити предани вечноме огњу. - Разљутивши се, управитељ нареди да дебелим моткама немилосрдно бију светитеља. И пошто би дуго бијен, светитељ рече управитељу: О безумни обманљивачу душа људских, мислиш ли да ћеш ме твојим мучењима одвратити од исповедања Бога? Но нећеш моћи, јер ја имам Исуса Христа који ме крепи. Чини дакле што хоћеш.

Видећи непоколебљиву веру светитељеву, управитељ нареди да га опет одведу у тамницу. А она убога удовица, чувши како свети Власије јуначки страда за Христа и непоколебљиво се држи свете вере, закла своје прасе, које доби читаво из вукових чељусти, те скува

главу и ноге. То јело она метну у зделу, и стави у корпу што могаше од сиротиње своје нешто воћа и поврћа, и однесе светитељу у тамницу. Светитељ, захваливши Богу, једе од понуда. И благословивши удовицу, заповеди јој говорећи: Жено, сваке године овако празнуј мој празник, и неће нестати у дому твом ништа од онога што ти је потребно. И сваки који се буде угледао на тебе и празновао моју успомену, изобиловаће у даровима Божјим, и биће благословен у све дане живота свога. - Са таквом заповешћу светитељевом та блажена удовица оде дому свом, славећи Бога. И испуни се на њој реч Светога Писма: По свему свету казиваће се, у спомен њезин, то што учини она (Мт. 26, 13).

Затим мучитељ опет изведе светог Власија на суд. И упита га: Власије, хоћеш ли принети жртву боговима, да би остао у животу, или желиш да љуто погинеш? Светитељ му одговори: Нека нестане богова који не створише небо и земљу! А смрт којом ми ти претиш, она ће ми издејствовати живот вечни. - Видећи да је непоколебљив у вери, управитељ нареди да га нага обесе о дрво, па онда снажно стружу гвозденим справама. Пошто би дуго струган, мученик се обрати управитељу: О безбожни и погани! хоћеш ли да ранама уплашиш мене коме Исус Христос помаже? Не бојим се твојих видљивих мука, јер гледам на будућа блага која Бог обећа онима што Га љубе.

И нареди мучитељ да га скину са дрвета и опет одведу у тамницу. На путу ка тамници за светим Власијем иђаху седам побожних и богобојажљивих жена, скупљаху по земљи крв што је капала из тела његова и помазиваху се њоме. Када то видеше слуге које су водиле мученика, ухватише их и одведоше обласном управитељу, говорећи: И ове су хришћанке. Управитељ им рече: Договорите се те принесите жртве боговима, па ћете добити од мене велика одликовања. А чесне и свете жене одговорише: Ако желиш, управитељу, да се са жртвама поклонимо твојим боговима, онда треба прво да се спремимо за то: да отидемо до оближњег језера, те да се окупамо. Само нареди да богове твоје тамо однесу, како би им се, чим се окупамо, поклониле на обали језера.

Управитељ се веома обрадова томе, и нареди да се богови однесу тамо. Пошто метнуше богове у вреће, па оловом запечатише,

управитељ одреди војнике који ће до језера пратити свете жене и однети богове, и отуда их чесно вратити. Војници натоварише на своја леђа запечаћене вреће са идолима, и однеше их до језера. Када стигоше на обалу, свете жене, знајући где је највећа дубина воде, ту се зауставише. Онда замолише војнике да се удаље, и да тамо почекају неко време, док се оне окупају. Кад се војници удаљише, оне побацаше идоле у највећу дубину, и потонуше погани богови као олово. А кад се војници вратише и видеше шта су жене урадиле, љутито их зграбише и одведоше управитељу, и испричаше о потопљењу богова. Управитељ се од беса измени у лицу, и као лав рикну на војнике: О зле слуге! О зашто не спречисте да не побацају богове у дубину језера? Војници одговорише: О светли управитељу! ове те жене обмануше својим речима, и богове твоје потопише. А ми, не знајући за њихову злу намеру, нисмо их строго пазили. - Свете пак жене рекоше управитељу: Истинитом Богу не може нашкодити људско лукавство, а пошто су твоји богови мртво камење и дрвље, злато и сребро, то смо их преваром узеле и потопиле. И они не избавише себе из руку наших, нити спасоше себе од потопљења; како онда могу друге спасавати и од опасности избавити?

Бесан од једа, управитељ нареди да се ужеже пећ, растопи олово, донесу гвоздени гребени и трозупци, и седам бакарних хаљина веома усијаних у огњу. Све то би стављено на једну страну. А на другој страни поређаше дивне меке хаљине и разне женске наките. И управитељ рече светим женама: Изаберите једно од двога: или се поклоните боговима и принесите им жртве, па ћете сачувати душе своје, и ходићете у овим дивним хаљинама и са скупоценим накитима; или, ако нећете то да учините, бићете подвргнуте овим мукама које су за вас спремљене. - А једна од тих светих жена, која имађаше два детета, дохвати једну дивну хаљину, баци је у пећ, и она изгоре. Тада деца рекоше својој матери: Чесна мајко наша, не остави нас да пропаднемо на овој земљи, него као што си нас одгајила слатким млеком својим, тако нас и Царства небеског нахрани.

Онда управитељ нареди да их наге обесе, и гвозденим гребенима стружу тела њихова. И видеше војници где из њихових рана тече

млеко место крви. И тела им беху бела као снег. Анђели пак Господњи, силазећи с неба, крепљаху их у мукама и утешаваху, говорећи им: Не бојте се, него се борите као добар радник, који почевши жетву завршава је и свршивши посао добија благослов од господара, и награду, и одлази своме дому радујући се. Тако се и ви борите, да бисте од Спаса нашег Исуса Христа добиле вечни и непролазни живот.

Затим управитељ нареди да их скину са мучилишта, и вргну их у пећ ужарену. И када их вргоше, одмах се угаси огањ, и оне изађоше из пећи неповређене. И говораше им управитељ: Одбаците од себе те ваше врацбине, па приступите и принесите жртву боговима нашим. А свете жене одговорише му као једним устима: нема теби добра, ђаволји сине! Нећемо оставити Господа нашег Исуса Христа, нити ћемо се поклонити камењу и дрвљу - теби сличним идолима, глувим и неосетљивим. Чини дакле што ти драго, јер смо ми позване у Царство небеско.

Тада нареди управитељ да им се мачем отсеку главе. И када свете жене бише доведене на губилиште, оне замолише војнике да им допусте да се мало помоле Богу. И преклонивши колена на земљу, оне рекоше: Хвала Ти, велики и прослављени Боже наш! Хвала Ти, Христе, Царе вечни, Ти си нас призвао на пут доброте Твоје! Јер ко је велики као Ти, Бог наш, који учини те отступисмо од таме и приступисмо истинитој и слаткој светлости Твојој? Молимо Те стога, Господе, придружи нас светој првомученици Текли, примајући молитве за нас пресветог оца нашег и пастира Власија, који нас је извео на пут истине.

Пошто се тако помолише, оне се дигоше са земље, па подигавши и руке и очи к небу, чистим срцем и једнодушно рекоше Богу: Хвала Ти, Христе Боже наш, што си нас удостојио да овде станемо ради светог имена Твог као овце које су за клање! Ми желимо да одмах постанемо жртва Теби; прими и душе наше у небески Твој жртвеник! - А два детета приступише мајци својој, и рекоше јој: Мајко, ваши су венци готови у Господа на небу, а нас остави храбром мученику, пресветом епископу Власију. - Онда приступи џелат, и отсече светим женама чесне главе њихове. И тако скончаше.

После тога управитељ обласни изведе светог Власија из тамнице, и упита га: Хоћеш ли сада принети жртве боговима, или не? Светитељ одговори: Бедниче, слепче, не видиш истиниту светлост. Јер који би човек, пошто је познао Бога живог, принео жртву мртвим идолима или им се поклонио? Ти пак, помрачени и безбожни, знај, да си оставио Бога живог и клањаш се камењу неосетљивом. Али, ја се нећу уплашити твојих претњи, па ме ти мучио како ти је драго. Ево, предајем ти тело моје за Христа мог, а над душом мојом Бог има власт. - Управитељ рече светитељу: Ако те бацим у језеро, шта ће ти помоћи Христос коме се клањаш? Светитељ одговори: Слепче и глупавче, ти, штујући прељубништва, држиш да ћеш се спасти; а ја, штујући Христа, зар ти нећу у води показати силу Бога мог?

Тада управитељ нареди да га одведу и баце у дубину језера. А светитељ их предухитри, осени воду крсним знаком, и пође по води као по суву. И када дође до средине језера, седе на воду као на земљу, и војницима и слугама управитељевим који стајаху на обали говораше: Ако имате богове, покажите силу њихову, па идите и ви по води. - И одмах шездесет људи призваше своје богове по имену, уђоше у језеро, желећи да иду по води, и изненада сви потонуше као олово у води, и подавише се. А Анђео Господњи, сишавши с неба к светитељу, рече му: Испуњени благодати Божје архијереју, иди с воде на земљу, и прими спремљени ти од Бога венац. - И светитељ изиђе на земљу; лице му блисташе као светлост; и дошавши код управитеља изружи га. Тада управитељ донесе против њега овакву смртну пресуду: Зато што се није мени покорио, и што је цара омаловажио, и што је богове наружио, и што је мађијама подавио у води шездесет осам људи - Власије да се посече мачем, и два детета с њим.

И пошто би светитељ са двоје деце одведен из суднице на губилиште, он се помоли Богу за себе, и за сав свет, а нарочито за оне који после њега буду празновали његову успомену: да им се не приближи никаква болест; да домови њихови изобилују сваким добром, и да молитве њихове буду услишене. - И сиђе одозго на њега светао облак, и осени га, и чу се из облака глас Христов који му говори: Све ћу молбе твоје испунити, мили мој подвижниче! - Затим му џелат отсече чесну главу; а после њега посече и два детета. То би

изван зидина града Севастије 11. фебруара 316 године. А нека побожна жена Елиса узе света тела мученика, и чесно их сахрани на том месту. И од гроба се даваху исцељења болеснима.

Она удовица што имађаше прасе, кад сазнаде за мученичку смрт светитеља Христовог Власија, прослави успомену светитељеву, сазвавши к себи суседе и познанике, јер Бог благослови њен дом свима потребама. Угледајући се на њу, стадоше исто тако и други побожни људи сваке године празновати спомен светог Власија, доносећи у цркву свеће и тамјан, приређујући по кућама угошћење за истоверне, и дајући милостињу ништима и убогима. И од тада па све до сада држи се код неких овај побожни обичај: празнује се успомена светог свештеномученика Власија по угледу на ону удовицу, која прва и отпоче то; и то - у част и похвалу мученику, а у славу Господа нашег, Исуса Христа, са Оцем и Светим Духом слављеног и обожаваног вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТЕ ТЕОДОРЕ ЦАРИЦЕ

Блажена царица византијска Теодора била је жена цара Теофила (829-842), опаког иконоборца. Беше порек лом из Пафлогонијске области, ћерка знатног оца по имену Марина и благочестиве мајке Теоктисте, ревносне иконопоштоватељке. Блажена Теодора од детињства беше врло лепа, мудра и веома побожна, усрдна поштоватељка светих икона. Због њене лепоте цар Теофило је узе себи за жену. Поштовање пак светих Икона ова блажена није напустила ни као супруга злог иконоборца Теофила, него је, и поред цареве строге забране, држала скривене тајно на двору свете Иконе и, са својом мајком Теоктистом и својих пет кћери које доби са Теофилом, тајно им се клањала, и целивала их. Ноћу је устајала да се моли пред Часним Крстом и светим Иконама Христа Спаса и Богоматере, које је преко дана скривала у својим одајама по ћивотима, еда би тако умолила Бога да се смилује на православне.

Због свога поштовања светих Икона блажена царица долажаше више пута у опасност пред царем, али је Бог увек избављаше. Тако

једном, док се она молила тајно у својим одајама и целивала свете Иконе, упаде у њену собу неки човек кепец, дворска будала цара Теофила, и видећи је да се клања светим Иконама отиде и одбрбља цару шта је видео. Разбеснели цар упаде у њену собу, али га ова блажена прибрано срете и умири га тврдећи да је само стајала пред својим огледалом када је овај кепец ушао у њену собу. Другом једном приликом блажена царица отиде са својих 5 ћерки, које су се звале: Марија, Текла, Ана, Анастасија и Пулхерија, код своје мајке Теоктисте у посету. Благочестива баба одмах извади скривене мале иконице и стави их на главу и уста својих унука да им се поклоне и да их целивају. Она им говораше да су то лепе играчкице, а старијим девојчицама још запрети да о томе шта су виделе ништа не говоре своме оцу. Када се девојчице вратише натраг и цар отац их запита шта им је дала баба, старије ћутаху, док најмлађа Пулхерија, још муцајући јер беше мала, рече да им је баба показивала играчке. Цар отада забрани деци да више не иду код своје бабе.

Иконоборни цар Теофило, као и његови претходници, цареви иконоборци, довео је био за патријарха човека јеретика, ватреног иконоборца Јована Граматика (837-842), који је заједно са царем почео прогоне православних иконопоштоватеља, особито монаха. Ускоро међутим овај цар јеретик умре, 28. фебруара 842 год., и царство пређе у руке његовог малолетног сина и наследника Михаила III и мајке му блажене царице Теодоре, која сина свог беше тајно научила Православљу. Мајка и син одмах пожуре да васпоставе благочестиво поштовање светих Икона. Видећи то јеретички патријарх Јован покуша да се представи као жртва неке завере, а уствари би оптужен за покушај самоубиства и одмах саборно би збачен и осуђен. На његово место Сабор, који блажена царица сазва од повраћених из тамнице и изгнанства православних исповедника, пастира и монаха, изабра једногласно за патријарха светог Методија, исповедника Православља (843-847). Ускоро затим овај свети Сабор под председништвом светог Методија и блажене царице Теодоре, састаде се 11. марта 843 године, у прву недељу Часног Поста, потврди свети Седми Васељенски Сабор Никејски, васпостави поштовање светих Икона и прогласи свечано празник Торжества Православља, који се од тада празнује сваке прве недеље Великог

Поста, када се у Православним Црквама чита Синодик Православља, то јест саборно исповедање Православне вере и анатемисање свих јереси и јеретика. Овај дакле празник установи блажена царица Теодора, и са целим Сабором епископа, монаха, дворјана и народа свечано у литији поврати свете Иконе у цркву Свете Софије и у остале храмове. Тако би враћен Цркви Православној њен божански украс - свете Иконе, а такође и сви свети исповедници и страдалници за чесне Иконе бише враћени из тамница и прогонстава.

Последње своје дане ова блажена царица проведе у невољама. Јер њен брат, кесар Варда, наговори сина јој Михаила те оба заједно прогнаше блажену царицу и њене кћери и затворише их у један манастир (856 г.), где она остаде затворена до своје блажене кончине 11. фебруара 867 године. Казна Божја међутим снађе убрзо ову двојицу: кесара Варду убише слуге цара Михаила, а сам Михаил погибе од руке Василија Македонца, који му и преоте царску власт (867 г.).

Свете мошти блажене царице прослави Бог после њене смрти. Када паде Цариград у руке турске, 1453. г., хришћани узеше њене свете мошти и заједно са моштима светог Спиридона Чудотворца пренеше их на острво Крф, у саборни храм Пресвете Богородице Спилеотисе, где и данас почивају.

У време свете царице Теодоре, када би потпуно торжество Православља над свима јеретицима, бише, по Божјем дивном Промислу, послати св. Кирило и Методије међу Словене као мисионари хришћански.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДИМИТРИЈА ПРИЛУЦКОГ
Вологодског чудотворца

Преподобни и богоносни отац наш Димитрије роди се од побожних родитеља у граду Перејаславу. Још измлада он изучи књигу и одаде се читању божанствених књига. Многе своје вршњаке он превазилажаше разумом, И падаше у очи својим смиреноумљем

које је свагда скривао у срцу свом. Волео је да често размишља о оном животу, о суду Божјем, о Царству Небеском, о радости праведних и о рајском блаженству. Изучивши Свето Писмо, он се убеди у пролазност овог земаљског живота. Зато он остави овај ташти свет и прими монаштво у манастиру Нагорном Борисогљебском у свом родном месту Перејаславу. Подвизавајући се усрдно у врлинском животу, он се трудаше у духовном трежњењу и молитви, одликујући се чистотом, крајњим смирењем и духовном љубављу према свима. Поучавајући се дан и ноћ у закону Господњем, овај трудољубиви и неуморни богоугодни подвижник обрете плод спасења, целомудријем и чистим срцем тражећи Бога и проводећи равноангелни живот. Монаси и прост народ љубљаху светитеља због његове велике врлине.

После извесног времена Бог удостоји преподобног Димитрија свештеничког чина. У то време преподобни Сергије Радонешки основа близу Радонежа манастир у име Свете Тројице и заведе у њему монашко општежиће. Преподобни Димитрије често посећиваше преподобног Сергија ради духовних разговора. Потом преподобни Димитрије подиже на обали Перејаславског језера цркву у име светог Николаја Чудотворца и сагради манастир поред ње. И би игуман тог манастира. К њему се стадоше стицати многи монаси и мирјани, жељни духовног живота. И блажени их с љубављу примаше, смирено их поучавајући, и мирјане постригавајући у свети монашки чин. Тако он сабра код себе велико Божје стадо духовних оваца Христових. Ускоро затим он устроји у свом манастиру општежиће, утврдивши га строгим правилима. Братија се у свему повињаваше светитељу с љубављу и послушношћу, као анђелу Божјем и истинском наставнику, а нарочито као посреднику Царства Небеског.

Потом, избегавајући људску славу, блажени се Димитрије удаљи одатле у Вологду. Тамо му се допаде једно место крај реке Вологде. Ту он подиже храм у име Свемилостивог Спаса и основа општежићни манастир[5]. Када се пронесе глас да се преподобни ту настанио, многи од ученика његових прећоше из Перејаслава код љубљеног наставника свог. А и са разних других страна долажаху к преподобноме многи који беху жељни монашког живота. Тако се

образова општежићна обитељ Прилуцка. И преподобни Димитрије окупи ту многобројну братију.

Својим подвизима и врлинама преподобни служаше свој братији за пример и образац. При томе он их непрестано поучаваше и упућиваше. Сам се одликоваше убоштвољубљем и добротворношћу. Сам увек задовољан само просфором и млаком водом, он је обилазио манастирска имања и бринуо се да братија свагда имају на трапези све што је потребно. И зими и лети он је носио једну исту одећу: груб овчији кожух. У том кожуху он је лети бивао сав мокар од врућине, а зими је патио од хладноће. На радове је ишао заједно са братијом. Да други не би видели његове сузе за време молитве, он се често повлачио ради молитве у једну дрвену колибицу с леве стране храма, која је нарочито ради тога била начињена. Високим подвизима самоодречења и самоунижења он достиже високо духовно савршенство и удостоји се дара прозорљивости.

Пошто је добро напасао Христово стадо поверених му оваца духовних, преподобни се престави ка Господу једанаестог фебруара 1392. године. Чесно тело његово би погребено у цркви Свемилостивог Спаса коју он сам беше подигао. На његовом гробу збиваху се чудеса и разна исцељења. И сада свете мошти преподобног Димитрија почивају у том истом храму, у коме се налази и чудотворна икона овога светитеља.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЂОРЂА КРАТОВЦА[6]

Блажени Георгије - Ђорђе родио се у српском граду Кратову, на десет сати хода од Штипа. Родитељи његови Димитрије и Сара беху људи благочестиви. Када Ђорђу би шест година родитељи га дадоше да се учи књизи; и он се учаше са великим упехом. Затим Ђорђе изучи кујунџиски занат; но отац му умре, и он рано остаде сироче. Диван лицем и веома стасит, Ђорђе се бојаше да остане у родном месту, да га не би силом узели на двор султанов, што се тада често догађало. Са тог разлога он отпутова у град Софију.

Настанивши се ту у дому просвећеног и побожног свештеника Петра, он усаврши своја знања о вери и утврди се у љубави ка хришћанској побожности. Убрзо Ђорђе паде у очи својим одличним особинама. Мухамеданцима се прохте да овако узорног младића привуку к себи. Они изабраше између својих учених људи, улема, једног умешног човека да води разговор са Ђорђем.

Овај лукави законик дође код Ђорђа тобож да наручи неки рад. Објаснивши Ђорђу шта да му изради од донетог сребра за добру плату, мухамедански учитељ похвали мајсторову вештину и његову даровитост. Затим му говораше: "Када би ти, младићу, примио нашу веру, оженио би се ћерком градског аге, и тебе би обасипали поштовањем, те би постао први човек у граду". Ђорђе му захвали на томе, и упита га: "А је ли слава земаљска трајна?" Законик одговори: "Разуме се, све земаљско није трајно, али Мухамед је обећао рајска уживања онима који испуњују његове заповести". - А у чему се састоје заповести?" упита Ђорђе. - У доброј вери и чистоти телесној; а чистота захтева умивања и молитве, одговори законик. - Но ако човек, упита Ђорђе, живи блудно и ненасито се предаје задовољствима тела и стомака, да ли ће га примити у рај?

Мухамедов следбеник би приморан да призна, да ће човек без исправљеља срца допасти не у рај него у муку. "Ипак се, настави Ђорђе, ваши властодржци, судије начелници предају нечистим делима и умиру не мислећи на одрицање од прљавог живота. Не подлежу ли они, према самим твојим речима, вечном мучењу?" - Бог прашта грехе ради милостиње, говораше законик. Погледај само, колико наши султани и паше подижу џамија, мостова, чесама, гостопримних домова! - Жртва нечистог срца није угодна Богу, рече Ђорђе. Каква су велелепна здања подигнута од незнабожачких царева! Каква гласовита дела учињена! Нећеш ваљда рећи, да су ти незнабожци у рају? Ето у нас при искупљењу жртвом Сина Божјег, при благодати Светога Духа, колико је царева, свештеника, мирјана, војника у броју светих, и они точе исцељење онима који им прибегавају с побожним поштовањем! Ако не верујеш: хајдмо, ја ћу ти у овом граду показати нашег краља Милутина, који досад почива као да спава и мошти његове миришу. Потпуно је јасно, да су ти људи угодни Богу и њихова се вера потврђује Богом који им даје

чудотворну силу. И како ти хоћеш да се ја одрекнем вере која приводи Богу и вечноме царству? Ја сам уверен да ти сам увиђаш све то, али те саблазни света одвлаче за собом, далеко од свете истине. Зар није тако?

Законик умуче и оде, али му у души навре злоба. Он је осећао да је млади човек, за кога се надао да ће га лако придобити, збунио њега, чувеног законика. Он је видео да је такав заштитник хришћанства у стању не само да одврати од примања мухамеданства оне који су готови на то, него да и стотине обрати од Мухамеда Христу. О своме разговору са Ђорђем он обавести своју сабраћу, и дода: "Ако се не обрачунамо с њим, зло по веру нашу". Затим законик оде кадији са доставом, да Ђорђе хули Мухамедову веру и да за све султане вели да су осуђени на вечне муке. Па дода: "Ако Ђорђе буде остављен као хришћанин, вера његова ширић се на рачун наше; то је опасан човек".

Судија нареди да му Ђорђа доведу, али не силом; наложи да му кажу како он, судија, жели да му учини неке наруџбине. Ђорђе разумеде рашта га зову, али не хте избећи да сведочи о истини Христовој. Када Ђорђе ступи пред кадију, кадија би поражен његовом стаситошћу. Пошто учини неке наруџбине, кадија рече и то, да Мухамедова рајска блаженства вреде да човек буде мухамеданац. Ђорђе увиде да га нису позвали због наруџбина; и тајно се помоли Господу Исусу да му подари светлост и силу. Затим смело упита, чиме они могу доказати да Мухамед и ревносни поштоваоци Корана уживају блаженство. Кадија одговори: Нису ли нам се покорила царства земаљска? Не плаћају ли нам народи данак? Када нас Бог не би љубио, Он не би узвисио царство наше. Ђорђе на то рече: И пре Мухамеда покоравали су царства мачем. Значи ли то, да су сви ти победиоци, иако незнабошци, по вољи Господу? Земаљска срећа није мера за вечност; а чешће говори: ти си примио добра у овом животу, тамо је теби други удес. - Законодавац наш Мухамед, рече судија, разговарао је са Богом, и од Њега примио закон. - Мухамед ничим није доказао, примети Ђорђе, да је био у вези са Богом: ни чудесима, ни пророштвима. Знате и ви, када је Мојсије примао закон од Бога, Синајска Гора се тресла од громова и муња; ту је сав народ видео и схватио да ће

Мојсије, Божји посланик, предати народу не своја измишљања. А шта ви слично налазите у Мухамедовом животу? Он је говорио о себи разне ствари. Но је ли то довољно да се има поверење у њега? А какав је закон његов? Он је предао лаку веру, врло пријатну људским страстима. Она се допада не светом садржином, него тиме што пушта на вољу животињским наклоностима. Забога, може ли се при здравом уму веровати да је таква гадост послана с неба?

Слушајући неодољива изобличења Ђорђева, мухамеданци беху ван себе од беса и заграјаше: "Умртвити безбожника! он срамоти веру нашу". Судија нареди да Ђорђа вежу и одведу у тамницу.

Свештеник моли стражаре да му предаду Ђорђа на јемство. - Ако га волиш, одговорише стражари, убеди га да прими мухамеданство, па ће онда бити слободан. - Свештеник се обрати старешини тамнице, и овај из љубави према свештенику пусти Ђорђа на неко време. Када Ђорђе дође у свештеников дом и они остадоше сами, свештеник загрли исповедника и целивајући га говораше: Ђорђе, ти си сада прославио Господа, као првомученик Стефан. Буди чврст и убудуће! Мученици се славе у васељени; а каква их тек слава очекује на Последњем Суду! - Исповедник одговори: Бојим се да нећу издржати огањ. - А ти помисли, рече на то свештеник, да је огањ у паклу страшнији. И шта значи привремено страдање пред вечношћу? Сав наш земаљски живот пред вечношћу је тренутак. - Ђорђе замоли свештеника да се постара да га откупи, ако је могуће. Притом додаде: "Желео бих да се још потрудим на земљи за Господа". Свештеник обећа да ће учинити све што може, па отпусти Ђорђа.

Сутрадан писмени Турци претњама и грдњом приморавахуу Ђорђа да, се одрекне Христа. Исповедник остаде непоколебљив. Онда га окованог метнуше у тамницу. Свештеник је тајно ишао к судији и обећао му велике новце да ослободи Ђорђа.

После недељу дана исповедник би понова изведен на суд. Судија, указујући на свог сина, говораше да ће и Ђорђа исто онако волети као што воли сина, и да ће га упоредо са сином учинити својим наследником, ако Ђорђе испуни познату жељу његову. Исповедник одговори: Ако ме тако волиш, онда ме остави да будем хришћанин; иначе, мени нису потребни ни богатство ни слава. - Не захтевам од

тебе, рече судија на то, да се одрекнеш Христа. И ја ценим Христа, као пророка, који ће судити људима; но још ценимо ми Мухамеда, пошто му је Бог предао кључеве од раја. - Нека је хвала Богу, говораше Ђорђе, што признајеш да је Христос Божји посланик који има да суди васељени. Али Мухамед није ничим доказао да је он посланик Божји. Пророци нису претсказивали о њему. Чулни рај његов, је ли рај? То је срамоћење људскога разума. Коран пао Мухамеду с неба? Где су докази за то? Басне, којих је пун Коран, показују да није паметно поверавати себе Корану.

Мухамеданци шкргутаху зубима, и судија их једва задржа да не учине насиље. "Спалити га! - викаху они, - јер он наружи Мухамеда, султана и све правоверне". Судија, обраћајући се Ђорђу, рече: Правдај себе! Чујеш за шта те оптужују. - Исповедник одговори: да он није хулио створења Божја, него је само изразио истину о томе шта треба да очекују људи, слични незнабошцима; и да је готов умрети за истину. Је ли то хула? упита судија присутне. Они одговорише: Ми смо раније чули његове хуле; ако га пустиш, ми ћемо се жалити султану. - Судија, обраћајући се народу, рече: Нека грех буде на душама вашим; чините што желите!

Разјарени, они полетеше на исповедника: једни га пљуваху и грђаху, други га бијаху и гураху. Биров повика: Правоверни, доносите дрва, да се спали хулитељ закона нашег!

Када мученик пролажаше поред цркве свете Софије, свештеник Петар му приступи и рече: Нећеш дуго трпети, Ђорђе; потрпи! Ђорђе одговори: Помоли се, оче, да ме Господ укрепи. - Стражари отераше свештеника. Пошто у свештеника беше један човек који, иако је носио турско одело, вољаше хришћанску веру, само је из страха не исповедаше, то свештеник наложи овоме човеку да иде за исповедником и мотри све што се буде догађало. У то исто време свештеник моли јереје и све хришћане да се моле за исповедника Христовог. И сви се мољаху: Господе, укрепи га!

На тргу би направљена велика ломача. Још једном покушаше да ласкама и претњама принуде Ђорђа да се одрекне Христа. "Ја сам већ не јаданпут изјавио, да се нећу одрећи вере своје", одговори исповедник. Тада му свукоше одело и оставише га само у кошуљи. Онда запалише ломачу и гурнуше Ђорђа у огањ. А када му се

исплича, подмехури тело, они га извукоше и питаху га: Како ти је? Није ли врућина? - Верујте, не осећам, одговори светитељ; а за вас несрећне готов је вечни огањ. - Бесни од гнева, они га понова бацише на ломачу. Лице мученико во беше окренуто истоку. Када прегореше конопци којима му руке беху свезане, он осени себе крсним знаком и громко рече: "Господе Исусе Христе, у руке Твоје предајем дух свој!"

Један од присутних дохвати цепаницу и удари њоме мученика по глави, и он испусти дух. Одмах затим, иако је сијало сунце, појави се на небу облак и пљусну киша. Хришћани прославише Бога и молише управу да им да тело мученико во. - Не надајте се, заграјаше Турци, цело ћемо га сажећи и у прах развејати. - И злобни, они набацаше на ломачу животиње, да се не би могли распознати опаљени остаци. Но све изгоре сем мученикова тела. - Свештеник се нада да се докопа тела, говораху фанатици; али ми ћемо га спалити до сутра. Ако не, бацићемо га у повијару.

Хришћани онда нађоше да је боље да се разиђу. Ноћу пак један од њих узе мученико во тело и однесе дому свом; одатле би пренесено у саборни храм светог Георгија. Сутрадан свештеник Петар пријави се судији и изјави: Јутрос рано дођох у цркву и нађох тамо Ђорђево тело; је ли дозвољено да га сахранимо? - Судија признаде: Ђорђе је светац; они који су га чували кажу да, иако су дометали много дрва, тело није горело. - И судија даде дозволу да се покојник сахрани.

Свети мученик пострада у недељу месопусну, 11. фебруара 1515. године, за време цара Селима.

Када пострада мученик имађаше осамнаест година. Растом беше висок и танак, обрва високих и густих, носа мало повијеног наниже; прсти му беху дуги и танки; по нарави беше смирен и простосрдачан; никада се није смејао напразно, и из његових уста није излазила празна реч; ничим се није хвалио и никоме није завидео.

*

Служба светом мученику Ђорђу налази се у Минеју под 26. мајем. То је дан преноса његових св. моштију. "Еснаф златарски у Софији, поштујући успомену св. Ђорђа, установио је у оно време (тојест одмах после његовог мучени шт ва), да празнује 11. фебруар, као

еснафски празник, и изабрао је светог Ђорђа Новог за свог еснафског патрона. После неколико месеци свете мошти су биле ископане из гроба, положене у ковчег и унесене у цркву. То је било 26. маја, и отада је остало, да му се поштује успомена два пута: 11. фебруара, када је пострадао, и 26. маја, када су му пренесене биле свете мошти"[7].

СПОМЕН НАЛАЗА МОШТИЈУ СВЕТОГ
ЗАХАРИЈЕ ПРОРОКА
оца светог Претече

Свете мошти Претечиног оца, светог Захарије, нађене су у време цара Теодосија II Млађег (408-450) у месту Кофар код Елевтерупоља у Палестини, као што о томе пише код историчара Теофана и у Пасхалној Хроници. Мошти св. пророка Захарије налазе се сада у Италији.

СПОМЕН СВЕТЕ
ДВОЈЕ ДЕЦЕ

Двоје дечице Божје пострадаше са светим Власијем мачем посечени[8].

СПОМЕН СВЕТИХ
СЕДАМ ЖЕНА

Ове побожне и богобојажљиве жене праћаху светог Власија и помазиваху себе крвљу што је текла из његових рана[9].

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ ВЕЛИКОГ КНЕЗА ВСЕВОЛОДА - ГАВРИЛА
Псковског чудотворца

Син великог кнеза Мстислава и унук Владимира Мономаха, рођен и васпитан у Новгороду, он се молитвом и читањем божанствених књига из ране младости свом душом приљубио уз Господа и био му веран целога живота. Поучавајући се свагда у заповестима Господњим, он имаћаше душу милостивну, помисао чисту, срце бодро, веру непоколебљиву, љубав нелицемерну. Почео управљати Новгородском облашћу од 1117. године. За време свога кнежевања ревносно се трудио на хришћанском просвећивању и хришћанском начину живљења својих поданика, волео богослужења, сазидао многе цркве, бранио слабе од насиља силника, био пријатељ сиромаха и хранитељ сирочади, утеха и заштитник невољних; једном речју: био родитељ својих потчињених. У Пскову свети кнез подиже нарочито лепу од камена цркву Светој Тројици. И убрзо се престави 1138. године, у својих 46 година. Свога верног слугу Господ дивно прослави: на његовом гробу збиваху се чудесна исцељења и многа друга чудеса.

НАПОМЕНЕ:

1. Кападокија - велика област у источној половини Мале Азије. Севастија - град у Кападокији на граници с Малом Јерменијом, у североисточном делу области.
2. Царовао од 284 до 305 године.
3. Царовао на Истоку од 308 до 323 године.
4. Никопољ - град у Малој Јерменији, на граници Понта, крај реке Ликусе; сада Ендерес.

5. То је било 1371. године. Овај Спасо - Прилуцки манастир удаљен је петнаест километара од града Вологде.
6. У грчким и руским Синаксарима и Неомартиролозима стоји: Свети новомученик Георгије Србин.
7. Религиозни разкази, прјеводна черковна библиотека, под редакциата на Д. Маринов, Софија 1896. г., стр. 130. 131. - Код проте Стеве М. Димитријевића: Свети Сава у народном веровању и деедању, стр. 28, - Београд, 1926. год.
8. Видети о њима под данашњим даном: Житије и страдање светог свештеномученика Власија.
9. Видети о њима под данашњим даном: Житије и страдање светог свештеномученика Власија.

12. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МЕЛЕТИЈА
архиепископа Антиохијског

Свети Мелетије беше најпре епископ севастијски у Јерменији[1], затим би премештен за епископа у Верији сиријској. Потом би постављен за ерхиепископа антиохијског на овај начин: Када би збачен с престола злочестиви јеретик Македоније[2], лажни пастир цариградске цркве, тада антиохијски архиепископ Евдоксије, такође јеретик аријанац, зажеле цариградски престо због богатства. Јер у време цара Констанција, сина Константина Великог, цариградска црква беше много богатија од антиохијске и других цркава. Због тога Евдоксије, ниподаштавајући престо антиохијски, стаде тражити цариградски. Сазнавши за то, Антиохијани се веома наљутише на свог архиепископа Евдоксија што ниподаштава њихову цркву, и отераше га. А он оде и доби престо цариградски[3]. У Антиохији би сазван сабор (360 г.) и на њему се већало кога би место Евдоксија довели на престо. А тада међу њима беше много чувених аријанаца, који могаху много; православни беху у мањини, и њих ниподаштаваху. Једне православне називаху евстатијанима, по светом Евстатију[4], ранијем архиепископу антиохијском, који и прогонство претрпе за благочестиву веру. На том дакле сабору у Антиохији име светог Мелетија беше свима на устима; и жељаху сви, нарочито аријанци, да им он буде архиепископ. Јер аријанци мишљаху да је он њихов једномишљеник; и надаху се да ће на њихову страну превести и евстатијане, и сву Антиохију научити аријанским догматима. У Антиохији и би изабран свети Мелетије, па тај избор потврдише и Антиохијани својеручним потписима, и то уручише светом Јевсевију[5], епископу самосатском, човеку правоверном, који је био на том сабору. И пошто добише царев пристанак, они послаше молбу светом Мелетију. И доведоше га за

епископа у Антиохију, и примише га сви веома свечано. Тај дочек описује епископ Теодорит[6] овако: Када се велики Мелетије, позван од цара, приближи Аитиохији, изиђоше му у сусрет сви: свештенство, црквени службеници и огромне масе грађана. Међу њима беху и Јевреји и незнабошци, желећи да виде знаменитог Мелетија. И, после једне његове проповеди о вери, би устоличен свети Мелетије на архиепископски престо антиохијски као човек достојан, мудар и свет. О њему свети Епифаније[7], који је живео у то време, величајући га, пише ово: Код нас је у великом поштовању онај муж (свети Мелетије), и његова слава брује на све стране. Јер је живот његов постојан, честан, узвишен. И он је веома омиљен у народу због свог беспрекорног живота. И сви га неизмерно хвале због тога. Народ га толико воли, да сваки грађанин чезне да му он дође у кућу и освети је својим доласком.

Пошто прими антиохијски престо, свети Мелетије најпре учаше људе врлинском животу, благим наравима, исправљајући криви пут у њиховом срцу ка правоверју. Јер се светитељ надао да, пошто исправи њихове рђаве нарави, тојест почупа трње и чкаљ са њиве срца њихова, лакше посеје у њима семе православља. Он знађаше и светог Василија Великог, који беше дошао у Антиохију, и беше с њим у великом пријатељству[8]. А свети Јован Златоуст у то време беше још мало дете; ишао је у школу и учио се читању и писању. Као такав, он је са вршњацима својим учествовао у свенародном дочеку светог Мелетија. И њега свети Мелетије и крсти. Касније он и написа о светом Мелетију у својој похвалној речи, да је он, на тридесет дана после доласка на антиохијски престо, био отеран из цркве од стране јеретика, тих непријатеља истине. Јер, пошто су сви људи желели да тачно сазнају каквог је вероисповедања њихов нови архиепископ, и тиме га узнемиравали, свети Мелетије одржа у цркви проповед народу. У њој он величаше православну веру, утврђену на Првом Васељенском Сабору у Никеји, исповедајући да је Син савечан Оцу, и саприродан, и раван, и нестворен, и да је Творац целокупне творевине. Док је светитељ тако учио народ громким гласом, архиђакон антиохијски, заражен јересју, приђе своме архиепископу и руком му затвори уста, да не би поучавао народ правоверју. Тада светитељ, не могући беседити језиком, диже

руку своју у вис, громкије исповедајући Свету Тројицу прстима своје руке него гласом свога језика. Јер најпре показа три прста, изображавајући три Лица Божанска; затим склопи руку и показа народу само један прст, изображавајући на тај начин једно Божанство у три Лица. Видевши то, архиђакон скиде руку са светитељевих уста и дохвати му руку, да би спречио такву проповед о Светој Тројици. А светитељ онда опет стаде говорити о Светој Тројици у Јединици, и о Јединици у Тројици, и саветоваше народ да се чврсто држи вероисповедања Никејског Сабора. И говораше народу да је у тешкој заблуди сваки који одбацује догмате Никејског Сабора. И то се тако дуго понављаше: архиђакон или уста светитељу затвараше, спречавајући га да говори, или му руку држаше, не допуштајући му да прстима изображава Свету Тројицу. А светитељ, час устима час прстима, показиваше народу своје православно вероисповедање. Тада се правоверни обрадоваше неисказаном радошћу, видећи на апостолском престолу тако побожног архијереја, и од радости клицаху, помажући свога пастира у православном вероисповедању. А аријанци, веома огорчени, отераше из цркве архијереја Божјег, и почеше га на све стране грдити, називајући га јеретиком савелијанцем.

После тога јеретици наговорише цара Констанција, да осуди Мелетија на заточење у његову постојбину Јерменију. И светитељ би ноћу изведен из Антиохије и послат у Јерменију, а на његово место у Антиохији изабраше неког Евзоија, заштитника Аријевих догмата, који још беше у ђаконском чину.

Свети Јевсевије, епископ самосатски, видећи неред који јеретици стварају у антиохијској цркви и злостављају новог архиепископа, невиног светог Мелетија, ожалости се веома, и не говорећи никоме отпутова из Антиохије у свој град. А аријанци се сетише да се код светог Јевсевија налази саборска одлука о избору светог Мелетија за архиепископа антиохијског, са њиховим својеручним потписима. И бојећи се да их некада помоћу те одлуке не изобличе на сабору што су одмах протерали архиепископа кога су сами сложно изабрали, они умолише цара који се тада бавио у Антиохији да пошаље код Јевсевија и узме ту одлуку. Цар одмах најбржим путем посла свог изасланика за светим Јевсевијем. Када изасланик сустиже епископа

Јевсевија и саопшти царево наређење, епископ одговори: Саборску одлуку, поверену ми на чување, нећу дати док се сви који су ми је поверили поново не саберу на сабор. - Изасланик се онда врати цару празан. Цар се силно разљути, и по други пут посла изасланика са писмом, у коме је строго наређивао епископу да преда одлуку. А не буде ли то учинио, да му се отсече десна рука. Ово пак написа да би заплашио епископа, а изасланику нареди да тако не поступи. Када изасланик царев поново сустиже на путу светог Јсвесвија, предаде му претеће писмо царево. Свети Јевсевијс прочита писмо, и одмах пружи обе руке да му их отсеку, говорећи: Не само десну руку него ми и леву отсеците, а ја вам нећу дати одлуку саборску која тако јасно обелодањује аријанску поквареност и безакоње. - И опет се царев изасланик врати празан. Када цар чу светитељев одговор, веома се удиви његовој неустрашивој храбрости и чврстој одлучности. И касније га је због тога хвалио пред многима.

После изгнанства светог Мелетија са престола, неки православци, који се беху потпуно издвојили од аријанаца, нађоше себи цркву ван градских зидина у месту званом Палеа (Стара), и тамо држаху своја богослужења. Свештеник им беше Павлин. Неколико година затим умре цар Констанције, и зацари се Јулијан Отступник[9]. Он се у почетку свога царовања претворно показиваше побожан, јер свима прогнаним епископима даде слободу и нареди им да се врате на своје престоле. Тада се и свети Мелетије врати из заточења у Антиохију. Али нађе православне подвојене у две групе: једна група, пре повратка његова, изабра себи за епископа поменутог свештеника Павлина, и одвоји се од друге групе која је чекала повратак Мелетијев. И прве називаху павлијани, а ове друге мелетијани. Нарочито павлијани не примаху у своје општење оне аријанце које је свети Мелетије својим учењем обратио у Православље. И то са ова два разлога: прво, што су били крштени од аријанаца, и друго, што је свети Мелетије био изабран од аријанаца за архиепископа антиохијског. Но обе ове групе, по истинском правоверју, беху православне. Свети Мелетије рађаше на црквеном помирењу, како би раздељено стадо опет ујединио. Кротак и смирен срцем, он не одбациваше ни Павлиново епископство, него поштоваше. А сам пасаше ново стадо, од аријанства обраћено у

Православље, које павлијани не примаху у то време у своју заједницу.

А кад се безакони Јулијан учврсти на престолу царском, он се јавно одрече Христа и поклони идолима. Тада свети Мелетије би опет прогнан из Антиохије, јер настаде гоњење на хришћане по целом свету, нарочито у Антиохији. Овај безакони цар, идући са својом војском на Персију, дође у Антиохију. И ту приношаше многе жртве идолу Аполона, који се налазио у предграђу Антиохије Дафни, где су биле и мошти светог мученика Вавиле и трију младенаца[10]. И питаше цар свога поганог бога Аполона, који је понекад тобож давао одговоре људима, да ли ће победити Персијанце. И идол му не даваше никаквог одговора. Јер откако беху донесене на то место мошти светог Вавиле, побеже демон одатле, и умуче идол који је раније многе ствари говорио, пошто је демон у њему прорицао. И ожалости се цар због ћутања бога свог. Но сазнавши од тамошњих жречева да је Аполон онемео од Вавилиних моштију, цар одмах нареди галилејанима, - тако називаше хришћане, - да узму одатле те мошти. А кад хришћани однеше мошти, огањ паде с неба на храм Аполонов, и спали идолиште с идолом. Посрамљени и ожалошћени тиме, нечастиви жреци свалише кривицу на хришћане, говорећи цару да су галилејани из мржње запалили ноћу храм Аполонов. Разјарен, цар нареди да злостављају хришћане. И свети Мелетије би прогнан из града. А други сами избегоше, и крију се. Тада пострадаше и света два свештеника антиохијска, Евгеније и Макарије, и војвода свети Артемије.

А када с хуком погибе богомрски цар Јулијан, зацари се благочестиви и христољубиви Јовијан[11]. И Антиохија опет доби учитеља Православља и пастира, светог Мелетија. Њега поштоваше и вољаше много цар Јовијан, због чега се аријанци веома бојаху светитеља. И неки од њихових епископа, мада лицемерно, приступише православном вероисповедању. А то, само да би се додворили цару и антиохијском архиепископу Мелетију.

И би у то време 363 год. од светог Мелетија и Јевсевија самосатског сазван у Антиохији помесни сабор, на коме и неки аријанци исповедише једносушност Сина са Оцем, и веру утврђену на Првом Васељенском Сабору у Никеји. Али они то учинише лицемерно. Јер

када убрзо умре цар Јовијан, а зацари се Валент[12], јеретици се опет вратише своме зловерју. Па и цара придобише за аријанство преко његове супруге Домникије. И опет настаде гоњење на Цркву православну. И пастири њени беху прогоњени. Јер злочестиви цар Валент, бавећи се дуже времена у Антиохији и подржавајући јерес аријанску, наговорен од аријанаца, протера пресветог архиепископа Мелетија. И беше светитељ у изгнанству све до смрти Валентове, 378 године.

После Валента постаде цар благочестиви Грацијан, који узе себи за савладара благочестивог Теодосија, свог војсковођу, и њему предаде источни део царства[13]. И по царевом наређењу опет православни архијереји бише пуштени из заточења, и несметано се вратише на своје престоле. Тада се и свети Мелетије већ по трећи пут поврати из изгнанства у Антиохију на свој престо. Али међу вернима још делимично трајаше раздор, због двојице архијереја, Павлина и Мелетија. Једни се држаху једнога, а други - другога, и туђаху се међусобно. И свети Мелетије улагаше велики труд да их потпуно измири. У то време благочестиви и христољубиви цар Теодосије издаде своју царску наредбу, да се широм царства одузму цркве од аријанаца и врате православнима.

С таквом наредбом царском допутова у Антиохију неки кнез Сапор. И пред њим свети Мелетије рече епископу Павлину: Пошто је Господ и мени поверио старање о овим овцама, и ти си један део њих одвојио себи, а саме овце се ни најмање не разликују међу собом по вери, хајде онда да ујединимо стадо, пријатељу, и одбацимо свађу око првенства, и заједно пасемо словесне овце, промишљајући заједнички о њима. Ако пак престо који је између нас изазива распру, ја ћу се постарати да ту распру уклоним. Ево, метнућу Свето Еванђеље на престо, и ја ћу сести с једне стране Еванђеља, а ти с друге: и ако ја први будем окончао овај привремени живот, онда ћеш ти, пријатељу, сам пасти стадо; ако пак ти будеш први скончао, онда ћу ја према својим моћима узети на себе старање о овцама.

Ово свети Мелетије, најкроткији човек, с љубављу предложи, али Павлин не пристаде. Кнез Сапор извести о томе цара. И добивши од њега одговор, он одузе од аријанаца саборну цркву и остале, и

предаде их пресветом Мелетију, а Павлин остаде пастир оним овцама које је од почетка себи одвојио.

Свети Мелетије, примивши свој престо, на који је у почетку једногласним избором био уздигнут, добро руковођаше своју паству у миру и тишини све до блажене кончине своје. А аријанци се више не могоше подићи и гонити Цркву Христову, и њене добре пастире, нарочито светог Мелетија, који правоверјем и светим животом својим сијаше као сунце, обасјавајући цркву а прогонећи таму јереси. Под његовим руководством, учењем и примером беспрекорног живота многи Антиохијани показаше велики успех у врлинама и у православној вери, и постадоше савршена светла Цркве. Такав беше: Флавијан[14], који после њега заузе престо његов, и Акакије, касније епископ веријски, и Диодор тарсијски, и Елпидије епископ лаодикијски, а нарочито свети Јован, касније назван Златоуст, кога он зађакони, и друг и вршњак Златоустов Василије, који је са светим Златоустом одрастао. Ови и многи, многи други, васпитани светим Мелетијем, беху потом украс Цркве Христове, и светљаху, сваки у свом месту и на свом положају, као свеће на светњаку.

У дане светог Мелетија, у Сирији, у којој је и Антиохија, отпоче свој подвиг свети Симеон, који касније узиђе на стуб[15]. А најпре је у једној високој планини био приковао себе гвозденим ланцима, као што о томе пише у његовом житију. Чувши за њега, блажени Мелетије оде к њему. И видевши га прикована, рече му: Може човек и без окова владати собом; и привезати себе заједно место не гвожђем већ вољом и разумом. - Чувши то, преподобни Симеон извуче поуку за себе: скинувши окове, он везиваше себе својом слободном вољом, да би био добровољни сужањ Исуса Христа.

На неколико година пред блажену кончину светог Мелетија зацари се, као што рекосмо, благочестиви Теодосије (који пре тога беше у цара Грацијана знаменит и угледан војвода, јер је много пута славно победио непријатељске војске). Пре но што ће постати цар, Теодосије виде једном у сну архиепископа антиохијског, светог Мелетија, кога на јави никада није био видео, само је слушао о њему. Виде светог Мелетија где стоји поред њега, и ставља на њега царски плашт и царску круну. Тргнувши се од сна, он исприча то виђење

једноме од својих укућана, и чуђаше се шта то треба да значи. Неколико дана после тога ово се виђење оствари. Јер цар Грацијан, видећи да не може сам управљати и Истоком и Западом због огромног пространства и због многих непријатељских најезда, изабра себи за сацара доброг, храброг и правоверног мужа, војводу Теодосија, предаде му сав Исток, којим је раније владао цар Валент, а сам оде на Запад. Добивши источно царство, Теодосије победи Готе који беху навалили на Тракију, и дође у Цариград. И жељаше да види светог Мелетија, који га у сну зацари.

У то време, по сагласности светих великих отаца, православних архијереја са Истока, и по вољи благочестивих царева Грацијана и Теодосија, поче се сабирати у Цариграду 381 године Други Васељенски Сабор[16]. И царским писмима позиваху се на Сабор епископи са свих страна света. Стога дође и пресвети архиепископ антиохијски Мелетије. И нареди цар велможама и дворјанима, да му нико не показује светог Мелетија, јер жељаше да га сам распозна према виђењу, у коме виде његово лице, и да тачно дозна да ли је то заиста Мелетије, или неки други архијерej, који га у сну зацари. А када многи архијереји улажаху на Сабор у царску палату, посматрајући их, цар одмах угледа и познаде светог Мелетија. И минувши све друге, он хитно прође и припаде к њему као мили син који одавно жели да види оца. И стаде му целивати руке, груди, очи, уста, главу, и пред свима исприча како га виде у виђењу где на њега мење царску круну и царски плашт. И одаваше цар светоме веће поштовање него осталим архијерејима.

На том Сабору свети Мелетије, који беше председатељ Сабора, удиви све овим чудесним знамењем: Када аријанци неправославно мудроваху о Светој Тројици, и благочестиву веру унакажаваху својим злочестивим учењем, устаде овај божанствени човск, на захтев осталих, показа три прста у знак трију Лица Свете Тројице, затим саставивши два прста и један повивши, он благослови људе. И изиђе од њега огањ као муња, и славни отац изговори ове речи: Три дакле Ипостаси разумемо, а о једној суштини говоримо.

Удививши на тај начин све, он јеретике посрами а православне утврди у вери православној. На том Сабору свети Мелетије утврди поново светог Григорија Богослова на патријаршиском престолу

цариградском, на који га је он већ раније био послао из Назијанза. И после неколико дана, за време трајања Сабора на који још не беху стигли сви епископи, он се мало разболе, и усну у Господу[17]. Много суза пролише за њим и цар и архијереји и сав православни народ. И би сахрањен свечано. Затим би пренет у Антиохију, и положен поред свештеномученика Вавиле, на заштиту града, а У славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАЈКЕ НАШЕ МАРИЈЕ

која се у монаштву подвизавала под мушким именом Марин, и преподобног ЕВГЕНИЈА, њеног оца

Беше у Витинији[18] неки човек по имену Евгеније. Он имађаше жену веома честиту и богобојажљиву. Она му роди кћер јединицу, и надену јој име Марија. Али Евгенију умре жена, и он васпита кћер своју у страху Божјем. И када девојчица одрасте, рече јој отац: Мила кћери, ево целокупно имање своје предајем у руке твоје, јер ја идем у манастир да спасем душу своју. Чувши то од оца свог, девојка му рече: Оче, ти хоћеш само себе да спасеш, а мене да погубиш. Зар не знаш да Господ у Еванђељу каже: Пастир добри душу своју полаже за овце. Ко спасе нечију душу, он је као творац њен.

Чувши то, Евгеније се веома обрадова њеним речима, јер изговарајући их она плакаше и ридаше. И рече јој отац: Мила кћери, не знам шта да чиним с тобом. Ти си женско чељаде, а ја хоћу да идем у мушки манастир, и како ти можеш у њему живети са мном? Јер ђаво преко женског пола изазива саблазан код слугу Божјих. А девојка на то рече: Господине оче, нећу ја ући у мушки манастир како ти кажеш, него ћу острићи косу, обући мушко одело,

па тако с тобом ступити у монаштво. И нико неће знати да сам женско.

Чувши овакве речи од своје кћери, блажени се Евгеније веома обрадова духом, раздаде целокупно имање своје ништима и убогима, сиротама и удовицама, остриже кћер своју и обуче је у мушко одело, наденувши јој име Марин место Марија. И рече јој: Пази, кћери, добро чувај и скривај своју природу, јер знаш да жене у манастир не улазе. А ти ћеш међу мушкарцима живети као усред огња. Сачувај дакле себе Христу беспрекорном, да бисмо се, када испунимо што обећавамо, удостојили царства небеског.

Рекавши то и помоливши се Богу, Евгеније узе своју кћер као мушкарца, и одоше у манастирско општежиће. Живећи међу иноцима, напредоваше девојка у врлини из дана у дан, у послушању и смирењу, и у упражњавању великих подвига. И пошто проведе у манастиру неколико година, монаси мишљаху да је она евнух, јер јој ни брада ни бркови не растијаху. А и глас беше у ње танак, те неки држаху да то долази код ње од великог подвига и поста. Јер је јела сваки други дан, и то другог дана узимала по мало хране. А после извесног времена преподобни Евгеније престави се Богу у монашком чину. И блажена Марија, тобожњи младић Марин, остаде сироче. И увећаваше своје подвиге, умртвљујући своје тело многим трудовима и уздржањем. И благодаћу Божјом толико успе, да и власт над ђаволима доби. Јер је она на довођене к њој болеснике од нечистих духова полагала руке своје, и молећи се, изгонила из њих нечисте духове, и оздрављивала их.

У том манастиру беше четрдесеторо братије, украшених сваком врлином и духовном мудрошћу. Од њих су сваког месеца по четворица ишли на манастирско имање ради обрађивања. То имање је било далеко од манастира. На средини пута између манастира и имања беше једна гостионица, у коју су монаси, путујући на имање или враћајући се са имања, свраћали на одмор и преноћиште. УСТО, И гостионичар је веома волео братију, и давао им засебну одају за одмор. А мрзитељ добра ђаво, видећи толико добродетељан живот младе девојке у мушком оделу, и велику љубав њену према Богу, и огромну ревност њену у монашким подвизима и трудовима, и непобедиву истрајност њену у трпљењу, устаде на њу својим

замкама, са намером да је омете на њеном добром путу ка небу, и уцвели, и осрамоти. И својим вештим лукавством он удеси ово: Једнога дана игуман манастира тог дозва к себи младог инока Марина, и рече му: Брате Марине, знам да си по животу савршен у свему, а нарочито у послушању. Стога не одреци да идеш на манастирски посао. Братија се жале на тебе што не одлазиш из манастира на имање, да би тамо радио за манастир. Иди дакле, чедо, да велику награду добијеш од преблагог Бога, јер се и Господ наш није либио да послужи својим ученицима. - Чувши то од игумана, Марин се врже пред ноге његове, говорећи: Благослови, чесни оче, и ја ћу поћи куда наређујеш.

И отпутова Марин са три друга инока на манастирско послушање. Успут свратише у ону гостионицу на починак, и ту пренођише. А гостионичар имађаше ћерку, одраслу девојку, коју војник неки, свративши на пренођиште у гостионицу, обешчасти, и она затрудне. И рече јој војник: Ако се за ово дозна, и родитељи те упитају откуда ти то, ти им реци: Онај лепи млади инок спава са мном, и ја затруднех од њега.

После извесног времена примети се да је девојка трудна. Родитељи је питаху од кога затрудне. Она одговори: Онај млади лепи инок из манастира, коме је име Марин, спава са мном, и ја затруднех од њега. - Гостионичар, отац њен се веома ожалости. И уставши, хитно оде у манастир, вичући јаросно: Где је онај лукави и лажни хришћанин, за кога кажете да је инок? Преда њ изиђе манастирски намесник, и рече му: Добро си дошао, брате! Што си тако утучен, и зашто тако љутито вичеш? Молим те, смири се мало. А гостионичар му одговори: Проклет био час у који се упознах с монасима! Авај мени, шта ми се догодило! Просто не знам шта да радим. - Обавештен о томе, игуман дозва к себи гостионичара, и упита га: Шта желиш, брате? Зашто си тужан? Гостионичар одговори: Шта желим? Желим да у будуће никада не видим ни једног монаха, нити разговарам с њим. А кад га игуман упита због чега тако говори, он одговори: Имам кћер јединицу; сву сам наду положио у њу, да ће ме у старости надгледати. А гле, шта учини Марин, за кога кажете да је побожан хришћанин и добар монах: од њега затрудне моја кћер. - Чувши то, игуман се веома зачуди, и рече му: Шта могу да ти радим,

када Марин није овде? Још се није вратио са послушања. Чим буде дошао, ништа ми друго не остаје, отераћу га из манастира.

Када потом Марин дође са остала три монаха са манастирског имања, игуман га призва к себи, и рече му: Брате, такав ли је твој живот и подвиг? Док си преноћио у гостионици, ти си обешчастио гостионичареву кћер, и она је од тебе остала трудна? Њен отац је долазио овде, и све нас страшно изружио због тебе. Чувши то, Марин паде ничице на земљу, говорећи игуману: Прости мени грешном, оче, прости Господа ради! јер сагреших као човек. - Тада се игуман страшно разгневи, и отера Марина из манастира са срамотом.

Изишавши из манастира, Марин борављаше пред капијом без крова над главом, трпећи зиму и жегу. О они што су улазили и излазили питаху га: Зашто тако седиш, аво, патећи се без крова? А он им одговораше: Сагреших, и зато сам истеран из манастира.

А када дође време гостионичаревој кћери да роди, она роди мушко дете. Гостионичар га узе и оде у манастир. И нашавши Марина где седи пред вратима, остави му дете, и одмах се удаљи. А Марин узе дете у руке, и ридајући говораше: Тешко мени кукавноме и одбаченоме! Што сам ја кукавни и гадни делима својим заиста заслужио, то и примам. Али зашто да ово јадно дете умре поред мене? - Стога стаде тражити млека од чобана, и као прави отац хранити дете. Није доста било невином Марину свакодневних страдања зими и лети, од мраза и од оскудице, него му је још и дете задавало не малу тугу и муку плачући, поганећи се и прљајући му одело. И проведе три године у таквим патњама, трпећи, и благодарећи Бога.

Пошто прођоше три године, сажалише се братија на Марина, па сви скупа одоше игуману, и рекоше му: Чесни оче, доста је брату Марину покајања које показа. Стога те молимо, прими га опет у манастир, нарочито зато што је пред свима исповедио свој пад. - Но игуман не хте да их послуша, и не пристаде да прими Марина у манастир. Монаси опет стадоше говорити игуману: Оче, ако брата Марина не примиш поново у манастир, онда ћемо и ми сви отићи. Јер како можемо молити Бога да нам опрости грехе наше, када ми не опраштамо брату своме који се ево три године пати пред вратима

без крова над главом? - Чувши такве речи од инока, игуман им рече: Због греха који је учинио, Марин зацело не заслужује да уђе овамо, али ћу га због љубави ваше и молби ваших примити.

И дозвавши Марина, игуман му рече пред свима: Брате, ниси достојан да стојиш на своме ранијем месту међу братијом због греха који си учинио. Али због љубави братије који су ме молили за тебе, ја те примам на последње место, да будеш од свих најпоследњи. А Марин са сузама стаде говорити игуману: И то је много за мене, свечесни оче, што ми допушташ да уђем у манастир, да бих се удостојио служити светим оцима мојим.

Примивши тако Марина опет, игуман му наређиваше да обавља најгоре и најпоследње послове манастирске. А он их све обављаше са великом ревношћу и страхом, срцем скрушеним и духом смиреним И имађаше Марин са собом дете, које идући за њим викаше: тата, тата! и тражаше себи потребну храну. Иако толиким невољама и патњама притешњен, Марин се веома стараше око васпитања детета. И кад касније одрасте, и постаде пунолетно, оно показа велики успех у смирењу и послушању, молитвама свога тобожног оца. И сви га вољаху због врлине његове. И удостоји се монашког чина. А све то би по престављењу блаженог Марина, чија блажена кончина би на овај начин:

После такве напасти и толиких патњи и мука виде Господ Христос веру и трпљење своје невесте и, желећи да је после невоља утеши и после трудова одмори, Он је узе у вечна насеља рајска и у дворац свој небески. Узе је тако да нико није знао. Јер се она престави у својој келији, и нико није знао о томе. А игуман, видећи да брат Марин већ три дана не долази ни у цркву на богослужење нити на манастирско послушање, упита братију: Где је отац Марин? Ево прође три дана откако га нисам видео. Увек је први долазио пре почетка богослужења, а сада га не видим. Идите у његову келију и видите да се није разболео.

Братија одоше, и нађоше Марина преминулог у Господу и дете где седи поред њега и плаче. Братија брзо известише игумана, говорећи: Брат Марин усну. Чувши то, игуман се зачуди И рече: Како изиђе душа из њега? И ко ће дати одговор за његов грех? - И нареди да се тело његово по обичају спреми за сахрану. Почевши да му спремају

тело, братија се запрепастише када видеше да је женско, и стадоше једногласно вапити: Господе, помилуј! Чувши вапијање братије, игуман зачуђен упита: Шта је то? А они му запрепашћени одговорише: Брат наш Марин је женско. - Игуман дотрча и, поражен неочекиваним открићем, баци се на земљу пред светитељкине ноге, и плакаше вапијући: Опрости ми, Господе Исусе Христе, јер у незнању сагреших наневши тако страшну увреду светој и чистој невести Твојој! - И опет павши ничице крај светих моштију њених, он кукаше: Нека умрем крај чесних ногу твојих, о светитељко, док не добијем опроштај грехова које учиних према теби! - И док он тако плакаше и ридаше дуго, дође глас с неба говорећи: Да си то учинио у знању, не би ти било опроштено. Али пошто си не знајући сагрешио, опраштају ти се греси твоји.

Тада устаде игуман од чесних моштију њених, и одмах посла по гостионичара, поручивши му: Дођи брзо к нама, јер имам да ти кажем нешто. А кад гостионичар дође у манастир, игуман му рече: Брат Марин умре. Гостионичар на то рече: Бог нека му опрости грех који учини према мојој кћери! Игуман му рече: Покај се, брате, јер си сагрешио пред Богом; а и мене си завео својим речима, те сагреших и ја због тебе. Јер Марин је жена. - Чувши то, гостионичар би поражен, и ћуташе као нем. А игуман га узе за руку и одведе тамо где лежаше свето тело блажене Марије, чесно спремљено, и показа му да је женско, и да је невино била нападнута за обешчашћење његове кћери. Тада гостионичар, видевши ово неочекивано чудо, стаде плакати и кукати што је оклеветао невино створење. А игуман са монасима извршивши опело, чесно сахрани на нарочитом месту у манастиру чисто девичанско тело беспрекорне невесте Христове. То би 508 године.

Дође уто и гостионичарева кћер, мучена демоном, и пред свима каза сву истину: ко ју је преварио, од кога је затруднела, и ко ју је наговорио да оклевета младог инока, свету девојку, коју су сви сматрали за мушко. А када луду бесомучницу приведоше на гроб свете Марине, одмах изиђе из ње бес, и би исцељена тог часа.

Видевши то чудо, сви прославише свемилостивог Бога због чудесне благодати његове, и због трпљења свете слушкиње његове Марије, која до смрти своје никоме не откри тајну да је жена, него царства

ради небеског претрпе напаст и многе муке Стога и ми, љубљена браћо, угледајмо се на њено јунаштво, постојанство и трпљење, да би смо у оном животу обрели милосрђе и благодат у великог Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа, коме слава и моћ, заједно са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
АНТОНИЈА II,
патријарха Цариградског

Антоније свети беше по оцу са Истока, по мајци из Европе, а као трећа отаџбина беше му Цариград[19], у коме је одрастао, васпитан био, и школовао се. Па је у њему касније био и архипастир.

Када Антоније стиже до пунолетства, он постаде монах. И врло јуначки упражњаваше врлину и унутрашњу философију, подвижнички духовни живот. Затим, иако није хтео, би рукоположен за презвитера, и постаде игуман у свом манастиру. Од тада он веома заволе бдење, пост, непрекидну молитву. Тада и отац његов прими монашку схиму. Овај божанствени Антоније чинио је милостињу обема рукама.

А када дође време те тражаху човека достојна за патријарха, тада избор Светог Синода и цара паде на светог Антонија. И он би хиротонисан за патријарха цариградског. Као патријарх врло је ревносно обилазио цркве и неуморно служио. Помагао је изобилно подизање и поправљање цркава; исто тако помагао сиромашне свештенике и чтеце; и својом милостињом тешио хиљаде и хиљаде ништих и убогих. Чинећи многа добра дела и велика чудеса, он доживе дубоку старост, и онда отиде ка Господу. Патријарховао у време цара Лава Мудрог[20].

СПОМЕН СВЕТЕ
КАЛИЈЕ

Света Калија беше издашне руке према беднима из чистог хришћанског милосрђа и као девојка и, доцније, као удата жена. Муж њен био је богат но тврд. Вративши се једном са свога пословног пута он види, да му је жена расточила његово богатство на сиромахе. И он је убије. Но Бог прослави ову милосрдну душу на тај начин, што се од њених моштију исцелише многи болесници.

Уверивши се у то, св. патријарх Антоније подигне манастир над њеним моштима.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АЛЕКСИЈА
митрополита Московског и целе Русије, чудотворца

Свети чудотворац Алексије, митрополит Руски, беше бојарскога рода. Родитељи његови Теодор и Марија беху бојари из Чернъиговске кнежевине. Свети Алексије родио се у Москви 1300. године, за владавине Московског кнеза Данила Александровича[21]. Син и наследник кнеза Данила, кнез Јован Данилович[22], који тада беше дечак, би кум Алексију на светом крштењу, при чему младенцу би дато име Елефтерије. Када Елефтерије поодрасте, дадоше га да учи књигу. Једном, у дванаестој својој години, дечак Елефтерије разапињаше у пољу мреже ради ловљења птица. У томе он случајно заспа и чу глас: "Алексије, зашто се узалуд трудиш? Ево, ја ћу те учинити ловцем људи".

Тргнувши се из сна, дечко не виде никога поред себе и веома се чуђаше гласу који чу. Од тога часа он много мишљаше и размишљаше шта треба да значи овај глас. Заволевши Бога од ране младости, он остави своје родитеље, одрече се женидбе и, желећи да само Господу Христу служи, оде у Богојављенски манастир у Москви. Ту га игуман Стефан, брат чудотворца Сергија, постриже за монаха давши му оно име које он чу у свом саном виђењу: Алексије[23]. Нови постриженик Алексије имађаше тада двадесет година. Отада па до своје четрдесете године он се подвизаваше постом, посвуноћним стајањем и непрестаним молитвама, служећи Богу, тако да се многи дивљаху таквом подвигу његовом. Због свог

врлинског живота он беше поштован и уважаван од свију. И сам велики кнез Московски Симеон Јованович[24] и митрополит Теогност[25] веома га љубљаху. Затим због великих врлина својих он би постављен за епископа града Владимира[26].

По престављењу митрополита Теогноста, велики кнез Јован Јованович[27], који после свога брата Симеона прими кнежевски престо, на основу саборске одлуке изабра за митрополита светог Алексија и посла га на посвећење у Цариград к свјатјејшему патријарху Филотеју[28]. Патријарх Филотеј постави светог Алексија за митрополита Кијевског и целе Русије. По повратку из Цариграда, свети Алексије прими управу над Руском Црквом[29], и стаде се још више подвизавати, подвиг подвигу додавајући. И беше он свима светионик, и углед стаду речју, животом, љубављу, духом, вером и чистотом.

Глас о светитељу Алексију рашири се не само међу хришћанима него и међу мухамеданцима који не знађаху за Христа. Тајдула, супруга татарскога хана Џанибека, три године раније беше изгубила вид. Слушајући да Бог чини чудеса на молитве светог Алексија, Џанибек упути великом кнезу Московском Димитрију Јовановичу[30] молбу, да му пошаље овог Божјег човека, да он умоли Бога да његовој царици подари вид. При томе Џанибек је додао и ово: "Ако царица добије исцељење на молитве тога човека, онда ћеш имати мир са мном. Ако га пак не пошаљеш к мени, онда ћу мачем и огњем разорити твоју земљу".

Када ова Џанибекова молба стиже у Москву, свети Алексије се растужи, сматрајући да је ова ствар изнад његових моћи. Али на молбе великога кнеза Димитрија, он се ипак упути ка хану Џанибеку. Пред свој одлазак из Москве он са свештенством отслужи молепствије у саборном храму у част Успења Пресвете Богородице. За време овог молепствија свећа код гроба светог чудотворца Петра запали се сама од себе, и сви видеше то чудо. Из тога свети Алексије закључи да га Господ милостиво обавештава, да ће његов пут бити успешан. Узевши један део воска од те свеће и направивши од њега малу свећу, светитељ се заједно са својим клиром стаде спремати на пут, чврсто се уздајући у милост Божју.

Још до приспећа блаженога у престоницу Монгола, царица виде у сну светитеља Божјег Алексија у архијерејском одјејању, праћеног свештеницима. Пробудивши се, она одмах нареди да се израде скупоцене одежде за архијереја и свештенике по оном обрасцу какав је она видела у саном виђењу. Када се свети Алексије приближи престоници Татара, Џанибек му изађе у сусрет са великом чешћу и уведе га у своје палате. Светитељ, почевши молепствије, нареди да се упали она мала свећа коју беше донео са собом. После дуге молитве, он покропи освећеном водом царицу, и она тог часа прогледа. Хан са својим велможама, и сви присутни, беху силно запрепашћени овим дивним и славним чудом и узношаху хвале Богу. И указавши велико поштовање митрополиту Алексију[31] и његовим пратиоцима, и обилно их обдаривши, Џанибек их отпусти с миром.

Вративши се из Орде, свети Алексије после неког времена би приморан да понова путује у Орду. Хан Џанибек умре, а на његов престо ступи свирепи и крволочни син његов Бердибек. Убивши својих дванаест брата, он хтеде да са војском крене на Руску земљу. Тада, на молбе великога кнеза Јована, свети Алексије отиде у Орду код Бердибека и својом кротком, мудром речју укроти бес свирепог хана. Пошто издејствова пред грозним владарем мир за хришћане, свети Алексије се врати у Москву, јер светим Петром, митрополитом кијевским, би пренесен у Москву престо Кијевске митрополије због честих ратова и најезда варварских народа.

Када умре велики кнез Јован, на плећа светитељу паде нова брига: он постаде старалац непунолетном кнезу московском Димитрију Јовановичу. Власт великог кнеза измоли себи у Орди суздаљски кнез Димитрије Константинович[32]. Светитељ је морао да благослови суздаљског кнеза на велико кнежевство, но одлучно одби молбу великога кнеза да живи у Владимиру, остајући стараоцем младоме кнезу Димитрију Јовановичу. Међутим у Орди су се одвијали нереди; сваке године појављивало се по неколико ханова, који су уништавали један другог; године 1362. јавише се два хана супарника. Млади кнез Димитрије издејствова код једнога од њих звање великог кнеза Русије и примора Димитрија Констатиновича да се уклони из Владимира. Свети Алексије с радошћу благослови чудотворном Владимирском иконом Богоматере свога васпитника на велико

кнежевство. И он беше душом намера и дела кнеза Димитрија; његовим трудом расла је и учвршћивала се власт великог кнеза Московског.

Свети Алексије се усрдно трудаше око подизања храмова и манастира. Тако он подиже на обали реке Јаузе храм у име Господа нашег Исуса Христа, у част Нерукотворене Иконе Његове, и поред њега сагради манастир, у коме заведе општежићни устав. Старешинство у новој обитељи он повери Андронику, ученику светог чудотворца Сергија. Сем овог манастира свети Алексије сагради и друге цркве и манастире у Москви и у другим градовима руским. Тако, он подиже у Москви од камена цркву у име светог Архистратига Михаила, у част славног чуда његовог у Хони[33], и устрои манастир који се до сада зове Чудов[34]. При томе светитељ нареди да се ту сахрани тело његово. И многа друга славна и дивна дела, достојна спомена, створи свети Алексије у славу Божју, и добро пасијаше словесно стадо своје све до саме кончине своје.

Сазнавши унапред за свој одлазак ка Господу, светитељ отслужи Божанствену службу и причести се Светим Тајнама. Затим, пожелевши мир кнезу и људима, он свима даде последњи целив и отиде ка Господу 12. фебруара 1378. године. Поживе овај велики слуга Божји 85 година, од којих 24 проведе на архијерејском престолу. Тело његово би чесно погребено у њиме подигнутој цркви светог Архистратига Михаила у параклису Благовештења Пресвете Богородице.

После много година, на дан 20 маја 1431. године, бише нађене његове свете мошти потпуно целе, па чак и ризе на почившем светитељу беху сасвим читаве, као да су јуче обучене. После тога свети Алексије би пренет у цркву, подигнуту у његово име. Од светих моштију његових и до сада се, као из неког неисцрпног извора, изливају многа исцељења, и светим молитвама његовим даје се помоћ свима који им са вером прибегавају, а по благодати Господа нашег Исуса Христа, коме слава вавек, Амин.

СПОМЕН ЧУДЕСНОГ ЈАВЉАЊА ИВЕРСКЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

зване "Портаитиса" (Вратарка)

Ова чудотворна Икона Пресвете Богоматере дошла је, "у време иконоборства, чудесно идући сама по мору, из Мале Азије у Иверски манастир на Светој Гори. Њу је са воде унео у манастир преподобни Гаврил Иверски, који се слави 13. маја. Икона стоји на вратима манастира и зато се зове "Портаитиса" - Вратарка. Ту јој је ранио у лице неки неверник, због чега је из Иконе потекла крв, што се и до данас види. Ова св. Икона празнује се још и 13. октобра и на Пасхални уторак.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА
РИСТЕ[35] ВРТАРА

Мученик Христов Риста беше из Албаније. У својих четрдесет година он оде у Цариград, и тамо постаде вртар. Једнога дана на тржишту он продаде јабуке једноме Турчину. У разговору они се стадоше препирати око вере, па се и посвађаше. Да би се осветиоРисти, Турчин га оклевета како је, тобож, Риста рекао да ће се потурчити. Ристу позваше на суд, и овај Турчин лажно сведочаше да је Риста заиста рекао да ће се потурчити. Судија упита Ристу о томе. Риста одговори храбро и јуначки: Хришћанин сам, и никада нисам рекао да ћу се потурчити, нити ћу икада променити своју веру, па макар ме ставили на безброј мука.

Чувши то, судија нареди да Ристу жестоко бију; при томе га силно удараху по глави, те мученику истече врло много крви. После тога бацише мученика у тамницу, и ноге му ставише у тешке кладе.

У то време у тамници се налажаше као затвореник и учени Кесарије Дапонт. Он се сажали на мученика и кришом му понуди мало хране, еда би се окрепио. Но мученик не хте ништа да окуси, и рече Кесарију: Зашто да једем? Боље да за Христа умрем гладујући и жеђујући. - Том приликом мученик извуче из свог појаса један челични брус и даде га Кесарију са молбом да га прода, те да му после смрти отслуже неколико светих литургија за покој душе.

После тога мученика изведоше из тамнице, и отсекоше му главу. Тако блажени доби венац мучeништва од Господа Христа, коме слава кроза све векове. Амин[36].

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ПЛОТИНА и САТОРНИНА

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
УРБАНА
епископа Римског

Епископовао у Риму од 223 до 230 године. Пострадао мученички.

НАПОМЕНЕ:

1. Севастија Јерменска - град на североистоку Мале Азије.
2. Македоније I, епископ цариградски, заузимао цариградски престо од 342 године; затим као јеретик био свргнут, но неколико пута захватао у своје руке архијерејску власт до 360 године. Македоније је богохулно учио о светоме

Духу ово: Дух Свети је створење и нема удела у Божанству и слави Оца и Сина.

3. Евдоксије био епископ у Цариграду од 360 до 370 године.

4. Свети Евстатије био епископ у Антиохији од 323 до 331 год.

5. Свети свештеномученик Јевсевије, епископ самосатски мученички скончао око 380 године. Спомен његов празнује се 22. јуна.

6. Учитељ Цркве, епископ Кирски, знаменити историчар петога века (в. Црквена Историја, II, 27).

7. Архиепископ кипарски, познат црквени писац четвртога века; спомен његов празнује се 22 маја.

8. О везама Св. Мелетија и Св. Василија Великаог видети више у житију Св. Василија под 1. и 30. јануаром.

9. Јулијан Отступник царовао од 361 до 363 године.

10. Спомен светог Вавиле, епископа антиохијског, празнује се 4. септембра.

11. Јовијаи царовао од 363 до 364 године.

12. Валент царовао од 364 до 378 год.

13. Грацијан царовао од 375 до 383 год. на Западу, а Теодосије од 379 до 395 год. на Истоку.

14. Флавијан, потоњи наследник Св. Мелетија, био архиепископ од 381 до 404 год.

15. Реч је о светом Симеону Столпнику, који се празнује 1. септембра.

16. На овом Сабору би осуђена Македонијева духоборачка јерес, а Никејски Символ вере би допуњен и завршен са пет нових чланова. Би осуђена такође и јерес Аполинаријева.

17. Свети Мелетије, патријарх антиохијски, упокојио се 381 год. у време Другог Васељенског Сабора. Свети Григорије Ниски, пред лицем Сабора, одао поштовање успомени св. Мелетија похвалним Словом, а св. Златоуст учини то исто по ступању свом у свештенички чин у Антиохији.

18. Витинија - северозападна покрајина Мале Азије.

19. Свети Антоније родио се око 829 године.

20. Свети Антоније II, звани Кавлеас, ступио на патријаршиски престо цариградски 893 године и

патријарховао до саме смрти своје, која би 901 год. Не ради се дакле о Антонију III Студиту.

21. Кнез Данило Александрович, млађи син светог Александра Невског, оснивач самосталне кнежевине Московске и родоначелник московских кнезова (1261-1303. год.). Доцније он је Руском Црквом уврштен у лик светих; мошти његове, пронађене нетрулежне у 1652. год., почивају у храму Данилова манастира, њиме подигнутог на обали реке Москве.

22. Касније велики кнез Московски, Јован Данилович Калита, од 1328. до 1340. год.

23. То је било 1320. г. Богојављенски манастир основан 1296. г. у Москви.

24. Кнезовао од 1340. до 1353. год.

25. Св. Теогност управљао Руском Црквом од 1328. до 1353. год.

26. Св. Алексије би посвећеи за епископа Владимирског 1352. г. На 12 година пре тога митрополит Теогност преведе св. Алексија у свој епископски двор, да руководи судским пословима црквеним. Стално у непосредном додиру са митрополитом Теогностом, Грком, св. Алексије одлично изучи грчки језик.

27. Велики кнез Московски Јован II Јованович владао од 1353. до 1359. године.

28. Патријарх Филотеј управљао Цариградском црквом од 1354. до 1355. године, и од 1364. до 1376. год.

29. Св. Алексије, митрополит Московски, управљао Руском Црквом од 1354. до 1378. год.

30. Димитрије IV Јованович, велики кнез Донски, родио се 1350. г.; од 1362. год. добио велико кнежевство; подигао камено Кремље у Москви; кнезовао 27 година, живео 40 година. Он је победио хана Мамеја на Дону 1380. године 8. септембра; умро 19. маја 1389. године.

31. Захвални хан поклони том прњшком светитељу прстен, који се досада чува у патријаршиској ризници.

32. Димитрије Константинович био великим кнезом од 1359. до 1363. године.

33. Спомен чуда, које се догодило у Хони, празнује се 6. септембра.
34. Чудов манастир основан 1365. године у спомен чудесног исцељења татарске царице Тајдуле.
35. Грчко име Христос, посрбљено у нас гласи: Риста.
36. Свети мученик Риста пострада у Цариграду 1748. године.

13. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СИМЕОНА МИРОТОЧИВОГ (Стефана Немање)

ЖИВОТ ПРЕПОДОБНОГА ДО ОДРИЦАЊА ОД ПРЕСТОЛА

Велики подвижник, преподобни отац наш Симеон Мироточиви - Стефан Немања, био је најпре велики владалац српског народа, ујединитељ српских земаља, творац независне српске државе, бранитељ Православља, истребитељ јереси. Притом, целог живота - човек велике вере, велике љубави, велике молитвености, велике милостивости, велике еванђелске ревности. Он, по речима свога животописца хилендарског јеромонаха Доментијана, "млад заволе да служи Богу светошћу и правдом пред Њим у све дане живота свога". Његов живот, богат Богом и еванђелском правдом, описали су два света сина његова: Свети Сава и Свети Стефан Првовенчани, и ученик Светога Саве хилендарски јеромонах Доментијан.

Стефан Немања родио се у Зети, у месту Рибници; и ту примио латинско крштење. А кад му се отац врати у своје столно место, он по други пут прими крштење из руку православног светитеља и архијереја усред Српске земље у храму светих свехвалних и врховних апостола Петра и Павла[1]. Он беше најмлађи од браће, али "Божјом благодаћу највиши". Он одрасте у дому својих родитеља у сваком доброверју и чистоти. Као млад, Стефан доби на управу од свога оца један део свога отачаства: Топлицу, Ибар, Расину. Мудар и окретан, он најпре постаде рашким жупаном, од 1149. године; затим, од 1165. године, он постаде великим жупаном Србије, који уједини под собом све земље где су Срби живели. Свети Сава о томе вели: "Он обнови очеву дедовину (Рашку), и већма утврди Божјом помоћу и својом мудрошћу даном му од Бога. Он подиже пропалу дедовину своју и придоби од Приморске земље област Зету са градовима, од Рабна - оба Пилота, од Грчке земље Патково, цело Хвосно и Подримље, Кострац, Дршковину, Ситницу, Лаб, Липљан, Глубочицу, Реке, Ушну и Поморавље, Загрлату, Левче, Белицу. Све то, што некада насиљем беше узето од његове дедовине, он придоби својом мудрошћу и трудом". Најпре је Немања, као и отац његов, у државном погледу био у извесној зависности од грчког цара, али се доцније ослободио те зависности и постао потпуно самосталан владалац, и називао се "господин свих Српских земаља". Престоница

му је била "усред Српске земље" град Рас, на по сата од данашњег Новог Пазара.

Упоредо са уједињавањем српских земаља Стефан Немања се ревносно трудио на утврђивању Православља, чиме је задовољавао и државне и своје личне душевне потребе. При томе он је долазио у сукоб и са својом браћом, од којих је много пропатио. Пун вере, он журно сазида храм Пресвете Богородице у својој области, у Топлици, на ушћу реке Косанице. И пошто га украси свим потребама црквеним, установи у њему збор монахиња, са чесном и богољубивом супругом својом Аном. И предаде јој храм Пресвете, да се стара о њему по сваком делу и о монахињама које установи у том светом манастиру. А она слушаше са сваком послушношћу и добродушношћу, чувајући храм Пресвете Богородице, предани јој светим господином њеним. И опет, наставља Стефан Првовенчани, овај свети господин наш, не могући зауставити срца свога, распаљиван Христовом љубављу поче зидати храм светом архијерају и чудотворцу оцу Николају, у близини Свете Богородице, на ушћу реке Бањске. И док је он свети бос ходио, ради речи Господа нашег Исуса Христа: "Сваки који се подиже, понизиће се, а који се понижује, подићи ће се" (Мт. 23, 12; Лк. 14, 1), и док је зидао храм светом чудотворцу и брзом у бедама заштитнику Николају, браћа његова, потстицани ђаволом и обузети злом ревношћу и љутим гневом, дођоше да ожалосте Светога и да разоре дело његово, говорећи: "Зашто радиш то, што не треба радити? Ти се нисси договорио с нама, и чиниш више од нас". А Свети им кротко и са благим осмехом на лицу одговори: "Браћо моја драга, синови смо једнога оца и једне матере; нека вам не буде на гнев ово моје дело, које сам у Господу почевши и довршио у мојој области. А што срце ваше воли да чини, чините у својим областима. Што пак ја чиним, било зло или добро, нека буде у мој део. Него просите у Господа Бога многе доброте и милости велике и непролазне, да их сваки од вас прими".

И заврши храм светоме чудотворцу Николају, и установи у њему монашко правило, да непрестано славе Господа Бога. И живљаше на миру, захваљујући Богу и Пресветој и светом чудотворцу Николају, док не насрну на њега ђаволска пакост и злоба. Јер се браћа

договорише са најстаријим од браће његове, који је тада владао Српском земљом, па дозваше овог целомудреног и светог мужа, ухватише га, оковаше му руке и ноге, и вргоше у камену пећину.

Седећи у пећини, са тугом у уму свом, он се мољаше светом великомученику Христовом, страдалнику и непобедивом војнику Георгију, овако говорећи: "О свети страдалниче, мучениче Христов Георгије, који си ради Христа претрпео страдања и разне безбројне муке и ране; и ма да си био у великој невољи и на точку растрзан, ти призиваше Владику свога, Господа свога Исуса Христа, да дође да те избави, исцели и утеши. Јер ти и заклање своје гледајући, као незлобиво јагње Христово, говораше: "Прими, Господе, прошење моје: они који буду у беди и невољи, или у тамници, или на мору, па именом мојим призову Твоје човекољубље, Ти им, Господе, ради неиспитаног милосрђа Твог буди милостив!" И Владика услиша молитву твоју и прошење твоје испуни због достојних трудова твојих. Јер ваистину достојан би ти, свети страдалче Христов, угодивши Владици своме Христу. А ја грешни и недостојни јављам се Господу. Но којим очима ја помрачени смем погледати ка небеској висини, или којим ћу уснама призвати страшног Оца и тебе, Свети? Но сажаливши се, страдалче Христов, на мене страсног и бедног, похитај Господу своме Исусу Христу, који ти је обећао испуњавати прошења, да ме светим именом твојим избави сада ове муке и уза, да ти послужим, Свети, све дане живота мога, до последњег даха свога, на начин који буде угодан висини страдања твога, милошћу и милосрђем Христа који те је прославио и овенчао у целом свету, на све векове, амин!"

Страдалник Христов чу молбу овог светог мужа, и испуни све што га је молио. А овај свети господин поче хитно, без икаквог одлагања, са ревношћу и љубављу зидати храм светом и преславном великомученику Христовом Георгију[2]. И сврши га, призивајући свог брзог помоћника, и изврсно га украси сваком лепотом и свима потребама црквеним. И установи монашко правило да монаси служе Господу светошћу и правдом, и да непрестано славе страдалника Георгија, светог заштитника у невољама, на похвалу Светоме и на освећење њему и на спасење монасима.

Када зломислена браћа најмише војнике немачке, грчке, угарске, и поведоше против Стефана Немање, и уђоше у његово отачаство до места званога Пантин, он из дубине срца вапијаше за помоћ ка Господу своме Христу, и ка великомученику Христовом Георгију. И налазећи се у близини града Звечана, у коме беше црква светог великомученика Георгија, он одабра неколико свештеника и посла их да се помоле светом Георгију, да му дође у помоћ и да се бори са њим против непријатеља његових. Послани свештеници, по заповести свога господина, отслужише свеноћно бденије и јутарњу службу, и потом свету и божанствену литургију. А када после тога свештеници прилегоше да се одморе од труда, једноме од свештеника дође свети брзи помоћник и јави му се у војничком облику. Ужаснут, свештеник га упита: "Ко си ти, господине?" А он рече: "Ја сам слуга Христов Георгије; послан сам Господом Богом у помоћ господину твоме, да крсним оружјем победим његове непријатеље и разрушим њихове сујетне намере".

Свештеник одмах извести о томе свога господина. И сутрадан би силна битка. Помоћу Божјом и светог преславног великомученика Христовог Георгија, Немања победи своје непријатеље и иноплемене народе. Потом се врати у државу своју, на престо отачаства свога, и живљаше, благодарећи Господу Христу, Пресветој Богородици, брзом у невољама помоћнику светом чудотворцу Николају, и саборцу у биткама светом великомученику Георгију који га сачува неповређена од противника, и преизобилно вршећи дневне и ноћне службе пред Господом. И тако, примивши све своје отачаство, он служаше Господу у чистоти срца и духом смерним и срцем скрушеним. И роди синове и кћери, и васпита их у сваком доброверју и чистоти, и научи их свему страху Божјем и превеликој смерности и премудрости. Уз то све, вели Доментијан, ко може исказати његове многе ноћне молитве и дневна милосрђа, што чињаше ништима и свима светима, сиротама и удовицама, и свима потребитима? Јер он беше чуо реч Господњу, речену преко пророка Данила цару Навуходоносору: "Савет мој, царе, нека ти буде угодан: грехе своје очисти милостињама и неправде своје милосрђем према ништима" (Дан. 4, 24). А Преподобни што чу, то и делом испуни, одазивајући се свачијој молби, одевајући наге, насићујући гладне и

појећи жедне, посећујући болне, откупљујући дужне, ослобађајући робове.

Христољубиви владалац, пун свете ревности за божанске истине православне вере, потруди се исповеднички мужаствено да искорени јереси у своме отачаству, јер су лажним учењима својим тровале душу правоверног народа. Један од правоверних војника његових говораше му: "Господине, ја сам један од најхуђих и најмањих слугу твојих, и видевши ревност твоју према Владици твоме Господу Исусу Христу, и Пречистој Владичици Богородици, и светим угодницима Њиховим, заштитницима твојим, који крепком руком подржавају твоју власт неповређену, слободан сам јавити твојој моћи, да се теби мрска и триклета јерес већ укорењује у твојој држави".

Немања одмах сазва сабор, на који позва свог архијереја Јевтимија, монахе са игуманима, чесне јереје, старешине и велможе, од малих до великих. И говораше свима: "Ходите и видите, оци и браћо, иако сам најхуђи међу браћом својом, али Гоопод Бог, и Пречиста Мати Његова Богородица, не гледа на лице човечије, него удостоји мене најхуђега, који верујем у једносушну и нераздељиву Тројицу, да чувам ово предано ми од Њих стадо, које и видите сада, да се не посеје кукољ лукавог и одвратног ђавола. И никако нисам мислио да је он у мојој држави, али већ сада чујем да се злолукави за кратко време укоренио, и да хули на Светога Духа, и да дели недељиво Божанство, што говораше безумни Арије расецајући једносушну Тројицу. Тако и ови безумници иду за његовим учењем, не знајући, бедници, да ће због такве вере сићи заједно с њим на дно ада".

Док се на Сабору водила велика распра, дође кћи једнога од Немањиних правоверних велможа, која је била удата за једнога од тих кривоверних, која је била у њих и сазнала нечисте гадости њихове, али се нимало не косну вере њихове. Она припаде к ногама Светоме, и исповедаше јасно, говорећи му: "Господине, господине мој, ево видим како држава твоја расправља о овој мрској и одвратној вери. Ваистину, господине мој, по брачном закону бих испрошена преко оца мога, слуге твога, који је мислио да је у држави твојој једна вера. И бих у тих законопреступника, и видех, господине, где уистини служе самоме Сатани, који је отпао од славе

Божје. И не могући трпети смрада глувих идола и мрске јереси, истргох се из руке њихове и прибегох, и вапијем моћи твојој: порази крстом оне који се боре с нама, да искусе нечастиви непријатељи како је моћна вера твоја, господине".

Свети владалац изведе ову жену пред Сабор и изобличи кривоверје јеретика. И на Сабору би донесена одлука да се јерес искорени. И ревнујући за Господа Бога Сведржитеља, као некада свети пророк Илија, богољубиви Немања посла војску против јеретика: покажњава их на разне начине, неке пак прогна из државе своје, а домове њихове и све имање њихово раздаде прокаженима и ништима; главноме учитељу и старешини њиховом одреза језик у грлу, што не исповеда Христа Сина Божјег, нечастиве књиге његове спали, и њега посла у изгнанство, запретивши да се проклето име никако и не спомиње. И потпуно искорени ту проклету веру, да се отада није ни помињала у његовој држави, но се славила једносушна и нераздељива и животворна Тројица: Отац и Син и Свети Дух.

И тако, Божјом помоћу чуван и часним крстом ограђиван, вели животописац Доментијан, свети господин наш сабра изгубљену земљу отачаства свог, и кнезове своје умудри премудрошћу Вишњег Добротвора, и старце своје научи да му буду подобни, узносећи благодарност и хвалу добротвору своме Христу, и истреби успомену злославних јеретика по отачаству своме, и засади свако доброверје, те су сви славили Свету Тројицу: Оца и Сина и Светога Духа.

Духовно ујединивши народ једноверјем, Немања се даде на посао да присаједини својој држави и остале области насељене Србима, које су биле под Грцима. "И придодаде, вели свети Свефан Првовенчани, земљи отачаства свога област Нишавску до краја, Липљан и Мораву, и звано Врање, Призренску област и оба Полога до краја. Поврати Диоклитију[3] и Далмацију[4], отачаство и место рођења свог[5], праву дедовину своју, коју је насиљем држао грчки народ, тако да се прозвала грчка област, и у њој градове саздане од руку њихових, чија су имена: Дањ град, Сардоника град, Дривост, Росаф град звани Скадар, град Свач, град Лцињ, славни град Бар. А Котор утврди и пренесе свој двор у њ". И додаје свети Првовенчани: "Победи непријатеље своје, неослабно носећи пред очима крст Христов, и

њиме односећи победу над непријатељским варварима. И живљаше у благодарењу Богу и у молитвама дан и ноћ".

Када је Божјом помоћу све ово било свршено, вели свети Првовенчани краљ, овај свети господин мој, увек имајући у срцу свом неисказани страх Божји, побојавши се Спаситељеве приче, говораше: "Да се како не изврши на мени грешном реч из приче Господа мога коју рече: Неком богатом човеку прероди њива, и помишљаше у себи говорећи: разорићу житницу моју и сазидаћу нову, и сабраћу жита и сва добра моја, и рећи ћу души мојој: душо, имаш многа добра за све године, једи и пиј и весели се! (Лк. 12, 16-19). И, не обраћајући пажњу на време, постићи ће ме она реч коју на крају рече: Безумниче, ову ноћ узећу душу твоју од тебе, а ово што си спремио чије ће бити? (Лк. 12, 30). Ох, тада, браћо, ко ће отрпети или поднети оно грдно и страшно судиште Његово, или неодољиви гнев који ће бити на нама грешнима? Или ко ће тада призвати страшног и грдног Судију у помоћ себи, не учинивши милости и преступивши заповед Творца свога, као ја грешни? Али, Господе, Господе, поштеди и помилуј слугу Свога, јер су, знам ја, безакоња моја ваистину велика, и пред Тобом су увек неутајена, Господе! Зато полажем почетак у срцу мом: да трепти и да се боји светог имена Твог. По апостолу Павлу говорим: Ви који имате жене да сте као они који немају, чувајући се у чистоти и у заповедима Господњим (1 Кор. 7, 29). Зато ти и ја грешни дајем Пречисту и Пресвету Матер Твоју као јемца мога тврдог заступништва и чуварку, ради светог имена Твог: Господе, одвајам се због Тебе од спреге са женом својом, и стављам Тебе, Господе мој Исусе Христе, за вођу и чувара старости моје и наставника пута, којим идући и славећи име Твоје, нећу се спотаћи. Још ћу и храм сазидати Пречистој и Свебеспрекорној Матери Твојој, Добротворки, и ту ћу испунити Теби обете моје које изрекоше усне моје".

И поче зидати храм Пресветој на Ибру, на реци званој Студеници. Радећи то, он увек и непрестано слаше молбе ка Господу и Богу и Спасу нашем Исусу Христу, и ка Пречистој Матери Његовој. Усто он и светим угодницима Његовим шиљаше дарове: Великој Цркви Господњој у Јерусалиму и цркви светог Јована Претече, цркви светих апостола Петра и Павла у Риму, цркви светог Теодосија у пустињи,

цркви светог Николаја Чудотворца у Бариу, цркви Свете Приснодјеве Богородице Евергетиде у Цариграду, цркви светог Архистратига Михаила у Скопљу коју он подиже, цркви светог великомученика Димитрија у Солуну, и цркви светог великомученика Пантелејмона у Нишу коју он сазида. Дан и ноћ он непрестано вапијаше, овако говорећи:

"Свети Христови претстојатељи и арханђели, пророци и апостоли, мученици и јерарси, преподобни оци и пустињаци, црнорисци и преподобне деве, излијте своје молитве пред Владиком свих, Господом нашим Исусом Христом, да ме не осуди на дан Страшнога суда и грознога испитивања, него да ми буде милостив, тих и снисходљив, и да ми ради молитава Пречисте Матере Своје и ваших, Свети, да да ја, пребродивши буру живота, уђем у тихо и истинито и неузбуркано пристаниште и видим незалазну Светлост моју - Господа и Спаса и Бога мог, цара Исуса Христа, који је међу Светима хвала Израиљева. Јер пророк рече: у Тебе се уздаше оци наши, и не постидеше се; у Тебе се уздаше, и спасоше се (Псал. 21, 5-6). Зато, о Господе, не остави ни мене беднога који се уздам у милост Твоју; не одбаци, Спаситељу, и милуј грешно створење Твоје, да, одбацивши красоте овога света, пође за Тобом, хвалећи и благодарећи свето и незлобиво име Твоје, Оца и Сина и Светога Духа, и сада и свагда и кроза све векове".

Творећи овакве молитве из дубине срца, он се веселе душе подвизаваше око храма Пресвете, бринући се да скоро буде довршен. Јер када овај мој свети господин, вели свети Првовенчани, гледаше подизање храма Пресветој, верујте ми, о господо и браћо, ја сам видео како је ум свој био уперио на небеско, као неки небопарни орао, који је држан на земљи везан узама железним, па се истргао и узлетео у висину да дође до оног бесмртног и светог извора и да види храм божанственог града, Небеског Јерусалима, чији грађанин ваистину постаде.

СТЕФАН НЕМАЊА ОСТАВЉА ПРЕСТО, И МОНАШИ СЕ

Када се наврши тридесет и седам година владавине богољубивог оца нашег, вели Свети Сава, свемилостиви Господ не превиде његово свесрдно мољење, него као милосрдни трудопрималац и наградодавалац хоће да се сви спасу. Јер када дође згодно време, овај прозорљиви муж сву славу и почасти овога света сматраше низашта и красоте овога света изгледаху му као дим, а Христова љубав растијаше у њему и распаљиваше срце његово као дом спремљен Христу и као пречисто обиталиште Светом Духу Његовом. Јер се Христос беше некако уселио у његов ум и водио га. И он позва к себи благородну децу своју и одабране бољаре, мале и велике. И стаде им говорити овакву поуку:

Чеда моја драга, коју одгајих! Свима је вама познато како Бог промислом Својим постави мене да владам над вама; познато вам је и то, како упропашћену нађох у почетку земљу нашу, но помоћу Бога и Пресвете Владичице наше Богородице ја се, према моћима својим, не лених, нити себи дадох мира, док све не поправих. И Божјом помоћу увећах земљу вашу и у дужину и у ширину, што је свима познато. Ево досад ја вас све, као децу своју, одгајих, и научих да се држите вере православне. Многи иноплеменици устадоше на ме и нападоше ме као пчеле саће, али именом Господњим ја им се противстављах и одолевах им. Зато и ви, чеда моја драга, не заборављајте учење и правоверни закон, који ја установих. Јер, држећи се њега, имаћете Бога за помоћника себи и Пресвету Богородицу, и моју, иако грешну, молитву. А сада отпустите мене, владара свога, с миром, да очи моје виде спасење, које Господ уготови пред лицем свију људи, светлост на откривење народима и у славу вама, пастви мојој. Јер видим како је све људско, што не остаје после смрти, сујета; не остаје богатство, не остаје слава, јер кад смрт дође, она све то уништи. Због тога се узалуд паштимо. Кратак је пут којим ходимо; живот је наш дим, пара, земља и прах. За мало се јавља, и убрзо нестаје. Стога је ваистину све таштина. Овај живот је сенка и сан, и низашта се пашти сваки земнородни, као што књиге рекоше: када и сав свет стечемо, онда се у гроб селимо, где су заједно цареви и убоги. Зато, чеда моја драга, пустите ме брзо да идем видети утехе Израиљеве.

Таквим речима их поучаваше добри господин и благи пастир, а они сви много ридаху и говораху му: Не остављај нас сироте, господине, јер ти нас освети и ти нас научи и ти нас просвети, пастиру добри, који душу своју полажеш за овце, јер никада у твоје дане вук не ограби овцу од Богом преданог ти стада пастве. И за свих тридесет и осам година твоје владавине бисмо тобом сачувани и одгајени, и другог господина и оца не познасмо осим тебе, господару наш!

И блажени старац, пошто их као отац посаветова премудрим речима да престану са јецањем и сузама, "светим прозрењем изабра благоверног сина свог Стефана, и учини га самодржавним господином све своје државе", и рече свима: "Овога имајте уместо мене! Корен добри који је изишао из моје утробе. Њега постављам на престо у држави, Христом ми дарованој". И уставши са престола свога, вели Доментијан, предаде га њему са сваким благословом, и благослови га говорећи:

"Чедо моје љубљено, овај престо моје државе подарен ми је од Господа, Небеског Цара; ја га никаквом силом својом нисам узео, него Господ Бог мој погледа на моју смиреност, збаци силне са овога престола, и мене смиренога подиже на њ. И Његовом силом владах на овом престолу до сада. А од младости своје желео сам ићи за Господом мојим. Али како се изволи Господу моме, тако и учини Господ Бог мој са мном. Но већ приспе време Господње које је на моје спасење. А ти, сине мој мили, буди благословен Богу вишњему који царује на бесконачне векове. И овај мој престо нека је благословен од Господа Бога мог и од мене оца твог теби и деци твојој, и после деце твоје и целом потомству твом до века. И Господ Бог мој нека ти помогне на њему, ходећи и лежући и устајући са тобом, сладећи и веселећи душу и срце твоје утешењем Светога Духа. И Господ Бог мој нека те сачува; и Он нека ти је покровитељ твој на сваком месту. И Господ Бог мој нека те сачува од сваког зла! И Господ Бог мој нека сачува улазак твој и излазак ка противничким непријатељима твојим! И Господ Бог мој нека научи руке твоје на убојни ред и прсте твоје на борбу против непријатеља твојих који устају на те! И Господ Бог мој нека те светим анђелима Својим сачува на свима путевима твојим! И свети анђео мој, који ме је чувао од младости моје досада, нека он буде с тобом, и нека богатом

милошћу Господа Бога мог буде вођа пуковима твојим, као што је био мојим! Он нека стане у убојни ред са тобом у свима биткама твојим! И Господ Бог мој и сила моја нека научи ноге твоје на извршење воље Божје овде на престолу овом и у бесконачне векове, амин!".

И још га поучаваше, каже сам Првовенчани: да се труди о сваком добром делу у држави његовој, да буде добра срца према народу хришћанском, који му он предаде, Богом пасену паству своју, говорећи му: "Чедо моје мило, паси овај мој Израиљ, и старај се о њему, водећи га као Јосиф јагње". Заповедаше му: да се брине о црквама и о њеним служитељима; да са насладом слуша архијереје и свештенослужитеље; да поштује јереје и бди над монасима, "да би се они молили за тебе, и да ни у чему не будеш зазоран пред Богом и људима".

Исто тако благослови Стефан Немања и другог драгог сина свог, кнеза Вукана, и постави га за великог кнеза, и одели му довољно земље, и даде и њему заповести дане Стефану. И постави их добри отац обојицу преда се, и говораше им: "Синови, не заборављајте моје законе, и срце ваше нека чува речи моје, па ће вам се додати године живота. Не остављајте милостињу и веру; привежите их себи о врат, и напишите их на таблицама срца својих, и наћи ћете благодат. Помишљајте о оном што је добро пред Богом и људима. Уздајте се свим срцем у Бога, и немојте се величати својом мудрошћу. Гледајте да путеви ваши којима ходите буду прави, па вам се ноге неће спотакнути. Не мислите високо о себи, него се бојте Господа, и клоните се од свакога зла; тада ће тело ваше имати здравље и кости ваше одмор. Поштујте Господа од својих праведних трудова и дајте Му првине од својих праведних плодова, да би се житнице ваше напуниле мноштвом пшенице, и точила ваша вином текла. Синови, не очајавајте кад вас Бог кажњава, нити клоните када вас Он изобличава. Јер Господ кара онога кога љуби, и бије свакога сина кога прима. Блажен је човек који је нашао премудрост, и онај смртни који је видео разум. Јер је боље куповати мудрост, него ризнице злата и сребра; она је скупља од драгог камења; њој се не противи ништа зло, а слатка је свима који јој се приближују; свака друга драгоценост недостојна је ње, јер дужина живота и године

живота су у десници њеној, а у левици њеној је богатство и слава. Из уста њених излази правда, а закон и милост носи на језику. Путеви су њени путеви добри, и све стазе њене у миру. Она је дрво живота свима који се држе ње и ослањају на њу, као на неразрушиву стену. А дајем вам ову заповест: љубите један другог, немајући никакве злобе међу собом. Ти, Вукане, покоравај се и буди послушан овом брату твом, и од Бога и од мене постављеном на престолу мом. А ти, Стефане, владајући не вређај брата свог, него га поштуј. Јер ко не љуби брата свога, не љуби Бога. Бог је љубав. Зато ко љуби Бога нека љуби и брата свога. Јер у томе је сав закон: њему апостоли научише, њиме мученици овенчани бише, о њему пророци висе. И тако, ако хоћете и послушате ме, уживаћете земаљска блага; ако ли нећете и не послушате ме, оружје ће вас појести. Нека вам је, синови моји драги, мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, и Дух Божји нека почива на вама, укрепљујући вас и заклањајући вас од свију видљивих И невидљивих непријатеља и упућујући вас на пут мира. - Мир буди и вама, властело моја и бољари! Мир буди и вама младићи, које васпитах од рођења матера ваших. Мир буди свима вама, словесно стадо Христово, Богом ми предано; ја вас пасијах и неповређене сачувах, као пастир добри полажући душу своју за вас. Зато вас молим, децо моја љубљена: богати и убоги, стари и млади, држите се учења мога, оца вашега. Бога се бојте, владаоца поштујте, цркве украшавајте, да би и оне вас украсиле; епископе слушајте, јереје поштујте, монашки чин уважавајте, да би се они молили за вас. А ви, живећи у правди и љубави међу собом, не заборављајте на милостињу. Благодат Господа нашег Исуса Христа и љубав Бога и Оца и заједница Светога Духа нека је са свима вама, амин".

Сви присутни плакаху и ридаху што се растају од таквог владаоца и пастира; плакаху и ридаху, не могући се утешити. Јер заиста сам у недоумици, вели Свети Сава, како да га назовем: да ли добрим господином; да ли учитељем правоверја; да ли добрим оцем; да ли пастиром који вером напаса поверено му стадо; да ли просветитељем цркава и учитељем благих обичаја, који вазда пребива у молитвама; да ли преизобилним служитељем и љубитељем убогих; да ли наставником правоверја и учитељем доброверја и светилом чистоте васељенске; да ли наставником

испуњеним вере, и обрасцем кротости и поста; да ли наставником премудрости и саветодавцем и каратељем неразумних; да ли чуварем стада свога и премудрим бранитељем свију оних који живе око њега? Јер ваистину све ово беше у њему: он беше пун премудрости и разума, и благодат Божја беше на њему.

Пошто благослови свој народ, овај премудри и дивни муж остави Богом му дарована владавину и сва своја разноврсна и многобројна блага, јер је било угодно Христу Богу и Пресветој Богородици да задовоље његову неисказану и свету жељу. Раздавши све своје имање убогима, он остави престо, децу своју и супругу своју, и учини себе заједничарем неисказаног и часног и светоанђелског и апостолског лика, малог и великог, и би му дано име Симеон, на свете Благовести, 25. марта 1195. године. У тај исти дан и богодана му супруга Ана, госпођа све Српске земље, прими овај свети лик, и би јој дано име Анастасија. "Желећи царства небеског, вели животописац Доментијан, он остави земаљско царство и овај свет и што је у овом свету. И оставивши земаљско земљи, и тражећи оно што је на висинама, он последова Христу".

Када се све ово сврши, вели Свети Сава, наш господин отац дође у наш манастир Пресвете Богородице, Студеницу, који он и сазида, а госпођа Анастасија оде у манастир Пресвете Богородице у Рас. И овај предивни и блажени отац наш и ктитор, господин Симеон, пребиваше међу нама у сваком доброверју и чистоти, преуспевајући и учећи све духовним подвизима. Јер ваистину он испуни написано у Еванђељу: продаде све што имађаше, и купи једини скупоцени бисер - Христа (ср. Мт. 13, 46), ради кога све ово учини, испунивши Спаситељеву заповест, дату младићу: Ако хоћеш да се спасеш, иди и раздај све своје имање убогима, и, узевши крст, пођи за мном (Мт. 19, 21). Све ово испунивши, блажени старац остаде у Студеници две године, и умножи Христово стадо монашкога чина. И живљаше ту са чесним монасима, по правилу и заповеди светих и богоносних отаца, и никако се не ленећи. Онда зажеле узићи на виши духовни степен, имајући у виду речи Светога Писма: Уклоните се од места својих и од места рођења свога, јер ни један пророк не бива приман у свом отачаству (ср. Мт. 13, 57-58; Лк. 4, 24).

У души блаженог оца нашег Симеона упоредо са жељом за вишим духовним животом била је пламена жеља његова да се придружи сину свом, монаху Сави у Светој Гори, који га је од самог почетка позивао из Свете Горе да се одрече престола и пође за Христом путем монаштва. Животописац Доментијан пише о томе ово: Свети и преподобни отац наш Симеон од срца написа пуно љубави писмо своме милом чеду у Светој Гори, новом претечи богоумном кир Сави, наставнику и житељу пустиње, анђелу у телу, подражаваоцу Бестелесних Сила, ревнитељу и саподвижнику светих, и небеском грађанину, који постом, бдењем и светим молитвама прими небеске дарове. И овако му написа: "Слушај, чедо моје љубљено у Христу, твоје писање испуни Господ Бог наш, и не превиде твоје свете молитве за моје спасење, и оно што мољах, и што жељах, и што тражах свом душом својом и свом снагом својом, даде ми милостиви Творац, не због неке моје правде, него по неизмерној милости Својој, коју уопште има према свима грешницима који Му се обраћају. И мене не одбаци. Него ме украси светим анђелским ликом подједнаком благодаћу са свима светима; и еванђелски последујући Њему, Господу Христу, љубитељу нашем, и узевши на раме Његов свети крст, ја по нелажној заповеди Његовој сада с радошћу идем за Њим и за тобом, мило чедо, и журим да стигнем до тебе тамо у Светој Гори. Да, радуј се радошћу и весели се духовним весељем због мене, јер овде оставих многе, и одлучих да се настаним с Богом и с тобом у тој светој пустињи, коју си ти пре мене од младости твоје заволео. И моли за мене љубитеља нашег Христа, да се, макар и у једанаести час ушавши с тобом, љубљено чедо моје, јавим као делатељ винограда Христова, и да нас свеблаги Господ не лиши Своје награде, него да нас богатом милошћу Својом обаспе овде, и у бесконачне векове, амин".

Блажени отац наш Симеон посла писмо, вели о томе свети Првовенчани краљ, монаху Сави у Свету Гору, говорећи: "Знај, о љубимче у Христу, што просих и што жељах и што тражих из све снаге моје и из све душе моје, смилова се на ме Творац мој, пе по мојим безакоњима, него по превеликој и неисказаној милости Својој и човекољубљу, те ме удостоји онога што жељах: часног свог анђелског лика. Да, радуј се и ти због мене, и моли се за мене

Господу своме, што ме недостојног, макар и у дванаестом часу, удостоји ући, да се с тобом јавим као делатељ винограда Христова, да примим награду своју".

Добивши писмо, богољубиви Сава се обрадова духом, и множећи умножи молитве своје пред Господом својим, и са сузама узневши хвалу Господу Богу Сведржитељу и Пречистој Његовој Матери Владичици нашој Богородици, говораше: Благодарим Ти, Господе Боже мој Исусе Христе, и пречиста моја Госпођо Богородице, што услишисте молитву моју и не превидесте мољења мога. И молитвама Пречисте Матере Твоје, заступнице рода нашег, Ти, Господе, ниси оставио оне који траже Тебе, и оне који се уздају у Тебе, и који се труде ради имена Твога". И написа писмо преподобном оцу свом, говорећи: "Писање светиње твоје примих, и у њему нађох неизречену радост и неисказано весеље, јер Господ, који хоће да се сви спасу и дођу у познање истине, изабра и твоју светињу од таштине варљивога света и придружи те свима светим преподобницима и праведницима, и предложи ти ангелолики живот... Да, пожури се, господине мој, и брзо дођи, и греди, преподобни, јер ти је љубитељ твој Христос кроз мене љубљено чедо твоје спремио сваку обитељ небеску и земаљску, јер се неће постидети они који се у Њега уздају. Греди, богољупче свети, и уђи у радост Господа свог, јер онима који Га љубе све сарађује на добро. Дођи, о богоносни, да створимо вољу Божју и извршимо истиниту заповест Његову: да иштемо најпре царства небеског, и потом ће нам се све додати (Мт. 6, 33); и да са собом доведемо љубитељу нашем Христу лик црноризаца и збор светитеља и скупове многих, све правоверне, да бисмо ми, када се они угледају на нас и последују нама у овом земаљском царству, примили двоструку благодат: за себе саме и за оне којима будемо углед на светињу и на спасење Божије ... Греди и дођи, господине мој и оче, да чеда своја научиш страху Божјем, и покажеш нам добри пут спасења, и предложиш велику смерност нама који хоћемо да живимо по твојој побожности, те да и ми, чеда твоја, узвеличамо Господа с тобом, и да светим молитвама твојим Господ и нас удостоји да следујемо светим стопама твојим; ти си се више трудио на апостолском зидању полажући основе вере Христове, ради тога ћеш и примити већу

награду од Христа, који раздаје дарове свакоме према труду... Греди и дођи, светилниче Божји, који гориш благодаћу Божјом, и који се светлиш Духом Светим, јер Владика твој Христос чека те, да Му принесеш плод добре земље - непорочне душе твоје, коју ћеш очистити жестоком уздржљивошћу и великом смиреношћу, и љубитељу свом Христу принети непорочан дар ... Греди и дођи, љубитељу чеда твога; дођи вођен Духом Светим по божанственом путу и по малој стазици мојој, и потруди се и потражи пород многољубивог срца твог. И греди и дођи, и помози ми, и спашћемо се, и добићемо блага Господом обећана нама и свима који љубе Бога и који желе да наследе живот вечни... Греди и дођи, премило туго душе моје, подобећи се боговидцу Јакову, јер ће из тебе произаћи други Израиљ, да и ти незамисливу радост доживиш због чеда свог, као Јаков због Јосифа, да се и ја такође насладим свете љубави твоје, ја који сам се много година удаљио од превелике љубави чедољубивог оца мог. Греди и дођи, господине мој и свети оче, да се нагледам светих седина твојих и да их с љубављу помилујем, и да целивам твој свети образ који би написан на небесима Господом Богом још пре твога рођења... Дођи, да док смо у овом пролазном животу, упутимо једномислену молитву ка Пречистој Посредници живота нашег, да нам Она с готовошћу отвори горе на небесима двери милости своје, и ми се настанимо с Господом нашим у бесконачне векове, амин".

ОДЛАЗАК ПРЕПОДОБНОГ СИМЕОНА У СВЕТУ ГОРУ И ЊЕГОВ ЖИВОТ У ЊОЈ[6]

Примивши писмо свог христочежњивог сина Саве, блажени старац Симеон се разгоре духом, и мољаше се Богу, говорећи: "Царе славе, Једини Бесмртни, Оче неба и крепости, и који промислом Своје доброте нећеш да ниједан човек пропадне, него да се сви спасу, не остави ме да погинем, јер знам како је велика милост Твоја на мени. И сада Те, Господе, молим, дај ми да скончам ово течење". И то рекавши, посла по Богом дароване му синове. Када се они заједно са

властелом и бољарима скупише, преподобни Симеон им опет по други пут даде благослов, па отпутова у Свету Гору осмог октобра 1197. године. При одласку он нареди своме сину, владаоцу Стефану, да држи све његове заповести, и да се стара о Студеници и њеном напретку. Исто тако, одлазећи он постави за игумана у Студеници преподобног мужа, јеромонаха Дионисија, и предаде му да се брине и чува стадо Христово, које је у овом светом месту.

И он, Блажени, вели Свети Сава, допутова у Свету Гору другог новембра 1197. године. Богоносни и преподобни оци, који живљаху у Светој Гори, примише га с радошћу и с великом почашћу. И прво се настани у манастиру Ватопеду, јер ту и нађе жељено, заблудело своје јагње, - вели Свети Сава за себе; - и, целивавши га и узевши га на своје раме, као што доликоваше, намени га себи на службу. И ту живљаху у радости душевној, вели свети Првовенчани, у богослужењима и у бдењима и у честим молитвама дан и ноћ. А прот и сва братија светогорска долажаху му у посету, и клањаху се један другоме до земље, и са сузама бесеђаху с њим о душевној користи, а он их распитиваше о животу њиховом и о монашким правилима. И дивљаху се сви, и слављаху Господа Христа који твори славна и величанствена дела, и који је учинио те је блажени Симеон оставио царство своје и славу овога света и дошао у Свету Гору да монахује и да се подвизава. А овај свети господин мој, вели свети Првовенчани, од великих па до најмањих, сваког од њих обдари свакојаким даровима по достојанству њиховом, и у свима ужеже свој светилник.

Небески људи и земаљски анђели, вели Доментијан за блаженог Симеона и богоносног Саву, дошавши до тихог, истинског смирења, и презревши све пропадљиво овог пролазиог света, бриињаху се једино о спасењу своје душе. По речи Господњој, не бринући се ни о чем земаљском, него тражећи једино царства небеског и правде његове (Мт. 6, 33), што и нађоше. Обојица из младости почеше работати Господу па све до смрти, по истинитој речи Господњој: Који претрпи до краја, тај ће се спасти (Мк. 13, 13; Мт. 10, 22). Обојица узевши крст Христов као силно оружје, иђаху са непобедивом силом у борбу против непријатеља, и својим великим трпљењем покидаше многе мреже њихове; разгоревши се љубављу

Христовом они подвигом светих суза угасише огањ зловерја, и јавише се као многосветли светилници Цркве Христове, послани од Бога и Његове Пречисте Матере, зато се овенчаше непропадљивим венцима и примише подједнаку славу са Вишњим Силама.

И пошто проведе извесно време у Ватопеду, вели Свети Сава, блажени Симеон, као што оправда своје царовање у свету, тако и ту зажеле наћи место спасења свима који долазе одасвуд. И измоли у цара кир-Алексе, пријатеља свог, пусто место ради подизања манастира у Светој Гори. Нашавши пусто место, звано Хилендар, вели свети Првовенчани, овај свети преподобни старац са својим сином ава-Савом посла писмо своме сину владаоцу Србије Стефану, да им пошаље довољно онога што је потребно за подизање и обновљење Хилендара, храма Пресвете Богородице. У писму му овако говораше: "О љубљено чедо и слуго Христов, знај ово, мада су те Господ Бог и Пресвета изволењем Својим, и са благословом мојим, оставили да владаш тамо, пишем ти да нађох пусто место усред Горе Свете, Ваведење Пресвете Богородице, звано Хилендар. Не лењи се, него похитај свом снагом својом да га подигнеш, да се сазида храм Пресвете у мој спомен у овој земљи, и опет после мене да буде и твојој деци и унуцима, у вашем роду до века. Јер ти си ктитор овоме, као што ти и раније писмено предадох у држави својој храм Пресвете Богородице Добротворке у Студеници, ни с ким у заједници, само теби и потомству твоме после тебе. Напомињем ти, чедо, пророчку реч: Покори се Господу и умоли Га, и даће ти по прошењу срца твог. Открij пут твој ка Господу и Он ће учинити, и извешће као светлост правду твоју (Псал. 36, 4-6). Зато не касни нити спавај, него се подвизавај, да, испунивши ове моје речи, с благословом мојим извршиш своје добро дело".

Син његов, свим срцем и великом радошћу примивши посланство и писмо светог господина Симеона, устаде са престола свог, паде ничице на земљу и са сузама говораше: "Благодарим Ти, Владико Господе мој, Исусе Христе, што си мени, недостојном слузи Твом, дао да идем за делима некадашњег хранитеља мог, који се бринуо да отхрани земно тело моје, а сада иако се отстранио од мене, увек се непрестано брине за душу моју, и упућује ме на пут свој, да следујем делима његовим. Јер ваистину је, Господе, прави и истински слуга

Твој онај који следује речи Твојој, и не гнуша се да човекољубљу Твоме привуче заблуделе, отпале, блудне и грешне, као и мене недостојнога. Иако сам далеко од њега, он ме чини заједничарем и и ктитором својих светих храмова, не по мојој достојности, него по неисказаној својој милости. Стога, чиме ћу Ти узвратити, Господе, или шта ћу Ти принети од моје недостојности за добра Твоја која си учинио и која чиниш мени грешном? Јер ко ће исказати или изразити величину силе Твоје, или бездан човекољубља Твога? Или опет, ко ће отрпети неиздржљиви гнев Твој који је на нама грешнима? Но двоструко си добар, Господе, и чиниш добра као милосрдан. Зато и ми, дивећи се сили Твојој, кличемо Ти: Слава човекољубљу Твоме, Господе, на векове, амин!"

После тога, по игуману Методију владалац Стефан посла своме богољубивом родитељу довољно и преизобилно дарова на основање и довршење храма Пресвете, и не само једанпут, него слаше у све године што је потребно светоме господину, док се не доврши црква Пресвете. Не само дарове, него и од своје земље одвојивши даде на потпуно довршење господину светоме и монасима тамошњим, овако говорећи: "Правећи метанија реци господину моме, овако говори слуга твој: све заповести твоје бише извршене, и жеље срца твога испуњене. Јер којим начином или умом одвраћен ја бедни не бих испунио свете заповести твоје? Како да заборавим добро и благо васпитање твоје? Јер Христос удахну дух у мене, а ти ме васпита и упути и научи. И милошћу Господа твога Исуса Христа, изванредним поучењем и благословом уста твојих и светом молитвом ограђиван, нећу се уплашити оних који ме одасвуд нападају, нити хуке иноплемених варвара. Јер Петар рече Господу своме при умивању ногу: Не само ноге моје, Господе, него и главу (Јн. 13, 9). Тако, господине, и ја, недостојан слуга твој, непрестано вапијем светињи твојој: Не само ово што ти сада приносим, него и ово земно тело моје прилажем, ако је од потребе светињи твојој. Но, господине, заповедај и друго, и све ће бити извршено, јер нећу ослабети ни до последњег даха мог. Јер ово нисам стекао ја, него ти, господине мој, и све је твоје; и ти све створи помоћу Господа твог. Јер оно што је било пролало ти поврати и растурено сабра, и јереси прогна помоћу Христа твог; и народ и земљу државе своје,

извукавши као из бездана, научи величању Бога и слављењу светог имена Његовог. Јер си ти ваистину пастир добри, пошто си душу своју положио за овце своје, прогнавши од стада свога јеретичка учења као мислене вукове. А ја шта сам, господине? Само послушност, која мотри твоје подвиге. Но моли Господа за мене да не преступим твоје свете заповести, нити да умалим Христово доброверје које си ти свето поставио, него да допуним и да окончам, као што премудри Соломон допуни и оконча неокончано оца свога Давида. Јер сама Истина, Христос, сведок је премногих подвига твојих, и света црква Пресвете Богородице, коју ти украси превеликим богоумљем твојим и изваја премудрошћу и обуче велељепијем, и узвиси је добро на небеску висину. Пречистим и непрестаним молитвама Њеним, и светим молитвама твојим и у бесконачне векове, нека нас свеблаги Господ не лиши небеског царства, његове неисказане славе, будућих блага и бесконачног живота, амин". Када игуман Методије са даровима дође богоносној двојици, Светом Симеону и Сави, предаде писмо, и исприча како је био примљен с чашћу, и све шта је било, и како његов драги син испуни вољу срца његова и изврши све заповести његове. А они узнеше благодарност Богу и Пречистој Матери Његовој за све што чуше о љубљеноме.

И помоћу Божјом, вели животописац Доментијан, и поспешењем Светога Духа и молитвама Пресвете Богородице и подвигом богомисаоних светилника, преподобнога Симеона и богоноснога кир Саве, би сазидан манастир Хиландар и око њега град, и посред њега подигоше велики пирг, сличан царском дому, и високе палате такође сличне царскима. После тога ми се уселисмо у Хиландар, вели Свети Сава. И преподобни отац наш проведе са мном у Светој Гори годину и пет месеци. Ко може испричати подвиге и трудове овог Блаженог? Јер сви који живљаху у околини, истински му се дивљаху, гледајући на њему неисказано Божје снисхођење, и долажаху му по благослов. Свештени, богобојажљиви и христољубиви монаси Свете Горе и сав освећени клир не раздвајаху се од њега, дивећи се толикој смерности и узору кротости и наставнику поста и следбенику учења светог Еванђеља: Ко хоће да буде већи, нека буде од свију последњи и свима слуга (Мк. 9, 35); ако

не будете незлобиви као деца, нећете ући у царство небеско (Мт. 18, 3); блажени сиромашни духом, јер је њихово царство небеско (Мт. 5, 3); блажени који плачу овде, јер ће се тамо смејати (Лк. 6, 21); блажени кротки овде, јер ће тамо бити наследници царства небеског; блажени гладни и жедни овде, јер ће се тамо наситити: блажени милостиви овде, јер ће тамо бити помиловани; блажени чисти срцем, јер ће увек Бога гледати (Мт. 5, 3-8), итд.

Блажени отац наш и ктитор, господин Симеон, би извршитељ свих ових речи Господњих, и ни у ком добром обичају не би зазоран, него доби спасење са онима који живе Христа ради. И скупивши у Хилендару довољно монаха, постави им за старешину једног преподобног мужа, монаха Методија. И пошто уреди манастир како треба, проживе у њему осам месеци, вршећи подвиге и неисказана духовна прегнућа, која ум човечији исказати не може. И не само ту у манастир свој, него и у свој Светој Гори и свима манастирима даде преизобилно милостиње, на помен себи и свему своме наслеђу.

БОЛЕСТ И ПРЕСТАВЉЕЊЕ ПРЕПОДОБНОГ СИМЕОНА

И живљаше блажени Симеон у молитвеном тиховању са дететом својим Савом, вели свети Првовенчани. И молитвено тиховаху у своме манастиру, у храму Пресвете Богородице, у Светој Гори, и монаховаху, по сваком правилу монашког устава; дан и ноћ не престајаху са неућутним богослужењем, идући преуским и тесним путем; и заборавивши сасвим оно што је земаљско, и оставивши оно што је трулежно и прашинско, и упериви ум на небеса, они телом стајаху на земљи, а умом и душом борављаху на небесима, доле гледајући самога Христа пред собом, а горе настањујући се са анђелима. И проводећи живљење своје и живот слично древним светим вођама монашког правила, преподобним монасима, и гледајући на награде за трудове своје, они се даље подвизаваху на боље, тако да и надмашише остале. И проведоше много времена у своме манастиру, док то би по вољи Ономе који је саздао тела људска, и који зна тајне људске, и коме је у руци свако живо створење, и који својим милосрђем зна свакоме крај. И би угодно Њему да преблаженог старца преведе на боље: да награди његов

труд, његово изнуравање тела, његове изобилне сузе, његове разноврсне врлине, и да га призове к тајној трпези, и да га напоји са бесмртнога извора, и да га настани у дворовима својим заједно са онима који су Му угодили, и да се непрестано весели са Анђелима Његовим. Јер који је то човек, који ће поживети, а неће смрти угледати? И хотећи овога објавити као небеског човека а земаљског анђела, Он пожури Своју неизречену милост, и спреми лествице исходу Преподобнога, које овај сам себи беше унапред спремио и предао их Господу своме, да му их у часу исхода његова предостави.

У седми дан месеца фебруара, пише Свети Сава о свом оцу, часна старост његова поче нешто да побољева. И блажени старац, господин Симеон, одмах позва мене недостојног и ништавног, и стаде ми тихо говорити свете, драгоцене и слатке речи: "Чедо моје слатко и утехо старости моје! пажљиво слушај речи моје, приклони ухо своје к речима мојим, сачувај их у срцу свом, и неће пресахнути извори живота твога, јер су живот свима који их налазе. Сврх свега што се чува чувај срце своје, јер су ту извори живота. Уклони од уста твојих опорост, и од усана својих удаљи вређање. Очи твоје нека гледају право, и веђе твоје нека мигом указују на оно што је праведно. Право ходи ногама својим, и путове своје исправљај. Не скрећи ни на десно ни на лево, јер путеве који су десно зна Бог, а они слева су развраћени. А ти учи оно што је право, и хођење твоје да буде у миру. Сине, пази на моју мудрост, пригни ухо своје к речима мојим, да сачуваш моју добру мисао; устима ти својим казујем оно што осећам. Чувај, сине, закон од оца твога; не одбацуј науке матере своје. Не мешај се са безумнима. Тражи мудрости, да поживиш. Онај који кори зле навући ће на се мржњу; а онај који изобличава нечастивога, порећи ће себе. Не изобличавај зле, да те не омрзну. Изобличавај мудра, и заволеће те. Укажи мудроме на кривицу и биће мудрији, поуку праведноме и продужиће да је прима. Почетак је мудрости страх Господњи, и знање светих ствари је разум. Оваквим владањем много ћеш поживети, и придодаће ти се године животу".

И подигавши руке своје, Блажени их положи на мој грешни врат, и поче тужно плакати, и слатко ме целивајући стаде ми говорити: "Чедо моје мило, светлости очију мојих, утехо и чувару старости

моје! ево већ приспе време растанка нашег; ево ме већ отпушта Господ с миром, по речи Његовој, да се испуни што је речено: Земља си, и у земљу ћеш отићи (1 Мојс. 3, 19). Но ти, чедо, не тугуј, гледајући мој растанак, јер је ова чаша свима заједничка. Ми се овде растајемо, али ћемо се опет састати тамо где више нема растанка". И подигавши пречисте руке своје и положивши их на моју главу, говораше: "Благосиљајући благосиљам те! Господ Бог благословен нека поспеши спасење твоје; и нека ти место земаљских блага да благодат, милост и царство небеско; и нека исправи пут течења твога, којим раније од мене потече, имајући нераздвојно са собом, овде и тамо, моју, иако грешну молитву".

А ја, наставља Свети Сава, павши ничице на пречасне ноге његове, са сузама говорах: "Многих и великих дарова науживах се од Тебе, блажени господине мој - Симеоне! Али, бедни и неблагодатни ја, заборавих све, те се помешах са неразумном стоком, и изједначих се с њом, јер сам убог у добрим делима а богат у страстима, испуњен срама, лишен смелости према Богу, оплакан од анђела, исмејан од ђавола, изобличаван својом савешћу, посрамљен злим делима својим. Мртав сам и пре смрти, и пре Суда сам себе осуђујем, пре бесконачне муке сам себе мучим од очајања. Стога, клањајући се падам к пречасним ногама твојим, не бих ли ја неисправљени, ради твојих пречасних молитава, добио неко мало олакшање при оном страшном доласку Господа нашег Исуса Христа".

А кад настаде осми дан тога месеца, блажени отац ми рече: "Чедо моје, пошљи по духовног оца мог и по све часне старце Свете Горе да дођу к мени, јер се приближује дан исхода мога". Ја испуних његову заповест, и дође мноштво монаха као мирисни цветови који цветају у тој пустињи. И кад дођоше к њему, примише један од другога мир и благослов, и не даде им да отиду од њега, говорећи им: "Останите код мене, док тело моје светим драгоценим молитвама вашим опојете и погребете". И блажени старац од седмога дана па све до смрти своје, не окуси хлеба ни воде, само се сваки дан причешћиваше светим и пречистим Тајнама Тела и Крви Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа.

У дванаести дан тога месеца, наставља Свети Сава, ја видех да се блажени старац спрема за одлазак и рекох му: "О, блажени

господине Симеоне! Ево се већ приближи твој благи прелазак у вечни покој твој. Но иако сам већ чуо како си благословио наследнике своје, ипак ми сада подај последњи благослов свој". А он, подигавши руке, поче са сузама говорити: "Тројице Света, Боже наш, славим Те, и благосиљам Те, и молим Те, и замишљам Те, ево по трећи пут дајем благослов наследству моме. Господе Сведржитељу, Боже отаца наших: Аврама, Исака, Јакова и праведнога семена! сачувај их и укрепи у држави којом сам владао, и помоћ Пресвете Богородице, и моја, иако грешна, молитва нека је са њима од сада па до века. А дајем им прећашњу заповед: имајте љубав међу собом! Ако ли који од њих отступи од онога што сам им ја узаконио, нека гнев Божји прогута и њега и потомство његово". На све то ја рекох: "Амин!"

Онда ми блажени старац рече: "Чедо моје, принеси ми икону Пресвете Богородице, јер сам дао завет да пред њом испустим дух свој". Ја изврших заповест. А кад наступи вече, Блажени ми рече: "Чедо моје, учини ми љубав, метни на ме расу која ми је за погреб, и спреми ме потпуно на свештени начин, како ћу у гробу лежати. И простри ми рогожу на земљу, и положи ме на њу. И стави ми камен под главу, да ту лежим, док ме не походи Господ да ме узме одавде". А ја све изврших што ми он заповеди. Затим ми Блажени рече: "Призови ми, чедо, прота и братију сву да виде мој исход. Јер ево се већ приближују слуге Господа Бога мог и силни војници, и уши моје чују глас њихов и песму њихову. Похитај, љубимче!"

И кад се сви звани сабраше, Свети лежаше на рогожи чекајући долазак анђела. А звани сеђаху тужни око њега, и говораху му јецајући: "Не остави нас сироте, Преподобни! Не лиши нас учења свога! Јер ко ће нас поучити, и коме ћемо прибећи!" И од велике жалости тужно ридаху. Међу њима и Сава, вели свети Првовенчани, увек цветајући различним цветом своје девствености, тужно плачући говораше: "О Преподобни! видим да се селиш ка Господу. Али не заборављај и нас у молитвама својим, и испроси нам милост у Христа Бога. Јер како ћу поживети без светлог лица твог? Какав ћу начин живљења усвојити, не насићујући се доброг пастира мог? Како ћу се снаћи при беседи душевној? Од кога ћу добити утеху моју? Ко ће ми исцелити душевну повреду? Умоли Господа свога да

ме примиш са собом у вечне дворове, јер не могу поднети растанка, светлости моја слатка!" И сви присутни као једним устима рекоше: "Помени нас, Преподобни, у блаженом покоју твом!"

А кад настаде ноћ, вели Свети Сава, сви се опростише са њим, и добише благослов од њега, па се разиђоше по келијама да врше правило и да мало отпочину. А ја остадох, и задржах са собом једнога јереја, и остадосмо код њега сву ту ноћ. У поноћ се блажени старац утиша, и више ми не проговори. А када настаде време јутрења и у цркви отпоче служба, намах се просветли лице блаженоме старцу, и устремивши га к небу, рече: "Хвалите Бога ва светих јего, хвалите јего и на утврђенији сили јего! (= хвалите Бога у светима Његовим, хвалите Га и на утврђењу силе Његове!") (Псал. 150, 2). А ја упитах: "Оче, кога видиш и коме говориш?" А он погледавши на мене, рече ми: "Хвалите јего и на силах јего, хвалите јего и по премногому владичаствију јего (= хвалите Га према сили Његовој, хвалите Га и према превеликом величанству Његовом!") (Псал. 150, 3). Рекавши то, он одмах испусти божанствени дух свој, и усну у Господу. А ја припадох к лицу његовом и дуго време горко плаках; па уставши, захвалих Богу што ме удостоји видети такву кончину овог преподобног мужа"[7].

А када братија чуше за престављење Преподобнога, сви стадоше долазити; и дивљаху се просветљености лица његова, и говораху: "О, блажени Симеоне, који си се удостојио да при издисају видиш такво виђење, које ти Господ благоизволе дати за подвиге трудова твојих, те ти при исходу душе твоје весело изговори слатке речи: "Хвалите Бога ва светих јего, хвалите јего и ва утврђенији сили јего; хвалите јего и по премногому владичаствију јего!" Ти ћеш свуда бити блажен, зато си и изговорио блажене речи ове".

После тога, наставља Свети Сава, узевши његово преподобно тело, ми га с чашћу постависмо насред цркве, као што је обичај. А по завршетку јутрења, у присуству безбројних монаха, почеше појати прописане песме над телом Преподобнога, и испунише речено: "Они који се боје Господа, славе Га" (Псал. 14, 4). Дођоше и многи монаси других народности да се поклоне Преподобноме и да са великом чашћу отпоју задушне песме: појали су најпре Грци, затим Ивери, па Руси, па за њима Бугари, па опет ми Срби, његово

сакупљено стадо. А када мину време после литургије, и када се сврши сва уобичајена служба, сви целиваше тело Преподобнога. А ја грешни, испуњујући његово завештање и заповест, обавих блажено тело и положих у нови гроб. Сакупљено пак мноштво монаха не отпустих све до деветога дана, служећи за њега сваки дан свету службу.

***

О прослављењу светог Симеона, и о чудесима његових светих моштију и светих молитава, види под 14 јануаром у Житију преподобног и богоносног оца нашег Саве, Првог архиепископа Српског. А овде ћемо се осврнути на похвале Светом Симеону Мироточивом од његова два животописца: хиландарског јеромонаха Доментијана и Светог Стефана Првовенчаног.

ПОХВАЛЕ СВЕТОМ СИМЕОНУ МИРОТОЧИВОМ

Да би правилно и достојно оценио живот и рад Светог Симеона Мироточивог, животописац Доментијан осветљује његову личност и дело еванђелском светлошћу. И заиста, тек у тој свепродорној светлости, која од врха до дна и у свима најпонорнијим дубинама осветљава људско биће, може се сагледати сва величина и значај богоносног оца нашег Симеона Мироточивог. Наводећи речи светог апостола Јакова, "да ће онај који обрати грешника с кривога пута његова спасти душу своју од смрти и покрити мноштво грехова" (Јак. 5, 20), Доментијан вели: Па када је толика награда од преблагог Бога ономе који обрати једнога човека, онда колико спасење стече и колико бремена греховних скиде овај свети отац наш Симеон, обративши од грешнога пута не једнога човека, не ни десетину, не ни стотину, него тисуће тисућа, десетине тисуће тисућа, тако рећи сву земљу отачаства свога? А њему је сведок сама Истина, што нам показује и уверава нас Спас Христос говорећи: Који год призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем својим који је на небесима (Мт. 10, 32). Да, колику ће славу и част имати преподобни отац наш, који је не само веровао у Христа, него и признао, исповедио "да је Исус Христос Син Божји" (1 Јн. 4, 15). И цело своје отачаство он научи, и сведрагоцену веру Христову установи, да се

јасно и велегласно слави и обожава трисвета и животворна Тројица: Отац и Син и Свети Дух. Јер он искорени јеретичку и многобожачку заблуду по целом отачаству свом, те сви хришћани служе јединоме живоме Богу, мали и велики, робови и слободни, млади и стари, богати и убоги, и нико се не нађе да се противи његовој побожној наредби. И тако се благодаћу Божјом и молитвама преподобног оца нашег сви сабраше у свету саборну апостолску Цркву. Тога ради сва земља отачаства његова навиче славити Христа са Оцем и Светим Духом. И ишчезе од нас саблажњиви мрак идолске заблуде многобоштва, и молитвама преподобног оца нашег јавише се по целом отачаству његовом зраци доброверја; разрушише се идолишта и подигоше се цркве Христове; разбише се идоли а јавише се иконе светих; беси побегоше а свечесни крст Христов освети сву земљу, и старањем Преподобнога јавише се епископи и свештеници, попови и ђакони, приносећи Христу Богу Бескрвну Жртву; и украси се сав клир свештених, и цркве се Христове оденуше у велелепоту; апостолска труба велегласно затруби, и молитвама Преподобнога еванђелски гром поучи све отачаство, и тамјан приношен Богу на сваком месту освети ваздух; подигоше се манастири по целом отачаству Преподобнога; мужеви и жене, мали и велики, убоги и богати, цео народ отачаства Свечевог испуни свете цркве Христове, појући Господу нову песму, славећи и говорећи: Један је свет, један је Господ Исус Христос у славу Бога Оца, амин. Христос победи, Христос надвлада, Христос се зацари, Христос се прослави! Велики си, Господе, и чудна су дела Твоја! Боже наш, слава Теби!

А ми, о Преподобни, настављa Доментијан, ми чеда твоја, обновљена Духом Светим и порођена твојим светим молитвама, коју ћемо похвалу моћи принети теби, о богоношче? Или које ћемо достојне песме отпевати у твоју похвалу, свечесни оче наш свети? О пребогати благодаћу Христовом, и преславни међу владарима земаљским и премужаствени Немањо, светоименовани богозвани Симеоне, како ћемо се надивити доброти твога богомудровања? Јер си пречудан у чудесима, крепак у ратовима, непобедив у сили, преславан Богу, страшан непријатељима и диван свима. Какву ћемо ти благодарност одати ми, слуге твоје, јер молитвама твојим Бога

познасмо и идолске се обмане избависмо; јер богољубљем твојим навикосмо славити Христа по целој земљи отачаства твога? Или, шта ћемо ти принети, Христољубче, друже правде, обиталиште разума, гнездо милостиње, ревнитељу доброверја Христова?... Али, иако си се преставио од нас телом, но Духом Светим свагда си с нама: благодаћу дарованом ти од Христа љубитеља твога, обасјај Духом Светим умове наше и просвети срца наша, да бисмо познали Христа, истинитог Бога нашег. Часни оче наш, ми чеда твоја, молимо твоје преподобије и велику светињу твоју, не остави нас слуге твоје, јер ми не можемо без твоје свете помоћи... Да, оче наш свети, ти си нас родио Духом Светим и Еванђељем. Реци нам достојну благодат, коју стече од Христа, да и ми деца твоја, примивши превелику смелост, узвеличамо Господа с тобом и заједно узнесемо име Његово... Ти се, свети оче наш, уподоби превеликом смирењу Христа Бога твог; ради тога Он погледа на смирење твоје и узнесе име твоје изнад свих земнородних, не само овде на земљи пред људима, него и на небесима пред самим Господом Богом и пред светим анђелима Својим. Тога ради ти си примио свесавршену благодат и вечна блага на небесима у Христу Исусу Господу нашем, коме ти послужи од своје младости својом светошћу и правдом, и, оставивши све, стече Њега и Њему се једином прилепи, светло просвећиван духовном благодаћу, драги оче наш, богогласниче Симеоне, Христов предобри љубитељу и црквени краситељу, небески човече и земаљски анђеле! О, преиспуњени благодати духовне, Христово обиталиште, Светога Духа покојиште, красна обитељи Пресвете Тројице, бодри молитвениче, љубитељу отачаства, посредниче небеских блага... Твојим светим научењем, чеда твоја по целој земљи отачаства твога, која ти породи Духом Светим, сви се јавише верни Христу Богу, и сви се са љубављу обукоше у свето исповедање вере, и дажд благодати ороси сву паству твоју. И чеда твоја светле се златозрачним лучама као небеске звезде.

Пошто је набројао чудеса, која је њега ради и народа свога ради учинио његов упокојени свети родитељ - Симеон Мироточиви, Свети Стефан Првовенчани вели: Милосрђем Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа и милошћу Пречисте Богородице и

Приснодјеве Марије сва ова страшна и преславна чудеса од светог господина мог Симеона, догодише се на мени бедном и недостојном и грешном, рођеном и васпитаном њиме, убогом Стефану. Јер, гледајући његова дивна и неисказана дела, ужасавам се умом и трептим. Јер ко ће избројати чудеса његова? Који ли ће језик изговорити тајне твоје, изврсни свети старче? Које ли ће се усне отворити на твоју похвалу, Преподобни? Који ли ће разум исказати твоја величија, зноjеве и трудове твоје, и копнења тела твог, бдења и сузе твоје? Како да те назовем, о Преподобни, ја непотребни слуга твој? Да ли да те назовем апостолом? Но ти би више него и апостол, јер постаде апостол отачаству свом: извуче из дубине неверја народ свој, и, показавши им ново крштење, обнови људе своје силом и делањем Светога Духа, те они, избављени од јеретичке обмане, славе у Тројици једнога Бога. Да ли мучеником? Али ко ће избројати твоја безбројна страдања, која си поднео разгарајући се љубављу Христовом, боривши се и убивши сасвим мучитеља ђавола, растргнувши потпуно његове замке и нападаје, исушивши тело своје уздржавањем, обливајући се сузама својим као крвљу мученичком, и разагнавши мрак тамних бесова који се боре са нама. Да ли да те назовем учитељем отачаства свога? Али ти превазиђе њих, и учења њихова исправи, и оно што они не довршише, ти доврши, и на крају обнови им најразумније учење, просвећујући пребогато сву васељену. Да ли да те, Свети, назовем силним војником? Јер ти огради васељену крсним оружјем, даним ти од Господа твог, и ратовавши одагна сво наше злонаравље, и српом вере твоје искорени и посече трње преваре у свету свом. Да ли да те назовем пророком, Предивни? Но Господ каже: Ниједан пророк није примљен у отачаству свом (Лк. 4, 24). А ти се у отачаству јави велики заступник, преизобилно искипљујући миро из раке твоје, исцељујући свако сатанино свезивање, прогонећи демонске маштарије, и изливајући реке исцељења недужнима који притичу к теби. Да ли да те назовем житељем пустиње? Но ти и у пустињи још више процвета, подвизавањем расплоди трудове своје, и цветове неувенљиве стече, и постаде светилник свету сијајући преславним чудесима.

Али, о Господе мој, о Пресвета Наставнице моја, у недоумици мојој срце се моје испуњује ридањем, вапајем и плачем многим. Јер како ћу почети? Какво ће појање изрећи бедне усне моје похвали твојој, Преподобни? Од недостатка разума мог вапијем ти, господине мој, јер сам у недоумици, и некористан усуђујем се да похвалим твоју величину. Али, ипак, твој сам, господине мој, и ја ћу изрећи похвале теби:

Радуј се, господине мој, почетку мој и крају, и свети хранитељу мој! Радуј се, пастиру добри разумних оваца Христових, учини ме најамником пастви твојој, коју Господ стече скупоценом крвљу Својом! Радуј се, светлолични цвете, који си се наоружао крсном силом и непобедним оружјем, да стадо своје браниш од вукова, који нападају на њ у свако време! Радуј се, учитељу Новога Завета, који си, следећи Павлу, његова учења изврсно усадио у наш разум! Радуј се, Преподобни, вођо старцима, и заступниче удовицама, и хранитељу сиротама! Радуј се, васпитање младима, и сило, и наставниче на боље! Радуј се, помоћниче у биткама! Радуј се, победитељу непријатељских варвара! Радуј се, лествице, која узводиш децу и народ свој у небеске дворе, и насељујеш на духовној ливади! Радуј се, архијерејима добри украсе и праведни неувенљиви венче! Радуј се, апостолима саседеоче, и саучитељу, и сапроповедниче! Радуј се, мученицима сапутниче, и састрадалниче, и сапохвалниче! Радуј се, монасима будно око, и дивни наставниче, и неисказано правило! Радуј се, пустињацима утехо, иноцима тишино! Радуј се, исправљење нама који грешимо! Радује се, очистителју саблазни! Радуј се, тихо пристаниште онима који плове! Радуј се, дрешителју греховних окова! Радуј се, путе, који одводиш на небо! Радуј се, мосте. који преводиш у живот вечни! Радуј се, изворе неисцрпни! Радуј се, рају вечни, красни и дивни! Радуј се, цвете вере небеског врта! Радуј се, умни граде отачаства свога! Радуј се, лозо доброплодна, која нам точи весеље! Радуј се, грозде сазрели, који точи слатки сок, а избавља од греховног пијанства! Радуј се, господине мој свети, и опет радуј се, свагда се веселећи код престола Господа твога!

Али, о Преподобни, сети се мене, грешнога слуге твог, Стефана! Не заборави мене, убогога твога! Не заборави мене који лежим у

безакоњима! Не заборави мене који се ваљам у блату сласти, него пружи пречисту десницу своју, којом ме и благослови у овом варљивом животу, и руководећи научи да идем стопама твојим, иако недостојна, иако неурачунљива, иако непотребна! Умоли Господа твог за мене, не би ли ме, превидевши безакоња моја, удостојио да се приближим и видим радост, коју је уготовио онима који Га љубе.

***

И ми, богоносни и свети родоначелниче наш, несравњено грешнији од светог сина твог - Првовенчаног краља српског, сва осећања своја, све мисли своје, све душе своје, сва срца своја, све савести своје, покајнички простиремо пред свете ноге твоје, и ниневљански вапијемо: молећи се, моли се непрестано за нас, да нас светим молитвама твојим свеблаги Господ милостиво изведе из пакла наших самољубља и безакоња и уведе у рај Својих вечних божанских истина и лучезариих светиња. Амин! амин! амин!

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАРТИНИЈАНА

У близини града Кесарије Палестинске налази се планина, звана Ковчежна. У њој су се подвизавали многи пустињаци. У њој се од своје осамнаесте године подвизавао и блажени и славни монах, свети Мартинијан, - пун благодати Божје[8]. Заволевши Бога из младости, он се даде на велике подвиге, војујући са врагом. Беше леп и млад када у осамнаестој години својој напусти свој родни град Кесарију и сву хуку светску, и удаљи се у планину Ковчежна на безмолвни пустињачки живот. И проведе у њој двадесет и пет година, водећи ангелски живот. Због тога се удостоји те добри од Бога дар исцељивања. И његовим светим молитвама исцељиваху се многи болесници од разноврсних болести. А и бесомучне, које му

довођаху, он ослобађаше од бесова. И многа друга чудеса чињаше Бог на молитве свога угодника.

Блажени Мартинијан напредоваше сваким даном у своме дивном подвигу. И пронесе се на све стране добар глас о светом животу врлинског мужа, и многи долажаху к њему ради духовне користи. Но мрзитељ и непријатељ рода људског ђаво, није могао да гледа младог инока са тако великим врлинама. Стога му стаде приређивати разна искушења. Плашио га је разноврсним привиђењима. Затим је употребио старо средство, којим је Адама истерао из раја, желећи да и блаженог Мартинијана истера из његовог раја - безмолвног пустињачког живота, и тако упропасти његову добру намеру. Једнога дана, када је блажени Мартинијан појао псалтир, преобрази се ђаво у велику змију, подвуче се под зид његове келије, и стаде усрдно копати земљу као да хоће да поткопа зид и сруши келију на светитеља. А блажени, пошто без страха и узнемирења заврши појање, погледа кроз прозорче своје келије и рече змији: Теби збиља доликује да се вучеш по земљи. Но зашто се узалуд трудиш, кукавче? Твоји ме привиди неће уплашти, јер имам Господа мог Исуса Христа, који ми помаже и побеђује твоја страшила и сатире твоју силу. - Чувши то, ђаво се претвори у мрачни вихор, и бежећи довикиваше: Чекај само, чекај! знам како ћу те срушити: измислио сам ја замку за тебе, којом ћу те ухватити и твоју наду уништити! Ја ћу ти приредити такво искушење, какво ти не можеш поднети; и избацићу те из твоје келије и срушити као лист ветром ношен. Тада ћу да видим, ко ће ти помоћи! - Рекавши то, ђаво се изгуби. А снажни муж, свети Мартинијан, беше тако миран и спокојан, као да никакво страшило видео није, него се весељаше и хваљаше Бога, бавећи се богоразмишљањем и тумачењем божанских речи Светих Књига.

Потом се догоди ово: Неки људи, идући у град Кесарију, разговараху међу собом о врлинском животу блаженог Мартинијана и много се дивљаху његовом јунаштву и трпљењу. Чувши тај њихов разговор, жена једна блудница, нахушкана ђаволом, приђе им и упита их: Ко је тај коме се ви дивите? И какви су подвизи његови, и какав живот његов? Ако хтеднем, ја ћу га као лист с дрвета отрести. Који је подухват његов достојан похвале? Да ли тај што је као нека

звер одбегао у пустињу, пошто није могао у граду да одоли телесне похоте и саблазни? Какво ми је то чудо што живи бестрасно! јер он никада жену не види. Сви ви знате да кад нема ватре, сено не гори. Али, кад би се сено ставило крај ватре, па се не би упалило, е то би била велика ствар и достојна дивљења. То исто треба рећи и о њему: ако ја одем к њему, и он ме види, али се не поколеба у својој намери, нити се саблазни, нити му лепота моја заплени мисао, онда ће он бити диван не само пред људима него и пред самим Богом и Анђелима његовим.

Рекавши то, она се са тим људима опклади поводом те ствари, и оде својој кући. Код куће скиде са себе заводничке наките, обуче подеране хаљине, повеза главу неком старом марамом и опаса се конопцем. Затим узе торбу, сложи у њој скупоцене хаљине, наките, минђуше, златно прстење, ђердане и остало што заводи очи и ум младића. И увече изиђе из града и оде у ону пусту планину, у којој живљаше преподобни. Те ноћи беше велика киша и олуја. А када се жена приближи Мартинијановој келији, стаде јецати и умилним гласом молити светитеља, говорећи: Смилуј се на мене, слуго Божји! и не остави ме јадну да ме зверови растргну, јер изгубих пут, и залутах у овој пустињи, и не знам на коју страну да идем. Не презри ме, у великој сам невољи! не згади се на мене грешницу, јер сам и ја Божје створење! Чесни и свети оче, молим твоју светињу, не одбаци мене залуталу!

Такве и многе сличне речи говораше она плачући и јецајући. Блажени Мартинијан отвори прозорчић, погледа је, и виде да је бедно одевена и сва покисла од кише. И рече у себи: Тешко мени кукавном грешнику! Ево ме сада пред искушењем: или да не испуним заповест Божју која ми наревује да будем милосрдан, или да мој монашки завет погазим. Јер ако ову жену, која је у невољи, не пустим у келију, њу ће или зверови растргнути или ће умрети од велике хладноће, и тако ћу оскврнити душу своју, јер ћу бити као убица. Пустим ли је пак унутра, бојим се да не будем искушан, и тако оскврним са душом и тело своје, и покажем се нечисти блудник пред Господом мојим. Не знам просто шта да радим. - И подигавши руке к небу, рече: У Тебе се, Господе, уздам! Нека се никад не посрамим! и нека ми се не насмеју непријатељи моји! Не допусти да

ме искуша и освоји лукави и зли ђаво! Благоволи, те ме крепком руком твојом сачувај у час овај, заклони ме од вражјег налета, јер си благословен вавек.

Пошто се тако помоли Богу, он отвори врата и уведе је унутра. Онда наложи ватру да се огреје, и донесе јој урме да једе, јер две палме растијаху пред његовом келијом. И рече јој: Жено, једи, и грej се ту; а кад сване, иди с миром одавде. И оставивши је у предњој одаји, сам уђе у унутрашњу, и затвори за собом врата. И пошто у девет сати отпева псалме и помоли се, он по обичају свом леже на земљу да отпочине. И те ноћи узбуни га Сатана веома телесном похотом. А жена устаде око поноћи, извади из торбе своје скупоцене хаљине и наките, удеси се заводнички, како би саблазнила светитеља, и чекаше да Мартинијан изађе. Када свану, светитељ изиђе из своје унутрашње одаје, желећи да жени отвори врата, и она отиде кући својој. Но угледавши је онако обучену и украшену, он је не познаде и, запрепашћен, ћуташе дуго. Затим је упита: Ко си ти? и откуда си дошла? и какав је то на теби демонски облик? А она му одговори: Ја сам, господине мој! Светитељ је упита: Због чега си променила своје хаљине? Синоћ си била јадна, а сада си горда. А она одговори: Ја сам, господине мој, из града Кесарије Палестинске. Чух за младост твоју, за дивоту тела твог, за необичну лепоту лица твог, и срце се моје запали силном жељом за тебе, и ево дођох да се наситим лепоте твоје. Нисам ја узалуд потегла толики пут, већ једино ради тебе. Чему то ваше неумесно уздржање? И због чега прекомерним постом мучите тела своја? Које то књиге прописују не јести, не пити, нити се законито женити? Не рече ли апостол Павле: чесна је женидба, и постеља женидбена чиста? (Јевр. 13, 4). Ко се од пророка није женио, па се ипак сваки показао наследник царства небеског? Велики и дивни Енох, иако жењен, не би ли узет на небо, и не виде смрти све до данашњега дана? Исто тако и чудесни Авраам, није ли имао три жене, и назва се пријатељ Божји, и удостоји се да у сеницу своју прими самога Бога у три Лица? Зар се Исак не ожени, и би праобраз Христа? Па Јаков, иако је имао две жене и две наложнице, зар се није јуначки борио са Анђелом, и видео Бога лице у лице? А велики Мојсије, врховни пророк и служитељ Божји, није ли имао жену, па ипак с Богом разговарао, и род јеврејски из горког ропства

египатског ослободио, и царства се небеског удостојио? Тако исто и Давид, и остали пророци, и свети људи, по закону су се женили, и децу рађали, и налазе се у царству небеском.

Тако говорећи, и раслабљујући блаженог, и за руке га држећи, она помути његову добру мисао, и стаде га вући у понор пропасти. И одговори јој Мартинијан: Ако те узмем за жену, куда ћу те одвести, и чиме ћу те хранити када ништа немам? Јер као што видиш мој сиромашни живот, ја сам све дане живота свог све до сада проживео не стичући имања. Рече му жена: Господине мој, ти само пристани, и буди са мном, да се наслађујем лепотом младости твоје, а за животне потребе наше не брини, јер ја имам кућу и имања, и злато и сребро, и робове и робиње. И над свим тим ти ћеш бити господар.

Док ово говораше жена, или боље сам ђаво, одискони човекоубица, зборaше на њена уста, прелашћујући светитеља, стаде се Мартинијан распаљивати телесном похотом, и пристајати на њу. И већ надаље говораху о греху како би га учинили. Затим јој он рече: Жено, почекај мало, јер неки имају обичај да долазе к мени по благослов. Идем дакле да погледам низ пут, да не иде неко који би нас могао затећи на делу. Јер када од Бога не можемо сакрити свој грех, онда бар да га сакријемо од људи, да им не будемо на саблазан и поругу.

Рекавши то, он изађе из келије, попе се на једну тамошњу високу стену, и пажљиво гледаше низ пут. А човекољубиви Бог, који никоме не жели погибао, не заборави његове још измлада трудове, и не презре његове молитве, него му поможе, и преведе срце његово од помисли зле на добру. И силазећи са стене, Мартинијан пронађе суво грање, унесе га у келију, и насред собе наложи ватру. А кад се ватра разбукта, он изу сандале, скочи у ватру, стаде усред ватре, и пламен му стаде палити тело. Пошто га ватра силно опече, и ноге га заболеше, он изађе из ватре, и као препирући се са собом, говораше: Шта је, Мартинијане? Прија ли ти овај привремени огањ и ово љуто мучење? Ако пак можеш ово да трпиш, онда приступи овој жени, јер ти она, или боље - ђаво преко ње, припрема вечни огањ. Но, она није крива него древни враг који ју је нахушкао против тебе, јер жели да омете твоју добру намеру. Помисли на вечне муке, несрећни Мартинијане! сети се вечног огња! Јер овај привремени

огањ гаси се водом, и када гори он даје светлост, а вечни огањ нема светлости, и не могу га угасити све реке и сва мора што су под небом. Можеш ли трпети тај неугасиви огањ? Ако можеш, онда приступи жени и задовољи своју похоту.

Ово себи говораше, замишљајући вечне муке. Затим, пошто му болови мало уминуше, он поново скочи у ватру, и стајаше усред ватре, док му је цело тело силно горело. А када већ није могао више да подноси болове, он изиђе из ватре и сруши се на земљу. И уздахнувши свим срцем, са сузама рече Богу: Господе Боже мој, милостив буди мени грешном, и опрости ми пад ума мог и пристанак на грех! Ти који испитујеш срца и душе, знаш срце моје: ја Те заволех од младости своје, и ради Тебе предадох огњу овом тело моје. Опрости ми, Господару мој Господе, јер си једини добар и милостив, и благословен вавек.

Ово говораше лежећи на земљи, јер не могаше стајати од силних рана и опекотина. Затим стаде појати: Како је добар Бог према онима који су чиста срца! А ноге моје умало не зађоше, умало не попузнуше стопала моја! (Пс. 72, 1-2).

А жена, видевши како блажени ради спасења свог предаде тело своје огњу, опомену се својих зала, и као из сна прену се из своје изгубљености: скиде са себе раскошне хаљине и сав накит, па све то баци у ватру. И опет обуче оне дроњаве хаљине, и паде пред ноге блаженом Мартинијану, и стаде са сузама вапити и говорити: Слуго Божји, опрости мени бедници и грешници! Ти знаш да су у ђавола многа лукавства и преваре. Он и мене превари, и нахушка против тебе. Него се помоли за мене, преподобни, да ради молитве твоје буде спасена свегрешна душа моја. И ово насигурно знај, оче, да се више нећу вратити у град свој, нити ући у дом свој, нити видети икога од родбине своје, нити се вратити на зла дела своја, него ћу се потрудити око спасења душе моје кукавне. А знај и ово, господине: као што ме ђаво наговори да војујем против тебе, тако ћу се и ја грешна наоружати против њега у име Господа нашег Исуса Христа, и посрамићу га. Јер он варалица, подижући ме против тебе, подигао ме је прогив њега самог; и зажелевши да те мноме победи, биће сам од мене побеђен помоћу Господа нашег, који и блуднице прима у покајање.

Говорећи то, она непрестано проливаше сузе. А блажени јој одговори: Господ мој и Бог нека ти опрости грех, жено! Иди дакле с миром, и као што си рекла, труди се око свог спасења, ратуј против страсти покајањем, да би могла посрамити лукавога. - Она му на то рече: Молим ти се, научи ме спасењу; реци, куда да идем да бих се спасла? А он јој одговори: Иди у Витлејем, и потражи свету девицу Павлину, која и свету цркву подиже. Кад је нађеш, исповеди јој све, и у ње се можеш спасти.

А жена уставши, поклони му се и рече: Моли се, оче, за мене грешну. Светитељ са великом муком једва устаде од болова са земље, и даде јој мало урми за пут. И изведе је из келије, показа јој пут који води у Јерусалим, и рече јој: Иди с миром, жено, и спасавајући спаси душу своју, подвизавајући се покајањем. Пази, не осврћи се натраг: јер ниједан није приправан за царство Божје који метне руку своју на плуг па се обзире натраг (Лк. 9, 62). Пази на себе, да те ђаво опет не посрами, и не попуштајући себи борави у покајању, јер Бог прима оне што се кају.

А она чувши то, плакаше још већма, говорећи: Уздам се и ја у кога се уздаше народи, и не посрамише се. Уздам се, да ђаво отсада неће у мени наћи места. А блажени Мартинијан, првкрстивши је, рече јој: Господ Бог мој нека чува душу твоју, И нека те сачува до краја! - И жена, поклонивши се слузи Божјем, оде. А светитељ се врну у своју келију, паде на земљу, јецајући и молитву творећи.

Жена иђаше путем плачући и молећи се Богу, да је упути на спасење. Пошто пустиња беше огромна и пут дугачак, њу сустиже ноћ на путу, и она преноћи у пустињи. У свануће она продужи пут опет ридајући и молитву творећи. И тако путујући целог другог дана, она касно увече стиже у Витлејем. И уђе у манастир блажене девице Павлине, и поклонивши јој се исприча јој све подробно. А Павлина, чувши то, прослави човекољубивог Бога, и прими је с радошћу. И сваки дан је поучаваше, упућујући је на спасење. А она се толико подвизаваше у пошћењу, да јој је блажена Павлина много пута говорила: Чедо, штеди тело своје да не ослабиш, него да можеш истрајати у подвигу до краја. - Но она већма борављаше у испосничким трудовима. А при крају дана својих блажена Зоја, - јер то беше њено име, -моли у Бога милост да јој открије да ли је њено

покајање примљено. Човекољубиви Бог откри јој то на тај начин што јој даде дар исцељивања. Јер једнога дана дође у манастир ради исцељења нека жена која је тешко боловала од очију. А блажена Павлина, желећи да опроба Зојино покајање, рече јој: Чедо, помоли се за ову жену, не би ли јој Господ на твоју молитву дао исцељење. - И за неколико дана, када се Зоја мољаше за болесницу, бише исцељене очи њене. И исцељена жена се постриже, и би добра монахиња у њиховом манастиру. А блажена Зоја проведе дванаест година у великом покајању, и усну мирно у Господу. За све то време она нити пи вина, нити окуси јелеја, нити једе воћа. Њена храна беше само хлеб и вода; и то никад није јела досита. Јела је само увече; а понекад је узимала храну сваки други дан. Спавала је на голој земљи. Такав беше светитељкин подвиг, и такав њен крај.

Но потребно је наставити чудну повест о преподобном Мартинијану. Седам месеци прође док се блажени Мартинијан исцели од рана и опекотина које беше задобио стојећи у ватри. И стаде размишљати у себи, говорећи: Ако се не уклоним одавде у неко непознато место, лукави враг ме неће оставити, и неће ми дати мира. Зато убудуће треба да живим на таквом месту, где не може прићи жена. - Пошто тако поразмисли, он стаде на молитву, говорећи: Господару неба и земље, и Творче мора, учини оно што ће бити корисно по мене ништавног. Не остави ме, и не допусти души мојој да потпуно пропадне, него ми помози, Господе Боже сила, и буди ми пут, и живот, и штап, и торба и хлеб.

И рекавши то, и целога себе оградивши крсним знаком, он напусти своју келију, и упути се к мору. А ђаво, видевши га где одлази, повика: Нека ликују силе моје, и нека блиста име моје, јер успех да те савладам, пошто те отерах из келије, и тело твоје ватром опалих, и начиних те бегунцем и заробљеником! - И продужи: Шта је, Мартинијане, зар бежиш одавде? Но ма куда отишао, ја ћу те наћи и ратовати против тебе. Као што те отерах одавде, тако ћу те отерати са сваког места где будеш живео. И нећу те оставити док те потпуно не победим и учиним безвредносним. - А блажени му одговори: Слаботињо, бедниче, мислиш ли да си ме ти отерао из мог обиталишта? Или сматраш да због унинија, због чамотиње, изиђох? Не, никада! него изиђох ради тога, да тебе што потпуније

сатрем. - И још рече: Није ли ти доста што си устројио први и други напад искушења против мене? Онда хајде, крени и трећи пут са својим лукавством против мене! Твој зли подухват ја уништих помоћју Бога мог, коме и принесох страдање моје. Зато те и сама она жена, коју си нахушкао против мене, сматра сада као дим и блато, и згази твоје безбожне и злотворне силе, те више не смеш ни сенци њеној да прићеш.

Док је светитељ говорио тако, ђаво ишчезе од њега. А блажени стаде појати псалам: Нека васкрсне Бог, и распрштаће се непријатељи његови! И нека беже од лица његова они који мрзе на њ! (Пс. 67, 1). И то појући он иђаше путем што води к мору А кад стиже у пристаниште, он нађе једног богобојажљивог морнара и упита га: Брате, не знаш ли неко мало острво на средини мора, на коме нико не живи? Морнар му одговори питањем: Због чега питаш о томе? Шта ће ти то? А блажени му одговори: Хоћу да се удаљим од сујетног света и побожно самоћујем, но не налазим места где бих у миру живео и избегао саблазни вражје. Он му на то рече: Има једно такво место, али је страшно. То је једна висока стена усред мора, са које се не види копно. Блажени одговори: За таквим местом чезнем, и такво обиталиште желим, до кога не може доћи жена. Морнар га упита: А одакле ћеш себи набављати храну? Блажени му одговори: Ја и ти ћемо се договорити: ти ћеш ми доносити храну, а ја ћу се молити Богу за тебе. Још нешто: ти ћеш ми доносити палмово грање, и ја ћу га плести; ти ћеш продавати моје рукотворине, и за добијени новац куповати хлеб и доносити ми. Исто тако доносићеш ми и воду у крчагу. Треба да долазиш два или три пута годишње, доносећи ми суви хлеб и воду.

Чувши то, морнар разумеде да је ово духовни човек, и обећа да ће све што му нареди чинити. И севши са њим на лађицу, отпловише до оног места. Пошто је дувао погодан ветар, они у сутон стигоше до те стене. Видевши да је место врло згодно, блажени се обрадова душом и захвали Богу. И благословивши морнара, попе се на стену и запева: Дуго чеках Господа, и погледа на ме, и услиши молитву моју, и извади ме из јаме страсти, и из глиба, и постави на камен ноге моје, и утврди стопе моје (Пс. 40, 1-2). А кад заврши псалам, и помоли се Богу, он рече морнару: Иди у миру, брате, и донеси ми

хлеб и воду, и палмово пруће да правим котарице. Морнар га упита: Ако хоћеш, донећу ти и дрва, да направимо једну кућицу за тебе. А блажени то не хтеде, него сеђаше на стени, паљен дневном жегом и смрзаван ноћном хладноћом.

И морнар сваке године два или три пута доношаше блаженоме хлеб и воду, као што му овај беше наредио. И с радошћу провођаше преподобни Мартинијан живот на стени, јер нађе мира побегавши од света. И слављаше Бога дан и ноћ, и поучаваше себе непрекидним богоразмишљањем. Но лукави ђаво не престаде војевати против праведника, већ му и тамо стаде пакостити. Тако једне ноћи он диже буру на мору, и преподобноме прећаху огромни таласи, који на читавих десет метара прелетаху изнад његове главе. И викаше ђаво: Ево, сад ћу те потопити Мартинијане! А он без узнемирења одговори: Слаботињо! бедниче! зашто се улудо мучиш? Привиђења ме твоја неће уплашити, нити претње твоје узнемирити, јер се ја уздам у Господа мог Исуса Христа, и Њиме ћу те потпуно посрамити. И рекавши то, он стаде појати: Спаси ме, Боже, јер дође вода до душе моје! Пропадам у дубоком глибу морском, и вали ме затрпавају (Пс. 68, 1.2). И завршивши псалам, стаде говорити: Господе Исусе Христе, Јединородни Сине невидљивог Оца, Ти си ради спасења нашег сишао на земљу; Ти заповедаш мору, и држиш све, и наређујеш ветровима, јер Те све и сва са страхом слуша. Услиши мене у овај час: заустави буру морску и напаст што кидише на ме, и посрами насрнулог на ме ђавола, јер је Теби све могуће, Господе! - Док је светитељ тако говорио, ђаво постаде невидљив. И блажени остаде неповређен. И проживе на тој стени шест година, трпећи сваку ваздушну непогоду ради спасења свога. Али ни тада ђаво не престаде измишљати искушења против њега, и наведе на светитеља другу, много страшнију напаст од оне прве.

Једнога дана виде ђаво на мору лађу где плови; у њој беху људи и жене. Он подиже ветар и буру; и лађа, витлана буром, удари о неку стену, и разби се, те се сви подавише. Само једна девојка дохвати се даске, и помоћу ње доплови до оне стене, на којој живљаше блажени Мартинијан. Ухвативши се за стену, девојка стаде

запомагати: Смилуј се на мене, слуго Божји, те ми пружи руку, и спаси ме од ове воде, и не остави ме да ме прогута дубина морска.

А блажени, видевши да јој ниоткуда нема спаса, осмехну се и рече: И ова је замка од ђавола. Али, нећеш ме победити, ђаволе! - И размишљаше у себи говорећи: Авај мени грешноме! опет искушење стоји пред душом мојом, шта ћу да радим? Ако јој не пружим руку, и не извадим је из воде, удавиће се, и на души ће мојој бити грех, јер ћу бити убица њен. Ако је пак извадим, онда ми је немогуће остати овде са њом. Заиста, ово је за мене страшнија опасност и напаст од оне прве. Јер од оне, пошто беше на земљи, могао сам бежати; али од ове немам куда да бежим, пошто је ово местанце усред воде, те је немогуће избавити се од ове опасности. - Затим, пруживши руке ка небу, рече: Господе, не остави ме да пропаднем, него учини оно што је корисно по душу моју! - И рекавши то, он јој пружи руку, и извади је из воде на суво. И видевши да је лепа, он јој рече: Зацело се сено и ватра не могу заједно сместити, зато не можемо ја и ти заједно остати. Ти дакле остани овде и не бој се; имаш хлеба и воде, да једеш и пијеш; и биће ти доста док не буде дошао овамо морнар који доноси хлеба и воде. До тог времена има још два месеца. А кад буде он дошао, ти му испричај шта се десило, и он ће те одвести одавде.

Рекавши то, светитељ осени море крсним знаком, говорећи: Господе Исусе Христе, Ти заповедаш мору и ветру који Те слушају с трепетом, погледај на мене и смилуј се на ме, и не остави ме да пропаднем. Јер ево ја ћу се у име твоје бацити у море, јер ми је боље да у води умрем, него да се телесном страшћу прилепим за жену. - И окренувши се к девојци, рече јој: Спасавај се, девојко! Бог нека чува душу твоју од свих напада вражјих! и нека те сачува до краја!

Рекавши то, он се баци у море, и стаде пливати. И одмах, по промислу Божјем, два делфина га примише на своја леђа, и однесоше. А девојка посматраше како га носе поврх воде, док се пе изгуби из њених очију. И делфини изнеше блаженога на обалу. Ступивши на земљу, он се помоли Господу говорећи: Хвала Ти, Господе Боже мој, што си мени недостојном указао милост твоју. Но и до краја немој ме напуштати, Човекољупче! - И говораше себи: Не знам шта да радим, јер ме у планинама и пустињама не оставља ђаволско зло. Ето, ни на мору ме не остави; просто не знам шта да

чиним. Но, добро је да извучем поуку из Еванђелских речи, и да поступим по њима, јер Господ овако учи: А кад вас потерају у једном граду, бежите у други (Мт. 10, 23).

И рекавши то, стаде путовати из места у место, из града у град, странствујући и говорећи себи: Бежи, Мартинијане, да те не сустигне напаст! - И тако бежећи и гонећи себе, он провођаше дане своје. Но у том бежању није носио ни штапа, ни торбе, ни хлеба, ни две хаљине, ни новаца у појасу, нити ишта што је потребно за одржавање тела. Него је у сваком граду, или селу, у које би дошао, питао ко је у њему добар човек, па би код њега свраћао и добијао потребну храну. А кад би га затекла ноћ у пустињи, или у пољу, он би ту преноћио одморивши се мало. Тако он у току две године, бежећи и гонећи себе, пропутова сто шездесет и четири града. Најзад дође у Атину. И епископу атинском би откривено од Бога све што се тиче блаженог Мартинијана. А преподобни, сазнавши унапред за време своје кончине, уђе у цркву болестан. И легнувши на земљу, рече онима што беху тамо: Зовите ми брзо епископа. - А они мишљаху да је луд. Но кад их поново замоли, они га послушаше, одоше к епископу и рекоше: Један човек лежи у цркви, не знамо ко је, и да ли је луд, тек он моли: Зовите ми епископа. - А епископ им одговори: Ви сте луди, јер је он бољи од мене. И уставши, журно оде у цркву. А блажени, када угледа епископа, хтеде да му пође у сусрет, али не имађаше снаге, него пружи руке своје к њему, одајући на тај начин дужно поштовање архијерају Божјем. Епископ пак указа му врло велику почаст, говорећи: Бог ми давно обећа да ми покаже слугу Свога. И ево Он, Нелажни, испуни сада Своје обећање. А ти, када се настаниш у Царству небеском, помени и моју душу, молим те. А блажени му на то одговори: Благослови, оче, и моли Бога за мене, да бих обрео слободу, када претстанем праведном суду Његовом. Рекавши то, он подиже очи своје на небо, и рече: Господе Исусе Христе, у руке Твоје предајем дух свој! И прекрстивши се, рече епископу: Оче, предај ме Богу! и лице му се стаде осмехивати. И тако веселећи се, света душа његова се разлучи од многострадалног тела, и оде у руке Божје. И упокоји се у Господу преподобни Мартинијан 422 године, добро завршивши свој

животни подвиг, и веру одржавши. И оде у Царство небеско да прими уготовљени му венац.

Ко се неће дивити овом храбром подвижнику, и ко неће величати трпљење његовог непобедивог и неустрашивог житија, како се до краја подвизава ради спасења душе своје, и устроји мучеништво себи? Јер пошто тада не беше гоњења на хришћане, он сам себи наметну мучеништво; и сам се лично бори са ђаволом, и одби све његове насртаје. Он сам себи беше и гонитељ и судија и мучитељ, јер добровољно причињаваше себи страдање. Заиста га треба назвати мучеником и храбрим страдалцем. Он пренебрегну огањ, и привременим огњем уништи вечни огањ; ђаво натутка жену против њега, а он је молитвом својом начини слушкињом Божјом. Али треба да испричамо и о оној девојци што остаде на стени у мору, како проведе свој живот и како га заврши. Јер молитва блаженог Мартинијана за њу не би без успеха.

Пошто остаде на стени, та девојка добијаше хлеба и воде, као што јој беше рекао блажени Мартинијан. А онај морнар, који је блаженоме доносио хлеба и воде, када се после два месеца, по своме обичају, приближи са лађом стени, он место монаха угледа девојку где седи. Помисливши да је то привиђење, уплаши се и крену лађом назад. А девојка повика: Не бој се, брате, ја сам заиста жена и хришћанка! Ходи, господине, овамо, да ти кажем у чему је ствар. Али он немаше поверења и бојаше се. Тада се девојка стаде клети и говорити: Тако ми Цара Христа - хришћанка сам! Немој ме се бојати, већ ходи овамо да ти испричам шта се десило. - Онда морнар пристаде лађом уз стену, и упита је: Где је онај монах што је овде био? Како је и куда отишао одавде? И ко тебе довезе овамо и искрца на ову стену!

Она се прекрсти, и стаде му причати шта је било. А када он чу све, удиви се веома, и рече јој: Хајде да те одвезем одавде у твој град. Но она му одговори: Не, брате, молим ти се, немој ме кретати одавде, него ми укажи човекољубље: иди у село и донеси мушко одело, хлеба и воде, као што си доносио блаженом оцу. И добићеш подједнаку награду од Господа Христа. Јер Он не прави разлике између мушког и женског рода. Као што каже апостол: Сви сте ви једно у Христу Исусу (Гл. 3, 28). Немој се, дакле, гнушати мене која желим да се спасем. Јер да Бог није хтео да ме спасе, не би ме

избацио на ову стену. Али ме ни ти не одбаци зато што сам жена. Сети се да Бог створи Адама и Еву, и да се у последње дане јави свету родивши се од пречисте Дјеве Богородице. Буди стога добар и према мени, као што си био добар према преподобном оцу: иди кући и донеси ми, као што ти рекох, мушко одело, хлеба и воде. Усто донеси и вуну да је рукама радим. А доведи и своју жену, и она ће ме обући у мушко одело, и наредити ми шта да радим. Господ мој нека буде с тобом у све дане живота твог, и нека ти и у овом и у оном животу подари благодат и милост и опроштај грехова! - Морнар јој одговори: Све ћу учинити како ми кажеш, само се ти држи храбро, и Бог ће ти испунити жељу.

Рекавши то, он отплови лађицом, и врати се кући својој. И после два дана он узе своју жену и све што му беше рекла она девојка, и дође к њој. И изишавши из лађице, жена морнара узиђе на стену код девојке, и целиваше једна другу, и поклонише се једна другој до земље. Онда жена заједно са мужем изнесе код ње са лађе све што беху донели. Тада девојка замоли морнара да се мало удаљи, док се она обуче у мушко одело. А кад се он удаљи, она скину са себе женске хаљине, скинувши уједно и немоћ женску, и обуче се у мушко одело и мудрост, и опаса се мушком силом. И помоли се говорећи: Господе Боже, Ти си услишио све од памтивека светитеље Твоје, услиши и мене грешну: учини да на овом месту и у овом мушком оделу добро и несметано обавим подвиг свој, сачувај душу моју, утврди срце моје, окрепи тело моје, и упути душу моју богоугодништву, а онима који ми послуже у томе, дај достојну награду, јер си благословен вавек, амин. - Затим рече жени: Молим те, госпођо, када ми будете доносили хлеба и воде, доносите ми и вуну, да не бих забадава јела ваш хлеб. А хаљине моје узми себи за успомену на мене ништавну. - Рекавши то, отпусти их с миром.

Трећега месеца дође к њој опет жена с мужем доносећи јој храну. А блажена дјева радоваше се и хваљаше Бога у оваквом свом житију, и твораше дању дванаест молитава, а ноћу двадесет и четири. Њена храна беше: литра хлеба на два дана. И тако, крепљена и чувана Господом, она добро обави подвиг житија свог. Када се искрцала на стену било јој је двадесет и пет година. А на стени проведе шест

година. Потом, на два месеца пред долазак морнара и његове жене, она предаде душу своју у руке Господу. Име јој беше Фотинија.

Два месеца после кончине свете девојке Фотиније, дође морнар са својом женом, и затекоше је мртву: лежала је чесно, са рукама прекрштеним на грудима, са устима потпуно затвореним, и очима исто тако, лице јој беше светло, изгледала је као да спава. И они се поклонише светом телу њеном. И као прекрасан јутарњи цвет они је положише на лађицу, и отпловише у град Кесарију Палестинску. А морнару би откривено у виђењу све о овој светој девојци. И он отиде епископу кесаријском и обавести га о њеном врлинском житију. А епископ са целокупним клиром сахрани је чесно на светом месту, уз појање псалама и песама, са свећама и кадионицама, у Христу Исусу Господу нашем, коме част и слава са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ОЦА И СИНА

Распети на крсту за веру у Христа овај свети отац и син пострадаше.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЕВЛОГИЈА
архиепископа Александријског

Овај свети отац беше архиепископ александријски пре светог Јована Милостивог, у време цара Маврикија и Фоке[9]. Бранио Православље од јеретика Монофизита. Учинио је многа чудеса. Између осталих и ово. Епископ римски пресвети Лав беше написао светом Флавијану Цариградском (446-449) пре Халкидонског Сабора ону знамениту посланицу о Православљу. Њу сада прочита овај свети Евлогије. И он је не само усвоји и похвали, него је и свима препоручи. А Бог, желећи да прослави ове своје слуге: Лава и Евлогија, посла к Евлогију Анђела у облику Лавовог архиђакона.

Анђео захвали светом Евлогију што је тако примио поменуту посланицу светог Лава. Евлогије је разговарао са Анђелом као да говори са архиђаконом папе Лава. А када Анђео отиде од њега, тада он сазнаде да је то био Анђео Божји. И он узнесе благодарност Богу. Предаде душу своју у руке Његове 607 године 13. фебруара.

СПОМЕН ОБНАВЉАЊА ХРАМА
ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ и СВЕТЕ ТЕКЛЕ
У Посали (или Пусги)

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА И МУЧЕНИКА
АКИЛЕ и ПРИСКИЛЕ

Спомен ових светих Апостола, сатрудника св. апостола Павла (Д.Ап. 18, 1-3; Рм. 16, 3; 1 Кор. 16, 19; 2 Тим. 4, 19), празнује се на данашњи дан, а још и 4. јануара и 14. јула[10].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
АКЕПСИМА[11]

Преподобни Акепсим живљаше у време цара Теодосија Великог[12], недалеко од града Кира у Сирији. Затворивши се у малој келији под земљом, он проведе у њој шездесет година. За то време нити он кога виде, нити ко њега виде. Непрестано радећи на спасењу свом, он се непрекидно мољаше Богу, и од њега добијаше сваку утеху. Келија његова беше ископана у земљи, и беше врло неудобна за обитавање. Храна му беше грашак, расквашен водом; и то је узимао једанпут недељно. Потребну за пиће воду он је једном недељно захватао са оближњег извора, али тако да га нико виђао није. Најзад, пред крај живота, после дугих и упорних молби и наваљивања, он просто би приморан да се прими свештеничког чина. Сатворивши

многобројна чудеса, он на педесет дана раније провиде своју смрт, и у миру предаде дух свој Господу.

НАПОМЕНЕ:

1. Црква светих апостола Петра и Павла, најстарија у Српству, северно од Новога Пазара, на ушћу Дежеве у Рашку, с леве стране ове. Ту је Немања држао сабор противу богумила; ту се и престола одрекао; ту је била и столица рашког епископа. Доцније била турски магацин.
2. То су Ђурђеви Стубови у Рашкој.
3. Диоклитија - Дукља, названа тако по главном граду, близу данашње Подгорице, који је подигао римски цар Диоклецијан. То је синонимни назив за Зету (данас Црну Гору), по реци Зети, али који има и шире значење.
4. Појам Далмације протезао се и на Диоклитију, па чак и на исток и на југ.
5. Због немира у Рашкој Немањин отац је морао бежати у Зету, где му се у Рибници, близу Подгорице, родио најмлађи син Стефан Немања, 1114. године.
6. О животу преп. Симеона у Светој Гори и о његовом престављењу видети и у Житију Св. Саве под 14. јануаром.
7. Преподобни Симеон упокојио се 13. фебруара 1200. године, када му је било 86 година од рођења.
8. Преподобни Мартинијан се подвизивао крајем 4. и почетком 5. века (+422 г.).
9. Свети Евлогије био патријарх Александријски од 579 до 607. Цар Маврикије владао Византијом од 582-602, а цар Фока од 602-610 год.
10. О њима видети опширније под 14. јулом.
11. Преп. Акепсим се још спомиње и 29. јануара и 3. новембра (осим ако се не ради о неком другом преподобном

са истим именом). Његов живот записа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 15).

12. Царовао од 379 до 395 године. За време његова царовања вера хришћанска коначно утврђена у Римској царевини.

14. ФЕБРУАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АКСЕНТИЈА

За царовања Теодосија Млађег[1] беше у Цариграду врло угледан и знаменит властелин међу царском властелом и дворјанима, по имену Аксентије. Син Персијанца Аде. Одличан зналац Светог Писма и световне философије, притом украшен добрим делима. Упознао се са преподобним Маркијаном[2], који касније би економ Велике Цркве, и са врлинским монахом Јованом из манастира светог Јована Претече у цариградском предграђу, и са другим богобојажљивим људима. Дружујући с њима, он зажеле да подражава њихово житије. Зато остави сујету овога света, и славу, и вреву, и замонаши се, и тако постаде војник Небеског Цара, Христа. И беше најпре служитељ Божји у ђаконском чину, затим у свештеничком. И доби од Бога власт над демонима, да их изгони из људи. Због тога постаде славан у Цариграду. Али, избегавајући људску славу, и жудећи за пустињачким животом, он напусти многољудни град, оде у Витинију, и настани се на гори Оксији близу Халкидона. Јер дошавши на ту гору, допаде му се, и он стаде на једну стену, подиже своје свете руке, славећи Бога и говорећи: Господе, Ти

си ме сам довео овде, и ја сам пун наде (Пс. 4, 8). Ова се гора после прозва Аксентијева Гора, као што пише у житију преподобног Стефана, који је касније на тој истој Гори монаховао, и за иконе пострадао.

Живећи на тој Гори, преподобни би пронађен од чобана који су тражили залутало стадо оваца. А стадо пронађоше молитвама преподобнога. Чобани разгласише преподобнога. И почеше к њему долазити многи: једни ради исцелења, јер молитве његове исцељиваху од сваковрсних болести, а други - ради користи душевне. Затим се из околних села скупише побожни људи, и сазидаше му келију на врху Горе. Затворивши се у њој, преподобни је кроз мали прозорчић разговарао са посетиоцима, упућујући их на врлину, и исцељујући болеснике. Он беше извор исцељења, пун благодати Божје. И из разних градова долажаху к њему као к бесплатном лекару.

Једном дође к њему једна слепа жена из Никомидије, запомажући: Смилуј се на мене, слуго Бога вишњега! - А он свима присутнима рече: И ја сам човек грешан, и подложан страстима као и ви. Ако пак верујете да ће Онај, који је исцелио слепог од рођења, погледати и на ову жену, онда се усрдно помолимо сви Богу за њу! - И пошто се сви молише Богу, светитељ се дотаче очију њених, и рече: Исцељује те Исус Христос, истинита светлост. - И одмах прогледа жена. И сви благодарише Бога. А та жена даде велику милостињу ништима, који борављаху на тој Гори, просећи од посетилаца светитељевих. О њима се и сам светитељ стараше преко својих ученика, и раздаваше им доношени хлеб.

Поред дара исцелитељског преподобни је имао и дар прозорљивости. Једном дођоше к њему два човека: један православац, а други јеретик. Светитељ љубазно дочека православца, и разговараше с њим о користи душевној, а зловерном јеретику не рече ни речи, прозирући у њему неверје. И кад изиђоше од светитеља, стаде зловерни грдити и ружити преподобног, називајући га лицемером. И док још беху на путу ка својим кућама, срете их слуга овог јеретика и саопшти му да је његова кћи полудела, и да је демон љуто мучи. Ова га вест силно ожалости. И увидевши свој грех, он одведе преподобном своју луду кћер,

смирено га молећи. И исцељена би девојка од демонског мучења, а отац њен од зловерја.

Једном дођоше к преподобноме два губавца, молећи га да их исцели. И светитељ их упита: Какви су то ваши греси, те вас снађе ова казна од Бога? А они, поклонивши му се, рекоше: Смилуј се на нас, слуго Христов, и помоли се за нас да оздравимо! Светитељ им на то рече: браћо, ово вас је снашло због ваших заклетви, јер сте навикли да се често кунете и заклињете, па сте тиме разгневили Бога. - А кад они то чуше, беху поражени откуда зна грехе њихове. И падоше на земљу, кајући се. А преподобни, сажаливши се на њих, помаза их светим јелејем од главе до ногу. говорећи: Исцељује вас Исус Христос, а ја сам човек грешан. - И тог часа се губавци очистише од болести своје.

Једном приликом неки родитељи довезоше на колима свог раслабљеног сина. Родитељи припадоше к светитељу, са плачем говорећи: Због мноштва грехова наших раслабљеност снађе сина нашег. Светитељ их упита: Верујете ли да га Бог може исцелити преко мене ништавног и одбаченог? Они му одговорише: Анђеле Божји, ти си нам заиста послан на спасење наше, и верујемо да је Богу све могуће. А он им рече: Нека вам буде по вери вашој! И узевши свети јелеј, помаза цело тело раслабљеноме, и он одмах устаде здрав. И сви прославише Бога.

Да набрајамо исцељења бесомучних, просто је немогуће. Јер преподобни Аксентије безбројне болеснике ослободи од ђавољих мука. Са свих страна, из разних покрајина и градова сваког дана довођаху к њему болеснике, мучене од злих духова, и сви се исцељиваху његовим светим молитвама. Јер имађаше од Бога велику власт и силу над ђаволима.

Преподобни Аксентије би позван на Четврти Васељенски Сабор, у Халкидону[3]. И ту се са осталим светим оцима много потруди, борећи се против Евтихијеве јереси и Несторијевог зловерја. Због тога многе увреде претрпе од јеретика. А благочестиви цар Маркијан га веома поштоваше; и сви га свети оци вољаху много. И истаче се међу светим оцима као правоверан и чудотворац, премудар и непобедив у расправама, јер је добро знао тајне Светог Писма. Једном речју: он беше, као што вели Свето Писмо, силан у

делу и у речи пред Богом и свима људима (Лк. 24, 19). И утврдивши са светим оцима православну веру, он се врати у своју келију на Гори. При том повратку свом он уз пут учини многа и велика чудеса: изгонећи из људи ђаволе, и исцељујући сваку болест и немоћ.

Обитавајући у својој келији, он велику корист чињаше васељени примером свога врлинског живота и богоречитим поукама. Свим тим наслађиваху се сви који су одасвуд долазили к њему. Својим пак прозорљивим очима он и далеке догађаје гледаше као блиске, и посматраше бестелесне духове и душе праведних. Тако једне ноћи, затворивши се, он узносаше Богу своје уобичајене молитве, док ученици и остали посетиоци стајаху напољу будни. Утом преподобни неочекивано и мимо обичаја отвори прозорче, и громко узвикну: Благословен Господ Бог! Благословен Господ Бог! Благословен Господ Бог! И уздахнувши дубоко, преклони главу на земљу. И свима што стајаху наоколо, а нису смели да га питају шта је посреди, он рече: О децо! светило што беше на Истоку, Симеон отац наш - усну. И рекавши то, плакаше веома. И опет рече: Свети отац наш, стуб и тврђава истине, Симеон Столпник се упокоји[4]. А његова непорочна и чиста душа не згади се да, пролазећи мимо, поздрави мене непотребног и гадног.

И сви који чуше ово, запрепастише се на овакву прозорљивост његову. И кроз неко време стиже вест благочестивом цару Лаву, који се зацари после Маркијана, о престављењу преподобног Симеона Столпника. И одмах се глас о томе пронесе свуда. А ученици преподобног Аксентија распиташе се за време, и утврдише да се преподобни Симеон преставио тачно у онај час када то свети Аксентије објави.

Не много времена по престављењу преподобног Симеона приближи се и блажена кончина преподобном Аксентију, који већ беше у дубокој старости. Пошто побожно и свето поживе, и својим благословом манастире многе по разним местима подиже, и би ава целе покрајине Витиније, и многе на спасење упути, он пређе ка Господу 470. године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАРОНА[5]

Пошто заволе живот без куће и крова, овај светитељ оде на врх антиохијске планине Кире, коју су поштовали стари незнабошци. Стога тамошњи храм демона, који незнабошци беху подигли, он посвети Богу, и настани се у њему. Ту начини неки врло мали заклон, под који је ретко залазио. И живљаше ту блажени у не малим трудовима. А подвигостројитељ Бог, по мери трудова његових даде преподобном Марону меру своје благодати. Јер је човек могао видети како су на молитве преподобног жеге и врућине нестајале, мраз престајао, демони бежали, и разне болести исцељиване.

Овај преподобни основа многе манастире и подвизавалишта, и приведе Богу много спасених и освећених. Подвижништвом обрађујући ову духовну њиву, блажени однегова многе биљке фолософије, тојест светог живота, и врлине на земљишту Кире, јер лечаше не само тела него и душе. Преподобни је једног лечио од грамзљивости, другог од гнева; једног је учио целомудрију, другога праведности; једноме је зауздавао раскалашност, другоме будио ревност. Док лекари за сваку болест прописују одвојен лек, дотле је овај преподобни за све страсти давао један лек: молитву к Богу.

Пошто је преподобни мало одболовао, он мирно изиђе из овог живота и оде на небо да ужива плодове свога зноја и подвига. Живео у четвртом столећу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АВРАМА (АВРАМИСА)

Преподобни Аврам био за царовања Теодосија Великог[6]. Рођен и одгојен у граду Киру. Ту и накупио богатство подвижничког живота

и врлине. Силним бдењем и свеноћним стајањем и пошћењем блажени је толико истрошио своје тело, да је много година остао непокретан, и није могао да иде. Сазнавши пак да близу горе Ливана има неко место пуно идола, он оде тамо. И најми једну кућу, и проведе у њој мирно три дана. А кад четвртог дана изађе, ухватише га идолопоклоници и силом га приморавaху да иде далеко од њих. Али у том дођоше скупљачи данка, и немилосрдно злостављаху житеље тражећи од њих царске дажбине. А преподобни Аврам сажали се, и даде скупљачима данка потребне дажбине, и тако ослободи своје гониоце злостављања. Када то ови видеше, веома се задивише његовом човекољубљу. Због тога постадоше хришћани; и одмах саградише цркву, и приморaше преподобног да им буде свештеник. Преподобни би рукоположен за свештеника, и остаде три године међу њима, учећи их побожности и утврђујући их у вери. Затим им остави другог свештеника, а сам оде опет у своју подвижничку келију.

Пошто је блистао богоугодним делима, преподобни би постављен за епископа каријског у Палестини. А град Карија беше пун идола. Дошавши тамо, он са безброј мука, и богонадахнутим поукама, за кратко време преведе житеље у хришћанску веру, и приведе их Господу, поучавајући их најпре својим делима. За све време свога епископовања он није јео ни хлеба, ни варива, ни на ватри спремљена поврћа, него се хранио само сировим зељем, и пио по мало воде. Чувши за њега, цар Теодосије Млађи позва га у Цариград. Преподобни оде тамо. И пошто поживе мало времена, он предаде душу своју у руке Божје. А благочестиви цар Теодосије посла са великим почастима тело његово у град Карију.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИСАКИЈА

затворника Печерског

Немогуће је човеку да избегне искушења. Када се Кушач дрзнуо да приступи самоме Господу у пустињи (Мт. 4, 3-11), онда се утолико више усуђује да куша слуге Господње. Али као што злато,

прекаљено огњем, сија пред људима као сунце, тако и човек, кушан од врага преданог вечном огњу, засијаће пред Богом својим добрим делима као јарко сунце. Ова се истина јасно обелодани на преподобном оцу нашем Исакију, затворнику Печерском.

Овај преподобни отац најпре беше у свету богат трговац у граду Торопецу, у Псковској губернији. Но намисливши да постане монах, он сву своју имовину раздаде невољнима и манастирима, па оде у пештеру к преподобном Антонију[7] и замоли да га прими за монаха. Предвиђајући да ће се овај муж као анђео подвизавати у врлинама и да ће се уподобити анђелима, преподобни Антоније му испуни жељу.

Поставши монах, преподобни Исакије заволе суров живот: он не само надену кострет на себе, него нареди те му купише јарца и одраше, и он од те сирове и мокре коже начини себи одећу, одену је преко свог кострета, тако да се та кожа сушаше на телу његовом. Онда се Исакије затвори у једну тесну пештеру, која је износила свега око четири лакта. И ту се са сузама мољаше Богу. Сва му храна беше само по једна просфора; али је и њу јео сваки други дан. Жеђ је утовљавао водом, и то само у малој количини. И храну и воду доносио му је првподобни Антоније и додавао му је кроз једно прозорче, кроз које се само једна рука могла провући. Осим тога, преподобни Исакије никада није легао на постељу, него је седећи окрепљивао себе краткотрајним спавањем. У тако великим подвизима он проведе седам година, не излазећи из своје тескобне келије.

Једнога дана када наступи вече, он по своме обичају стаде правити метанија певајући псалме до поноћи. А када се умори, он угаси свећу и седе на своје место. Изненада његову пештеру обасја велика светлост, јарка као сунце, и к преподобноме приступише два ђавола у облику дивних младића; лица им сијаху као сунце; они рекоше светитељу: "Исакије, ми смо анђели, а ево к теби долази Христос са небеским силама". Подигавши се, Исакије угледа мноштво ђавола; лица им сијаху као сунце; но један између њих сијаше јаче од свију, и из његовог лица сипаху зраци. Тада ђаволи рекоше Исакију: "Исакије, ево Христа! падни пред Њим и поклони Му се".

Не схвативши ђавоље лукавство и заборавивши да се прекрсти, преподобни се поклони томе ђаволу као Христу И ђаволи одмах нададоше силну вику, објављујући бучно: "Исакије, ти си сада - наш!" Онда га посадише те седе, па и сами поседаше око њега; сва келија и простор око келије напунише се ђаволима. Тада један од ђавола, тобожњи Христос, рече: узмите свирале, гусле и бубњеве па свирајте, а Исакије нека игра пред нама". Ђаволи одмах стадоше свирати. Једни од њих дохватише Исакија и почеше скакати с њим и играти. И то потраја дуго времена. А кад силно заморише преподобног, они га оставише једва живог. Исмејавши га на тај начин, ђаволи ишчезоше.

Сутрадан, у време када је Исакије обично добијао своју храну, преподобни Антоније прође по обичају свом прозорчету и рече: "Благослови, оче Исакије!" Но не доби никакав одговор. Изненађен, Антоније помисли да се свети Исакије није већ преставио. Тада посла он у манастир по преподобног Теодосија и по осталу братију. Дошавши, братија откопаше пештеру и изнесоше Исакија, мислећи да је умро, и положише пред пештером. Но ту приметише они да је Исакије још жив. Тада игуман, преподобни Теодосије, рече: "Нема сумње, ово што се догодило с њим - ђавоље је дело".

Затим сместише Исакија у постељу, и сам га свети Антоније двораше. У то време кнез Кијевски Изјаслав враћаше се из Пољске у Кијев. И стаде се кнез Изјаслав љутити на преподобног Антонија због Всеслава, кнеза Полоцког, који је за живота преподобнога заузимао неко време кијевски престо. Тада кнез Чернјиговски Свјатослав посла ноћу из Чернјигова по светог Антонија. Дошавши у Чернјигов, преподобни Антоније заволе место звано Болдинска гора. Ту он ископа пештеру и настани се онде, где и сада стоји манастир.

Сазнавши да је свети Антоније отишао ка Чернјигову, преподобни игуман Теодосије узе Исакија, пренесе га у своју келију и двораше га. А Исакије беше раслабљен умом и телом, те није могао ни седети ни стојати, ни на другу страну окренути се. Стално је лежао на једну страну, тако да се под њим често црви завођаху. Сам преподобни Теодосије умиваше га својим властитим рукама, и неговаше га, и служаше му читаве две године, док је Исакије лежао. Чудновато је то, да у току две године Исакије не окуси ни хлеба, ни воде, ни

поврћа, нити ишта друго, па ипак остаде жив, лежећи на свом одру нем и глув. Преподобни Теодосије твораше молитву над њим дан и нађ, све док треће године Исакије не поче говорити. Тада он стаде молити да га дигну на ноге, и он поче ходати као дете. Но он није тежио да иде у цркву, тако да су га силом тамо водили. А потом он и сам стаде одлазити у цркву. Поче он затим и трапезу посећивати. Тамо су га посађивали одвојено од братије; постављали пред њим хлеб, али он није хтео да га се дотакне. Братија му стадоше стављати хлеб у руке али им преподобни Теодосије рече: "Поставите хлеб пред њим, а не мећите му га у руке, да би он сам јео". - Тако целу недељу он не допушташе братији да стављају хлеб у руке Исакију. Посматрајући друге, Исакије стаде сам кушати хлеб, и тако се научи јести. Тако га преподобни Теодосије избави од замки и прелести ђаволских.

Када се преподобни Теодосије престави и блажени Стефан постаде игуман, Исакије понова стаде водити суров живот, рекавши кушачу: "Ти ме, ђаволе, превари када се ја нађох у усамљености у пештери, али се сада ја нећу затворити, него ћу се уз помоћ Божју постарати да победим тебе трудећи се у манастиру".

Тада се Исакије поново обуче у кострет; преко кострета одену просту грубу одећу, и стаде помагати куварима и радити за братију. У цркву на јутрење одлазио је пре свих и непомично стајао на свом месту. А када наступи зима, он је стајао у цркви, не обзирући се на силан мраз, у страшно подераној обући, тако да су му често ноге примрзавале за камен, но поред свега тога он не би ногом мрднуо све док се богослужење не сврши. После јутрења он је пре свих одлазио у кујну, спремао ватру, дрва и воду; па су онда долазили и остали монаси, којима је било наложено ово послушање. Једном, један од тих монаха, који се такође звао Исакије, рече подсмевајући се блаженоме: "Исакије! ено гаврана где седи, иди ухвати га".

Поклонивши се до земље, смирени инок оде, узе гаврана и донесе га у кујну монасима. Сви се зачудише таквоме делу, и испричаше о томе игуману и братији. И од тада га братија стадоше уважавати. Но не желећи славу од људи, блажени Исакије се направи луд и стаде вређати час игумана, час братију, час мирјане, те су га због тога чак и тукли. Направивши се јуродивим, лудим, он се поново настани онде

где је раније боравио: у пештери преподобног Антонија, који се већ беше преставио. Скупивши око себе децу, он их је облачио у монашку одећу. Због тога га је тадашњи игуман, блажени Никон, кажњавао а родитељи те деце понекад и тукли. Но све то: и батине, И голотињу, и хладноћу, он је подносио с радошћу.

Једном ноћу блажени Исакије заложи пећ у пештери: пећ је била рђава, и када се огањ разгоре, пламен стаде кроа пукотине сукати увис; немајући чиме да запуши те пукотине, Исакије босим ногама стаде на пукотине и стајаше све дотле док ватра не прегоре. Тада он сиђе, не добивши никакву повреду. Исакије чињаше многе друге чудесне ствари. Он, напослетку, доби такву власт над ђаволима, да се није плашио ни њих, ни њихових претњи и замки. А ђаволи су му често досађивали и говорили: "Ти си, Исакије, наш, јер си се поклонио нашем кнезу". А он им је одговарао: "Ваш ђаволски кнез је Велзевул; а ја га се бојим као идола мува[8]; не плашим се ни вас, слугу његових; ако сте ме раније и преварили, јер нисам иознавао ваше лукавство и ваше замке, но сада ћу ја однети победу над вама силом Господа мог Исуса Христа и молитвама преподобних Отаца Антонија и Теодосија". - Притом би се он прекрстио и тако разгонио ђаволе.

Понекад су се ђаволи трудили да блаженога Исакија заплаше тиме што су долазили к њему ноћу у огромном броју, са мотикама и ашовима, и говорили: "Срушићемо твоју пештеру, и затрпаћемо те под њене рушевине". Неки су му пак од њих довикивали: "Изађи, Исакије, затрпаће те у пештери". На то им је блажени одговарао: "Када бисте били људи, ви би ишли по дану; али ви сте синови таме, зато и ходите по тами". - При томе би се прекрстио, као и увек у таквим приликама, и ђаволи су одмах ишчезавали. Понекад, желећи да га застраше, ђаволи су се јављали у облику медведа или лавова, и других љутих зверова, или гмизали к њему у облику змија, мишева и других жгадија, па не могавши да му науде, они би најзад изјављивали: "Исакије, ти си нас победио!" А он би им одговарао: "И ви некада победисте мене, јавивши се у облику Исуса Христа и анђела, иако нисте достојни таквог облика; сада се ви јављате у свом правом виду, у облику зверова и стоке, змија и жгадија, пошто сте стварно и ви сами такви".

И од тога времена ђаволи нису могли учинити никакву пакост светитељу. Он је, према његовом властитом сведочанству, водио са њима борбу три године, од како се по други пут настанио у пештери. После тога он стаде водити још суровији живот: показивао је јаче уздржање, строжије се постио и подвизавао. Усред таквих подвига наступи време његове кончине: он силно занеможе у својој пештери. Братија пренеше болника у манастир. Ту он болова осам дана, и у добром вероисповедању отиде ка Господу[9]. Игуман Јован и сва братија, опремивши тело преподобнога, погребоше га чесно у пештери, где се налажаху и други свети оци.

Тако овај добри војник Христов, спочетка побеђен врагом, после сам победи ђавола и удостоји се добити Царство Небеско. Светим молитвама његовим нека се и ми удостојимо, победивши врагове душе наше, царовати са победитељем ада - Исусом, Царем славе, коме приличи свака слава, част и поклоњење, са беспочетним Оцем Његовим и Пресветим и Благим и Животворним Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА НИКОЛАЈА[10]

Николај, новојављени и храбри мученик Христов, беше родом из неког незнатног села које мештани називају Псари (=Риба), а налази се у области Коринтској на Пелопонезу. Родитељи му се зваху Јован и Калија и бејаху обоје богобојажљиви и верни Христу. Када је овом светом мученику било око 12 година обоје њих преселише се из овога света оставивши њега самог у кући. Дете, не подносећи самоћу без родитеља, отиде са неким другим младићима у град Силиврију, који се налажаше један дан хода далеко од Цариграда. У том граду он ступи у службу код неког од угледнијих грађана, и стараше се о његовој имовини. Будући да имаше у срцу свом Божји страх и твораше верно заповести Христове, стараше се, уз вршење своје службе, још и за свете Цркве колико могаше. Пошто поживе тако добро и благочестиво, он када одрасте узе по закону себи жену и постаде отац деце, коју и одгаји по обичају и науци Христовој, тако

да се и по плоду могло распознавати дрво. Мада живљаше у свету, и продаваше разне намирнице на једном великом путу, он не заборављаше и спасење душе своје, старајући се нарочито за сиротињу и угађајући Богу својим милостињама и честим похађањем светих богослужења у храмовима.

Пошто жељаше још већи дар од Бога, мислим на дар мучeништва, Господ га тога и удостоји. Када у тридесет трећој години свога владања султан Сулејман[11] крену у рат на Персију, остави за собом као свог намесника у Цариграду неког Синана по имену. Овај пак, гордећи се својим сродством са султаном и чинећи насиља над својим грађанима, и поносећи се својом влашћу, а у ствари никакве вредности није имао, чињаше страшна варварства против хришћана. Јер једне од њих похвата и даде као робље на пиратске лађе, а друге застрашиваше разним претњама и мукама.

У то време и овај Христов новомученик Николај, коме неправедно завиђаху његови суседи Агарјани што је водио трговину боље од њих, би оклеветан и одведен у Цариград као да је, тобож, ружио пророка Мухамеда. Ставши на суду пред епархом он без имало страха призна себе хришћанином и изобличи веру агарјанску као лажну. Због тога, по наређењу епарха би бијен грубим штаповима толико, да му је крв текла и из ноката на ногама; и он у таквом стању би бачен у тамницу. То је било 1554. године.

После 4 дана, судија га изведе из тамнице, и стаде настојавати да га ласкањима и обећањима великим наведе да се одрекне пречисте вере Христове. Но злочестивац у томе уопште не успе. Јер сведок (μαρτυς) истине Христове Николај још је чвршћи остајао у својој благочестивој вери, и призивајући име Христово још већма изобличавао злочестивце за њихово неверје, а њиховог лажног пророка назва сином ђавољим и непријатељем Божјим. Због тога му везаше гвоздене вериге око врата и место одеће стависше му огртач од рогоже, и таквог водише га целати кроз цео град. Но пошто ни то мучење уопште не поколеба мученика у његовој благочестивој вери, него га још више утврди, би по наређењу намесника запаљена велика ватра на тржишту, где ови поборници зловерја одведоше мученика, али га не бацише одмах у ватру него му мало по мало паљаху тело, чинећи тако казну тежом и мучнијом.

Свети мученик, пошто дуго времена подношаше ово страшно мучење, па не могући више да стоји усправан наже се на десну страну, те тада џелат, затегнувши ланце које је св. мученик још увек носио на врату, отсече му мачем чесну главу. И тако храбри мученик Христов предаде душу у руке Божје. Ово би 14. фебруара 1554. године. Његово чесно тело би сагорено у огњу и претворено у прах, а чесна му глава, коју купи неки верник од џелата за 20 златника, би послана у манастир преподобног оца нашег Атанасија на Метеорима у Тесалију, где се и до данас налази, точећи миро и многа чудеса, у славу Христа истинитог Бога нашег, Којему приличи свака слава у векове векова. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ДАМЈАНА[12]

Подвижнику Христовом Дамјану завичај беше село Арахово (или Мирихово) у области Аграфској, близу данашњег града Кардице у Грчкој. Рођен од побожних родитеља, он од младости зажеле монашки живот. Зато остави свет и све што је у свету, и удаљи се на Свету Гору Атонску. И тамо, у Филотејевском манастиру, он прими анђелски образ, и стаде се подвизавати достојно свога звања. Но жудећи за још већим подвизима, он кроз неко време остави манастир и удаљи се на безмолвије, на молитвено тиховање код тадањег чувеног безмолвног подвижника Дометија, који имађаше дар чудотворства. Три године он се служаше руководством и душекорисним поукама овог безмолвника, узлазећи из силе у силу и напредујући у свима врлинама. И за неослабиву ревност и усрђе, брижљивост и тачност у испуњавању свих заповести Божјих, он се удостоји чути божанствени глас, који га позиваше на служење ближњима: "Дамјане, не треба тражити само оно што је корисно по тебе, него што је корисно и по друге".

Зато он одмах напусти Свету Гору, оде у крајеве Олимпа, и тамо стаде свуда неустрашиво и громко проповедати реч Божју: побуђиваше хришћане на покајање и удаљавање од неправди и порока, и позиваше све на држање заповести Божјих и чињење добрих и богоугодних дела. А ненавидник добра, ђаво, јеђаше се од муке, посматрајући његове братољубиве трудове; и, не могући их подносити, покрену против њега многе назови хришћане, који му стадоше радити о глави. И, називајући га прелашћеним и варалицом, почеше га жестоко гањати. Угледајући се на подвигоположника Христа, светитељ даде места гневу и удаљи се одатле у крајеве Кисовске и Лариске, где му такође главно занимање беше - проповедање речи Божје. Подвргнут и тамо злобним прекорима, зависти и гоњењима, он се повуче у горње крајеве Аграфске области, и свуда поучаваше хришћане да буду тврди у вери и да држе заповести Господње. Али ђаво није дремао: он и тамо подиже против светитеља неке хришћане, који се Бога не бојаху и дужности своје заборавили беху. Подбадани човекомрсцем, они га прогањаху, називајући га прелашћеним и лажним монахом. Стога светитељ остави и ове крајеве, и врати се у Кисово. Жељан мира, он тамо подиже манастир у част св. Јована Претече. И сабравши братију, он стаде заједно с њима данонoћно узносити молитве и благодарност Господу Богу. Но и ту многи долажаху к њему ради душекорисних поука; јер, обучен у силу с неба, он чињаше велика знамења и чудеса, а из уста његових тецијаху реке душекорисних учења.

Једанпут, неким манастирским послом, а више ради користи хришћана, иђаше он у место Вулгарини. На путу га ухвате агарјани и одведу заповеднику лариском, пред којим га бестидно оклеветаше као да он буни хришћане. Заповедник нареди да светитеља најпре жестоко бију, па да га по врату и ногама окују у тешке ланце и вргну у тамницу. Затим га безбожни варварин петнаест дана непрекидно истјазаваше са намером да храброг војника Христовог примора да се одрекне Христа: час му је задавао тешке ране, час га плашио, час му ласкао и обасипао га свемогућим саблажњивим средствима. Али, мучитељ не би у стању нити да примора нити да приволи мученика да се одрекне Христа. Напротив, без обзира на све муке, мученик

јуначки изобличаваше њихову мухамеданску веру и њиховог лажног пророка, и неустрашиво проповедаше да је Христос истинити Бог, и да је он готов, из љубави према Господу Христу, претрпети безбројна мучења.

То силно разјари мучитеља, и он нареди да одмах убију мученика и тело његово сажегу. Џелати тог часа дохватише мученика и обесише. Но у тренутку када му навукоше конопац око врата, један га од њих удари гвожђем по глави, и конопац се откину, те мученик са висине паде полумртав на земљу. Тада га ови бедници још онако живог бацише у ватру и спалише, а пепео изручише у реку Пинион.

Тако блажени преподобномученик Дамјан прими мученички венац. Молитвама његовим нека се сви ми избавимо вражјих замки, и нека се удостојимо царства небеског! Амин.

Свети преподобномученик Дамјан пострада 1568. године за време султана Селима.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ФИЛИМОНА (ИЛИ ФИЛИПА)

Епископ у Гази; пострадао за Господа Христа спаљен у пећи.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА КРОЈАЧА

Овај свети новомученик Георгије, звани Пајзан, родом из Митилене, пострада за веру Христову у Цариграду године 1693, четрнаестог дана месеца фебруара.

НАПОМЕНЕ:

1. Теодосије II, Млађи, царовао од 408 до 450 године.
2. Спомен преподобног Маркијана празнује се 10. јануара.
3. Четврти Васељенски Сабор одржан 451. године.
4. Свети Симеон Столпник упокојио се 459. год.; спомен његов 1. септембра.
5. Његово житије записао Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 16).
6. Царовао од 379 до 395 год. Житије преп. Аврама записа такође исти Теодорит ("Филотеос Историја", 17).
7. Преподобни Антоније Печерски, првоначелник монаха у Русији и оснивач Кијево-Печерске Лавре. Подвизавао се 46 година у пештери: преставио се 7. маја 1073. године, када му је било 90 година. Његове свете мошти почивају у пештери у којој се подвизавао. Празнује се 10. јула.
8. Велзевул - идол Акаронски у Палестини, поглавар над житницама и намирницама, који одгони муве и другу жгадију. У Еванђељу се назива кнезом ђаволским (Мт. 12 24; Лк. 11, 15).
9. Преподобни Исакије престави се у дванаестом веку. Свете мошти његове почивају у пештарама преподобног Антонија.
10. Његово страдање записа солуњанин Дамаскин Студут, савременик мученикова. Житије и служба новомученикова штампани су из рукописног кодекса по први пут 1930. г. у Атини.
11. Султан Сулејман I, владао од 1520-1566. г.
12. Спомен овог св. новомученика налази се у неким Синаксарима под 23. фебруаром, али у његовом крају у Грчкој спомен му се врши на данашњи дан.

15. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА ОНИСИМА
једног од Седамдесеторице

У Фригијском граду Колосама[1] беше један угледан великодостојник, по имену Филимон. Он верова у Христа, и касније се удостоји епископског чина. И би увршћен међу светих Седамдесет апостола. У тог Филимона, пре његовог апостолства, беше један роб, по имену Онисим. Овај нешто згреши своме господару и, побојавши се казне, побеже од њега, и отпутова у Рим. У Риму нађе светог апостола Павла у оковима, и чу од њега свету проповед. И научивши се светој вери у Господа нашег Исуса Христа, он би крштен од апостола, и служаше му у Риму са светим Тихиком. И његово служење апостолу беше од велике користи.

Затим, шаљући светог Тихика са својом Посланицом Колошанима, свети апостол Павле посла с њим и светог Онисима, као што на крају посланице и пише: За мене казаће вам све Тихик, љубљени брат и верни слуга и другар у Господу, кога баш за то и шаљем к вама, да дознате како смо ми и да утеши срца ваша, с Онисимом, верним и љубљеним братом нашим, који је од вас. Они ће вам све казати како је овде (Кол. 4, 7-9). То писа апостол преко Тихика, а преко Онисима написа засебну Посланицу Филимону, молећи га да опрости Онисиму грех, и да га прими не као роба, него као љубљеног брата, и као њега самог - апостола Павла. Притом апостол га у својој Посланици назива сином својим. Он пише Филимону: Молим те за свога сина Онисима, кога родих у оковима својим; који је теби негда био непотребан, а сад је и теби и мени врло потребан, кога послах теби натраг; а ти га, тојест срце моје прими (Флм. 10-12). Филимон то учини с радошћу: он га не само прими љубазно, него му и слободу подари, и посла га натраг у Рим к светоме апостолу Павлу, да му тамо служи. Јер то жељаше сам свети Павле, као што о томе пише Филимону: Ја хтедох Онисима да задржим код себе, да ми место тебе послужи у оковима еванђеља; али без твоје воље не хтедох ништа чинити, да не би твоје добро било као за невољу, него од добре воље (Флм. 13 14).

И би свети апостол Онисим у Риму, служећи светим апостолима све до њихове кончине. А они га поставише за епископа ради проповедања Еванђеља. И после њихове кончине он оде из Рима, и обиђе градове и земље, проповедајући Христа у Шпанији, у Карпетанији, у Колосима, у Патрама. Затим, после светог Тимотеја, и светог Јована Богослова, он доби епископски престо у Ефесу[2]. То се види из посланице светог Игњатија Богоносца, коју он пише Ефесцима из Смирне, када су га водили из Антиохије у Рим да га баце зверовима. Ту га у Смирни срете свети Онисим са неколико Ефешана. А свети Игњатије пише Ефесцима овако: У лицу Онисима, вашег епископа, који је пун неисказане љубави, ја многе од вас примих у име Божје. Њега молим да вас љуби у Христу Исусу; а вас све молим да се угледате на њега. Јер је благословен Онај који је вама, достојнима, дао да имате таквог епископа. - А пишући из Смирне својим Антиохијанима, свети Игњатије вели: Поздравља вас Онисим, пастир ефески.

Из тога се види да је свети Онисим, пошто је обишао многе земље и градове, као већ стар сео на епископски престо у Ефесу. И пошто је тамо неко време пасао Цркву Божју, он би ухваћен од незнабожаца и у Рим одведен. Ту би изведен на суд пред судију Тертула. Упита га судија Тертул: Ко си ти? Онисим одговори: Хришћанин сам. Судија га упита: Каквог си чина? Онисим одговори: Некада бејах роб једног човека, а сада сам роб благог Господара - Господа и Спаситеља нашег Исуса Христа. Судија упита: Какав је разлог те си прешао другом господару? Онисим одговори: Познање истине, и мржња на идолопоклонство. Судија упита: За колико си продан новоме господару? Онисим одговори: Божји Син, Исус Христос, искупивши ме својом скупоценом крвљу од пропасти, преведе ме у непропадљивост. Као што пише у нашем Светом Писму: Искуписте се из сујетног свог живљења, преданог вам од отаца, не пропадљивим сребром или златом, него скупоценом крвљу Христа, као безазлена и пречиста јагњета (1 Петр. 1, 18-19). Судија упита: Шта назива сујетним живљењем ваше Свето Писмо? Онисим одговори: Сујетно живљење је: прељуба, која за кратковремену сласт телесну припрема вечни огањ страсним грехољубцима; среброљубље, због кога се неправда чини ближњима; врацбине, које

су од демона, и јесу корен сваког напада и клопке; гордост, која се надменошћу уздиже над другима; завист, која научи братоубиству Кајина и многе друге; оговарање и језик необуздани, који као облак сипа потсмехе на све; лицемерје и лаж, непријатељица истине а другарица ђавола, којом свезли и Еву заведе; гнев, проклети проналазач и подстрекач рата и убиства; пијанство, које је другар неуздржању, а сестра сладострашћу и мајка непристојним речима, лишено добрих мисли, и безобразно по нарави и речи. Све то сачињава сујетно живљење. После свега набројанога, извор и мајка таквог сујетног живљења јесте ваше служење идолима. Јер служење идолима је основ блудочинства, учитељ незнабоштва, ослепљење ума, стројитељ сладострасног раздражења; служење идолима нема части, војује против Господа свих и свега, труди се да уништи истинско богопоштовање; оно је воћ смрти, служитељ ђавола, храна злих, противник врлине, избегавалац нетрулежности, проповедник вашег пагубног закона, другар крвопролића, кнез мржње; оно лови простаке мрежом незнабоштва; оно је присни посредник таме и мрака; оно је туђе светлој благодати; оно своје присталице окива у окове срамних дела; оно је мрски богохулник, који учи славољубљу; оно срамоти седе старце, наређујући им да на глас жречевих труба играју; оно упропашћује девичанску целомудреност; оно празнике своје празнује гвожђем и мачем; оно пролива крв животиња, и на тај начин показује прљавштину своје бестидности; оно разголићује тела људска усред града; оно и жене обнажује; оно приноси своје жртве од убиства и прељубочинства, и разним облицима идолодемоновања разбија умове људске као лађе; оно наређује жречевима својим да једу отровне змије; оно наговара да људи туђе богове једу; оно коље вола, и волу приноси жртву, овцу приноси овци, и изједначује бога и стоку; и човек приноси жртву човеку, истесаном од камена или дрвета, и место здравља врши убиство, бездушним стварима приносећи на жртву душеносна бића. Но зашто много говорити? Та идолослужење и главици белог лука одаје божанско поштовање, да би у великом ослепљењу и незнању ринуло људе у пакао. Видевши у нечестивом и поганом идолослужењу такво сујетно живљење, које Свето Писмо изобличава, ја побегох од њега као од узбурканог мора, и прибегох у добро пристаниште: у праведно и свето живљење, које се налази у светој вери у јединог

истинитог Бога, и у љубави према ближњему. И теби саветујем, о Тертуле, да испуњујеш закон о љубави према ближњему: да љубиш ближњег свог као себе самог. На тај начин ћеш и ти, као што сам и ја, познати истину, и оставити привремену сујету и све што је у овом свету. Јер све то пролази као сан и сенка. И убрзо ћеш приступити Творцу свих, Богу, и спашћеш се дошавши у истински разум. Јер Бог се не радује смрти оних који Га гневе, него се весели њиховом обраћењу и покајању, и опрашта им прећашње грехе.

Судија Тертул рече на то: Зар тако ти, не бојећи се мука, не само што сам не пристајеш да се поклониш боговима, него хоћеш да и нас увучеш у твоју заблуду? Одговори свети Онисим: Муке ме твоје не могу уплашити, па макар биле и најљуће, јер ћу ја, тешен надом на будућа блага и крепљен силом Христа мог, поднети све што ми будеш приредио.

Тада нареди судија да светог Онисима баце у најстрашнију тамницу. И свети Онисим проведе у њој осамнаест дана, седећи у њој као у рају светлом и у месту прохладном, и веселећи се у Господу Богу свом. Стицаху се к њему и верни, и слављаху његово страдање, и крепљаху га на подвиг. А присутним невернима светитељ проповедаше реч Божју, и упућиваше их на пут познања истине.

После осамнаест дана судија Тертул се показа милосрдан, и не осуди га на смрт, него га протера из града, и посла на заточење у Путиол. А свети апостол Онисим ни тамо не престајаше проповедати Еванђеље царства Христова и упућивати многе ка вечном животу. Сазнавши за то, Тертул га опет ухапси, и везана изведе на суд преда се. Пошто га испита и виде да је непоколебљив у вери, он нареди да га простру по земљи, и без поштеде бију са четири мотке. И немилосрдно га бијући дуго, сломише му колена и многе друге кости. Најзад му главу отсекоше. Тако свети Онисим сконча 109 године. А жена нека царскога рода, хришћанка по вери, узе његово свето тело, стави у сребрн ковчег, и вршаше спомен његов, стичући себи молитвама његовим сећање Господње на њу у Царству небеском, које нека и ми добијемо у Христу Исусу Господу нашем, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТА
ДВА МУЧЕНИКА

Војници, пострадали за Христа у Тракији сатрвени камењем.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЈЕВСЕВИЈА ПУСТИЊАКА[3]

За овог светитеља не зна се где се родио и ко су му родитељи. Оно што о њему знамо, то и саопштавамо. Помоћу својих подвижничких трудова он стече небеску отаџбину. Најпре је отишао у један манастир и постао монах, а доцније се удаљио на врх једне планине, крај места званог Асиха. И тамо један мали простор оградио каменим зидом; и ту живео блажени без крова и покривача. Одевао се у кожу, а хранио расквашеним грашком и бобом. Понекад је узимао по неку суву смокву, да би окрепио немоћ тела. Од почетка до дубоке старости непрекидно је живео у крајњем уздржању. У старости изгуби већину зуба. Али ни тада не промени начин исхране и обиталиште.

За све време свога пустињаковања овај блажени је јуначки подносио све непогоде временске. Лице му беше опаљено, и тело мршаво да му се појас није могао држати око бедара, него му је падао доле. Он је стога пришио појас за одећу.

Пошто су га многи посећивали, и нарушавали му безмолвије, молитвено тиховање он се повуче у једно оближње аскетиште, подвизавалиште. Огради један крај зидом, и ту упражњаваше своје уобичајене подвиге. Кажу да је у току свих седам недеља Великог Поста јео само двадесет и пет сувих смокава, иако је патио од неке врло тешке болести. У таквим непрекидним трудовима и подвизима храбри подвижник доживе старост преко деведесет година, и онда отиде ка Господу, 440. године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

МАЈОРА

Беше војник под царевима Диоклецијаном и Максимијаном. А када се налажаше у граду Газа, он би оптужен тамошњом кнезу као хришћанин. Изведен на суд, он изјави да је хришћанин. Тада га без престанка тукоше седам дана, и тако силно, да су се измењали тридесет и шест војника који су га тукли. Крв му је потоцима текла из тела, и обојила сву земљу око њега. И пошто храбри ратник Христов јуначки претрпе тако страшно мучење од војне силе, он давидовски отпутова међу небеску војну силу, предавши душу своју у руке Божје. И доби венац мученишта. Свети мученик Мајор пострада око 295 године (или по другима 304 год.).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ
ПАФНУТИЈА, И ЕФРОСИНИЈЕ
кћери његове[4]

САБОР СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЕВАНБЕЛИСТА
ЈОВАНА БОГОСЛОВА
у Дијаконисима

НАПОМЕНЕ:

1. Колосе - град у југозападном делу малоазијске области Фригије; године 64. земљотрес разруши овај град; после тога био обновљен, али никада више није достигао пређашњи сјај. Касније се овај град називао Хони. Данас остало нешто

развалина од древнога града. Једна од посланица св. апостола Павла написана житељима овог града.
2. Ефес, крај Јегејског мора, важан трговачки град Мале Азије; један од најбогатијих и најчувенијих градова малоазијских. У њему проповедали Еванђеље: најпре свети апостол Павле, а после њега свети Јован Богослов. Једна од посланица св. апостола Павла написана житељима овога града.
3. Његов живот описа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја". 18).
4. У неким Синаксарима њихов се спомен врши данас; иначе 25. септембра, где се налази њихово опширно житије.

16. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ ДВАНАЕСТ МУЧЕНИКА
ПАМФИЛА презвитера, ВАЛЕНТА ђакона, ПАВЛА, и осталих

Дванаесторица светих мученика, удостојени не само пророчког и апостолског дара него и увршћени међу њих, пострадаше за Христа у Кесарији Палестинској, за царовања Диоклецијанова. Међу њима први по броју и чину беше свети Памфил, презвитер тога града. Родом из Берита[1]. Још из младости одличан зналац световне философије; пун и духовне мудрости; украшен врлинским животом; славан исповедањем Христа. За њим Валент, ђакон елијске цркве, стар годинама и сед разумом и мудрошћу, јер Свето Писмо знађаше напамет. Трећи беше Павле, из града Јамније, човек пламене вере и огњене ревности за побожност, који једном пре тога би бацан у огањ за Христа. Ова тројица бише од обласног управника Урбана стављени на разне муке за Христа; затим бачени у тамницу, где проведоше две године, све док после Урбана не дође за обласног управитеља Фирмилијан.

У то време из Египта бише прогнани сто тридесет исповедника Христових, и осуђени на рад у рудницима у Киликији[2]. Њих из Египта у Киликију спроведоше нека пет брата по телу и по духу. При повратку из Киликије за Египат ова пет брата дођоше у град Кесарију, пошто их је туда водио пут. На градској капији упиташе их стражари, ко су и откуда су. А они, не скривајући истину, изјавише: Хришћани смо, а отаџбина је наша небески Јерусалим. - Зато их одмах као злочинце зграбише, и у тамницу вргоше.

Сутрадан, шеснаестог фебруара, бише из тамнице изведени на суд пред нечестивог мучитеља Фирмилијана пет светих египатских младића заједно са гореспоменутим исповедницима Христовим: Памфилом, Валентом и Павлом. Судија најпре покуша да египатске младиће победи, претећи им разним мукама. Он издвоји на средину најстаријег међу њима и упита га, ко је. А он и за себе и за браћу своју смело одговори да су хришћани. На питање, како им је име, рекоше: Незнабожачка имена која су нам дали родитељи одбацили смо и назвали смо се Илија, Исаија, Јеремија, Самуил и Данило. - На питање, одакле су, одговорише: Из горњег Јерусалима, - указујући на своју духовну отаџбину. А имали су у виду речи

апостола Павла: Горњи Јерусалим слободан је, који је мати свима нама (Гал. 4, 26). Приступисте к Сионској Гори, и ка граду Бога живога, Јерусалиму небескоме (Јевр. 12, 22).

А судија Фирмилијан не разумеваше шта је то Јерусалим, и у којој се земљи налази. Јер се у то време свети град не називаше Јерусалим већ Елија. И то од доба када нечестиви цар римски Адријан место прекрасног града Јерусалима, разореног Титом, подиже на том месту град коме даде своје име, јер се он зваше Елиј Адријан. Он дакле назва Јерусалим Елија, и оскврнави света места, гроб Господњи затрпа земљом и камењем, и свуда намести погане идоле. И нареди да нико не сме тај град друкче називати него Елија. А то учини, желећи да име Исуса Христа избрише на земљи. И би међу нечестивим идолопоклоницима Јерусалим у забораву скоро двеста година, све до благочестивог цара Константина Великог и његове мајке Јелене. Стога обласни управитељ Фирмилијан, који је за царовања Диоклецијанова био у Палестини, није знао где се налази и који је то град Јерусалим, о коме говори свети младић. И нареди Фирмилијан да том блаженом младићу, који се звао Илија, вежу руке наопако, па да га нага обесе на мучилишту, и бију немилосрдно, да би казао који је то град Јерусалим и у којој се земљи налази. А он говораше да је Јерусалим отаџбина једино хришћана, и да нико други не може имати удела у њему; и налази се тај град на Истоку где се сунце рађа и испушта своје прве зраке. Тако свети младић философираше о горњем духовном Јерусалиму, и као бестелесан не хајаше за муке. А судија, не разумевајући шта он прича о Јерусалиму, мишљаше да су хришћани негде сазидали себи тај град и хоће да се супротставе Римљанима. Стога још свирепије мучаше светог Илију, да тачно каже о том хришћанском граду Јерусалиму где је сазидан. И пошто ништа више не могаде сазнати о њега до то, да је хришћанин и да је његова отаџбина ГорњиЈерусалим, он осуди светог младића да мачем буде посечен.

Исто тако он стави на муке и остале младиће: Јеремију, Исаију, Самуила и Данила. Али и од њих чу оно исто што и од првога. Стога изрече пресуду, да и они буду мачем посеченн.

Затим извиде како стоји ствар са светим Памфилом презвитером, Валентом ђаконом и Павлом. И сазнавши да су они доста били

мучени од обласног управитеља Урбана, и да су дуго у тамници држани, он не хтеде да их више мучи, него их само упита, да ли ће се покорити царском наређењу. И кад виде да су непоколебљиви, он донесе одлуку да и они буду мачем посечени.

А Памфилов слуга Порфирије, младић од осамнаест година, кога свети Памфил веома љубљаше због његовог целомудрија и благоразумности, када чу смртну пресуду над светим мученицима, повика из гомиле народа: Молим за тела светих, да их сахранимо! Рекавши то громко из средине мноштва народа, он иступи и стаде пред судију. Судија га испита, и када сазнаде да је хришћанин, нареди да га одмах обесе нага на мучилишту, на коме је и свету петорицу младића мучио, и да га љуто бију. И свети младић Порфирије би дотле бијен, док му се цело тело не претвори у ране и све месо отпаде са њега тако да му се кроз голе кости вијаше унутрашњост. А он у таквим мукама беше као стуб или камен неосетљив и безгласан, јер се нимало не узнемири, нити јаукну, нити уздахну, него ћуташе као стена. То још више раздражи мучитеља, и он нареди да му сурим крпама трљају ране. Затим донесе одлуку да буде спаљен. Стога побише у земљу велики колац, привезаше светог младића за њега, наложише дрва па запалише. А када огањ букну око њега, он громко призиваше у помоћ Исус Христа, затим умуче, предавши свету душу своју у руке Господу. Тако Порфирије претрпе муке после господара свог, али га претече у примању мученичког венца. Јер свети Памфил с друговима својим још не беше посечен, када свети Порфирије скончавши у огњу, отиде ка подвигостројитељу Христу.

Када свети Порфирије гораше на ломачи, међу присутним народом стајаше правоверни муж Селевкије, некадашњи војник. Чим свети Порфирије сконча, он отрча путем за светим мученицима који су били вођени на посечење. И затече и још живе, јер беху измолили у целата мало времена да се помоле Богу. И он извести светог Памфила о мученичкој кончини љубљеног му Порфирија. И обрадова се свети Памфил, благодараше Бога. А Селевкије даваше последњи целив свети мученицима, када они приклањаху већ главе своје под мач. А војници, видевши то, познаше да је и он хришћанин, па га ухватише и одведоше судији. Судија нареди да и

њега одмах посеку. А свети Селевкије беше из Кападокије, војник храбар и чувен у римској војсци. Он у почетку гоњења на хришћане исповеди Христа, и би много бијен. Затим би лишен војничког чина и почасти, и најурен из свог пука. А он служаше болесницима на раскршћима, и стараше се о ништима и сиротима. Сада пак, он мученик придружи се светим мученицима, он исповедник придружи се исповедницима, и радујући се отиде Господару свом, Христу Господу.

За светим Селевкијем похита да се мученичкој дружини придружи свети Теодул, муж стар и благолик, један од укућана обласног управитеља Фирмилијана, поштован од свију због своје седине, јер је већ и праунуке имао. Потајно верујући у Христа, он приступи једноме од светих мученика вођених на погубљење, и замоли га да се помоли Христу Богу за њега. То видеше неки од управитељевих слугу, и оптужише Теодула код господара свог да је хришћанин. Овај га испита, и нашавши да је заиста хришћанин, он се силно разјари, и нареди да светог Теодула распну на крст.

За свима овима дође свети Јулијан, као последњи од дванаесторице. Он беше из Кападокије као и свети Селевкије, човек верујући и добродетељан. Он беше пошао у Кесарију Палестинску по неки алат. И када се приближи граду, он угледа ван зидина градских тела мученика, бачена псима и птицама и зверовима да их разнесу. И обрадовавши се у духу, он припаде к њима целивајући уде њихове за Христа пострадале и величајући мученичку кончину њихову, због које су се удостојили од Христа бесконачног живота. А војници, који су издалека пазили и чували тела мученика, да их потајни хришћани не украду, видеше како овај туђинац целива бачена тела, и познаше по томе да је хришћанин. Стога га ухватише, и обласном управитељу одведоше. Овај, пошто га по обичају испита, изрече пресуду да буде спаљен. И би свети Јулијан спаљен као и свети Порфирије.

Тако, мученичка дванаесторица, слична дванаесторици пророчкој и апостолској, претстаде са пророцима и апостолима Христу Господу у небеском царству његовом, овенчана победничким венцима[3]. А света тела њихова, бачена изван града, лежаху на земљи четири дана. Када пак незнабошци видеше, да се њихових тела не дотичу ни

пси, ни птице, ни зверови, они наредише да их узме ко хоће, и сахрани. Тада их верни узеше, и чесно погребоше, славећи Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ПОСТРАДАЛИХ У ПЕРСИЈИ
што су у Мартиропољу

Ови свети мученици пострадаше за Христа у Персији у време цара персијског Сапора (4. век). Њихове св. мошти пренесе у град Мартиропољ свети Марута епископ Месопотамски, за време цара Теодосија Млађег.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
МАРУТЕ

Блажени Марута постаде епископ у Месопотамији. И он би од цара Теодосија Великог послат 380 год. Цару персијском. У Персији он задоби велико поштовање међу Персијанцима због своје врлине и светости, а нарочито што луду цареву кћер исцели од злог духа. Пошто стече велики углед код цара персијског, он затража, и доби мошти гореспоменутих светих мученика, у Персији пострадалих, и пренесе их у хришћанско царство, и основа нарочити град у име њихово, Мартиропољ. Доцније пак и он се упокоји оног истог дана у који би освећен њиме основани град Мартиропољ. А упокоји се 422 године. Зато се спомен његов празнује заједно са споменом светих мученика персијских. Свети Марута описа, многа страдања (мартирологе) персијских мученика из његовог времена[4].

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ПОРФИРИЈА, СЕЛЕВКИЈА, ЈУЛИЈАНА, ТЕОДУЛА, ИЛИЈЕ, ЈЕРЕМИЈЕ, ИСАИЈЕ, САМУИЛА И ДАНИЛА

Ови свети мученици пострадаше за Господа Христа са \у светим Памфилом, Валентом, Павлом и осталима[5]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА РОМАНА

Свети преподобномученик Роман је родом из Карпенисе. Родитељи му беху прости и неписмени, али побожни. Због њихове неписмености и Роман остаде неписмен, па је зато мало имао појма о догматима вере. Једном он чу казивање неких о светом гробу Господа нашег Исуса Христа, и у њему се појави пламена жеља да посети свети град Јерусалим, куда он одмах и отпутова. С побожним страхопоштовањем поклонивши се живоносном Гробу Господњем и свима тамошњим светим местима, он дође у лавру светог Саве Освећеног. Слушајући тамо читања о мучењима, каквима су подвргавани свети мученици за име Христово ради добијања будућих вечних блага, он је питао: Шта су то будућа блага? - Обавештен од њих о томе, он зажеле да сам достигне та блага подвигом мучеништва.

Вративши се из лавре у Јерусалим, он изложи ту своју намеру тадањем патријарху. Но архијерej Божји га заустави од мучеништва: прво, што је неизвестан крај тог великог и страшног потхвата; и друго, што тиме може навући гоњење од стране Турака на братство светог Гроба и на остале хришћане. Но Роман, ипак, неодољиво жуђаше за мучеништвом и не Могаше више угушивати у себи ту жудњу, или, боље рећи, не Могаше угасити пламен који се беше распламтео у срцу његовом.

Зато отпутова одатле и дође у Солун. Ту изађе пред кадију, смело исповеди пред њим да је Христос истинити Бог, Творац свега видљивог и невидљивог и Спаситељ људи, а пророка агарјанског назва баснословцем, варалицом и непријатељем сваког добра и среће људске; за веру њихову изјави да је заблуда и саблазан, пошто је препуна басана и смешних ствари. Не трпећи таку дрскост, судија нареди да га немилице бију. Варвари, приморавајући га да се

одрекне Христа, са леђа му извадише неколико кајиша коже и изрезаше му образе. Сем тога мученик поднесе тада и друге разне муке за име Христово. И пошто он остаде чврст у своме вероисповедању, то га судија осуди на посечење.

Деси се да ту тада беше присутан капетан солунских галија, који стаде молити судију да му да осуђеника за службу на галијама, говорећи да ће та служба бити гора за њега од посечења мачем, јер ће се на галији он мучити целог живота свог. - Овај капетанов предлог допаде се свима безбожницима, и они му са задовољством поклонише мученика. Узевши мученика, капетан му обрија браду, отсече косу, прикова на галији и натера да весла.

После кратког времена неки хришћани, капетанови пријатељи, откупише пашеника од тешког рада, па испратише у Свету Гору Атонску. Тамо он изабра себи за наставника у духовном животу чудесног подвижника, преподобног Акакија, који безмолствоваше, молитвено тиховаше у скиту Капсокаливском, и стаде се анђелски подвизавати под његовим руководством. Но душа Романова не беше спокојна: он беше као туђ свему земном, није се бринуо ни о храни, ни о пићу, јер мисао његова стално беше устремљена ка жуђеном подвигу мучeништва. Да би најбоље решили ово питање, сложише се старац и ученик, те наложише на себе пост од неколико дана и предадоше се топлој и усрдној молитви Господу Богу: да им Он открије вољу Своју по тој ствари. И преподобни Акакије брзо доби откривење: да је то угодно Богу, и да ће Роман славно извршити свој мученички подвиг за Христа.

И тако Роман, обукавши се на дан Педесетнице у анђелски образ, и учврстивши се молитвама свога старца и тамошњих отаца, отпутова у Цариград. Стигавши тамо, свети, да би скренуо на себе пажњу агарјана, употреби ово средство: ухвати једнога пса, привеза га за свој појас и стаде га водати по пијачном тргу. Турци, видећи такав безбожан, по њиховом схватању, поступак, упиташе га, зашто вуче пса. Мученик им одговори: "Да бих га хранио, као што хришћани хране вас агарјане".

Разгневљени таквим одговором његовим, муслимани полетеше на њега као дивље звери и стадоше га немилосрдно тући. Затим га одведоше к самом везиру. Овај, чувши из самих мученикових уста те

исте речи, предаде га безбожницима да га муче дотле док се не одрекне своје вере. Безбожници га узеше, бацише у сув бунар, где обично бацају убице, и држаше га тамо четрдесет дана, не дајући му ни хране ни воде. Потом га извадише, па опет бездушно мучише. Али га не могаху привући к своме безбожју. Онда известише о томе везира; он нареди да му мачем отсеку главу.

Џелати га узеше, одведоше на губилиште, и отсекоше му чесну главу. А тиме они испратише свету душу његову к праведном Судији свих - Богу. Када светом мученику би отсечена глава, свето тело његово се само окрену и паде на исток. То агарјане испуни завишћу, те стадоше бити и терати одатле хришћане, који се беху стекли тамо у великом броју. Светост ових моштију мученикових благодат Божја благоволи показати на тај начин што их обасјаваше небеском светлошћу читаве три ноћи, док су их безбожници чували. Ову светлост видеше сви и дивише се. Хришћани се радоваху томе, славећи Бога; а агарјани беху посрамљени. Тада се тамо деси енглеска лађа: Енглези купише свете мошти и одвезоше у Енглеску. Но један од хришћана успе да у крви светог мученика окваси мараму, која се и налази на Атону у Дохиарском манастиру, где је тај хришћанин завршио свој живот као монах са именом Агапије.

Тако блажени Роман доби венац мучеништва у славу Христа Бога нашег, Амин.

Свети преподобномученик Роман пострада 1694. године у Цариграду.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ФЛАВИЈАНА

Овај преподобни отац наш Флавијан удаљи се на врх једне планине, и тамо направи себи једну малу келију, и затвори се у њој. И проведе у њој шездесет година. И за то време никога не виде, нити с ким проговори реч, него, умом сабраним у срцу, живљаше у Богу и од Њега добијаше сваку утеху, по речима пророштва: Теши се Господом, и учиниће ти што ти срце жели (Пс. 36, 4). А имађаше на келији једну малу рупу, пробушену косо и полукружно, кроз коју је

провлачио руку и узимао храну што су му остављали. Тако га нико од долазника није могао видети. Храна му је била квашено сочиво. Јео је једанпут недељно.

На такав начин проживе овај блажени пуних шездесет година, не променивши ни најмање за то време ни храну своју ни узвишени начин живота. Зато га Бог богато обдари благодаћу чудотворства. И он молитвом уништи једног врло великог дракона; молитвом уби гују; молитвом очисти поље од мноштва скакаваца. Он једног бесомучника ослободи од демона; исцели једну жену од рака на грудима. А једног човека мртвог, кога беше бик згазио, он васкрсе.

Тако провевши овај многотрудни и привремени живот, блажени Флавијан промени светом, и оде у онај блажени и вечни живот, у коме се сада весели.

НАПОМЕНЕ:

1. Берит - данашњи Бејрут (главни град државе Либана) на источној обали Средоземног Мора, и најважнији трговачки град сиријског приморја.
2. Киликија - југоисточна обалска покрајина Мале Азије.
3. То је било 309 године.
4. Мартиролози светог Маруте издани су у тзв. Асемановој Библиотеци. О мартиролозима св. Маруте видети и у Предговору Житија Светих за јануар.
5. Видети о њима под данашњим даном: Страдање светих дванаест мученика Памфила, Валента, Павла, и осталих.

17. ФЕБРУАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ТЕОДОРА ТИРОНА

Незнабожни цареви Максимијан и Максимин[1] past*J? слаше по целом царству своја наређења, да се сви хришћани, који окусе од идолских жртава, ослободе казне, а који се успротиве, да буду изведени на суд. У то време свети Теодор Тирон[2], који је са многим својим исписницама ратовао на Истоку, би преведен у пук Мармаритски, којим је командовао командант Вринка. Пук се овај тада налазио у понтијском граду Амасији[3]. У овом пуку стадоше нехришћани приморавати светог Теодора да принесе жртву идолима. А прави војник Христов Теодор, веран Богу, испунивши се Духа Светог, рече усред пука: Ја сам хришћанин, и мени је наређено да не приносим жртве прељубрчиним боговима, јер имам Исуса Христа, истинитог Бога и цара на небесима. Командант Вринка рече: Послушај ме, Теодоре, узми све своје оружје, и као ратник приступи и принеси жртву боговима. Свети Теодор одговори: Ја сам ратник цара мог Христа, и не могу да ратујем за другога. На то командант Вринка рече: И ови сви тамо хришћани су, и ратују за римске цареве. Светитељ одговори: Сваки зна за кога ратује. Ја ратујем за мога Господара и Цара небеског Бога, и за једнородног Сина његовог. Присутни капетан Посидоније упита: И сина ли има бог твој, Теодоре? Свети Теодор одговори: Заиста има сина, Реч истине, којим све створи. Командант га упита: Можемо ли га познати? Свети Теодор одговори: Желео бих да вам Бог да такво разумевање, да Га

познате. Упита га Посидоније: Ако Њега познамо, онда можемо ми оставити цареве наше и приступити Њему? Одговори свети Теодор: Ништа вам сметати неће да оставите таму и кратковремене цареве земаљске, па да приступите Богу живом, Цару и Господару вечном, и да ратујете за Њега као и ја. Тада командант Вринка рече капетану: Оставимо Теодора неколико дана да о свему размисли, и изабере оно што је корисно по њега.

Добивши неколико дана за размишљање, свети Теодор се непрестано мољаше и слављаше Господа. А незнабошци дисаху јарошћу на неке друге хришћане, које беху ухватили, и вођаху их у тамницу. Свети Теодор пак, идући за њима, викаше поучавајући их путу спасења и трпљења, да се не одрекну Христа Цара. Пошто ове затворише у тамницу, свети Теодор улучи прилику те запали идолиште мајке богова[4]. Но неки га видеше и оптужише. Градоначелник Кронид се уплаши због тога, ухвати Теодора и изведе га пред намесника Публија, говорећи: Господару мој, овај проклети човек, новоизабрани регрут, на несрећу је дошао у наш град, јер спали храм мајке богова наших, и осрамоти богове. Ја га ухватих и ево доведох твоме величанству, да по божанском наређењу царском господара васељене искуси заслужену казну за дрско дело своје. Намесник зовну команданта Вринку, и упита га: Јеси ли ти дао овоме власт да спали храм мајке богова наших? Он одговори: Ја сам га често саветовао. И дао сам му време да размисли, и принесе жртву боговима. А ако је то учинио, он је доиста унизио богове, и презрео царска наређења. Ти си судија, чини што цареви наредише.

Тада намесник седе на судијску столицу. Изведоше преда њ блаженог Теодора, и он га упита: Требало је да принесеш богињи жртву и кад, а ти си јој донео огањ, зашто? Свети Теодор одговори: Не поричем да сам то учинио. Запалих дрва, да би се камен опалио. Јер је ваша богиња и сила њена таква, да је огањ захвата и опаљује. Разљутивши се на то, судија нареди да га бију, говорећи овако: Моје кротке речи начинише те дрским. Немој ми одговарати са много речи, јер те најстрашније муке очекују, ако се не покориш царским наредбама. Одговори му свети Теодор: Не бојим се ни тебе, ни твојих мучења, макар била и најљућа. Чини дакле што желиш. Јер очекивање будућих блага, која су у Бога мог, саветује ми да будем

храбар због наде на та блага и због венца сплетеног ми од Бога. Рече му судија: Принеси боговима жртву, Теодоре, па ћеш се ослободити мука које те чекају, јер ћеш страшном и горком смрћу умрети. Одговори свети Теодор: Муке које ми ти задајеш, нису за мене муке. Јер је поред мене Господ мој и Цар Исус Христос, који ме избавља од твојих мучења. Но ти Га не видиш, пошто су ти очи ума слепе.

На ове речи судија просто побесне од гнева и, рикнувши као лав, нареди да га вргну у тамницу, па врата закључају и запечате, и тако оставе да тамо умре од глади. Вргнут у тамницу, блажени Теодор би храњен Духом Светим. И прве ноћи јави му се Господ, и рече: Не бој се, Теодоре, јер сам ја с тобом. Не узимај више земаљске хране и пића, јер ћеш бити у другом животу, вечном и непролазном, самном на небесима. - Рекавши то, Господ отиде од њега. А свети Теодор стаде певати и веселити се; придружи му се велико мноштво светих Анђела. Када стражари тамнички чуше дивно певање, потрчаше к вратима тамничким, видеше да су закључана и да су печати читави. Тада погледаше кроз прозорче, и видеше многе људе у белим хаљинама где заједно са светим Теодором певају. Уплашени, они известише намесника Публија. Овај одмах устаде и хитно дође тамници. И виде да су врата закључана и печати читави. А кад чу где унутра певају неки са светим Теодором, он нареди да наоружани војници опколе тамницу. Мислио је да се унутра са светим Теодором налазе неки хришћани. Но кад уђе унутра, он никог не нађе осим слугу Христовог Теодора, окованог у вериге и кладе. И спопаде страх и трепет намесника и оне што беху с њим. И изишавши из тамнице, опет закључаше врата и отидоше. Судија нареди да се светом Теодору сваки дан даје по парченце хлеба и мало воде. Но велики верни мученик Христов, - као што је написано: Праведник ће од вере живети (Авак. 2, 4; Рим. 1, 17), - никако Није хтео примати од њих ни хлеба ни воде, говорећи им: Мене храни Господ мој и Цар Исус Христос.

Сутрадан нареди судија да светог Теодора изведу преда њ на суд. Када му претстаде, он му рече: Послушај ме без мучења и казне, те принеси боговима жртву. И ја ћу одмах писати за тебе господарима васељене, и бићеш велики жрец богова, и добићеш велика одликовања, и заједно са нама седећеш на овоме престолу. А свети

Теодор, погледавши у небо и прекрстивши се рече мучитељу: Нећу се одрећи имена Христа мог све док је душа моја у мени, па макар ми тело огњем спалио, и разноврсним ме мукама мучио, мачевима секао, зверовима бацао.

Мучитељ, пошто се посаветова са командантом, нареди да светитеља обесе о дрво и да му тело стружу гвозденим гребенима. И толико стругоше мученика, да му месо попада са костију. А блажени Теодор појаше, говорећи: Благосиљаћу Господа у свако доба, хвала је његова свагда у устима мојим (Пс. 33, 1).

Удиви се мучитељ толиком трпљењу и јунаштву блаженог Теодора, па му рече: Зар се не стидиш, о најбеднији међу људима, што се уздаш у човека, званог Христос, који би убијен насилном смрћу, и што због њега тако неразумно трпиш толике муке и казне? А свети Христов мученик одговори: Нека ова срамота буде мени и свима који призивају име Господа мог Исуса Христа.

А кад народ повика да се учини крај с Теодором, намесник упита Теодора преко бирова: Хоћеш ли боговима принети жртву, или да те још више мучим? А свети мученик Теодор, одговарајући смело рече мучитељу: Безбожниче, и сваке гадости и обмане испуњени, сине ђавољи, зар се не бојиш Бога који ти је дао толику власт и моћ? Јер Њиме цареви царују и владаоци држе земљу (Прич. 8, 15.16). Приморавaш ме да оставим Бога живог, а да се поклоним камену бездушном.

Судија дуго размишљаше, па опет упита светог Теодора: Шта желиш, да будеш с нама или са твојим Христом? Свегатељ му одговори с великом радошћу: Са Христом мојим бејах и јесам, и бићу. А ти чини што ти је драго.

Бидећи да мучења ништа не могу против Теодоровог трпљења, намесник изрече овакву смртну пресуду: Наређујем да се у огњу спали Теодор, зато што се није покорио власти славних царева и великих богова, и што верује у Исуса Христа, распетог у време Пилата Понтијског, као што Јевреји казују.

Чим судија изрече овакву пресуду, одмах се приступи њеном извршењу. Слуге се одмах растрчаше и из оближњих кућа дрва довукоше на одређено место. Тада направише ломачу, и на њу поставише блаженог Теодора. И када светитељ прекрсти своје чело,

и цело своје тело, огањ велики потпалише около њега. И сиђе Дух Свети, и расхлади мученика. И тако свети Теодор, хвалећи и славећи Бога, мирно предаде дух свој Господу. И видесмо, пише очевидац, где се његова чесна и света душа као мућа вину у небеса.

А побожна и врлинска жена нека Евсевија измоли тело светог славног мученика Теодора, помаза га мирисима, обави у чисту плаштаницу и положи у гроб у дому свом у граду Евхаиту, који је под митрополијом амасијском. И сваке године празноваше његов чесни и свети спомен.

Пострада свети мученик Христов Теодор седамнаестог фебруара 306 године, у време цара Максимијана мучитеља, док у нама царује Господ наш Исус Христос, коме слава и моћ са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

О ЧУДУ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ТЕОДОРА ТИРОНА

После цара Констанција, сина Константина Великог[5], зацари се Јулијан Отступник[6]. Он од Христа пређе идолослужењу, и диже силно гоњење на хришћане, не само јавно него и тајно. Јер се злочестивац стиђаше да све хришћане јавно подвргава свирепим и нечовечним мукама. А усто бојаше се да многи идолопоклоници, видећи јуначко трпљење мученика Христових, не стану прелазити Хришћанима. Стога погани и лукави Јулијан намисли да тајно оскврни људе Христове. Знајући да се хришћани прве седмице Великог Поста нарочито очишћују и посвећују Богу, дозва градског епарха у Цариграду и нареди му да са пијаца покупи и склони све што се по обичају продаје, и да место тога изложи на продају друге намирнице, хлеб и пиће, које ће претходно кришом попрскати и оскврнити крвљу од идолских жртава. Тако ће се хришћани, купујући те намирнице у време светог поста, оскврнити идолским жртвама.

Епарх одмах приведе у дело безбожну наредбу безаконог цара. И изложи на свима пијацама намирнице, оскврнављене крвљу идолских жртава. Али свевидећи Бог, који хвата Мудре у лукавству њиховом, промишљајући о слугама својим, уништи тајну и лукаву замку злочинчеву, јер цариградском архиепископу Евдоксију[7]

посла свога страдалца, светог великог Теодора Тирона. И он, дошавши к архијерeју на јави а не у сну, рече му ово: Иди одмах и сазови Христово стадо, и нареди им строго да нико не купује ништа од намирница изложених на пијацама, јер су по наређењу безбожног цара све оскврнављене крвљу од идолских жртава.

Архијерej би у недоумици па упита: А шта ће сиротиња радити, која код куће нема намирница, ако не буде куповала оно што је изложено на пијацама? Светитељ му одговори, да ће њихове потребе подмирити дајући им кољиво. Но архијерej не знађаше и не разумеваше шта је то кољиво. Велики Теодор му рече: Кољиво је пшеница кувана с медом, јер ми смо у Евхаити навикли да то тако зовемо. Архијерej упита свога посетиоца, ко је он што тако промишља о хришћанима. Светитељ му одговори: Ја сам Христов мученик Теодор; Он ме сада посла к вама у помоћ. Рекавши то, он постаде невидљив.

Архијерej тада одмах устаде, сазва све хришћане, и извести их о ономе што виде и чу. И начинивши кољиво, он сачува Христово стадо неповређено од замке вражје. А безакони цар, видећи да је његова тајна замка откривена и да му намера није успела, веома се постиде, и нареди да се на пијаце опет изнесу уобичајене намирнице. Хришћани пак, у суботу прве великопосне седмице кољивима отпразноваше спомен светог великомученика Теодора, захваљујући Богу и прослављајући светог слугу Његовог. И од тада па све до сада православни у целоме свету кољивима прослављају у суботу прве седмице Великог Поста успомену на ово чудо, и штују Христовог страдалца, да се не би заборавило тако дирљиво промишљање Божје о хришћанима и помоћ светог великомученика Теодора.

СПОМЕН СВЕТЕ
МАРИЈАМНЕ
сестре светог апостола Филипа

По вазнесењу Господа нашег Исуса Христа свети апостол Филип, заједно са апостолом Вартоломејем и својом сестром Маријамном,

одоше ради проповедања Еванђеља у Фригијски град Јерапољ[8]. Због проповеди Еванђеља Христова незнабошци их ухватише и обесише све троје. Но када се свети Филип пред смрт помоли Богу, - и о чуда! - раседе се земља и прогута присутног намесника царског, кнеза и много присутног света. А остали, преплашени, молише светог Вартоломеја и Свету Маријамну, да и њих не прогута земља. Вартоломеј пак и Маријамна замолише светог Филипа. И он не само што им учини по вољи, него извади из земље и оне што беху затрпани, осим намесника царског и његове жене Ехидне. Потом отпутоваше из Јерапоља Вартоломеј и Маријамна. Вартоломеј свети оде у Индију, где због проповеди Еванђеља би распет. А Маријамна оде у Ликаонију[9], и тамо продужи своју проповед Еванђеља, и многе крсти. Тамо у миру сконча.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АВКСИВИЈА[10]
епископа Солонског на Кипру

Свети Авксивије би родом из старог Рима. Родитељи му беху богати незнабошци и имаху два сина: Авксивија и Темистагору. Авксивије беше дете бистро и мудро и украшено многим врлинама. Рано изучи светску мудрост по школама у Риму. Не хотећи, на наваљивање родитеља, да се жени, јер жељаше да постане хришћанин, он тајно напусти Рим и на једном броду, који путоваше на Исток, допутова на острво Кипар, у место звано Лимнитис, недалеко од града Солоне. Тамо, по Промислу Божјем, нађе светог апостола и еванђелиста Марка, који га поучи хришћанској вери и крсти га у име Оца и Сина и Светога Духа. Затим га постави за епископа града Солоне и посла га тамо да обраћа идолопоклонике у истиниту веру Христову. Сам пак свети Марко седе на лађу и отиде у Александрију.

Пошавши у град Солону свети Авксивије дође до западних врата градских, где беше храм бога Зевса, и заустави се код тамошњег жреца. Живећи код њега он га постепено одврати од клањања лажним боговима и рукотвореним идолима и обрати га ка Христу,

истинитом Богу и Спаситељу људи. Такође он тајно залажаше и у град и обраћаше незнабошце у веру Христову. После неког времена нађе га свети Ираклид, који беше већ раније постављен од Апостола за епископа на Кипру, и посаветова га да почне јавно проповедати Еванђеље Христово те тако разгонити заблуду идолопоклонства. Свети Авксивије, пошто се дуго помоли Богу, изађе на трг и поче јавно проповедати незнабожном народу Исуса Христа. Многи тада повероваше речи његовој, коју Господ поткрепљиваше знацима и чудесима и исцељењима која чињаше преко слуге свог Авксивија. Међу обраћенима беху и многи из околних села, међу њима и неки по имену Авксивије, који затим и остаде уз овога светог Авксивија до краја живота његовог, слушајући га и служећи му и угледајући се у свему на њега.

После неког времена брат светог Авксивија, Темистагора, чу о свему томе у Риму и дође на Кипар код брата, и би крштен од њега заједно са женом својом. Затим би од њега произведен у чин презвитера и служаше при цркви, у којој се народ Христов све више и више умножаваше, а незнабошци се умањиваху. Поживе дуго овај свети слута Христов Авксивије, ученик светог Марка апостола, епископујући пуних педесет година у граду Солони, и престави се у миру ка Господу, у другом веку. Иза себе он остави за епископа свог ученика Авксивија. А свете мошти његове постадоше извор исцељења многима, због чега га и слављаху верни не само у његовом граду Солони, него и у Пафу и другим местима, на славу Бога нашег: Оца, Сина и Светога Духа. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ
АВКСИВИЈА II, ЕПИСКОПА
Ученик и наследник св. Авксивија, напред споменутог.

ПРОНАЛАЗАК МОШТИЈУ СВЕТОГ МУЧЕНИКА
МИНЕ КАЛИКЕЛАДА

У време христољубивог цара Василија Македонца (867-886), овај блажени мученик Мина Каликелад јави се једне ноћи једном човеку који се зваше Филомат, каза му да је он Мина Каликелад[11], и да се његове мошти налазе у земљи крај морске обале, где је тврђава, а прстом му показа и само то место. Тада богољубиви Филомат оде код пријатеља свог Маркијана Нумерија, и исприча му виђење. Овај опет извести о томе цара. И одмах бише послани војници на указано место. Када стадоше копати брзо пронађоше један железан ковчег, у коме беху мученикове мошти и једна таблица исписана. На њој је било написано када су ове свете мошти метнуте у ковчег, и где треба касније да се сахране. Када израчунаше, нађоше да је то било пре четири стотине година. Тада сви благодарише и прославише Бога.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОСТИРИКТА[12]

СПОМЕН БЛАГОЧЕСТИВИХ ЦАРЕВА МАРКИЈАНА И ПУЛХЕРИЈЕ

Света Пулхерија, сестра Теодосија Млађег, и њен благочестиви муж Маркијан владаху Византијом од 450 до 457 године. За њихово време и њиховим настојањем би одржан Свети Четврти Васељенски Сабор 451 год. у Халкидону, који осуди јерес Евтихијеву (монофизитство)[13].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОСИЈА БУГАРИНА, И РОМАНА,
ученика његовог

Као монах св. Теодосије настанио се недалеко од града Трнова, где је основао обитељ, која се по њему прозвала Теодосијева. Видно се истакао на сабору у Бугарској против богумила 1360. год. Штитећи

веру православну на том сабору он је разлозима посрамио богумиле. Скончао свој земаљски живот у Цариграду 1362. год. Његов ученик Роман продужио је подвизавати се у Теодосијевој обитељи до своје смрти.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА МИХАИЛА МАВРОИДИСА

Пострадао мачем посечен и спаљен од Турака у Адријанопољу.[14]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ТЕОДОРА ВИЗАНТИЈЦА

Овај благословени Теодор беше родом из села Неохори близу Цариграда. Родитељи му се зваху Анастас и Смарагда. Још као мало дете он изучи књигу. Када поодрасте он изучи зографски занат, и заједно са својим мајстором рађаху у царском двору. Дружећи се на султановом двору са Агарјанима, и одајући се са њима разним лакомисленим забавама, Теодор се постепено подавао њиховом утицају, тако да се најзад одрече вере Христове и прими мухамеданство. И изучи басне мухамеданске.

Тако Теодор проведе три године. Али помишљајући на смрт, он дође к себи и стаде размишљати о греху што учини одрекавши се Христа. И стаде горко оплакивати свој грех. Од тада му страх Божји поче испуњавати срце. Али је у њему још дејствовала привлачност таштине, којом се хранио на царском двору. Све тако, док му срце не посети снажна небеска сила, која му промени ум и душу, и учини те он омрзну све привидне чари дворског живота, и саму веру њихову. И од тада он се стаде довијати како да побегне одатле. И ускоро му се указа прилика: он тајно замоли једног хришћанина да му донесе хришћанско одело да се преобуче, и тако умакне. Обукавши такво одело, он се једне ноћи извуче из двора, претходно потплативши

стражаре, сиђе на море, укрца се у један чамац, и оде кући једног свог рођака. Тамо проведе неколико дана, па би миропомазан, и тако враћен у хришћанску веру. Одатле он са великом муком и уз страшан ризик побеже на Хиос. Тамо нађе духовника који му умири душу. И читаше Теодор Житија светих, нарочито житија светих Мученика. То му испуни душу неизмерним покајањем, и срце му се кидаше због греха Христоодречења. И он исповеди свом духовном оцу све своје грехе, почињене у току целог живота, све до најмањих ситница; па се онда причести Светим Тајнама.

Од тада се Теодор поче силно скрушавати срцем и жудети за мучeништвом. Из дана у дан то је све бујније и бујније расло у њему, али упоредо са тим ђаво му је приређивао равномерна искушења, еда би га само одвратио од мучeништва. Уздајући се у Бога, Теодор се трудио да на сваки начин оствари ту своју пламену жељу. И Бог му указа помоћ: Теодор брзо нађе једног побожног брата, великог ревнитеља вере, па заједно одоше у једно усамљено место на подвиг. И тамо се у миру и тишини мољаху Богу да их Он упути и изведе на пут Своје свете воље. Тада брат, покренут љубављу, састави овакву молитву: "Господе Исусе Христе, лекару бедне душе моје, не презри мене грешног, него укрепи слабо и окорело срце моје, и загреј га љубављу према мучeништву за Тебе. И као што сам се одрекао Тебе, Творца и Добротвора мог, иако ме нико није приморао на то, и постао роб одвратном ђаволу и играчка демонима, и добровољно потчинио себе њиховој власти и својој и њиховој вољи, тако сада благодаћу Својом и бескрајном дуготрпељивошћу Својом, које су ми помогле те сам се извукао из њихових замки, удостоји мене кукавног и јадног и недостојног назива хришћанин, да Тебе исповедим пред властодршцима и силницима. О, Господе мој и Јединородни Сине Божји, не презри мене ништавног слугу Твог, него ме прими у лик Мученика Твојих и удостоји ме удела њиховог. Амин". - И онда дода ово: "Свети Мученици, који сте се дивно борили и венце задобили, заузмите се пред Господом да се смилује на душу моју. Пресвета Богородице, Посреднице грешника, Ти видиш у какву сам страхоту запао - Сина сам се Твог одрекао! О, Свемилостива, сажали се на мене и посредуј за мене пред дуготрпељивим Сином Твојим. Ако ми Ти не притекнеш у помоћ, шта ће бити од мене кукавног? У

Теби је смелост моја; помози ми грешнику у овој невољи мојој. Умоли са светим Мученицима Господа, да ми да снаге да издржим мучења мучеништва".

Ову молитву Теодор прими са великим страхопоштовањем од свог брата самолитвеника; научи је напамет, и по цео дан се мољаше њоме. А најчешће је при томе понављао ову кратку молитву: "Господе Исусе Христе, смилуј се на мене отпадника Твог". - То учини те се душа Теодора испуни силним умилењем и срце му се запали огромном љубављу за мучеништвом. И он често и често говораше: Да се спремимо, оче, да се спремимо! крајње је време да кренемо на своју дужност.

И њих двојица отпутоваше у Митилену. Но прве ноћи Теодор претрпе страшно искушење од нечистих и хулних помисли. И пробуди из сна свог духовног брата, и рече му: Ах, свети старче мој, шта да радим? Сажали се на мене несрећног: појеdоше ме помисли кукавног! - Овај га утеши колико је могао. После тога Теодор опет рече: Свети мој старче, хајдмо што пре, хајдмо, да бих се ослободио Сатане. О, ја треба да идем Христу мом, да идем! да идем!

И петог дана прве седмице Свете Четрдесетнице блажени Теодор смело оде к судији градском, и упита га: Јеси ли ти судија овога града? - Јесам, одговори судија. Тада му Теодор рече: Данас је десет година откако ми се помрачи ум, и ја дођох те ме потурчисте. А сада, ево дошао сам к себи, познао Веру своју, и постао свестан зла које сам учинио; зато предстадох теби да ти то кажем и да ти вратим твоју ништавну и одвратну веру коју си ми дао, и да изјавим да је моја хришћшска вера истинита и света. - Рекавши то, Теодор скиде с главе чалму, баци је пред судију, и изгази је ногама, говорећи: Као што презирем овај знак вере ваше, тако презирем и саму веру вашу, ни у шта је не сматрам, и одбацујем је.

Запрепашћен оваквом смелошћу младог Теодора, судија упита присутне: Ко је овај? - Они одговорише: Неки луди. - Теодор им одврати: Нисам луд, него сам хришћанин; хришћанин сам се родио, и хришћанин хоћу да умрем. - Затим се обрати судији и рече му: Видиш и чујеш из мојих уста да сам хришћанин и да одричем твоју веру. Зато, што имаш чинити са мном, чини брзо. Ја сам готов да божанском силом Христа мог поднесем све што ми будеш

приредио. - Судија му на то рече: Ти си с ума сишао и луд си. - Теодор му одговори: Ја сам потпуно свестан и паметан, зато и одбацујем вашу веру.

Када то чуше присутне аге, дохватише младог исповедника, извукоше га напоље, па га стадоше тући, ритати, пљувати, вукући га у тамницу. А Теодор путем, сваком хришћанину кога је срео, говораше: Опрости ми, брате, хришћанин сам. - Бацивши мученика у тамницу, они му ноге метнуше у кладе, и тешке синџире му ставише око врата. И долажаху у тамницу Агарјани који год је хтео: или да га бију, или да га исмевају као лудака. А мученик им говораше да је при уму свом и да је хришћанин.

Потом изведоше мученика на суд. И упиташе га: Јеси ли дошао к памети? - Мученик одговори: Ја сам при памети. - Ако си при памети, рекоше му, онда прими нашу веру, па ћемо ти начинити скупоцено одело, даћемо ти пара и све што желиш. - Мученик им одговори: То је све за вас. Та ви немате памети! Што нудите такве ствари човеку који јавно и јасно хули Мухамеда и одбацује веру вашу? Хоћете ли ви да оставите веру своју и постанете хришћани? - Нећемо, одговорише они. Онда како ћу ја, рече на то мученик, оставити сјајну веру своју и прићи мрачној вери вашој? Та ви за време вашег рамазана по читаву ноћ једете и по читав дан спавате! - Зашто си се онда потурчио? упиташе га они. Зато, одговори мученик, што ми се ум био помрачио. А сада сам дошао к себи, и хришћанин сам, и потпуно сам свестан греха који сам учинио потурчивши се, зато одбацујем и веру вашу, и пророка вашег, и све вас! Зашто ме не погубите? Зашто ме штедите?

На ове речи скочише сви присутни: и судија, и аге, и остали; и сви у глас повикаше: Напоље с њим, да нас не срамоти! - Онда дохватише мученика, бише га и риташе, и у тамницу вргоше, и у окове оковаше, па још и тамницу оставише отворену, да би сваки који жели могао ући и мученика тући. Поред тога ударише мученику триста батина по ногама. Затим га штаповима бише по рукама. И изређаше се двадесет пет људи тукући га. А мученик све то јуначки подношаше, и не пусти гласа од себе, већ само говораше ово: "Хришћанин сам". Потом му ставише на оба образа по комад цигле, па му конопцем целу главу дотле стезаше док му очи из дупља не

испадоше, и главу му потпуно изокренуше, лицем позади. А храбри војник Христов на све то говораше само једно: "Хришћанин сам, хришћанин, хришћанин!" После таквих мучења, ови звероподобни мучитељи још штаповима избише мученику неколико зуба, па га опет у тамницу вргоше.

Сутрадан наиђе у тамницу један хришћанин, и затече мученика где пева похвалну песму Пресветој Богородици: "Возбраној војеводје"... Мученик замоли овог хришћанина да отиде до месног епископа са молбом да му пошаље по неком свештенику Свето Причешће, да се причести. То би учињено; и свети мученик прими Свете Христове Тајне.

Потом опет стадоше долазити Агарјани и тући и мучити светог мученика. А свети мученик им говораше: Тело је моје у вашим рукама и у вашој власти. Чините са њим што хоћете; сеците га на ситне комаде, једите, и једва ће вам трајати недељу дана. - Бесни од гнева због ових речи, Агарјани га стадоше тући моткама, вичући: Сад ћеш видети шта је мучење! - А мученик им на то одговараше: Само тако! само тако! јер ћете ме на тај начин брзо послати ка преслатком Господу мом Исусу Христу! - Пошто га Агарјани страховито избише, отидоше. А свети мученик остаде у тамници, и мољаше се оном молитвом коју му састави духовни брат за мучеништво.

Онда дође у тамницу један високи чиновник и предложи мученику: Ако не примиш нашу веру и не изговориш наше салавати, тојест наше исповедање вере, бићеш погубљен. - Свети мученик изружи и њега, и салавати, и Мухамеда, и веру њихову. Онда нагрнуше у тамницу многи, вичући мученику: Ево, дошао је твој задњи час! - Мученик узнесе хвалу Богу, и рече: Помени ме, Господе, у царству Своме! - И пошто се трипута прекрсти, они му везаше руке, и око врата му ставише синџире, а са ногу му скинуше кладе. И поведоше мученика на губилиште. А он, сав блажен, радосно хиташе ка губилишту. Када стигоше на губилиште, мучитељи га опет тако бездушно тукоше, да свети мученик паде на земљу полумртав. Онда га питаху: Шта си? - Хришћанин сам, одговори мученик. - Како ти је име? - Свети мученик једва дишући одговори: Теодор, хришћанин умирем.

Тада везаше светом мученику конопац око врата, и стадоше га вући на вешала. Вучен тако, мученик падаше, и из рана му крв липтијаше. И најзад га обесише.

Тако блажени Теодор, ваистину неустрашиви јунак Христов, доби многожељени венац мучeништва. А многи хришћани долажаху у току три дана и квашаху убрусе у крви светог мученика; и биваху многа исцељења од свете крви мученихом на многима који са вером прибегаваху овој светињи. После три дана хришћани добише дозволу, те узеше свето тело светог мученика и чесно сахранише при цркви Пресвете Богородице.

Молитвама светог мученика Теодора нека Господ и нас удостоји Свога Небеског царства. Амин[15].

НАПОМЕНЕ:

1. Под Максимијаном овде се разуме Максимијан Галерије, зет цара Диоклецијана (284-305), савладар његов на Истоку, и после њега наследник његов (305-311). Максимин Дака био је савладар Максимијану Галерију, коме је он био нећак. Од Максимијана Галерија он је добио на управу Сирију и Египат са титулом цезара. Царовао је готово једновремено са Галеријом (305-311).
2. Тирон значи регрут. Св. Теодор беше родом из места Хумиале у амасијској области у Понту.
3. Амасија - силно утврђен град у Понту, на обема обалама реке Ириса; некадашња престоница понтијских царева. Понт - североисточпа област Мале Азије.
4. Овде се подразумева незнабожачка богиња Цибела, кћи Неба (Урана) и Земље (Гее); она се сматрала као велика мајка богова, пошто ју је грчка митологија држала за мајку олимпијских богова са Зевсом на челу.

5. Цар Константин Велики царовао од 306 до 337 (аутократор од 324 -337); син његов Констанције - од 337 до 361 године.
6. Царовао од 361 до 363 године.
7. Био архиепископ у Цариграду од 360 до 370 године.
8. Јерапољ Фригијски налазио се у јужном делу области Фригије, у Малој Азији; у старини познат по свом мермеру и па изворима топлих вода; данас постоје само развалине.
9. Ликаонија - област у Малој Азији, граничила са Фригијом.
10. Ово житије узето је из Новог Лимонара, али је унеколико скраћено.
11. Свети мученик Мина Каликелад пострадао у време Максимина (311-313). Слави се 10. децембра.
12. Спомиње се и 10. новембра.
13. Опширније житије св. Пулхерије видети под 10. септембром.
14. По "Новом Мортирологију" св. Никодима Светогорца овај св. новомученик исти је са св. Михаилом Маврудисом, који се слави 10. марта, а који пострада у Солуну 1544. г. Међутим у Париском кодексу бр. 1295 стоји, под 17 фебруаром, посебно кратко житије и служба овом новомученику, коју написа Јован Мосхос.
15. Свети Теодор пострада у својој двадесетој години у Митилени 17 фебруара 1795. године.

18. ФЕБРУАР

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЛАВА
папе Римског

Овај велики светитељ и пастир Цркве Божје у Риму *Лав* рођен је у Италији. Отац му се звао Квинтијан. Од младости се учио књизи и световној философији, и одрастао у хришћанским врлинама. Пошто изабра духовни живот, он најпре би архиђакон кад папе Сикста III[1]. А по смрти овога он би због свог превеликог целомудрија и

чистоте једногласно изабран од свих на престо римске цркве. И словесне овце Христове пасаше добро као пастир добри, полажући душу своју за њих. Јер кад онај опасни насилник Атила, кнез Хуна, назван бич Божји, освојивши многе земље, дође у Италију с намером да је попали и опустоши, папа Лав учини ово. Видећи да се Атили не може ништа одупрети, он се усрдно помоли Богу са постом и сузама, молећи за Његову заштиту, и призивајући у помоћ свете врховне апостоле Петра и Павла. Затим изађе пред насилника у архијерејском одјејању да га моли и укроти његов гнев, готов и да умре за своје овце. И пошто је разговарао с њим благим и богонадахнутим речима, он га од вука претвори у овцу.

Јер насилник кротко и смирено саслуша речи Божјег угодника, дивећи се архијерејском одјејању његовом и осећајући страх од чесног и светог лица његовог, учини по жељи његовој, и журно оде из Италије. А када Атилини доглавници и војводе, зачуђени његовом необичном и брзом променом од гнева на кротост, питаху Атилу, зашто се уплашио и послушао једног римског човека који је без оружја изашао пред њега, те се повукао из Италије, остављајући у њој толика блага, Атила им одговори: Зар ви не видесте што ја видех? Јер ја видех два ангеловидна мужа (свете врховне апостоле Петра и Павла), који стајаху поред папе, са исуканим мачевима, и смрћу ми пређаху, ако не послушам архијереја Божјег.

Такав беше овај велики угодник Божји Лав: страшан не само невидљивим него и видљивим непријатељима, а пун љубави за овце, јер ради њих неустрашиво изиђе пред насилника, готов да пострада.

У време Лавова епископовања појавише се, после Несторијеве јереси, бестидни богохулници: Евтихије, архимандрит цариградски, и Диоскор, патријарх александријски[2]. Они су две природе у Господу нашем Христу, божанску и човечанску, стапали у једну. И овом својом јереси изазваше силну пометњу у Цркви Божјој. А сазваше у Ефесу свој безакони сабор (449 г.), на коме неправедно осудише и убише светог Флавијана, патријарха цариградског[3], заштитника Православља. И многа зла чињаху правоверним.

Тада свети Лав папа показа велику ревност, да би утишао и уклонио пометњу, изазвану од јеретика у Цркви. Он писа прво цару Теодосију[4], затим цару Маркијану[5], да устроје Васељенски сабор.

И у време цара Маркијана и Пулхерије[6] састаде се 451. године у Халкидону[7] свети Четврти Васељенски Сабор против Евтихија и Диоскора, који уче да у Господу Христу постоји једна природа. На том светом Сабору беше шест стотина и тридесет светих Отаца. На Сабор није могао лично доћи пресвети папа Лав, једно због старости и даљине пута, а друго због тадашњих честих варварских напада на Италију, који су веома отежавали путовање. Зато свети Лав посла своје изасланике: епископа Пасхазија и Лукенција, и презвитере Бонифација и Василија. И кад на Сабору настаде велики спор, и велике несугласице код многих, свети Оци наредише да се прочита посланица овог светог Лава, епископа римског, упућена ранијем патријарху Цариградском светом Флавијану, који сазва помесни сабор у Цариграду против јеретика (448 г.). Прича се касније да је ову посланицу својом апостолском руком исправио сам свети врховни апостол Петар. О томе Јован Мосх и његов саподвижник Софроније, патријарх јерусалимски[8], у своме Лимонару пишу ово: Ава Мина, старешина саламанског манастира близу Александрије, исприча нам како је чуо аву Евлогија, патријарха александријског[9], где казује ово: Када допутовах у Цариград, састадох се са господином Григоријем, архиђаконом римске цркве, мужем ваистину изванредним и врлинским, и разговарах с њим. Он ми исприча да је пресвети и преблажени Лав, папа римски, посланицу коју је написао светом Флавијану, патријарху цариградском, против злочестивих јеретика Евтихија и Несторија, метнуо на гроб врховног апостола, па је молитвама и бдењима и постом молио врховног апостола, говорећи: Ако ја што као човек у овој посланици грубо или недовољно изразих, или пропустих, исправи ти, коме је од Господа Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа поверен овај престо и црква. - После четрдесет дана јави му се апостол кад беше на молитви, и рече му: Прочитах, и исправих. - Лав узе своју посланицу са гроба блаженога Петра, отвори је и виде да је исправљена апостоловом руком.

Када ова посланица светог Лава папе би на Четвртом Васељенском Сабору прочитана, сви свети Оци повикаше: Апостол Петар говори кроз уста Лава! Ипак, Свети Оци саборски проверише ову посланицу, и нађоше да се она слаже са учењем светог Кирила

Александријског[10]. Тако свети Сабор потврди ову посланицу светог Лава, посрамивши јеретике, и тражаше да је сви потпишу, што и би.

Али не само тада, него и доцније ова посланица, која утврђује Православље а запушује уста јеретицима, беше у великом поштовању код светих Отаца, као и код гореспоменутог блаженог Евлогија, патријарха александријског, који чврсто стајаше уз њу борећи се са богохулним јеретицима, због чега беше мио светоме Лаву, који већ беше отишао из овога света и са светима стоји пред Богом. О томе свети Софронније пише у Лимонару овако: Свети Теодор, епископ града Дарне у Либији[11], исприча нам ово: Када бејах келејиик светог патријарха александријског Евлогија, видех у сну мужа света и светла, који ми рече: Извести о мени патријарха Евлогија. А ја га упитах: Ко си ти, владико? и шта да му кажем о теби? Он ми одговори: Ја сам Лав, папа римски. Ја онда уђох и рекох светом Евлогију: Пресвети и преблажени папа Лав, поглавар римског престола, жели да уђе код тебе. Чувши то, патријарх Евлогије устаде одмах и изиђе му у сусрет. И пошто сатворише молитву, целиваше један другог, и седоше. Тада божанствени Лав рече светоме Евлогију патријарху: Знаш ли због чега сам дошао? А он одговори: Не знам. И рече му Лав: Дођох да ти заблагодарим што се добро и јуначки држиш моје посланице, и њоме затвараш уста јеретицима. Ја је написах брату моме Флавијану, патријарху цариградском, ради обличења злочестиве јереси Несторијеве и Евтихијеве. Знај, дакле, брате, да сте толики ваш божанствени труд и усрђе указали не само мени него и врховном апостолу Петру, који је ту посланицу прочитао и исправио, а сврх свега самој истини коју проповедамо, а која је Христос Бог наш. - Ово ја видех, рече епископ Теодор, не само једанпут, него и други пут и трећи пут, како се они састају и говоре међу собом о томе. И известих светог Евлогија о овом виђењу. А кад он то чу, заплака, и подигнувши руке к небу заблагодари Богу говорећи: Благодарим Ти, Господе Христе Боже наш, што си мене недостојна удостојио да будем проповедник Истине твоје, и што је твоја велика и неисказана доброта благоволела, молитвама слугу твојих Петра и Лава, примити ову малу смелост нашу као удовичине две лепте.

Али, ово се виђење догодило много година после престављења Лавова. Јер је свети Евлогије живео за царовања Маврикија и Фоке[12], док је свети Лав скончао пре тога, у време цара Лава Великог[13].

Пошто пресвети папа Лав зађе у дубоку старост, и приближи се својој кончини, он би обавештен да су му греси опроштени. Јер је четрдесет дана провео у посту и молитви на гробу светог апостола Петра, молећи светог апостола да умоли Бога да му грехе опрости. И пошто се наврши четрдесет дана, јави му се свети апостол Петар, и рече: Молих за тебе, и опроштени су ти сви греси осим грехова у рукополагању свештеника, јер ћеш о томе одговарати да ли си по закону и достојне рукополагао, или ниси.

После овог обавештења свети Лав удвостручи своје молитве, пошћење и милостиње, скрушеним срцем вапијући, док не би извештен да су му и ти греси опроштени. И пошто се тако, као што треба, припреми за одлазак, он предаде својусвету душу у руке Божје, и придружи се к светим ранијим великим јерарсима и учитељима[14], претставши с њима престолу Христа Бога нашег, слављеног и обожаваног са Оцем и Светим Духом вавек.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ФЛАВИЈАНА ИСПОВЕДНИКА патријарха Цариградског[15]

Пресвети отац наш Флавијан најпре беше сасудочувар и презвитер свете Велике Цркве у Цариграду[16]. А после пресветог Прокла[17] у време цара Теодосија Млађег и сестре му Пулхерије[18] би уздигнут на патријаршиски престо због беспрекорног и богоугодног живота свог. У цара пак беше неки евнух Хрисафије, врло покварен и злобан човек. Он беше против избора светог Флавијана за патријарха, јер беше јеретик. Знајући да је Флавијан побожан и чврст у православљу, он га није волео. И тражио је разлога да му на неки начин науди. Уживајући велику наклоност цареву, он беше обесан у лукавим делима својим, и веома моћан. И пронађе разлог. О томе црквени историчар Никифор[19] пише овако: Хрисафије наговори цара да

стави патријарху до знања, да треба као новоизабрани патријарх да пошаље цару у знак благослова неки поклон, достојан цара.

Пресвети Флавијан спреми чисте хлебове, и посла их цару као благослов и поклон, заиста достојан цара. Хрисафије одби хлебове, и поручи патријарху да пошаље као благослов злато а не хлебове. Свети патријарх одговори по изасланику да такве поклоне он нема, јер је сам убог, пошто је презрео богатство овога света, осим да да нешто црквено. И још рече патријарх: Хрисафије зна добро, да су црквено злато и сребро Божји, и да се никоме немогу давати сем сиротињи.

А црквени историчар Евагрије[20] Пише: Пошто је Хрисафије досађивао патријарху поводом златног поклона, свети патријарх узе из олтара неке златне сасуде и посла му их, да би га тиме застидео, и изобличио за грамжљивост. Хрисафије се силно наљути, и потстицаше и цара на гнев, говорећи му: Новопостављени патријарх се руга твојој царствености. - Но ипак Хрисафије не могаше ништа наудити патријарху, пошто благочестива девојка Пулхерија, сестра царева, која тада управљаше целим царством Византијским, подржаваше патријарха, бранећи невиног светог човека. Видећи то, Хрисафије се потруди да и благочестивој Пулхерији ископа јаму. Лукавством својим он успе да царицу Евдокију дигне против ње, као што о томе опширно пише у житију свете Пулхерије[21] и учини да цареву сестру удаље из царског дворца и уклоне са царске власти. Јер цар Теодосије, слушајући своју супругу Евдокију и Хрисафијев савет, жељаше да патријарх примора сестру његову да се замонаши, да би је на тај начин потпуно уклонио са царске власти.

Такво би тајно саветовање код цара, на које би позван и патријарх. И он устима обећа да ће испунити цареву жељу, али срцем не пристајаше на то. Јер је сматрао да би била неправда уклонити са управе царства тако мудру, благоразумну, целомудрену и свету царевићку, која је своме брату цару Теодосију, кад је као малолетан остао без родитеља, била уместо мајке, и заштитница вере, и добра управитељка над целим царством. И свети патријарх кришом извести свету Пулхерију о тајној намери царевој. Благочестива царевићка Пулхерија, разумевши царичино и Хрисафијево непријатаљство и братовљеву намеру, сама напусти царску власт,

оде из дворца и престонице, и повуче се у тиху самоћу. Тада лукави Хрисафије улучи ову згодну прилику, те све своје пакосне замке окрену против пресветог патријарха Флавијана, наговарајући и хушкајући цара против њега, што није тајну цареву сачувао, и што помаже Пулхерију а не цара. Јер се сазнаде да је патријарх обавестио Пулхерију о царевој намери, и цар беше љут на патријарха Флавијана.

У то време живљаше у Цариграду архимандрит Евтихије, који основа нову јерес, којом похули на Господа нашег Исуса Христа, сливајући две природе његове, божанску и човечанску, у једну природу. Тиме он уствари одрицаше човечанску природу Христу. Овај Евтихије беше Хрисафију отац по духу, јер га од светог крштења задоби. И када пресвети патријарх сазва помесни сабор у Цариграду[22], и на њега позва Евтихија да пред свима изложи своје исповедање вере, он не хте доћи на сабор, изговарајући се да из манастира свог као из гроба никуда не излази, и да је стар и болестан. Но пресвети патријарх опет посла к њему архимандрите, презвитере и ђаконе, љубазно га позивајући и побуђујући на покајање, да би се пред свима одрекао свога зловерја и присајединио светој Православној цркви, како би се и остали који гледају у њега обратили од зловерја Православљу. И Евтихије једва пристаде да дође на сабор. На путу за сабор он најпре сврати у царски дворац, тражећи цареву заштиту и помоћ. И преко Хрисафија он умоли цара да пошаље с њим угледне људе и војнике. И посла цар с њим патриција Флоренција, и друге великодостојнике, и војску. И иђаше Евтихије на сабор као у рат, окружен војницима и царским великодостојницима, који послаше изасланике сабору са оваквом поруком: Нећемо ући у сабор, нити Евтихија увести, док нам не обећате да ћете га са сабора пустити слободна. - И оци обећаше то. И када ови уђоше, најпре се прочиташе Евтихијеве књиге, пуне јеретичких догмата, које Евтихије беше разаслао по манастирима, придобијајући многе за своје једномишљенике. Затим би предложено самом јеретику Евтихију да својим устима усмено исповеди како верује. И он рече: Исповедам да је Господ наш имао две природе пре сједињења, а да по сједињењу има једну природу.

И наредише оци да он своје јеретичко умовање прокуне, и православне догмате прими. Али он не хтеде. Тада пресвети Флавијан са свима светим Оцима, међу којима беху тридесет и два епископа, двадесет и три архимандрита, и много презвитера и ђакона, лишише Евтихија свештеничког чина. А то лишење беше овако написано:

"Евтихија, некадашњег презвитера и архимандрита, пошто се из његових ранијих књига и садашњег усменог вероисповедања нађе да болује од Валентинове и Аполинаријеве јереси и да је упорни присталица њихових богохулстава, који се не постиде наших савета, нити прими учење, и не пристаде уз праве догмате, ми, плачући и оплакујући његову потпуну погибао, осудисмо у Господу нашем Исусу Христу, кога он хули, да буде лишен целокупне свештеничке службе, и нашег општења, и старешинства манастирског. Сви који ово знају, а буду и после овога разговарали с њим и долазили к њему, подлеже казни одлучења, јер се нису удаљили од његових измишљотина. Флавијан, епископ Цариграда - Новога Рима, расудивши потписах". Исто тако потписаше и сви епископи и архимандрити.

Лишен чина, Евтихије се држаше царског двора, јер му моћни Хрисафије беше у свему помоћник. А лукави евнух Хрисафије, бесан и силно киван на светог Флавијана, употреби сва препредена средства, како би га отерао са престола, те тако и одмаздио за Евтихија, и још више уцвелио Пулхерију. Пошто му је цар у свему излазио у сусрет, он је чинио у име царево све што је хтео. И написа Хрисафије писмо патријарху александријском Диоскору[23], човеку врло рђавом, и необично препреденом, и непобожном. У писму га је позивао да устане против Флавијана, а узме у заштиту Евтихија, обећавајући му велику наклоност цареву. А написа му и од стране цара, да покупи све своје једномишљенике епископе, и што пре допутује у Ефес, да ту образује велики сабор који би решавао о догматима вере, пошто Флавијан нека нова мудровања, пуна јереси, уноси у Цркву, и изазива пометњу. Стога Флавијана треба на сабору судити, и свргнути као неправоверног, а Евтихија, ако се нађе невин, ослободити и чин му вратити.

Исти Хрисафије наговори и царицу Евдокију, те и она помагаше Евтихија у његовом раду против Флавијана. А Диоскор одмах сакупи преко педесет својих једномишљеника епископа, и неког архимандита Варсума са хиљаду монаха, и хитно отпутова у Ефес. И у Ефесу у светој цркви он устроји то безаконо и неправедно збориште, на коме беху сто двадесет и осам епископа, који по царевом наређењу беху дошли из разних крајева[24]. Дође и пресвети Флавијан, који беше позван на суд. А писа цар, или боље - Хрисафије у име цара, војводи Елпидију, и осталим војводама који беху тамо са војском, да не пусте на сабор ниједног од оних епископа који су осудили Евтихија и потписали одлуку о томе.

И то неваљало збориште отпоче рад. Председавао је Диоскор. Најпре претстаде Евтихије, и поднесе написано своје исповедање вере, у коме на вешт начин јерес беше прикривена лукавством. А Флавијаново исповедање вере сабор не хтеде да прими. И беше за дуго време велика вика и метеж, јер једни брањаху Евтихија као невиног и правоверног, а други се заузимаху за Флавијана. Али мало беше оних који подржаваху Флавијана. Јер велика већина заволе већма таму него светлост, и претпостави лаж истини, угађајући цару земаљском а не небеском. Цар Теодосије, ма да беше благочестив, ипак као човек сагреши из незнања, не провидевши лукавство Евтихијево, Диоскорово и Хрисафијево. Јер Хрисафије вештим лукавством непрестано држаше у обмани цареву душу. И тако цар у незнању свом сматраше јеретике за правоверне, и лажи коју су они говорили вероваше као истини, пошто није била поред њега благоразумна сестра његова, блажена Пулахерија. После дугих расправа и многе вике, на том ефеском збориштy би потврђен јеретички догмат о једној природи у Христу а не о двема. И јавно би хваљен и слављен тај догмат као благочестив. И јеретика Евтихија огласише за невиног и правоверног. А правоверног и благочестивог патријарха Флавијана разбојнички осудише као јеретика, не допустивши му да се брани, нити хтевши да чују његово правоверно исповедање вере. И председник Диоскор изрече против њега пресуду о свргнућу: лишава се епископства и свештенства и сваке духовне власти, и шаље се на заточење у египатски град Лидију.

А Онисифор иконијски[25] са неким другим епископима, знајући да је Флавијан невин, припадоше к ногама Диоскоровим, говорећи: Не чини то, свечесни оче! јер Флавијан није ништа учинио што заслужује свргнуће. Ако му пак треба нека казна, онда нека буде кажњен, али нека не буде свргнут. Но Диоскор, уставши са престола, рече: Нећу другачије рећи, па макар ми језик отсекли. А архимандрит Варсума викаше: Ко учи да су у Христу две природе, тај нека буде расечен напола! - Но пошто епископи настојаваху са својом молбом за Флавијана, Диоскор викну: Где су војводе? - И одмах уђоше у цркву војводе са Елпидијем и много војника, и донеше огромне гвоздене вериге, спремљене за Флавијана. А уђоше и Варсумови монаси. Тада епископи повикаше: Варсума је разбојник, преврну целу Сирију, и доведе противу нас хиљаду монаха! Варсума је разбојник! Анатема на Варсуму! А Варсума викаше: Треба убити јеретика Флавијана, убити! И навалише убилачке руке на светитеља, бијући га једни песницама, други штаповима. Па и сам Диоскор јурну на светитеља који већ беше пао, и стаде га газити ногама. И бише га докле се не наситише, и оковаше га у вериге, иако је једва био жив.

Диоскор приморава епископе да сви потпишу одлуку о Флавијановом свргнућу. Једномишљеници Диоскорови потписаше одмах, а они који беху свесни неправде и разбојништва који се чине, не хтедоше да потпишу. Њих опколише наоружани војници и не пуштаху их из цркве, док Варсумови монаси бесно претећи викаху на њих. И тако држаху епископе цео дан не пуштајући их из цркве. А кад паде ноћ, епископи, видећи да се друкчије не могу ослободити беде и изаћи, потписаше и против воље. И тако се заврши тај разбојнички сабор.

А свети Флавијан, исповедник Христов, трећи дан после оног бездушног бијења предаде своју душу у руке Христа Бога[26], за кога свргнуће и убиство поднесе као Авељ од Кајина, и уместо у прогонство он оде на небо. После њега патријархом постаде Анатолије[27].

Потом се откри Хрисафијева поквареност и лукавство, и он би са срамом прогнан из царског дворца, и погибе с хуком. А царица Евдокија, укроћена гневом царевим, оде у Јерусалим. Света пак

Пулхерија би са славом враћена у царски двор, пошто ју је брат њен, цар Теодосије, много молио за опроштај. И она одмах веома свечано пренесе мошти исповедника Христовог светог Флавијана у Цариград[28].

А Диоскор и Евтихије потом пропадоше, јер их свети Оци на Четвртом Васељенском Сабору, у Халкидону[29], предадоше вечном проклетству. Христова пак Црква, којој врата адова одолети не могу, цветаше у православљу, славећи Христа, не у два лица раздељеног, него у двема природама несливено сједињеним познатог, и хваљеног и величаног са Оцем и Светим Духом вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПИУЛИЈА

Овај свети мученик пострада за Христа мачем посечен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АГАПИТА ЕПИСКОПА СИНАДСКОГ, исповедника и чудотворца

Свети Агапит живљаше у време цара Диоклецијана[30]. Беше родом из Кападокије, син хришћанских родитеља. Још као млад оде у један тамошњи манастир у горама Синадским, у коме је било око хиљаду монаха. Сакупивши од њих различите врлине, као што пчела скупља мед са различитих цветова, он постаде искусан извршилац заповести Господњих. А тело своје изнури постом, бдењем и великим уздржањем. Тако, једном се читавих осамдесет дана хранио само кором од дрвета. Па и спавање победи, уколико је то могуће човеку. Он је био од користи и потребе свој братији манастирској; све је монахе сматрао као своје господаре, и називао их својим господарима. Због свега тога би удостојен те доби од Бога благодат

чудотворства. И он молитвом: умртви једног дракона, и излечи једну девојку од тешке болести. Стога га сви вољаху, и дивљаху му се.

Када цар Ликиније[31] сазнаде за овог светитеља да је јунак телом, узе га, иако светитељ није хтео, и уврсти међу своје војнике. Али светитељ ни тамо не умањи своје подвиге, него и војничке дужности беспрекорно вршаше, и уобичајене подвиге обављаше. И овај блажени исцељиваше не само људе од неизлечивих и смртоносних болести, него и коње и волове и све остале животиње. И то их исцељиваше самом својом појавом и присуством.

Пошто свети Агапит виде у оно време како силно бише мучени за веру Христову добропобедни мученици Христови: Викторин, Доротеј, Теодул и Агрипа[32], зажеле и он да им се придружи. Када овима главе отсекоше, и они примише венце мучeништва, тада овај блажени Агапит би ударен копљем, али остаде неповређен ради спасења многих.

Када Ликиније умре, и Константин Велики постаде цар римскога царства, догоди се ово. Неки веома ваљан царев службеник полуде од нечистог духа, и стаде викати и изговарати име овог светог Агапита. Стога цар позва у двор светог Агапита; и чим се он помоли Богу, побеже демон, и службеник постаде здрав. И светитељ никакав дар не хтеде од цара, сем да га ослободи војне дужности, како би он могао отићи у своју љубљену самоћу. Цар га одмах ослободи војне дужности, и он се врати у своју самоћу.

После неког времена епископ Фригијског града Синаде[33] узе к себи светог Агапита, и рукоположи га за свештеника, иако овај то није хтео. А пошто се после кратког времена епископ упокоји, свети Агапит би посвећен за епископа Синадског избором Божјим и свештенства и васцелог народа.

Чим постаде архијерej, он учини превелика чудеса; а би удостојен и пророчког дара. Као јасан доказ тога треба да наведемо нека пророштва и чудеса светитељева. Једна жена чу за овог светитеља, и желећи да добије благослов од њега, дође к њему. Када је он виде, рече јој све што је она учинила од детињства, посаветова је и отпусти са великом духовном коришћу. И једног ђакона из Ираклије тракијске, који дође к њему ради благослова, светитељ изобличи што је упропастио једну девојку. И многа друга чуда учини светитељ.

Он је самим додиром своје руке, и самом сенком свога тела, и самом речју својом, исцељивао од неизлечивих болести.
Пошто је тако красно и богољубиво поживео, и дубоку старост доживео, свети Агапит се упокоји у Господу, у четвртом столећу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ВИКТОРИНА, ДОРОТЕЈА, ТЕОДУЛА И АГРИПЕ

Пострадали у исто време са св. Агапитом, епископом синадским[34].

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ЛАВА И ПАРИГОРИЈА

Од ова два мученика, пострадалих у Патари Ликијској, блажени Паригорије, пошто би стављен на најразноврсније муке, доби бесмртни венац мучeништва скончавши у Христу. А славни Лав, оставши сам, није подносио растанак са мучеником Паригоријем, и горко је плакао и јадиковао што и он не би удостојен венца мученичког. Зато отиде на оно место где беху сахрањене мошти светог Паригорија, и плакаше, јер му је срце горело љубављу за мучeништво. Затим отишавши одатле, он дође у једно место у коме су идолопоклоници празновали неки свој празник. И видевши буктиње и свеће, које су давале јаку светлост, он их својим рукама покупи, побаца на земљу и ногама погази. Стога би ухваћен, и изведен пред градоначелника на суд. Испитиван, он изјави да је Христос истинити Бог. Зато га силно жилама тукоше. Али јунак Христов то поднесе са толико радости, као да је страдао неко други а не он. Затим још злостављан и мучен, он би бачен у једну безводну и безизлазну провалију. Пошто се помоли Богу, он предаде душу своју у руке Божје, и тако доби жељени венац мучeништва.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

ТОМЕ I,
патријарха Цариградског

Свети Тома I био је патријарх Цариградски од 607 до 610 године. Упокојио се у миру. Спомен његов и сабор празнује се у Великој Цркви.[35]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
КОЗМЕ

Замонашио се у Кијево-Печерском манастиру. Но након неког времена он, по указању с неба, остави Печерску обитељ и оде на реку Јахрому. Тамо, на 45 км. од града Владимира, он основа Успенски манастир. Изабран за настојатеља, он вођаше врло строг подвижнички живот; с љубављу примаше богомољне поклонике, и даваше богомудре савете жељнима спасења. Упокоји се преподобни у дубокој старости, 18 фебруара 1492. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Папа Сикст III био на римском престолу од 432 до 440 године.
2. Био на александријском патријаршијском престолу од 444 до 451 године.
3. Свети Флавијан патријарховао у Цариграду од 446 до449 год.
4. Царовао од 408 до 450 год.
5. Царовао од 450 до 457 год.
6. Св. Пулхерија, сестра цара Теодосија, била супругом цара Маркијана; спомен њен празнује се 10. септембра.

7. Халкидон - предграђе Цариграда, налазио се спрођу Цариграда на азијској обали Босфора.
8. Свети Софроније био јерусалимским патријархом од 634 до638 г.
9. Свети Евлогије - патријарх александријски од 579 до 607 год.; празнује се 13. фебруара, где је и његово кратко житије (и ово казивање, нешто дркчије).
10. Св. Кирил - патријарх александријски од 412 до 444 и председавајући на III Васељенском Сабору у Ефесу 431 године. Његов светоотачки ауторитет у учењу о Лицу Господа Христа и о сједињењу двају ирирода био свагда пресудан у Православљу.
11. Либија - област у северној Африци, граничи се Египтом на западу, протеже се обалом Средоземног Мора.
12. Цар Маврикије царовао од 582 до 602 год.; цар Фока - од 602-610 године.
13. Византијски цар св. Лав I Велики царовао од 457 до 474 год.
14. Свети Лав се упокојио 461 године. Мошти његове почивају у Ватиканској саборној цркви светог апостола Петра у Риму.
15. По грчким Синаксарима и календару св. Флавијан се слави 16. фебруара.
16. Овде се разуме црква Свете Софије, Свете Премудрости Божје, - саборна црква престонице.
17. Свети Прокл, ученик св. Јована Златоуста, био цариградским патријархом од 434 до 446 године.
18. Цар Теодосије II, Млађи, унук Теодосија Великог, царовао је од 408 до 450 године. Пулхерија је била његова старија сестра. Мудра, она је Теодосију који је у осмој години својој ступио на престо замењивала мајку и спочетка управљала државом са титулом Августе, затим је владала заједно са царем.
19. Овде се разуме инок Софијског манастира у Цариграду - Никифор Калист, који је умро око 1350. год.; његова "Црквена историја" обухвата време до смрти цара Фоке (611 год.).
20. Евагрије Схоластик, писац Црквене историје, која обухвата време од 431 до 594 године; живео између 536 и 598 године.
21. Види њено житије под 10. септембром.

22. То је било 448 године. На овом сабору тужбу против Евтихија поднео је Евсевије, епископ дорилејски, исти онај отац који је пре тога био дигао глас против Несторија и његове јереси.
23. Био патријархом од 444 до 451 године.
24. Овај сабор отворен 8 августа 449 године. Остао познат у историји под именом "разбојнички сабор".
25. Иконија - главни град малоазијске области Ликаоније.
26. Свети Флавијан се упокојио 449 године.
27. Свети Анатолије патријарховао од 449 до 458 године.
28. То је било 451 године.
29. Заседања Сабора отворена 8. октобра 451. године у присуству 630 епископа.
30. Диоклецијан - царовао од 284 до 305 год.
31. Ликиније, од 311 год. наследник цара Галерија, био владар источног дела Римске царевине, савладар Константина Великог, и касније непријатељ и жесток гонитељ хришћана.
32. Спомен њихов празнује се, као и спомен преп. Агапита, данас 18 фебруара.
33. Град Синада налазио се у Фригији.
34. О страдању ових св. мученика говори се напред у житију препод. Агапита, епископа Синадског, Исповедника (под данашњим датумом).
35. Овај св. Тома I спомиње се још и 21 (или негде 19) марта, где је и његово житије. Треба га разликовати од св. Томе II (или Новог), који се спомиње 14 (или 15) новембра.

19. ФЕБРУАР

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА АРХИПА, ФИЛИМОНА И АПФИЈЕ

Свети апостол Архип, један од Седамдесеторице, беше после светог Епафраса епископ у Фригијском граду Колосима, по сведочанству светог Амвросија. Зато га у својој посланици Филимону свети апостол Павле назива својим другаром у војевању. А свети Филимон беше угледан грађанин у Колосима. За свету пак Апфију свети Златоуст каже да је била Филимонова супруга. Овај свети Филимон када верова у Христа, дом свој начини црквом, јер се ту сабираху сви хришћани из Колоса, и у дому његовом као у цркви вршаху богослужења. Потом свети Филимон би од апостола рукоположен за епископа ради апостолства. Јер у то време свети апостоли рукополагаху своје ученике за епископе, и то неке од њих на стално место а неке као мисионаре путујуће по разним местима. Ови путујући епископи називали су се апостолствујући епископи, јер су били слати на апостолску проповед. И свети Филимон је био један од таквих епископа, уврштен у лик свете Седамдесеторице апостола. Путовао је по фригијским и другим градовима, проповедајући реч Божју. А пише за њега да је био и у Гази епископ. Света Апфија стројаше домашњу цркву у Колосима, дан и ноћ служећи Богу у посту и молитви, и одмараше свете који су се трудили у проповедању Еванђеља Христова. Хранила је сиромахе,

просјаке и странце, тако да је њен дом био не само црква, него и гостопримница, и болница, и склониште свима који нису имали где главе склонити. У време пак неког празника незнабошкој богињи Артемиди, сви верни у Колосима беху по обичају сабрани у дом Филимонов на молитву. Свети Архип и свети Филимон, који су у то време били ту, служаху свету службу. Незнабошци, пуни мржње на хришћане, сазнавши за овај скуп, нападоше их изненада, и разјурише Христово стадо, једне бијући а друге убијајући. Свете пак апостоле, Архипа и Филимона са светом Апфијом ухватише, и одведоше градоначелнику ефеском Артоклису. И он нареди да их све подједнако муче. Најпре их повалише на земљу и немилосрдно моткама тукоше, па их по земљи вукоше. Затим их сваког посебно у земљу до појаса закопаше, па камењем тукоше. И тако светог Филимона и свету Апфију убише, а светог Архипа једва жива из рупе извадише, и оставише деци на забаву. Деца се скупише, и светитеља ножевима избодоше. И тако апостолска тројица светих мученика претстаде на небу престолу пресвете животворне, божанске и нераздељиве Тројице.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДОСИТЕЈА
ученика преподобног Доротеја

Ваистину блажени ава Доротеј[1], пошто заволе монашки живот по Богу, оде у киновију оца Серида[2], где нађе многе и неке велике испознике безмолвнике. Међу овима беху најизврснији два велика старца: преподобни. Варсануфије, и његов ученик и сапосник ава Јован[3], звани пророк, због дара прозорљивости који имађаше од Бога. И Доротеј свим срцем предаде себе на послушност овим испосницима.

Док је блажени ава Доротеј живео у киновији аве Серида и проходио подвиг светог послушања, поменути свети старци нађоше за добро да отац Доротеј подигне болницу и сам се стара о њој. Јер су се братија, кад би се разболели, много патили, пошто није било никога да их гледа. И помоћу Божјом отац Доротеј подиже болницу

уз помоћ свога рођеног брата по телу, који му даваше све што беше потребно за зидање. И служаше ава Доротеј болесницима са још неколицином побожне братије, јер на ту службу беше одређен од отаца.

Једнога дана позва га к себи игуман ава Серид. Он оде и затече код њега неког младића у војничком оделу, врло милог, који том приликом беше дошао у манастир са неким драгим игуману људима из кнежевог двора. Ава Серид издвоји се насамо са ава Доротејем, и рече му: Ови људи доведоше овог младића, и кажу да жели да остане у манастиру. А ја се бојим да то није син неког велможе, или неко који је нешто украо или какво друго зло учинио, па хоће да умакне. И ми можемо да награјишемо. Јер ни његов лик, ни његов изглед, не одају човека који жели монаховати.

Уствари, тај младић беше рођак неког војводе: живео је у сваком изобиљу, одрастао у удобности и уживањима, и никада није био чуо за реч Божју. Али једном приликом неки војводини пријатељи причаху у његовом присуству о светом граду Јерусалиму. И јави се жеља младићу да види Свети Град. И мољаше војводу да га пошаље да види света места. Не желећи да му одбије жељу, војвода нађе једног присутног пријатеља свог, који је одлазио за Свету Земљу, и замоли га да му учини за љубав и поведе са собом његовог младог рођака да види света места. Он пристаде и поведе младића, и заједно са својом женом указиваше му сваку пажњу и помоћ. А кад дођоше у Свети Град, и поклонише се светим местима, отидоше у Гетсиманију. Тамо беше једна икона Страшног суда Божјег: на њој пристављене разне љуте муке у паклу. Младић стајаше пред том иконом замишљен и задивљен. Затим угледа једну чесну жену у пурпурној хаљини, која стајаше близу њега. И она стаде говорити о свакој муци у паклу посебно, и много штошта рече му саветујући га. Слушајући је, он ћуташе и чућаше се, јер, као што би речено, он никада није био чуо за реч Божју, нити је што знао о Страшном суду. И обративши јој се <http://joj.ce>, он је упита: Госпођо, шта треба да чини човек, да би се избавио тих мука? А она му одговори: Пости, не једи меса, и моли се често, па ћеш се избавити мука. - Пошто му даде ове три заповести, пурпуроносна жена постаде невидљива. А он обиђе сву околину тражећи је, јер је сматрао да је то жена као

друге, и не нађе је. Но то беше пречиста и пресвета Дјева Марија Богородица. Од тада младића захвати умилење, и он стаде испуњавати оне три заповести, што му их даде она госпоја у Гетсиманији. А војводин пријатељ, видећи младића где пости и не једе меса, туговаше због војводе, који је веома волео младића и ценио као неку величину. Војници пак који беху с њим, видећи шта се збива с њим, говораху: Чедо, то што ти радиш, није за оне који живе на свету, него ако желиш да такав живот водиш, онда иди у манастир, и спашћеш душу своју. Али он, не знајући ништа о Богу, ни шта је то манастир, него само држећи оне три заповести дате му у Гетсиманији, одговараше им: Водите ме куда знате, јер ја не знам куда да идем. - Онда неки од њих, пријатељи аве Серида, узеше га и доведоше у манастир. Игуман Серид стави у дужност блаженом Доротеју да разговара са младићем, и сазна о њему што треба. Свети Доротеј му је дуго говорио, а он је на све то одговарао само ово: Желим да се спасем.

Онда отац Доротеј оде ави игуману, и рече му: Ако желиш да га примиш, прими га без бојазни, јер нема никаква зла. И одговори му ава: Учини ми ту љубав, оче, па га ти узми код себе, и учи га спасењу. А смиреноумни Доротеј одбијаше то, говорећи: То је изнад мојих сила, да примим на себе ма чије бреме. На то му ава игуман рече: Ја носим твоје бреме, носићу и његово, што се ти секираш? Онда му блажени Доротеј одговори: Пошто си тако одлучио, аво, онда обавести о томе великога старца Варсануфија. Игуман рече: Добро, рећи ћу му.

И оде игуман те извести о томе великог старца. А свети Варсануфије рече оцу Доротеју: Прими тога младића, јер ће га Бог тобом спасти. - Тада га отац Доротеј прими с радошћу, и узе га поред себе у болницу. А младићу беше име Доситеј. И када би време да се једе, рече му отац Доротеј: Једи, наједи се, само ми кажи колико си појео. И он дође и каза му: Поједох хлеб и по. - А хлеб је имао четири литре. И упита га отац: Је ли ти то доста, Доситеје? Он одговори: Да, доста ми је, господине мој. Упита га отац: Јеси ли гладан? А он одговори: Не, господару, нисам гладан. Тада му рече: Други пут поједи један хлеб и четврт од другога хлеба, а ону другу четврт преполови, и пола поједи. И учини тако Доситеј. И упита га отац:

Јеси ли гладан, Доситеје? Он одговори: Да, господине мој, гладан сам мало. - А после неколико дана опет га упита отац: Како си Доситеје, јеси ли гладан? Доситеј му одговори: Нисам, господине, молитвама твојим добро сам. Онда му рече отац: Сада ускрати себи ону другу половину четврти, те једи један хлеб и четврт једну. И учини тако Доситеј. - А после неколико дана опет га упита отац: Како си сада, чедо, јеси ли гладан? Он одговори: Добро сам, господине. Рече му светитељ: Раздели и другу четврт на две половине, па једну половину поједи а другу остави. И учини тако Доситеј. И тако, уз помоћ Божју, од шест литри он се заустави на осам унција (једна унција износи 30 грама). Јер и у једењу постоји навика; и колико неко навикне да једе, он толико и једе.

А беше јуноша Доситеј тих и кротак у сваком послу који је радио. Служаше болнима у болници, и служење његово беше свакоме пријатно и успокојавајуће, јер све рађаше чисто. А кад би се десило да, преморен, рекне коју љуту реч неком болеснику, одмах би се удаљио у болнички магацин и тамо плакао. Други би болничари долазили да га утеше, али је он остајао неутешан. Тада су они одлазили и говорили оцу Доротеју: Учини љубав, оче, те види шта је с овим братом, јер плаче, а не знамо због чега. - И улазио је отац Доротеј, затицао га где седи на земљи и плаче, и питао га: Шта ти је, Доситеје, те плачеш? Доситеј је одговарао: Опрости ми, оче, јер се разљутих и зло рекох брату своме. И отац му је на то говорио: Да, Доситеје, ти се гневиш, и не стидиш се гневећи се и говорећи зло брату своме? Не знаш ли да је он Христос, и ти Христа вређаш? И Доситеј је обарао главу доле, ништа не говорећи. И кад би отац Доротеј видео да је Доситеј плакао доста, он би му тихо говорио: Бог ће ти опростити. Устани, и од овог тренутка почнимо себе да поправљамо, и потрудимо се убудуће за боље. - Чувши то, Доситеј би одмах устао, и с радошћу трчао на своју службу, као да је добио опроштај од Бога. Болничари монаси открише Доситејев обичај, и кад би га видели где плаче, они су говорили: Има нешто код Доситеја; он је нешто сагрешио. Тада би одлазили блаженом Доротеју, и говорили му: Оче, иди у болнички магацин, тамо те очекује један посао. - И када би он ушао у магацин, налазио би Доситеја где седи и плаче. И одмах му је било јасно да је Доситеј

рекао неку злу реч, и питао: Шта је, Доситеје? Јеси ли опет Христа увредио? Јеси ли се опет разљутио? Зар се не стидиш? Што се не поправљаш? - А Доситеј је и даље плакао. И кад би отац Доротеј опет видео да је Доситеј довољно плакао, он му је говорио: Устани, Бог нека ти опрости! Опет почни спочетка, и поправљај се убудуће! - И он би одмах с вером одбацио своју тугу, и одлазио на свој посао. А болесницима је врло добро спремао постеље. Толико је пак био изврстан и ревносан у исповедању својих помисли, да је много пута, кад би удобно наместио постеље, а блажени би Доротеј пролазио мимо, говорио овоме: Оче, оче, помисао ми каже: Добро спремаш постеље. А свети Доротеј му је одговарао: Чудна ми чуда! ти се показујеш добар слуга и изванредан собар, али ниси постао добар монах.

Преподобни Доротеј није му никада допуштао да има пристрашће ма према којој ствари. И блажени Доситеј све од оца свог примаше с вером и љубављу, и у свему га свесрдно слушаше. А кад му је требало одело, отац Доротеј му је давао да сам шије. И он га је шио веома марљиво и пажљиво. И кад би га довршио, ава Доротеј га је звао и питао: Доситеје, јеси ли сашио одело? И он је одговарао: Да, господине, сашио сам га и урадио добро. Тада би му ава рекао: Иди дај га брату том и том. И он би одлазио, и с радошћу га давао. И опет би му ава Доротеј давао друго одело да шије. И кад би га овај сашио, ава би му опет рекао: Дај то одело том и том брату. И он је одмах давао, нимало не жалећи нити негодујући. Јер је свако добро творио свим срцем.

Једном приликом манастирски економ донесе од ковача добар и диван нож. Доситеј га узе и оде к оцу Доротеју, говорећи: Брат економ донесе добар нож, и ја га узех. Ако ти наредиш, задржали би га за болницу, јер је врло добар. (Јер блажени Доротеј није ништа ново и лепо узимао за болницу, већ само оно што је старо). А ава му рече: Донеси да видим да ли је добар. Доситеј му пружи нож, говорећи: Добар је, оче. - И отац Доротеј виде да је нож заиста добар. Али пошто није желео да ученик његов има пристрашће за ма коју ствар, он га упита: Доситеје, то ли ти волиш, да будеш роб овоме ножу, а не роб Богу? То ли ти желиш, Доситеје, да се пристрашћем вежеш за овај нож? Зар се не стидиш што желиш да

тобом овлада овај нож а не Бог? - Слушајући то, Доситеј ћуташе оборене главе. И пошто га довољно укори, преподобни му рече: Иди, остави нож, и да га ниси дарнуо.

И блажени Доситеј толико владаше собом, да никада не додирну тај нож, док су се други служили њиме. Нити икада рече у себи: Зашто је само мени наређено да не дарнем нож? Нисам ли ја што и остали? - Тако што он никада и не помисли, него је све што му је отац говорио с радошћу творио. И тако је радио за све време свога краткотрајног житија у манастиру. Јер поживе пет година, и сконча у послушању, ни у једној ствари не учинивши по својој вољи. Нити ишта учини из пристрашћа.

А када се разболе, и стаде пљувати крв, - јер умре од сушице, - неко му рече да су ровита јаја добра за оне што крв пљују. Знао је за то блажени Доротеј, и много се трудио око Доситијева оздрављења, али му не паде на ум за ровита јаја. А Доситеј му се обрати: Оче, рекао бих за једну ствар, за коју сам чуо да ми може помоћи у овој болести, али не желим да ми то учиниш, пошто ће ме мучити помисао. Ава га упита: Реци ми, чедо, која је то ствар? Он му одговори: Дај ми реч, да ми нећеш дати ту ствар, да ме не би мучила помисао. Свети Доротеј му рече: Добро, учинићу како желиш. Тада му болник рече: Чух од неких, да су ровита јаја од помоћи онима што крв пљују. Али, Господа ради, пошто се сам ниси први сетио да ми то даш, онда ми сада немој давати, због помисла мог. Одговори му отац: Добро чедо, пошто не желиш, ја ти нећу дати. Само не тугуј. - А старао се ава да му место ровитих јаја да нешто друго. Ето, и у таквој болести он је одсецао вољу своју.

Доситеј имађаше свагда на уму Бога, јер га отац Доротеј научи да увек говори: Господе Исусе Христе, Боже мој, помилуј ме! - и још: Сине Божји, помози ми! - И ова му молитва стално беше у устима. А кад га болест силно стеже, рече му ава Доротеј: Доситеје, брини се за молитву; пази да је не изгубиш! Он му одговори: Добро, оче, моли се за мене! - А кад веома изнеможе од болести, опет га упита ава: Шта је, Доситеје, како молитва? траје ли једнако? Он му одговори: Да, оче, молитвама твојим. Затим, кад болест његова достиже врхунац, упита га ава: Како молитва, Доситеје? Тада он одговори: Опрости, оче,

више не могу да је држим. На то му рече отац: Остави дакле молитву, само имај у памети Бога, и сматрај као да је Он пред тобом.

Доситеј се веома мучаше у болести. И посла поруку великом старцу Варсануфију, говорећи: Отпусти ме, оче, јер више не могу да живим. А велики старац му отпоручи: Трпи, чедо, јер је близу милост Божја. Блажени пак Доротеј, гледајући га тако тешко болесна, туговаше, да од болова на неки начин не сиђе с ума. После неколико дана болесни Доситеј поново посла старцу поруку: Господару мој, више ми је немогуће да останем међу живима. Тада велики старац Варсануфије одговори: Иди с миром, и претстани Светој Тројици, и моли се за нас!

А кад братија чуше за такав одговор великог старца, стадоше негодовати и говорити: Шта је велико учинио Доситеј? Какав је то подвиг његов, те је добио такав одговор од светог старца? - Но братија заиста нису знали да се он веома подвизавао: јео је сваки други дан, и творио бдења и мимо прописаних бдења. Братија нису примећивали да он упражњава неко нарочито уздржање; виђали су да мало једе, и то остатке од болесничке хране. Међу братијом беху неки који су дуго времена упражњавали уздржање, и узимали храну сваки други дан, и двострука бдења творили. И они, чувши такав одговор светог великог старца Варсануфија болесном младићу, који је једва пет година провео у манастиру, беху збуњени. Но они нису знали његово подвизивање, и његово безпоговорно и свесрдно у свему послушању, јер никада не учини ништа по својој вољи. И кад се понекад дешавало да му блажени Доротеј нареди нешто исмевајући га, он је одмах трчао и извршавао то без размишљања. Тако једном би ово: Пошто дође у манастир, Доситеј је имао обичај да говори гласно. А блажени Доротеј, као исмејавајући га, рече му једном: Доситеје, потребна је чаша чистога вина, иди и донеси. И он оде и донесе пуну чашу вина, и хлеба, и пружи му да би добио благослов. А отац Доротеј, као чудећи се, гледаше у њега, и упита га: Шта желиш, Доситеје? Он одговори: Наредио си да донесем чашу чистога вина; дај ми благослов! Тада му рече отац: Неразумниче, пошто говориш громко као Готи кад се напију, зато ти рекох, донеси чашу вина, јер и ти као пијан Гот вичеш. А он чувши то, сатвори метаније, метну пред њега што беше донео, и отада говораше тихо.

Једном приликом дође Доситеј к преподобном Доротеју да га пита за нешто из Светог Писма, јер због чистоте ума свог он поче да разумева извесне ствари из Светог Писма. Отац пак Доротеј није желео да се бави Светим Писмом, него да себе чува смирењем. Када га дакле Доситеј упита, он одговори: Не знам. А када Доситеј понова дође и упита га за неку другу главу из Светог Писма, он му опет одговори: Не знам, него иди и запитај оца игумана. И он, не размишљајући, оде. А отац Доротеј пре тога беше рекао игуману: Ако дође Доситеј да те пита за неке ствари из Светог Писма, ти га избиј мало. Кад дакле Доситеј дође к игуману, и упита га, игуман га стаде бити, говорећи: Зашто не ћутиш, кад ништа не знаш? Зар се ти усуђујеш да питаш о томе? Брини се ти за нечистоћу своју. И много таквих ствари рече му, и отпусти га, ударивши му и два шамара по образима. А он се врати к оцу Доротеју, показа му своје образе румене од шамара, и рече: Имам и на леђима знак од ударца. И блажени Доситеј не рече оцу своме: Зашто ме ти ниси исправио, него си ме послао игуману? - Ништа такво он не рече, већ све што долажаше од њега он примаше с вером, и извршиваше не размишљајући.

А када га је отац Доротеј испитивао поводом помисли и, пошто би их исповедио, давао му упутства како да се бори са помислима, он се онда потпуно држао очевог упутства и поуке, и више се није враћао на исповеђене помисли. Ово пак необично делање Доситејево остала братија нису знали, па су зато и негодовали поводом онаквог одговора њему од светог Варсануфија.

А какву је славу Бог припремио Доситеју за његово свето послушање, као и преподобном Доротеју за његово добро руковођење нових монаха, који тако брзо ученика свог блаженог Доситеја приведе к Богу кратком и сигурном стазом, би откривено на овај начин. Не много дана по Доситејевом престављењу дође у манастир неки велики и свети старац, и би угошћен као странац. Желећи да види преминуле свете оце ове киновије, он се помоли Богу да му открије за њих. И виде све оце заједно, где у хору стоје на месту светлом, а усред њих беше један младић сав весео. И после тог виђења он упита, ко је тај младић кога он виде у хору светих. И када описа какав изгледа, сви разумеше да је то Доситеј. И прославише

Бога, удивљени, што за тако живљење и за тако кратак боравак удостоји блаженог Доситеја толике славе. Јер се он држаше послушања, и отсецаше вољу своју, потчинивши је своме старцу као Богу. И претстаде са светим оцима јединоме Богу, Оцу и Сину и Светоме Духу, који живи на небесима, и на смирене и послушне гледа; Њему слава вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ РАВУЛЕ

Овај свети отац Равула био је у време цара Зенона (474-491 г.). Родио се у сиријском граду Самосати[4]. Васпитавао га је врло чувен човек, по имену Варипсава. Изучио је сиријски језик. Пошто је измлада упражњавао сваку врлину, постаде монах. Удаљивши се од људи, живео је сам по планинама и пештарама, као некада велики Илија и Јован Крститељ. Касније пак, после неколико година, он са некима оде у Финикију[5]. А пошто тамо још више блисташе својим врлинама, он због тога постаде познат свима, иако то није желео.

Уз помоћ цара Зенона и бејрутског епископа Јована он подиже манастир у планини. Тада се овај божанствени Равула, и они са њим, налазио међу идолопоклоницима, као што су се Павле и Варнава, или Петар и Јован, налазили међу Јеврејима. Стога је он идолопоклонике понекад изобличавао, а понекад поучавао. И скоро све их приведе богопознању. То беше прво и изванредно дело које учини блажени Равула. А када се после смрти цара Зенона зацари Анастасије Дикор[6], 491 год., уз његову помоћ преподобни Равула сазида други манастир у Цариграду, који се назва по имену Равуле. Исто тако он основа и многе друге манастире по разним местима.

Преподобни Равула беше према свима пажљив, приступачан, поучљив, нежан, љубак, братољубив и милосрдан. А када би га зли ђаво узнемирио ма којом страшћу, он је против сваке страсти изводио по неку изреку Светог Писма, и тако их одгонио од себе. Знао је врло много изрека и из Старог и из Новог Завета.

Живео је преподобни Равула до у дане Јустинијана Великог, који сазида цркву Свете Софије. А кад му би нешто преко осамдесет

година, он чу глас с неба који му говораше: "Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас одморити" (Мт. 11, 28). Касније, одболовавши мало, отиде ка Господу, око 530 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ЕВГЕНИЈА И МАКАРИЈА, исповедника

Када се по попуштењу Божјем зацари 361 год. Јулијан Отступник, хришћани бежаху и скриваху се, да не гледају мрске жртве које овај пагубник приношаше идолима. А цареви једномишљеници, незнабошци, не само учествоваху у његовом бесу, него на тај начин и спремаху себи гориво за мучење у вечном огњу, јер још и хришћане приморава̀ху силом да учествују у њиховим гадостима. Тада бише ухваћени и ове слуге и јунаци Христови: Евгеније и Макарије. И пред Отступником исповедише Христа - истинитог Бога и Судију живих и мртвих, а изобличише њега - безбожног и злотворног насилника, јер веру Христову погази и постаде идолопоклоник. Безбожник се на то нађути, и нареди да их везане обесе главачке, па да испод њих запали ђубре које би дуго и дуго горело и димом их угушило. Затим нареди да се ужеже гвоздена леса, и на њу голи ставе свети мученици. Тако мучени, они, са очима упереним у небо, и благодаћу Божјом крепљени, изобличаваху злотворство и безбожност Отступникову. Тада зверолики нареди да их окују у тешке окове, и тако отерају у прогонство у Мавританију, у Африци. А свети мученици се радоваху што их прогоне Христа ради, и весели певаху: "Благо онима којима је пут чист, који ходе у закону Господњем" (Пс. 118, 1). А кад стигоше у Мавританију, попеше се на једну гору, и тамо живљаху сами.

А урођеници им говораху: Уклоните се, браћо, са тог места, јер ту обитава страшан дракон, који погубљује све који му се приближе. А светитељи им рекоше: Покажите нам пештеру у којој се налази дракон. И они им издалека показаше пештеру. Тада славни мученици преклонише колена на земљу, и помолише се. И, о чуда! тог часа би гром с неба и удари дракона, који покуша да бежи, али

не имађаше снаге. И тако он изгоре, и са њим и земља око њега, а ваздух се испуни смрада. Видевши ово чудо, урођеници незнабошци повероваше у Христа.

Онда се светитељи попеше у драконову пештеру, и проведоше тамо у молитви пуних тридесет дана, ништа не једући и не пијући. Али им после тога дође глас, говорећи: Слуге истинитог Бога и Господа нашег Исуса Христа, идите до оне оближње стене. А кад светитељи погледаше, видеше светлост на једној стени, и, о чуда! стена се одмах раздвоји, и из ње потече јака вода. Светитељи узеше од воде, и напише се. Окрепљени силом њеном, они утолише глад и жеђ своју. А тридесет и осмог дана они молише Бога, да их из овог живота преведе у други. И Господ услиши молбу њихову, и прими душе њих двојице, који су га славили и благосиљали[7].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КОНОНА

Конон, преподобни отац наш, родом беше из Киликије. Још као врло млад постаде монах у манастиру, званом Пентукла, близу Јордана. Би рукоположен и за презвитера, и достиже врхунац подвижништва. А тадашњи архиепископ јерусалимски Петар, сазнавши за његово чудесно подвизивање, одреди га да крштава све који долазе у Јордан. И он их помазиваше светим јелејем и крштаваше. А пошто је требало да и жене крштава, било му је зазорно као човеку, и зажеле да се удаљи од киновије. И како му ова помисао да се удаљи долазила често, јави му се блажени Јован Крститељ и Претеча, говорећи му: Остани, и ја ћу ти помоћи у борби са искушењима.

Једног дана дође нека девојка из Персије да се крсти. Она је била тако изванредно лепа, да светитељ није могао да је миропомаже нагу. И остаде девојка два дана немиропомазана и некрштена. Чувши за то, архиепископ се зачуди старчевој саблазни, и хтеде да одреди неку достојну жену да миропомазује и да крштава жене. Али, то је било немогуће, пошто је место било пусто, а и због других околности. Но старац оде, рекавши: Не могу више да останем на

овом месту. Тада га сретe изван киновије чесни Претеча. и рече му благо: Врати се у свој манастир, и ја ћу те ослободити од искушења. А ава Конон му љутито одговори: Веруј ми нећу да се вратим, пошто си ми често обећавао да ме ослободиш, па ништа ниси учинио.

Тада га заустави божанствени Претеча, и осени му чесним крсним знаком доњи део тела, и рече: Веруј ми, аво Кононе, ја сам желео да ти добијеш награду за борбу са искушењима. Но, сада се врати у манастир, и више не сумњај поводом овога. - И старац се поврати у киновију, и сутрадан миропомаза и крсти девојку Персијанку, не приметивши да је жена. И поживе преподобни после тога још двадесет година. А постиже крајње бестрашће, тако да се мишљаше да је постао надчовек - υπερ ανθρωπον. Уснуо у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СОФРОНИЈА ЕПИСКОПА

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАКСИМА, ТЕОДОТА И ИСИХИЈА и свете мученице АСКЛИПИОДОТЕ

Ова три света мученика, изведени пред судију у Адријанупољу, у време цара Максимијана, не хтедоше се одрећи Христа. Зато поднесоше многе муке. Најпре их обесише о дрво, и стругаше гвозденим четкама. Затим их гонише и вукоше из града у град. После тога их дадоше зверовима да их поједу, али благодаћу Божјом бише сачувани неповређени.

Исто тако света Асклипиодота би ударана о земљу, вешана о дрво, и затим привезана за једног бика. После тога су је каменовали, и вукли по гајевима и гудурама, и најзад јој отсекли главу.

И тако ови блажени добише венце мучeништва. Пострадаше крајем трећег века.

СПОМЕН СВЕТЕ ПРЕПОДОБНЕ МУЧЕНИЦЕ ФИЛОТЕЈЕ АТИНСКЕ[8]

Дивна су и достојна препричавања божанска страдања и подвизи древних Мученика и Преподобних. Она имају силе да покрену и потстрекну на подражавање чак и немарне и лење душе. Недостајање међутим данас таквих Светих чини људе да се изговарају и да подвиге и врлине Светих приписују не њиховој доброј вољи и благодати Божјој, него приликама тадашњег времена. Зато су већма достојнији дивљења и похвале они људи и жене који су у наша времена, или нешто пре нас, пошли стопама древних Мученика и Подвижника, и својом мученичком смрћу или подвижничким живљењем прославили Бога и зато били од Њега богато прослављени. Јер Господ зна да прославља оне који Њега прослављају (ср. 1 Цар. 2, 30). Једна од таквих, која крену путем древних Мученица и Преподобних, јесте и света Филотеја о којој овде говоримо.

Ова блажена Филотеја би родом из знаменитог града Атине. Мајка јој се звала Сирига, а отац Ангел Бенизелос. (Сродници из ове фамилије живе и до данас у Атини). Обоје беху благочестиви, племенити и богати. Особито Сирига беше богата не само по спољашњем сјају, него и по унутрашњој племенитости душе, јер беше изобилно богата многим врлинама, а особито христоликом милостивошћу. Но пошто беше нероткиња и без деце жалошћаше се врло, али не прибегаваше људским вештинама и лекарствима, као што раде многе жене данас, него са добром и јаком вољом, подражавајући у томе ону богоблагодатну пророчицу Ану, прибегаваше к Богу, свемоћноме и свеблагоме Лекару, и молитвеном посредовању пречисте Приснодјеве и Богородице Марије. Њу особито мољаше да разреши њену жалосну неродност и да јој подари чедо. Господ, који чини вољу оних који Га се боје (Пс. 144, 19), није презрео њену молитву. Јер једнога дана, када она по обичају уђе у храм Богородичин, и када због изнемоглости од дуге, топле и свесрдне молитве, заспа кратким сном, виде у сну да нека велика и сјајна светлост дође од иконе Богоматере и уђе у њену утробу. Кад се пробуди размисли мало и закључи да то што виде у

сну означава услишење њене молитве, те отиде кући. Ускоро затим она заче и роди кћер којој даде име Ригула. То би 1522. год.

Ова блажена девојчица, као дете од Бога облагодаћено, још од малена наговештаваше у себи врлинске и боголике подвиге, које ће имати да учини касније. Напредујући у телесном узрасту, она је расла и духовно, јер је имала пред собом живи пример своје мајке. Као дрво засађено крај извора воде, тако се и она трудаше да донесе стоструки род. Кад стиже до своје дванаесте године, један од првих богаташа у граду затражи је да се ожени њоме. Ова блажена никако не пристајаше на то, јер то беше противно њеном богољубивом циљу, пошто је у срцу свом желела да очува девичанство и да поживи подвижнички. Но услед великог наваљивања и приморавања њених родитеља, који јој свакодневно досађиваху да немају другог наследника осим ње коме би оставили своје имање, она и преко воље пристаде и удаде се. Муж њен беше човек груб и нечовечан и мучаше је свакодневно разним злостављањима и казнама. Ова блажена све то трпљаше са захвалношћу Богу, старајући се на сваки начин да исправи овог свог не супруга него тиранина. Час се мољаше Богу да га исправи и промени му ту грубијанску и зверолику нарав, а час опет поучаваше га и исправљаше речима и примерима. Тако она поживе с њим пуне три године у невољама и мукама, док се Бог, видећи њено трпљење и непокајаност њеног супруга, не смилова и не покоси њега српом смрти.

Пошто на тај начин света би ослобођена од свог злог супруга, она живљаше од тада у очевом дому са једним циљем: да угоди Богу врлинама. И она се данонoћно мољаше Богу да је укрепи у намери коју је и раније имала. Мада родитељи њени опет не престајаху да јој намећу и други брак, јер је тражаху многи богаташи у граду због њене племенитости и богатства, но то им сада све беше узалуд. А беше узалуд јер она у својим непрестаним молитвама Богу, које му принонаше као жртве хвале, би удостојена божанског виђења које је учврсти у њеној богољубивој и богоугодној намери и одлуци. Пошто проведе десет година као удовица њој умреше родитељи, те се тако ослободи и те препреке која јој беше на путу. Она захвали за то Богу и отпоче да са смиреноумљем упражњава строжији подвижнички

живот, подвизавајући се у постовима, бдењима и молитвама, и сабирајући као трудољубива пчелица слатки мед врлина.

Најпре ова блажена, по заповести коју јој даде свети апостол Андреј Првозвани, кога виде у визији, сазида женски манастир по имену Светог Андреја[9], затим га обогати келијама и другим нужним грађевинама и снабде га метосима и имањима, да би монахиње, које се буду ту подвизавале, имале од чега да живе. Овај манастир у Атини постојао је благодаћу Христовом дуго времена и у њему су живеле монахиње. Манастир имађаше и многе златоткане одежде и свештене сасуде, потребне за веће годишње празнике и свеноћна бденија. После њене смрти манастир се украшавао ризницом њених светих моштију, које су биле положене и уризничене на десној страни олтара, и сви су им се благочестиво клањали и целивали их. Из њих се изливао дивни благоухани мирис као јавно сведочанство и знак њене светости.

По завршетку изградње овог манастира ова блажена прва од свих обуче монашку ризу у њему и тада доби име Филотеја. Напустивши све што је световско она крете са радошћу на пут подвижништва и са собом доведе у манастир и све жене које су дотле радиле у кући њеног оца, а које је она већ била припремила за монашко живљење по Богу. И не само оне, него блаженој Филотеји следоваше и многе друге благородне и богатије девојке из града, које, одричући се световских пролазности, постајаху монахиње и подчињаваху се овој блаженој као игуманији. Јер која се од њих могла одупрети да је не привуку њене душеспасоносне и слатке речи, њена кротка нарав и остале њене врлине? Поред тога, ко би могао да достојно похвали још и њену милостивост и човекољубље, које је имала према невољницима и страдалницима, и њену свакодневну бригу за њих, јер је са апостолом Павлом и она говорила: Ко ослаби и ја да не ослабим? (2 Кор. 11, 29).

Довољан су доказ њене милостивољубиве и милосрдне душе оне болнице и гостопримнице, које је подигла недалеко од манастира[10]. У њима је она и сама лично посећивала болеснике и хранила их, не само храном и телесним потребама, него и утешним еванђелским речима које хране душу. Тако је она, по апостолу Павлу, бивала свима све, да какогод спасе кога (1 Кор. 9, 19-22).

Пошто света Филотеја постаде свима познати извор милостиње и милостивости, то се сви потребити стицаху к њој. Ово доведе њен манастир у тешку немаштину, те монахиње у манастиру почеше да гунђају против светитељке и да јој малодушно пребацују што их лишава најнужнијих потреба за живот. Међутим богоблагодатна Филотеја не престајаше да их поучава, говорећи им да имају вере у Бога који храни и птиће када цвркућу к Њему. Притом им саветоваше да се ослоне на речи Спасове: "Иштите најпре Царства Божјег и правде његове, и остало ће вам се све додати" (Мт. 6, 33). Ово се заиста ускоро и деси. Јер два истакнута човека из града, по Божјем промислу дођоше у манастир ради поклоњења и дадоше светој Филотеји изобилну милостињу. Тада сестре прославише богатог дародавца - Бога, и удивише се непоколебљивој вери у Њега блажене Филотеје.

У то време Турци беху довели са стране у Атину неке жене, које беху заробили по разним местима и учинили их својим робињама. Није нам овде могуће описати сва она састрадавања и невоље и беде које претрпе ова блажена ради спасавања и ради откупљења тих жена. Испричаћемо само један случај од многих, да би читаоци могли схватити колику је велику ревност и љубав имала ова заиста велика Филотеја за спасење браће и сестара, тј. својих ближњих. Четири од напред споменутих жена, које беху чуле за светитељку, ограбише прилику и побегоше од својих господара, који су их нагонили да се и своје хришћанске вере одрекну, и добегоше к светитељки. Она их са уобичајеном јој љубазношћу прими, и поучи да чврсто стоје за своју веру и да се не жалосте много због ропства. Притом тражаше згодну прилику да их одашље у њихову отаџбину. Међутим не прође много времена а господари тих робиња дознадоше све, па као дивље звери дојурише у келију блажене Филотеје, која је већ неколико дана била болесна, зграбише је и одведоше управитељу града. И тамо је са великом виком и оптужбама стрпаше у мрачну тамницу. Уместо да се ражалости због свега тога ова блажена се обрадова, и беше готова пре да жртвује свој живот, него да ода оне жене које јој беху добегле за помоћ. Тако на самом делу она испуни ону реч Господњу, која каже: "Од ове љубави нико нема веће, да ко душу своју положи за пријатеље своје" (Јн. 15, 13). Ко би могао да каже да је ово добро дело

ове блажене мање од онога које учини свети велики Василије? Мислим на оно дело када светом Василију дође једном једна благородна удовица и тражаше да он заштити њену чедност, јер је силом нагоњаху да ступи у други брак, - како Светитељ храбро устаде против таквог насиља, и би решен да пре положи своју главу него да изда ову поштену удовицу.

Сутрадан се опет скупи велико мноштво Турака и викаху против свете Филотеје: Заслужила је смрт! као некада Јевреји што викаху против Господа (ср. Мт. 26, 66). Управитељ града, извевши светитељку из тамнице, предложи јој тада да изабере једно од овога двога: или да буде посечена мачем, или да се одрекне своје хришћанске вере. Ал', о безумља његовог! Зар је он веровао да ће таквим претњама уплашити ову блажену! Зар је мислио да ће стрела безбожја његовог моћи да разбије ову чврсту стену вере? Јер гле, чим он то изговори, светитељка му смело одговори: "Ја жудим да претрпим разноврсне муке за име Христа, Кога из све душе верујем и Коме се клањам као истинитом Богу и истинитом човеку. Велику ћеш ми радост учинити ако ме један час раније кроз мучеништво пошаљеш Њему".

На овакав смео одговор ова блажена и богољубива Филотеја сигурно да би одмах и добила мученички венац страдања, да нису, по Божјем промислу, онога тренутка дошли хришћани, који разним молбама разблажише гнев управитељев и ослободише ову блажену тамнице, те се тако она поврати у свој манастир. Уствари, и овако она није изгубила мученички венац; јер ако га и не доби, она ипак показа добру вољу и потпуну готовост за страдање. Зато је свеблаги Господ и није лишио тог жељеног страдања, већ ју је удостојио мучeништва, само нешто касније.

Али, није ли можда овај случај, и остале тегобе и невоље, које је свакодневно подносила од тирана - Турака, раслабили и онерасположили светитељку на њеном путу врлине и подвига љубави према ближњима? Ни у ком случају. Јер она и тада продужи чинити свакодневно своја уобичајена добра дела. И не само што она своју душу украшаваше лепотом и красотом врлина, него то чињаше и са душама других. Јер она врлинске људе утврђиваше још више у врлини, а грешне људе обраћаше ка добру и вођаше их

покајању. Са тим циљем она је апостолски путовала на острво Кеју (у Егејском мору), где је раније подигла метох свога манастира и где су живеле неке од њених сестара монахиња, које са извесних разлога нису хтеле да живе у Атини. У овом метоху она остаде доста времена поучавајући монахиње правилима монашког живота, па се опет врати у Атину у свој манастир. Овде она опет појача своје богоугодне подвиге: обилно давање милостиње потребитима, гостољубље, свенoћна молитвена стајања и бдења, крајње уздржање, и друге врлине и подвиге.

Украсивши на тај начин себе богоугодним животом и мудрошћу, она би удостојена и дара чудотворства, што ће потврдити и овај случај, између многих других. Неки младић чобанин још од малена беше се одао крађи и другим пороцима. У њега због тога, по Божјем попуштењу, уђе ђаво, те се он потпуно наг скиташе по пећинама и горама. Када би по каткад дошао себи, он је одлазио у околне манастире надајући се да ће у њима наћи себи исцељења. Тако га на крају доведоше и у манастир свете Филотеје. Сажаливши се на њега светитељка га, после дуже и топле молитве, исцели од демона, и он потпуно оздрави. Она га затим поучи и замонаши, и он проведе остатак свог живота у покајању и подвизима, чему се сви дивљаху. Чувши за чудотворство ове блажене, многи из Атине и околних варошица и села долажаху к њој и добијаху душевна и телесна исцељења. Због силног узнемиравања од стране народа, а и због тога што монахиња биваше у манастиру све више и више и не беше довољно места за све, света Филотеја пође и подиже други манастир, то јест метох, мало даље од града Атине, на месту званом Патисија[11]. На том новом месту она често провођаше време у подвизима са својим сестрама, а понекад се подвизаваше потпуно усамљена у једној пећини при једном другом манастирском метоху недалеко одатле[12].

Такви беху богоугодни подвизи ове блажене: Богу је угађала, поробљену браћу своју тешила, заробљенице и немоћне жене и девојке штитила, сироте и болесне хранила и крепила. Због тога погани Турци нису могли да поднесу такво хришћанско живљење њено. Једнога дана, док је она била са сестрама у свом метоху у Патисији, и док је у цркви држала свенoћно бдење уочи празника

светог Дионисија Ареопагита, изненада дођу неки Турци, који су је мрзели због њених богоугодних подвига, уђу у манастир њих петорица, зграбе блажену Филотеју и стану је дивљачки тући и мучити. Толико су је тукли и мучили да су је на крају оставили полумртву. Уплашене сестре монахиње узеше је тада и тајно однесоше на једно сигурније место, звано Калогреза, где такође беше један манастирски метох. Од тога догађаја светитељка није више могла да поврати своје здравље. Због великих болова и рана које су јој Турци задали, она је стално лежала у кревету. Но све то она је храбро подносила и смирено трпела, благодарећи Богу и славећи га што се удостојила да за љубав Његову и љубав невољне браће своје и она пострада. Пошто се тако прекали и опроба као злато у огњу она, после краћег времена, блажено се упокоји и пресели међу небеске хорове дана 19. фебруара 1589. године, удостојивши се двоструког венца, и подвижничког и мученичког.

Двадесет дана после њеног блаженог уснућа место где је лежало њено свето тело чудесно замириса. Тако исто када после годину дана би извршен пренос њених чесних моштију, нађе се тело њено потпуно цело и неповређено, као што се то види и до данашњег дана. Из тела јој излажаше благоухано миро, као јасан доказ њеног богоугодног и врлинског живљења, а на славу и хвалу Свеблагог и Свемогућег Бога и на част и похвалу наше чисте Православне вере. Њене свете и нетљене мошти касније су пренесене у олтар митрополијског саборног храма у Атини, где и данас почивају. На њен празник ту се окупља мноштво народа, и тада на челу свих осталих, отвара њен свети ковчег један од живих чланова фамилије Бенизелу, сродника свете Филотеје; а за њиме се сви остали верници поклањају њеним светим моштима. Њеним богоугодним молитвама нека Господ и нас помилује и спасе. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ
АНИЈАНА (или АНИНА)

СПОМЕН СВЕТОГ И НОВОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

НИКИТЕ

Нови свештеномученик Христов Никита беше родом из Епира и беше по чину јеромонах. У њему се појави божанска жеља да пострада за Христа, или због подвига духовних које је желео и вршио, или због неког греха у који је можда и он као човек био раније упао. Јер онај који сам по својој вољи ступа на подвиг мучеништва биће да има једно од тога двога. Овај дакле свети, обилазећи оближња села око града Сера и Драме, раздраживаше сујетне Турке проповедајући веру у Христа и ниподаштавајући лажну веру проклетога Мухамеда. Уз то проповедаше и сву тајну Христовог домостроја спасења, и указиваше на сво зло лажног пророка Мухамеда. Тако учећи овај свети Никита, би затворен у тамницу; затим му спалише нос, ставише му трнов венац на главу, забише му трске под нокте, обесише га стрмоглавце и спалише му тајне удове. Потом га одведоше ћушкајући га и бијући га до места осуде, где и сконча обешен 19. фебруара 1809. године. Док му је свето тело висило на конопцу, силажаше светлост са неба и осветљаваше га, а после погреба чинио је и многа чудеса, која и до данас чини на онима који га са вером призивају. Његовим светим молитвама, Христе Боже, помилуј и спаси нас. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Преподобни Доротеј живео и подвизавао се у шестом и почетком седмог века; упокојио се око 620 год.; спомен његов празнује се 5 јуна.
2. Преподобни Серид живео у шестом веку и основао општежићни манастир у Палестини, близу града Газе; спомен његов празнује се 13 августа и у Сирну суботу.
3. Свети богоносци: преподобни Варсануфије и Јован, празнују се 6. фебруара.

4. Град Самосата - у Сирији, на западној обали реке Еуфрата.
5. Финикија се налазила на северу од Палестине, између Средоземног Мора и Ливанских Гора.
6. Цар Анастасије I царовао од 491 до 518 године.
7. Преставили се 363 године.
8. Житије св. Филотеје написано је ускоро по смрти њеној 1589 г. Постојало је већ у време Матеја II, патријарха Цариградског (1598-1602) када је ова света унета у календар под 19. фебруаром; Житије је штампано по први пут у Венецији 1775 г. и преиздавано је више пута у Атини.
9. Манастир је подигла тамо где и данас постоји црквица св. ап. Андреја у Атини, у улици свете Филотеје, где су данас зграде Атинске архиепископије.
10. Осим тога што је основала манастир и болнице и у партеноне светог манастира смештала девојке хришћанке, штитећи их тиме од греха и исламског зловерја, света Филотеја је организовала, мада тајно, и школе за хрићанску децу у Атини, да се у њима деца уче науци Божјој.
11. Патисија, данашња периферискa четврт града Атине, где се и до данас налази храм св. апостола Андреја, подигнут од преподобне Филотеје у поменутом метоху.
12. То место се налази у данашњем атинском насељу које носи име свете Филотеје; ту је подигнут покрај пећине диван храм, њој посвећен.

20. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЛАВА ЧУДОТВОРЦА
епископа Катанског

Овај угодник Божји Лав беше из области Равенске[1], син благородних и побожних родитеља. Због чистоте свога живота и

разума он по закону прође све степене свештенства, и најпре би економ црквени. А када се епископ катански блажени Савин упокоји, по избору Божјем Лав заузе епископски престо катански, у граду Катани на Сицилији, под вулканском планином Етном. Поставши епископ, свети Лав наложи на себе и дужносне трудове епископског чина: старање о сирочадима, и ништима, и удовицама, и болесницима, које је хранио и одевао од црквене имовине, и болести лечио молитвама својим. И беше он отац милостив деци, и пастир нежан стаду, али страшан као лав вуцима, демонима и њиховим служитељима. Он сазида храм светој мученици Лукији (која се слави 13. децембра), разрушивши претходно један идолопоклонички храм.

У његово време беше у Катани неки мађионичар Илиодор, рођен од хришћанских и честних родитеља и просвећен светим крштењем. Али се потом одрече Христа тајно, и предаде себе демонима, пошто се научи мађијама од неког Јеврејина. По спољашности је изгледао хришћанин, али је у самој ствари био паганац, служитељ демонима и велики мађионичар, нимало мањи од старог мађионичара Симона, кога свети врховни апостоли Петар и Павле молитвом својом предадоше смрти. Сличан по свему овоме, он је чинио необичне и страшне опсенарије и мађионичка чуда. На суву, на путевима, на трговима, он је тако опсењивао људе да им се чинило да реке теку, и људи обадва пола обнаживали су се усред града као да газе реку. Претварао је камење у злато, али на кратко време. На пијацама је помоћу разних маштарија наносио велике штете трговцима. Мађијама својим он је благородне девојке, ћерке угледних и високог положаја грађана, толико распаљивао похотом и бестидношћу, да су оне напуштале своје куће и родитеље, и јурила тамо-амо ради блудничења. А када намесник Лукије извести о њему цара Лава и његовог сина Константина[2], они наредише да га ухвате. Но он се сам предаде онима што су га тражили, седе с њима на лађу у Катани, и тог истог дана стиже лађа у Цариград, прешавши за један сат оно огромно растојање које дели западну страну Сицилије од источне Тракије. Изведен пред цара, он би осуђен на смрт. Али, на цареве очи он се направи невидљив, и поново се обрете у Катани. Но, и по други пут би доведен у

Цариград, и осуђен на смрт: да му се глава отсече мачем. Али кад џелат подиже мач изнад његове главе, и замахну снажно, мађионичар постаде невидљив а мач удари по ваздуху. И опет се мађионичар Илиодор обрете у Катани.

Светитељ Христов Лав је често саветовао Илиодора да се окане мађија и покајањем обрати к Богу. Али не могаде црнца начинити белим, и тврд камен претворити у мек восак. И проклетник се не само не поправи, него крену на веће зло: дрзну се да и самог архијереја Божјег исмеје помоћу својих мађија. Јер једнога празника, за време службе Божје коју је служио свети Лав са целокупним свештенством и црква била пуна народа, Илиодор уђе у цркву као тобожњи хришћанин, и стаде кришом правити мађије. И одмах учини те у цркви једни стадоше као мазге копати ногама, други - као стока рикати, трећи - лудо се смејати, четврти - љутити се. Притом се хваљаше мађионичар да може учинити и то, да епископ са целокупним свештенством напусти богослужење и стане скакати и играти као под свирком и музиком. Сазнавши за Илиодорову намеру, светитељ Божји преклони колена пред престолом Божјим и, пошто се усрдно помоли, устаде, изиђе из олтара, приђе к Илиодору, веза га омофором својим за врат, јер мађионичар беше изгубио своју силу, и одведе на тржиште градско. Ту нареди народу на се донесу дрва и наложи велика ватра. И кад се ватра разгори, он стаде посред огња и увуче у њ и Илиодора. И стајаше светитељ усред огња, држећи мађионичара, и не изађе из огња док бедни мађионичар не изгоре сав[3]. Тада се архијерсј Божји опет врати у цркву, те довршн божанствену службу.

Ово преславно чудо запрепасти све, јер не само што светитељ не би опаљен огњем, док мађионичар изгоре сав, него се огањ не косну ни његовог архијерејског одјејања, пошто га је роса Духа Светога окружавала усред огња. И чу се на све стране за ово чудо. А кад цареви сазнаше за то, дозваше к себи светитеља и дочекаше га с великим почастима. И припавши к светим ногама његовим, молише га да се моли за њих. А кад је улазио у царску палату, носио је жар у одећи својој, и одећа се не опали.

Овај велики угодник Божји сатвори и друга многобројна чудеса: слепима је вид давао, болесне исцељивао, ђаволе из људи изгонио, храм идолски молитвом срушио, и идоле речју разбијао.

Свети Лав се у дубокој старости престави у Господу. У то време дође у град Катану из сиракуске митрополије жена неког сенатора која је боловала од течења крви. Много је година била болесна, али јој лекари нису могли ништа помоћи. Кад она чу за светог Лава, епископа катанског, да он молитвом исцељује људе од болести, дође у Катану. И кад би на капији градској, она чу звоњење звона, којим је објављивана нечија смрт. Она се распита, и сазнаде да се Свети Лав преставио. То је силно ожалости, и она најхитније оде к покојнику. И кад дође тамо, и дотаче се његовог одра, одмах јој престаде течење крви, и она потпуно оздрави. А свето тело његово би сахрањено у цркви свете мученице Лукије, коју је он подигао. И из светих моштију његових потече миомирисно миро, које исцељује од сваке болести, у славу Христа Бога нашег.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИНДЕЈА

Био епископ у Писидији. Упокојио се у миру.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА САДОКА, ЕПИСКОПА ПЕРСИЈСКОГ

и са њим сто двадесет и осам мученика

После мученичке кончине светог Симеона, епископа персијског, на његов престо дође свети Садок. У епархији је имао два града: Салик и Ктисифон. И једне ноћи свети Садок усни страшан сан. И поводом тога сазва сав свој клир, презвитере и ђаконе, који су се скривали из страха од цара, и стаде им причати: Прошле ноћи видех у сну лествицу, чији врх допираше до неба, где стајаше свети епископ Симеон у великој слави; и довикну мени који сам стајао на земљи:

Узиђи к мени, Садоче, узиђи, и не бој се! Ја узиђох јуче, а ти узиђи данас! - То видех и чух, и верујем да ће ме ухватити и мучити за Христа. А његове речи: "Ја узиђох јуче, а ти узиђи данас!" значе да је он пострадао прошле године, и да ћу ја ове године бити мучен и убијен. - И стаде свети Садок поучавати свој клир, говорећи: Браћо моја возљубљена и оци, љубимо Бога и Господа нашег Исуса Христа свом душом и свом мишљу својом, и обучени у оклоп вере, немојмо се бојати никаквог зла! Смрт и покољ могу наићи на нас, немојмо се плашити! Него сваки од нас нека се држи као добар војник Исуса Христа. Јер ако умремо, умрећемо као савршени, ако пак останемо живи, живећемо као праведни. Умримо за Спаситеља нашег! И ако мач бива узрок вечнога живота, онда се не бојмо мача, да бисмо добили живот вечни. Делајмо док је дан, да бисмо се обогатили непролазним благом, и добили част и бесконачну славу у царству небеском, и оставили хришћанском потомству славно име наше. Браћо, молимо Бога нашег, да се моје виђење скоро оствари. Јер ко је духован, с радошћу и жељно и с великом љубављу очекује мученичку смрт за Христа, и не боји се пошто је спреман. А телесноме смртни час је страшан и ужасан. Врлински људи ревносно и храбро сами траже такву смрт, да би ради ње наследили живот вечни. А ленивци и нерадници скривају се чим виде смрт. Који љубе Бога, к Богу одлазе; а који љубе свет, у свету остају. Први се с радошћу и весељем разрешују од тела, а ови други остају у овом животу за муке и уздахе.

Друге године гоњења дође персијски цар Сапор у споменуте градове, Салик и Ктисифон. И би оптужен код њега свети епископ Садок. - Име Садок значи царев пријатељ, јер он заиста љубљаше небеског цара Христа свом душом својом, и свом снагом, будући савршен уздржљивац, пун вере и правде. А угледао се на светог Симеона, чији епископски престо наследи. - Цар Сапор посла војнике, и они ухватише епископа са клиром његовим и многим другим хришћанима и црнорисцима, њих сто двадесет и осам на броју, све их оковаше у гвоздене вериге, па затворише у тамнницу, која беше мрачна, смрдљива и страшна. И пет месеци трпљаху велике невоље и муке. Јер нечестиве слуге безбожнога цара танким конопцима везавши цело тело сваког мученика, стављаху их у тешке

кладе, тако да су им кости пуцале и кожа им се рашчињала. И трпљаху силне болове свети. А немилосрдни мучитељи им говораху: Поклоните се сунцу и огњу, и испуните цареву вољу па ћете остати у животу. На то Свети Садок, у име свих одговарајући, рече: Ми смо хришћани, и клањамо се једином Богу, Творцу неба и земље; и Њему служимо свом душом и свом снагом својом; а сунцу, које је Он створио, не клањамо се, нити обожавамо огањ, јер их је Бог створио да служе људима. Зато нећемо послушати царску наредбу о томе, и нећемо да будемо отступници од Бога нашег. Не бојимо се смрти, која нас из овог привременог и сујетног живота преводи у живот вечни. Стога, не одлажите ни за тренутак, него нас одмах поубијајте! Немојте штедети крв нашу која ће се лити пред вашим очима!

Потом опет би речено светима самим царем: Ако наредбу моју не послушате, и не испуните вољу моју, онда је ево дошао страшни час ваше погибије. А светитељи одговорише као једним устима: Нећемо погинути ми за нашег Бога, нити ћемо умрети у Христу Његовом, јер нас Он оживљује блаженим и вечним животом, и даје нам у наслеђе и одмор бесмртно царство. Хајде, предај нас брзо смрти, јер смо свим срцем готови да умремо за Бога нашег, али се сунцу и огњу нећемо поклонити, нити послушати безбожне наредбе царске, које су пуне смрти и погибије.

Видевши чврсту непоколебљивост вере њихове, цар изрече смртну пресуду: да сви буду мачем посечени. А кад светитељи чуше да су осуђени на посечење мачем, сви се радосно припремаху за смрт. И поведоше их изван града. А они путем радосно певаху, говорећи: Суди нам, Боже, и пресуди парбу нашу! Избави нас од језика несвета и од људи неправедних и лажљивих и крвопија, јер си Ти, Боже, нада наша! - А кад стигоше на место погубљења, они отворивши уста своја једнодушно рекоше: Благословен си, Боже, што си нас удостојио благодати ове, и ниси презрео молитве наше, већ си нам дао овај прескупоцени венац мучеништва. Јер Ти знаш, Господе, како га жељно искасмо. И благословен Бог наш, јединородни Син благодати Твоје, који нас је спасао и позвао у живот вечни. Стога нас, Господе, не остави да се злопатимо у овоме свету, него нас доброте твоје ради утврди вавек пред Тобом, и омиј нас у крви нашој од

грехова наших, јер си Ти једини свепрослављени Бог, и јединородни твој Син, и пресвети твој Дух, вавек, амин.

Док су се светитељи тако молили, безбожници су им отсецали главе, и слављење Бога не престаде у устима њиховим док и последњи не би посечен. А чесног и славног страдалника епископа Садока одведоше везана у други град, зван Витлапат, и тамо отсекоше чесну и свету главу његову.

Тако сви ови свети и славни мученици скончаше у миру, хвалећи и славећи Господа нашег Исуса Христа, коме приличи свака слава, част и поклоњење, са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

Пострадаше ови свети мученици 342 или 344 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВИСАРИОНА[4]

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АГАТОНА
папе Римског

Свети отац наш и чудотворац Агатон родио се у Италији 650 године од побожних и богобојажљивих родитеља. Родитељи су се потрудили те га научили целом богонадахнутом Светом Писму. Од тога је блажени Агатон имао велике духовне користи. Тако, када му родитељи преминуше, он покупи целокупно њихово богатство и за један дан га раздаде сиромасима. После тога оде у један манастир и постаде монах. Тамо је служио Богу и дању и ноћу; и мољаше се за сав свет. Он се толико усаврши у врлини, да доби од Господа благодат исцељивања. Но пошто се врлина његова није могла сакрити, он постаде епископ у Риму. За време док је он епископовао у Риму би сазван у Цариграду свети Шести Васељенски Сабор 680 године, против јереси монотелитске, на који сабор посла и свети

Агатон своје претставнике. Јарко је светлео у своме епископском звању Св. Агатон и отишао ка Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
КОРНИЛИЈА ПСКОВСКОГ

Подвижник Псково-Печерске обитељи, и од 1529. године њен игуман. Много урадио на њеном благоустројству. Обратио у православну веру и крстио многе Лифландске урођенике суседног града Нејхаузена, и подигао им две цркве. Што је каменим зидом оградио свој манастир, он је био убијен по наређењу Ивана Грозног 1570. године. Заједно с њим био убијен и његов ученик, монах Васијан Муромцев, чувен по својој учености и побожности. Њихове свете мошти почивају у Успенској манастирској цркви.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПЛОТИНА

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА:
ДИДИМА, НЕМЕСИЈА и ПОТАМИЈА

Ови свети мученици пострадаше за Христа на острву Кипру, где се и врши њихов спомен.

НАПОМЕНЕ:

1. Равена - у Италији, јужно од Венеције.

2. Лав III Исавријанац царовао од 717 до 741 год.; син његов Константин V Копроним - од 741 до 775 год.
3. У неким Синаксарима овде стоји да је овај мађионичар био осуђен на смрт (спаљивањем у огњу) не од светога, него од стране царских власти, јер је многа јавна недела био починио. Свети пак епископ Лав ушао је сам по својој вољи с мађионичарем у огањ, на који су овога већ биле осудиле државне царске власти.
4. Поред 6. јуна, где се налази и његово житије, овај преподобни се у неким Синаксарима спомиње и данас, и још 29. новеибра.

21. ФЕБРУАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТИМОТЕЈА ПУСТИЊАКА

У пустом месту званом Символи на Олимпу[1] азијском беше манастир. Архимандрит тога манастира беше преподобни Теоктист, муж врлински, у кога се и преподобни Платон Исповедник учаше монашком животу. У овог блаженог архимандрита Теоктиста беше ученик и овај преподобни Тимотеј, који се измалена замонаши. Он се подвизаваше у посту и уздржању, и у посвуноћном стајању на молитви; и умртвивши потпуно покрете страсти, постаде бестрасан и савршен. И све до кончине своје остаде девственик телом и душом. Јер се од младости беше заветовао да његове очи никада не погледају женско лице. Због тога и постаде дом Светога Духа, и доби дар исцељивања и власт над ђаволима. И чињаше чудеса молитвама својим, исцељујући сваку болест, и изгонећи зле духове из људи. И скиташе се много година по горама и пустињама, сам живећи Богу, и росом суза орошавајући душу своју у непрекидним молитвама. Тако проводећи дане свога живота, он доживе дубоку старост, и отиде ка Господу. Овај свети човек упокојио се 795 године.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЕВСТАТИЈА
архиепископа Антиохијског

Када се архиепископ антиохијски Филогоније престави, на упражњени престо дође овај блажени Евстатије, (324 г.), муж заиста достојан таквог чина, јер беше свет животом, чувен мудрошћу и велик ревношћу за побожност. То се показа и у Никеји на Првом Васељенском Сабору (325 г.), за време цара Константина Великог, где се са светим Оцима борио против Арија и осудио његово богохулно јеретичко умовање, које је говорило да је Син Божји створење а не Творац, и да није једне суштине и части и власти са Оцем.

Пошто свети Евстатије посрами и анатеми предаде богохулну јерес аријанску, и исповеди да је Син једносуштан са Оцем, он изазва злоћу јеретика против себе, нарочито Евсевија никомидијског, Теогнија никејског и Евсевија кесаријског. Они се особито осилише када, по претстављењу Константина Великог, престо заузе његов син Констанције[2], који пристаде уз Аријеву јерес, и стаде је веома штитити и величати. Он даде аријанцима власт да гоне и злостављају Цркву православну. И силно помагаше аријанство безаконом силом и неправедном влашћу. Тада гореспоменути Евсевије никомидијски, по изгнању светог Павла Исповедника, постаде и патријарх цариградски. Али још много пре тога он једном сврати тобож узгред у Антиохију са Теогнијем никејским, пошто су били на путу за Јерусалим. И ту сазваше неправедно збориште против светитеља Христова Евстатија (око 330 г.), те га збацише с престола и лишише сана, измисливши против њега ове неосноване кривице: неправо верује, јер јересује, и неморално живи. Јер они великим новцем поткупише неку жену блудницу: да оклевета светог Евстатија, како је тобож од њега затруднела, и родила дете. И уђе та жена у сабор, са дететом у рукама, клеветајући и вичући: Од архиепископа Евстатија затруднех, и родих. - Присутни саборници затражише од ње да своје речи потврди заклетвом. И закле се несрећна жена да јој је дете од Евстатија. Тада саборници свргоше светитеља, и послаше на заточење у Тракију.

А потпуно исправан и невин Христов исповедник Евстатије отрпе неправедну оптужбу и прогонство. И у заточењу престави се ка Господу, и оде у небеску отаџбину, око 345 године. А жена која оклевета светога, тешко се и љуто разболе. И увидевши да је то казна Божја због неправедне оптужбе и клевете на невиног и чистог архијереја, она каза истину: да је златом била поткупљена да оклевета светитеља; каза и ко ју је поткупио; и да се лажно заклела, јер је затруднела од Евстатија ковача, а не од архиепископа Евстатија.

После сто година (око 482 г.), у време цара Зенона, чесно и свето тело светог оца нашег Евстатија Исповедника би веома свечано пренесено из заточења у Антиохију. Тада су сви житељи Антиохије изашли осамнаест миља у сусрет светитељу са свећама и песмама и

кадионицама, славећи Христа Бога, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА ЧУДОТВОРЦА
епископа Амастридског

Преподобни Георгије беше син побожних родитеља, Теодосија и Мегете, који беху из града Кромне, близу Амастриде на Црноме Мору. Но пошто родитељи овога светитеља до старости своје остадоше бездетни, они мољаху Бога постом и молитвом, да им да порода. То и би. Јер божански глас им откри и зачеће, и име, и архијерејски чин овог њиховог сина Георгија који се имао родити у њиховој старости. А када се роди дете, и би одојено, оно потпуно одбаци све привлачне и привремене ствари, и свим срцем приону за будућа блага. И трућаше се у изучавању божанских и човечанских ствари. Гледајући такве врлине свога детета, родитељи се радоваху и слављаху Бога. А кад стече довољно образовања, он се удаљи из свог завичаја и оде у једну планину. Тамо пронађе једног чесног старца, и прими од њега анђелски образ монашки. А кад се старац његов упокоји, он оде у Вонису, што је близу Амастриде, и тамо изнураваше себе блажени сваким притешњењем и подвигом. Но када амастридски[3] епископ сконча, овај преподобни би приморан, иако није хтео, да заузме његов епископски престо, као свећа своје место на свећњаку. То би по избору Божјем и уз сагласност свештенства.

Хиротонисан у Цариграду за архијереја, од светог Тарасија патријарха, преподобни Георгије отпутова у своју амастридску епархију. Као епископ старао се много и трудио око збрињавања сирочади и удовица, око исхране сиротиње, око свештенства и његовог рада, а пре свега око побожности и Православља. Осим тога сваки је могао у Амастриди да види разна чудеса која је овај светитељ чинио.

Пошто тако красно проживе свој живот, преблажени отиде ка Господу, предавши му у миру дух свој[4].

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОВАНА III СХОЛАСТИКА
патријарха Цариградског

Као правозаступник рукоположио се за свештеника, потом постао патријарх Цариградски, 562 године. Писао каноне, који су ушли у Номоканон. У време његово унета је у литургију божанствена песма: Иже херувими, а исто тако и Вечери Твојеја Тајнија. Мирно скончао и предао душу своју Богу 577 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЈАКОВА ОТШЕЛНИКА[5]

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЗАХАРИЈЕ
патријарха Јерусалимског

За време грчког цара Ираклија удари персијски цар Хозрој на Јерусалим, 614 године, опљачка град, однесе Часни Крст у Персију, и повуче у ропство огроман број хришћана, међу овима и патријарха Захарију. Јевреји му помагаху у чињењу зла хришћанима. Између осталих јеврејских пакости помиње се и ова: откупе Јевреји од Хозроја 90.000 хришћана, и као своје робље све побију.

Четрнаест година остао је стари патријарх у ропству. А од Часнога Крста појаве се многа чудеса у Персији, тако да су Персијанци говорили: "Хришћански Бог дошао је у Персију". Доцније примора Ираклије цара персијског да врати Часни Крст с патријархом и

преосталим робљем у Јерусалим. Сам цар Ираклије унесе Крст на својим леђима у свети град. Остале дане своје проведе Св. Захарија у миру, и пресели се ка Господу 632 године. Патријарховао од 609 до 632 године. На престолу га замени патријарх Модест, после кога дође Св. Софроније.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ
АНДРЕЈА и АНАТОЛИЈА[6]

Ови преподобни беху међу првим ученицима преподобног Јевтимија Великог[7]. Андреј беше родом са острва Митилине, и беше сродник оног Сидонија који беше учитељ Светом Јевтимију. Анатолије пак беше из Раита са Синаја. Оба ова преподобна дођоше истовремено Светом Јевтимију: Андреј дође са своја два брата, Стефаном и Гајаном, а Анатолије са Јованом презвитером и Таласијем.

НАПОМЕНЕ:

1. Гора Олимп - у Малој Азији, на граници Фригије и Вигиније.
2. Цар Константин је умро 337 године. Констанције владао од 337 до 361 године.
3. Град Амастрида - у Пафлагонији, малоазијској области, између Витиније и Понта, дуж обале Црнога Мора.

4. Свети Георгије скончао 3. марта за царовања Никифора I Логотета (802-811); на гробу његовом догађала се многа чудеса.
5. Његов спомен се врши 26. новембра, где је и његово житије.
6. Ови преподобни се спомињу једино у Јерусалимском Канонарију. Тамо се вели да се они спомињу још и 26. априла и 7. јуна.
7. Преп. Јевтимије Велики се слави 20. јануара.

22. ФЕБРУАР

ПРОНАЛАЗАК МОШТИЈУ СВЕТИХ МУЧЕНИКА У ЕВГЕНИЈИ

У време нечестивих царева римских беху многа гоњења на хришћане; безбројни исповедници имена Христова и мученици беху на разне начине убијани, а света тела њихова, бацана зверовима и птицама да их разнесу, била су потајно од стране верних скупљана и по скровитим местима, по кућама и по градинама чесно сахрањивана. Тако су и у Евгенији, близу Цариграда, биле сахрањене мошти многобројних светих мученика, за Христа пострадалих, и много се година није знало за њих. А када идолопоклоничко незнабоштво преста, и мучитеља неста, и под хришћанским царевима се просвети васељена светлошћу свете вере и Црква беше на миру, тада божанским откривењем на чудесан начин показаше себе из недара земље, као светилници испод поклопца, и свете мошти мученика у Евгенији. Јер на месту, где беху сахрањене, стадоше се исцељивати од различитих болести, пошто је Бог на тај начин хтео да открије и прослави слуге Своје. И дође тамо епископ са црквеним клиром и, кад раскопаше то место, нађоше многе мошти светих мученика, чија имена зна само Господ, који их је записао у Књигу Живота на небесима. Све те свете мошти беху читаве и нетрулежне, јер се на њима испуни реч Светога Писма: Чува Господ све кости њихове, и ни једна се од њих неће сломити (Пс. 33, 21). Усто оне и велики мирис пуштаху из себе, и чудеса твораху, исцељујући сваку болест, и изгонећи зле духове из људи. И бише свечано пренесене у цркву, при чему је учествовало огромно мноштво всрних, певајућн псалме и песме духовне.

Потом би откривено једном клирику, Николи Калиграфу, мужу врлинском, да се међу тим моштима налазе и мошти светог апостола Андроника, једног од Седамдесеторице, и помоћнице му Јуније, о којима свети апостол Павле у Посланици Римљанима говори ово: Поздравите Андроника и Јунију, моје рођаке и другаре у сужањству, који су знаменити међу апостолима (Рм. 16, 7)[1].

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА

МАВРИКИЈА
и с њим седамдесет војника[2]

Безакони и нечестиви цар Максимијан[3], сматрајући да ће својом поганом службом лажним боговима издејствовати себи помоћ и прославити своје царовање, нареди да сви поданици његовог царства имају приносити жртве нечестивим идолима. И он се постара да сам буде извршилац ове своје наредбе и ревносни служитељ демонима, приморавајући све на те погане жртве. И не беше му доста да о томе пише обласним управитељима и градоначелницима, да се старају о поштовању идола, - као што су и ранији цареви писали, - него и сам усталачки и ревносно обилажаше сву царевину усрдно служећи демонским олтарима. Притом се надаше бедник да ће његово обилажење царевине утицати да се поново врате његовом зловерју сви који су се били одрекли његове заблуде и дошли у познање истине Христове.

Кренувши из Рима са таквим планом, и обилазећи источне покрајине, цар Максимијан дође у сирски град Апамију. Тамо изађоше преда њ идолски жречеви, и оптужише хришћане, говорећи: Најмоћнији царе, богови нам подарише слободу да се обратимо твоме величанству, и ево ми обавештавамо твоју непобедиву власт, да сви овдашњи људи са страхом и жудњом поштују велике отачке богове, нарочито оца Зевса[4] и дивног Аполона[5], који су већи од свих других богова и веома чувају и бране твоје царство. Само Маврикије и с њим седамдест војника твојих, надувени због одличија и обогаћени великим даровима твојим, ни у шта не сматрају богове и противе се твом великом и непобедивом царству, заведени заблудом хришћанском.

Чувши то, цар Максимијан се разљути силно и распали јарошћу јаче него пећ огњем, нарочито што се у његовим пуковима нађоше такви војници. И једног нарочитог дана нареди да се на главном месту града Амаксику спреми судиште, сазове сав народ и доведу свети мученици. И када се тамо слеже сав град, тако да ни девојке не остадоше код својих кућа, и Максимијан мучитељ седе на високу судијску столицу, оруженосци доведоше светих седамдесет Христових војника са њиховим старешином светим Маврикијем.

Погледавши их, цар рече њиховом вођи: Ми смо очекивали, Маврикије, да ћете ви, одликовани највећим одликовањима и почастима нашим, обасути даровима и храњени за царским трпезама, ићи стопама наше тихости, и оне који би отступили од нашег богоугодног закона обраћати к здравоме разуму помоћу јуначких дела и мудрих поука, исправљајући оно што је криво и укроћујући оно што се побунило, једном речју: угушујући као непријатељско и зло све што се ради против наших наређења. А ви, како чујем за вас, поступате супротно, јер не само не изводите на прави пут оне што газе наш закон, него и сами непријатељски устајете против свемоћних богова наших и наносите им увреду, не указујући им поштовање и не приносећи им жртве и приносе. И тако постадосте вође у пагубну пропаст, ако је тачно оно што су нам причали за вас.

Свети Маврикије одговори: Царе, увреда коју ми наносимо вашим неосетљивим боговима, припрема нам славни венац победе у истинитог Бога нашег. Ми не унижавамо Бога који нас је створио, нити Га ниподаштавамо, као што ти безумно сматраш, него Га прослављамо као јединог истинитог Бога, који је створио небо и земљу, и море, и све што је у њима. А погане и нечисте демоне, који упропашћују људе, и њихове глуве, слепе и неосетљиве идоле не треба називати боговима.

На то рече цар: Маврикије, зар такву захвалност одајеш боговима, који су те удостојили части, те имаш прво место у војсци? Свети Маврикије одговори: Никада никакву част нисам примио од ваших богова, нити хоћу да их поштујем. Јер нико од људи, који знају Бога, никада није хтео да поштује ствари мртве. То чине само људи који немају разума и уподобили су се неразумним животињама. Они обоготворавају камење и дрвеће, говорећи да ови имају разум, и поштују их као богове. Цар рече: Пошто заузимаш прво место у нашој војсци, ти си смео и неустрашиво говориш против нас.

Рекавши то, цар нареди да светог Маврикија одвоје од седамдесет војника, и стаде ове ласкаво питати: Ко вас превари, браћо, да отступите од богова спаситеља, а приступисте к заблуди људи који обожавају распетог човека, неког злочинца? Тада блажени Теодор и Филип, као из уста свих светих мученика, одговорише цару: Ми смо,

о мучитељу, толико далеко од заблуде да и тебе желимо од ње да избавимо, као што се и ми избависмо, клањајући се једином истинитом Богу Оцу свемогућем, и једнородном Сину његовом Исусу Христу који је Бог истинити и Мудрост Божја, и његовом Светом Духу који је удахнуо у нас познање и разумевање, да исповедамо Тројицу једносушну. А гнушамо се безбожне вере твоје, и одбацујемо временско војниковање, а постајемо војници Бога, Цара сила.

На то Максимијан рече: Видим, Филипе, имаш чесну старост, али си разумом гори од младића. Похитај к боговима, и буди добар саветник осталим твојим другарима војницима, да укажу поштовање боговима, и ти ћеш добити од нас велика одликовања и поклоне. Свети Филип одговори: Знај, царе, да ја нећу бити рђав саветник онима који добровољно приме у себе страх Божји. Јер стоји написано: Тешко ономе кроз кога долази саблазан (Мт. 18, 7). Максимијан одврати: Наша кротост и трпељивост чине те дрским, Филипе! Напустите дакле зловерје своје, да нас не разљутите и не разјарите, и ми вас ставимо на љуте муке, зато што се усуђујете да исповедате човека кога сте ви уврстили међу богове.

А свети седамдесет мученика одговарајући рекоше мучитељу: Празне и узалудне претње мрзости твоје, о царе, дају нам силу и крепост да се не бојимо никаквих мука, јер нема страха у доброумној и моћној души оних који љубе Господа!

Разљути се Максимијан и нареди, те свукоше с њих војничке појасе и хаљине, па им затим рече: Видите, какве се славе и чести лишисте, и у какво бешчешће западосте због непослушности своје. А светитељи му одговорише: Ти си нас лишио војничког чина, свукавши с нас хаљине и појасе, али има Бога на небу кога ми поштујемо, Он ће нас обући хаљинама и појасима нетрулежним, и вечним славом, коју ти ниси достојан да видиш, нити да о њој чујеш због оца твог Сатане, који у теби говори и делује.

То још више разљути цара, и он рече светима: О проклети и недостојни милости богова наших! ви сами себи издејствовасте бешчешће. Јер ми вам указасмо чест, а ви обешчестисте велике богове, и презресте благонаклоност нашу. Онда примите што заслужујете по делима својим. Свети одговорише: Царе, ово

војниковање твоје ништавно је, и пролази, и чест твоја је бешчешће, јер си заборавио Бога који ти је дао царску власт. А ништавне и бездушне идоле, који ти ништа не користе, нити што разумеју кад их неко почитује или бешчести, ти лудо и неразумно сматраш за богове. Цар рече: Ради доброте наше царске, желећи да поштедим ваш живот, потрпећу вас још мало. И нареди цар да их вргну у тамницу за три дана, да би тамо размислили и изабрали оно што је корисно по њих.

Оковани у вериге, и затворени у тамници, свети мученици говораху међу собом: Браћо драга, спремимо сви душе своје за молитву, и усрдно се помолимо благом и милостивом Богу нашем, да нам Духом Светим да мудрост и разум и стави у уста наша оно што треба да кажемо цару, да би се мучитељ задивио истини вере наше. И стадоше се свети молити једнодушно, говорећи: Господе Исусе Христе, Боже свемоћни, чија је власт вечна и царство бесконачно, пошљи нам Светог Духа Твог, и Њиме нас упути, да се обрадујемо и развеселимо због Њега, и победимо зло заблуде, и прославимо се у истинитој вери Духом Твојим Светим, који ће говорити из нас, по Твом истинитом и нелажном обећању. А за одузету нам војничку чест световну, учини да по станемо савршени војници у светом небеском граду Твом, и да будемо увршћени међу небеске грађане са свима светима Твојим, који су Ти од памтивека угодили правом вером. Јер си Ти једини Бог, и Теби приличи слава и сила вавек, амин.

После три дана цар Максимијан на истом месту града Амаксику изведе преда се на суд свете мученике, док се сав град беше слегао да то посматра. Разблажујући своје претње ласкама, мучитељ рече светима: О људи, изаберите оно што је корисно по вас, те принесите боговима жртве, и тако ћете избећи горку смрт. Свети одговорише: О тој ствари ми смо се потпуно договорили, о царе! Саслушај нас пажљиво, и немој нас више приморавати да принесемо жртве вашим боговима: ми смо чврсто решили да омрзнемо овај привремени живот, а заволимо смрт која нам претстоји ради љубави Христове, од кога се надамо добити живот вечни. Ти пак ради с нама што хоћеш, јер се ми нећемо одрећи Бога нашег, нити

ћемо се икада поклонити демонима твојим. Осудом на привремену смрт, ми ћемо се ослободити вечне осуде.

Пошто свети ово рекоше, угледа мучитељ међу њима једног јуношу, и обрати му се: Реци нам, младићу, како се зовеш, и одакле си. Јуноша одговори: Зовем се Фотин, име позајмљено од истините светлости[6], а војник сам Христа мог, који посрами оца твог Сатану. По рођењу сам Римљанин, а по телу и по духу син пресветлог Маврикија, јер је он мој родитељ, и од њега добих познање Бога; васпитан сам у светој вери у Христа Господа, кога ти одричући, о царе, придружио си се неразумној стоци и уподобио се њој.

Мучитељ рече: Безуман си, о младићу, и речи твоје одговарају твојим годинама. Али треба већ да знаш шта је корисно за тебе: прићи дакле, и принеси жртву великоме Зевсу, те поштеди младост своју. Јуноша одговори: Називаш ме безумним, јер нећу да испуним вољу твоју, нити да се поклоним идолима. А ја сам паметнији од вас старих зато што верујем у Господа мог Исуса Христа, у кога ви не верујете, нити Га знате.

Тада се мучитељ опет обрати светима: Докле ћемо трпети безумље ваше, бедници, те вас не стављамо на муке, пошто смо понесени безмерном добротом својом? Принесите жртве боговима, да не бисте раздражили праведан и милосрдан суд наш, и приморали нас на немилосрђе и љутину. Свети одговорише: Погани и нечестиви служитељу демона, ако иоле имаш памети, ти си већ од Фотина познао веру нашу и силу нашу. Јер када он, као младић, посрами безбожје твоје правом вером и познањем Христовим, утолико више ми желимо разноврсне муке, да бисмо посрамили оца твог ђавола и угодили Христу Богу нашем.

Тада се разјари мучитељ, и нареди да свете обнаже и бију воловским жилама. И слуге повалише по земљи војнике Христове, и сваког немилосрдно толико и тако дуго бише, да им се тела распадоше, и силном крвљу земљу обагрише. А они се у мукама обраћаху Христу Богу, просећи помоћи од Њега; и Господ, присуствујући невидљивом силом олакшаваше им патње и утврђиваше срца њихова у трпљењу и љубави божанственој. А кад се слуге заморише и изнемогоше, упита цар свете мученике: О, дрски и неразумни људи, зар не увиђате како ми је лако уништити ваш живот? Хајде

дакле, принесите жртве боговима, да вас не бих више мучио. Свети одговорише: Знај, о безбожни и туђи Богу нашем царе: као што ти, помрачен тамом ђаволске заблуде, не разумеш Христову љубав и светлост, тако и ми, имајући ум просвећен вером и љубављу Христа Бога нашег, не примећујемо муке на које нас стављаш. Хајде, о мучитељу и бесна псино, пронађи за нас неке друге најновије и најстрашније муке, јер душа наша жуди, и Христова љубав у нама жели да, уморени твојим мукама, угледамо Бога живог који вечито царује.

Чувши то, мучитељ просто побесне, и нареди да се наложи велика ватра и у њу баце свети мученици. И када би наложена страшна ватра, светитељи не чекаху да их слуге мучитељеве у огањ бацају, него сами пристуипше к ватри као к води, и уђоше усред ватре, и хођаху посред ватре неповређени, ругајући се мучитељу и боговима његовим.

И сви се дивљаху овом преславном чуду. Само мучитељ, отпочетка сасуд погибли, не познаде силу Божју која беше са светима и огањ побеђиваше, него великим гневом узрујан, тражаше начин како да свете погуби. И нареди да светитеље, неповређене огњем, привежу за дрвеће и гвозденим четкама свирепо стружу. А светитељи и то језиво мучење јуначки поднесоше, не обраћајући пажњу на телесне патње. И чуђаше се народ царевој јарости и безумљу. А свети Маврикије, ругајући му се, упита га: Зар не увиђаш како си немоћан и бедан, о безбожни и погани мучитељу? Та овај мали јуноша Фотин, који претрпе толике и тако велике муке, сруши и сломи силу твога насилничког царства. Како онда можеш савладати целу нашу дружину, када си од овог малог јуноше савладан и побеђен?

Погледавши крвнички, и зашкрипевши зубима, Максимијан нареди да светог јуношу Фотина одмах пред очима родитељевим мачем посеку, желећи на тај начин да се освети Маврикију, и мислећи да ће смрт синовљева великом жалошћу испунити душу његову. А свети Маврикије се испуњаваше радошћу и весељем, гледајући такву мученичку смрт сина свог за Христа.

Пошто свети Фотин би посечен и ка Господу отиде, свети Маврикије рече Максимијану: Испунио си нашу жељу, о мучитељу, пославши пред нама Фотина ка Христу Богу! Сада је и наше путовање ка небу

сигурно и брзо. Јер ко ће од дружине наше изостати за војником Христовим Фотином, који је к Богу отишао и посрамио оца твог Сатану? Хајде, измисли за нас велике и најсвирепије муке, и не изостави ниједну од њих, да би проверио да ли чврсто држимо веру у Христа.

А Максимијан, видевши како свети мученици радо и јуначки поднесоше све муке и нимало не отступише од вере своје, сазва сав свој нечовечни и звероподобни сенат, да се договори с њим, којом би најљућом смрћу погубио мученике, еда би на тај начин заплашио све хришћане у свету. Пало је много предлога. Али један сенатор, најопакији и најбезбожнији, извор неваљалства и нечовечности, предложи ово: Сада је, о царе, летње време, месец јули. Недалеко од града, на западној страни, има једна баруштина између две реке и језера. Тамо сада има много комараца, обада, зоља и стршљенова, тако да једва ко може проћи онуда, а задржати се за који час врло је непријатно. Нареди дакле да их тамо одведу, наге за дрвеће привежу, и медом намажу, да их комарци, стршљенови и разноврсне муве изуједају. То ће за њих бити страшнија од свих мука, и они ће се уразумити, да не треба грдити непобедиве и вечне богове наше.

Када овај то рече, допаде се бездушни предлог безбожном цару и целом сенату његовом. И они осудише свете Христове паћенике на то опако мучење. Онда их војници одведоше оковане на то место, чврсто их привезаше за дрвеће у том мочварном и великом блату, и нага тела њихова намазаше медом од главе до ногу. Тамо и тело блаженог Фотина на очи оца његовог бацише, па отидоше. И навалише на њих сваковрсне бубине, и комарци, и обади, и осе, и стршљенови, покрише их као облак, уједајући света тела њихова. У таквим неподношљивим мукама проведоше свети десет дана и десет ноћи. Затим подигоше очи своје к Богу, и помолише се говорећи: Господе Боже наш, који си нас створио по образу и по подобију Твом, и привео нас истини Својој, и увео у познање Твога Божанства, и јединородног Сина Твог, и пресветог и животворног Духа, - Теби предајемо душе наше, и молимо Те, да их настаниш са свима светима Твојим, који су Ти од памтивека угодили, јер Те свом душом

љубимо и желимо, и ради Тебе се смрти предадосмо, јер си Ти Бог једини добар и милостив, и Теби приличи слава вавек, амин.

Рекавши то, они предадоше свете душе своје у руке Божје, и тако се удостојише венца вечне славе. А безакони мучитељ, цар Максимијан, беше бесан на свете мученике и после смрти њихове, када они већ беху у бесмртном животу, јер чувши да су помрли, нареди да им се чесне главе отсеку, и да остану несахрањени. И бише света тела њихова и главе разбацани по оном лугу и дубрави да их, птице и зверови разнесу. А неки хришћани дођоше ноћу са страхом и трепетом, покупише разбацане мошти светих мученика, и тамо их у земљу сахранише, славећи Господа нашег Исуса Христа, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ
ПАПИЈА ЈЕРАПОЉСКОГ

Ученик светих апостола и патролошки писац. Био епископ у Јерапољу. Од њега имамо сведочанство о Еванђељу Матејевом и Марковом, о четири Марије и о браћи Господњој, као и један непотпуно сачуван спис: Изјашњење Речи Господњих. Скончао мирно у другом веку.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ТЕЛЕСФОРА,
епископа Римског

Епископовао на престолу Римском од 127 до 139 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
АТАНАСИЈА ИСПОВЕДНИКА

Овај преподобни родио се у Цариграду од побожних и веома богатих родитеља. Пошто још као дете постаде побожан, он заволе да се обуче у монашку схиму. Зато отиде у околину Никомидије, и тамо се у једном манастиру званом Павлопетровом замонаши. И он толики успех постиже у врлинама, и толико се прочу, да и цареви сазнаше за њега. Упознао се са светим Теодором Студитом и другим светим исповедницима и радио са њима на васпостављању поштовања светих икона. У време пак цара Лава Иконоборца[7], би оптужен због поштовања светих икона. Због тога би стављен на разне муке, и поднесе најсуровија прогонства и невоље. Но он остаде непоколебљив, и до краја се држаше Православља. И тако отиде ка Господу радујући се, 821 године.

СПОМЕН СВЕТОГ
АРИСТОНА

Био други епископ на Кипру, после светог апостола Варнаве.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ
ТАЛАСИЈА и ЛИМНИЈА[8]

Преподобни Таласије сазида једно подвизавалиште (ασκητηριον = испосницу) на брежуљку званом Тилимас, у близини града Кира. И он простотом живота и смерношћу ума превазиђе све ондашње преподобне оце. А Лимније, пошто силно вољаше подвижнички живот, као врло млад оде код овог великог Таласија. И овај га упути у подвижнички живот. Касније, када се преподобни Таласије престави (око 440 г.), Лимније отиде код славног преподобног Марона[9], и живљаше поред њега подражавајући живот његов. Но пошто божанствени Лимније вољаше да проводи живот без крова и склоништа, он се повуче на врх једне планине у околини Таргале. Ту не направи ни колибу, него само огради каменим зидом једно место, а небо му беше кров. И ту живљаше подвижнички.

Због својих подвига блажени Лимније доби од Бога благодат да изгони ђаволе и да исцељује болести. Једном га уједе змија. Он прекрсти место где га беше ујела, и помоли се Богу, и ништа му не би. Другом приликом доби страшну болест стомачну. И призва име Божје, и оздрави.

Овај преподобни покупи све слепце који су од прошње живели, сазида им келије, и смести их. И даваше им потребну храну, коју је добијао од хришћана који су долазили к њему по благослов. Пошто проживе тридесет и осам година без крова и склоништа, блажени Лимније у миру предаде душу своју у руке Божје.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ
АНТУСЕ
и дванаест слугу њених

Света мученица и њене христољубиве слуге пострадаше за Христа, мачем посечени.

ПРОНАЛАЗАК МОШТИЈУ СВЕТИХ АПОСТОЛА:
АНДРОНИКА и ЈУНИЈЕ[10]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ВАРАДАТА

Ваистину преподобни Варадат бејаше из града Антиохије. Пошто заволе усамљенички и философски (φιλοσοφον = подвижнички)

живот, он се најпре затвори у једну малу келију. Одатле пак отиде на једну врло високу стеновиту гору. Ту направи од дрвета један ковчег тако мали, да му се цело тело није могло сместити. Осим тога даске нису биле добро узглобљене, а поклопац је био као решетка, те је преподобног и киша тукла и жега сунчана пекла. Пошто проведе много година у тако мучном животу он, по савету тадашњег блаженог архиепископа антиохијског господина Теодота (418-427), напусти то место. Но, иако напусти то место, он и надаље непрестано се мољаше Богу, пружајући руке своје к небу и славећи Бога. Био је одевен у једну кожу; њоме је увио цело тело, а пробушио мале рупице за очи и уста, како би могао гледати и дисати.

Сва ова себемучења подношаше преподобни, иако му тело бејаше слабо и болесно. Јер, горећи божанском љубављу и жарком ревношћу, он приморава̀ше тело своје на труд и напор који су били сврх његових моћи. И он се налажаше на самом врху врлине. Имао је смирен ум, јер је као паметан човек знао какву штету наноси човеку горд ум.

Пошто на такав начин поживе, блажени Варадат у миру пређе ка Господу. Његово житије написа блажени Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 27).

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
СИНЕТА

За веру своју у Христа пострада мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ВЛАСИЈА

Био епископ. У миру се упокојио.

НАПОМЕНЕ:

1. Проналазак ових св. моштију био је у време цариградског патријарха Томе I (607-610), дакле у време императора Фоке (602-610). По неким Синаксарима то би у време цара Аркадија (395-408). Можда се ради о открићу св. моштију у два маха.
2. У другим Синаксарима спомен ових св. мученика слави се 27. дсцембра.
3. Максимијан Галерије, римски цар - од 305 до 311 год.
4. Зевс или Јупитер - грчкоримски бог, сматран владарем неба и земље, оцем свих богова и људи.
5. Аполон сматран богом сунца и просвете, друштвеног благостања и поретка, и божанством претсказивања будућности.
6. Фотин на српском је Светлан, Светозар, од грчке речи Фос, која значи светлост; а Фотина значи Светлана.
7. Гоњење на православне због поштовања светих икона трајало је око сто година. Од тријy царева тога периода, који су носили име Лав, назив Иконоборац дат је Лаву V Јерменину који је царовао од 813 до 820 године.
8. Њихов живот описа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 22).
9. Онога што му се спомен слави 14. фебруара.
10. О томе видети под данашњим датумом: Проналазак моштију светнх Мученика у Евгенији.

23. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ПОЛИКАРПА епископа Смирнског

Смирна је град у покрајини званој Јонија, у Малој Азији. У том граду епископоваше свети Вукола[1]. У дане апостолске беше тамо једна побожна и богобојажљива удовица, по имену Калиста. Њој у сну би јављено и наређено од анђела, да узме код себе мало сироче, овог светог Поликарпа. И она га узе, и васпита га у побожности, и беше јој уместо сина, јер беше бездетна. А кад Поликарп порасте и постаде пунолетан, она му повери целу своју кућу. Једном она отпутова далеко од куће ради својих имања, и задржа се доста дана. За то време блажени јуноша Поликарп, чинећи милостињу ништима и убогима, сиротима и удовицама, и раздајући просјацима хлеба, вина, јелеја и остале намирнице, он испразни сва складишта своје госпође хранитељке. А то учини, јер беше веома милостив. А када се госпођа Калиста враћаше дома, неко од домаћих њених изађе јој у сусрет, и извести је да њен дом оскудева у намирницама, и оптужи Поликарпа да је све немилице раздао. Она се на то веома ожалости. И чим уђе у кућу она оде у складишта, и нађе да су препуна сваковрсних намирница. Јер се блажени Поликрап пред њен долазак помоли Богу, говорећи: Господе Боже, оче возљубљеног Сина Твог, Ти си за време пророка Твог Илије напунио сасуде Сарептске удовице, услиши ме у час овај и учини да се у име Христово сва складишта напуне. - И одмах услиши Бог молитву његову, и напуни дом његове хранитељке сваким благословом. А Калиста, видевши да свега има у изобиљу, и више него раније, разљути се на оног што оптужи Поликрапа да је све раздао, јер је сматрала да јој се он или руга, или да је из мржње оклеветао Поликрапа. И хтеде да избије тог клеветника. Али свети јуноша Поликарп устаде у одбрану његову, и рече хранитељки својој: Молим те, госпођо, немој другога бити због мене, него нареди да мене избију место њега, јер он због верности своје заслужује не батине већ похвалу. Он ти је истину казао, да намирница нема и да су складишта празна. Јер ја, видевши гладну браћу нашу, ниште и убоге, раздадох им све, и испразних сва складишта. А они умолише Бога, и Он посла анђела Свог, те узврати теби твоје, да би и ти по обичају свом чинила милостињу ништима.

Чувши и видевши то, жена се веома удиви, и још већма приону добрим делима у благој вери, чинећи милостињу обилно. А светог

Поликарпа веома љубљаше као сина, дивећи се врлини његовој. Пошто тако угоди Богу, она се упокоји, одредивши претходно свога посинка, светог Паликарпа, за наследника целокупног имања њеног. А он га раздаде невољнима, и бављаше се читањем божанствених књига, богоразмишљањем и молитвом. И живљаше у великом уздржању и беспрекорној девствености, радећи Господу дан и ноћ, и служећи болнима и изнемоглима и престарелима. Због тога га силно заволе епископ тога града свети Вукола, и произведе га најпре за клирика, потом за ђакона. И као што о томе пише свети Пионије, још као ђакона одреди га за проповедника речи Божје, пошто је био благоразуман и слаткоречив. И нареди му да учи народ у цркви и на сваком месту.

Но Поликарп беше мио не само светом Вуколи, него и самим божанственим апостолима: светом Павлу, Јовану Богослову и другим светим апостолима, које је и пратио на путовањима, и био њихов ученик, и заједничар њихових трудова, и подржавалац њиховог живота. Од њих он би поново послат у Смирну светом Вуколи, и од овога рукоположен за презвитера. Свети Поликарп написа многе поуке и посланице, корисне и потребне Христовој Цркви, од којих многе пропадоше за време гоњења.

Светом пак Вуколи епископу би откривено, да ће после њега на престо Смирнске цркве доћи презвитер Поликарп. И када беше на самртном часу, свети Вукола узе десну руку Поликарпову, стави је себи на груди, и уручи му стадо разумних оваца. И рекавши: Слава Теби, Господе! он усну с миром.

А када се многи апостолски епископи сабраше ради сахране светог Вуколе, и ради посвећења Поликарпова, имађаху многи необична виђења на јави. Јер кад настаде Поликарпово посвећење, божанска светлост обасја све у цркви, и неки који беху достојни видеше белу голубицу која, сијајући као муња, лећаше око главе светога Поликарпа. Други пак угледаше светог Поликарпа по војнички одевена, и војничким појасом опасана, и као за рат наоружана. Некима опет показа се свети Поликарп обучен у царску порфиру, са лицем које је сијало неисказаном светлошћу. А једна девојка виде га два пута већег растом него што је био, и са окрвављеном одећом на десном рамену. Када пак свети Поликарп преклони колена своја

при посвећењу, виде где пред њим стоје ноге самога Господа Христа, који је невидљиво присуствовао при његовом посвећењу. Тако, посвећен самим Христом и Светим Духом, он апостолски управљаше Црквом Божјом, подносећи многе муке и трудове ради спасења душа људских, и творећи дивна чудеса.

Једном приликом свети Поликарп оде у град Теос, у близини бање Леведије, и одседе код тамошњег епископа Дафна, кога свети Игњатије Богоносац спомиње у својој Посланици Смирњанима. И када свети Поликарп виде да је у дому овога епископа оскудица и немаштина, он се помоли Богу за њега да благослови дом његов. И од тог часа епископ Дафн имаћаше свега у изобиљу, јер његове њиве и баште, које раније беху неродне, постадоше веома родне и плодне. А пошто епископ Дафн оскудеваше и у вину, то свети Поликарп молитвом својом обилно умножи вино у бурету.

При повратку за Смирну свети Поликарп сврну у једну гостионицу крај пута да се одмори, јер већ беше пала ноћ. И пошто повечера мало с ђаконом својим с којим је путовао, он леже и заспа. А у поноћ га Анђео Господњи куцну у ребра и зовну: Поликарпе! А он упита: Шта је, Господе? Анђео му рече: Устани и брзо напусти ову гостионицу, јер ће се за који тренутак срушити. А у гостионици тој није се знало за Христа Бога, и многа се безакоња чињаху у њој. Светитељ устаде, и викну ђакона да устане. Али овај, обузет дубоким сном, не жељаше да устане, и беше му жао, и говораше: Још смо у првом сну, свети оче, и куда ћемо? Ти непрестано размишљаш о стварима Светог Писма, те сам не спаваш, и другима не даш да се одморе. - Свети Поликарп ућута. Но Анђео се и по други пут јави, наређујући светитељу да изађе напоље. И светитељ опет буђаше ђакона, казујући му да ће се гостионица срушити. А ђакон одговори: Верујем Богу да се ова кућа неће срушити док си ти у њој, оче. Светитељ на то рече: И ја верујем Богу, али не верујем овој каменој грађевини. Затим се Анђео и по трећи пут јави, рекавши исто што и пре. И светитељ једва наговори ђакона да устане. И само што изађоше, гостионица се сруши до темеља, и затрпа све до једнога који беху у њој. А свети Поликарп, стојећи и гледајући у небо, рече: Свемоћни Господе Боже, Оче благословеног Сина Твог Исуса Христа, који си преко пророка Јоне унапред објавио

Ниневљанима разорење града њиховог и, сажаливши се, поштедео их, ваистину Те благосиљам што си нас руком Анђела извео, и избавио нас од изненадне смрти ове, као што си Лота извео из Содома. Јер Ти, благ и милостив вавек, чуваш свагда слуге Своје од свакога зла.

Затим, кнезу града Смирне који беше незнабожац једне ноћи полуде слуга, и направи велики лом, тако да сав дом кнежев обузе страх и трепет. А кад свану, дођоше Јевреји са жељом да из слуге истерају демона. Но демонијак навали на њих, и све их силно изби, иако их је било много. И ниједан му се не могаде одупрети, нити ишчупати из руку његових. И толико их би, да их једва живе пусти од себе, и то наге и раскрвављене. Јер им све хаљине подера, и зубима им тела изуједа. Како у дому кнежевом беше један хришћанин, то он предложи кнезу: Ако наредиш, господару, ја ћу позвати једног човека, који ће без муке исцелити твог слугу. Кнез прихвати предлог, и тај хришћанин позва светог Поликарпа. И док он још не беше ушао у дом кнежев, демон стаде викати: Тешко мени, јер к мени иде Поликарп, те морам да бежим одавде. А кад светитељ уђе у дом кнежев, демон дршћући одмах изађе и побеже од слуге кнежевог. И видевши то, кнез се веома зачуди.

После овога чуда, једне ноћи букну силан пожар у једном крају Смирне. И настаде велико узбуђење, и вика, и страх, и кукњава, док се пожар нагло ширио. Сви су се грађани трудили да пожар угасе, али нису имали успеха, ватра је бивала све јача и јача. Слегоше се и Јевреји, који покушаше да бајањем зауставе пожар, али и то беше узалуд. Тада се кнез сети светог Поликарпа, и рече својим великодостојницима и саветницима: Нико не може угасити овај пожар осим учитељ хришћански Поликарп, који недавно исцели мог слугу од бесомучности. И послаше одмах по њега. И кад он дође, сви га молише да помогне граду у овој великој невољи. Светитељ онда пред њима подиже к небу руке своје, узносећи молитве своје Христу Богу. И одмах, као многим водама потискиван, пожар се угаси и престаде. И држаху људи да је свети Поликарп један од богова. Али он проповедаше истинитог Бога који је на небу, а за себе говораше да је слуга Божји. И тако, многе привођаше Цркви Христовој.

Једном беше велика суша и глад. И сав народ, са кнезом и градоначелницима, молише светитеља да се смилује на њих, и измоли од Бога свог кишу земљи. И кад се он помоли Богу, одмах паде обилна киша и красно накваси земљу. И та година би роднија од других.

Таква, и врло многа друга чудеса свети Поликарп је чинио. Усто, он је полагањем руку својих на болеснике исцељивао их од сваковрсних болести. Због тога су се многи обраћали ка Христу Богу, и Црква Христова је расла из дана у дан, а идолопоклоничко многобоштво је опадало у граду Смирни, у коме по апостолском наређењу свети Поликарп постаде служитељ речи Божје. О томе свети Иринеј[2] сведочи, пишући: Поликарп беше не само апостолски ученик, и пријатељ и сабеседник многих који су својим очима видели Христа, него он би од њих и у Азију послат за епископа Смирнске цркве после светог Вуколе. И ми вели свети Иринеј, у својим младим годинама видесмо Поликарпа: беше многољетан и веома стар; учио је ономе чему се сам од апостола био научио, и предавао је Цркви оно што је било истинито. Сведоче још и сви епископи азијских цркава, који су после Поликарпа били, да је он био најверодостојнији и најпостојанији сведок истине, насупрот Валентину и Маркиону, и целом роду јересиначалника, који су толико убитачних заблуда унели у цркву. Овај блажени Поликарп допутова у Рим у време папе Аниките, и многе одврати од маркионитске јереси и приведе Цркви и истинитој вери, и јавно проповеда истину коју беше примио од апостола. Има људи који су слушали од њега да је Јован Богослов, када је једном у Ефесу дошао у купатило, и угледао у њему јеретика Керинта где се купа, одмах изашао из њега, и саветовао друге који су били с њим, говорећи: Бежимо брзо одавде, да се не би изненада срушило купатило, у коме се налази непријатељ истине Божје Керинт. Исти Поликарп, када га једном срете јеретик Маркион и упита: Молим те, познајеш ли ме? одговори овоме: Познајем те, ти си првороћени син ђаволов. Јер су се и апостоли и њихови ученици тако опрезно чували од јеретика, да нису хтели ни да разговарају са овима који су се трудили да својим вештим лажима упропасте истину. Као што и свети Павле саветује: Човека јеретика по првоме и другом саветовању клони се, знајући да

се такови изопачио, и греши, и сам је себе осудио (Тит. 3, 10-11). Постоји и Поликарпова Посланица Филибљанима, писана веома мудро. У њој јасно могу видети његову веру и проповед истине они који то желе и који раде на своме спасењу. - Толико свети Иринеј о светом Поликарпу.

Када цар Антонин наврши двадесет и две године царовања, и настадоше његови синови Марко Аврелије[3] и Лукије, би велико гоњење хришћана у Азији, којом приликом мученички сконча свети Поликарп. О његовом страдању и кончини постоји Посланица Смирнске цркве, у којој епископова свети Поликарп. Та посланица гласи:

Црква Божја која је у Смирни, цркви која је у Филомелији и свима другим светим васељенским црквама које су по свима народима: милосрђе, и мир, и љубав Бога Оца и Господа Нашег Исуса Христа! Писасмо вам, браћо, о другим мученицима, и о светом Поликарпу који огањ гоњења угаси својом мученички проливеном крвљу. Тада многи свети мученици показаше непобедиво јунаштво: неки су тако дуго били бијени, да су им жиле и зглобови били покидани, и видела им се унутрашњост; а неки су били вучени по оштрим опекама и камењу, и великодушно подносили најљуће муке које су мучитељи на разне начине измишљали; неки пак били су бацани зверовима да их растргну. А безбожници, гледајући тако јуначко страдање светих, неизмерно су се чудили.

Међу другим страдалницима јуноша неки Ерманик, помоћу Божјом, показа изванредно јунаштво. Он неустрашивим срцем и непобедивим умом иђаше у смрт, која је, природно, страшна за све. Ерманика дуго наговараше судија, да поштеди своју младост, и не губи овај слатки живот тако горком смрћу. Али он, када угледа пуштене на њега звери, сам полете к њима, дражећи их да га растргну.

Неки пак Квинт, из Фригије, угледавши звери и страшно мучење, препаде се, и отпаде од свога спасења. Из тога би јасно да се он усудио изићи на суд пред безбожнике и предати себе на мучење, не разумно и не искрена срца већ из лакомислености, као понесен неким изненадним ветром. И би за пример осталима, да се не

усуђују без расуђивања предавати себе на тако велику ствар као што су муке.

Поликарп чу за ова мучења, и сазнаде да незнабошци, гледајући мучење других мученика, довикиваху отворено судији: Тражи Поликарпа и истребљуј безбожнике! - Поликарп чу за ово, и хтеде да остане у граду док не дођу по њега. Али га хришћани умолише, те он напусти град и сакри се у неком селу. И по обичају свом он се дан и ноћ мољаше за мир црквени. А на три дана пред његово хватање од стране незнабожаца, он виде у сну како изненадна ватра запали узглавље и сагоре. И пренувши се из сна, рече онима што беху с њим: Бићу спаљен на огњу ради Господа Исуса Христа.

И после три дана дођоше у то село људи послани од судије да траже Поликарпа. Ухватише два дечака и стадоше их тући, да би им проказали где је Поликарп. И они показаше на горњу собу једне куће, одакле је Поликарп могао побећи да је хтео. Али он рече: Нека буде воља Господа Бога мог! И чувши где по њега иду слуге, он им низ степенице изиђе у сусрет, и светла лица поздрави их љубазно. А слуге које га раније не беху видели, гледајући његову седину и престарелост, његову кротост и тихост, и светлост чесног лица његовог, с чуђењем се питаху између себе: Зар је било потребно поднети толики труд и муку ради тражења овога старца? - И нареди одмах Поликарп да се за њих спреми трпеза, и мољаше их да се почасте једући и пијући, а да њему даду један час за молитву. И топло се мољаше Богу, узносећи благодарност за сва промишљања Божја о њему, велика и мала, у току целог живота његовог, и препоручујући Богу свету Цркву која је расејана по целом свету.

Пошто обави потребну молитву, старца узеше слуге, посадише га на магарца, и поведоше у град Смирну на Велику Суботу. На путу га сретоше два угледна сенатора, Ирод и Никита, и узеше га у своја кола. И путем му саветоваху да се на суду само речима одрекне вере. Зар је важно, говораху они, рећи: Господару царе, принећу жртву? И тако ћеш се спасти смрти. - На ово Поликарп ћуташе. А кад сенатори навалише на њега, он одговори: Никада нећу учинити то што ми ви саветујете. - А они се наљутише, изгрдише га, и збацише с кола. При паду старац сломи колено, али не обрати пажњу на то.

А када га изведоше на суд, гомиле незнабожаца заграјаше од радости што је Поликарп ухваћен. Он пак чу глас Господа Нашег који му с неба говораше: Не бој се, Поликарпе, и бори се јуначки! - Тај глас и остали наши чуше, вели Посланица смирнска. А судија га упита: Јеси ли ти Поликарп? Он одговори: Јесам. Судија рече: Поштеди старост своју, одреци се Христа, закуни се царским усудом! То и слично томе говораше судија. А када рече: Опамети се, Поликарпе, и реци: уништи безбожнике! Поликарп подиже очи к небу а руке пружи према незнабожачкој гомили, и рече к Богу: Уништи безбожнике! Судија рече: Одреци се Христа, и изружи Га, па ћу те пустити на слободу! Поликарп одговори: Осамдесет и шест година служим Христу, и Он ми никакво зло не учини. Како ћу онда Цара мог, који ме до сада дивно чувао, хулити скарадним речима? Судија рече: Пустићу на те љуте зверове. Поликарп одговори: Пусти, ја не могу променити боље за горе. Судија рече: Ја ћу те спалити. Он одговори: Претиш ми огњем угасивим, а не знаш за неугасиви огањ, у коме ће безбожници и неверници горети вечито. Не оклевај више, него чини брзо што имаш да ми чиниш.

Тада судија нареди бирову да громко објави народу како Поликарп изјављује да је хришћанин. Чувши то, незнабошци и Јевреји громогласно повикаше: Он је разоритељ целе Азије! он је отац хришћанима! он је уништитељ богова наших! Спали га живог!

Тада довукоше дрва и направише велику ломачу. Поликарп скиде појас са себе, свуче хаљине, и обућу скину, а мучитељи спремаху гвожђе и клинце, којима ће приковати Поликарпа, да се не би како извукао из ватре. Но светитељ им рече: Не треба ме прикивати. Јер Онај који ће ми дати трпљење у пламену огњеном, даће ми и јунаштво да се ни најмање не помакнем с места или окренем на другу страну.

И мучитељи га не приковаше, већ само везаше. Онда положише на ломачу седога старца, као овцу на жртву мирисну Богу. А свети Поликарп се мољаше, говорећи: Благодарим Ти, Господе Боже, што си благоволео да ме уврстиш међу Своје мученике и исповеднике. Ево пијем чашу страдања Христа Твог, и заједничар сам његових мука, да бих био Његов заједничар и у васкрсењу живота вечног. Прими ме као жртву богату и пријатну очима твојим, коју си Ти сам

предвидео и предодредио. И ево сада си је извршио, истинити Боже! Славим и хвалим Тебе и Сина твог Исуса Христа, Вечног Архијереја, са којим Теби и са Духом Светим приличи свака част и слава, сада и свагда и кроза све векове, амин.

Када рече амин, слуге одмах потпалише ватру. Дрва се распалише и силан пламен букташе. И сви се запрепастише гледајући чудо: пламен са свих страна обавијаше светитеља, али му се не приближаваше нити га додириваше, већ као једра ветром разапета, тако се око њега свијаше и над главом његовом стајаше. А свети Поликарп стајаше усред огња, не као тело ватром сажежено већ као злато у топионици очишћено. И ми осетисмо, пишу Смирњани у Посланици, тако диван мирис који је из те ватре долазио, да се са њим не могу упоредити никакви мириси овога света. А кад то видеше незнабошци, повикаше на џелата да приђе и кроз пламен копљем прободе Поликарпа. Џелат притрча, прободе га дугачким копљем, и из ране истече веома много крви, тако да се сав огањ погаси. И сав се незнабожачки свет чуђаше томе, и познаде колика разлика постоји између верних и неверника.

Поликарп беше најизврснији човек у наша времена, епископ Смирнске васељенске цркве, учитељ који долази од апостола, и свети пророк, јер све што је говорио збивало се. Затим Јевреји молише судију, да не да хришћанима тело Поликарпово, јер ће они, говораху Јевреји, њега имати уместо Бога, као и Распетога. Не знају бедници, да је немогуће да хришћани напусте Христа Господа, умрлог на крсту за спасење целога света, и да кога другог узму за Бога. Јер ми одајемо Христу божанско поштовање као истинитом Сину Божјем, а мученике по заслузи поштујемо и с љубављу грлимо као Христове ученике и подражаваоце, који су из своје велике љубави према Њему пострадали за Њега. И ми желимо да будемо подражаваоци њихове побожности и заједничари њихове вечне славе.

По наређењу судије тело Поликарпово, које Јевреји тражаху, капетан сажеже, као што је то обичај код јелина. Док је било живо, огањ му није могао нашкодити, а мртво оно се подаде сили огња. Ми пак, пишу Смирњани, покуписмо из пепела кости његове, чистије од злата и скупоценије од драгог камења, и сахранисмо на чесном

месту. Ту ћемо ми дан његовог мучeништва с радошћу празновати, у спомен подвига тако за Христа пострадалих, а на утврђење онима који ће таквом смрћу исповедити и прославити Христа, истинитог Бога нашег.

Ову Посланицу вам посласмо по брату Марку. Када је будете прочитали, доставите је осталој браћи, да и они прославе Господа који нам показа таквог изабраника Свог, а који може и све нас испунити благодаћу Својом и увести у вечно царство Своје јединородним Сином својим Исусом Христом, коме слава и част и царство и величанство вавек, амин. Поздравите све свете; а вас поздрављају они који су са нама; и поздравља вас са целим домом својим Еварест, који написа ову Посланицу.

Свети Поликарп пострада 25 априла, на Велику Суботу, у осам сати пре подне, за намесништва Тралијанова, док Исус Христос царује вавек. Браћо, желимо добро здравље вама који ходите у Еванђељу Исуса Христа, са којим нека је слава Богу због спасења светих изабраних. Као што пострада свети Паликарп, и ми да се обретемо наследници у царству Христовом.

Ово преписа Кај од светог Иринеја, ученика светог Поликарпа; од њега преписа Сократ Коринтски; а ја опет презвитер Пионије примих то од њих, и испитах у светлости откривења које добих од светог Поликарпа, који ми се јави у виђењу. И написавши, ја обнових што дуго време беше избрисало, да би Господ наш Исус Христос примио и мене са изабранима својим у небеско царство своје. Њему слава са Оцем и Светим Духом кроза све векове, амин.

Свети Поликарп пострада 167 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ЈОВАНА, МОЈСИЈА, АНТИОХА И АНТОНИНА

Од ове четворице преподобни Јован би ученик и познаник преподобног Лимнија, који се подвизавао на гори близу Таргале, као што рекосмо под 22 фебруаром. Овај Јован се настани на једној врло хладној гори, која се налази на северу. И проведе на њој двадесет и пет година без крова и склоништа. Храна му беше хлеб и со. Носио

је кострет. Око тела је носио врло тешке гвоздене ланце. Силно оптерећен тим ланцима и паљен сунчаном жегом, овај храбри подвижник никада није допуштао себи никакву олакшицу и предах у овим патњама. Па и бадем, који крај његовог обиталишта беше посадио један његов познаник и који с временом израсте у дрво и даваше сенку, преподобни посече, да не би његову сенку искористио себи на одмор. Пошто се тако подвизавао, преподобни Јован отпутова ка Господу.

А блажени Мојсије, угледајући се на живот преподобног Јована, настани се на једном вису, близу места Раме, и ту се упражњаваше у подвижничким подвизима. А славни Антиох, иако у годинама, налагао је на себе тешке подвиге. Преблажени пак Антонин, иако старац, огради зидом једно врло пусто место, и тамо се подвизаваше као и млађи, јер је као и они јео само хлеб и со; и пио исто пиће што и они, тојест воду; и носио кострет као и они; и творио као и они иста бдења и молитве. Уопште говорећи, ова четворица преподобних налазили су се по цео дан и по сву ноћ у подвизима и трудовима, тако да њихову истрајност и јунаштво не умањи ни дуготрајно подвизавање, ни старост, ни болест. Јер имађаху у срцу божанску љубав и ревност, да се труде за Бога и да се подвизавају. И пошто проведоше живот у таквим подвизима, они у миру предадоше душе своје у руке Божје[4].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЗЕВИНЕ
и ученика његових, преподобних отаца наших:
ПОЛИХРОНИЈА, МОЈСИЈА И ДАМЈАНА

Божанствени Зевина начини себи на једној планини подвижничку келију, и подвизаваше се у њој до старости своје. Све преподобне оце свога времена он превазиђе истрајношћу у светој молитви. Пошто од старости није могао да стоји право за време молитве, блажени се ослањаше на свој штап, и тако се мољаше и слављаше Бога. Пошто проживе свој чудесни и богоугодни живот, он пређе из овог живота и оде ка Господу.

Божанствени Полихроније би ученик преподобног Зевине. Он је тако силно подражавао врлине свога учитеља и тако одражавао у себи његове одлике, да тако јасно ни печат не може да одрази себе на воску. Јер и он практиковаше Зевиново стајање и непрекидну молитву. Али гвоздене ланце није хтео да носи, бојећи се да му се због тога не погорди душа. Место тога он отсече један пањ, врло тежак, који је ноћу стављао себи на леђа, и тако натоварен молио се Богу. А када би неко дошао и закуцао на врата келије, он је скидао са себе пањ и скривао га на нарочито место, да би избегао хвалу и славу од људи. Због таквих подвига блажени Полихроније доби од Бога благодат чудотворства. Тако, молитвом својом он једном уклони сушу и низведе кишу; исто тако, молитвом својом напуни јелејем један суд који је био празан. Чинећи таква, и многа друга чудеса, он се пресели ка Господу.

А и друга двојица преподобних, Мојсије и Дамјан, беху такође ученици божанственог Зевине. Мојсије остаде до краја са Зевином, указујући му као свом оцу и господару свако послушање и услугу, и одражавајући у себи као у огледалу врлину која сијаше из свете душе овог блаженог старца. Дамјан пак најпре имаше за учитеља свог у монашком живљењу преподобног Полихронија. Затим отиде у оближње место, звано Ниара, нађе у његовој околини малу келију и настани се у њој. И провођаше исти живот као и учитељ његов Полихроније. Тако да, ко је добро познавао обојицу, када би видео самог Дамјана, чинило му се да види у њему Полихронија, и посматра Полихронијеву душу, сједињену са Дамјановим телом. Из обојице је зрачила иста простота, иста кротост, иста умереност; у обојице је била иста слаткоречивост, иста трезвеност и устремљеност душе, исто појимање Бога, исти труд и бдење и храна и сиромаштина, јер и један и други нису имали у својим келијама ништа осим поквашене леће. Такву је корист стекао преподобни Дамјан од друговања са божанственим Полихронијем[5].

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
КЛИМЕНТА

Пострадао за Господа мачем посечен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
МОЈСЕЈА БЈЕЛОЗЕРСКОГ

Подвизавао се у петнаестом веку у Тројицком Бјелозерском манастиру, и за своје свето живљење био награђен од Господа даром прозорљивости.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПОЛИКАРПА БРЈАНСКОГ

Оснивач и игуман Спаског манастира у граду Брјанску. Преставио се после дугогодишњег подвижничког живота или 1499. године или 1492. Свете мошти његове покоје се у саборној цркви у Брјанску.

СПОМЕН СВЕТЕ
ГОРГОНИЈЕ,
сестре Светог Григорија Богослова[6]

Међу изабране хришћанске породице, у којима су се посветили сви или скоро сви чланови њихови, спада и света породица светог оца нашег Григорија Богослова. У овој светој породици светошћу се прославише и свети родитељи: отац Григорије и мајка Нона, и света деца њихова: Григорије Богослов, брат му Кесарије и блажена му сестра Горгонија[7].

Блажена Горгонија би рођена у малом граду Назијанзу, у близини Кесарије Кападокијске, али, по речи њеног брата Григорија, њена права отаџбина беше горњи Јерусалим, град на небу ка коме стреме сви прави хришћани и у коме је грађанин Христос а сугрђани сви свети небеске Цркве првороћених. Што се пак тиче њеног

благородства, додаје свети Григорије, оно се састојало у очувању лика Божјег у души и у достизању до пуног богоуподобљења кроз врлину (η της εικονος τηρησις και η προς το αρχετυπον εξομοιωσις). Родитељи јој беху овај нови Аврам и Сара, то јест Свети Григорије епископ Назијанза, и његова света супруга Нона. Света Нона беше рођена и одгајена у кући хришћанских родитеља, док Григорије беше у почетку незнабожац и идолопоклоник. Света га Нона својом вером, врлином и мудрошћу обрати у веру Христову, јер он беше човек добре и благе нарави. Обраћен Светом Ноном у хришћанство, он се после светог крштења толико прослави у вери и врлинском живљењу, да би изабран за епископа Цркве у Назијанзу, где епископствоваше богомудро и богобојажљиво све до своје блажене кончине 374. године. Блажена пак Нона беше образац хришћанских врлина и побожности, изврсна супруга и богомудра мајка, украс и похвала роду женском. Она је толику побожност гајила према храму Божјем, да, по речима њеног сина Светог Григорија, никада није окренула леђа истоку где се налази Жртвеник и свети Олтар, нити је икада разговарала у храму за време светих богослужења. Таквим својим врлинама и својим непрекидним молитвама Богу она је одгајила тако свету и врлинску децу и посветила их Богу.

Света Горгонија беше у свему по угледу на своју свету мајку. Одгајена у тако светом дому и од тако светих родитеља, она постаде друга Нона, пример врлине и целомудрености за све жене свога времена, а и за оне које живљаху пре и после ње. Пошто је родитељи дадоше у чесни и законити брак, она и у браку живећи превазилажаше у целомудрености и смерности и многе девственице. Јер она сједини брак и целомудрије тиме што сву себе предаде Богу, и мада имађаше мужа за главу своју она не заборављаше никада да јој је Бог прва и најважнија глава. Због свега тога она сву себе посвети Богу. Но велики и драгоцени њен подвиг беше још и у томе што она успе да и мужа свога привуче богоугодном животу и творењу добрих дела. Осим мужа она и телесни плод свој, тојест децу своју и децу деце своје, учини да постану као плод Духа Светог, јер сав свој род и дом она духовно роди и Богу посвети. Ова блажена јасно показа да и брак јесте похвалан и узвишен, иако не толико колико девичанство,

само ако се у браку угађа пре свега Богу и ако плодови његови буду по Богу.

По својој целомудрености блажена Горгонија превазилажаше и ону целомудрену жену коју описује премудри Соломон у причама (ср. Приче 31, 10 и даље). Јер у кући беше тиха и смирена, напољу се ретко појављиваше, а очи и остала чула своја чуваше у честитости и савршеној мери врлине. Беше скромна и у одевању и у понашању. Не украшаваше се богатим хаљинама, ни златом и драгим камењем, као што то раде многе неуздржљиве и раскалашне жене, нити кад мазаше лице мирисима и бојама. Јер то раде само оне које се противе делу Творчевом и кваре слику Божју на лицу свом. Ова блажена за једини украс свој сматраше украшавати душу хришћанским врлинама и добрим делима. И у својим врлинама мудрог знања и благочестивог расуђивања ова блажена се угледаше на своје телесне и духовне родитеље, те се због тога и њој многи обраћаху за савет и поуку. Што се пак тиче побожности и љубави према храмовима Божјим и према свештеницима, она и ту предњачаше, а исто тако и у љубави према страдалницима и у милости према потребитима. Као у древности праведни Јов, тако и она сваког примаше у свој дом и с љубављу угошћаваше. Беше заиста прибежиште убогима и мајка сиротама, чинећи притом сва своја доброчинства тајно и сакривено од других. Она упражњаваше у исто време по две врлине, које људи обично не чине заједно, као на пример: дајући обилну милостињу другима, она за себе пошћаше и уздржаваше се. Често је читала реч Божју у Светом Писму, а још чешће је бдила у молитвама, некад стојећи, а некад клечећи на молитви. Немогуће би било набројати све врлине ове блажене. Зато да испричамо само два случаја, где се јасно види награда Божја коју Бог њој даде, још овде на земљи, за њене многе Богу угодне врлине. Једном се света вожаше на колима у којима беху упрегнуте мазге. Незнано због чега, али се ове мазге изненада на путу разбеснише, и као подивљале почну јурити путем, те се кола са овом блаженом преврнуше и она упаде међу точкове. Како мазге ни тада не стадоше, него и даље бесно трчаху, кола је вуцијаху по путу, и њој се многи удови и кости поломише. Овај догађај би велика саблазан за невернике, јер се они питаху: како то да Бог допусти да једна тако

света жена доживи тако велико зло? Ова пак света, не обзирући се на своје велике ране и болове, не хтеде позвати лекара, да неби тело своје обнажила, и не хтеде тражити другу помоћ, него сву своју наду пренесе једино на Вога. И заиста, не прође много времена а блажена Горгонија потпуно оздрави, и тиме се истовремено показа чудесна мудрост и благост Божја. Јер Бог допусти да ова света пострада као обичан човек, и затим учини да она буде исцељена на необичан и надчовечански начин. Тако се овим чудом исцелише и они који се пре тога беху саблазнили.

Другом једном приликом беше се ова блажена тешко разболела, те јој је сво тело и крв у жилама час горела као у некој ватри, а час опет се хладила и ледила. Ово се стање више пута смењиваше, и светитељка лежаше у постељи потпуно одузетих удова, и никакве јој лекарске вештине и лекови не могоше помоћи, па чак ни сузе њених родитеља и молитве многих око ње. Шта ради тада света Горгонија? Изгубивши наду на сваку људску помоћ, она прибеже јединоме лекару свих - Богу. Једне ноћи, када болест беше мало попустила, док сви спаваху она отиде у цркву и са силном вером припаде к светом Жртвенику, призивајући на сав глас у помоћ Бога Који се на том Жртвенику прославља, и потсећајући Га на сва човекољубива доброчинства Његова учињена људима. Затим, као некада што се у Еванђељу она крвоточива жена дотаче скута од хаљине Христове и оздрави, тако се и она дотаче главом до светог Жртвеника и са сузама и вапајним молитвама Христу изрече да неће отићи одатле док не добије оздрављење. Онда узе лек од својих суза и са сузама помеша честице часног тела и крви Христове, што беше уризничено, и тиме помаза своје тело. И, о чуда! одмах доби спасење и оздрављење. И она лаког тела и лакше душе и ума, устаде и врати се дома здрава, добивши на тај начин испуњење својег чврстог надања у Бога.

Упокоји се блажена Горгонија на овај начин. Пошто је она одавно желела да што пре отиде са земље ка Христу, пред Којим је имала велику слободу, она пред смрт доживе ово. После једног дужег молитвеног бдења пред Богом, на њу наиђе сладак сан. У том сну она виде виђење у којем јој би указан тачан дан и час њеног одласка ка Господу. Она није имала особите потребе да се припреми за смрт,

јер јој је сав живот био чист, а уз то још беше потпуно очишћена Духом Светнм у светом крштењу које беше примила. Једино се мољаше Богу да јој се и муж крсти свотим крштењем, што јој Бог и испуни, јер Он свагда твори вољу верних слугу Својих. Када дође наговештени дан смрти њене, блажена Горгонија се после краће болести престави ка Господу, пошто претходно беше рекла деци својој и мужу и познаницима све што је имала да им каже као своју жељу и савет и поуку. Када блажена беше на самрти, њен блажени отац, стари епископ Григорије, нагнувши се над њу чу је како тихо изговара ове речи божанског Псалмопевца: "У миру ћу лећи, и уснућу" (Пс. 4, 9), што се заиста на њу и односило. Упокоји се блажена Горгонија не доживевши до старости, али пребогата врлинама и богоугодним делима. Престави се око 370. године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАМЈАНА ЕСФИГМЕНСКОГ

Преподобни отац наш Дамјан дошао је врло млад у манастир Есфигмен на Светој Гори, где је живео примерним монашким животом. Затим је изишао у самоћу и безмолствовао близу манастира Есфигменског, на брду званом Самарија, које се налази између манастира Есфигмена и Хилендара. Уживао је нарочито пријатељство светог Козме Зографског, као што се види из житија овога. Блажени Дамјан бејаше истински послушник и сигуран чувар отачких наређења. То се нарочито види из селедећег. Он имађаше од свог старца заповест: да никада не ноћи ван своје колибе. Једанпут оде он к једном духовнику који је живео близу манастира Хилендара. Но пошто га не затече дома, он га чекаше све док се не поче смркавати. Оставивши му своју поруку, свети крену к својој колиби. Али како већ беше вече, а и време магловито и кишовито, то га братија те келије мољаху да преноћи код њих. Но Дамјан, имајући на уму заповест свога старца, не пристаде на њихову молбу већ пође ка својој колиби. Али због велике кише и мрака он убрзо залута с пута. Не знајући ни куда да иде, ни где се налази, преподобни завапи из дубине душе: "Господе Исусе Христе, спаси

ме, - гинем!" - И гле чуда! у том тренутку он се на неки начин обрете пред својом колибом.

По престављењу преблаженог, које би 1280. године, до четрдесет дана, из његовог је гроба излазио неизрециво диван и тако јак мирис, да су га чак доле, у манастиру Есфигмену, на растојању од по сата хода, оци осећали. Тако Бог прослави Свог угодника ради богоугодне чистоте и истинске узвишености његовог живота. Молитвама његовим нека се и ми удостојимо вечне славе! Амин.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ
ТЕЈЕ

За веру своју у Господа мачем посечена.

НАПОМЕНЕ:

1. Свети Вукола беше ученик светог Јована Богослова и први епископ Смирнске цркве; обратио ка Христу мноштво незнабожаца; спомен његов празнује се 6. фебруара.
2. Свети Иринеј, знаменити писац Цркве, исповедник и мученик; пострадао за Христа 202 године; празнује се 23. августа.
3. Царовао од 161 до 180 године.
4. Сви ови преподобни оци живели су у петом веку У Сирији. Њихов живот описа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 23).
5. Ови свети оци подвизавали су се у петом веку у Сирији. О њима такође написа бл. Теодорит ("Филотеос Историја", 24).
6. Св. Григорије Богослов је одржао својој сестри Горгонији похвалну Надгробну беседу (Migne, P.G. t. 35, 789-817), у којој

износи њен живот и похваљује њене врлине. Ово житије претставља скраћено препричавање те његове беседе.

7. Отац Григоријев, Св. Григорије епископ, слави се 1. јануара; мајка му Света Нона 5. августа; брат му Св. Кесарије 9. марта, док се сам Св. Григорије Богослов слави два пута: 25. и 30. јануара.

24. ФЕБРУАР

ОБРЕТЕЊЕ ЧЕСНЕ ГЛАВЕ
светог славног Пророка Претече и Крститеља Господња ЈОВАНА

Када чесна глава светог Јована Претече би посечена, доби је на тањиру погана играчица и однесе матери својој Иродијади. Она онда језик светитељев, који изобличаваше њено безакоње, избоде иглом, и пошто се до миле воље наруга чесној глави, она не допусти да је сахране заједно са телом, јер се бојаше да пророк Јован некако не васкрсне, ако би се глава његова ставила уз тело његово, и он је стане опет изобличавати. Стога она нареди да се тело његово баци где било. Но ученици Јованови дођоше ноћу и тајно узеше тело његово, и сахранише у самаријском граду Севастији. А главу његову Иродијада закопа у дворцу свом на неком скривеном и бешчесном месту, дубоко у земљу.

О томе знађаше Јована, жена Хузе, дворјанина Иродова, коју свети Лука спомиње у Еванђељу. Жалећи невино убијеног великог светог пророка Јована и што се бешчести његова чесна глава, она је тајно ископа ноћу, положи у земљани суд, однесе и сахрани на Гори Елеонској, на имању Иродовом.

А кад дође до Ирода глас о Исусу, он са Иродијадом помисли, да то није Јован васкрсао. И потражише главу, Јованову, али је не нађоше. И то их веома забрину. И рече Ирод дворјанима својим за Исуса: То је Јован Крститељ кога ја посекох; он устаде из мртвих, и зато чини чудеса (Мк. 6, 16; Мт. 14, 2).

После много времена неки знаменит властелин царски, по имену Инокентије, поверовавши у Христа, напусти свет, дође у свети град Јерусалим, купи оно место које некада бејаше Иродово имање, направи на њему келију себи, замонаши се, и живљаше у Богу. Хотећи пак да сазида себи малу цркву од камена, он копаше дубоко и, по Божјем промислу, нађе земљан суд и у њему главу. По неким чудесима која се у то време догодише, и по Божјем откривењу, он

сазнаде да је то Крститељева глава. И чуваше је чесно код себе. Но видевши мрзост опустошења на месту светом, јер у та времена идолопоклонство цароваше свуда, и незнабошци својим поганим и одвратним жртвама скрнављаху света места у Јерусалиму, овај инок закопа опет на истом месту свету главу Претечину. То он учини пред своју смрт, да је после његове смрти не би снашло неко бешчешће. И тако света глава Претечина би сакривена на некадањем имању Иродовом, а где сада беше келија и мала црква инока Инокентија. После његове смрти оне опустеше, и у току вјремена се срушише и са земљом сравнише. И опет много година нико није знао за чесну главу Јованову.

Када цар Константин Велики просвети себе светим крштењем, и преко своје мајке свете Јелене очисти и обнови света места у Јерусалиму, и света вера свуда цветаше и као сунце сијаше, два инока са Истока договорише се да отпутују у Јерусалим и поклоне се чесном и животворном Крсту, који царица Јелена беше пронашла, и гробу Господњем, и виде сва света места. И дошавши у Јерусалим, они обилажаху сва света места, клањаху им се и мољаху се. И једноме од њих јави се у сну свети Јован Претеча, наређујући му да ископа из земље чесну главу његову, и показа му место где беше сакривена. Пренувши се из сна, он то исприча своме другу. Али овај, сматрајући то за пуст сан, не хтеде да верује у то, а и друга свог разувери. Идуће ноћи опет се свети Претеча јави у сну обојици, свакоме посебно, и рече им: Одбаците свако неверје и леност, и учините што вам се наређује. - И уставши, они испричаше један другоме о виђењу. И отидоше на оно место које им би показано у сну, и копавши пронађоше свету главу Крститељеву, то неисказано благо, положише је у врећу од камиље длаке, и кренуше у своју постојбину.

У то време један човек из града Емесе[1], по занату лончар, због сиромаштине остави свој град и супругу, и пође у други крај. На путу сустиже ова два инока, придружи им се те путоваху заједно. А иноци дадоше свом сапутнику да носи врећу са чесном главом. Човек пак овај и не знађаше шта је у врећи. И гле, јави му се свети Претеча, и рече: Остави своје сапутнике и бежи од њих са том врећом што ти је у рукама. - А ово светитељ нареди пошто виде

нехат и леност оних инока. Јер, прво, нису поверовали његовом јављању, а затим, нису хтели сами да носе чесну главу његову, него су је поверили човеку простом и непознатом. Осим тога, свети Претеча је желео да учини добро овоме сиромашку, и да га потстакне на добар и богоугодни живот. Лончар послуша светитеља, сакри се од инока, и побеже од њих, и врати се кући својој, носећи као скупоцено благо Крститељеву главу, драгоценију од свих богатстава. Ње ради Бог благослови лончареву кућу сваким обиљем, и он живљаше у великом изобиљу насупрот некадањем злопаћењу, и од богатства свога удељиваше ништима и убогима. Знајући да је измолитељ и виновник толиких његових блага свети Јован Претеча, он почитоваше главу његову као што треба: сваки дан је кађаше, и свеће паљаше, и мољаше се. И тако провођаше време живота свог. А пред своју смрт он, по жељи самог светог Претече, положи чесну главу његову у један земљани суд, па овај суд метну у један ковчежић, који запечати, и предаде својој сестри, којој подробно исприча како због те свете главе он од сиромашка постаде велики богаташ. И нареди сестри да ту свету главу има у великој части, чувајући је с побожношћу и страхом, и да сандучић не отвара док јој сам свети Претеча не буде наложио. Усто јој нареди да пред смрт своју уручи сандучић неком богобојажљивом и врлинском човеку.

И тако, чесна и света глава Претечина прелажаше од једнога другоме, од руке до руке многих. Потом дође до неког монаха и презвитера, по имену Евстатија, који живљаше у једној пећини близу града Емесе. Он пак беше зловеран, јер припадаше Аријевој јереси. И долажаху к њему болесници, и иацељиваху се чудесном благодаћу, која исхођаше из Претечине главе коју је он тајно чувао. Али инок тај крчмарећи благодаћу Божјом, лоповски је приписивао та чудеса себи и своме јеретичком зловерју, скривајући од људи истину, и на тај начин многе придобијао за своје зловерје. Но сви у граду Емеси сазнадоше за његово зловерје. И епископ се договори са кнезом, те послаше да га протерају из оне пећине и из околине града Емесе. Он замоли оне што беху дошли да га протерају, да му допусте да остане још један дан у пећини, обећавајући да ће сутра сам отићи. Они му допустише. И он ноћу закопа суд са светом главом у пећини, дубоко у земљу, надајући се да другом приликом

дође и кришом је извади, и опет њеним чудотворством продужи утврђивати своје злославље. Али му се нада не оствари. Јер чим он напусти пећину, у њој се настанише православни и врлински иноци, те јеретик тај није више могао ући у њу и украсти сакривено у земљи духовно благо. После неког времена, пошто се ту сабра много братије, основа се при тој пећини манастир. А за свету главу Претечину нико не знађаше, пошто беше под земљом. После много година пронађе је Маркел, архимандрит те емесијске обитељи при пећини, муж добродетељан. О томе сам он казује овако:

Благословен Бог Исус Христос што је удостојио мене, слугу свог Маркела, да будем гледалац виђења које ми би откривено у ноћном сну, 18 фебруара, у средопосну недељу свете велике Четрдесетнице: видех, и гле, сва врата наше обитељи беху отворена; уплаших се, и помислих да изађем да их затворим. И опет видех реку где тече на врата наше обитељи; зачуђен, мишљах откуд толика вода. И када о томе размишљах, чух глас многих хорова који су са шумом долазили к нама по води са Истока; и сваки хор говораше засебним језиком, и клицаше: Ево, јавља се свети Јован, Крститељ Христов! - Кличући тако, хорови уђоше у манастир. А ја напустих врата и посматрање реке, и сав престрављен потрчах и попех се на врх лествице. Са њега угледах у обитељи два двора, један према западу а други према југу, и велику цркву између њих. И сваки хор улажаше у двор што је према западу, и отуда иђаше у цркву и, поклонивши се у цркви, излажаше на јужне двери. И када престаде поворка хорова, опет чух глас других који су клицали и говорили: Ево светог великог Јована Крститеља! - Погледах и видех га у цркви, и са њим још двојицу, једног с десне а другог с леве стране његове. И одмах стадоше хорови прилазити к њему један по један, и узимаху благослов од њега. Реших се и ја да му приђем и испросим од њега благослов. И после свију ја са страхом и трепетом уђох на друга врата, падох ничице пред њим на земљу, и коснух се ногу његових. А он ме подиже, и загрли ме с љубављу, додирујући усне моје својим светим уснама, па извади из својих недара сасуд пун меда, и даде ми га, говорећи: Прими благослов! - И то рекавши, он пође. Идући за њим, ја видех огњени стуб где иде пред њим, и уплашивши се, ја се пробудих.

Пошто прође дан, ја увече наредих братији да певају псалме по прописаном правилу. И кад певаху, брат Исакије подиже очи своје и кроз позорчић виде светлост где гори у цркви свете пећине, где је била сакривена чесна глава Светога Јована, за коју ми нисмо знали. Угледавши светлост, брат повика: Господине мој оче, ено видим где светлост гори у светој пећини. А ја му рекох: Не бој се, брате, него се прекрсти и ћути.

После пет дана док сам спавао у поноћи, нека рука ме куцну трипут у десни бок, и глас ми неки рече: Ето вама сам дарован. Устани и иди за звездом која ће ићи пред тобом, и где те она одведе, тамо раскопај земљу и наћи ћеш ме. А ја се од страха и трепета тргох из сна, и седох. И видех звезду где стоји пред вратима келије у којој бејах и, уплашен силно, ја се прекрстих и изиђох, и звезда иђаше преда мном, и идући за њом уђох у пећину. И када ме доведе до места где беше чесна глава светог Јована Претече, она постаде невидљива. Ја се онда поклоних Господу, павши лицем на земљу, и дуго се молих. Затим упалих свећу и тамјан, узех мотику и стадох копати призивајући Господа.

Док сам копао, силно је одјекивало, јер је зсмља била тврда као камен. После дугог и заморног копања наиђох на опеке, које уклоних. Тада угледах плочу од камена. И када њу с великом муком извадих, пронађох свештени и мановосни суд, у коме беше чесна и блажена глава Претечина. Обузет радошћу и страхом, узех свећу и тамјан и, усудивши се да додирнем, поклоних се, и опет покрих онај чесни суд, и пођох из пећине. И гле, срете ме на вратима свечесни архимандрит Генадије, који беше дошао у нашу обитељ, уведе ме у пећину, сатвори молитву, и после молитве стаде ми казивати своје виђење: Видех, рече, како обојица стојимо на овом месту где се сада налазимо, и много јечмених хлебова, који беху чисти и светлији од сунца. Затим угледах безброј људи који улажаху у пећину, и из руку наших узимаху оне хлебове. И хлебови не само не нестадоше, него се још множаху.

Чувши ово од аве Генадија, мени би јасно да му је то виђење било од Бога, и означава непресушну благодат Крститељеву, која је хтела да се на том месту даје свима обилно. И ја онда испричах њему своје виђење, и показах му то пронађено скупоцено благо, које кад виде

он се веома обрадова. И стадосмо се договарати шта да радимо. Ја сам желео да никоме о томе не говоримо одмах, нити да известимо пастира црквеног, епископа емесијског Уранија, него да најпре ову тајну саопштимо блаженом старцу оцу Стефану, прваку испосничког подвига у Даромијском манастиру, па он нека потом каже епископу, са којим је био присни пријатељ. Но када дођосмо у Даромијски манастир, не затекосмо аву Стефана, пошто беше отишао да обиђе друге своје манастире. Тада посласмо по побожног ђакона Киријака, који беше у граду при саборној цркви. Он дође и, пошто нас поздрави у Христу, каза нам виђење које је имао у сну, по свему слично виђењу које виде дивни Генадије. А и ми му казасмо тајну нашу о светом Претечи. На то ђакон Киријак рече, и ава Генадије га подржа, да се о томе одмах извести епископ. Али ја сам био мишљења да чекамо док се старац Стефан врати из околних обитељи. И чекасмо пет дана. Али, кад дође субота, и ми сећасмо у разговору, ја се изненада сруших на земљу, и падох болестан у постељу од изненадне болести, тако да не могах устати нити што радити. Генадије и Киријак се зачудише беди која ме снађе, и припадоше молитви к Богу за мене. После молитве они ми рекоше: Не рекосмо ли ти да тајну треба саопштити епископу? Чувши то, ја осудих себе што сам дотле тајио такву тајну, коју је ради славе Божје требало одмах објавити. И лежах болестан. А кад би увече, после прописаног богослужења дођоше к мени свечесни мужеви, Генадије и Киријак, и рекоше: Ми смо се зарекли да ову тајну саопштимо епископу за време јутрења, пре но што се сунце роди. А ја им одговорих: Добра је ваша намера, браћо, и нека буде као што сте решили. - И чим ово изјавих да се слажем с њима, одмах ме болест напусти, и ја оздравих. И одосмо сви заједно у град пре зоре, и сретосмо епископа када је по свршеном јутрењу излазио из цркве, и казасмо му све о јављењу чесне главе Светога Претече. Он се томе веома обрадова, и нареди нам да никоме о томе не причамо и да идемо у манастир. А кад се раздани, он са презвитерима и ђаконима дође у наш манастир. И пошто саборно отслужи свету службу, он приђе ономе месту где беше сасуд са светом главом. И када ђакон возгласи: Преклонивши колена, Господу се помолимо! ми сви падосмо ничице на земљу. И епископ Ураније прочита молитву. И по завршетку молитве извади из земље сасуд са чесном главом. А са

епископом беше и презвитер, коме име беше Малх. Не верујући, он рече: Откуда овде глава Претечина? И дрзну се те стави руку на сасуд, и додирну косу чесне и свеславне главе, и одмах му се рука осуши и прилепи за сасуд. Видевши ово чудо, сви се удивише. Тада се пастир са присутнима усрдно помоли Богу, те кажњени презвитер једва отрже руку од сасуда. Али остаде болестан. Онда богоугодни пастир са целокупним клиром црквеним узе освећени сасуд са благом у њему, унесе у свету цркву и, положи у светом олтару. И ту остаде, док у граду Емеси не би подигнут засебан божанствени храм Светом Претечи, и благољепије доби своју круну. Када је света глава имала да се пренесе у нови храм, Крститељ се јави у виђењу неверовавшем презвитеру и нареди му да за време преношења стави на сасуд болесну руку своју, и оздравиће. И учинивши то, презвитер одмах получи исцељење. - Довде је казивање блаженог Маркела[2].

Још и свети Симеон Метафраст[3] у Житију преподобне Матроне пише о обретењу чесне главе Претечине овако: У то време човек неки, орући своју њиву, виде на једном месту (где беше она пећина и манастир) огањ где излази из земље. И то виде не једном него много пута. Јер се много дана јављао пламен из земље. Стога тај човек оде у град (у онај дан у који и Маркел с Генадијем и Киријаком беху дошли к епископу) и извести епископа емесиског Уранија. Видевши да је велика ствар по среди, епископ са свештенством отиде на то место, (у пећину, у којој је некада живео јеретик Евстатије). И пошто сатвори молитву, нареди да се на том месту раскопа земља. Када то учинише, би нађен сасуд, у коме је било не злато или сребро, него драгоценије од свих земаљских блага: глава светог Јована Претече и Крститеља Господња. И пронесе се глас о томе свуда. И слеже се силан свет, не само из града Емесе него и из свих околних градова и села. А дође из манастира свог и преподобна Матрона са свима сестрама да се поклони пронађеној глави Светога Јована. И чесна глава та источи из себе миомирисно миро, и свештеници миросаху тим миром сабрани народ, правећи свакоме крст на челу. Од тога мира узе у мали сасудић и преподобна Матрона, желећи да однесе у свој манастир ради благослова. Али се силан народ тискао, тако да није могла проћи. Неки пак, који осетише да она има свето миро,

мољаху је много да их мироше тим миром, пошто нису могли да дођу до свештеника. И она, приморана, миросаше их. Обрете се ту и неки слепац, који од рођења свог не беше видео светлости. И он моли Матрону[4] да и њега мироше светим миром. И она му помаза очи, и он одмах прогледа. - Толико свети Метафраст о чесној Претечиној глави.

После много година та света глава би свечано пренета из града Емесе у Цариград, и чесно положена у дивној цркви Претечиној на месту Евдомон. А после дуго времена када настаде иконоборачка јерес, иконоборци су не само свете иконе него и светитељске мошти спаљивали, у море и у реке бацали, ногама газили и на друге разне начине бешчестили. Тада неки православци, бежећи из престонице препуне јеретичког безакоња, тајно узеше са собом Крститељеву главу и однеше у Коман[5], где се некада свети Јован Златоуст преставио. И тамо је у једном сребрном сасуду опет сакрише у земљу. И остаде тамо, никоме знана, све до цара Михаила, сина Теофилова, и матере његове царице Теодоре[6], који учврстише Православље. У њихово време, по Божјем откривењу, она би опет пронађена, и пресветим патријархом цариградским Игњатијем[7] пренета у Цариград у част и славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ГЕРУЛА, ЛУКИЈА и СЕРГИЈА

За веру и исповедање Господа Христа пострадали у Кесарији Кападокијској у време Диоклецијана.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЕРАЗМА
инока Печерског

Мудрима је венац богатство њихово, каже премудри Соломон (Прич. 14, 24). И то нарочито када богатством својим украшавају цркве Христове, јер тиме стичу царство небеско. Такав украситељ храмова Божјих беше преподобни отац наш Еразмо, инок Печерски. Ради тога он доби венац царства небеског из руке Венчаваоца милошћу и добротом. Имајући огромно богатство од родитеља својих, он мудро расуди: монаху није допуштено имати земаљска богатства. И пошто љубљаше благољепије дома Господњег, он све имање своје утроши на украшавање цркве, и многе иконе у цркви Печерској окова златом и сребром. Молећи се пред њима и са вером и љубављу гледајући на њих, он и душу своју - ту цркву Бога живога и икону Божју - украшаваше не вештаственим златом и сребром него чистотом, љубављу и свима врлинама монашког закона. О благољепију свом он је заједно с пророком могао рећи: Милији ми је закон уста Твојих него тисуће злата и сребра (Пс. 118, 72).

Са преподобним Еразмом догоди се овакво искушење: када утроши све имање своје и потпуно осиромаши, сви престадоше обраћати пажњу на њега. Тада препредени саблазнитељ, ђаво, стаде убацивати Еразму у срце злу мисао, да он никакву награду неће добити што је све своје имање утрошио на украшавање цркве. Боље би било, говораше му ђаво, да си га употребио на милостињу ништима. - И Еразмо, не расудивши да му ове саблажњиве мисли нашаптава ђаво, паде у очајање, и стаде живети у нераду и сваком нехату, непромишљено проводећи дане своје. Али милостиви и праведни Господ, памтећи прећашње врлине Еразмове, спасе га од погибли на следећи начин:

Наведе на њега љуту болест; и Еразмо, приближивши се крају живота, лежаше тешко болестан, седам дана не говорећи ништа и не отварајући очи. А осмога дана дођоше к њему сва братија и, видећи његово страшно умирање, ужасаваху се и говораху: "Тешко, тешко души овога брата, јер проведе живот у лености и у гресима, а сада он види нешто и усплахирен је, пошто душа његова не може да изађе из тела".

И гле, блажени Еразмо, као да никада није боловао, одједном се подиже, седе, и рече монасима: Оци и браћо, заиста је тако као што кажете. Ја сам грешан и не покајах се. Али ево, сада ми се јавише

преподобни оци наши Антоније и Теодосије, и рекоше: "Молисмо се за тебе Господу, и Господ ти дарова време за покајање". Потом видех и Пречисту Госпођу Богородицу онако као што је на икони, држећи на рукама Предвечног Младенца - Сина свог Христа Бога нашег, и са Њом мноштво Светих. И Она ми рече: "Еразмо, пошто си ти украсио моју цркву и обогатио је иконама, то ћу и ја украсити тебе и узвеличати те славом у царству Сина мог. Јер ниште имате са собом на сваком месту, а цркве моје немате. Стога устани, покај се, и прими велики анђелски образ; а кроз три дана ја ћу тебе, очишћеног покајањем, узети к себи, зато што си тако узволео благољепије дома мог".

Изговоривши ово братији, блажени Еразмо стаде пред свима исповедати грехе своје не стидећи се. Затим устаде, оде у цркву, и би пострижен у схиму. А трећег дана радујући се отиде ка Господу и к Пресветој Мајци Његовој, као што му Она сама и прорече.

И тако се овим јасно показа свакоме, да је украшавање цркве иконама угодно Богу, и да због тога Господ увршћује такве украситеље у лик Светих Својих. Нека се те благодати, молитвама светог Еразма, удостојимо и сви ми правоверни, у Христу Исусу Господу нашем, коме слава са Богом Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин[8].

НАПОМЕНЕ:

1. Емеса - град у Сирији на истоку од реке Оронта.
2. Друго обретење главе светога Јована Претече било је у 452 години. По казивању архимадрита Маркела, света глава му се открила 18 фебруара, епископ Уранијe јy је пренео у ђаконик црквени 24 фебруара, а 24 октобра те исте, 452 године, пренета је у цркву, подигнуту у част светога Претече.
3. Свети Симеон Метафраст - познати црквени писац десетога века (+ 940 год.), састављач и скупљач Житија Светих;

ти његови радови послужили као главни извор светом Димитрију Ростовском и св. Никодиму Светогорцу при писању Житија Светих. Празнује се 9. новембра.

4. Преподобна Матрона упокојила се око 492 год.; празнује се 9. новембра.

5. Коман - град у покрајини Понту, на североистоку Мале Азије.

6. Цар Михаил III царовао од 842 до 867 године; ступио на престо као четворогодишње дете, зато државом управљала до 855 године његова мајка царица Теодора. На Цариградском сабору 843 год., при светој царици Теодори, васпостављено побожно иконопоштовање и установљено свечано слављење Православља, које се врши у прву недељу Свете Четрдесетнице.

7. Ово треће обретење главе св. Крститеља било је око 850 године; Црквом се празнује 25 маја.

8. Свети Еразмо преставио се око 1160. год. Његове свете мошти почивају у Антонијевој пештери.

25. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ТАРАСИЈА патријарха Цариградског

Свети Тарасије родио се у Цариграду (око 730 г.), од оца Георгија и мајке Енкратије, који беху високог рода и звања. Пошто одрасте и изучи сву књижевност и световну философију, он беше на царском двору, заузимајући разне високе положаје. Због своје благоразумности и доброте био је вољен и поштован од свију.

И постаде сенатор и саветник царски. А тада цароваше син Лава, унук Копронима, Константин[1] са својом мајком Ирином[2]. Константину беше десет година кад се зацари. А у то време пламтијаше иконоборачка јерес, која беше почела од Лава Исавријанца[3]. Патријарх беше Павле Кипарац[4], муж добродетељан и побожан, али плашљив. Јер, доведен на престо за царовања споменутог Лава, сина Копронимова, он је посматрао велика страдања многих за свете иконе од злочестивог цара, и скривао своју побожност, и мешао се с јеретицима. А после цареве смрти, иако је желео да прослави побожно поштовање светих икона, није могао, јер није имао ниједног помоћника, а иконоборство се беше веома учврстило у целом граду и у околним покрајинама. Због тога беше силно утучен. И видећи да не може ништа да учини, он намисли да остави патријаршијски престо, на коме није био више од четири године. У том се разболе, и тајно оде из патријаршије у манастир светог Флора, и узе на себе свету схиму. Убрзо се то рашчу и сви се веома чуђаху. А царица Ирина се растужи што патријарх то учини, не обавестивши никога. И оде к њему са сином царем Константином, и питаше га: Зашто учини то оче, и због чега? А он одговори: Моја болест и очекивање блиске смрти приведе ме у овај свети схимнички образ. А нарочито ме црквена смутња и неред примора да напустим патријаршијски престо, јер болује Црква од јереси иконоборачке, и од дуготрајног умовања злог задоби неизлечиву рану. И ја несрећни већ сам три пута дао својеручни потпис и пристанак на ту јерес, јер нисам могао да избегнем замке зловерја, због чега се сада силно кајем. Оно пак што највише и неизмерно жалости моју душу, то је ово: видим како се све покрајине ваше царевине, које држе непоколебљиво правило вере у православном учењу стоје и веселе се, туђе наше цркве, и од себе као од Христова стада одгоне нас као туђинске овце; и због тога се одричем да будем пастир јеретичком скупу, и волијем обитавати у

гробу него бити под анатемом светих четири престола апостолских. Но пошто Бог даде вама у руке скиптар, да царску бригу бринете о хришћанском стаду у поднебесју, немојте се оглушити о тугу мајке ваше, Цркве, нити је оставити да и даље остане у неутешној тузи, него се постарајте да она опет заблиста својом древном красотом. Немојте допустити да одвратна јерес и даље, као нека свиња која је изашла из каљуге, пустоши и упропашћује виноград Христов у време вашег благоверног царовања, и да скврнави злочестивим умовањем. Имате вичног делатеља, који може произвести грожђе истинског вероисповедања, које ће, измуљано у божанској кацы једне Цркве, напунити чашу мудрости, и спремити верујућем народу пиће православног схватања.

Они га упиташе: О коме то говориш, оче? Он одговори: Говорим о Тарасију, вашем првом саветнику царском. Знам да је он способан да управља Црквом. Моћан је да жезлом разума најури јеретичке лажи, а да добро пасе словесно Христово стадо, и да га сабере у један тор правоверја.

Чувши такве речи од патријарха Павла, благочестива царица Ирина и њен син цар Константин одоше тужни. А Павле рече сенаторима који беху остали код њега: Боље да никада нисам сео на тај престо, када Црква би гоњењем поремећена и од васељенских престола проклета. Ако се седми Васељенски Сабор не састане, и иконоборачка јерес не уништи, ви се не можете спасти.

Сенатори га упиташе: Зашто си онда ти, при посвећењу свом за патријарха, дао писмени пристанак на иконоборство? Павле одговори: Зато сада и узех на себе покајање што се тада потписах. И бојим се да ме Бог не казни што из страха ћутах и не говорих вам истину. А сада се кајем, и кажем вам да вам нема спасења, ако останете у тој јереси.

Неколико дана затим патријарх Павле се упокоји у миру. Отада почеше људи у Цариграду слободно и без страха разговарати и препирати се с јеретицима о светим иконама. А од доба Лава Исавријанца па све до тада, нико није смео уста отворити у заштиту поштовања светих икона.

Царица Ирина са целим својим царским саветом тражаше на Павлово место човека достојна и мудра, који би био у стању

уклонити црквену пометњу. И не нађе другог осим Тарасија, мирјанина, кога и Павле предложи за патријарха. Али Тарасије силно одбијаше. Тада царица Ирина сазва све достојанственике, духовне и световне, и народ у палату, звану Магнавра, која се налазила у предграђу Едом, и рече им: Познато вам је да нас патријарх Павле остави. Потребно је стога да изаберемо Цркви доброг пастира и учитеља. И сви повикаше, говорећи: Нико други не може бити, само Тарасије! Тада Тарасије изиђе на средину и рече: Видим растргану и раздељену Божју Цркву. И источњаци и западњаци сваки дан нас проклињу. Тешка је клетва и отсечење од Царства Божјег. Ако се сазове Васељенски Сабор, и сви се у вери сложно ујединимо да, као што је крштење једно, тако и вера буде једна, јер ништа није тако угодно Богу, него да сви бораве у јединству вере и љубави, - онда пристајем, иако сам недостојан и неискусан, да примим управу Цркве. Ако пак Васељенског Сабора не буде, и јерес се не истреби, и вера се не уједини са свим источним и западним црквама, онда ја не желим да будем проклет и осуђен, и не пристајем да будем патријарх, јер ме никакав цар неће моћи избавити од суда Божјег и вечне казне.

Када то чуше, сви се сложише да треба сазвати Седми Васељенски Сабор, и молише блаженога, да не одбија да им буде пастир. А обећаваху му да ће му у свему бити послушни као овце пастиру, јер знађаху насигурно да ће он путем истине водити словесно стадо.

И тако умољен, светитељ пристаде на њихову жељу и саборну молбу. И прими по закону посвећење у чинове, и заузе патријаршијски престо[5], имајући чврсто поуздање и наду у помоћ Божју, да ће моћи истребити из Цркве иконоборачку јерес. Промењивши своје звање од световног у духовно, свети Тарасије одмах узе на себе и духовни живот, мада је и у световном звању живовао не по телу него по духу. Као патријарх, он се много јаче одаде богоугодном духовном живовању. И постаде анђео у телу, духом горећи, Господу радећи, а потчињавајући тело духу, и умртвљивањем тела одржавајући беспрекорну чистоту, другарицу Анђела. Уздржање и пошћење његово беше велико, и будноћа непрекидна. Мало је спавао, време је у богоразмишљањима и посвуноћним молитвама проводио. На меку постељу не леже, нити

се у меке хаљине обуче, нити га ко од његових слугу икада виде да је са себе скинуо појас и одећу кад је морао да отпочине. Он не допусти да му ико изује обућу с ногу, имајући на уму речи Христове: Нисам дошао да ми служе (Мт. 20, 28), него сам себи беше слуга, дајући другима пример смирења. Према ништима и убогима био је неизмерно милостив: гладне је хранио, наге одевао, болнице им стројио, свакодневно им храну из патријаршијског двора слао, и сам им служио, нарочито на дан Христова васкрсења. Тада им је трпезу својим рукама постављао. То је чинио и у друге веће празнике. Имао је и имена њихова записана код себе. А устроји и гостопримнице. Подиже од родитељског имања и манастир на Босфору Тракијском. И у њему сабра лик врлинских инока, од којих многи до таквог светаштва и савршенства доспеше, да и за архијереје биваху бирани, и бише непоколебљиви стубови васељенске вере.

Свети Тарасије веома ревноваше и непрестано се трудјаше око светих икона, како би им повратио раније достојанство и поштовање и уништио богохулну јерес. Због тога непрестано наваљиваше на цареве да се сазове Васељенски Сабор. Тада цар Константин и царица Ирина, која је управљала царством због малолетства свога сина, писаше, а с њима писа и пресвети Тарасије свима патријарсима и епископима, позивајући их на сабор. И сабраше се са свих страна епископи у Цариград. А патријарси послаше своје заменике, јер Адријан римски[6] не могаше доћи због даљине и тешкоће путовања, а патријарси: александријски, антиохијски и јерусалимски већ беху под ропством агарјанским, те им беше немогуће да сами дођу на сабор. Стога они послаше као своје заменике људе изврсне у побожности и духовној мудрости.

За држање сабора би одређена велика црква светих Апостола, коју подиже први хришћански цар, Константин Велики. Када се у њој скупише за прво заседање епископи, на челу са пресветим Тарасијем и заменицима осталих патријараха, - а беше присутан и сам млади цар Константин и мајка му царица Ирина, - изненада дође велики пук наоружане војске. У њиховим срцима беше утврђена иконоборска јерес, којој се они научише од царевог деде, ранијег цара Константина Копронима, и у њој остареше. Подговорени тајно од неких епископа и велможа, који су боловали од те јереси,

наоружани војници рупише у цркву дерући се и вичући: Нећемо допустити да се одбаце догмати цара Константина[7], него оно што је он са својим сабором утврдио и озаконио, има да остане чврсто и непроменљиво! Нећемо допустити да се идоли (тако они називаху свете иконе) уносе у храмове Божје! Ако се пак ко дрзне да одбаци Константинов сабор и његове догмате, и унесе идоле, одмах ће крвљу епископа бити обагрена ова земља.

Видећи такву грају и метеж, цареви дадоше знак епископима да устану са својих места. И они се одмах сви разиђоше. А ти војници и њихове старешине у току неколико дана бише благочестивом царицом Ирином добро кажњени, лишени војничких чинова и разаслати по селима да обрађују земљу.

Потом би припремљено да се сабор одржи у витинијском граду Никеји[8], у коме беше некада и Први Васељенски Сабор триста осамнаест светих Отаца, одржан против злочестивог Арија. Тамо се сада по други пут сабраше свети Оци. Свети Тарасије дође, водећи са собом патријарашке заменике: од Адријана римског - архипрезвитера Петра, и другог аву Петра; од Политијана александријског[9] - Тому монаха и презвитера; од Теодора антиохијског[10] и Илије јерусалимског[11] - Јована монаха и презвитера. Доведе још свети Тарасије са собом и од царског савета мужа изврсног, Никифора, који после би наследник светог Тарасија на патријаршијском престолу, због врлинског живота свог. Са овим, и осталим светим Оцима, којих беше триста шездесет и седам, пресвети Тарасије устроји Седми Васељенски Сабор у врло пространој саборној цркви града Никеје. Прво заседање светих Отаца би одржано 24. септембра 787 године на дан свете првомученице Текле. Пресвети Тарасије у уводној речи изнесе разлоге због којих је Сабор сазван, и мољаше епископе да праведно суде, искорењујући нова неправославна учења, у Цркву унесена. Затим би прочитана царска посланица Сабору, у којој се спомињаше како патријарх Павле пред своју смрт саветова да се саборском одлуком осуди иконоборска јерес. Свети Оци благословише цара и његову мајку што се тако старају о Православљу. Потом би салушано покајничко обраћање и православно вероисповедање оних епископа који беху пали у јерес.

Држећи у рукама свитак, Василије анкирски[12] читаше из њега овако:

Онима који не поштују свете иконе - анатема! онима који свете иконе називају идолима - анатема! онима који одбацују предања светих Отаца, као што их одбацише Арије, Несторије, Евтихије, Диоскор, и неће да приме она која им се из Светог Писма не покажу - анатема! онима који говоре да свете иконе нису предане од светих Отаца - анатема! онима који говоре да васељенска Црква прима идоле - анатема!

Тако учинише и други епископи. И њихово покајање би примљено, и даде им се у Сабору место међу православним епископима. Онима пак који се не одрицаху јереси потпуно, суђење би одложено на неко време. Јер свети Тарасије говораше: Застареле болести и укорењене зле навике, не лече се лако. Но и њих потом, пошто се истински покајаше, свети Сабор прими и не одузе им чинове.

Свети Сабор продужи рад тридесет дана[13]. За то време Оци се састајаху и говораху о чесним иконама, позивајући се на сведочанства Светога Писма, ранијих великих светих Отаца и Учитеља и древног предања црквеног, и тако обеснажујући зловерно јеретичко умовање. Оци су се позивали на нелажну историју о светом убрусу: изобразивши своје свето лице на убрусу, Господ Христос га посла кнезу Авгару едеском; поклонивши му се кнез би исцељен од болести. Исто тако Оци су се позивали на икону светих апостола Петра и Павла, коју свети Силвестар, папа римски, показа цару Константину. Спомињали су и икону Христову, наружену у Бериту од Јевреја, о којој свети Атанасије казује. Када се то казивање светог Атанасија на Сабору читало, сви су свети Оци плакали. - Напослетку свети Оци проклеше иконоборску јерес, а утврдише поштовање светих икона. И би велика радост светим црквама, које васпостављаху своју првобитну иконску лепоту, и сви православни народи ликоваху после многогодишњих вапаја и мука.

Тако, усрдним старањем пресветог патријарха Тарасија и настојањем благочестиве царице Ирине, иконоборска јерес би одбачена и сатрвена, а Цркви Христовој подарен мир.

Управљајући добро Црквом Божјом, свети Тарасије се заузимаше за оне којима се чини неправда, и помагаше утроженима. Тако, Јован,

први мученосац царев, беше по тешкој кривици у тамници, и љуто истјазаван. Но једне ноћи он побеже из тамнице и, утрчавши у цркву, ухвати се за свети престо у олтару, молећи за милост и избављење од смрти. Светитељ Божји га узе у заштиту, и не предаде га војницима који беху од царице Ирине дотрчали по њега. А војници и дању и ноћу чуваху стражу пред вратима цркве док не буде изашао, да га ухвате. Јер очекиваху да ће морати изаћи из цркве ради телесне нужде. Али га светитељ Божји непрестано чуваше у олтару, дајући му храну са своје трпезе. А кад је требало ради телесне нужде, он га је сам под мантијом својом изводио на врата, која беху на десној страни, и одводио у нужник, и чекао испред нужника, и затим га опет под својом мантијом уводио у олтар. И то је чинио сваки дан, док год је било потребно томе човеку, служећи му као роб и не гадећи се таквога посла. Тако пастир добри пасаше своју овцу, заштићујући је од смрти. Најзад својом архијерејском влашћу он неустрашиво спречи оне који су тражили смрт за овога човека, јер им запрети одлучењем од Цркве, ако му икакво зло учине. И тако, заузимањем доброга пастира светога Тарасија први мученосац царски би ослобођен суда и казне.

Када цар Константин напуни двадесет година и учврсти се на царској власти, он, наговорен од злих саветника својих, одузе царску власт од своје мајке, благочестиве царице Ирине, која је добро и мудро управљала целом царевиином. Царујући сам, и проводећи слободан живот без материне контроле, он се веома поквари. А пошто омрзну своју закониту супругу, царицу Марију, он жуђаше за другом, чије име беше Теодотија. Он тајно са њом чињаше грех, и хоћаше да је учини својом супругом и царицом, а да закониту супругу отера. Смишљајући кривицу против своје законите жене, он скова лажну клевету против ње, како је тобож хтела да га отрује. И ту лаж цар казиваше свима као сушту истину. И сви му као цару вероваху. И пронесе се глас по народу како царица хоће да отрује цара. Сазнаде за то и пресвети патријарх Тарасије, и веома се ожалости, јер је знао да је то царева клевета против невине царице Марије. И размишљаше, како би цара због те неправде и због греха изобличио, и на прави пут извео.

У то време један велможа, миљеник царев, послат од цара дође к пресветом патријарху, извештавајући га да је царица хтела да га отрује. Зато је потребно, пресвети оче, говораше изасланик, да даш благослов цару да узме себи другу, верну супругу. Светитељ дубоко уздахну и, осмехнувши се, кроз сузе стаде говорити: Ако је цар намислио то што ти кажеш, и хоће да отсече од себе жену која је законом Божјим као супруга постала једно тело с њим, ја не знам куда ће он од стида и срама, и како ће своје подвлашћене упућивати на целомудрије и уздржање. Како ће он судити и кажњавати грехе прељубе, када сам робује таквој безаконој пожуди? Чак и када би било истина то што ти причаш, ипак би требало послушати глас Господа који каже: Сваки који пусти жену своју, осим за прељубу, наводи је те чини прељубу (Мт. 5, 32). Но, ако је царица хтела да отрује цара, као што ти кажеш, онда, кога би то царица желела да има за мужа, кога који би био угледнији и лепши од цара, који је и млад и леп? Али, као што видим, ова је лаж скована зато, да се чесни брак обешчести и чиста постеља оскврнави, а да се заведе гадост блудна и подигне семе прељубочиначко. Дакле, од нас, и од подобних нам отаца, прими овај одговор и однеси онима који су те послали: Не верујемо то што нам ти кажеш; а готови смо да примимо тешке муке и смрт, него да својим благословом послужимо таквом делу. Нека зна цар, да на његову неправедну намеру нећемо пристати.

Чувши то, велможа оде потиштен, и каза цару све што чу од пресветога. Цар се узнемири, и дивљаше се таквој чврстини и неустрашивости патријарховој, а донекле се и бојаше да му на неки начин не спречи остварење жеље. И посла по светитеља, и чесно га позва к себи, надајући се да ће сам својим речима омекшати срце његово и склонити на пристанак.

Свети патријарх Тарасије дође к цару са оним чесним старцем Јованом, који на Сабору беше заменик патријарха антиохијског и патријарха јерусалимског. И када, као што је обичај, седоше, цар стаде говорити пресветом патријарху овако: Ја сам преко изасланика известио твоју светост о ономе што нам се догодило, јер не желимо ништа да скривамо пред твојом чесношћу, пошто вас волимо и поштујемо као оца. Али потребно је да вас ја лично обавестим о злу

и завери које ми приређује моја супруга, која ми није дата од Бога као помоћница. Јер се она показа не помоћница него непријатељица. Сам закон ми наређује да се одвојим од ње; и то ми нико не може забранити. Јер је јавна њена кривица и њено зло дело. Стога ће она или бити осуђена на смрт, или, што је милосрдније, примити монашку ризу, да би у све дане свога живота оплакивала и кајала се за такав грех. Јер је она хтела да отрује не обичног и туђег човека, него свог сопственог мужа, и благоверног цара, страшног варварима. Да је то извршила, у целој би царевини настао неред, и глас о њеном злочину пронео би се кроз сав свет.

Рекавши то, цар даде знак те донеше неке стаклене судове, у којима беше нека мутна течност. И показа то пресветоме, причајући му да је то тај смртоносни отров, којим је царица хтела да га потајно лиши живота. И говораше: Може ли бити јаснијег доказа њеног непријатељства према мени? И шта она заслужује? И каква је потреба да се одлаже са доношењем одлуке? Него, усаветуј је, свечесни оче, да се одмах замонаши, ако желиш да је гледаш међу живима. Јер ја не могу више живети с њом у браку, нити је гледати, нити је трпети, кад ми је пред очима ово отровно пиће што ми је она спремила.

Пресвети Тарасије, видећи да се цар заплео у мреже прељубочиначке и да лажно окривљује невину и целомудрену царицу, неустрашиво му рече: Царе, не објављуј рат закону Божјем, нити тајним лукавством војуј против истине, под видом правде нарушавајући и уништавајући заповести Божје. Јер је обележје царске власти: све радити отворено, слободно, и са чистом савешћу, и ништа тајно и лукаво не подузимати против Бога, који ти је дао царску круну, преступајући заповести божанске. Јер је свима очигледно да царица није крива за то зло дело, које се њој неоправдано приписује, како је тобож припремила смрт теби цару. Јер, као што и пре рекох, ко се може по лепоти и младости упоредити са тобом, да би се царица преварила и заволела га више него тебе, и помислила да те отровом уклони из овог живота? Ко је чашћу, и влашћу, и благородством, и славом, и богатством већи од тебе, царе, да би га твоја царица претпоставила теби? теби цару, који толиким земљама владаш и царским благородством све

превазилазиш! Јер си по рођењу царев син, и унук царев, и праунук царев, и славан си на целој земљи, и богатство је твоје неизмерно. И како би ико могао бити бољи и милији твојој царици од тебе? Није тако, није, о царе! него је ова лаж измишљена на срамоту царскоме скиптру, и за причу народима, и за разочарење људима. Због тога вас не смемо разрешити вашег брака и царске заједнице: бојимо се суда Божјег, нити верујемо речима којима клеветаш своју царску супругу, па макар нас ставио на хиљаде смрти и мука! Одавна знамо за твоју грешну распаљеност према оној блудници, са којом већ хоћеш и јавно да се грешно вежеш безаконим браком. Како ћемо поштовати твоју царску порфиру, када те будемо видели где јавно прељубочинствујеш? Како ћеш ући у олтар к божанственом престолу, да се с нама причестиш пречистим Тајнама Христовим? Ово ти пред самим Богом стављамо до знања, да те више нећемо пустити, иако си цар, да уђеш у олтар к божанском причешћу. Јер је речено старим свештеницима: Не дајте да газе олтар мој.

Пошто пресвети патријарх изговори ово са ревношћу и срдачном тугом, он уђута. Тако исто и споменути старац Јован изговори цару много благоразумних поука. Али цар није хтео да чује, него се све више разјаривао и гневио. А разгневише се и сви присутни велможе и властела. А један од њих, патриције, хвалаше се како ће својим рукама да зарије мач у стомак старцу Јовану, што је било супротно царевој вољи. Цар, пун гнева, нареди да с бешчешћем отерају из дворца обојицу, пресветог патријарха Тарасија и чесног и богомудрог старца Јована. И изиђоше прогнани правде ради, подражаваоци Светог Јована Крститеља који је некада изобличио безакони брак Иродов. И излазећи, отресоше прах с ногу својих, и рекоше: Чисти смо од безакоња вашег.

Цар одмах отера из палате закониту царицу у манастир монахиња, силом је постриже, па се ожени гореспоменутом наложницом Теодотијом, која му по оцу беше и рођака. Заштитник овог безаконог брака беше неки презвитер Јосиф, црквени економ, о чему патријарх није знао. Касније овај презвитер би одлучен од Цркве што се дрзнуо да то учини. Патријарх пресвети трудио се на све могуће начине да тај прељубочиначки брак царев поништи, али није могао. Јер се цар хвалио да ће обновити иконоборску јерес, ако

му овај брак буде поништен. Са тог разлога пресвети Тарасије остави тако цара да живи у безакоњу, да он не би неко горе зло учинио Цркви Христовој, он који беше изданак јеретичког корена: син, и унук, и праунук иконоборских царева, који многе свете побише због поштовања светих икона.

Љут на пресветог патријарха, цар му је чинио разне пакости. Али свети је све трпео благодаређи Бога и радећи оно што доликује његовом пастирском звању. Цара пак потом постиже Божја казна и одмазда. Јер после неколико година, мајка његова благочестива царица Ирина, видећи његово зло и безаконо живљење, и како гази закон Божји, и како хоће да обнови иконоборство, устаде против њега у праведном гневу, више волећи Бога и правду његову него ли своју крв. И договоривши се са главним велможама ухвати сина и затвори у палати, званој Порфирија, у којој се он и родио. Затим нареди да му изваде очи, као што он беше учинио тројици својих стричева, браћи свога оца: Никити, Антиму и Евдоксију, којима пре пет година извади очи. И тако, добивши казну коју је делима својим заслужио, цар умре од болести, и Ирина опет узе царски скиптар, и поправи све што син њен беше покварио.

Од тога времена свети угодник Божји проведе у миру и тишини, добро пасући словесно стадо, и управљајући Црквом Христовом, очистивши је од јереси. А од дана свога посвећења он сваки дан служаше божанствену литургију, не пропуштајући то чак ни у болести. И тако доживе дубоку старост. А кад се приближи кончини својој, он се телом разболе. Али не престајаше да свакодневно служи свету литургију све док га болест потпуно не прикова за постељу тако да није могао устати. Тада престаде литургисати. А при исходу свом из тела бораше се с демонима, препирући се с њима, и одговарајући им на све као победитељ. А када му они, испитујући његов живот од младости, лажно приписиваху многа неправедна дела, он им се супроћаше говорећи: Нисам крив у томе! ви лажете! ви ме клеветате! нема ничег вашег у мени!

Тада се крај његовог одра болесничког налажаше писац његовог житија Игњатије, ђакон, а касније епископ никејски. Седећи поред болесног светитеља, он чујаше његове речи којима се противљаше невидљивим духовима. А кад му изнеможе језик, он рукама

одгоњаше демоне, и побеђиваше их. У сумрак, за време вечерњег богослужења, када се стаде читати псалам Давидов: Пригни, Господе, ухо своје и услиши ме! (Пс. 85, 1) пресвети патријарх Тарасије мирно и светла лица предаде свету душу своју у руке Господу.

Свети патријарх Тарасије пасао је Цркву Божју двадесет и две године, а скончао 806 године, у време цара Никифора[14], који дође после Ирине. И плака за њим цар и велможе, и сав град, духовници и мирјани, а нарочито ништи и убоги, сирочад и удовице, јер беше према њима веома милостив, и свима добар пастир, омиљен отац и користан учитељ, и свакоме у невољи помоћник и заштитник. Би сахрањен у свом манастиру који беше подигао на Босфору. И од гроба његовог даваше се многим болесницима исцељење. Тако, жена нека која је много година боловала од течења крви, коснувпш се с вером гроба светитељевог и помазавши се јелејем из кандила које гораше на гробу, одмах би исцељена. И то она учини прерушена у мушко одело, пошто женама није било допуштено да улазе у онај манастир. Тако се и многе друге жене, учинивши то исто, удостојише исцељења. Човек пак неки, слеп на једно око, прогледа чим се помаза светим јелејем из кандила на светитељевом гробу. А други дошавши с вером помаза јелејем своју суху руку, и одмах се исправи и постаде здрава. И многе друге болести се исцељиваху, и демони се изгоњаху силом светих молитава угодника Божјег Тарасија.

Али не треба прећутати и то, да се овај велики ревнитељ Православља борио против иконоборске јереси не само за живота свог, него и по престављењу свом. Пошто прође много година, цар Лав Јерменин[15] обнови иконоборство. Овоме цару иконоборцу јави се у сну свети Тарасије са великим гневом, и нареди неком војнику Михајлу да зловерног цара удари мачем. И овај удари цара Лава мачем, и прободе га скроз. Пренувши се из сна, цара спопаде страх и трепет, и беше силно узнемирен. И мислећи да се у манастиру светог Тарасија налази неки Михајло, који хоће да га убије, он посла тамо да се марљиво то извиди. Но није знао, да је то његов војвода Михајло, прозван Валвос или Траилије. Јер га овај уби на сам дан Божића. И погибе с шумом злочестиви цар, бивши

побеђен молитвама светог Тарасија, а одмаздом самога Христа Бога, на икони са пречистом Својом Мајком и свима светима поштованог и прослављеног, коме част и слава са Оцем и Светим Духом вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ
ТЕОДОРА
Христа ради сулудог

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
АЛЕКСАНДРА[16]

Овај свети мученик беше родом из Потиола у Италији (између Рима и Напуља). Живљаше у доба цара Максимијана и намесника Тиберијана (286-305). Ухваћен од Тиберијана, би му предложено да принесе жртву идолима. Али он не само одби то, него и силно изружи намесника и његове богове. Зато га обесише за руке, а о ноге му обесише један огроман камен. Затим би одведен у Картагену, и опет би вешан, сечен и бијен. Када га одведоше у Маркијанопољ, ту му лице буктињама палише. После тога одведу га у место Дризипарон у Тракију, и тамо му би глава отсечена. И тако блажени доби венац мучеништва.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МАРКЕЛА
епископа Кипарског

Епископовао у Солеји на Кипру. Пострадао мученички[17].

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
РИГИНА
епископа Скопелског

Свети Ригин беше родом из места Левадије у Грчкој, син хришћанских родитеља. Због врлинског живота свог би посвећен за епископа острва Скопела у Егејском мору. Учествовао на Сардикијском помесном Сабору, 343 године, за време царева Констанција и Констанса, и истакао се говорима и смелошћу против аријанаца, и непријатеља једносушности евсевијанаца. А када се врати у своју епископију, настаде гоњење на хришћане од стране безбожног цара Јулијана Одступника (361-363). Тада би ухапшен од тадашњег кнеза Грчке, и многе муке поднесе за Христа, па му напослетку главу отсекоше. И тако овај славни доби венац мучeништва. Његове свете мошти налазе се на острву Кипру, а један део би недавно враћен на острво Скопелос.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПАФНУТИЈА КЕФАЛАСА

Овај светитељ био је савременик св. Антонија Великог. За њега се каже да је 80 година носио једну исту расу. Св. Антоније високо га је ценио и свима је говорио, да је то истински подвижник, који уме лечити и спасавати душе.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
АНТОНИЈА

Пострадао за Господа Христа испечен на усијаном роштиљу.

НАПОМЕНЕ:

1. Константин VI - царовао од 780 до 797 године.
2. Мајка цара Константина Ирина била је супруга цара Лава IV Хозара (775-780 г.). По зацарењу свога сина, она је 10 година управљала државом место њега; затим, када Константин би збачен 797, она је царовала до 802 год.
3. Лав III Исавријанац - царовао од 717 до 741 год.
4. Патријарховао од 780-784 год.
5. Свети Тарасије патријарховао од 784 до806 године.
6. Папа Адријан I био на римском апрстолском престолу од 771 до 795 год.
7. Овде се подразумева Константин Копроним, иконоборац, дед Константина VI. За време Копронимово одржан је био иконоборачки сабор 754 год.
8. Витинија - северозападна покрајина Мале Азије, на обали Мраморног Мора, Босфора и Црнога Мора; Никеја - у старини богат и напредан град.
9. Патријарх александријски Политијан од 787 до 801 године.
10. Патријарх антиохијски Теодор био на престолу од 757 до 797 г.
11. Илија II, патријарх јерусалимски, од 770 до 797 године.
12. Анкира - град у Фригији, средишној области М. Азије.
13. Последња седница Сабора одржана 23 октобра.
14. Цар Никифор I царовао од 802 до 811 године.
15. Цар Лав V Јерменин био на византијском престолу од 813 до 820 г.
16. Св. муч. Александар спомиње се још и 13. маја, где се налази опширно казивање о његовом страдању.
17. Изгледа да не би требало да се овај св. Маркел поистовећује са св. свештеномучеником Маркелом, који се слави 14. августа.

26. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ПОРФИРИЈА епископа Газког[1]

Газа је град у Палестини на граници према Египту. У старини припадао је синовима Израиљевим, и то племену Јудину. Затим су га заузели Филистимљани. Уњему је некада Сампсон рукама срушио незнабожачки храм. Овај град беше пун идолопоклоничког безбоштва. Иако је један мали део житеља био просвећен светом вером Христовом, коју су проповедали свети апостоли и епископи који су после њих били, ипак је огромна већина лутала у тами идолодемоније, клањајући се неком кипу, званом Марнас[2], и Венери[3], и другим нечастивим боговима јелинским.

И много се пута у граду Гази проливала хришћанска крв, нарочито у време богомрског цара Јулијана Отступника[4]. Јер тада незнабошци немилосрдно побише све свештенике и иноке и девојке посвећене Богу. Такво је безбожје и насиље вршено у граду Гази, који беше велики и многољудан, и нико није могао да га очисти и

потпуно просвети светом вером све до светог епископа Порфирија, о коме је реч. Он га потпуно просвети, идоле све сакруши, и цркву усред града подиже, и целу Газу приведе Богу с великим трудом, као што ће ова повест показати.

Свети Порфирије роди се у Солуну (око 347 г.) од родитеља богатих. У двадесет петој својој години он напусти родитељски дом, и браћу, и богатство, и удаљи се у египатску пустињу. Ту се замонаши, и проведе пет година у подвижничком животу поред светих отаца у Скиту (око 372-377). Онда отпутова у Јерусалим, поклони се животворном Крсту и гробу Христовом, и сва света места обиђе, па отиде у Јорданске пределе и настани се у једној пештери. И живљаше Богу у посту и непрекидним молитвама. И ту проведе опет пет година (око 377-382). Но тада се разболе у ногама, те не могаше ићи. И замоли једног познаника да га одведе у Јерусалим. А тамо, иако болестан, он је посећивао света места, клањајући им се. Кад пак није могао да иде на ногама, он је пузио на коленима, и тако не пропуштајући ни један дан одлазио светој цркви Васкрсења Христова и светом Крсту. А неки млади инок Марко, који касније и написа ово житије, видећи како се свети Порфирије, иако болестан, свакодневно труди, стаде му служити Бога ради.

Овога Марка свети Порфирије посла са писмом у Солун, да раздели између његове млађе браће имање што им беше остало од родитеља, а да његов део донесе њему како би га раздао ништима. Марко оде и раздели имање како ваља, а Порфиријев део продаде за три хиљаде златника. Усто отац беше посебно оставио Парфирију хиљаду и четрдесет златника. Исто тако и хаљине и сребро, све то Марко најмарљивије донесе Порфирију у Јерусалим, и затече га здрава. А он, примивши то, одмах све раздаде ништима, и манастирима, мада сам беше убог.

А како оздрави, Порфирије блажени исприча Марку ово: бејах у великој цркви на недељном свеноћном бденију, и спопадоше ме неподношљиви болови. Ја се одвукох и легох крај свете Голготе. И од великих болова бејах као изван себе, и видех Спаситеља нашег на крст прикованог, и једног разбојника где на другом крсту виси и, стадох викати, говорећи: Сети ме се, Господе, кад дођеш у царство своје! А Спаситељ рече разбојнику: Сиђи с крста, и исцели га од

телесне болести, као што ја исцелих тебе од душевне. И разбојник сиђе к мени с крста, загрли ме и пољуби, и подиже ме са земље, говорећи: Прићи к Спаситељу. И ја приступих Господу, који беше сишао с крста, и рече ми: Узми ово дрво и чувај га. И ја узех и стадох носити крст Христов, и одмах дођох к себи и - обретох себе потпуно здрава, као да никада нисам боловао.

Затим после кратког времена (око 392 г.) патријарх јерусалимски Праилије[5] произведе блаженог Порфирија за презвитера. Њему беше око 45 година. И би му поверено да чува часно и животворно дрво Крста Христова, које се држало у затвореном златном ковчегу (а други део је био светом царицом Јеленом однесен у Цариград). И испуни се Порфиријево виђење, у коме виде Господа који му даде свој Крст на чување.

Три године проведе преподобни Порфирије у презвитерском чину, када се епископ у граду Гази Енеја престави. И газки хришћани са свештенством одоше у Кесарију Палестинску к митрополиту, блаженом Јовану, под којим беше Газа. И молише га да им да епископа, силна у речи и у делу, да може противстати идолопоклоницима, којих беше велика већина у граду, заједно са свима градоначелницима. А митрополит, наредивши свима пост, мољаше се Богу да му покаже достојна човека за то место. И би му откривено у виђењу да је такав човек преподобни Порфирије, презвитер јерусалимски, чувар Животворног Дрвета. Зато митрополит одмах написа писмо пресветом патријарху јерусалимском Праилију, молећи га да му пошаље оца Порфирија тобож ради неког посла. Патријарх позва Порфирија, показа му митрополитово писмо, и нареди му да иде у Кесарију. Најпре се преподобни Порфирије двоумљаше, затим рече: Нека буде воља Господња!

Изишавши од патријарха, преподобни Порфирије рече своме ученику: Брате Марко, хајдмо да се поклонимо светим местима и животворном дрвету Часнога Крста, јер га нећемо скоро видети, сем после много година. Ученик му одговори: Зашто тако говориш, оче? Ја држим да ћемо га видети кроз недељу дана. На то му светитељ рече: Прошле ноћи видех Спаситеља који ми говораше: Врати ми благо (дрво Крста), које оставих код тебе, јер хоћу да те оженим

невестом, истина сиротом и одбаченом, али добром. Узевши је, ти је украси, да би заборавила своју првобитну сиромаштину. Јер, ако је и сирота, ипак није туђа, него ми је сестра блиска. Пази дакле да, имајући њу и стројећи дом, не учиниш неку неправду или отмицу или безакоње. Јер ћеш тиме и мене разгневити и њу ожалостити, пошто су јој такве ствари непријатне. Надај се дакле и не падај духом, и све ће ти се послати, откуда и не очекујеш. - То ми Господ саопшти у ноћном виђењу, и бојим се да се некад бреме туђих грехова не свали на мене, који имам мноштво својих грехова.

Рекавши то ученику, он оде и поклони се свима светим местима, затим са много суза - животворном дрвету Часнога Крста. И пошто га закључа у ковчегу, он отиде и предаде кључеве пресветом патријарху. И узевши благослов од њега, он крену у Кесарију Палестинску са својим учеником Марком, и са другим младићем Варухом, кога преподобни пре кратког времена беше пронашао на ђубришту болеснога и свег у ранама, па га исцелио, и овај му служаше. А кад преподобни Порфирије стиже у Кесарију, би с радошћу дочекан. И убеди га преосвећени митрополит Јован да прими, иако није хтео, посвећење за епископа газког. И плакаше преподобни дуго и неутешно, говорећи да је недостојан таквог сана. Затим се покори вољи Господњој. И би послат у Газу са свештенством и грађанима газским (око 395 г.).

Надајући се његовом доласку, незнабошци из села око Газе нарочито се сабраше, да пут, којим је имао проћи епископ хришћански свети Порфирије, сав посуше трњем, испресецаше рововима, силним изметом смрдљивим залише, неке смрдљиве материје запалише, и тако учинише да се тим путем није могло проћи. А то урадише из мржње према хришћанима, и из демонског непријатељства према светом Порфирију. Хришћани са својим епископом светим Порфиријем једва успеше да прођу тим путем, претрпевши много муке и труда због ровова, трња и дима. И тако мучећи се цео дан, они ноћу стигоше у град. У граду пак беше само једна хришћанска црква, и то мала, јер ни хришћана не беше много. А идолских храмова беше много. Идоли стајаху и по улицама. А у средини града беше огроман и диван храм њиховог најглавнијег бога, поганог Марнаса, подигнут у давнини. Он је красио сав град

својом величанственошћу, висином, и уметничком и прекрасном грађевином.

Примивши епископски престо, преподобни Порфирије стаде пасти тамошње мало стадо Христово. Те године, када светитељ Христов Порфирије дође у Газу, беше велика суша и глад. И сви незнабошци житељи говораху да су се због Порфиријева доласка у град разгневили богови, те закључали небо. А жреци пустише глас у народ, како их је тобож бог Марнас известио да је Порфирије узрок свему злу. И скупише се сви идолопоклоници у храм Марнасов, и приношаху многе жртве, молећи се и вапијући к Марнасу, за кога говораху да је бог кише, да им подари кишу. И проведоше седам дана молећи се, и песме певајући, и изван града излазећи, али кише не би.

После тога скупише се сви хришћани са женама и децом. Било их је свега двеста осамдесет. Јер се тада у Гази обрете само толико верујућих у Христа душа. И они молише свога епископа светог Порфирија, да сатвори саборну молитву и изађе са крстовима изван града, и измоли од Бога кишу. Јер глад већ досађиваше свима. Усто исмевања и увреде које трпљаху од безбожника, који су непадање кише приписали хришћанском епископу. Свети Порфирије, наложивши пост, нареди да се саберу сви у цркву те вечери. И пошто отслужи свеноћно бдење, ујутру сатвори литију, на челу које иђаше Часни Крст. И изађоше изван града и дођоше до стародревне цркве, коју некада подиже преблажени Асклипије епископ, исповедник Христов, који је много пострадао за православну веру. Одатле с песмопјенијем одоше на губилиште светог Тимотеја[6], где беху положене мошти и других светих мученика. И тако, трудећи се у молитви с литијом, вратише се у град у три сата по подне, и нађоше капију од града чврсто затворену. Јер безбожни идолопоклоници, видевши да хришћани са епископом својим изађоше изван града, затворише град, не желећи да их пусте унутра. И стајаху пред капијом два сата, и нико им је не отвори. А Бог, видећи трпљење слугу својих и сузе, и услишујући молитве угодника свог Порфирија, подиже ветар од подне, као некада у време пророка Илије, и покри небо кишним облацима. И бише севања муња и громови, и на заласку сунца паде киша. А неки

од незнабожаца, видевши такво чудо, отворише градску капију, придружише се хришћанима, и иђаху појући: Христос Бог је једини истинити Бог. И уђоше у цркву сви с великом радошћу. И примише незнабошци од епископа свето знамење и оглашење за крштење, јер вероваше у Христа. И беше их сто двадесет седам, и то: осамдесет осам људи, тридест и пет жена и четрнаесторо деце. И заблагодаривши Богу, разиђоше се својим домовима. А велика киша падаше целу ту ноћ, и другог и трећег дана, и напоји земљу довољно. И придружише се стаду Христовом, осим оних првих, још сто двадесет и седам незнабожаца, и после њих још сто пет исте године. И пошто сви примише свето крштење, ревноваху у светој вери. А остали идолопоклоници не престајаху са непријатељством према светом Порфирију и вређањем хришћана. Јер када је у град долазио намесник, они су га нахушкавали, дајући му много злата, да мучи хришћане. И свакога дана, као некада Египћани Израиљце, градским радовима кињаху верне. Свети пак Порфирије, видећи невољу Христових људи, туговаше веома, и непрестано се и дању и ноћу са сузама мољаше Богу, да заблуделе обрати на пут познања истине.

Потом гореспоменути слуга светитељев Варух би послат у оближње село ради овога: идолопоклоник неки, који је живео на црквеном имању, дужан је био да цркви хришћанској плаћа годишњи данак. Али он, не желећи да одмах да данак, него одлажући за касније, противљаше се Варуху, и изроди се свађа међу њима. На то налетеше други идолопоклоници, моткама на мртво истукоше блаженог Варуха и, мислећи да је мртав, извукоше га изван села и бацише на једно пусто место. Сутрадан пак ђакон Корнилије, и с њим два друга хришћана, пролазећи туда, нађоше Варуха где лежи као мртав. Јер не могаше ии говорити, ни чути, ни очима гледати, ни рукама или ногама мрднути, само душа беше у њему. И они га натоварише на леђа, и унеше у град. А неки идолопоклоници, видећи где носе Варуха, мишљаху да га мртвог уносе у град. И насрнуше на оне што су га носили, и стадоше их бити, говорећи: Зашто такву гадост чините, уносећи мртваца у град? Јер у Газана беше обичај да мртваце износе ван града ради сахране. И отевши Варуха, везаше га за ноге, и вуцијаху опет изван града. А ђакон

Корнилије отрча те извести о томе светог епископа Порфирија. И похита епископ, и друга братија с њим, и сустиже оне што вуцијаху Варуха, смирено их мољаше да престану с таквом бездушношћу. А они и епископа злостављаху. На то се слеже мноштво људи, и видевши епископово трпљење и смирење, како се не противи онима што га злостављаху, стадоше се препирати с овима и с онима што мртваца вуцијаху. И би међу њима препирка и свађа, и стадоше се тући међу собом. И настаде лом и гужва. За то пак време свети епископ и хришћани узеше блаженог Варуха и однеше у цркву, а већ је увелико била ноћ. И видевши да је душа још у њему, свесрдно прионуше да га исцеле. А свети се целу ноћ са сузама мољаше Богу за њега. Затим болесник отвори очи, и проговори тражећи воде. И када га напојише, он стаде разговарати, и исприча им шта је све било.

А кад свану дођоше у цркву градоначелници са мноштвом народа, и стадоше викати и дерати се, говорећи: Зашто, насупрот старом отачественом закону, унесте мртваца у град? Тада изађе пред њих свети епископ Порфирије са свима присутним хришћанима. А они, угледавши епископа почеше га гадно грдити и бешчестити, на остале пак хришћане навалише и стадоше их бити. Тада блажени Варух, добивши изненада силу од Бога, устаде брзо, као да никада није боловао, дохвати добру мотку, и стаде бити и гонити безбожнике. А они, кад га угледаше жива, препадоше се страшно, јер мишљаху да је устао из мртвих. И једно од страха, а друго од батина, они нагоше бежати газећи један другога. И одјури их Варух, као некада Самсон Филистимљане, од цркве све до поганог Марнасовог храма њиховог. Од тога времена сви се незнабошци бојаху Варуха, и не смејаху ни на путу да се сретну с њим. А свети Порфирије, заблагодаривши Богу за изненадно и неочекивано оздрављење Варухово, и за тако велику телесну снагу и силу које доби од Бога, произведе Варуха за ђакона, а и Марка с њим.

Светитељ Божји Порфирије, видећи да неверници свакодневно злостављају верне, он посла ђакона свог Марка у Цариград (око 398 г.) к благочестивом цару Аркадију[7], молећи га за наређење да се у Гази поруше идолски храмови. Исто тако он писа и пресветом патријарху цариградском Јовану Златоусту[8], молећи га за помоћ и

посредовање код цара. И нареди цар да се у Гази затворе и закључају идолски храмови, да се више у њима не би приносиле погане жртве. Али не нареди да се поруше, да не би сувише ожалостио незнабожни народ.

Да ову цареву наредбу спроведе у дело, дође у Газу неки царев човек, по имену Илариje. Он доведе са собом многе помоћнике и војнике из Азота и Аскалона. И пошто Газанима показа царево писмо, он затвори идолске храмове, и запечати их, а три главна градоначелника баци у тамницу. Тада незнабошци скупише много злата, дадоше га царевом човеку Илариjу, молећи га да им не затвори онај највећи храм усред града, Марнасов, а са осталим храмовима нека ради шта хоће. Илариje, волећи више злато него Христа Бога, остави им Марнасов храм слободан, а остале мање храмове затвори, и идоле у њима сакруши. И отпутова овај златољубац као да је већ извршио царево наређење. Јер он заиста беше само по спољашности хришћанин, а изнутра беше пун незнабожачког неверја, и помагаше незнабошце. Незнабошци пак, имајући слободан велики Марнасов храм, за остале затворене храмове не мараху, и не престајаху чинити пакости хришћанима.

У то време догоди се једна чудесна ствар, која не мало људи приведе к светој вери. Наиме, једној угледној жени, кћери једног од првих грађана, и супрузи знаменитог човека, којој беше име Елија, дође време да се породи, пошто беше трудна, али не могаше. Болови њени беху велики. Другог дана јој би горе, трећег још горе. Довођаху јој многе бабице и врачаре, али јој ништа не могаше помоћи. И тако се мучаше седам дана. А њен муж, и отац, и мајка, и сви сродници, тих дана непрестано са сузама приношаху за њу жртве и молитве у Марнасовом храму, просећи помоћи од поганог бога свог. Али помоћи не беше, само се љуте муке и болови умножаваху све више и више. И већ сви, гледајући на такво њено мучење, изгубише наду, паћаху због ње, плакаху и ридаху, и посматраху њен крај. Међу њима беше једна старица, хришћанка по вери. Она отрча до цркве, и са много суза мољаше се Христу Богу за несрећну жену. Свети Порфирије, видевши је где плаче и метанише, упита је зашто плаче. А она паде к ногама светитељевим, исприча му све, и мољаше га да се помоли човекољубивом Богу за ову велику паћеницу. Светитељ је

посла к болесници, научивши је шта да ради и говори. Дошавши у онај дом, старица скупи све болесничине сроднике, и родитеље, и мужа, па им рече: Овде има један добар и искусан лекар; он ме посла к вама да вас упитам, шта ћете му дати када исцели болесницу. Чувши то, родитељи рекоше: Ако жели, нека узме сва имања наша, само да нашу милу кћер видимо живом и здравом. Тако и муж говораше да је готов дати све за живот и здравље своје супруге. Старица им онда рече: Подигните у вис руке своје, и заклетвом потврдите реч своју, да обећање ваше буде сигурно, и да не преварите тог лекара. - Они врло радо и са сузама подигош јруке и рекоше: У све дане живота свог бићемо слуге његове, само нека исцели јединицу кћер нашу, без које нам ни живота нема. Јер какав ће нам бити живот и радост без ње? - Чувши то, старица громко узвикну над болесницом, говорећи: Велики свештеник Порфирије каже ти ово: Исцељује те Исус Христос, Син Бога живота; веруј у Њега, и бићеш жива! - Жена одмах јекну и - породи се. И болови јој уминуше. Тада сви присутни, задивљени, повикаше: Велики је Бог хришћански! велики је свештеник његов Порфирије!

Сутрадан родитељи, и муж породиљин, и сви сродници, одоше к светом Порфирију и падоше пред ноге његове, молећи га да их преведе у Христову веру. Светитељ их огласи, и нареди им да посте и посећују свету цркву. И после кратког времена он их крсти, и породиљу, и новорођенче, коме даде своје име: Порфирије. И беше шездесет и четири оних што се крстише.

Са множењем стада Христова, множаше се и непријатељство идолопоклоника, и из дана у дан све горе поступаху са хришћанима, гонећи их непрестано на градске кулуке, и батинама их приморавајући као робове на разноврсне тешке радове. Још им и штете прављаху по њивама и баштама, да би хришћани били у оскудици и великој беди, и због тога у немогућности да дају прописане народне дажбине и царске порезе. Гледајући то, и не могући да трпи такву неправду чињену хришћанима од незнабожаца, светитељ Божји Порфирије оде у Кесарију к блаженом митрополиту Јовану, молећи га, или да га ослободи епископства, или да заједно с њим пође у Цариград да моле цара за наређење, да се на сваки начин поруше храмови идолски и заустави свирепост

незнабожаца. Митрополит Јован радије пристаде на путне тегобе, јер би зима, него да блаженог Порфирија ослободи епископства. И севши на лађу, они пођоше (око 400 год.). Пошто је пловидба била благополучна, они за десет дана стигоше до острва Родоса. Чувши да на острву има неки инок Прокопије, човек свет и прозорљив, који пустињачки живи у пустом месту, они одоше да га посете. А он, провидевши долазак њихов и да су епископи, срете их и одаде им поштовање које доликује архијерејима. И кад сазнаде разлог њиховог путовања, он их упути шта да раде у Цариграду, да би добили шта желе. Идите најпре, рече, к пресветом Јовану Златоусту, и он ће вам помоћи својим добрим саветом. Мада он сада не одлази у царску палату, пошто је царица љута на њега, али му је пријатељ царичин коморник, евнух Амантије, човек побожан и добродетељан. Он ће вас препоручити њему, и ви ћете његовим посредовањем добити све. Јер ће вас он одвести царици, и ви ћете јој сами подробно испричати своју муку. А царици прореците да ће родити сина, који ће и царовати. Када то буде чула од вас, она ће се обрадовати, јер је већ девети месец откако је у другом стању, и учиниће вам све што желите.

Сматрајући овако упутство и обавештење као већ саму жељену ствар, свети епископи Јован и Порфирије с радошћу наставише своју пловидбу, и за других десет дана стигоше у Византију. И држећи се упутства преподобног Прокопија, они најпре одоше к патријарху, пресветом Јовану Златоусту. Он их прими чесно и љубазно. А сутрадан позва царичиног коморника Амантија евнуха, упозна га с епископима из Палестине, и повери му бригу око тога да они добију од цара оно што моле. Чувши од светих епископа подробно све, и како хришћани у Гази пате од незнабожаца, евнух се расплака и, испунивши се божанске ревности, рече: Не тугујте, оци свети, јер ће Господ Исус Христос сам заштити верне слуге своје, и избавити их од тлачитеља. Ви дакле молите Господа, а ја ћу говорити царици. И надам се у Бога, да ће склонити срце њено к милосрђу. А сутра ћу вас одвести к њој, и ви ћете јој својим устима рећи све што желите. - Пошто то рече епископима, евнух оде.

Сутрадан царичин коморник Амантије евнух посла по светитеље Божје, Јована и Порфирија, и позва их у царску палату, и одведе их

код царице. Угледавши светитеље, она им прва рече: Благословите, оци! А они јој се поклонише. Царица пак сеђаше на златном одру, и рече им: Опростите ми, архијереји Божји, што не могу да вам одам дужну почаст, јер сам бременита, а требало је да вашу светињу сретнем у претсобљу. Него молите Господа за мене, да по доброти његовој могу родити дете што је у утроби мојој. - А свети оци, удивљени њеном смиреношћу, рекоше: Бог који је благословио утробу Сарину и Ревекину и Јелисаветину, нека благослови и твоју утробу, и нека оживи у њој ношени плод! - Пошто им предложи да седну, она стаде говорити: Знам ради чега сте превалили тако тежак пут, јер ми је Амантије све казао. Но, ако пристајете, кажите и ви шта требате, да бих боље разумела. И епископи подробно испричаше царици о свима злостављањима која незнабошци чине хришћанима, и молише је да укаже помоћ злостављанима. А она, саслушавши све, рече: Немојте туговати, оци свети! јер се надам у Господа Исуса Христа, Сина Божјег, да ћу умолити цара да испуни вашу молбу. А сада идите те се одморите од пута, јер видим да сте уморни. И молите Бога за мене да ми помогне у моме заузимању за вас пред царем. - Пошто царица рече то светим епископима, и пошто им подари доста злата за издржавање, она их отпусти охрабрене.

А када цар дође код царице, она му исприча о доласку палестинских епископа, и о разлогу њиховог доласка, и о злостављању хришћана од стране незнабожаца, и моли га да поруши идолске храмове у Гази. Чувши то, цар се замисли, па рече: Знам тај град, знам да с великом ревношћу служи идолима, али нам је од користи, јер нам отуда долазе многи приходи. Ако храмове богова њихових порушимо одједном, и огорчимо их, они ће се уплашени разбећи, па ће град опустети, и ми ћемо се лишити толиких прихода. Није ли боље да их постепено смиравамо: да им најпре одузмемо градску управу, па затим храмове затворимо, и забранимо им приношење идолских жртава? А кад виде себе тако притешњене, они могу познати истину, и прићи јој. - Чувши то од цара, царица се веома ожалости, и кроз сузе рече: Сам Господ Христос помоћи ће слугама својим хришћанима, ако им ми не желимо помоћи.

Овом разговору између царице и цара присуствовао је коморник Амантије, и он то каза светим епископима. Идућег дана царица позва свете епископе, и рече им: Говорила сам цару о вама, о целој вашој невољи, и о вашој молби, али он не пристаје, сматрајући да би се тиме нанела тешка неправда идолопоклоницима газким. Али, не тугујте, јер ако Бог да, ја нећу престати досађивати цару док не испуни вашу молбу. - Чувши то, епископи јој се поклонише. Тада се свети Порфирије опомену пророчанских речи светог Прокопија о царици, и рече јој: Потруди се господарице, за нас Христа ради. А он ће ти за труд дати сина, који ће се пред твојим очима зацарити, и много ће година поживети у свакој срећи царској. - Када то царица чу, веома се обрадова, лице јој се засија од радости, и она рече: О свети оци! молите се за мене да, као што кажете, родим сина. Ако то буде, ево ја вам обећавам да ћу испунити све што желите, не само оно што тражите већ и оно што не тражите. Учинићу помоћу Христовом. Јер ћу усред града Газе подигнути свету цркву. Идите дакле с миром, и чекајте, молећи се за мене човекољубивом Богу.

Затим се навршише дани да царица роди. И роди мушко дете (401 год.), као што свети оци прорекоше. И наденуше му дедино име Теодосије. Јер отац цара Аркадија беше Теодосије[9], који је царовао с Грацијаном[10]. Роди се овај други Теодосије у порфири, што беше претсказивање његовог царовања. И би велика радост цару Аркадију и целој престоници. А царица посла свога коморника Амантија к светим оцима, Јовану и Порфирију, са оваквом поруком: Благодарим Христу што ми вашим светим молитвама дарова сина. Оци свети, измолите у Господа детету живот и многољетије, и мени ништавној здравље, да испуним што вам обећах.

Након седам дана царица позва к себи светитеље Божје, Јована и Порфирија, и срете их на вратима своје ложнице носећи новорођенче на рукама, и преклони пред њима главу своју, говорећи: Благословите оци мене и сина мог, кога ми Бог дарова вашим светим молитвама! - И они благословише крсним знаком и њу и дете њено, па седоше и разговараше о многим корисним стварима. Затим их царица упита: Знате ли, оци, шта сам смислила да учиним поводом ваше молбе? А свети Порфирије одговори: Све што си смислила, госпођо, од Бога си смислила. Јер прошле ноћи то

би откривено ништавости мојој у виђењу, које би на овај начин: Налазио сам се у Гази, у Марнасовом храму идолском; тамо се налазила и твоја побожонст. И ти си ми пружила Свето Еванђеље, говорећи ми: Узми и читај! Узевши га, ја га отворих и нађох место где Господ каже Петру: Ти си Петар, и на овоме камену сазидаћу цркву своју, и врата паклена неће је надвладати (Мт. 16, 18). А ти, госпођо, одговарајући рече ми: Мир теби! Мушки се држи и јачај! - Ја се онда тргох. И то ме уверава да је Син Божји ставио у срце твоје добру намеру о нама. Реци дакле, господарице, какво си то добро смислила за нас. А царица одговори: Ако Христос хоће, кроз кратко време новорођенче ће се удостојити светог крштења. А ви до тога времена спремите молбу, и у њој изложите све што желите. И када дете буде изношено од светог крштења, ви подајте молбу ономе који буде крштено дете носио на рукама, а ја ћу га научити шта има да ради. И надам се у Сина Божјег, да ће по своме благоволењу све добро удесити.

Они отидоше и спремише молбу. Написаше у њој много шта, не само о уништењу идола и рушењу њехових поганих храмова, него и о ослобођењу хришћана од кулука и дажбина, и о томе да се имања царска даду светој цркви хришћанској, која је веома сиромашна и убога, да би се служитељима њеним дало за издржавање, и о другим стварима корисним и радосним по угњетене и осиротеле хришћане. И чекаху дан када се царев син имао крстити. И кад тај дан дође, сав град беше дивно окићен, по зидовима су блистали златни и сребрни украси, и сав народ је био обучен у свечане хаљине. Нови цар је био ношен на крштење веома свечано. Носио га је, покривена царском порфиром, неки знаменит човек, чије су скупоцене хаљине блистале, а испред њега и иза њега ишло је мноштво кнезова и властеле; а са стране је ишла војска са златним оклопима, носећи златасто оружје. И беше дивно видети сву ту славу царску, и лепоту, и величанство. Свети Порфирије рече: Кад је толика слава цара земаљског, пролазног, колика ли је слава Цара небеског, вечног? - Пошто нови цар би унесен у цркву, оба света епископа стадоше крај двери црквених, држећи припремљену молбу. И када по свршеном светом крштењу излажаху сви из црквс са новокрштеним царем, свети епископи узвикоше говорећи: Молимо твоју побожност, нови

царе, прими молбу нашу, и покажи у почетку свога царовања да си милостив! Говорећи то, свети оци метнуше молбу на новорођенче. А човек који га је носио стаде, узе ону молбу, нареди да буде тишина, отвори молбу, и читаше гласно да сви чују, јер га је тако царица била научила. И прочитавши један део молбе, он је сави, и десном руком стави под главу новог цара, пођута мало као да очекује пристанак, па онда узвикну говорећи: Његово царско величанство наређује, да се неизоставно испуни све што се у овој молби тражи, пошто је ово прво његово царско наређење, и ни на који се начин не сме мењати.

Сви који то видеше и чуше, удивише се и поклонише се, благосиљајући новога цара који са милосрђем почиње своје царовање. А величаху цара Аркадија, и говораху да је Богом благословен што се удостоји да има сина цара, који му сацарује, и већ издаје своја наређења за добра дела. И одмах би извештена царица о томе. А она, препуна радости, поклони се Богу узносећи Му благодарност.

А када новокрштено дете цара уношаху у царску палату, изиђе му мајка у сусрет, узе га у руке и матерински га пољуби. Затим га однесе своме мужу, цару Аркадију, и честита му, говорећи: Благо теби, господине мој, што очи твоје виде у животу твоме цара - изданак срца твог! А цар Аркадије, чувши то, веома се радоваше. Царица пак, видећи га светла и весела, рече: Ако је по вољи, господине, да видимо шта пише у овој молби новоме цару - сину нашем. Свакако се његово прво наређење, издато поводом овде написаног, има извршити. И нареди цар да се молба прочита. А кад би прочитана, цар рече: Тешка је заиста ова молба, али је теже одбацити је, пошто је ово прва наредба сина нашег, и није лепо мењати је. Царица на то рече: Не само није лепо мењати прво наређење сина нашег, него није добро пренебрегнути молбу светих људи, који су ми претсказали да ћу родити сина.

Цар Аркадије одмах нареди да се царским граматама потврди све што је написано у молби палестинских епископа. А када бише готове грамате, написане од лица обадва цара, Аркадија и Теодосија, царица позва архијереје Божје, Јована и Порфирија, и показа им те грамате, питајући их да ли им се свиђају. Они изјавише да им се

свиђају. И поклонивши јој се, они јој заблагодарише за такво милостиво и благоразумно старање њено. А молише је да се од царева пошаље у Газу неки човек, вернији од оног првог, који би спровео у дело царска наређења. И би одређен за то човек благоверан и богобојажљив, по имену Кинегије. Њему цареви поверише да отпутује у Газу, и поступи тачно и правилно по наређењу. Царица пак даде светом Порфирију доста злата, да у средини града Газе подигне цркву од камена, исто тако и гостопримницу. И још му обећа да ће дати колико год буде потребно за довршавање цркве. А одвојено даде обојици поклоне, и златне и сребрне сасуде црквене за кесаријске и газке цркве, и злато за пут. Тако исто цар даровима обдари свете епископе, и снабде их потребним за пут златом, и отпусти с миром. Они се онда поздравише са пресветим патријархом Јованом Златоустом, и отпловише у своју постојбину (402 г.). А за њима крену на пут царев изасланик Кинегије, коме царске наредбе беху уручене.

Када се приближише острву Родосу, свети оци Јован и Порфирије молише господара од лађе да пристане уз обалу, да би они могли отићи и поздравити се са преподобним Прокопијем пустињаком. Али господар од лађе не хте, говорећи да је ветар неподесан. Уствари, он није хтео да послуша светитеље Христове, јер беше потајни аријанац, и мрзаше ове православне епископе. И када прођоше острво Родос, одмах настаде бура и таласање, и сви беху у великом страху бојећи се потопљења. И то је тако трајало цео дан и сву ноћ. А у свитање свети Порфирије задрема мало, и виде преподобног Прокопија који му говораше: Господара од лађе усаветујте да се одрекне аријанске јереси и да је прокуне, па га огласите за крштење, и одмах ће страшна бура престати. Пробудивши се, свети Порфирије исприча своје виђење блаженом митрополиту Јовану и другима што беху с њим, па дозваше господара од лађе и рекоше му: Ако желиш да се твоја лађа спасе потопљења, и ми сви, а нарочито да се твоја душа избави вечне погибли, онда се одреци зловерја свог, јереси аријанске, и присаједини се васељенској вери. - Господар од лађе се удиви како свети епископи дознаше тајну коју нико није знао, и рече им: Пошто

вам Бог открри тајну срца мог, ја се одричем Аријевог умовања, и верујем као што верујете ви. Но утврдите ме ви боље у светој вери.

Чим то господар лађе рече, одмах престаде бура и настаде тишина на мору. А светитељи га поучише из Светога Писма, утврдише га у правоверју, огласише га и крстише. Пошто остали део пута препловише благополучно, пристадоше у Мајуму, који је двадесет стадија удаљен од града Газе. И пођоше у Газу сувим. А кад верни сазнадоше за њихов долазак, изиђоше им у сусрет са псалмима и појањем, носећи свети Крст на челу поворке, и с великим весељем и слављем уведоше у град архијереје Божје. Гледајући то, идолопоклоници шкргутаху зубима од беса, али се не усуђиваху да им учине какво зло, јер већ беху чули да су хришћански епископи чесно примљени од цара, и да долази царско наређење да се свим силама онемогући насиље незнабожаца и поруше идолишта њихових богова. А хришћани, идући с чесним Крстом и својим архијерејима, приближише се идолу Венере. То беше кип жене обнажене сасвим бестидно. Томе идолу велико поштовање указиваху Газани, нарочито женски пол, палећи свеће пред њим и кадећи га мирисима. Јер демон који у том идолу живљаше, многе у сну привиђењима прелашћаваше, наговарајући девојке или жене на телесне грехе. Када се хришћани приближише том идолу, који је на раскрсници стајао високо, демон одмах побеже, бацивши идола на земљу. Павши пак на земљу, идол се разби у парампарче, јер беше од мермера, и уби два незнабошца, који су тамо стајали, и исмевали хришћанско појање. Видевши то чудо, многи од незнабожаца вероваше у Христа, и придруживши се хришћанима отидоше к светој цркви и тражаху свето крштење. Беше их тридесет и два човека и седам жена. И би двострука радост вернима: прва, због срећног повратка њихових пастира; и друга, због спасења душа људских. А блажени митрополит Јован остаде у Гази два дана, па оде у Кесарију, испраћен далеко од хришћана.

После неколико дана стиже у Газу царев изасланик, гореспоменути Кинегије. Он доведе са собом многе чиновнике и војводу са војском. И незнабошци се веома уплашише, а неки и из града побегоше. И сутрадан он сазва све градоначелнике и сав народ, и објави им царску наредбу о рушењу идолских храмова и о уништењу идола. И

када се наредба громко читаше, незнабошци подигоше глас свој, и стадоше плакати и кукати. Не могући да то подноси, Кинегије даде знак војницима, и они навалише на њих, стадоше их бити, и разјурише их. А хришћани, веома обрадовани, благодарише царевима славећи их и величајући их. Онда с војском кренуше на идолопоклоничке храмове, и стадоше их рушити. У граду пак беше осам великих идолских храмова: храм Сунца[11], Венере, Аполона, Просерпине[12], Хекате[13], Јерона, Фортуне[14] и Марнаса. Марнасов беше највећи, и највише поштован међу незнабошцима. А беше још безброј других идола, по Трговима и улицама, по кућама и на зидинама градским, и у околини града по путевима и баштама и њивама. И току десет дана хришћани све те идоле полупаше, и погане храмове идолске порушише, осим Марнасовог, највећег и најлепшег храма. Многи говораху да тај храм не треба рушити, већ очистити од идолских поганштина, и осветити за цркву Божју. Пошто је то већина хтела и решила, свети Порфирије се мољаше Богу, молећи Га да му открије вољу Своју поводом тога. И када у светој цркви служаше божанствену службу, једно мало дете из народа повика: Да се спали и сруши Марнасов храм, јер је оскврњен силном крвљу људи принесених на жртву демонима! И темељ његов да се раскопа и разбаца, а на том месту да се подигне нови божанствени храм!

Том детету беше седам година. Клирици мишљаху да га је мајка научила да тако говори, па га стадоше плашити претећи му батинама, ако им не каже ко га је томе научио. А дете стаде грчки говорити то исто, да храм Марнасов треба спалити и срушити. Тада увидеше да говори од Духа Светог, јер одлично говораше грчки, иако му је било седам година и грчки уопште није учио, него сирским језиком говораше од рођења.

Пошто повероваше дететовим речима, спалише и до темеља срушише дивно Марнасово идолиште. А темељ раскопаше и разбацаше по улицама и путевима, да би га сви газили. И незнабошци плакаху много због тога. Затим војници, идући по незнабожачким кућама, скупљаху сакривене идоле. И када покупише велике количине, сложише их на гомиле, па запалише. Тако у незнабожачком граду Гази идолопоклонство би искорењено.

А Кинегије, пошто незнабожне градоначелнике умири и за злостављање хришћана одмазди, врати се к царевима. Један пак део војске остави у граду, на молбу светитељеву, да не би идолопоклоници опет некако устали на хришћане.

Затим светитељ Христов приступи грађењу цркве у облику крста на месту где се налазило Марнасово идолиште. План за цркву беше послала царица Евдоксија, и уз план тридесет мермерних стубова, од којих су два блистали као смарагди. И за пет година би подигнута црква, несравњено лепша од пређашњег Марнасовог храма. Пошто је архијерej Божји освети, он отслужи божанствену службу, узносећи велику благодарност Богу што се на том месту, на ком су раније приношене погане крваве жртве лажним боговима, поче приносити Бескрвна Пречиста Жртва истинитом Богу.

Светитељ Божји подиже и гостопримницу оним златом што му благочестива царица беше дала. И збрињаваше путнике, и храњаше сиромахе. И стадо Христово пасаше речју Божјом, и увећаваше се број верних с дана на дан, јер се многи незнабошци, напуштајући идолско безбожје, обраћаху Христу Богу. Остали пак незнабошци јеђаху себе од гнева и зависти, гледајући како хришћанство дивно цвета и расте а незнабоштво вене и смањује се. И још једанпут покушаше да напакосте светом пастиру и његовом стаду, и то због овога: једном настаде распра између црквеног економа и идолопоклоника Сампсихија, угледног грађанина, поводом неке ствари која се тицала црквене имовине. И створи се узбуна и метеж на обе стране, јер се слегоше и хришћани и незнабошци, сваки помажући своме, хришћани - економу, незнабошци - Сампсихију. Али пошто беше више незнабожаца они надвлађиваху хришћане, па дохватише коље и оружје, и убише седморицу хришћана, а многе тешко ранише. Затим алачући и грајући полетеше на епископов двор, са намером да убију светог Порфирија. А он сазнавши за то, рече ђакону Марку: Бежимо, брате, и сакријмо се мало, док не прође гнев Господњи. - И преко зида прећоше и побегоше на другу страну, и сакрише се код једне сиромашне девојке Салафте, која беше незнабошкиња, и сироче без родитеља. Она је имала бабу, која болесна лежаше на одру, и гледаше је, издржавајућн је трудом руку својих. Ова девојка сакри у својој кући светог епископа и његовог

ђакона, даде им јело и пиће. И свети Порфирије остаде код ње тај дан и ноћ, и цео идући дан. А друге ноћи, пошто се већ беше смирила узбуна и граја, светитељ са Марком оде своме дому, и нађе да му је све опљачкано и однесено, а блаженог Варуха затече свег изранављеног и једва живог.

О свему томе хришћани убрзо известише царског намесника у Кесарији. Он посла војску, која похвата виновнике побуне и убистава. И ове казни смрћу. А друге пошто жестоко изби, отпусти живе. И од тог времена незнабошци потпуно умукоше. Ово би године 407.

И остало време живота свог светитељ Христов Порфирије поживе у миру и пријатној тишини. А гореспоменутој девојци Салафти, код које се сакри од убилачких руку, заблагодари просветивши је светим крштењем. И болесну старицу, њену бабу, исцели и крсти, и даде им издржавање од црквене имовине. Хтеде и да уда Салафту, али она волије да се обручи Христу. Томе се светитељ веома обрадова, посвети је на службу Христу, и уврсти у лик светих девојака. И она угоди Богу све до краја свога живота, очувавши беспрекорно девственост своју у посту и молитви, уз помоћ богопријатних молитава угодника Божјег Порфирија, који дан и ноћ узношаше Богу непрестане молитве за своје стадо.

Светитељ Христов чињаше и чудеса. Молитвом својом он сачува живе и читаве три детета која беху пала у дубок бунар. А жену једну, јеретикињу манихејку, испуњену демонског лукавства и јеретичких измишљотина, која је правоверје хулила и многе на своје зловерје прелашћавала, он умртви молитвом, јер ова изненада паде и издахну. И многа друга чудеса у славу Божју учини свети Порфирије. И пошто је цркву Христову пасао двадесет и четири године, једанаест месеци и осам дана он, 420 год., оде к пастиреначалнику Исусу Христу Сину Божјем, Великоме Архијерају, коме с Оцем и Светим Духом част и слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ХРИСТОДУЛА

Пострада за Господа мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ НИКОЛАЈА КАТОПИНА[15]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА КАЛФЕ

Новомученик Христов Јован родио се у Галати у Цариграду. По занимању - столар калфа, изврстан мајстор, радио је у царевом двору, и међу великодостојницима султановим имао много пријатеља. Беше то човек смирен и врло милостив; хранио је сирочад, откупљивао сужње, и чинио друга разна добра дела.

Једном га један царски великаш, пријатељ његов, упита шта он мисли о њиховом пророку Мухамеду, и шта о томе говоре хришћанске књиге. Јовану беше нелагодно да говори о томе, зато одби. Но великаш му се закле овако: Тако ми хлеба који једем на царском двору, и тако ми наше пријатељске љубави, никакво ти се зло неће десити због одговора ма какав био. Слободно ми реци шта мислиш.

Верујући заклетви и пријатељској љубави, Јован му рече ово: Пошто ме питаш, истину ћу ти рећи: Постоји један истинити Бог - Господ наш Исус Христос. А Мухамед у кога ви верујете, беше смртан човек, човек неук, који за живота свог не учини никакво нарочито добро дело нити чудо, као што су то чинили други пророци Божји, које ми хришћани имамо. Једино сте ви прогласили Мухамеда за великог и сматрате га пророком. Уствари Мухамед и није пророк већ непријатељ Божји. Својим баснама и измишљотинама он се допао простим и непросвећеним људима, те су они пошли за њим.

Чувши то, овај великаш промену љубав у мржњу, и одмах дозва друге Агарјане, те немилосрдно тукоше Јована и одведоше пред судију. И оптужише га и сведочише против њега да је хулио на веру њихову. Судија нареди те Јована жестоко избише, па га затим у

тамницу вргоше. У тамници га стављаху на многе муке, еда би се Христа одрекао и веру њихову примио. Но храбри војник Христов остаде чврст, и говораше мучитељима: Нећу се ја одрећи мог пресладког Господа Исуса Христа. Напротив: Њега верујем, Њега обожавам, и исповедам да је Он савршени Бог и савршени човек.

Када се Агарјани уверише да је Јован непоколебљив у својој вери, они га послаше на црноморске галије, и он тамо проведе шест месеци на најтежим пословима. Затим га опет вратише у тамницу. И у тамници га три месеца мучише разноврсним мучењима. И пошто најзад увидеше да га ни милом ни силом не могу придобити да се одрекне вере у Христа, они га тужише самом везиру. Везир га најпре изружи, па онда осуди на смрт. И светог мученика одведоше на губилиште и посекоше 26 фебруара 1575. године у Цариграду. Тако блажени Јован прими венац мучеништва, и сада се у Царству небеском радује са светим Мученицима радошћу неисказаном. Молитвама његовим нека се и ми удостојимо Царства небеског. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ТЕОКЛИТА

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ФОТИНА, СЕВАСТИЈАНА И ОСТАЛИХ из дружине св. великомученице Фотине

Ови свети мученици пострадаше за Господа мачем посечени[16].

НАПОМЕНЕ:

1. Оригинал овог житија доживео је више издања и више превода. За овај, нешто скраћен, превод имали смо при руци и последње издање оригиналног текста: H. Grigoire - M. A. Kugener, Marc le Diacre: Vie de Porphyre, Paris 1930.
2. Идол Марнас припадао је искључиво Гази. Житељи овога града сматрали су га великим исцелитељем свих могућих болести и богом киша; они су, за време суше, да би га умилостивили, приређивали свечане верске процесије.
3. Венера - грчкоримска богиња љубави, лепоте, сладострашћа и нечистих пожуда.
4. Царовао од 361-363 године.
5. Епископ Јерусалимски Праилије управљао је Црквом у Јерусалиму од 417 до 422 г., а његов претходник био је Јован II (од 386-417). Изгледа да је писац житија избегао да помене овог Јована због његове умешаности у јерес оригенизма и пелагијанизма.
6. Свети мученик Тимотеј пострадао у Гази за царовања Диоклецијана (284-305); спомен његов празнује се 19 августа и 19 септембра.
7. Византијски цар Аркадије царовао од 395 до 408 год.
8. Св. Јован Златоуст управљао цариградском Црквом од 398 до 404 год. Слави се 13. новембра.
9. Подразумева се Теодосије Велики, који је царовао од 379 до 395 г.
10. Грацијан царовао западном половином царства од 375 до 383 год.
11. Бог сунца - Хелиос, обожаван у многим местима.

12. Просерпина - богиња подземног света, а исто тако и биља.
13. Хеката - грозно подземно божанство, које влада над злим демонима.
14. Фортуна - богиња судбине, нарочито среће и напретка.
15. Спомиње се под данашњим даном у Цариградском Синаксару.
16. О њима видети опширније у житију и страдању св. Фотине (Самарјанке), под 20. мартом.

27. ФЕБРУАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПРОКОПИЈА ДЕКАПОЛИТА

исповедника

Светитељ Прокопије беше родом из Десетограђа (Декаполиса) око мора Галилејског, због чега се и прозват Декаполит. Овај крај се спомиње у Еванђељу светога Марка: Дође Исус на море Галилејско у крајеве Десетоградске (Мк. 7, 31). Преподобни Прокопије се у младости одаде испосничком животу монашком и прође све прописане трудове, којима се чисти срце, и украси себе савршеном чистотом, и беше знаменит међу преподобним оцима. Но појави се иконоборачка јерес, чији први проналазач беше зли цар Лав Исаврјанин[1]. Та јерес лажно називаше идолопоклоницима оне који поштују свете иконе и клањају им се. И нечестиви цар неправедно и немилосрдно убијаше многе православне, а све раније православне цареве и архијереје и знамените хришћане, који су се побожно клањали светим иконама, он предаваше проклетству, иако сам проклет од свију. Тада овај велики и непоколебљиви стуб побожности и силни заштитник правоверја, Свети Прокопије, храбро устаде против јеретика, који су безбожно хулили оваплоћење Бога Слова и бестидно одбацивали Христов човечански лик, на иконама сликан. И посрамљиваше јеретике, изобличавајући њихово безумно умовање, и побеђујући их непобедивим богонадахнутим речима. И њихова превиспрена причања кидаше као паучину. Због тога изазва против себе гнев звероименог и звероподобног цара, који као лав који је изишао из пустиње рикаше, тражећи кога да прогута. И по наређењу царевом преподобни би ухапшен и жестоко бијен. Затим му гвозденим справама љуто стругаше цело тело, па га у мрачну и смрдљиву тамницу вргоше. Налазећи се у оковима, он великодушно поднашаше све патње, имајући у свима својим страдањима другара и састрадилника, Преподобног Василија, који му раније и у испосништву беше

заједничар и љубазни сажитељ[2]. Са њим он, после многих рана задобијених за свете иконе, дуго је тамновао, све до пагубне кончине насилникове.

А када безбожни цар Лав би лишен привременог, и уједно с тим, и вечног живота, пошто умре и телом и душом, тада Свети Прокопије са својим састрадалником Светим Василијем, и са другим светим и преподобним оцима, би пуштен из окова и тамнице на слободу. И остатак живота свог проведе у својим уобичајеним испосничким трудовима, упућујући многе на врлину, и приводећи их спасењу. Потом у дубокој старости отиде ка Христу Господу, да гледа његово лице не на икони него у стварности, и да за трудове своје прими двоструку награду: као испосник, и као Христов страдалник који се за свете иконе борио до крви.

Скончао мирно почетком деветог века.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТАЛАЛЕЈА[3]

Свети Талалеј се родио у Киликији[4]. Пошто презре сујету овога света, он најпре оде у манастир. И заволевши подвижнички живот, он прими ангелски образ.

И због врлинског живота свог би удостојен презвитерског чина. Затим, после неколико година оде у сиријски град Гавалу, који беше под лаодикијском митрополијом. На двадесет стадија од Гавале налажаше се једна висораван, и на њој старо идолиште посвећено демонима, и древно гробље многобожачко. То место беше страшно за све пролазнике, јер демони не само сањаријама и привиђењима застрашиваху, него и човекоубиствено нападаху и наношаху повреде многим људима и стоци. Чувши за то, преподобни Талалеј оде и настани се тамо, направивши себи малу колибу. И живљаше Богу, подвизавајући се подвижничким трудовима, и умртвљујући себе злопаћењем, и молећи се непрестано дан и ноћ. Али демони, не подносећи таквог суседа, скупише своје погане пукове и страшилишта, и с великим бесом навалише на њега. И плашаху га дивљом грајом, и прећаху му убиством, и употребљаваху сва своја

лукава средства да га отерају са тог места, које као да сматраху за своје од искони. А преподобни Талалеј, чврсто утврђујући себе у Богу, и ограђујући себе молитвом и крсним знаком, стајаше као храбар и непобедив војник за време битке, и ругаше се немоћној сили њиховој. Водећи такву борбу са демонима сваки дан, а нарочито сваку ноћ, и то дуго време, јуначки подвижник најзад однесе победу над њима уз помоћ Вишњега. И демони побегоше са стидом, не могући да победе нбпобедивог војника Христовог.

Пошто одагна демоне, угодник Божји начини себи врло тесну келију, не по мери свога раста. Келија беше два лакта висока, лакат широка. И у њој се не само није могло стајати, него се просто није могло седети. Висок растом, преподобни је свагда седео у њој погурен, са главом на коленима. И тако проведе десет година.

Утом преподобног Талалеја посети епископ кирски Теодорит. И када га епископ упита, зашто је изабрао такав начин живота, светитељ му одговори: Ја сам много грешан и, верујући да ме чекају многе вечне муке, ја измислих себи овакву добровољну тамницу, да бих, кажњавајући своје тело овом малом муком, олакшао себи тежину вечних будућих мука. - И епископ доби много духовне користи од преподобног.

Бог подари преподобном Талалеју дар чудотворства: да исцељује сваку болест и сваку немоћ, не само међу људима већ и међу стоком. Због тога многи долажаху к њему као целебном извору, и црпаху и телесно и душевно здравље. Јер се незнабошци, житељи околних села, обраћаху ка Христу Богу. И сви незнабошци у околини града Гавале, којих тада беше још много, потпуно се просветише вером, јер их чудеса светога Талалеја приведоше к познању истине. И помоћу ових новообраћених људи преподобни сруши демонско идолиште, прекопа незнабожачко гробље, и очисти то место од старих поганштина демонских. И на томе месту подиже цркву у част свих светих Мученика. И уреди у њој свакодневно богослужење. И проведе остале дане своје у уобичајеним подвизима својим. И угодивши Богу до краја, пресели се к Њему у дубокој старости, око 460 године.

О овом светом Талалеју свети Софроније, патријарх јерусалимски, пише у Лимонару ово: Ава Петар, презвитер лавре Светог Саве

Освећеног, исприча нам о ави Талалеју киликијском, да је шездесет година провео у монашком лику, не престајући никада од плача. И свима је увек говорио: Ово време, браћо, Бог нам је дао на покајање, и ако га истраћимо, бићемо због тога силно истјазавани.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТИТА
презвитера Печерског

Како се открива гнев Божји с неба на грех људски (ср. Рим. 1, 18), и како мир Божји који превазилази сваки ум (ср. Флб. 4, 7) чува тело и душу човека који мир иште, показује нам на очигледан начин житије овог блаженог Тита. Монахујући у Печерском манастиру[5], Тит би удостојен презвитерског чина. На подвиге, достојне вечнога блаженства, он би упућен следећом околношћу. Овом блаженом презвитеру Титу бејаше брат по духу црноризац истога манастира Евагрије, ђакон по чину. Међу њима беше велика и целицемерна љубав, тако да се сви дивљаху њиховој једнодушности и искреној љубави. Но ненавидник сваког добра ђаво, навикнут да сеје кукољ по пшеници, посеја и међу њима непријатељство. Гневом и мржњом он тако помрачи њихова срца, да они просто не могаху гледати један другога, и на све могуће начине избегаваху један другога. Када је један од њих кадио у цркви, други се склањао од кађења; а ако се не би склонио, онај би га преминуо не покадивши га. У таквом мраку греховном они проведоше дуго време, па се чак усуђиваху да приносе Божанске Дарове и да се причешћују Њима, не помиривши се међу собом и не измоливши опроштај један од другога. На све то подбадаше их враг. Братија пак мољаше их много пута да се помире, али они нису хтели ни да чују за то. Једном се, по промислу Божјем, Тит тако тешко разболе, да је мислио да неће остати у животу. И стаде горко плакати због греха свог, па смирено и понизно посла ђакону Евагрију ову искрену поруку: "Опрости ми, брате, Господа ради, јер те гневом својим увредих". Али он му не само не опрости, него га штавише стаде грубим речима проклињати. Међутим братија, видевши да Тит већ умире,

довукоше Евагрија силом, да се опрости са братом. Угледавши га, болник се одмах подиже, и паде му ничице пред ноге, говорећи са сузама: "Опрости ми, оче, и благослови!" Но Евагрије, немилостив и нечовечан, окрену се од брата и пред свима изговори ове страшне речи: "Никада се нећу помирити с њим, ни у овом свету ни у оном!"

Рекавши то, он се истрже из руку братије, и одмах паде. Братија хтедоше да га подигну, и гле - он већ беше мртав. И не могаху му братија ни руке прекрстити, ни уста затворити, ни очи заклопити, као да беше одавна умро. А блажени Тит у то исто време устаде потпуно здрав, као да никада није боловао. И сви бише запрепашћени тако изненадном смрћу једнога и тако брзим исцељењем другога. И стадоше распитивати исцељеног презвитера Тита, шта то значи. Блажени Тит им онда подробно исприча све што му би откривено: "За време болести док још бејах обузет гневом, ја видех како анђели отступише од мене и плакаху због погибије душе моје, а ђаволи се радоваху због гнева мог. Тога ради вас ја и стадох молити да идете и измолите ми опроштај од брата. И када га ви приведосте к мени, и ја му се поклоних а он се окрену од мене, видех једног немилостивог анђела са пламеним копљем, којим он удари неопростившег ми брата, и он одмах паде мртав. А мени тај исти анђео пружи руку и подиже ме, и ево сам здрав".

Уплашени овим казивањем, братија много плакаху над грозно умрлим Евагријем. И погребоше га, али са отвореним очима и устима, и са испруженим рукама. А сами се стадоше нарочито чувати од гнева, праштајући један другоме сваку увредљиву реч, и сећајући се добро оне поуке Господње: "Сваки који се гневи на брата свог ни за што, биће крив суду" (Мт. 5, 22). Усто, и свети Јефрем Сирин је рекао: "Ако се коме деси да умре у непријатељству, таквога очекује неумољиви суд". И могаше се тада говорити о уразумљеној братији: Велики мир имају они који љубе закон Твој, Господе (Псал. 118, 165). Но нарочито сам блажени презвитер Тит увиде да преко помирења са братом он обрете мир са Богом, што га сачува и од телесне и од душевне смрти. Од тог доба он и не помисли гневити се на ма кога, него, искоренивши потпуно гнев, он стече према својој братији љубав по Богу која никад не престаје, која је, као корен мира, свеза савршенства (Кол. 3, 14); љубав која је од чиста срца и добре

савести и вере нелицемерне (1 Тим. 1, 5); љубав која дуго трпи, која је самилосна, која не завиди (1 Кор. 13, 4); љубав која садржи у себи све врлине, нарочито ове: целомудрије, пошћење и непрестану молитву. Од тога времена овај блажени презвитер имађаше стално у срцу речи Светога Писма: Будите мудри и трезни у молитвама; а пре свега имајте непрестану љубав међу собом, јер љубав покрива мноштво грехова (1 Петр. 4, 7-8). Приносећи Бескрвну жртву, презвитер Тит испуњаваше и следећу еванђелску реч: Љубити Бога и ближњега, веће је од свију жртава и приноса (Мк. 12, 33). А стече он и савршени мир те, испуњен савршеном љубављу, није могао туговати и говорити: Нема мира у костима мојим од грехова мојих (Псал. 37, 4). Савршени мир овога постника беше такав, да се на њему испуни истинита реч апостолова: Царство Божје није јело и пиће него правда и мир (Рим. 14, 17). Стога се блажени Тит удостоји добити и на небу упокојење, јер, жудећи за њим, он после многих и великих богоугодних трудова и подвига отиде ка Господу. Свето тело његово почива у једној од печерских пештера, пуној Светих као доње небо, а духом равноангелним он борави на небу, куда би узнесен у вечни покој на рукама Анђела који му се јавише. И они, радујући се тамо, овом некадашњем грешнику који се достојно покајао, шта су могли рећи? ништа друго до оно што и свети апостол Павле о апостолу Титу: Утеши нас Бог доласком Титовим (2 Кор. 7, 6). А ми, радујући се такође, можемо одговорити овим небеским житељима речима из исте Посланице: Ми се утешисмо вашом утехом, и нарочито се обрадовасмо радошћу Титовом, којега се дух упокоји међу вама. - Нека се светим молитвама преподобнога Тита и ми, одбацивши сваки гнев, удостојимо добити опроштај грехова и упокојење временско и вечно у Христу Господу нашем, који је Бог љубави и мира (2 Кор. 13, 11), коме слава са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин[6].

СПОМЕН СВЕТОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ МАРКИЈАНА[7]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА ТИМОТЕЈА

Из Кесарије; преставио се у миру.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА НИСИЈА

Свети мученик Нисије пострада за Господа пребијен воловским жилама.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА: АСКЛИПИЈА и ЈАКОВА[8]

Асклипије и Јаков преподобни подвизаваху се у петом веку, у време Теодорита епископа Кирског (393-458), у пустињи Сиријској. Асклипије беше ученик преподобног Полихронија, прислужника авве Зевина[9]. Он у свему подражаваше преподобног Полихронија: у храни, одећи, скромном понашању, бдењу и молитвеном општењу с Богом. Ни док се раније налазио међу мирским људима њему није сметало да живи подвижнички и врлински. Преселио се у миру, добивши од Господа дупли венац. Преподобни пак Јаков затвори се у својих деведесет година у једну малену келију покрај села званог Нимуза и никоме се не показиваше. Једино је долазницима давао одговоре кроз једну малу спирално направљену рупу. У келији не запаљиваше ни ватре ни светиљке. Издржавши тако у подвигу лишавања, у миру се пресели ка Гоцподу.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ГЕЛАСИЈА

Глумцу комедијашу Геласију би наређено да исмеје свету тајну крштења. Но док је он то радио, озари га благодат с неба, и он се промени душом, поверова у Христа, и стварно се крсти, и постаде хришћанин. Због тога би мачем посечен, у граду Илиопољу 297 године.

СПОМЕН СВЕТОГ
СТЕФАНА

Христољубиви богоугодник блажени Стефан основао болницу за престареле у Арматији, у Цариграду; и упокојио се у миру, око 614 године.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА
ИЛИЈЕ ТРАПЕЗУНТСКОГ

Овај свети младић беше син свештеника по имену Константина, из села Крионери код Трапезунта (у Малој Азији). Буде ухваћен и мучен од Турака због своје хришћанске вере, и на крају обешен. Његово свето тело хришћани узеше и сахранише у манастиру Теоскепасту. Пострада 1749. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Царовао од 717 до 741 године.
2. Препод. Василије слави се посебно 28. фебруара.

3. Његово житије написа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 28).
4. Киликија - југоисточна провинција Мале Азије.
5. Реч је о Кијево-Печерском манастиру, који је основан преподобним Антонијем (+ 1073. год.) и преподобним Теодосијем (+ 1074. г.).
6. Преподобни Тит живео је у дванаестом веку, и скончао 1190. год.
7. Спомиње се у Цариградском Синаксару.
8. Њихово житије записао је бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 25). У Синакеару Цариградске Цркве спомињу се под 25. фебруром.
9. О њима видети под 23. фебруаром.

28. ФЕБРУАР

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВАСИЛИЈА ИСПОВЕДНИКА
састрадалника и саподвижника Св. Прокопија Декаполита

Василије блажени би у време цара Лава Исавријана иконоборца[1]. Још као млад постаде монах и ученик преподобног Прокопија Декаполита, и добро се подвизавајући он упражњаваше највише подвиге. А затим јуначки устаде против иконобораца у заштиту поштовања светих икона. Због тога би ухваћен, и много мучен. Али он не узмакну, него проповедаше истину Православља до смрти. Саподвижник му у томе беше божанствени Прокопије Декаполит. Иконоборци стругаше Светом Василију цело тело и врат, па га вргоше у тамницу. А када умре Лав Исаврјанин, светитељ би ослобођен тамнице. И опет продужи пређашњи подвижнички живот. И многе грешнике побуди на покајање својом проповеђу и својим примером, а многе зловерне поврати православној вери. Пошто тако проведе живот, блажени Василије радујући се и благодареће отиде ка Господу, Кога измлада беше заволео[2].

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

ПРОТЕРИЈА
патријарха Александријског

У египатском граду Александрији, по престављењу светог Кирила[3], патријаршијски престо заузе јеретик Диоскор, који сав Египат испуни својом јереси. У то време у Александрији беше један побожан и у православним догматима непобедив презвитер, по имену Протерије. Он беше светог живота, и испуњен богонадахнутог разума и мудрости. Видећи да врло многи прилазе патријарховој јереси, која је булазнила да је у Христу једна природа, Протерије им се моћно противстављаше непобедивим речима. Патријарх Диоскор беше љут на њега. Али, желећи да га придобије за своје непобожно учење, он му притворно ласкаше, па му и протопрезвитерски чин даде. Но нимало не успе. Јер свети Протерије беше чврст у вери, пошто се одлично беше научио Православљу од светог Кирила, прећашњег патријарха Александријског.

Потом, за царовања Маркијанова састаде се у Халкидону Четврти Васељенски Сабор светих Отаца 451 године. На њему Диоскор би због јереси изобличен, и патријаршијског чина лишен, и од Цркве одлучен, и у пафлагонијски град Гангрију прогнан, где после неког времена и умре. А у Александрији, по свргнућу Диоскора, за патријарха би изабран од православних архијереја и клирика и благочестивих људи Свети Протерије, човек уистини достојан таквог чина[4]. Али већина александријског живља, затрована Диоскоровом јереси као душешкодљивим отровом, па још нахушкана од неких јересујућих клирика, не пристајаше на Протеријев избор. И када свети Протерије, постављен од православних за патријарха, заузе свој престо, и стаде величати Православље, светим Оцима утврђено на Халкидонском Сабору, настаде у народу узбуна и метеж. Јер се неки клирици, на челу са презвитером Тимотејем, прозваним Елур, и ђаконом Нетром Могосом, одвојише од црквеног сабора, не желећи да имају општење са светим Протеријем, и стваряху у народу раскол, потстичући на буну. И настаде у александријској цркви велики раздор: једни се држаху новопостављеног патријарха и православно умоваху, а други су опет хтели Диоскора, проклињали догмате

Халкидонског Сабора, бунили се и борили међу собом, па и на патријарха посегнули. Јер безумни бунтовници викаху на светог Протерија, називајући га прељубочинцем, пошто је живом архијерају Диоскору, иако је у заточењу, преотео невесту његову - свету цркву. Па још говораху да је Протерије јеретик, и недостојан патријаршког чина.

Пошто је свети Протерије многе муке трпео од метежног јеретичког света, и бојао се њихових крвничких руку, он би приморан да тражи за себе војну заштиту. Али беше непрестано у страху, очекујући напад, пошто су они већ били устали и на високе чиновнике у граду, па и на саму царску војску у граду кидисали. У то време из Тиваиде стиже у град царски намесник да умири побуну. А на његову војску народ се бацао камењем. Војници пак видећи народну побуну, утрчаше у храм, звани Серапидиск, и у њему се затворише. Народ опколи храм, запали га, и све војнике сажеже огњем живе.

Чувши за то, благочестив цар Маркијан се силно разгневи, и посла велику војну силу, те умири грађане и народ. Усто нареди да се жито, које се лађама преносило из египатских крајева и покрајина у Александрију, упути у Пилусију, а одатле у Цариград. И још одузе александријцима народна купатила, и друге неке удобности, и сваку слободу. А забрани им и уобичајена позоришта.

Погођени тиме, а нарочито оскудицом у хлебу, јер их глад мучаше, грађани се умирише, и молише пресветог патријарха Протерија да иде и умоли за њих цара. Пресвети оде, заузе се код цара за свој град, и склони цара на милост, те све доби што је тражио. И граду би враћена пређашња слобода, и хлеб би враћен. И проведе светитељ Божји неко време на престолу свом у миру. А Тимотеја Елура, који није хтео да се покаје, и његове саучеснике, он предаде свргнућу.

Потом премину благочестиви цар Маркијан 457 године, и јересујући расколници се опет осилише, и стадоше неразумни народ потстицати на буну и метеж, и не престадоше док злобу своју не задовољише. Јер зли Тимотеј Елур, препредењак и чаробњак, вешто заведе египатске монахе, који су живели по манастирима и у усамљеништву, и то на овај начин: Једне мрачне ноћи, огрнут црним огртачем, он обиђе монашке келије, зовући сваког по имену. И на

свачије питање, ко је и шта тражи, он је одговарао: Ја сам један од службених духова, послат од Бога, да не општите с Протеријем, и да не примате Халкидонски Сабор, а да Тимотеја Елура поставите за епископа александријског.

На тај начин их вешти препредењак, уз ђаволску помоћ, мајсторски обману. А они, не распознавши вражју клопку, повероваше лажи као истини, и причајући један другоме о том анђелском виђењу, сложише се, и сви се скупише. И одоше у Александрију као у рат, дишући гневом на невиног православног архијереја Божјег Протерија и желећи да га отерају из цркве. За то време Тимотеј у Александрији једне људе преваром придоби, друге тајно поткупи, и тако скупи велику гомилу побуњеника. И чекаше згодан тренутак. Утом се деси да царски намесник Дионисије оде у Горњи Египат и тамо се задржа. Тада Тимотеј бану у цркву са огромном наоружаном руљом грађана и најмљених војника, и са египатским монасима који беху дошли, и са два епископа који су због зловерја свог били по правилима свргнути, и са другим такође свргнутим клирицима. И ови свргнути епископи посветише Тимотеја за архијереја, и прогласише за патријарха александријског, не бојећи се правила црквених, ни закона царских, ни каквог суда. Јер су сву наду полагали на побуњенике и на мноштво заведених инока.

А пресвети патријарх Протерије, када виде такав метеж, и да ни од кога нема помоћи и заштите, и да царски намесник није у граду, одлучи да бежи. И он ноћу тајно напусти град. Док је тако боравио у једном скривеном месту, њему се у виђењу јави свети пророк Исаија и рече: "Врати се у град, ја чекам да те узмем". Пошто пресвети Протерије размисли о овом виђењу, и у њему распознаде свој мученички крај, он се врати и уђе у црквену крстионицу. Дишући убиством, побуњеници тражаху Светог Протерија свуда. А кад сазнадоше да је у крстионици, они га најпре затворише тамо. Затим, прелашћени Тимотејем, они уђоше код њега и нечовечно га убише, јер га избодоше штаповима, на чијим се врховима налазило оштро гвожђе. Тада убише и шесторицу хришћана који беху с Протеријем. И то пролише невину крв у дане када пасха наша Христос би заклан за нас. Јер ово свирепо убиство они извршише на Велику Суботу, 457 године.

Али убицама и то не беше доста. Незасићени невином крвљу, они свој бес увећаше: мртво тело, светог Протерија за ноге везаше, па га кроз град вукоше, ударајући га чим стигну, тако да га цело издробише. А што је још нечовечније, неки од силног беса као пси и зверови зубима му кидаху тело. Затим наложише велику ватру, тело светитељево спалише, а пепео и прах развејаше. Усто, по наређењу безаконог патријарха свог, они спалише патријарашки престо на коме је свети Протерије седео, као тобож оскврњен Протеријем. Они, скверни и безбожни јеретици, светог угодника Божјег проглашаваху скверним!

После таквог зверског уморства светог Протерија, псевдопатријарх Тимотеј Елур посла своје војнике у све египатске градове, да протерају православне архијереје, а да на њихова места поставе оне које он одреди. Тада злостављани епископи и клирици, и сви који беху правоверни, писаху молбе благочестивом цару Лаву, наследнику Маркијановом, и пресветом Анатолију, патријарху Цариградском, извештавајући их о свему што се догодило, и молећи их да избаве Цркву александријску од таквог насиља.

Цару и патријарху беше веома жао због нечовечног убиства великог архијереја Божјег Протерија. И цар одмах посла своје достојанственике са војном силом, те покажњаваше побуњенике: једнима руке отсекоше, другима језике ишчупаше, треће у окове и тамнице вргоше, четврте избише и прогнаше, а псевдопатријарха Тимотеја Елура са његовим епископима и клирицима стависше под духовни суд. Тада православни архијереји судише и осудише Тимотеја како је то делима својим заслужио: лишише га не само архијерејства него и хришћанства; и би послан у град Гангрију, где и учитељ његов Диоскор сконча. А за патријарха александријског би изабран Тимотеј Салофакиол, човек правоверан и мудар, добродушан и пун љубави према свима. И Црква Христова у Александрији доби мир и тишину, православно славећи Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
НЕСТОРА

епископа Магидиског

Живљаше овај светитељ у време цара Декија (249-251) и намесника Публија. Беше родом из Перге[5] Памфилијске. Пошто је веровао у Христа, би ухваћен од кнеза Иринарха, и изведен на суд. На суду исповеди своју веру у Христа. Због тога би распет. Узносећи Богу велику благодарност, и са крста храбрећи хришћане у вери, овај славни мученик предаде дух свој у руке Божје и доби венац мучeништва, године 250.

СПОМЕ ПРЕПОДОБНИХ ЖЕНА КИРЕ и МАРАНЕ

Свете жене Кира и Марана беху из сиријског града Верије, рода високог и славног. А и одгој им беше узвишен и племенит. Но пошто оне презреше сјај свога порекла и све радости и забаве овога живота, оне оградише зидом једно место изван града, а врата затрпаше камењем и иловачом. А када то видеше њихове слушкиње, и оне зажелеше да проводе сличан живот. Господарице им њихове онда наредише да у близини њиховог обиталишта сазидају себи малу келију, и да се тамо подвизавају. И кроз једно прозорче оне су посматрале шта њихове слушкиње раде, и често их потстицале на молитву, и распаљивале љубав њихову према Богу.

Ове блажене, Марана и Кира, не имађаху ни куће ни колибе, већ беху без крова и заклона. Зими их је тукла киша и снег, а лети пекла сунчева жега, но то су оне примале као велику радост. Храну су добијале кроз једна мала вратанца. Одатле су и разговоре водиле са женама, које су им долазиле само у дане Педесетице. У друго време су безмолствовале, молитвено тиховале, и нису говориле. И то једино је Марана разговарала, а Киру нико никада није чуо да говори. Обадве су носиле велике и тешке вериге. А пошто Кира беше слабијег телесног састава, она се од тешких верига подгрбави, те није могла да се усправи. Хаљине су им биле врло дугачке, покривале су им не само цело тело него и стопала.

Ове блажене су четрдесет и две године живеле таквим животом. За то време су три пута постиле по четрдесет дана, ништа не једући, по угледу на Мојсија и Илију. Исто тако су три пута постиле по три недеље, ништа не једући, као што је постио пророк Данило. И пошто су много волеле да виде света места страдања и васкрсења Господњег, оне отпутоваше у Јерусалим. На путу до Јерусалима ништа јеле нису. Тек пошто се поклонише светим местима оне једоше. И при повратку из Јерусалима оне опет уз пут ништа не окусише. А путовање од Верије сиријске до Јерусалима није мање од двадесет дана.

Пошто жељаху да виде храм свете првомученице Текле[6] који се налази у Исаврији, да би тим виђењем распалиле у срцима својим огањ љубави Божје, оне отпутоваше тамо, и опет за време путовања ништа не једоше. Тако је силна љубав према духовном женику Христу пламтела код ових двеју подвижница.

Пошто ове блажене светитељке таквим врлинским животом украсише род жена, и постадоше примери врлине и подвижништва, оне се преселише ка женику Христу, кога су љубиле[7].

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА НИМФАНА и ЕВУЛА

Богомудро апостоловали и у миру се упокојили. О њима говори св. апостол Павле у својим посланицама 7 (Кол. 4, 15; 2 Тм. 4, 21).

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ НОВОМУЧЕНИЦЕ КИРАНЕ

Ова прекрасна невеста Христова Кирана бејаше из села Ависоке близу Солуна; чедо побожних хришћанских родитеља. Веома лепа, она вођаше живот честит и целомудрен. Но добромрзац ђаво испуни се зависти према њој због њених врлина; и пошто јој не

могаше упрљати душу преко ружних помисли и непристојних замки потајних, он пронађе оруђе за своје зло у лицу једног агарјанина јаничара. Овај беше субаша у селу Ависоки, и скупљаше државни данак. Он се запали сатанском љубављу према целомудреној Кирани, и поче јој се на разне начине удварати, само да би дошао до свога циља. Међутим чедна девица га и не погледаше. Затим јој поче нудити много новаца, обећавати скупоцене хаљине, само да се одазове његовој жељи. Онда прибеже претњама и застрашивањима, па јој чак стаде и смрћу претити. Али Кирана, пуна небеске љубави према Господу Христу, нити се саблазни обећањима, нити се уплаши претњи.

Видећи да не може ни на који начин доћи до свога поганог циља, овај се јаничар субаша договори са другим јаничарима из своје чете, те изненада ограбише Кирану и одведоше у Солун пред судију. И оптужише је и сведочише лажно, како је Кирана тобож обећала да се уда за субашу и да пређе у муслиманску веру. На суду Турци употребише и ласке и обећања и застрашивање, али блажена Кирана остаде непоколебљива, и само једну реч рече свима: Хришћанка сам, и имам женика - Господа мог Исуса Христа; Њему сам посветила себе; за Њим чезнем измалена; из љубави према Њему готова сам и крв своју пролити, само да се Њега удостојим. Ето, то вам је мој одговор, и не очекујте од мене ниједну реч више.

Рекавши то Кирана умуче, и не хте више да одговара ни на једно питање њихово. Оборивши главу, она смерно гледаше преда се, и умом се мољаше Господу Христу да јој да снаге да издржи до краја. И тог часа срце јој се испуни веселости и радости духовне, и она се осети као узнесена у рај; и заборави на све муке земаљског живота, и свом душом узажеле да што пре прими смрт за Христа.

Видевши одлучну непоколебљивост Киранину и раздраганост лица њезина, Турке обузе стид, и послаше је у тамницу, и тамо оковаше у синџире. А онај јаничар субаша, горећи и надаље демонском љубављу, оде великом аги Алибеју, и моли га да му дозволи да одлази у тамницу код Киране кад год зажели. Алибеј му дозволи. И овај неваљалац одлажаше често у тамницу и чињаше блаженој Кирани разна насиља и мучења, са пакосном упорношћу: или да је примора да му испуни вољу или да је умори. Једном он доведе са

собом и друге јаничаре, да би заједнички ставили на жестоке муке свету мученицу. А она, угледавши их, саже главу, покори лице, прекрсти руке, па нити их гледаше нити им одговараше. А они јој прво стадоше говорити ласкаве речи и давати обећања; но видећи њену чврстину и непоколебљивост, они је почеше мучити: један је удараше мотком, други ножем, трећи песницом, четврти ногама, док је не оставише скоро мртву, па се удаљише да она дође к себи. Онда опет наиђоше и понова је бездушно мучише. Тако они рађаху дању, и то много дана. А ноћу је тамничар вешао свету мученицу нагу, везивао јој руке, па је немилосрдно тукао мотком све док се не би уморио. Онда ју је тако нагу остављао да виси на цичи зими, јер те године беше опака зима. А светитељка све то трпљаше тако јуначки, мирно и спокојно, да је изгледало као да неко други страда а не она, и сав ум њен и сав вид њен налажаху се на небу. И за све то време света мученица не окуси ништа од хране, мада су јој нудили, јер у срцу свом она имађаше огањ љубави божанске, и та је љубав храњаше и моћи јој даваше.

Недељу дана после тога дођоше јаничари понова, и ставише свету мученицу на жестоке муке. Затим тамничар продужи мучити је ноћу са своје стране: обеси је сву оковану у ланце, и огромном мотком тако је зверски бијаше, да је из њеног тела крв потоцима текла. И гле, баш у то време изненада сину одозго кроз кров светлост с неба као муња и обасја тело свете мученице, а обасја и сву тамницу тако као да је цело сунце сишло у њу. Догоди се то пред саму поноћ. Тамничар се препаде, па отрча и дозва друге сужње да скину мученицу са вешаљке. Када ови дођоше, затекоше је мртву. А небеска светлост се повуче и остави за собом неисказано диван мирис. Пошто скинуше мученицу, они јој с тела одрешише ланце, и положише је на земљу, очекујући да сване. А ујутру пуче глас по граду да је света мученица скончала, и о светлости која се с неба јавила. Турци се постидеше, и дадоше хришћанима дозволу да узму свето тело свете мученице. Сви се хришћани обрадоваше, па многи одоше у тамницу, с побожношћу узеше чесне мошти светитељкине, и чесно их погребоше изван града на хришћанском гробљу. А хаљине светитељкине хришћани поделише између себе на освећење

и спасење. Света Кирина пострада у Солуну, 28. фебруара 1751. године.

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАЖЕНОГ
НИКОЛАЈА
Псковског јуродивог

Живео животом јуродивог у граду Пскову у време цара Ивана Грозног, и упокојио се 28. фебруара 1576. године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ВАРСОСА
епископа у Дамаску

Преставио се у миру.

СПОМЕН СВЕТИХ
ШЕСТ МУЧЕНИКА ЕГИПАТСКИХ

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
АВРИКИЈА (или АВЕРКИЈА)

Пострадао за Господа мачем посечен.

НАПОМЕНЕ:

1. Владао од 717 до 741 године.
2. Свети Василије упокојио се у другој половини осмога века.
3. Свети Кирил Александријски - патријарховао 32 године; преставио се 9 јуна 444 год.; спомен његов празнује се 18 јануара и 9 јуна.
4. Св. Протерије је остао на александријском престолу од 452 до 457 године.
5. Перга - град у Малој Азији.
6. Света првомученица равноапостолна Текла живела у време апостола; обраћена у хришћанство апостолом Павлом; скончала у Селевкији; празнује се 24 септембра.
7. Упокојиле се око 450 г. Њихово житије записа бл. Теодорит Кирски ("Филотеос Историја", 29).

29. ФЕБРУАР

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА КАСИЈАНА

Преподобни отац наш Јован Касијан роди се у Прованси на југу Галије[1], око 365 године, од родитеља побожних и угледних. Када дете поодрасте, имућни родитељи га дадоше у школу. И он у младости изучи све науке светске. Јер беше не само врло даровит, него и веома трудољубив и вредан. Затим се сав предаде изучавању Светога Писма Старог и Новог Завета. На тај начин стече не само светско него и највише божанско знање, и украси свој живот светошћу и чистотом. Завршивши школу, Касијан осети у срцу свом позив и жељу за монашким животом. Зато напусти отаџбину, остави родитеље и сав сјај овога живота, узе крст на своја рамена, и следоваше Христу. А имађаше он и једног свог нешто старијег друга или боље рећи брата, не по телу него по духу, који се зваше Герман. Заједно са овим братом он крену на пут у Палестину. Дошавши у Свету Земљу (око 383 г.) они бише примљени у Витлејемски манастир[2], који се налазио недалеко од пећине у којој се родио Господ наш од Пресвете Дјеве. Овде се преподобни Касијан одаде сваком послушању и изнуравању тела, и свагда беше устремљен к Богу молитвом. Упознавши се са неким подвижницима анахоретима (отшелницима, усамљеницима) он зажеле да се ода још већем савршенству. Зато крену са својим духовним братом Германом на пут у Египат, пошто беше много слушао о подвизима египатских монаха, нарочито пустињака и отшелника. Кренувши морем они стигоше до ушћа велике реке Нила. Недалеко од првог оближњег града наиђоше на знамените подвижнике који живљаху у самоћи и са њима разговараху о духовним стварима. Затим они кренуше даље и наиђоше на многе велике подвижнике, како оне у општежићним манастирима, тако и оне у отшелничким келијама. Идући даље још дубље у пустињу они дођоше и до египатског Скита, где видеше велике оце египатске Макарија и Пафнутија, и још многе друге богољубиве подвижнике. Пролазећи даље они посетише и монахе у Тиваиди и у Нитријској пустињи. Са свима овим преподобним и искусним подвижницима они разговараху о монашком животу и богоугодним подвизима, што све преподобни Касијан касније описа у својим књигама[3]. Од ових преподобних отаца пустињака, истинских подвижника и монаха, блажени Јован Касијан скупљаше врлине као нека трудољубива пчела. У то време он се и сам повуче у пустињу на безмолвије, то јест на молитвено

тиховање и самоћу, изучавајући у самоћи искушења и изнуравајући себе сваким трудом. Он у томе достиже до тако високог расуђивања да је убрзо постао другима узор и пример сваке врлине. Уздигнувши се изнад страсти, и очистивши ум, он опитом и благодаћу Светога Духа тачно сазнаде потпуну истину о монашком животу и однесе потпуну победу над страстима. У египатској пустињи преподобни Касијан остаде са својим духовним братом Германом све до познатог оригенистичког спора међу монасима у Египту (око 399 г.).

Овај спор изби међу монасима због тога што су неки од египатских монаха били присталице оригенистичких заблуда, које наношаху штету и вери и духовном животу. Строги александријски архиепископ Теофил[4] поче тада прогањати монахе који се држаху Оригеновог[5] учења. Притом он поверова клеветама неких, те из Египта прогна и многе невине монахе. Тако он без разлога прогна и познате по побожном животу нитријске монахе зване Дуга Браћа, назване тако због свог високог телесног раста. Са овом Дугом Браћом, због грубих Теофилових прогона, многи монаси напустише у то време Египат и прећоше неки у Палестину, а неки у Цариград. Са Дугом Браћом и осталим монасима кренуше за Цариград и преподобни Касијан и Герман. Дошавши у Цариград они бише примљени код светог архиепископа Јована Златоуста[6]. Овај свети отац, испитавши ствар и дознавши да су ови монаси невини, рукоположи их: преподобног Касијана за ђакона, а Германа за презвитера. Блажени Касијан се веома дивљаше светом архиепископу Јовану, нарочито његовој златоустој речитости и мудрости и његовој апостолској светости. Од њега се преподобни научи обилној мудрости и врлинама, те због тога касније, и све до краја свога живота, не престајаше уважавати и хвалити светост и мудрост великог златоустог Оца, говорећи увек свима да све што зна - зна од светог Јована Златоуста.

Али када ускоро затим сурови Теофил александријски поче неправедно прогањати и светог Златоуста, и када га, уз помоћ царице Евдоксије, неправедно осуди на безаконом сабору под храстом (403 г.), тада се и блажени Касијан, као присталица и ученик Златоуста, нађе под ударцима Теофилових и царичиних прогона. Јер, цар Аркадије[7] наговаран од царице издаде наредбу по којој се

сви Златоустови пријатељи имаху прогнати из Цариграда и вратити сваки у свој крај одакле је и дошао. Преподобни Касијан, иако сав ожалошћен неправедним страдањима свога вољеног оца и учитеља архиепископа Јована, мораде напустити Цариград, и он крете према Риму (404 г.). Полазећи за Рим он доби од цариградског клира и народа писмо за папу Инокентија[8], у коме се клир и народ жаљаху папи на неправедно прогањање златоустог Светитеља, као што о томе пише Паладије у житију Светог Јована Златоуста. Због ових неправедних прогањања и због кротког подношења свих страдања, преподобни Касијан сматраше и називаше свеблаженог Златоуста мучеником.

Дошавши око 405. године у Рим преподобни Касијан предаде папи писмо; и остаде дуже времена у Риму. Видећи његове врлине и мудрост папа Инокентије га рукоположи за презвитера. У Риму се преподобни упозна и веома спријатељи са младим ђаконом тамошње Цркве, потоњим папом римским светим Лавом[9], који преподобног особито уважаваше, и касније се њему обраћаше за савете по питању јереси Несторијеве[10]. Пошто се духовни брат преподобнога Касијана Герман упокоји у Риму, преподобни крену из Рима и дође у своју Галију и настани се у Марсељу (416 г.). Ту основа два манастира, један мушки посвећен св. мученику Виктору, а други женски. Ова два манастира убрзо се развише у велике и славне обитељи, познате надалеко по своме животу и својим светим подвижницима. Ови манастири беху основани и уређени по правилима и обичајима монашког живота на Истоку. Јер преподобни у њих пренесе и засади сво своје пребогато монашко искуство и знање, које марљивошћу пчеле беше скупио на Истоку, нарочито у Египту. О свему овоме брзо дознадоше околни монаси и епископи и мољаху преподобнога да напише правила и опише монашке обичаје које је видео по манастирима Египта и Палестине, и да на прост начин овдашњој братији објасни свети живот светих отаца Палестинских и Египатских. Испуњујући молбе монаха и епископа преподобни најпре написа особито корисну за љубитеље духовног живота књигу, која се зове: "О правилима оштежића и о борби против осам главних страсти"[11]. Затим он написа и већ напред споменуту књигу Разговора Светих. На тај начин, преко ових

својих списа преподобни отац наш Касијан пружи тада, а и данас пружа, огромне духовне користи и онима што живе у усамљеничком базмолвију, у усамљеничком молитвеном тиховању, и онима што живе у општежићу.

Углед преподобног Касијана у свој Галији, а и у читавој Цркви на Западу, беше веома велики. То се види и из тога што су се њему обраћали да реши нека питања о вери. Већ смо поменули раније како се њему обратио ђакон римске Цркве Лав, молећи га да изложи веру о оваплоћењу Господњем и побије јерес Несторијеву. Исто тако се преподобном Касијану обраћаху и монаси у Галији по питањима која беху покренута у великом спору између Августина, епископа ипонског у Африци[12], и јеретика Пелагија. Јеретик Пелагије учио је да се човек може сам спасти својом слободном вољом и својим делима и одрицао првородни грех и пад човеков у рају, а уз то још одрицао и потребу Христовог страдања за нас људе. Против њега устаде и стаде писати споменути епископ ипонски Августин. По његовом учењу: човек је првородним грехом толико дубоко пао да у њему није више остало никаква добра; према томе човек се спасава искључиво благодаћу Божјом, и његова слободна воља ту нема никаквог удела. На питање пак, зашто се онда сви људи не спасавају кад је спасење само дело благодати а не и човекове слободе, Августин је одговарао да је Бог тако од вечности предодредио једне за спасење, а друге за погибао. Умешавши се у ову борбу преподобни Касијан је светоотачки богомудро расуђивао о том питању. Он називаше и сматраше Пелагија јеретиком, али исто тако он не одобраваше ни Августиново погрешно учење које пориче слободну вољу човекову, и које уствари води богохулству, јер окривљује Бога за вечну погибао неких грешника.

Од својих преподобних Отаца на Истоку блажени Касијан беше научио, а то и својим монашким искуством потврдио, да је за спасење човека неопходно потребна благодат Божја, али и слободна воља човекова, и намера и подвиг. Јер по речима Светих Отаца, благодат Божја, ако је и благодат (Χαρις = дар), ипак спасава оне који то хоће ("η Χαρις καν Χαρις η, τουςςεθελοντας σωζει"). Тако преподобни отац наш Касијан научи и утврди браћу своју правој

вери Светих Отаца, док јеретичко учење Пелагијево би осуђено, а заблуде Августинове одбачене од стране Православне Цркве[13].

Преподобни Касијан беше заиста образац врлина и извор монашког духовног искуства. И кад је ћутао, и кад је говорио, блажени је био наук и савет. Он беше у највећој мери простосрдачан и разборит (διακριτικωτατος), тако да га преподобни и свеблажени Јован Лествичник хвали у својој речи о послушању.

Пошто преподобни Касијан на тако свет начин проведе живот, и достиже до потпуног бестрашћа, и заблиста даром пророчким, и у свему се показа велики, отпутова у миру ка Господу, 435 године. И би поштован као светац од свих, и на Истоку и на Западу. Свете мошти његове почивају у њиме основаном манастиру св. мученика Виктора код Марсеља.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ КАСИЈАНА КИПАРСКОГ

У месту Авдиму на Кипру живео и подвизавао се овај преподобни, непознато када. Кипарски хронографи спомињу и тачно место његовог успења, као и његово празновање у Авдиму последњег дана фебруара[14].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ЛАВА

монаха Кападокијског

Подвизавао се у оази у време цара Тиберија. Био родом из Кападокије. Спомиње се у Лугу духовном.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА ИСПОВЕДНИКА

епископа Девелта

Живео у седмом веку и као епископ града Девелта борио се против јереси монотелитске. Проповедао Православну веру у Господа Христа у двема природама и двема вољама, и утврђивао народ у вери Светих Отаца.

Многе муке и бијења претрпео од Скита.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА

названог Варсануфије[15]

Преподобни Јован беше родом из Палестине. Он се крсти кад му би осамнаест година, и одмах се замонаши, и стаде се обучавати подвижничком животу. Када се прочу због свог веома врлинског живота, он би изабран за архиепископа у Дамаску[16]. Пошто проведе неко време као архијерej, и увиде да је изгубио корист монашког живота, он тајно напусти епископију и Дамаск, и отпутова у Александрију под именом Варсануфије, да га тамо неко не би распознао. Из Александрије пак оде у Нитријску пустињу као један од убогих просјака, и поклони се игуману, молећи га да га прими да служи старцима. Игуман га прими, даде му монашку одећу, и он служаше братији по вас дан, а ноћи провођаше на молитви без спавања. Сваког јутра пак он је узимао из свих келија тикве и крчаге, ишао на реку, доносио воду, и остављао суд пред келију свакога старца.

Беше тамо један монах оскудан умом. Он многе пакости чињаше светитељу, називајући га разним погрдним именима и просипајући помије на њега. Усто га и ђаво нахушка, те пробуши зид од келије његове, и леваше мокраћу на његову рогозу, због чега је увек смрдело. Када игуман сазнаде за то, дозва оног брата и хтеде да га казни. Али Варсануфије паде пред ноге игуману, сузама их квасаше, бацајући кривицу на себе, и говорећи: Ја противречим брату, те га

изазивам на гнев, зато му опрости Господа ради! И тако избави од казне онога брата.

Затим би препознат од преподобног Теодора Нитријског. Онда он напусти пустињу и побеже у Египат. И тамо доби дар прозорљивости, да је и помисли људске знао. Цркву пак ослободи од јеретика, и многе душекорисне књиге написа. Њега, заједно са другим епископима, извести цар Лав (457-474 г.), о мученичкој смрти светог Протерија, патријарха александријског[17]. Око године 457 усну преподобни с миром у Господу нашем Исусу Христу, коме са Оцем и Светим Духом част и слава вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ КАСИЈАНА

посника и затворника Печерског

Молитвом умиривао нечисте духове и нагонио их да признају да се боје Печерских подвижника. Скончао мирно у 12. веку. Мошти му почивају у Теодосијевој пештери у Кијеву.

Молитвама Светих Твојих, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас! Амин.

Недеља, 1/14 јули 1946. год. На св. бесребренике Козму и Дамјана, Манастир Суково.

НАПОМЕНЕ:

1. Галија је данашња Француска. Прованса је област на југу Француске, око града Марсеља, близу Средоземног мора. По некима св. Јован Касијан (који се у неким Синаксарима назива и Римљанин) би рођен у Малој Скитији (данашња Добруџа). Боландисти пак и други историчари доказују да је рођен у Провансi близу Марсеља.
2. У овај Витлејемски манастир настанили су се нешто касније (око 385 г.) два друга ученика монаха са Запада: блажени Јероним, родом из Далмације, и Руфин, родом из Аквилеје (данашњи Трст). Бл. Јероним се спомиње 15 јуна.
3. То cu књиге преподобног Касијана зване Разговори Отаца (Conlationes Patrum), које садрже подвижничке разговоре египатских отаца. Тих разговора има 24 на броју, и од њих су многи преведени на грчки (а и на руски) и налазе се у "Евергетиносу". Каснији Св. Оци препоручивали су ове Разговоре монасима за читање, јер они садрже веома душекорисне поуке.
4. Теофил - архиепископ александријски од 385-412 год.
5. Ориген - знаменити и врло учени богословски писац и философ III века (185-253 г.), родом из Александрије. Поред многих заслуга имао је и многа погрешна учења, од којих су нека (о души, анђелима, о апокатастази) касније изазвала велике спорове међу монасима у Египту и Палестини. Оригенове заблуде осуђене су на Петом Васељенском Сабору 553. год.
6. Св. Јован Златоуст - архиепископ цариградски од 397-407 године. Његов спомен празнује се 13. новембра.
7. Владао од 395 до 408 године.
8. Инокентије I - епископ римски од 402 до 417 год.
9. Св. Лав I епископовао у Риму од 440 до 461 год.
10. Ово би касније, око 429-430 године, када преп. Касијан живљаше у Марсељу. Њему се св. Лав обрати с молбом да напише књигу против Несторијеве јереси, што преподобни и учини, написавши седам књига: О оваплоћењу Господњем против Несторија. Ово дело, као и остала дела преп. Касијана,

налази се у Migne-а: Patrologia Latina, t. 49-50, а постоје и многа друга новија издања и преводи.

11. Ова књига преподобнога има 12 поглавља, од којих прва 4 говоре о правилима и уређењу општежића, а осталих 8 поглавља говоре о борби са осам главних страсти, а то су: угађање стомаку, блуд, грамзивост, или сребролубље, гњев, жалост не по Богу, мрзовоља, славољубље и гордост. Ових 8 поглавља преведено је и на грчки, словенски и руски, и налазе се у "Добротољубљу".

12. Бл. Августин - знаменити богословски писац и философ Западне Цркве. Био епископ у Ипону у Северној Африци од 395-430 год.

13. Између многих других својих заблуда и јереси Латини имају још и ту заблуду да сматрају и данас преподобног Касијана за тобожњег "полу-пелагијанца"! Тако су се према њему односиле и неке римске папе (Геласије I, 492-496 г.; Бонифације II, 530-532 г.), док други између њих, као што је био св. Григорије Двојеслов (590-604 г.), сматраху га за светога. За нас Православне преподобни Касијан је био и остао потпуно православан, веран учењу Светих Отаца, и особито веран учења свог великог учитеља Св. Јована Златоуста.

14. Један препод. Касијан Кипарски признаје се 15. септембра. Можда се ради о истом светом.

15. У неким Синаксарима стоји: Варсос (или Варисус), епископ дамаски.

16. Дамаск - главни, најбогатији град Сирије, један од најстаријих градова у свету; лежи на североистоку од Палестине, на реци Баради, која протиче кроз њега, у прекрасној и плодној равници, крај источног подножја Анти-Ливана.

17. Св. Протерије - патријарх александријски од 452 до 457 године, када је мученички пострадао од јеретика Монофизита. Његов спомен слави се 28. фебруара.